

અનુક્રમણિકા	
વત મોનપત્રોની બાજુ ખાતે કચેરાનું ભારણ	
દેવે તો કાગળ પત્રો કોન્ટ્રોલ હોવાની લ્યો	
આસ્તિત્વસુધિનું અવનવું	
સ ૨૦૦૪ નું ખાતસારીક્ષણ	
પુસ્તકાલયના પચાસારેથી	
નવીન કાલ	૨૬૬
પુસ્તકાલય નોંધ	૨૬
મહેમાણા પ્રાતનો પુસ્તકાલય સિદ્ધિજીવ	૨૨
ન મ પુ મહાની મહેમાન ન ૪	૨૪
" " " ન ૫	૨૬
" " " ન ૬	૨૭
શિષ્ટવ અનની ૨૭ મી પરીક્ષાનું પરિણામ	૨૮
પુ સ. સ મહા વિ ની મહેમાન ન ૧	૩૬
પુસ્તકાલય ખાતાની સૂચના, મહેમાન ધ	૪૦
સામયિક દોહન	
બીબન પિતામહ	૪૨
ધિક્કાર અને લાભ	૪૫
મો કા	૪૭
કામ અને રોજ	૪૭
દોલ વિમારી	૪૮
સુનામ ફેલાવીએ	૪૮

વાર્ષિક લવાજમ

દેવેર્મા ૩૧, ૩-૮-૦

પરદેશ ૩૧ ૫-૦-૦

ફૂટક કિલ ૩૧ ૦-૬-૦

વાલજીભાઈ નારણભાઈ અમીન (મી કોમ)

મત્રી પુ સ. સ. મહા વિ વડોદરા.

તંત્રી.

મલાશકર

પુસ્તકાલયોને ભેટ પુસ્તકનો અમૂલ્ય લાભ
 'મનોરંજન' ના બીજા વરસથી લવાજમ ભરનાર ગ્રાહકોને ભેટ પુસ્તકનો
 મળનારો અમૂલ્ય લાભ

'મનોરંજન'નું પ્રથમ ભેટ પુસ્તક

હસતા રામ

કર્તા નકીર

છુટક કિંમત રૂ. ૩૦ વી. પી. બજાર ૮ આના
 લવાજમ ભરી પુસ્તક ઉપરનો તમારો હકક સ્થાપિત કરો.

'મનોરંજન' માસિક અને 'હસતારામ' પુસ્તક તમારા સંસારજીવનની
 મજલને મીઠી, મધુર અને હાજવી બનાવશે

'મનોરંજન' પોણા સાત રૂ. ના લવાજમમાં

બાર માસમાં

૬૪૦ પાનાનું હાસ્યરસિક વાચન.

૬૬૦ ઉપરાંતનાં વિવિધ વિષયો

૧૬૦ ઉપરાંતના ત્રિરંગી, બેરંગી...

પ્ર એકરંગી ચિત્રા, દોશબો, મુશોબને
 અપાયા છે અને બીજા વર્ષથી તે જ
 લવાજમમાં રૂ. ૩૦ ની કિંમતનું શ્રી
 નકીરનું 'હસતારામ' પુસ્તક ગ્રાહકોને ભેટ
 અપાશે... ..

'મનોરંજન'નું લવાજમ એટલે દરરોજનો

માત્ર સવા પૈસો

તેમાં બજાર માસનું ૬૪૦ પાનાનું વાચન અને રૂ. સાડાત્રણની કિંમતનું ભેટ
 પુસ્તક મફત મળે છે

લવાજમ ભરવા માટે લખો

મનોરંજન કાર્યાલય

જોત. એમ. ઠક્કરની કું.

૧૪૦ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ સુબર્બ, ૨

પ્રસ્તુત ૨૪ મુ

જુલાઈ-૧૯૪૯

અંક ૧

વર્તમાનપત્રોની જ. ખ. પર કરવેરાનું ભારણ —ત્રી સ્થાનેથી

મુંબઈ સરકારે એપ્રિલની ૧ લી તારીખથી વર્તમાનપત્રોમાં છપાતી જાહેર ખબરોની આવક પર કર નાખ્યો છે અને એનો અમલ વડોદરામાંથી પ્રકટ થતાં વર્તમાનપત્રોને પણ વખત જતા લાગુ કરાશે એની જાહેરાત હજી આજ્ઞાપત્રિકામાં પ્રકટ થઈ નથી એટલે એ વડોદરાના વર્તમાનપત્રોને ત્યારે લાગુ પાડે ત્યારે ખરું, પરંતુ ત્યારે ત્યારે પણ એનો અમલ વડોદરાનાં વર્તમાનપત્રો માટે થશે જ એ નિર્વિવાદ છે.

આ વેરાના વિરોધમાં મુંબઈ પ્રાતઃજરના વર્તમાનપત્રોએ ભારે ઝુઝેશ જમાવી છે પરંતુ તેમને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં મુંબઈ સરકાર તરફથી જણાવી દેવામાં આવ્યું છે કે, આ વેરો હરગીજ દૂર થનાર નથી અને વર્તમાનપત્રોએ તે અચૂક જરવાનો છે.

આ વેરાના વિરોધમાં અનેક પ્રકારની દલીલો કરવામાં આવે છે, તેમાં તેને જ્ઞાનપ્રસારક સાધન તરીકે પણ ગણાવવામાં આવ્યું છે અને તે કેટલેક દરજ્જે સાચું પણ છે.

આપણે ત્યાં આંગળીને વેટે ગણાય તેટલાં વર્તમાનપત્રોને બાદ કરીએ તો સંખ્યાબંધ વર્તમાનપત્રો એવા છે કે જેમને અદ્ય જાહેરાત પર જીવડું પડે છે;

કેમકે તેમને પૂરતા પ્રમાણમાં જાહેરાતો મળતી નથી, તે મેળવવા માટે તેમને કેટલીક વાર તો જાહેરાતવાળાઓની ખુશામત અને કાકડુનીભરી વિનંતિઓ પણ કરવી પડે છે, અને એ જાહેરાતો ઉપરાંત તેમના લખાવ્યા ગુણગાન પણ મફત છાપવા પડે છે અને વધારામાં જેટલી જગ્યા જા ખ અપાય છે તેટલી જ જાહેર તથી વધુ પણ જગ્યા એના એ કાતા તરફથી છાપવા આપવામાં આવતા યશોગાન પણ છાપવા પડે છે.

આ વેરો સરકારે જો વસૂલ લેવાનો જ હોય તો તે માટે વર્તમાનપત્રોના પ્રકાર નિયત કરવા જોઈએ. માતખર દૈનિક વર્તમાનપત્રો પાસેથી સરકારને આ વેરા દ્વારા સારી એવી પ્રાપ્તિ કદાચ થશે, પરંતુ ટશુમણુ ગુજરાત કરતા સાપ્તાહિકો અને માસિકોને કોઈ જાહેરખબરવાળાઓ વધુ ફરે જાહેરાતો આપવાના નથી, આપતા હશે તે ઊલટ આ વધુ રકમ આપવાની થતા બંધ કરવા પણ પ્રેરાશે અને પરિણામે જેમ તેમ નક્કી થશે એ વર્તમાનપત્રો-સામયિકોને પોતાનું આત્મવિ-સર્જન કરવા વખત પણ આવે.

વળી જા ખ, મેળવવા માટે એ વર્તમાનપત્રોને જા. ખ ના એજન્ટોને કેટલીક વાર તો ભરપૂર કમિશન આપવું પડતું હોઈને તેમના હાથમાં તો છાપકામ અને કાગળના ખર્ચના પાસા મળી રહે તેટલું જ રહેવા પામતું હોય છે.

આવી સ્થિતિમાં સુ બધું સરકારે નાએલો આ વેરો અસ્થાને-અપાત્રે લેખાશે. એટલે આ બાબતમાં સરકારે એક ધોરણ નિયત કરવું આવશ્યક છે

(૧) દૈનિક વર્તમાનપત્રો માટેના ફરો જુદા રાખવા.

(૨) સાપ્તાહિકો માટે અને

(૩) માસિકો તથા

(૪) માસિકો માટે જુદાં જુદાં ધોરણો રખાવાં ઘટે તેમાં પણ જેમને વેચાણ-

વેરામાંથી વર્તમાનપત્રતરીકે મુક્ત કરવામાં આવ્યા નથી તેવા સામયિકો પાસેથી તો આ વેરો ન જ લેવાવો જોઈએ.

અમારા નમ્ર મંતવ્ય પ્રમાણે તો દૈનિકો સિવાયના સાપ્તાહિકો, માસિકો અને માસિકો તથા ત્રિમાસિકોને તો આ વેરામાંથી સદ્વતર મુક્તિ આપી જ દેવી જોઈએ.

આશા છે, વડોદરા સરકાર આ વેરો આજ્ઞાપત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ કરીને વડોદરાને લાશુ પાઠતાં પહેલાં આ બાબત ધ્યાનમાં લઈ ઘટતું કરશે તો વર્તમાનપત્રો અને સરકાર સાથેનો વાલ્યો આવતો મિદ્ર સંબંધ સદાકાળ મિદ્ર બની રહેશે.

હવે તો કાગળ પરનો

કૉન્ટ્રોલ ઉઠાવી લ્યો.

કાગળ પરનો કૉન્ટ્રોલ હવે બિલકુલ બીનઉપયોગી પૂરવાર થયો છે, એ નિર્વિવાદ છે.

યુદ્ધકાળ દરમિયાન અમલમાં મુકાયેલો આ અંકુશ હવે નિર્મૂલક નીવડ્યો છે. અગાઉ જ્યારે કાગળનો તંગી હતી ત્યારે એ અનિવાર્ય હતો, અને તેનાં પરિણામે પ્રજાને જોઈતા કાગળ વખતોવખતે મળતો રહ્યો હતો. પરંતુ હવે વખત બદલાયો છે, છેલ્લા પાંચ વર્ષોમાં જે જેમતેમ અને જે આબુ તે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનારા પ્રકાશકો હતા તે આજે પુસ્તકવ્યવસાયની દુનિયામાંથી અદ્યત્થ ઘટી ગયા છે, પરદેશથી આયાત થયેલા કાગળને જરૂરો અને આપણા દેશની મિલોમાં ઉત્પન્ન થતો કાગળ આજે આપણી માંગને પહોંચી વળે તેટલા પ્રમાણમાં મળી શકે તેમ છે. ઊલટ, સરકારે જે ભાવો બાધ્યા છે તેથી તીવ્ર ભાવે આજે કાગળ મળતો થયો છે. કાગળના બજારમાં જરૂરોની એટલી બધી વિલપુલતા હોવાનું કહેવાય છે કે, એ જરૂરો ઠેકાણે પાડવા વેપારીઓ ગામેગામ ફરવા નીકળી પડ્યા છે.

કાગળમાં આ સ્થિતિ આજે આવી જાણી છે

આ સંભોગો જોતા સરકારે હવે વહેલી તકે કાગળ પરનો કૉન્ટ્રોલના દ્વર કરવો ઘટે છે. કેટલાક શિષ્ટ સાહિત્યના પુસ્તકોના લેખકો આ કૉન્ટ્રોલના હાઉના કારણે પોતાના પુસ્તકો છપાવતા પ્રાધ્ન પડે છે અને નજીક પ્રકાશકોને આશ્રય શોધી તેમને પ્રુથ કરી પોતાના પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરાવે છે અને પરિણામે લેખકને મળતા મહેનતાણામાંથી પ્રકાશક-મુદ્રક એનો એટલો વધુ હિસ્સો પામી જાય છે.

વળી છાપખાનાઓમાં પણ પહેલા જે ધમધોકાર કામ દેખાતું ત્યાં હવે સાચા ઠંડા પડતાં નજરે પડે છે.

કાગળનો વપરાશ ઘટ્યો છે, ઉત્પાદન અને અયાત વધ્યાં છે, વેપારીઓ પામેનો કાગળને જરૂરો હડતો નથી. આને પરિણામે નીચે ભાવે કાગળ વેચાતો થયો છે.

આ બધી પરિસ્થિતિ લક્ષમાં લેતાં હવે, જેમ ન્યુસપ્રિન્ટ પરનો કૉન્ટ્રોલ સરકારે સદતર દ્રર કર્યો છે તેમ હવે સરકારે તમામ ભાતના કાગળ પરનો કૉન્ટ્રોલ પણ સત્વરે દ્રર કરવાનો સમય આવી પહોંચ્યો છે —તંત્રી

આદિત્યશાસ્ત્રિનું અવનવનું

ટૉલસ્ટૉયના અથી

લિયો ટૉલસ્ટૉયનો જન્મ ૧૮૨૮ ના સપ્ટેમ્બરની ૯ મી તારીખે થયો હતો.

આ મહાન રશિયન લેખકે તેના વિલમ પોતાના સઘળા પુસ્તકોના લેખક તરીકેના હકો છોડી દીધા સામાન્ય જનતાના ઉપયોગ માટે આપી દીધા હતા.

ટૉલસ્ટૉયના મિત્ર મર્ટીનાવે ટૉલસ્ટૉયના બધા અથોની સંપૂર્ણ આવૃત્તિ પ્રગટ કરવાનો હાથ સમય સુધી વિચાર કર્યો, પરંતુ તેમાં તેને સફળતા પ્રાપ્ત થઈ નહિ. આરના ગદિયામાં આવું ભગીરથ કાશ કાષ માથે લેવા તૈયાર નહોતું.

૧૯૧૦ થી ૧૯૧૭ ના ગાળામાં તેના કેટલાંક પુસ્તકો જુદા જુદા પ્રગટ થયા, પણ તેથી સંપૂર્ણ આવૃત્તિ થઈ નહિ.

આક્ટોબરની ક્રાંતિ પછી ૧૯૧૮ માં મર્ટીનાવ લેનિનને મળ્યો. તેની પ્રેરણાથી ૧૯૨૫ માં લેનિની કોમિસાર કલ્દિન્સકે ટૉલસ્ટૉયના બધા પુસ્તકોની સંપૂર્ણ પ્રમાણભૂત આવૃત્તિ પ્રગટ કરવાનો નિર્ણય કર્યો.

આ આવૃત્તિ ૮૬ ભાગોમાં પ્રગટ થવાની હતી. યુદ્ધ શરૂ થયું ત્યારે આ પૈકી કેટલાંક ભાગ પ્રગટ થયા હતા. આ હાખતી વખતે લગભગ આખી આવૃત્તિ હાપત્રા મોકલવા માટે તૈયાર છે. યુદ્ધને અંગે આવી પડેલ મુશ્કેલ પછી સોવિયેટ રશિયાના સરકારી સાહિત્ય પ્રકાશનગૃહે આવૃત્તિનું કારકાજ કરીશો ચાલુ કર્યું છે.

કાશ કરેલા જણાવ્યા પ્રમાણે ૪૬ તથા મંદોધનની દૃષ્ટિએ આવું મહાભારત કામ કદી બાણવામાં આવ્યું નથી.

પહેલા તો પાઠ નક્કી કરાધને વિદ્વાનો માટેની આવૃત્તિ તૈયાર થાય છે. આ આવૃત્તિ ઉપર આધાર રાખીને લોકો માટેની જુદી આવૃત્તિઓ છપવામાં આવશે.

સોવિયેટ વર્ગોમાં તેની ઘણી આવૃત્તિઓ બહાર પાડવામાં આવી છે. તેની નવલકથાની કેટલીક સંપૂર્ણ આવૃત્તિઓનો નિર્દેશ કરવો જરૂરી છે. હાખના તરીકે તેની વાર્તાઓના ૧૨ અથોની સંપૂર્ણ આવૃત્તિ ૧૯૨૮ માં મોસ્કોના 'ઓર્ગેનોક' પ્રકાશનગૃહે પ્રગટ કરી હતી. તે જ વર્ષમાં લેનિનકે આતેથી ૧૫ અથો પ્રગટ કરવામાં આવ્યા હતા.

૬૦૫૫ તેમનાં પુસ્તકોની નકલોમાં વધારો થતો આવે છે. ચાલુ વર્ષમાં 'ઓર્ગેનોક' પ્રકાશનગૃહે ૭૫,૦૦૦ નકલો પ્રગટ કરી હતી તે બધી ખર્ચ જતા હવે ૩૦૦,૦૦૦ નકલો છપાવવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે.

ખિસ્સામાં ગઈ શકે તેવા કદની “જગત બાઈમવ”ની આવૃત્તિ લગભગ એક પ્રકાશકે પ્રગટ કરી છે તેમા જગતના મહાન આઈ ધર્મે—ખ્રિસ્તીધર્મ, બૌદ્ધધર્મ, કૌન્કસુગિયન, હિન્દુ, જયુડેક, મોહમેડન, ટાઓઈસ્ટ તથા જરથુસ્ત ધર્મના મિદાતોમાથી ચૂંટણી કરવામા આવી છે

✽

૧૯૮૧ ના માર્ચ માસમાં માત્ર પુસ્તક અરીદનારાઓને જ નહિ પણ દરેક જણને બપોલ કળા તથા જળ, જમીન અને હવામા છિટનના સુદ્ધપ્રવલનોનાં સિદ્ધિની રૂપરેખા તથા કળા માટે, ખ્રિષ્ટ સરકારની સજાવાર સુદ્ધનોધો પ્રગટ થતા પ્રકાશનના ઇતિહાસમા નવો તબક્કો શરૂ થયો હતો આ પુસ્તકોનું વેચાણ ફક્ત યુનાઇટેડ કિંગડમમાં જ નહિ કરેલ નકલોનું ચલુ હતુ એ બતાવી આપે છે કે આ યોજના કેવી સફળ થઈ હતી ૧૯૪૧ ના માર્ચ અને ૧૯૪૬ ના ઑક્ટોબર વચ્ચે ૪૦ પ્રકાશનો પ્રસિદ્ધ કરવામા આવ્યા હતા તે પેટી કેટલાક અમલવાના પ્રકાશનોનાં નામ તથા યુનાઇટેડ કિંગડમમાં તેના ફેલાવાના આકાશ નીચે મુજબ છે —

‘ધી બેટલ ઓફ ધિટન’ (૪,૩૫૦,૦૦૦) ‘બોબ કમાન્ડ’ (૧,૩૬૦,૦૦૦) ‘ફાઈનલિસ્ટ’ (૧,૬૮૩,૨૮૦) ‘કોસ્ટલ કમાન્ડ’ (૧,૬૭,૦૦૦) ‘ધી બેટલ ઓફ ઇજીપ્ત’ (૧૫૮૭,૦૦૦), ‘ઈસ્ટ ઓફ માસ્ટા, વેસ્ટ ઓફ સુએઝ’ (૧,૧૨૯,૮૦૦) ‘ક્રમાઈન્ડ ઓપરેશન્સ’ (૧,૪૨૬,૧૨૦) ‘ફીલ્ડ એર આર્મ’ (૧,૧૬૬,૬૨૦) અને ‘ધી એઈટથ આર્મી’ (૧,૫૦૦,૦૦૦).

✽

મરાઠી લેખિકા શ્રીમતી અવતીકાજાઈ ગોખલેનું થોડા સમય પહેલાં અવસાન થયું છે તેમણે હિંદી કાષ્ઠપણુ ભાષામા પહેલવહેલું ગણ્યુ મરાઠીમાં ગાંધીજીનું ચરિત્ર લખ્યું હતું. આ પ્રકાશનને ત્રણ દાયકા વીતી ગયા છે

✽

જેશની પ્રસિદ્ધ પ્રકાશનમંડળ સસ્તા સાહિત્ય મંડળે (કોનોટ સર્કિસ, નવી દિલ્હી) ગાંધીજીના બધા લખાણોનું હિંદી ભાષાતર એક વર્ષના પ્રયત્ન કરવાની યોજના કરી છે હાલમાં આગયાર પુસ્તકો તો છપાયા મોકલાયા છે ૫૦૦ પાનાના પુસ્તકની કિંમત હાલમાં અઢી રૂપિયા રાખવાની છે. આથી સામાન્ય સ્થિતિના મનુષ્ય માટે બાબો સેટ વસાવવાનું શક્ય બનશે.

✽

અમેરિકન નાઈટસ તથા ‘કુશન’ નું ફ્રેન્ચ ભાષામાં ભાષાતર કરનાર જાણીતા ફ્રેન્ચ પૂરવેશીય ભાષાજ્ઞા ડો જી સી ગાર્ડસનું પેગિમમા માર્ચ આખરે અવસાન થયું તેમનું ‘અમેરિકન નાઈટસ’નું સુદ્ધ ભાષાતર આઈમી સદીના ગ્રંથકના ભાષાતર કરતાં પણ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે નજીક પૂર્વના પ્રશ્ન પર તે અગ્રમણ્ય પ્રમાણભૂત ગણાતા હતા ૧૯૧૬ ૨૦ ની શરૂઆતમાં તેમણે વર્તમાનપત્રો વાંચતાં બધ કયા હતાં તેથી ૧૯૨૨ માં એક અમેરિકન પત્રકારની મુલાકાત વખતે તેણે જણાવ્યું કે “પહેલા વિશ્વયુદ્ધનો અંત આવ્યાની મને ખબર નથી ।”

*તાજેતરમાં બે મધ્યકાલીન મંદીરી ગ્રંથોનું મુન સંપાદન કરવામાં આવ્યું છે એક તો મૈથિલી ગદ્ય તથા આસામી પદ્યમાં લખાયેલ ચક્ર દેવનું ‘રુકિમણી હરણ’ અને બીજું મનબોધનું વીરરસ કાવ્ય ‘કૃષ્ણગૌમ’

*

*પૂનાના ‘પ્રસાદ’ના એપ્રિલ અંકમાં તેના સ્થાપક તથા એક તંત્રી શ્રી. વામ. જી. જ્ઞેશીએ ત્રણ કરેલ નવલિકાની બીજી હરિશ્ચંદ્રનું પરિણામ પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે “પ્રસાદ”ના છેલ્લા દિવાળી (નવેમ્બર-ડિસેમ્બર ૧૯૪૮) અંકમાં ૨૨ નવલિકાઓ લેખકના નામ વિના પ્રગટ કરવામાં આવી હતી અને વાચકોને તેમાંથી ત્રણ શ્રેષ્ઠ નવલિકાની પસંદગી કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું મુળકના શ્રી એસ. જી. હેવેકરને રૂ. ૨૦૦ નું પહેલું તથા નાગપુરના શ્રી કબ્દયુ કે વર્હદ પાંડે રૂ. ૧૦૦ નું બીજું તથા પૂનાના શ્રી મનમોહન નાટુને રૂ. ૫૦ નું ત્રીજું ઇનામ મળ્યાં હતાં

*

*પૂનાની કલ્લન વર્નાક્યુલર લાઈબ્રેરી સોસાયટીએ ૧૯૪૮-૪૯ ના ઉત્તરાર્ધમાં ૨૭ મરાઠી લેખકો વચ્ચે રૂ. ૧૧૫૯ નાં ઇનામો વહેંચ્યા છે તે પૈકી રૂ. ૧૦૦ નું ઇનામ શ્રી. વામ. આર. દાંતે તથા શ્રી સી. જી. કર્વેને ‘મહારાષ્ટ્રવાક-અ પ્રદાય-કોશ’ ભાગ બીજા માટે આપવામાં આવ્યું છે

*

*મરાઠી વાચકોએ જેમ્સ હિલ્ટનની પ્રખ્યાત નવલકથા ‘ગૂડબાય, મિ ચિપ્સ’ નું ભાષાંતર કથા માટે પૂનાના શ્રી વી. ડી. સાહેનો આભાર માનવો ઘટે છે ૧૯૪૪ માં મૂળ પુસ્તક પ્રગટ થયા પછી અત્યાર સુધીમાં તેની લગભગ ૪૦ આવૃત્તિઓ થઈ છે

*

*સોળમી સદીમાં ચંદ્ર ગચેલ મહારાષ્ટ્રના સુપ્રસિદ્ધ સત કવિ શ્રી એકનાથની મૃત્યુતિથિ નિયમ મુજબ, પૈકી (દ્વિતીયાદ) માં ૨૦ મી માંચે ઉજવવામાં આવી હતી. કવિતાભક્તો તથા પ્રસન્નોની આ સભામાં ‘શ્રી એકનાથ દર્શન’ નામનો અમૂલ્ય ગ્રંથ પ્રગટ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું તેમાં કવિના જીવનકાર્ય મંથપી સેજો આવશે.

*

*ભારતી વિદ્યુત્વૈજ્ઞાનગમે ચર્ચ કરેલ અજગ સફળ થઈ છે અને મદ્રાસ સરકારે કવિભારતીનાં પુસ્તકોના સર્વ માલિકી હક્ક પોતાના હસ્તક લઈ લીધા છે આ માટે સરકારે તથા ભારતીનાં પુસ્તકો પરનો માલિકી હક્ક છોડી દેવા શ્રી મેયમ્પા ચેટ્ટીઆર તથા શ્રી વિશ્વનાથ આયરને અભિનંદન આપવા એક મેળાવડો તા. ૨૦ માર્ચે ‘વૂડસેન્ડઝ’ મદ્રાસ ખાતે યોજવામાં આવ્યો હતો

*

*નેપાળ ગચેલ દિદી સરકારનાં વૈજ્ઞાનિક તથા સાંસ્કૃતિક મિશનના નેતા કલકત્તા વિશ્વવિદ્યાલયવાળા પ્રોફેસર એસ. એન. બોઝના જણાવવા મુજબ દિદમાં નાશ પામેલ ધણી

કિમતી મંખ્યાબધ દસ્તપ્રતો નેપાળમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. પ્રોફેસર જળુષે છે કે આ અદ્ભુત સંગ્રહ છે અને તે અભ્યાસ ગ્રામી લે છે સમ્રાટના ટિપ્પેટ તથા ચીનની ભાષાની દસ્તપ્રતો છે.

*

*મિશનનો હેતુ હિંદ અને નેપાળ વચ્ચે શુભેચ્છનો પ્રચાર કરવાનો તથા મૈત્રી સબધ બાંધવાનો હતો. ઉપરાંત બૌદ્ધ તત્ત્વજ્ઞાન તથા ધર્મ વિષે એમને જે ઉપયોગી માહિતી મળી છે. તેનું ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ ધર્ણું મહત્ત્વ છે.

આ મિશન નેપાળમાં દશ દિવસ રોકાયું હતું.

*

આધારભૂત માહિતી મુજબ મદ્રાસ ઓરીએન્ટલ મેનાઝિક્ષિટ લાઇબ્રેરીના ડાયરેક્ટર શ્રી ટી. અન્નોખર આશુ વર્ષમાં નીચેની ૭ વિરલ તેલુગુ દસ્તપ્રતો ૭૫૫૭૭

(૧) સંગીતરત્નાકર-તેલુગુ ટીકા સાથે, ૨ આપધયોગમુદ્રુ, ૩ વૈદ્યનિર્ગંડુ, ૪ ધનુર્વિદ્યા-વિદ્યાસ, ૫ ચોમસાર મંત્રદ અને ૬ ખડ્મ લક્ષણ શિરોમણિ.

તાજેતરમાં મદ્રાસ સરકારે, મદ્રાસનો ઓરીએન્ટલ મેનાઝિક્ષિટ લાઇબ્રેરી તથા તાંજોરની મહારાજ સરફોજી સરસ્વતી મહાલ લાઇબ્રેરીમાં મળી આવતી તામિલ, તેલુગુ, મધાયલમ, કન્નડ, સંસ્કૃત તથા પરિચિત ભાષાના વિજ્ઞાન તથા સંગીતની વિરલ દસ્તપ્રતોના પ્રકાશન માટે એક કમિટી નીમી દરવચ્ચે એક લાખ રૂપિયાના ગ્રાન્ટ મંજૂર કરી હતી તાજેતરમાં તે કમિટી મળી હતી અને તેણે ઉપર દર્શાવેલ દસ્તપ્રતો પ્રગટ કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો

કમિટીએ મહારાજ સરફોજી સરસ્વતી મહાલ લાઇબ્રેરીમાંથી નીચેની વિરલ તેલુગુ દસ્તપ્રતોની આશુ વર્ષના પ્રકાશન માટે પસંદગી કરી છે (૧) રામાયણ દ્વિદળ, ૨ કામંદકમ (રાજનીતિ), ૩ રઘુનાદ અવ્યુદય, ૪ રાજગોપાલા વિલાસ

ઉપરની બધી દસ્તપ્રતો તાલપની ૫૨ છે.

*

'ઇન્ડિયન એફેસ' માં જળુષના મુજબ હિંદના જુદી જુદી ભાષામાં પ્રગટ થતાં વર્તમાનપત્રો તથા સામયિકોનાં સંખ્યા નીચે મુજબ છે

અંગ્રેજી	૮૬૮	હિંદી	૪૯	બ. ગાંધી	૩૬૯
ઉર્દૂ	૫૭૧	મધાયલમ	૨૩	ગુજરાતી	૧૩૭
તામિલ	૩૦૫	કન્નડ	૫૪	તેલુગુ	૧૫૧
મરાઠી	૨૪૩	હિંદી	૮૫૩	સિંધી	૮
				આસામી	૭
				પંજાબી	૮૧

*

રૂપ નવાબ સાધારણ પોતાની પાછળ જગતમાં વિરથ એવાં જૂનાં પુસ્તકોનો સંગ્રહ મૂકી ગયા છે આ સંગ્રહમાં અગ્રેજી તથા પર્સિયન પુસ્તકો અને હસ્તપ્રતો છે તેનો કિંમત પાંચ કરોડ આંકવામાં આવે છે હેંગમા ના હરકતી સત્તાવાળાઓએ આ સંગ્રહ પર મીઠ લગાવી દીધેલ છે નવાબની પાછળ મોટ વારસ ન હોવાથી મોટે ભાગે આ સંગ્રહ રાષ્ટ્રીય ગણાશે

*

કેલિફોર્નિયામાં આવેલ યોસ એ જિલ્લિસના આગ્રહ માટે પુસ્તકાલયનાં સમૂહો, માગફન વિશિષ્ટ સેવા અભિયાન રહી છે આ પુસ્તકાલયો પુસ્તકોને બદલે બાળકોને ગમકડાં આપે છે આ મફત મેવાનો લાભ ઉઠાવતા માટે બાળકે માત્ર, પાસેના રમકડાના કેન્દ્રમાંથી નોંધણીનું કાર્ડ મેળવતા માટે માખાપની સ મતિ લેવાની હોય છે

આગ્રહ અભિયાન પછી પોતાને ગમે તે રમકડું પર્સ કરે છે પછી તે અથવાલ પાસે લઈને જાય કે, અથવાલ કાર્ડ પર પાંચ આપવાની તારીખની નોંધ કરે છે તથા ગમકડાની મંભાગ કેવી રીતે લેવી તે સ બધી સૂચના આપે છે.

જ્યારે બાળકો વીચ રમકડા લઈને વખતસર તથા સારી સ્થિતિમાં પાછા આપે છે ત્યારે તેઓ 'માનવતા' વગ માં આવે છે અતો અર્થ એટલો જ કે તેઓ વધારે મોટાં તથા વધારે કિંમતના-જેવાં કે આમતિકર ડબ્બા, ઢી મનીઓ વગેરે રમકડા લઈ જઈ શકે

આ યોજનાનું વર્ણન અમેરિકન સામયિક 'પાવર ફાઇન્ડર'માં તાજેતરમાં આવ્યું હતું. પહેલાં કે ડોના ડાર્ચા ૧૯૩૧ માં થઈ હતી બધારે ડૉ કન્દા છે બીજા ત્રણ કેન્દ્રો સત્તર ખૂલવાનાં છે

આનું વર્ષના માત્ર મહિનામાં આ રમકડાના પુસ્તકાલયના અધિકારીઓએ ૨ વર્ષથી માંડીને ૧૪ વર્ષ મુડી રી ઉમગના ૫૦,૦૦૦ ગ્રાહકોની સેવા બજારી હતી.

*

હતિહ સના ઉગમથી જાહેરખતર અસ્તિત્વમાં આવી છે થીબીસમાં મળી આવેલ ૩૦૦૦ વર્ષ પહેલાંના તાડપત્રમાં, ભાગી ગયેન એકે ગુલામ માટેની જાહેરખતર મળી આવેલ છે

*

અત્યારે પોસ્ટરો, વર્તમાનપત્રો, રેડીઓ તથા બીજે આકાશમાં બહારો કાગ જાહેરખતર પાછળ ઇન્ડિડમાં ૮૦,૦૦૦,૦૦૦ પૌડ ખર્ચવામાં આવે છે

—ઊંટાલાસ માનસિંગ અમદાર.

બગાળી સાહિત્ય

બગાળી સાહિત્ય હિન્દુસ્તાનમાં સર્વથેએક સાહિત્ય છે અને કદાચ અશે યુરોપના સાહિત્યની હરોળમાં પણ આવી રહે તેગ છે સાહિત્ય એ પ્રજાજનનનું પ્રતિબિંબ છે. આવી માન્યતા છે જેવું સાહિત્ય તેવી જ પ્રજા હોય છે આપણી વર્ણીક પ્રજા હોવાથી અહીં માસિકો કઠોર્તા દૈનિક પ્રજાનો વધુ પ્રચાર છે ૪૬ વર્ષ દુ બગાળમાં રહ્યો હું મને ત્યાંની પ્રજાનો અનુભવ છે. ત્યાંની પ્રજા બુદ્ધિમાન છે મને એક પ્રજા થાય છે કે બગાળના સાહિત્ય અને પ્રજા વચ્ચે આટલું અંતર કેમ ? એટલું બગાળનું સાહિત્ય ઉચ્ચ છે તેટલું ત્યાંનું જીવન ઉચ્ચ નથી.

—શ્રી. આપણી વિ ઉદેશી

‘સજોગતો ભોળ’ તથા ‘જેવને રસતે’ ‘દામિને દોરડે’ માં તે વાત ઉપરાંત ‘સગીતનો શોખ’ ‘વસનજી ગેહનુ ટેબલ’ ‘શેતુરના પાન’ તથા ‘દુભાપિયો’ ‘શનિનો એક્રો’ માં તે વાત ઉપરાંત ‘પડિતજીની હગીદાઈ’ ‘હવસીનો હાથ’ ‘રેતીના પગલા’ ‘ઝળકતુ ચોધડિયું’ તથા ‘મણિકુવગ્ની વાતો’ આપેલી છે જરા પણ સંકોચ વિના કુમારોના હાથમાં મૂકી ચકામ તેવું આ વાંચન છે.

શ્રી પટેલના બાલવિનોદ કાર્યાલયે સચિત્ર અંગ્રેજી મૂળાક્ષરો ‘એ પી સી ઇન પિક્ચરસ’ બહાર પાડેલ છે બાળોપયોગી આ પુસ્તકમાં મુદ્દજુદાઓ રહી જાય તે સપાદક માટે શોભારૂપ ન ગણી ચકામ.

અરોતર એન્યુકેશન મોસાયટી-આલુંદ તરફથી શ્રી. રસુભઈ ન વહોરા પાસે તૈયાર કરાવીને કિશોર અરિત્ર માળાના બે શુભે બહાર પાડવામાં આવ્યા છે શુભમાં ધર્મ સ્થાપકો-‘સગવાન ભુદ’, ‘ધંધુ ખિસ્ત’, ‘મહા મહા, પયગમ્બર’, ‘અયો જરથુષ્ટ્ર’, ‘મહાવીર પ્રભુ’ તથા ગુરુ નાનકે’ ના ટૂંકાં અરિત્રો છે આમુખમાં માનનીય ગણેશ વાંસુદેવ, માવલકર કહે છે તેમ ‘ધર્મના નામે ચતા ભારે અનર્થના અનિહને ટાળવા સાર જુદા જુદા’ ધર્મ વિશે દરેક નાગરિક-ધર્મ સ્થાપકોના વિચારો અને જીવનથી પરિચિત થવું જોઈએ’ આ પરિચય કિશોર અવસ્થામાં જ સધાય તે ઇષ્ટ છે.

પાંચમા શુભમાં ચાનગુરુ સત રહીશે પૈઝી ‘રામકૃષ્ણ પરમહંસ’ ‘સ્વામી રામ-તીથ’ ‘સત જ્ઞાનેશ્વર’ ‘મત ક્રાન્સિસ’ કળીર સાહેબ’ તથા ‘સહજનંદ સ્વામી’ ના અરિત્રો આપવામાં આવેલ છે શ્રી દુસલ્ભાઈ હજીવધારે આવા અરિત્રો આપીને કિશોર સાહિત્યને સમૃદ્ધ બનાવે તેવી આપણે આશા રાખીએ દરેક શુભમાં લેવામાં આવેલ જીવનપસંદગી સીવટભગે છે આ જ લેખકદૃષ્ટ ‘દીવડા’ માં નાના મોટા માનવીઓના ઠર પ્રસંગો આપવામાં આવ્યા છે શ્રી દાદાસાહેબ માવલકર જેવા ૬૦ વર્ષની ખીટ ઉંમરનાની બાવનાઓને સ્પર્શી તેમની અંખિા બીની કરી છે તે જ આ પુસ્તકની સફળતા છે.

સુરતના હરિહર પુસ્તકાલયે શ્રી. રમણલાલ સોની પાસે સપાદિત કરાવાને ‘વીર વિક્રમ ગ્રંથમાળા’ ના આ પુસ્તકો બહાર પાડ્યા છે પ્રકાશકને શ્રી રમણલાલ સોની જેવા સિદ્ધસ્ત લેખક મળ્યા એટલે લેખનીયી વિશે કંઈ કહેવાપણું રહેતું નથી. પરંતુ પુસ્તકોમાં વપરાયેલ કાગળ તથા પૃષ્ઠા જરુર મુધારો માગી લે તેવા છે. બાળકો અથવા કિશોરો માટે પ્રગટ થનાં પ્રકાશનો ઠીક ટકાઈ દેવા જોઈએ. પ્રકાશકો નવી આરતિ વખતે આ સૂચન ખ્યાલમાં લે તેવી વિનંતિ છે.

અમદાવાદના કમલ પ્રકાશન મંદિર તરફથી આવ તથા કિશોર સાહિત્યના ઠીક પ્રમાણમાં પુસ્તકો બહાર પડ્યા છે. તે પૈઝી ‘શિશુ જારતી ગ્રંથમાળા’ના બે સેટ મળ્યા છે પહેલા સેટમાં ચાર પુસ્તકો ‘ગલખા ચિવાળનાં પરાક્રમો’ના છે ‘ગલખાની ડૂ ર. રે’માં પણ તે પરાક્રમે અભગ વધે છે. પ્રાણીની આરા પ્રકારની કથાઓ સરકૃત સાહિત્યમાં તો ખૂબ પ્રસિદ્ધ છે ગાંધીવ સાહિત્યમંદિરે ‘બહાર પટેલ’ના ૨૪ ભાગોમાં પણ તેવી કથાઓ આપેલ છે. ચિવાગ જેવા હુમ્યા પ્રાણીની દુશિયારી દરેક કથામાં દેખાઈ આવે છે. ‘બડેકાનની બહાદુરી’ ઉદરકથા છે.

બીજા સેટમાં 'છબીલી બિલ્લી'ના બિલ્લીકથા છે. 'ભાગ્યરિયાલાલ' માટીનો ગોળા સજીવન થાય છે તે વાત છે ઉપરાંત તેમાં બીજી સાત વાતો છે 'ભામટા નાખા'માં તે શીર્ષકની કથા ઉપરાંત બીજી સાત કથા છે 'લાડુની બાત્રા'માં તે ઉપરાંત બીજી ચાર કથા, 'બાબો બકરો' મા તે સિવાય બીજી દશ કથાઓ છે ધણીબરી કથાઓ રશિયન ભાષા ઉપરથી લીધેલ છે 'બૂચલો ગધેડો'માં 'બૂચતો ગધેડો' 'મધના ફેટલા' 'ગંગા માટીનો ભાણીઓ' તથા 'આરામદાસ' એમ ચાર કથાઓ છે. શ્રી રમણલાલ સોની દલુ આ પ્રકારની આપણને ધણી વાતો આપે તેમ આપણે ઇચ્છીએ.

શ્રી જેયદ તલકશી એન્ડ સન્સે સ્વ ગિલુભાઈ રચિત 'ઇસપકથાઓ'ના પાંચ ભાગ બહાર પાડેલ છે. શ્રી દક્ષિણામૂર્તિ સંસ્થા ચાલતી હતી ત્યારે આ પ્રકાશનની યોજના ગિલુભાઈ એ કરેલી અને 'ઇસપના પાત્રો-ગધેડો' નામથી આ પુસ્તક બહાર પણ પાડેલ હતું ત્યારપછી તો આ યોજના ખેર બે પડી આજ વર્ષે પછી આપણને પાંચ પુસ્તકો પ્રાપ્ત થાય છે, બીજા વધારે પુસ્તકો બહાર પડવાના છે કે કેમ તે પ્રસ્તાવના પરથી જણાતું નથી. શ્રી. વણુભાઈ દવેએ મૂળ લખાણમાં થોડા ફેરફાર કર્યા છે.

સુરતના યુગાત્તર કાર્યાલયે ચારદાપ્રસાદ વર્મારચિત સ્વામી વિવેકાનંદના તથા શ્રી રામ-કૃષ્ણ પરમહંસના 'કથાનંદો' બહાર પાડ્યા છે પહેલા પુસ્તકમાં સ્વામી વિવેકાનંદના ટુંકા ચરિત્ર સાથે સ્વામીશ્રીએ અમેરિકામાં રામાયણ તથા ગદાભાગત ઉપર આપેલાં બ્યાખ્યાનો આપવામાં આવી છે, બાળો તથા ઓછું બણેલા પ્રોટો સમજી શકે તેવી ભાષામાં લખાયેલ આ પુસ્તકો પ્રોટોચિહ્નમાં પણ ઉપયોગી થઈ પડશે. રામાયણ ને મદાભારતનાં બ્યાખ્યાનો ઉપરાંત 'ત્રોપાળ'ની ટૂંકી વાત પણ આપવામાં આવી છે. રામકૃષ્ણ પરમહંસનાં કથાનંદોમાં પણ તેના જ રસપ્રદ પ્રસંગો આપેલા છે.

સંદેશ પ્રકાશન મંદિરે ચર કરેલ બાલસાથી ગ્રંથમાળાના બીજા વર્ષના પહેલા પુસ્તક તરીકે 'જમદગ્ત અને મિયા કુસકી' બહાર પડેલ છે તેમાં જીવરામ જોશીએ 'મિયા વાલ બન્યા' 'જમદગ્ત જોયો' 'રાતની ધાડ' તથા 'મુદાની પોટલી' મળી ચાર વાતો આપેલી છે. છેલ્લી વાત 'બકોર પટેલ' ના એકાદ લાગમાં અગાઉ આવી ગયાનો ખ્યાલ છે આ ભાગ પણ પહેલા ભાગ જેવો જ રસિક બન્યો છે.

આ માળાના બીજા પુસ્તક તરીકે 'ટીડો સાઈ' બહાર પડેલ છે. ટીડા કાકાએ પોતાના સાદસથી સંદેને વશ કરતાં તે 'ટીડો સાઈ' ના નામથી ઓગળાવા લાગ્યા. તેના અનેક સાદસોથી આ ચોપડી બરપૂર છે.

સુરતના પ્રગતિ સાહિત્ય મંદિરે કિશોર મંથાવતિના સેટના છ પુસ્તકો બહાર પાડેલ છે. તેમાં ચાર તો 'સિંહાસન બત્રીસીના ભાગ ૧-૪' છે. શ્રી રામનારાયણ નાગરદાસ પાંકે આ ચાર ભાગોમાં મળી સિંહાસન બત્રીસીની કુલ ચોદ વાતો આપી છે બાત્રીની વાતો લેખક બીજા ભાગોમાં આપવાના છે કે કેમ તે ક્યયિ જણાતું નથી. 'ઇસપની બાલકથાઓ' માં શ્રી પીતારાવરદાસ સારદાજી ઇસપની ૨૫ વાતો આપેલ છે. 'દૂધપી વામાં' શ્રી. ઇશ્વરલાલ દેસાઈએ ૨૫ બાલગીતો આપ્યા છે.

શ્રી ગૂર્જર મથરત્ન કાર્યાલય તરફથી ધૂમકેતુ પ્રૌઢશિક્ષણમાળાની 'ચૈત્રી ચોપડી' બહાર પડી છે. આ ચોપડીમાં શ્રી ધૂમકેતુએ પોતાની 'લાક્ષણિક શૈલી'માં સોળ વિષયોની સહેલી ભાષામાં છણાવટ કરી છે. 'સાર્યા મોતી' શીર્ષક આપેલાં હિંદી કાવ્યો પૈકી કેટલાક નામચળ્ય તેનાં છે. તેને માટે નીચે અમુક અર્થ અગર પાછળ સમજૂતી આપી હોત તો વધારે સુગમતાવાળું થાત. મુદ્રણદોષો પણ રહી ગયાં છે ને પાઠ્ય પુસ્તક જેવામાં ન રહ્યા હોત તો ઇચ્છનીય હતું. આટલી જે વર્ગ માટે તે લખવામાં આવેલ છે તેને માટે દોષ તો સહેજ વધારે પડતી ગણાય.

શ્રી રમણલાલ શાહે શરૂ કરેલ બાલજીવન કિશોર સાહિત્યમાળાની 'ખીજ શ્રેણી'માં તેમનું જ લખેલ 'જળજળનગરી' બહાર પડ્યું છે. આ જળજળ નગરીને ઠગપાટણ કહી શકાય નહિ પણ ત્યાંના લોકો એટલા હું શિયાર હતા કે સામાન્ય બુદ્ધિનો માણસ તેમના સપાટામાં સપડાઈ જતાં વાગ ન લાગે. આવા કેટલાક દાખલા આ પુસ્તિકામાં આપ્યા છે, જે વાચકની બુદ્ધિને કસવામાં ઉપયોગી થઈ પડે તેવા છે. શ્રી 'રસિકલાલ જોષી કૃત 'કચ્છનો કુળદીપક' માં છછરની સ્વામી ભક્તિનો ચિતાર છે. આ પુસ્તકને સ્વ. ગિજુભાઈના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા છે. 'દાદેમડી' માં શ્રી દરિલાલ પડવાના પદર આવગીતો છે.

હવે પ્રકીર્ણ પ્રકાશનો લઈએ 'ટોમ કાકા' એ જાણીતી કૃતિ 'અ કલ ટોમ્સ ડેવિન'નો શ્રી મોદીબહેન બધેકાએ કરેલ સંસ્કેપાનુવાદ છે. અગ્રેજી પુસ્તકનો સંપૂર્ણ અનુવાદ તો 'ગુનામગીરીનો ગળખ' નામથી વર્ષો પહેલાં બહાર પડી ચૂક્યો હતો, પરંતુ વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી અનુવાદ તો આ પહેલી જ વાર બહાર પડે છે. શુભામીમાથી તાજેતરમાં મુકત થયેલા આપણને ગુનામગીરીની છેલ્લે ખટલે કઈ સ્થિતિ હતી તે બતાવે છે.

શ્રી માવજી દામજી શાહે 'સાને ગુરુના મહુબોધ વાચનો'ની પુસ્તિકા બહાર પાડી છે. સાને ગુરુજીવું નામ માત્ર મહારાષ્ટ્રમાં જ નહિ પણ હવે તો સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે. તેમનાં ૧૦૮ સંજ્ઞોધવચનોનો આ પુસ્તિકામાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે.

શ્રી રમણલાલ શાહે લખેલા 'માથેરાન' સવાળ બાલજીવનમાળાના પુસ્તક તરીકે પ્રગટ થયેલ છે અને તેને અગે જ તે આપણને ખૂબ સરતી કિંમતે મળી શક્યું છે. હવે આવાના સ્વર્ગ તરીકે માથેરાન ખૂબ પ્રખ્યત છે તેવા સ્વર્ગની માહિતીનાં આવા પુસ્તકો મોટા પ્રમાણમાં પ્રચટ થવાની જરૂર છે.

શ્રી લખ્મચરીશ્વર જૈનમ ધમાળા—ગ્રાંથીઆધાર-તરફથી, બાળકોમાં ધર્મના મંરકાર પોષતું 'શુભાભ' નામક જે સચિત જૈન બાલગાસિત આણુ વર્ષના કારતકથી શરુ થયેલ છે તેની નોંધ-આ નોંધ મોડી લખાતી હોઈ-આમાં જ લીધી છે. વિવિધ પ્રકારના ધર્મગ્રંથ વિષયો લઈ તે પરથી જેવટ વીતરાગના શાસન, આત્મા કે એવી જ ખીજ બાજતો. પરના લેખો આ માસિકમાં આવે છે. બાળકો આવા લેખો પોતાની મેળે સમજી શકે કે કેમ તે ચકાસવું છે. કુમારો સમજી શકે તેમ લાગે છે. આવા માસિકોમાં મુદ્રણદોષો ન હોવા જોઈએ. માસિકનું લવાજમ રૂ. ૩-૬-૦.

ગૂર્જરાત પ્રૌઢશિક્ષણ સમિતિ-સુરત-તરફથી પ્રૌઢશિક્ષણમાળાના પહેલા પુસ્તક તરીકે મામળજનસ મહં બહાર પડેલ છે. બે ખડમાં થઈને તેમાં ૫૨ લગ્નો આપેલાં છે. સપાઈકે

જણાવ્યું છે તેમ આ બન્નેનો પ્રૌઢો માટે યોગ્ય ગણાય તેવાં છે. પ્રૌઢશિક્ષણની સ્વજન્ય ભ્યારે દેશમાં ચાલી રહી છે ત્યારે આ પુસ્તિકા આવકારદાયક છે.

મેસર્સ આર. આર. શેઠની કંપની તરફથી શ્રી. રવીન્દ્રનાથ ટાગોરનું 'માઝ' બાળપણ' બહાર પડેલ છે. બાળનારકાર શ્રી. બચુભાઈ શુક્લે ટાગોરનાં ધણા ધણાં પુસ્તકોના બાળાંતર આપણને આપ્યાં છે. વર્ષો પહેલાં ભ્યારે અંગ્રેજી પુસ્તક વાંચનાર્માં આબુ' ત્યારે આવા પુસ્તકના ગુજરાતી બાળાંતરની જરૂર લાગી હતી સિદ્ધહસ્ત બાળાંતરકાર શ્રી. બચુભાઈ શુક્લે તે જરૂર પૂરી પાડી છે. મોટા અક્ષરોમાં છપાયેલ દિલ્લી મહાન વિભૂતિની બાલ્યાવસ્થાની આત્મકથા વાંચકોને ખૂબ રસ આપશે.

રાજકોટના મેસર્સ પ્રિયર મેઘજી એન્ડ સન્સ તરફથી શ્રી રામનાગવલ્લુ નાગરદાસ પાઠકનાં બે પુસ્તકો- 'ગુજરાતનું ઐતિહાસિક ગૌરવ' તથા ભારતના ભઠ્ઠાવીરો'—ની બીજી આવૃત્તિ મળી છે. સ્વ. શ્રી મેઘાણીને પરિચય પ્રાપ્ત કરનાર 'ભગ્નના ભઠ્ઠાવીરો'માં 'પૃથ્વીરાજ ચૌહાણ', 'શેરશાહ', 'બાદશાહ અકબર', 'મહારાણા પ્રતાપ', 'હતપતિ શિવાજી' વીર દુર્ગાદાસ' 'ગુરુ ગોવિંદસિંહ' તથા 'સુનતાન હૈદરઅલી'ના જીવનપ્રસંગો આકર્ષક શૈલીમાં વર્ણવવામાં આબ્યા છે. 'ગુજરાતનું ઇતિહાસિક ગૌરવ'માં ૪૦ થો વધારે ઐતિહાસિક શ્રીપુરુષોનાં ચિત્રો આપ્યાં છે અને પુસ્તકોની બોલી કિંમત વિશિષ્ટતારૂપે છે. આવાં પુસ્તકોના બહોળા પ્રચાર કરવો હોય તો કિંમત મારફતર જ રાખવી જોઈએ તે વસ્તુ આપણા બધા પ્રકાશકોએ સમજી લેવા જેવી છે.

સસ્તુ સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલય તરફથી પણ બાળકો તથા કુમારોને ઉપયોગી થઇ પડે તેવા પુસ્તકો ઠીક પ્રમાણમાં પ્રગટ થયા છે. સર્વોપયોગી સાહિત્યશ્રેણીના ૧-૨ પુસ્તક તરીકે શ્રી. રવિશંકર મહારાજના બોધાસણના વલ્લભ વિદ્યાલયના આગસેવા તાલીમ વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ આપેલાં બ્યાખ્યાનો 'આમ-રચના' બહાર પાડેલ છે. આ બ્યાખ્યાનોમાં 'આપણી સંસ્કૃતિ'થી માંડીને 'ઈશ્વર દયોન' એટલે શુ ? જેવા વિષયોના સમાવેશ થાય છે. 'કંકુ અને કન્યા' માં શ્રી ઈશ્વર પેટલીકરે આજના લોકોનું આજેહુજ ચિત્ત ખડુ કર્યું છે. 'અદ્રહોસ'માં શ્રી વિષ્ણુદેવ પંડિતે મહાભારતના અશ્વમેધ ધર્મ પરથી 'અદ્રહોસ'ની, મુખ્ય બ્યાખ્યાન છે. 'બકત અબરીષ'માં શ્રી દિમતરામ યાજ્ઞીએ શ્રીમદ્ભાગવત પરથી નાની ચરિત્રપુસ્તિકા તૈયાર કરી છે. 'બકત જલારામ'માં, વીરપુરના આ ભકતોનાં દ્રેકો પરિચય આપવામાં આબ્યો છે. વધારે વિગત જણવાની ઇચ્છા ધરાવનારે તો 'બકત શ્રી. જલારામ' નામક મોટું પુસ્તક જેવા જેવું છે. 'બાળકોનાં આચાર'માં શ્રી સોમાભાઈ ભાવસારે વાંચીને કૌંપક કરવા માટેના 'પાઠો' આપ્યા છે અને તે દરેક બાળકે અમલમાં મૂકવા જેવા છે.

ધણીખરી પ્રકાશનસંસ્થાઓના સહકારથી આ કાર્વ આટલું સફળ બની શક્યું છે. વર્ષો સુધી જેવો સહકાર આપ્યો છે તેવો જ દર વર્ષે તેઓ આપે તેમ ઇચ્છુ છું.

છોટાલાલ માનસિંગ કામદારના જવદિ હ

જેવડ તલકશી એન્ડ સન્ડ : (હાનખી શાઠ, સુ ખપ)
 ૫૫૫૫૫૫૫૫ ૭ામ ૧-૫ (સ્વ, ગિજુભાઈ) રેક ૭ાગલી ૦-૬-૦
 શ્રી હરિહર પ્રેસ્તકાલય-સુરત તરફથી પ્રકટ થયેલાં

(વીર વિક્રમ ગ્રંથમાળા)

- પ્રયોજક શ્રી. રમણલાલ સોની, દરેકની કિંમત ૦-૮-૦
- ૧ બદુષ બંસરી ૨ વીર વિક્રમની વાતા ૩ દુવી પોપટ ૦-૮-૦
 - ૪ બદુષ વાતા ૫ ઉડતા ઘોડા ૬ વિક્રમ ચરિત્ર ૦-૮-૦
 - ૭ અંબોલા રાણી ૮ લાખી વણગારો ૯ અમર ફળ ૦-૮-૦
 - ૧૦ ભાવતી પ્રેતળા ૧૧ નવલો સંલ ૧૦ સોનાતો યાળ ૦-૮-૦

કમલ પ્રકાશન મંદિર-અમદાવાદ

શિશુભારતી ગ્રંથમાળા સેટ પહિલો. (સેટના રૂ ૫-૦-૦)

સંપાદક રમણલાલ સોની

- ૧-૪ ગલખા શિયાળનાં પરાક્રમે ભાગ ૧-૪ ૪-૦-૦
- ૫ ગલખાની દં...ર...રે ૧-૦-૦
- ૬ બેડાનની બહાદુરી ૧-૦-૦

સેટ બીએ રૂ. ૫-૦-૦

- ૧ જીપી બિલ્લી ૨ ભાચરીમાલાલ ૩ ભામટા બાપા ૦-૮-૦
- ૪ લાકડી બત્રા ૫ બાબો બકરા ૬ બચ્ચો બધેચ ૦-૮-૦
- સરસ્વ સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલય-અમદાવાદ-નાં પ્રકાશનો
- ૧ ગામરચના (રવિશંકર મહારાજ) ૧-૪-૦
- ૨ કંકુને રમ્યા (હિશર પેલ્લીકર) ૧-૪-૦

- ૩ ચંદ્રલાલ (ગિજુદેવ પદિત) ૦-૩-૦
- ૪ ભક્ત અંબરીષ (હિમ્મતરામ ચાત્રી) ૦-૩-૦
- ૫ બળદેખા આચાર (સોમભાઈ ભાવસાર) ૦-૨-૦
- ૬ ભક્ત જલારામ (હિમ્મતરામ ચાત્રી) ૦-૩-૦

બાલકલ્પન કિશોર સાહિત્યમાળા-શ્રેણી બીલ્લ

- ૧ જ બળ નગરી (રમણલાલ ચાઠ) ૦-૬-૦
- ૨ કાજી કુળદીપક (રસિકલાલ બેથી) ૦-૬-૦
- ૩ દાડેમરી (હરિલાલ ગો. પંડ્યા) ૦-૬-૦

મકીલું પ્રકાશનો

- ૧ ટાપ કાશ (મેઘીબહેન બધેશ) ૧-૬-૦
- ૨ માથેરાન (રમણલાલ ચાઠ) ૦-૮-૦
- ૩ સાને ગુરુની સહબોધ વચનો (ભાવજી દામજી ચાઠ) ૦-૬-૦
- ૪ ગામ ભજા સંગ્રહ (ગુજરાત પ્રીત શિક્ષણ સમિતિ) ૦-૪-૦
- ૫ માર જાળપણ (રવીન્દ્રનથ ટાગોર) ૧-૮-૦

પુનમુદ્રણો

એસર્સ આર. આર. શેઠની કાં. પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, સુ ખપ ૨

- ૧ બાગવાર્તા-ખડર ગિજુભાઈ (નવમી) ૧-૦-૦
- ૨ કોણ, અશ્વથામા નાનાભાઈ (સાતમી) ૦-૧૩-૦
- ૩ કેતી ચાંધારી નાનાભાઈ (જૂઠી) ૦-૧૨-૦
- ૪ લાલ અને શીરા ત્રિજુભાઈ (") ૦-૪-૦
- ૫ ગામકાશ અથો દત્તા ગિજુભાઈ (પાંચમી) ૦-૪-૦
- ૬ દેવચણી " " " ૦-૪-૦

૭ જે બાળનાટિકાઓ	ત્રિજુલાસ	(પાંચમી)	૦૦-૪-૦૦	૩૦ રામચંદ્ર	નાનાભાઈ	(બીજી)	૧-૦-૦૦
૮ નર્તી વરતો	"	"	૦૦-૪-૦૦	૩૧ દારૂબન ભાગ ૬	શ ૩૨ શાક	(")	૦-૧-૨-૦
૯ વંદન આતી	"	"	૦-૪-૦૦	૩૨ દારૂબન ભાગ ૭	"	(")	૦-૧-૨-૦
૧૦ રેશ	"	"	૦-૪-૦૦	૩૩ દારૂબન ભાગ ૮	"	(")	૦-૧-૨-૦
૧૧ આંખો મુએ	"	"	૦-૪-૦૦	૩૪ દારૂબન ભાગ ૯	"	(")	૦-૧-૨-૦
૧૨ તારબેનના પાયા	"	"	૦-૪-૦૦	૩૫ દારૂબન ભાગ ૧૦	"	(")	૦-૧-૨-૦
૧૩ ભોંસુ ને આંખ હરી	"	(ચોથી)	૦-૪-૦૦	૩૬ પચામન	ચિત્રજુલાસ (બીજી, ૫ અમ મુદ્દય)	(")	૧-૪-૦૦
૧૪ ત્રણપતિ બાપા	"	"	૦-૪-૦૦	૩૭ ચિટ્ટી પોથી	" (" તૃતીય મુદ્દય)	(")	૦-૪-૦૦
૧૫ હાલમરી	"	"	૦-૪-૦૦	બાલવિનાઠ ચાર્યાલય, ૧૪૯ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨			
૧૬ કોરોમે	"	(બીજી)	૦-૪-૦૦	૧ રતનિયો	(બામી આનુષ્ઠિત)	(")	
૧૭ ગણુ હતું ગયું હવે	"	"	૦-૪-૦૦	૨ મોતિયો	(અગીઆરમી)	(")	
૧૮ બાળકોના બીરમલ ૧	"	"	૦-૪-૦૦	૩ ભાભિયો	(દશમી)	(")	
૧૯ ગોપીચંદ	લીલાવતી બહેન	(")	૦-૪-૦૦	૪ ઉંદર દેશ	(")	(")	
૨૦ બાળનાટકો	ચિત્રજુલાસ	(")	૦-૪-૦૦	૫ સુરિયા	(")	(")	
૨૧ દસ આને હસા -	"	(")	૦-૪-૦૦	૬ કલાવતી	(નવમી)	(")	
૨૨ તિરદાગ	"	(")	૦-૪-૦૦	૭ ભગો	(")	(")	
૨૩ આમકામી મળતો	"	(")	૦-૪-૦૦	૮ ઉપજુટી	(")	(")	
૨૪ બાળપ્રવાસો	"	(")	૦-૪-૦૦	૯ કાલ્કા ઘેલા	(")	(")	
૨૫ જરા હતો	"	(")	૦-૪-૦૦	૧૦ ચ ચારાગ	(")	(")	
૨૬ મગનો અને રાધેશ	"	(")	૦-૪-૦૦	૧૧ અમારી વાર્તાઓ-ખ ૧	(આઠમી)	(")	
૨૭ મધેકું	ચિત્રજુલાસ	(નીચી)	૦-૪-૦૦	૧૨ રસોપવર-ખ ૩	(")	(")	
૨૮ ચીટિયાખાનુ	"	(")	૦-૪-૦૦	૧૩ રજુધીર	(")	(")	
૨૯ શિક્ષાર કથાઓ-ખ ૨	"	(બીજી, ૫ અમ મુદ્દય)	૧-૦-૦૦	૧૪ સાલિયો	(")	(")	

૧૫ ગુદરિયો	(")	૪૧ અવાહીન	(")
૧૬ સજર	(")	૪૨ સુદામો	(")
૧૭ અમરી વાર્તાઓ-ખ ૨	(સાતમી)	૪૩ હીરામણ	(")
૧૮ ચંદ્રમા	(છઠી)	૪૪ હંચા	(")
૧૯ નાની એકી વાતો ખ ૩ ૧	(")	૪૫ અલિયામા	(")
૨૦ ચિત્તાનો શિકાર	(")	૪૬ મીનીમાયો	(")
૨૧ વિમાનવિહાર ખ ૩ ૨	(")	૪૭ રત્નાદિ	(")
૨૨ એનાવતી	(")	૪૮ સિદ્ધાદ	(")
૨૩ મકનિયો	(")	૪૯ સાર મીવાળો	(")
૨૪ અલકા	(")	૫૦ લાળો	(")
૨૫ એલવાળો	(")	૫૧ લીલાવતી	(")
૨૬ બાપના વેણુ	(")	૫૨ જમાપરાજ	(")
૨૭ અમરી વાર્તાઓ ખ ૩ ૪	(પાંચમી)	૫૩ અણુ હમન	(")
૨ ધનિયો	(")	૫૪ તણકિયો	(બીજી)
૨૯ ગોરિયો	(")	૫૫ દોરમંચાળો	(")
૩૦ રેડિયો	(")	૫૬ લી ગલો	(")
૩૧ નીચી નેલિયો	(ગોથી)	૫૭ શુભિવર	(")
૩૨ ભારત કથાઓ	(")	૧ દોરમ લકરી ૨ જી સાકિમતો	(યુગાન્તર કાર્યાલય-ચુરત)
૩૩ લાલાનો બેળ	(")	૨ " " ૫ મી સ્ત્રી સકિત	(પાંચમી)
૩૪ હીરાશી	(")	૩ " " ૭ મી વેપારવીરો	(")
૩૫ ચિત્રરેખા	(")	૪ " " ૮ મી રાજકથા	(")
૩૬ હેતરોતી નજર ખ ૩ ૧	(")	૫ " " ૧૧ મી વીસ્રોતી રમતિ	(")
૩૭ બાપુનો દામરો	(")	૬ " " ૧૨ મી જીવનપ્રસંગો	(")
૩૮ હાથનું નાક	(ત્રીજી)	૧ બાલવાર્તાવલિ-૬ સા મહેતા.	(પ્રકીર્ણ)
૩૯ શબ્દમાળા	(")		
૪૦ મંજરી	(")		(પાંચમી) ૨-૦.

પુસ્તકાલયના પુસ્તકારેથી

ભારતીય ગિરિપક્ષી

ભારતીય ગિરિપક્ષી (ભારતના પર્વત પર વાસ કરતાં પક્ષીઓ) પર શ્રી. સલીમ અલીએ Indian Hill Birds (“ભારતીય ગિરિપક્ષી”) નામનું પુસ્તક લખ્યું છે. પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં ત્રણેયો જેટલી ગિરિ-પક્ષીઓની જાત એ વિજ્ઞાનવિદ્યાએ વર્ણવી છે પક્ષી-જીવનના અભ્યાસ પાછળ લેખક વગેરે થયાં ગસયુક્ત પરિશ્રમ કરી ગયા છે, આવા પુસ્તક લખવાના તેઓ અધિકારી વ્યક્તિ છે એમ કહી શકાય. આટલું જોઈએ તો ૧૧૭ જાતના પક્ષીઓના રંગીન ચિત્રો મૂકવામાં આવ્યા છે પક્ષીઓનાં ચિત્રો સિલોન મ્યુઝિયમ સાથે ઘણાં વર્ષ સુધી મેકળાણેલા ચિત્રકાર શ્રી જી એમ હેન્ટિએ દોર્યાં છે આ ચિત્રકાર એક પક્ષીશાસ્ત્રવિદ્યાર્થ (Entomologist) તરીકે તાલીમ પામેલા છે. એમણે સિલોન સરકાર તરફથી પ્રગટ થયેલા સિલોનીય પક્ષીઓના આદ્યમર્મમાં ચિત્રો દોરી નામના કાટેલી છે શ્રી સલીમ અલીએ આ અગ્રહ The Book of Indian Birds (“ભારતીય પક્ષીઓનું પુસ્તક”) લખ્યું હતું, જે મુબઈના પ્રકૃતિ મંડળે (Natural Society) પ્રગટ થયું છે. કચ્છનાં પક્ષીઓ વિશે પશ્ચિમ એમણે The birds of Cutch (“કચ્છના પક્ષી”) નામનું પુસ્તક લખ્યું છે. “ભારતીય ગિરિ-પક્ષી”નું મૂલ્ય રૂપિયા વીસ જેટલું છે

હૈદરાબાદ (દ.) નું સિંહાવલોકન

નિઝામ હૈદરાબાદની જનતાનું હાઈ પાગખીરે દિ દીંસથે એ રાજ્ય પંચ ગણ સાલના સપ્ટેમ્બર માસની તેમજ તારીખથી માંડીને જે પાંચ દિવસ સુધી ફતેહમદ લરકરી આક્રમણ કર્યું અથવા એ પાંચ દિવસ દરમિયાન હૈદરાબાદનું સારુ રાજ્ય ધધધણી ઊઠ્યું તેનું ખ્યાલ આ લેખકનું એક પુસ્તક Hyderabad In Retrospect (“હૈદરાબાદનું સિંહાવલોકન”) નામે પ્રગટ થયું છે હૈદરાબાદના એક માણ અધિકારના દરતે આ પુસ્તક લખાયું છે

શિક્ષણનું માધ્યમ

શિક્ષણનું માધ્યમ વર્ષોથી અગ્રેજી ભાષા બની બેઠી છે તેને રદતે રદતે ફર કરી તેને સ્થાને જે તે પ્રદેશની માતૃભાષાને દાખલ કરવા આપણી રાષ્ટ્રીય સરકારે પ્રાન્તીય સરકારો તેમ જ દેશના વિવિધ વિશ્વવિદ્યાલયોને અનુરોધ કર્યો છે ગૃહપિતા ગાંધીજી, શ્રી સર્વપક્ષી રાધાકૃષ્ણનું, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, મધ્યમ સરકારનાં આરોગ્યપ્રધાન રાજકુમારી અમૃતકેર, રાષ્ટ્રપતિ પ્રદાણી સીતાગમૈયા, આચાર્ય બીરમલ સિંઘ તેમ જ બીજા કેળવણીકારોના આ વિશેના વિચારોના એક સંગ્રહ મુબઈની નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યુશન ઓફ પબ્લિકેશન્સ લિમિટેડ તરફથી “Medium of Instruction” (“શિક્ષણનું માધ્યમ”) નામે પ્રગટ થનાર છે

સંત-સાહિત્યના સાહિત્યકાર સ્વામી પ્રાણેશ્વર યતિ

મહારાષ્ટ્રીય સંત-સાહિત્યના સાહિત્યકાર શ્રી. સ્વામી પ્રાણેશ્વર યતિ (ગૃહસ્થાશ્રમનું નામ શ્રી ઝ્યેય ઝેસ ધારપુરે) નું અઠ્ઠમી વર્ષની વયે, પૂના ખાતે ગયા ઝાગસ્ટની ત્રીસમીએ અવસાન થયું છે તેઓ મહારાષ્ટ્રમાં સંત-સાહિત્યકાર તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા હતા તેઓ ભારતના પ્રાચીન સાહિત્યના પ્રખર વિદ્વાન હતા. આ વિષય પર એમણે કેટલાક પુસ્તકો પણ લખ્યા છે.

વાણુ પછીની વાતો

આપણે ત્યાં હિંદમાં હિંદના પ્રતિ પ્રાંતમાં સાંજના વાણુ પછી દાદીમા અથવા દાદાજીની આમપાસ ટોણુ વળી, વાર્તાઓ સંભળવાનો રિવાજ પ્રચલિત હતો વહીવંચા, બારાટ વગેરે જેમને આનું લોકસાહિત્ય કંઈક હતું તેઓ પણ આની વાર્તાઓ ભોજન પત્યા પછી યજમાનો સમક્ષ કહેતા. દક્ષિણ હિંદમાં આવી રીતે પ્રચલિત વાર્તાઓનો સંગ્રહ કરવાનો એક શુભ પ્રયાસ એક દક્ષિણી ગૃહસ્થ-એક આદ્ય મી. એસ. અમલદારે કરવા માંડ્યો છે. એ દક્ષિણી વિદ્વાન અક્ષરનું નામ છે શ્રી એ. એમ. પચ્કેશ અધ્યર શ્રી. અધ્યર સંપાદિત આવી વાર્તાઓના એ સંગ્રહ Indian Stories After Dinner (“ વાણુ પછીની ભારતીય કથાઓ ”) ના એ ભાગ પ્રગટ થયા છે.

તેલુગુ સાહિત્ય

પૂ. ગાંધીજી વિશે તેમ જ એમની વિચારસંજ્ઞા વિશે હિંદની વિધવિધ ભાષાઓમાં પુસ્તકો પ્રગટ થતાં જ રહે છે તેલુગુમાં જ એલ નરસિંહરાવ નામના લેખકે લખેલી દશ આનાના મૂલ્યની પત્રિકા “ગાંધી માતામિ” આનું જ એક પુસ્તક છે એ ગાંધીવાદી વિચારસંજ્ઞાનું એક અભ્યાસ યોગ્ય પુસ્તક છે. પૂ. ગાંધીજીની રાષ્ટ્રીયતા તેમ જ આંતરરાષ્ટ્રીયતા પરના વિચારો આ પુસ્તકમાં લેખકે છપા છે.

ગ્રીક નાટકનું અંગ્રેજીમાં ભાષાંતર

જે ગ્રીક નાટકની હુલના અંગ્રેજ મહાકવિ ગેકસપિયરના “કિંગ લિયર” નાટક સાથે યાય છે તે “Oedipus at Colonus” નું ભાષાંતર સુપ્રસિદ્ધ અંગ્રેજ અધ્યાપક ને ગ્રીક સાહિત્યના વિદ્વાન ગિલ્મટ મરેએ કર્યું છે, ને એ જ નામે પ્રસિદ્ધ પાશ્વું છે પ્રસ્તુત નાટકનો લેખક ગ્રીક વિદ્વાન સોફોકલિસ હતા.

—॥ ગિતમ્ સુન્દરમ્ ॥

—આ અંકમાં ખાલસાહિત્યનું વાર્ષિક અવલોકન અપાયું હોવાથી દર માસે અપાતો પુસ્તક પરિચય આ અંકમાં અપાયો નથી. આવતા અંકે એ પ્રસિદ્ધ થશે.

—તત્રી

ગાંધીજીના કાલ

ગુજરાત અથરત્ન કાર્યાલય—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧ પૌરાણિક નાટકો—(ત્રીજી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી. કનૈયાલાલ માણેકલાલ મૂનશી;
મૂલ્ય રૂ. ૬-૮-૦

૨ થોડા અર્થઘટનો—લેખક શ્રી. રતિલાલ મોહનલાલ ત્રિવેદી, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦

૩ અભ્યુદાયલ પ્રદક્ષિણા—(આશુ ભાગ ૫ મો) લેખક સુનિરાજ શ્રી જયંત-
વિજયભાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૫-૦-૦

૪ ચાર મુંઢર સંવાદો—(ત્રીજી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી સુનીલાલ કુબેરદાસ શાહ,
મૂલ્ય ૦-૭-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

૫ ઘરનો માલ—લેખક શ્રી પીતામ્બર પટેલ, પ્રકાશક જીવન સાહિત્ય મંદિર, ભદ્ર,
અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

૬ રાધારાણી—મૂળલેખિકા શ્રી અનુરૂપાદેવી, અનુવાદક શ્રી નિર્મળકુમાર, પ્રકાશક
ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

૭ સરસ્વતી—લેખક શ્રી મનુ હ દવે (કાવ્યતીર્થ) સિદ્ધપુર, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૮ શુભાસ્તાધારો—લેખકો શ્રી બામુલાલ અબાલાલ સોની, અને શ્રી જયંતિલાલ
ચિમનલાલ વોરા, પ્રકાશક ચદ્રાન્ત ચિમનલાલ વોરા, ગાંધીરોડ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

૯ ભાષાનિયમન ધારો—લેખક શ્રી. વકીલ નાનાનાલ લાલભાઈ, પ્રકાશક ઉપર
પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

૧૦ ગણેશધારો—લેખક અને પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

વિદ્યાર્થીઓની વાતો—લેખક શ્રી. દામુભાઈ ચુકલ, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે.
મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

૧૧ રૂપકુમાર—લેખક શ્રી રજનીકાન્ત અબાલાલ શાહ, પ્રકાશક ચદ્રાન્ત જીવણ-
લાલ મહેતા, પીરમશારોડ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

૧૨ સમર—લેખક પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય લખ્યું નથી

૧૩ આરોગ્ય અને ટૂંકા લેખો—લેખક પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૦-૮-૦

૧૪ મહાગુજરાતનો મિલઉદયોગ—સાગ ૧ લો લેખક શ્રી નાયાલાલ નાગરભાઈ
પટેલ; મુ નાદોલ (ઉ ગુજરાત) મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૧૫ શુભમહોર—લેખક શ્રી ચંદુલાલ પટેલ, પ્રકાશક, જોન એગ હક્કરની કં.
પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨ મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૧૬ આદર્શ જીવન—લેખિકા, શ્રી ચંચળબહેન માણેકલાલ પાઠક, પ્રકાશક. ચોકસી
અબાલાલ પ્રભુદાસ પટેલ, નડીઆદ મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦

एम्प

[२१]

મહેસાણા પ્રાંતનો પુ. શિક્ષણવર્ગ

ગ્રામ પુસ્તકાલયોનું કામ કરનારા મંત્રીઓ તથા અધિકારીઓ માટે પ્રાંતવાર તાલીમવર્ગો ભરવાની યોજના વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળે વર્ષો ગયા અમલમાં મૂકી છે છેલ્લા વિશ્વયુદ્ધ અંગે ઉપસ્થિત થયેલી મોત્તવારી અને માપબંધી વગેરેની હાડમારીને કારણે એ પ્રવૃત્તિ ચારેક વર્ષે મોટું ગમતી પડેલી, તે ગઈ સાતથી પુનઃ હાથ ધરવામાં આવી છે અર્થ સાથે સાવધી મહાલના પેટયા ગામે વડોદરા પ્રાંત માટેનો અને મહુવા મહાલના અનાવન ગામે નવસારી પ્રાંત માટેનો એમ બે વર્ગો ભરવામાં આવેલા ચાલુ સાલે એવો વર્ગ મહેસાણા પ્રાંત માટે ચાલુરમા મહાલના બહુચરાણ ગામે ભરવાનું વિચારી તે માટે જરૂરી પરવાનગી અને અનુકૂળતા મળવા સારુ ધાગતાવળગતા અધિકારીઓ તરફ લખવામાં આવ્યું, અને તેનો સહાનુભૂતિ પૂર્વક સ્વીકાર થઈ આવવાથી વર્ગ માટેની રીતસર જાહેરાત “પુસ્તકાલય” માસિકના જૂન અંકમાં પ્રગટ કરી મહેસાણા પ્રાંતના ચાલુરમા, હારીજ અને પાટણ મહાલોના બિનતાલીમી મંત્રી અથવા લોકોને તાલીમવર્ગનો લાભ લેવા ખસ આમ ત્રેલા તે પરથી આવેલી ૫૪ અરજીઓમાંથી ૪૨ ઉમેદવારોને પર્મદ કરી તે દરમિયાન તા. ૪ જુલાઈના રોજ સુધીના બહુચરાણ હાજર થઈ જવાની વ્યક્તિગત રીતે ખબર આપવામાં આવેલી વર્ગનું કામ તા. ૪ થી થી ૧ થી સુધીના ત્રણ દિવસો સવાળના જા. થી ૧ ના અને બપોર ૫ થી ૩ થી ૬ એમ બે કક્ષે ચાલેલું શિક્ષણવર્ગના મંત્રીઓ અંગે વડોદરાથી રાજ્ય પુ મંડળના સહમંત્રી શ્રીયુત ચોક્કસી, ગંગા પુસ્તકાલય પ્રચારક શ્રીયુત વલ્લભલાલ ઉપરાંત પુસ્તકાલય ખાતાના મુદતનીય બંધ-સ્થાપક શ્રી. ઉમેદલાલ માહેબ, અને મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલયના મંત્રી શ્રી નાનજીભાઈ જે. રેલ ખાસ આવેલા, અને તેમણે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને પ્રતિહત, વડોદરા રાજ્યની ચાલુ અને દલે મુજબ સરકારની યનારી પુ પ્રવૃત્તિની યોજનાની રૂપરેખાની સમજ આપી, પ્રવૃત્તિના મંચાલન માટે જરૂરી દફતરી વહીવટી કામ ઉપરાંત પ્રાંત અને મહાલ મંડળોનું કાર્ય, પુસ્તકાલયોના બજેટ-નિવેદન, પુસ્તક પર્મદગી, પુસ્તકોનો વિચિ અને વર્ગીકરણના વિષયની મોખિક સમજૂતિ ઉપરાંત ગ્રામ પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી સરળ વર્ગીકરણ પદ્ધતિનું ક્રિયાત્મક શિક્ષણ આપ્યું હતું

સાંજે વર્ગના સમય પછી સંખલપુર તથા બેચરાણ ગામોના પગપાળા પ્રવાસ ગોઠવાયેલા તથા રાત્રે ૬ થી ૧૨ ના સમયમાં મનોરંજનના શિક્ષણાત્મક કાર્યક્રમો યોજાયેલા.

બહુચરાણના આ શિક્ષણવર્ગનો ધાવા કુલ ૪૬ જણે લીધો હોઈ તેમનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે —

ચાલુરમા મહાલ		૩ થી ગર્જાગમ દ રાજગોર	છતોડા
૧ થી અબ્દુલ નાયાબાલ સમો	૩૫૫૨	૪ થી જાણુલાલ દલસુખરામ રાવળ	૫૬૪૨
૨ થી. સિરામીષ ધર્મદાસ પટેલ	સેકાવી	૫ થી બેનસિદ નારણજી મલવી	મોડેના

૨૨ ૧

૬ શ્રી ખેડાભાઈ જમનલાલ પટેલ	જાણુર	૨૪ શ્રી કર્ણાશંકર મોહનલાલ વ્યોસિ	ચાણુરમા
૭ શ્રી કારીભાઈ રામજીભાઈ પટેલ	ચાણુર	પાટણ મહાલ	
૮ શ્રી જીવાભાઈ જેઠાભાઈ	વડાચી	૨૫ શ્રી દેવચ દલાઈ જીવરદાસ	આંખાપુગ
૯ શ્રી નારણભાઈ રામદાસ	જોરાદ	૨૬ શ્રી મનનતાલ કાળીદાસ	બલભટ્ટ બીવવણ
૧૦ શ્રી હરજીવનભાઈ બળદેવલાલ વ્યાસ	ધરમોડા	૨૭ શ્રી જયતિલાલ ભોગીલાલ રાવળ	વાગડોદ
૧૧ શ્રી મણીભાઈ વીરચંદ પચાવ	ચાણુરમા	૨૮ શ્રી જીવલાલ માધવલાલ બેલભટ્ટ	જાગળ
૧૨ શ્રી ચંદુલાલ કેશવલાલ દવે	રણાસણ	૨૯ શ્રી હરગોવિંદ કાળીદાસ વાળ	રણુજ
૧૩ શ્રી વીરમભાઈ હરિભાઈ પટેલ	મોટપ	હારીજ મહાલ	
૧૪ શ્રી વિઠ્ઠલભાઈ ત્રિભોવનદાસ	કેમોઈ	૩૦ શ્રી તુળસીભાઈ અબારામ પટેલ	પીપલાણા
૧૫ શ્રી અબાલાલ પ્રભુદાસ પટેલ	લણુચ	૩૧ શ્રી રવિથંકર ઉજ્જવરામ	હારીજ
૧૬ શ્રી કાન્તિલાલ કેશવલાલ દવે	મણિયારી	ખેરાણુ મહાલ	
૧૭ શ્રી નાનાલાલ ભાઈશંકર રાવળ	કાલરી	૩૨ શ્રી જગનભાઈ કાલુભાઈ દેસાઈ	મુકોપુર
૧૮ શ્રી ચુનીલાલ દલસુખરામ રાવળ	વીરતા	કડી મહાલ	
૧૯ શ્રી ત્રીકમભાઈ વીરમદાસ પટેલ	સનિજ	૩૩ શ્રી લક્ષ્મણદાસ દેવીદાસ આચાર્ય	ખાવડ
૨૦ શ્રી અબાલાલ મણિલાલ રાવળ	ખાનેલ	ચિમનગર મહાલ	
૨૧ શ્રી રણુકોડભાઈ જમનલાલ પટેલ	ચાણુરમા	૩૪ શ્રી ગમેશચંદ્ર લીલાધર દવે	વાલમ
૨૨ શ્રી. મનભાઈ જીવરદાસ	બહુચરા	૩૫ શ્રી મહારાજ રામજીશંકર દવે	વાલમ
૨૩ શ્રી ત્રીકમલાલ જગજીવન ઠાકર		૩૬ શ્રી વીરચંદ હરિભાઈ	લાહુ
વડોદરા રાજ્ય પુ મહળ,		ના. ન. ચોકસી	
C/O સેન્ટ્રલ લાઈબ્રેરી વડોદરા, તા ૯-૭-૪૯		સહમતી	

આ જાહેર આમંત્રણ છે ?

લગ્ન સમારંભ

ખીનસત્તાવાર રીતે (ખનાચી) સમાચાર મળે છે કે શ્રી રમણલાલ વસંતલાલ દેશાનની "શોલાના" નું મ્મ. મેઘાણીના 'નિગ્જન' સાથે શ્રી ચુનીલાલ વર્ધમાન શાહની રજામાં 'વેવિરાળ' નહોતો થયેલ છે તે પ્રસંગે મગલાષ્ટક શ્રી કનુ દેમાઈ રણુકરે 'હસ્તમિલાપ' નો વિધિ શ્રી મણુલાલ માકરલાલ દેમાઈના હસ્તે યજ્ઞ 'પાનેતરના રંગ' ની પસંદગી શ્રી પત્તાલાલ પટેલ કરશે અને શ્રી કન્સનદાસ માણેકના ખાસ તૈયાર કરાવેલ 'મોહબ્બતના માંડ્યા' નીચે યજ્ઞ

એ વખતે પાનનાં ળીયાં શ્રી જ્યોતીન્દ્ર દવે, શ્રી મોપાનના "કુટેલા મુખપૂષ્પાત્ર" માં રણુકરે જ્યારે બહુલેશના 'કાંઠવાના ઝડ' થી ખાસ વિધિ કરવામાં આવશે અને જમણવારમાં શ્રી મૂળરાજ અબારિયા 'લાકડાના લાકડ' પીગસશે છેવટે શ્રી ચુનીલાલ મડીઆ નવો પગથેલાને "હું ને મારી વાડું" "એમાં આવ્યા સૌ" ના મંત્રથી લખાવિધિનો પૂર્ણાકર્ત કરશે

સીતે આવળીનું આમંત્રણ છે

("યુગાન્તર")

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

જાહેરાત નં. ૪/૪૮-૪૯

વિષય:

મહાલ અને પ્રાંત મંડળોને મળનારી ફાળવણી બાબત.

“ પુસ્તકાલય ” માસિકના મે સન ૧૯૩૮ ના અક્રમાં ૫૪ ૩૧૪ ઉપર પ્રસિદ્ધ થયેલી જાહેરાત નં. ૨ પ્રમાણે રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી મહાલ અને પ્રાંત પુ મંડળને વાહુ સાલે મળનારી ફાળવણીની રકમ, જે તે પ્રાંતનાં મંડળો તરફ જુલાઈ, ૪૯ ની તા. ૧૫ સુધીમાં મોકલી આપવામાં આવશે તે તે મહાલ મંડળોએ પોતાની ફાળવણી મેળવવા માટે, પોતપોતાના પ્રાંત મંડળો તરફ ગત વર્ષના અહેવાલ દ્વિસાથ મોકલી તેની સાથે ફાળવણીની માગણી કરવી, અને તે પછી પ્રાંતમંડળોએ, જે તે મહાલમંડળોને તેમની ફાળવણી અપા કરવા તજવીજ કરવી.

જે તે મહાલ નાં પુસ્તકાલયો તરફથી સવાજમની આવેલી રકમ અને તે ઉપરથી મંડળના બધારણ પ્રમાણે પ્રાંત અને મહાલમંડળોને મળનારી ફાળવણીની રકમ નીચે પ્રમાણે છે

વડોદરા પ્રાંત

મહાલનું નામ	સવાજમની કુલ રકમ	ફાળવેલી રકમ	મહાલનું નામ	સવાજમની કુલ રકમ	ફાળવેલી રકમ
૧ ઠરજણ	૭૭	૪૩-૫-૦	૭ વડોદરા	૯૩	૫૨-૫-૦
૨ ડભોઈ	૫૮	૩૨-૧૦-૦	૮ વાપોડીઆ	૩૧	૧૭-૭-૦
૩ તીલકવાડા	૧૧	૬-૩-૦	૯ ધિનેર	૫૪	૩૦-૬-૦
૪ પાદરા	૭૨	૪૦-૮-૦	૧૦ સખેડા	૫૮	૩૨-૧૦-૦
૫ પેટલાદ	૧૪૯	૮૩-૧૩-૦	૧૧ સાવલી	૪૪	૨૪-૧૨-૦
૬ જાદરણ	૪૯	૨૭-૯-૦			
				૬૯૬	૩૬૧-૮-૦

નવસારી પ્રાંત

૧ કામરેજ	૫૩૨	૯-૧૩-૦	૪ મહુવા	૨૫	૧૪-૧-૦
૨ ગણદેવી	૩૫	૧૯-૧૧-૦	૬ માંમરોળ	૧૭	૯-૬-૦
૩ નવસારી	૬૪	૩૬-૦-૦	૭ વ્યારા	૨૨	૧૨-૬-૦
૪ પલસાણા	૩૫	૧૯-૧૧-૦	૮ સોનગઢ	૬	૩-૬-૦
				૨૫૭	૧૪૪-૬-૦

મહેસાણા પ્રાંત

૧ આતરસુ તા	૧૭	૯-૯-૦	૮ મહેસાણા	૬૯	૩૮-૧૩-૦
૨ કડી	૫૧	૨૮-૧૧-૦	૯ વિજયપુર	૧૦૦	૫૬-૪-૦
૩ ક્યોવ	૫૬૧	૩૩-૭-૬	૧૦ વિસનગર	૬૩	૩૫-૭-૦
૪ ખેરાળુ	૬૦	૩૩-૧૨-૦	૧૧ સિદ્ધપુર	૬૬	૩૫-૭-૦
૫ ચાણુરમા	૬૦	૩૩-૧૨-૦	૧૨ હારીજ	૮	૪-૮-૦
૬ દહેગામ	૩૫	૧૯-૧૧-૦	૧૩ દમોડા	૩	૧-૧૧-૦
૭ પાટણ	૪૯	૨૭-૯-૦	૧૪ નીરમાલી	૦	૦
				૬૩૭૧	૩૫૮-૯-૬

અમરેલી પ્રાંત

૧ અમરેલી	૬૭	૩૭-૧૧-૦	૫ ધારી	૩૦	૧૬-૧૪-૦
૨ ઠોડીનાર	૧૯	૧૦-૧૧-૦	૬ રતનપુર	૫	૨-૧૩-૦
૩ ખાંભા	૭	૩-૧૫-૦	૭ ભીમકટા	૧	૦-૬-૦
૪ દામનગર	૨૨	૧૮-૬-૦			
				૧૫૧	૮૪-૧૫-૦

ઓખામડળ પ્રાંત

૧ ઓખામડળ ૩૩૧ ૧૮-૧૩-૬

કુલ પાંચે પ્રાંતોનું

પ્રાંતનું નામ	લવાજમની કુલ રકમ	રા. પુ. મ. ના ફાળે જતી રકમ	પ્રાંત મંડળના ફાળે જતી રકમ	મહાન મંડળના ફાળે જતી રકમ
૧ વડોદરા પ્રાંત	૬૯૬	૧૭૪-૦-૦	૧૩૦-૮-૦	૩૯૧-૮-૦
૨ નવસારી પ્રાંત	૨૫૭	૬૪-૪-૦	૪૮-૩-૦	૧૪૪-૮-૦
૩ મહેસાણા પ્રાંત	૬૩૭૧	૧૫૯-૬-૦	૧૧૯-૮-૬	૩૫૮-૯-૬
૪ અમરેલી પ્રાંત	૧૫૧	૩૭-૧૨-૦	૨૮-૫-૦	૮૪-૧૫-૦
૫ ઓખામડળ પ્રાંત	૩૩૧	૮-૬-૦	૬-૪-૬	૧૮-૧૩-૬
	૧૭૭૫	૪૪૩-૧૨-૦	૩૩૨-૧૩-૦	૯૯૮-૭-૦

વડોદરા
તા ૧-૭-૪૬ }

રામભાઈ કા. પટેલ
મંત્રી, વડોદરા રાજ્ય પુ. મંડળ

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

જાહેરાત નં. ૫ સને '૪૮-૪૯

વિષય:—જૂથ પુસ્તકાલય મંડળોએ વાર્ષિક રાસા ભરવા બાબત

પુસ્તકાલય ખાતાના વટફૂલ મન ૧૩ તા ૩-૮-૩૦થી ૧૯૫૧ના દરેક જૂથ પુ મંડળની વાર્ષિક સભા દર વર્ષે ઓગસ્ટના પહેલા વા ખીજા રવિવારે ભરવા હયું છે તે મુજબ સન '૪૮-૫૧ ના નવા વર્ષની વાર્ષિક સભા ઓગસ્ટ '૪૯ ના પહેલા રવિવારે તા ૭-૮-૪૯ના રોજ ભરવાનું અને તેમાં નીચે જણાવેલા કામો કરવાનું રાજ્યના દરેક જૂથ પુ મંડળના મત્રીઓને ખાસ સૂચનામાં આવે છે

આ મહામાં, જૂથમાં આવેલા તમામ પુસ્તકાલયો-વાચાલયો મત્રીઓએ આવવાનું હોય, જૂથ મત્રીએ સભાની તારીખના ચાર-પાંચ દિવસ અગાઉ પોતાના જૂથના જે તે પુસ્તકાલય-વાચાલયના મત્રીઓને સદર તારીખે સભામાં આવવાનું આમ તથ્ય મોટલી આપતું જૂથમાં આવેલા તમામ પુસ્તકાલયના પૂરી થયેલી સાલના વાર્ષિક નિવેદન તથા નવીન સાલનું બજેટ તમામ મત્રી ભાષ્યોએ એકઠા થઈને, આજ સભામાં ભગવાનાં હોવાથી તેને લમના સાધનિક કામો તથા ખીજી જરૂરી હકીકત પણ સાથે લેતા આવવાનું દરેકરે ખાસ સૂચવતું

આ સભામાં નીચેના કામો કરવાની ભલામણ છે

- ૧ જૂથમાંના દરેક પુસ્તકાલયે પોતાનું વાર્ષિક નિવેદન પોતાના પત્રો ઉપરથી તૈયાર કરવું.
- ૨ સને ૧૯૪૦ના જુલાઈ અકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ પુસ્તકાલય ખાતાની સૂચના ન ૫૦/૩૯ ૪૦ મા જણાવ્યા પ્રમાણે (સહકારના ધોરણે બજેટ બનાવવાની યોજના) દરેક પોતાના પુસ્તકાલયના બજેટ બનાવવાં.
- ૩ મહાલ પુસ્તકાલય મંડળના વ્યવસ્થાપક મંડળ માટે જે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી કરવી અને મહાલ પુ મંડળને તે નામોની ખબર આપવી
- ૪ આ સિવાય (૧) જૂથમાં આવેલાં પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરવા તથા (૨) મહાલ અને રાજ્ય પુ મંડળ નરદેશો ચેલ્સન્ટી ટ્રિલ વાચનની પરીચાલના દ્વારા લેવા લેવડાવવા તથા (૩) અભિગમ વાચક મંડળો રચાવવા વગેરે બાબતોના પ્રશ્નો પણ વિચારવા

આ સભાના અહેવાલની એકઠ નહય, સભામાં હાજર રહેતા મત્રી ભાષ્યોનાં નામ જાણ સાથેની મહાલ, પ્રાંત અને રાજ્ય પુ મંડળોએ દરેક તરફ સભા ભરાઈ ગયા પછી દિન ૮મ્ દરેક જૂથ મંડળના મત્રીએ અચૂક મોટલી આપવી

તા ૬.—કોઈ કચે ઉપર જણાવેલી તારીખે સભા બોલાવી ન શકાય તો તે પછીના રવિવારે તે સભા જરૂર ભરવી જ

વસો

તા ૧-૭-૪૮

રામભાઈ કા. પટેલ

મત્રી, વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

જાહેરાત નં. ૬ સને ૧૯૮-૪૯

વિષય

મહાસ પુ. મંડળોએ વ્યવસ્થાપક મંડળની વાર્ષિક સભા ભરવા બાબત.

પુસ્તકાલય ખાતાના વટહુકમ નં ૧૪/તા ૮-૭-૪૦ થી રાજ્યના દરેક મહાસ પુ. મંડળની વ્યવસ્થાપક સભા દર વર્ષે ઓગસ્ટના ત્રીજા વા ચોથા રવિવારે ભરવાનું હતું છે તે મુજબ સન ૪૯-૫૦ ના નવા વર્ષની વાર્ષિક સભા ઓગસ્ટ ૪૮ ના ત્રીજા રવિવારે તા ૨૧-૮-૪૯ એ પોતપોતાના મહાસના અનુરૂપ પડતા સ્થળે ભરવાનું અને તેમાં નીચે જણાવેલા કામે કરવાનું, રાજ્યના દરેક મહાસ પુ. મંડળના મંત્રીઓને ખાસ સૂચનવામાં આવે છે

જે તે મહાસનું મહાસ વ્યવસ્થાપક મંડળ, જે તે મહાસના જૂથ મંડળોએ નવા વર્ષની પોતાની વાર્ષિક સભામાં ચૂટલા બબ્બે પ્રતિનિધિઓનું અને છે તે જૂથમંડળ તરફથી નવા વર્ષના પ્રતિનિધિઓનાં નામ-ગામ આવ્યા હોય તે પ્રતિનિધિઓને, સભાની તારીખના એક અઠવાડિયા અગાઉ સભાની તારીખ, સ્થળ, વખત તથા કરવાના કામોની યાદી સહિત એક આમત્રણપત્રિકા મહાસ ગંડળના મંત્રીએ મોકલવી જે જૂથ મંડળ તરફથી પ્રતિનિધિઓના નામ-ગામ આવ્યા ન હોય ત્યાં તે જૂથ મંડળના મંત્રી તરફ આમત્રણ મોકલવું અને એમાં બે પ્રતિનિધિઓને ચૂટીને મોકલવા જણાવવું

આ સભામાં દરેક મહાસ મંડળે નીચેનાં કામો ખાસ કરવાનાં છે :

૧ મહાસ પુ. મંડળના મંત્રીએ રજૂ કરેલા, પૂરી થયેલી સાધના નિવેદન તથા હકાબી મજૂર કરવા

૨ જૂથમંડળે તરફથી ચૂટાઈ આવેલા પ્રતિનિધિઓમાંથી જ એક પ્રમુખ તથા મંત્રીની ચૂટણી કરવી

૩ પ્રાંત પુ. મંડળ માટે કરના પુસ્તકાલયોમાંથી એક અને ગ્રામ પુસ્તકાલયો તરફથી એક એક બે પ્રતિનિધિઓની ચૂટણી કરવી અને તે નામો પ્રાંત મંડળ તરફ સમયસર મોકલી આપવાની મંત્રીને સત્તા આપવી

૪ નવા વર્ષના મહાસે કરવા બેગ કામોની વિચારણા કરી કાર્યક્રમ યોજાવે તથા તે માટેનું અદાજ બજેટ મજૂર કરવું

ટીપ — નવા વર્ષના કાર્યક્રમમાં નાચેલા પ્રશ્નો ખાસ વિચારવા.

૧ મહાસ પૂતી થિ વા ની પરીક્ષા લેવા બાબત, ૨ મહાસનું દરેક પુસ્તકાલય નવીન વર્ષનું અજાણતાવે તથા પૂરી થયેલી સાધનું નિવેદન કરેલી મુદ્દામાં મોકલી આપે તેની તજવીજ રાખવા બાબત, ૩ મહાસ માટે આનંદ પ્રચારક નીમવા બાબત, ૪ સહકારના ધોરણે અજાણપત્રો બતાવવાની યોજનાનો પ્રચાર કરવા બાબત, ૫ રાજ્ય પુ. મંડળ- તરફથી યોગતી શિષ્ટવાચનનાં પરીક્ષાનો તથા શિક્ષણવર્ગોના લાભ લેવા-લેવરાવવા બાબત વગેરે વગેરે

આ સભાના કામકાજના અહેવાલની એકેક નકલ, (સભામાં હાજર રહેતા ભાઈઓનાં નામ તથા ગામ સાથેની) મહાન મંડળના વાર્ષિક નિવેદન સહ, પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળ અને રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફ સભા ભરાઈ ગયા પછી દિન ૮ માં દરેક મંડળે ખામ મોકલી આપવી.

તા. ૬. ઉપર જણાવેલી તારીખે કોરમ (પાંચ પ્રતિનિધિની હાજરીનું) ન બતાવના કોરમ મહાસ કામ મુલતવી રહે અગર કોઈ કોરમસર તે દિવસે સભા જ યોજાવવાનું મોક્ષ રાખવામાં આવે તો તે પછીના રવિવારે તો મહાસ જરૂર ભરવી જ.

વડો.

રામભાઈ કા. પટેલ

તા ૧-૭-૪૯

મંત્રી, વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

શિષ્ટ વાચનની ૨૭ મી પરીક્ષા

“ માણસાધના દીવા ” નું પરિણામ

ઉપરોક્ત પરીક્ષા, અગાઉ જાહેર થયા પ્રમાણે તા. ૨૪-૪-૪૬ ના દિવસે જે તે સ્થળે લેવામાં ગયેલી, એને માટે સુજરાત-કાર્ટિયાગડના ૭૮ ગામોનાં ૫૩૨ ઉમેદવારોની અગ્રણ્યો આવેલી અને તેમને પ્રજો મોકલી આપવામાં આવેલા પરંતુ તેમાંથી ફક્ત ૫૧ ગામોનાં ૩૪૧ ઉમેદવારોની જ ઉત્તરવહીઓ અમારા તરફ આવેલી હોવાથી કુલ ૩૪૧ જણે આ પરીક્ષાને લાભ લીધો હોવાનું જણાઈ આવે છે. પરીક્ષામાં બેઠેલાં ઉમેદવારોની પ્રધાવાર સંખ્યા નીચે પ્રમાણે છે —

૭૮ શિક્ષક, ૨૩૮ વિદ્યાર્થી, ૩ તોફરી, ૫ વેપારી, ૫ ખેડૂત, ૧૨ ધરકામ જેમા ૬૨ બહેનો છે

ઉત્તરવહીની તપાસથી કરતા પરીક્ષામાં બેઠેલાં ઉમેદવારોમાંથી ૨૮૦ ઉત્તીર્ણ થયા છે એટલે પરીક્ષાનું પરિણામ આ વખતે ૮૨ ટકા આબુ કહેવાય ઉત્તીર્ણ થનારામાં ૭૬ શિક્ષકો, ૧૮૩ વિદ્યાર્થીઓ, ૩ તોફરી, ૫ વેપારી, ૪ ખેડૂત, ૬ ધરકામવાળાં હોય તે પૈકી ૪૬ બહેનો છે

અગાઉ જાહેરવારી માસમાં પ્રસિદ્ધ કરાયેલી સદર પરીક્ષા માટેની જાહેરાતમાં જણાવ્યા પ્રમાણે પ્રથમ આવેલા ૨૦ નજરે ઉપરાત * ચિહ્નવાળા ટ્રેનિંગ કોલેજનો લાભ સંપૂર્ણ નહિ પામેલા શિક્ષકો, અગ્રણ્ય ચાર ધોરણ સુધીના વિદ્યાર્થીઓ, ખેડૂત વ ઈતર પ્રધાવારી ઉમેદવારો પૈકી ઉત્તીર્ણ થનાર ૧૦ જણ તથા ૧૦ બહેનો સુણાનુંકમે ૦૦-૮-૦૦ નું ઉત્તેજનાથ ધનામ મેળવવાને પાત્ર કરે છે કુલ રૂ. ૪૦-૦-૦ નાં ધનામે ૪૦ જણને આ પરીક્ષા અંગે વહેચી અપાશે અને તેમ જ ઉમેદવારોની સગવડ ખાતર આ ધનામે શિસ્તવા મુજબ શેઠકમાં જ અદા કરાશે, છતાં જેમની ઇચ્છા ધનામની રકમ પૂરતી કિંમતના પુસ્તક લેવાની હશે, તેઓ પુસ્તક, અલખત, મ ગાવી સકશે તેથી ધનામ મેળવવાને લાગવશાળી નીવડેલાંઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમને મળતુ ધનામ શેઠકમાં ભેષ્યે છે કે પુસ્તકરૂપે તથા તે કાર્પની મારફત રૂબરૂથી તે જેણે તેણે અવશ્ય લખી જણાવતુ. મુદત વીત્યે જે તે રકમ અત્રેથી જેને તેને ખર્ચે મનીઓડરથી કે ટપાલ દ્વારા મ ગાવી લેવું છે તે ચાલુ માસ આખર લગીમા રવાના કરી દેવાની તજવીજ થશે

અગાઉની પરીક્ષાઓની જેમ આ વખતે પણ જે તે સ્થળના શિક્ષક, મંત્રી કે અન્ય ગૃહસ્થોએ નિરીક્ષક તરીકેની સેવા અર્પી પરીક્ષાના કામમાં જે મદદ કરી છે તે બદલ એ સર્વેનો આ ત કરણપૂર્વક આભાર મોનવામાં આવે છે.

આ વખતની પરીક્ષાનો તોષવાલાયક બનાવ એ છે કે કપડવલુજની શ્રી મહાજન લાય-એગેના મંથાડકાએ પોતાને લી પરીક્ષાનું ખાસ કેન્દ્ર ઉઘાડીને ૧૭૮ જેટલાં લાભોને અને પરીક્ષાનો લાભ લેવાને પ્રેર્યાં છે. આ સંખ્યા બેઠેલાં પરીક્ષાર્થીઓની એક દર સંખ્યા અડધ ૨૮]

ઉપરાંત હોષ 'અડધામાં રામ અને અડધામાં ગામ' ની કહેવત સાચી ઠેરવનાર નીવડી છે કપડવણુજની શ્રી મહાગ્ન લાયબ્રેરીના ઉત્સાહી કાર્યકરો શિષ્ટવાચન પ્રચારની પ્રવૃત્તિમાં દાખલેલા રસ બદલ ધન્યવાદને પાત્ર અવરય કરે છે

પરિણામ નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવે છે.—

પરિણામ

નંબર	નામ	ઉંમર	ગામ	ધર્મો અભ્યાસ	ગ્રા. ૧૦૦ શેરો માંથી ઈનામ	રે
૧	પ્રદ્યાદરાય અ. બ્યાસ	૨૬	ધારીસણા	શિ પૂર્વપદ	૮૨	૫
૨	ભાઈવાલભાઈ ખાવાજીમાઈ પટેલ	૩૬	કણુપટ	શિ મે. સિ.	૭૬	૪
૩	પ્રજ્ઞાબેન ચોકસી	૧૬	વડાદરા	કવે'કાલેજ પ્રથમવર્ષ	૭૪	૩
૪	અ. પકલાલ અ. દુલાલ પરીખ	૧૯	કપડવણુજ	વિ અ. ધો. ૭	૭૨	૨
૫	રજનીકાંત હી. શાહ	૧૬	"	"	૭૧	૧
૬	અ. પકલાલ ભ. રાવળ	૨૭	ધસનપુર મોટા	શિ પૂ. ૫	૬૬	૫
૭	ડાલાલાલ અ. બક્ષમદ	૩૭	નારદીપુર	શિ મે. સિ.	૬૬	૧
૮	મહીજીભાઈ પુ. પટેલ	૪૬	ઈંદોડ	શિ પૂ. ૫.	૬૬	૧
૯	અ. બારામ નાયાભાઈ ચર્મા	૪૩	રૂપપુર	શિ ઉ. ૫.	૬૬	૧
૧૦	સુનીલાલ જીઆભાઈ બારોટ	૪૬	શેરયા	શિ. ઉ. ૫	૬૫	૧
૧૧	જમનારાય કર પુ. નારામ બંદ	૨૧	કપડવણુજ	વિ મેટ્રિક	૬૫	૧
૧૨	બાબાભાઈ સો. પટેલ		અમદાવાદ	વિ. ઇન્ટર	૬૪	૧
૧૩	હા. મગનજી દાચોજી ડાબી	૩૫	ખેરવા	શિ મેટ્રિક	૬૪	૧)
૧૪	ડાલાભાઈ કેશવલાલ બારોટ	૪૦	ધારીસણા	શિ મે. સિ.	૬૪	૧)
૧૫	મો.માભાઈ દલસુખભાઈ શાહ	૫૪	હનીપુર	શિ ઉ. ૫.	૬૪	૧)
૧૬	જગનલાલ પ્રજ્ઞાદેવ મેવાડા	૨૪	મ. ડાલી	શિ પૂ. ૫.	૬૪	૧)
૧૭	જીવણલાલ ત્રિ. શાહ	૨૩	વાઘોડીઆ	વિ. એલ. એલ. બી	૬૪	૧)
૧૮	પ્રાણલાલ ત્રિ. શાહ	૧૯	"	વિ ઇન્ટર	૬૪	૧)
૧૯	સુનીતા અ. બાલાલ ત્રિવેદી	૧૬	કપડવણુજ	વિ અ. ૭	૬૪	૧)
૨૦	પ્રમુખલાલ સુનીલાલ પરીખ	૨૧	"	વેપારી અ. ૬	૬૩	૧)
૨૧	ચીમનલાલ લક્ષ્મીરામ ભેશી	૩૪	ઈંદોડ	શિ પૂ. ૫	૬૨	
૨૨	જયુભાઈ કેશવલાલ	૨૬	પીઠવાળજ	શિ પૂ. ૫	૬૨	
૨૩	સુરેન્દ્રકુમાર મનુપ્રસાદ ત્રિવેદી	૧૭	કપડવણુજ	વિ અ. ૭	૬૨	
૨૪	મનુભાઈ કુબેરભાઈ બ્યાસ	૩૬	કામરોલ	શિ. પૂ. ૫.	૬૨	
૨૫	રવિસ કર મગનલાલ હાકર	૨૭	ચલુલુ	શિ પૂ. ૫	૬૧	
૨૬	ભાણેકલાલ કચરાભાઈ જાની	૨૫	હાંબોદા	શિ પૂ. ૫	૬૧	
૨૭	શાંતિલાલ મળલાલ શાહ	૨૫	કપડવણુજ	નોટરી અ. ૬	૬૧	

૨૮	ગાંધી જયંતકુમાર કાલિદાસ	૧૭	કપડવણજી	વિ અં. ૬	૬૦
૨૯	ત્રિવેદી અરવિ દકુમાર લ	૧૫	"	વિ અ. ૬	૬૦
૩૦	વૈદ જગદીશચંદ્ર જીવણલાલ	૧૬	"	વિ અ. ૬	૬૦
૩૧	પરીખ શંકરકુમાર પ્રા	૧૯	"	વિ ઈ ૩૧	૬૦
*૩૨	કૃષ્ણવંશ કા બ્રહ્મભટ્ટ	૨૮	દહેગામ	મીસ્ટ્રી અ. ૪	૬૦ ના ૭
૩૩	લક્ષ્મીશંકર જી બ્યામ	૩૫	મુખાગકપુર	શિ મે સિ.	૬૦
*૩૪	ત્રિવેદી નરેન્દ્રભદ્રાસ બલદેવદાસ	૧૮	કેરિયાનાગસ	વિ અ. ૪	૬૦ ના ૭
*૩૫	ખેચરભાઈ વૈષ્ણીદાસ પટેલ	૧૮	રૂપપુર	નિ અં ૪	૫૯ ના ૭
૩૬	ભાવસાર પ્રમુખલાલ શ કરલાલ	૧૭	કપડવણજી	વિ અ. ૭	૫૯
*૩૭	મનુભાઈ ચતુરભાઈ પટેલ	૧૩	આણંદ	વિ અ. ૪	૫૯ ના ૭
૩૮	મોહનદાસ મનુભાઈ ગઢવી	૨૭	ખેરવા	શિ પુ ૫	૫૮
૩૯	ગોવિંદભાઈ ભલુભાઈ ગઢવી	૨૫	કનીપુર	શિ (?)	૫૮
૪૦	પંચોમી વિઠ્ઠલદાસ માધવલાલ	૩૨	ગણેશપુરા	શિ મે સિ	૫૮
(તા વિગપુર)					
*૪૧	કાંતાબેન મણિલાલ રોની	૧૯	કપડવણજી	શિ વ ૩૧	૫૭ ના ૭
૪૨	પ્રવીણચંદ્ર રમણલાલ શાહ	૧૬	કપડવણજી	વિ અં ૭	૫૭
૪૩	પૂનજીભાઈ હાથીભાઈ પટેલ	૧૮	આણંદ	વિ અ. ૬	૫૭
૪૪	શાંતિલાલ સુનીલાલ શાહ	૧૫	કપડવણજી	વિ. અ. ૬	૫૭
*૪૫	કન્દુભત્તી નગીનભાઈ પટેલ	૧૬	"	વિ અં. ૬	૫૭ ના ૭
૪૬	મમણલાલ દલસુખરામ જોશી	૨૬	ધસડ	શિ પૂ ૫	૫૭
૪૭	શાંતિલાલ પુ પંડયા	૧૮	આણંદ	વિ અં ૭	૫૬
૪૮	નરેન્દ્રભદ્રાસ ગોઠડદાસ પટેલ	૧૮	જીનોડા	વિ મેટ્રિક	૫૬
*૪૯	જેઠાલાલ ગિરજાશંકર રાવળ	૨૨	ધનિયોલ	શિ પુ ૭	૫૬ ના ૭
૫૦	ગૌરીશંકર ત્રિ ત્રિપાઠી	૨૩	ધાનજી	શિ પૂ ૫	૫૬
૫૧	કૃષ્ણાસ મનમલાલ શાહ		કપડવણજી	વિ અં ૭	૫૬
૫૨	કૃષ્ણકુમાર નટવરલાલ શુક્લ	૧૫	"	વિ અં ૭	૫૫
૫૩	મોદી અમૃતલાલ રેવાયદ	૧૬	"	વિ અ. ૫	૫૫
*૫૪	ગોરધનભાઈ સો મોદી	૨૧	ધમાસણા	શિ પુ ૬	૫૫ ના ૭.
૫૫	દલસુખરામ રણજીભાઈ	૪૯	ધસડ	શિ સિ	૫૪
૫૬	ભાઈલાલ ગોવિંદભાઈ પટેલ	૧૬	અમદાવાદ	વિ અ. ૭	૫૪
૫૭	મણિલાલ ચિતરામ ભાવસાર	૩૭	લોખોદા	શિ મે સિ.	૫૪
*૫૮	નિર્મળા કેળવણી ત્રિવેદી	૨૨	કપડવણજી	શિ વ ૩૧	૫૫ ના ૭.
*૫૯	સાવિત્રીબેન કે ત્રિવેદી	૨૪	"	"	૫૪ ના ૭
૬૦	નગીનદાસ સો શાહ	૧૮	"	વિ અ. ૭	૫૬
૬૧	પા. કરસનભાઈ માધવલાલ	૧૬	ખેરવા	વિ. અં. ૫	૫૬

૯૫	હરેન્દ્રકુમાર ચક્રવાલ શાહ	૬૫૩૫૫૫	વિ. અ. ૭	૪૯
૯૬	તતુમતી કૃષ્ણરામ દાસ	૨૨	મસનપુર મો. ૧૫	૪૯
૯૭	બહેચરભાઈ મનદાસ પટેલ	૪૨	વાગોસચ	૪૯
૯૮	મધાભાઈ દરિયાઈ સોલંકી	૩૨	બેંગલોર	૪૯
૯૯	લીલા શશિકાંત દુર્લભ	૨૫	૬૫૩૫૫૫ ધર્મામ ૧	૪૯
૧૦૦	દગ્ગિશ્વર વાડીયાન દેસાઈ	૨૦	૬૫૩૫૫૫ વિ. અ. ૭	૪૯
૧૦૧	દિગ્દર્શનભાઈને શ્રીગજલાલ દેસાઈ	૧૬	૬૫૩૫૫૫ વિ. અ. ૭	૪૯
૧૦૨	નવનીતલાલ ઓ. શાહ	૧૫	વિ. અ. ૫	૪૯
૧૦૩	શાહ પ્રવીણચંદ્ર નગીનદાસ	૧૩	વિ. અ. ૪	૪૯
૧૦૪	મણિકલાલ મણિલાલ દોશી	૧૫	વિ. અ. ૬	૪૯
૧૦૫	પટેલ જુધાભાઈ પગોતમદાસ	૧૯	વિ. અ. ૬	૪૯
૧૦૬	વિજયભાઈ વજેશ્વર દેવે	૨૦	વડોદરા ધર્મામ ગુ. ૭	૪૯
૧૦૭	ગણેશલાલ દરિયાઈ પટેલ	૨૪	આવડ	૪૯
૧૦૮	તાજમદમદ અલીમદમદ સિંધી	૨૨	ધારીચણા	૪૯
૧૦૯	હીરાબેન આતમારામ	૧૮	જાણ	૪૯
૧૧૦	ગિરધરલાલ શ્રીલાલ	૪૫	મણેશપુરા	૪૯
૧૧૧	શ્રીદેવી નરવંદલાલ પટેલ	૨૦	નારદીપુર	૪૯
૧૧૨	રણેશભાઈ મોહનદાસ પટેલ	૨૫	ધાનજી	૪૯
૧૧૩	શાહ કનૈયાલાલ મળલાલ	૧૮	વાગોડિયા	૪૭
૧૧૪	દર્શદાસ મ. મળદાસ દોશી	૧૭	૬૫૩૫૫૫ વિ. અ. ૭	૪૭
૧૧૫	સુધા અ. બાલાલ ત્રિવેદી	૧૨	વિ. અ. ૪	૪૭
૧૧૬	અરુણકુમાર શાંતિલાલ		વિ. અ. ૬	૪૭
૧૧૭	ઈન્દુમતી કુળશિકારી શાહ	૪૧	વિ. અ. ૬	૪૭
૧૧૮	અરુણકુમાર કસ્તુરલાલ દોશી	૧૬	વિ. અ. ૭	૪૭
૧૧૯	શાહ દર્શદાસ ગમણલાલ	૧૭	વિ. અ. ૬	૪૭
૧૨૦	રમણલાલ લલુભાઈ શાહ	૧૭	વિ. અ. ૭	૪૭
૧૨૧	શાહ ચક્રવાલ રામચંદ્રાસ	૧૫	વિ. અ. ૬	૪૭
૧૨૨	ધનવંતરાય ચક્રવાલ વાળેદ	૧૯	વિ. અ. ૭	૪૭
૧૨૩	ડાહ્યાભાઈ ગોવિંદભાઈ વાળેદ	૨૦	વિ. અ. ૭	૪૭
૧૨૪	શારદાબેન શાંતિલાલ કમાર	૧૯	વિ. ગુ. ૭	૪૬
૧૨૫	સુવર્ણા ગુણવંતરાય ભટ્ટ	૧૫	વિ. અ. ૬	૪૬
૧૨૬	કુરુન્દ્ર કાંતિલાલ ત્રિવેદી	૧૫	વિ. અ. ૬	૪૬
૧૨૭	પરીખ બિપિનચંદ્ર મક્તલાલ	૧૫	વિ. અ. ૬	૪૬
૧૨૮	ચક્રવાલ પ્રસાદભાઈ બાલવ	૨૭	કોનાલ વિ. પ. ૫	૪૬

૧૨૯	મથુરભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલ	૫૨	કણ્ઠકટ	શિ મ પ.	૪૬
૧૩૦	દેવવાલ સાકળચંદ વાળંદ	૨૬	કનીપુર	શિ. પૂ. ૫	૪૬
૧૩૧	વીરાભાઈ બેઠાભાઈ ગુજર	૪૪	હાલીસા	શિ. (૭)	૪૬
૧૩૨	પટેલ મણિલાલ આશાભાઈ	૧૬	અમદાવાદ	વિ. અ. ૬	૪૬
૧૩૩	પેસી સાગર	૨૦	ગણદેવી	વિ બુ. મી એસસી.	૪૬
૧૩૪	માધી નવનીતલાલ ઓ	૧૭	કપડવણજ	વિ અ. ૭	૪૫
૧૩૫	વિનોદચંદ્ર શાં દાણી	૧૬	"	વિ અ. ૬	૪૫
૧૩૬	હરેન્દ્રકુમાર રાજેન્દ્રલાલ વણીલ	૧૫	"	વિ. અ. ૭	૪૫
૧૩૭	ત્રિવેદી સરલાદેવી	૧૪	"	વિ. અ. ૬	૪૫
મુળભાઈ					
૧૩૮	કપિલાબેન મ. મહેતા	૨૮	"	શિ પૂ. ૫.	૪૫
૧૩૯	ચાહ ચંદ્રાત સોમાભાઈ	૨૦	કનીપુર	વેપાર	૪૫
૧૪૦	ચાહ ધીરજલાલ અમૃતલાલ	૧૫	આણંદ	વિ અ. ૬	૪૫
૧૪૧	ધર્મરભાઈ અં પટેલ	૧૭	આણંદ	વિ અ ૭	૪૫
૧૪૨	દશરથલાલ ત્રિ દવે	૨૫	ભુલોડા	શિ પૂ ૫	૪૫
૧૪૩	સોની હરિચંદન ઠાતિલાલ	૧૫	કપડવણજ	વિ અ ૬	૪૪
૧૪૪	રમેશ્વર મ ગગભાઈ ત્રિવેદી	૧૫	કપડવણજ	વિ અ. ૭	૪૪
૧૪૫	ચાહ મજમિદારી પુત્રલાલ	૧૭	કપડવણજ	વિ અ ૭	૪૪
૧૪૬	જય તિલાલ સુ. પરીખ	૧૮	કપડવણજ	વિ અ ૭	૪૪
૧૪૭	ચાહ જયંતિલાલ મણિલાલ	૧૬	કપડવણજ	વિ અ. ૬	૪૪
૧૪૮	શુભામજાબાસચી મોહમદ	૧૫	કપડવણજ	વિ અ. ૭	૪૪
૧૪૯	મનસુખરામ પીતામર ગવળ	૫૮	હસનપોર મોટા	શિ મ પ.	૪૪
૧૫૦	પા વહેરીભાઈ જલુભાઈ	૧૮	આણંદ	વિ અ. ૭	૪૪
૧૫૧	કંઠાર દશરથલાલ લક્ષ્મીનમ	૨૨	ધારોસણા	શિ ગુ ૭	૪૪
૧૫૨	પટેલ ગવળભાઈ સોમાભાઈ	૧૬	કપડવણજ	વિ. અ. ૬	૪૩
૧૫૩	દેલાવતી ચ. પરીખ	૧૭	કપડવણજ	વિ અ. ૬	૪૩
૧૫૪	શિવાભાઈ મોહનલાલ કડીઆ	૧૭	ખેરવા	વિ. અ. ૫	૪૩
૧૫૫	કાંતિ કુમાર રમણલાલ ચાહ	૧૫	કપડવણજ	વિ. અ. ૬	૪૩
૧૫૬	આચ્છવાલ ભો ચાહ	૮	કપડવણજ	વિ અ. ૬	૪૩
૧૫૭	મહેતા ચંદ્રવદન ગોકળદાસ	૧૮	વાણીઠીઆ	વિ. અ. ૭	૪૩
૧૫૮	સોમાભાઈ રણછોડદાસ	૨૧	રણાસણ	શિ. ગુ ૭	૪૩
૧૫૯	ચંદ્રલાલ મોહનલાલ પટેલ	૩૬	શેઠ્યા	શિ પૂ. ૫.	૪૩
૧૬૦	મોહનલાલ હી પરમાર	૪૭	મહલીપુરા	શિ. પૂ. ૫.	૪૨
૧૬૧	ચાહ દારકાદાસ ચંદ્રલાલ	૪૭	કપડવણજ	વિ. અ. ૭	૪૨
૧૬૨	મધુસૂદન કૃષ્ણરામ દવે	૧૭	આણંદ	વિ. અ. ૬	૪૨
૧૬૩	ચાહ જયજીલાલ ચી	૧૬	કપડવણજ	વિ. અ. ૬	૪૨

૧૬૪	શાહજીહિસામગ્ર હગનલાલ	૧૬	કપડવણુજ	વિ. અ. ૬	૪૨
૧૬૫	બીખાભાઈ દો રાવળ	૧૮	હાથીસા	વિ. અ. ૭	૪૨
૧૬૬	બાબુલાલ દશરથાલ શુકલ	૧૨	રણાસણુ	વિ. અ. ૬	૪૨
૧૬૭	શાંતિલાલ ચતુરભાઈ પટેલ	૧૮	કપડવણુજ	વિ. અ. ૭	૪૨
૧૬૮	ભદ્ર ચંદ્રાન્ત શુધેશ્વર	૧૬	"	વિ. અ. ૬	૪૨
૧૬૯	પિપિતચંદ્ર નગીનદાસ ઠાપડીઆ	૧૫	"	વિ. અ. ૬	૪૨
૧૭૦	રાજગાંધી લક્ષ્મીકાંત ચી.	૧૭	"	વિ. અ. ૭	૪૧
૧૭૧	રસિકલાલ શંકરલાલ શાહ	૧૭	"	વિ. અ. ૫	૪૧
૧૭૨	વૈદ્ય નિરંજન મળવતરાય	૧૬	"	વિ. અ. ૭	૪૧
૧૭૩	ઇન્દુભતી જેઠાલાલ દાણી	૨૫	"	શિ. (૧)	૪૧
૧૭૪	શાંતિકુમાર મતનલાલ દેસાઈ	"	"	વિ. (૨)	૪૧
૧૭૫	ગોવિંદભાઈ છો પટેલ	૧૫	આણુંદ	વિ. અ. ૬	૪૧
૧૭૬	ચીમનભાઈ મોતીભાઈ મુયાર	૧૯	આણુંદ	વિ. અ. ૬	૪૧
૧૭૭	દાણી લક્ષ્મીકાંત ચીમનલાલ	૧૫	કપડવણુજ	વિ. અ. ૬	૪૧
૧૭૮	પટેલ શાંતિલાલ નાનુભાઈ	૧૫	"	વિ. અ. ૬	૪
૧૭૯	ગણાલાલ લી પટેલ	૩૭	સમજ	શિ. (૨)	૪૦
૧૮૦	નાગરભાઈ મધાભાઈ સોલંકી	"	ખેરવા	વિ. અ. ૭	૪૦
૧૮૧	ગંગીકાંત ધૂળાભાઈ પટેલ	"	આણુંદ	વિ. અ. ૭	૪૦
૧૮૨	ગોસાઈ ઝવેરભાઈ નારણભાઈ ૩૩	"	ભણિયારા	ખેતી ગુ. ૫	૪૦
૧૮૩	ત્રિવેદી લાલશંકર અબાલાલ	૧૬	અમદાવાદ	વિ. અ. ૫	૪૦
૧૮૪	દરજી રસિકલાલ માણેકલાલ	૧૬	કપડવણુજ	વિ. અ. ૫	૩૯
૧૮૫	ગાંધી અરવિંદલાલ મણુલાલ	૧૬	"	વિ. અ. ૬	૩૯
૧૮૬	શાહ રમણલાલ મોગીનાલ	૧૫	"	વિ. અ. ૬	૩૯
૧૮૭	રમેશચંદ્ર કુન્દગિદારી શાહ	૧૫	"	વિ. અ. ૬	૩૯
૧૮૮	જેઠેન્દ્રકુમાર પ્રા. પરીખ	૧૪	"	વિ. અ. ૪	૩૯
૧૮૯	ચાંતિલાલ શિવનાથ તથાટી	૧૭	"	વિ. અ. ૭	૩૯
૧૯૦	નવનીતલાલ મણિલાલ શાહ	૧૬	"	વિ. અ. ૭	૩૯
૧૯૧	શાહ રતિલાલ દિ. મતલાલ	"	ધારીસણા	વેપારી અ. ૫	૩૯
૧૯૨	નટવરલાલ મગનલાલ પટેલ	૧૫	આણુંદ	વિ. અ. ૫	૩૯
૧૯૩	પટેલ શાંતિલાલ ગણાભાઈ	૧૬	અમદાવાદ	વિ. અ. ૫	૩૯
૧૯૪	ગાંગર ગાંગમ હરિગમ	૨૫	જીતોડા	શિ. પૂ. ૫	૩૯
૧૯૫	દેવીબેન હરિલાલ જેઠ	૧૬	કપડવણુજ	વિ. અ. ૬	૩૮
૧૯૬	જય તિલાલ જમજીવનદાસ શાહ	૩૦	કપડવણુજ	શિ. વ. ૬	૩૮
૧૯૭	હાંસિંગ શંકરચંદ્રાસ ગડવી	૧૩	દેવરાસણુ	વિ. ગુ. ૪	૩૮
૧૯૮	શાંતિલાલ મણિલાલ પંડ્યા	૪૨	દેવરાસણુ	શિ. પૂ. ૫	૩૮

૨૩૪	શંકરભાઈ દુલાભાઈ પરમાર	૩૯	કાટ બી.	શિ. પૂ. ૫	૩૩
૨૩૫	વિનુભાઈ ભીખાભાઈ પટેલ	૧૪	આણંદ	વિ. અ. ૫	૩૩
૨૩૬	ઈન્દુભતી અ. શાહ	૧૯	કપડવણજી	શિ. વ. કા.	૩૩
૨૩૭	સુવર્ણા અ. બાલાલ ત્રિવેદી	૧૪	"	વિ. અ. ૬	૩૩
૨૩૮	અમીન જીતેન્દ્ર રતિભાઈ	૧૩	અમદાવાદ	વિ. શ્રે. ૭	૩૧+૨
૨૩૯	રાવજીભાઈ તુ. પટેલ	૧૪	"	વિ. અ. ૫	૩૧+૨
૨૪૦	જય તિલાલ પીતાંબરદાસ ઘાઠ	૧૬	લેગવા	ખેતી અ. ૩	૩૧+૨
૨૪૧	વિનુભાઈ નયુભાઈ પટેલ	૧૪	આણંદ	વિ. અ. ૩	૩૧+૨
૨૪૨	દેવે સુરજપ્રસાદ દેવપ્રસાદ	૧૨	આણંદ	વિ. અ. ૩	૩૧+૨
૨૪૩	શાહ ઇન્દુભતી કચનલાલ	૧૪	કપડવણજી	વિ. અ. ૩	૩૧+૨
૨૪૪	સરસ્વતીબેન દ્વારકાદાસ ઠક્કર	૧૩	કનીપુર	વિ. ગુ. ૬	૩૧+
૨૪૫	શાહ જોડાલાલ દામોદરદાસ	૧૮	કપડવણજી	વિ. અ. ૭	૩૧+૨
૨૪૬	મહેન્દ્રપ્રસાદ મનસુખરામ રાવળ	૧૫	ઈસનપુર મોટા	વિ. ગુ. ૭	૩૧+૨
૨૪૭	સોમચંદ મગનલાલ ઠક્કર	૩૯	ભાવડા	શિ. પૂ. ૫.	૩૧+૨
૨૪૮	સોની મુરેશચંદ રમણલાલ	૧૪	કપડવણજી	વિ. અ. ૪	૩૧+૨
૨૪૯	નારાયણભાઈ ભગવાનદાસ	૩૬	શેરધા	શિ. પૂ. ૫	૩૦+૩
૨૫૦	સવિતાબેન આર. આર. આર. નાયક	૧૨	ખેરવા	વિ. ગુ. ૬.	૩૦+૩
૨૫૧	રાધાબેન રામાભાઈ પટેલ	૧૬	ખેરવા	"	૩૦+૩
૨૫૨	ભાવસાર રતિલાલ પાનાચંદ	૧૬	કપડવણજી	વિ. અ. ૪	૩૦+૩
૨૫૩	જયવંતલાલ અ. બાલાલ સોની	૧૬	"	વિ. અ. ૬	૩૦+૩
૨૫૪	બાબાભાઈ મોહનદાસ પટેલ	૨૮	જોડા	વેપાર અ. ૪	૨૯+૪
૨૫૫	રામજીભાઈ લીલાભાઈ રાપડા	૨૨	પાનસર	શિ. ગુ. ૭	૨૯+૪
૨૫૬	પા. રતિલાલ કાશીભાઈ	૧૬	કપડવણજી	વિ. અ. ૬	૨૯+૪
૨૫૭	મોદનભાઈ જોડાભાઈ વાધરી	૨૧	"	શિ. વ. કા.	૨૯+૪
૨૫૮	ગોવિંદભાઈ વગવાલાઈ ચમાર	૧૪	ખેરવા	વિ. અ. ૩	૨૯+૪
૨૫૯	કનૈયાલાલ ચંદુલાલ પરીખ	૧૫	કપડવણજી	વિ. અ. ૫	૨૯+૪
૨૬૦	દેવાઈ કુંજબીદારી ચીમનદાસ	૧૫	"	વિ. અ. ૪	૨૯+૪
૨૬૧	ભાનુચંદ મણિલાલ	૧૭	આણંદ	વિ. ગુ. ૭	૨૯+૪
૨૬૨	રામસિંહ સામંતસિંહ ખેડાણા	૧૮	આણંદ	વિ. અ. ૫	૨૯+૪
૨૬૩	સોની બળવંતરાય કાંતિલાલ	૧૬	કપડવણજી	વિ. અ. ૪	૨૯+૪
૨૬૪	પ્રવીણચંદ દસમુખરામ શાહ	૧૫	"	વિ. અ. ૫	૨૯+૫
૨૬૫	પરમાર માણેકલાલ વલ્લભદાસ	૧૪	"	વિ. અ. ૪	૨૯+૫
૨૬૬	પટેલ ચાંતિલાલ ડાલાભાઈ	૧૮	"	વિ. અ. ૬	૨૯+૫
૨૬૭	પાલકર રમેશચંદ ગણપતરાવ	૧૮	"	વિ. અ. ૭	૨૯+૫

૨૬૮	ત્રિવેદી અન્નપૂર્ણ ચંદુલાલ	૧૫	કૃપાવલ્લુખ	વિ. અ. ૪	૨૮+૩
૨૬૯	લીલાવતી અ. ભટ્ટ	૧૮	"	વિ. અ. ૭	૨૮+૫
૨૭૦	ચંદ્રાંત મણિલાલ શાહ	૧૭	"	વિ. અ. ૬	૨૮+૫
૨૭૧	મધુકાન્તા સોમશ્વર દેસાઈ	૩૩	"	શિ. વ. ૩૧	૨૮+૫
૨૭૨	ચંદ્રિકા મનુપ્રસાદ ત્રિવેદી	૧૬	"	વિ. અ. ૫.	૨૮+૫
૨૭૩	કમળાબેન અ. ખાલાલ	૩૪	દહેગામ	શિ. પૂ. ૫.	૨૮+૫
૨૭૪	નિર્મલાબેન સોમાલાઈ		કનીપુર	વિ. ગુ. ૭	૨૮+૫
૨૭૫	ગોવિંદભાઈ મનોરભાઈ પટેલ	૧૪	કનીપુર	વિ. ગુ. ૭	૨૮+૫
૨૭૬	ઈશ્વરભાઈ મ. ગળભાઈ વાળંદ	૧૫	કનીપુર	વિ. ધો. ૭	૨૮+૫
૨૭૭	ગદવી ભેરવદાસ ખેતદાસ	૧૪	દેવરાસજી	વિ. ગુ. ૪	૨૮+૫
૨૭૮	ધનવદન રણછોડભાઈ મીસ્ત્રી	૧૨	આણંદ	વિ. અ. ૩	૨૮+૫
૨૭૯	પ્રભાકર ખેરભાઈ પટેલ		"	વિ. અ. ૩	૨૮+૫
૨૮૦	નેમાભાઈ ઉગરાભાઈ પટેલ	૧૮	રૂપપુર	વિ. અ. ૪	૨૮+૫
૨૮૧	શાહ બાણુભાઈ માણેલાલ	૧૭	કૃપાવલ્લુખ	વિ. અ. ૩	૨૭
૨૮૨	શાહ રતિલાલ બીખલાલ	૧૬	"	વિ. અ. ૩	૨૮
૨૮૩	ઉર્મિલાબેન વાડીલાલ દેસાઈ	૧૬	"	વિ. અ. ૫	૨૬
૨૮૪	અશ્વિનીકુમાર કનુભાઈ કર નેશી	૧૫	"	વિ. અ. ૪	૨૬
૨૮૫	પુગણી ચંદ્રવન લક્ષ્મીપ્રસાદ		"	વિ. અ. ૬	૨૬
૨૮૬	સવિતાબેન. કેશવલાલ ઠક્કર	૧૨	કનીપુર	વિ. ગુ. ૬	૨૬
૨૮૭	ભલાભાઈ મોતીભાઈ પટેલ	૧૪	અમદાવાદ	વિ. અ. ૩	૨૬
૨૮૮	અબ્દુલભાઈ ઈસપખા	૨૫	ચાણુરમા	શિ. ગુ. ૭	૨૬
૨૮૯	મણુબેન ગોવિંદભાઈ પટેલ		કનીપુર	વિ. ગુ. ૭	૨૫
૨૯૦	જગજીવન ઈશ્વરલાલ દીક્ષિત	૪૨	શેરયા	શિ. પૂ. ૫.	૨૫
૨૯૧	શાંતાબેન રતનાભાઈ વાળંદ	૧૪	કનીપુર	વિ. ગુ. ૬	૨૪
૨૯૨	તારામતી કેશવલાલ ત્રિવેદી	૧૬	કૃપાવલ્લુખ	વિ. ગુ. ૬	૨૪
૨૯૩	કાંતિભાઈ લક્ષ્મીભાઈ પટેલ	૧૩	આણંદ	વિ. અ. ૩	૨૪
૨૯૪	ગણેશભાઈ મનુભાઈ ગદવી	૧૪	દેવરાસજી	વિ. અ. ૩	૨૪
૨૯૫	મુરેશચંદ્ર નવનીતલાલ પરીખ	૧૦	કૃપાવલ્લુખ	વિ. ગુ. ૫	૨૪
૨૯૬	શેખ મહમદભાઈ રસૂલભાઈ	૧૩	"	વિ. ધો. ૪	૨૪
૨૯૭	પરીખ મહેશ્વરભાઈ ચંદ્રાંત		"	વિ. અ. ૫	૨૩
૨૯૮	મણિલાલ મ. ગળદાસ પટેલ	૧૮	"	વિ. અ. ૬	૨૩
૨૯૯	શાહ હિ. મંતલાલ સોમચંદ	૨૦	"	વિ. અ. ૪	૨૨
૩૦૦	મહંતલાલ રતનલાલ દાણી	૧૫	"	વિ. અ. ૭	૨૨
૩૦૧	શાહ વલ્લભદાસ મગનલાલ	૧૬	"	વિ. અ. ૭	૨૨
૩૦૨	ગોર અમૃતલાલ પુર્નરામ	૧૬	"	વિ. અ. ૬	૨૨

૩૦૩	પટેલ મનભાઈ રમીંગટન	૧૫	આબુદ	વિ અ. ૩	૨૦
૩૦૪	પટેલ અમૃતલાલ ડોટાલાલ	૧૨	અદિવક્ત્ર	વિ ગ્રુ ૭	૨૧
૩૦૫	રાવળ દિગ્ગંજ મ. માય ૩૨	૧૫	હનીપુર	વિ ગ્રુ ૭	૨૧
૩૦૬	કાતાએન ડોટાલાલ	૧૩	હનીપુર	વિ ૧૭)	૨૧
૩૦૭	સવિતાએન ચુનીલાલ ધરીખ	૩૫	૨૫૩૫જી	ધગદામ ગ્રુ ૪	૧૬
૩૦૮	દેવાએન અમિતલાલ દસાલ	૪૮	"	ધગદામ	૧૮
૩૦૯	જુવેશ્વર જોશીવાલ રમીંગટન	૧૮	"	વિ અ. ૬	૧૮
૩૧૦	દાદા પ્રમોદચંદ્ર મોદનગાવ	"	"	વિ. અ. ૫	૧૭
૩૧૧	ચાંદ મુશીલાએન અમિતલાલ	૧૪	"	ધગદામ	૧૭
૩૧૨	અનંતભાઈ વાગુચ	૧૪	"	વિ. અ. ૪	૧૭
૩૧૩	રમણભાઈ નાયુભાઈ મહેતા	૧૪	આબુદ	વિ અ. ૩	૧૬
૩૧૪	હર્ષભાઈ ગમદાગ પટેલ		છત્રોડા	વિ ધો ૫	૧૬
૩૧૫	મહેદ્રમ્માર લક્ષ્મણ પટેલ		અમદાવાદ	વિ અ. ૪	૧૫
૩૧૬	જયભાઈ દેગાંડાલ	૧૪	૨૫૩૫જી	વિ ગ્રુ ૭	૧૫
૩૧૭	ગિલાલ રોજાભાઈ પટેલ	૧૪	હનીપુર	વિ ગ્રુ ૭	૧૫
૩૧૮	સિતારાજી જોશીગામ પટેલ		૨૫૩૫જી	વિ અ. ૪	૧૫
૩૧૯	પટેલ દિનેશચંદ્ર નોમ ભાઈ	૧૭	અમદાવાદ	વિ અ. ૬	૧૪
૩૨૦	જગમીન મેન મો. શાંદ	૯	હનીપુર	વિ ગ્રુ ૪	૧૪
૩૨૧	વિરોદભાઈ જોગીલાલ ચાંદ		દિયોલ	વિ ગ્રુ ૭	૧૩
૩૨૨	પા બીઆબાઈ મોનીભાઈ	૧૪	હનીપુર	વિ ગ્રુ ૭	૧૨
૩૨૩	મોની નરવજ્યાલ મનિપાલ	૧૩	"	વિ ગ્રુ ૭	૧૨
૩૨૪	હનુભાઈ અ. જાડાલ વાગેશ	૧૫	"	વિ ગ્રુ ૭	૧૧
૩૨૫	પુટ્ટએન યાદાભાઈ પટેલ		"	વિ ધો ૬	૧૧
૩૨૬	ગમાભાઈ ન. જુઆઈ	૧૫	"	વિ ગ્રુ ૭	૧૦
૩૨૭	પા ચકુભાઈ મોનીભાઈ	૧૩	હનીપુર	વિ ગ્રુ ૭	૯
૩૨૮	ચુનીલાલ મો. પટેલ	૧૬	૨૫૩૫જી	વિ અ. ૨	૯
૩૨૯	દાદા જગદીશલાલ સાંદગચંદ	૧૩	મેરવા	વિ અ. ૨	૯
૩૩૦	દાદા વર્મતલાલ મ. જગદાં	૧૦	મેરવા	વિ અ. ૧	૯
૩૩૧	પટેલ મહેશ્વર મહેશભાઈ	૧૪	આબુદ	વિ અ. ૪	૯
૩૩૨	દ. દ. દ. દેશ્વરમ્માર રમણલાલ	૧૨	૨૫૩૫જી	વિ. અ. ૪	૮
૩૩૩	દ. દ. દ. દેશ્વર દિ. મતલસ	૧૨	"	વિ અ. ૩	૮
૩૩૪	અરુણએન વાડીલાલ દેગાંડા		"	વિ અ. ૨	૭
૩૩૫	ગાંધીલાલ ચકુભાઈ દ. દ.		"	વિ અ. ૧૧.	૬
૩૩૬	નરનીલાલ જોશીવાલ દાદા	૧૨	મેરવા	વિ અ. ૨	૬

૩૩૭	હુશીસામેન મ. ત્રિવેદી	૧૬	કપડવણ્જ	વિ અ. ૫	૪
૩૩૮	સુખાજી હુદરજી પરમાર	૩૦	કપડવણ્જ	ખેતી ગુ ૪	૩
૩૩૯	શાહ પીરજીલાલ શંકરલાલ	૧૩	"	વિ અ. ૪	૨
૩૪૦	શાહ જય તિલાલ હીરાલાલ	૧૬	"	વિ. અ. ૬	૨
૩૪૧	શાહ નગીનલાલ પરસોત્તમ	૧૪	"	વિ અ. ૪	૨

અતર્માં, “માણસાઈના હીરા” એ પુસ્તકની રસસામગ્રી ચાખનારાં બાઈમેનો પોતાનાં બાઈબાઈ દોસ્તદારો તેમજ પાડપડોશીઓમાં એનો છૂટકો પ્રચાર કરે એમ ખાસ ઇચ્છામાં આવે છે પુસ્તકાલયોએ તો સ્વ મેરાણીશી આ છેલ્લી કૃતિ અને તેષ યુજરોતના મૂક સેવક રવિચંદ્ર મહાગજના આદર્શ જીવનનીમીડી ઝરમર ધગવતી રસસામગ્રીની કૃતિ પોતાના એકેએક વાચક પાસે વચાવે જ વચવે તા. ૨૦-૬-૪૬ ના. ન. ચોકસી સહમંત્રી

વ, ગ પુ મ ડળ

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિ.

જાહેરાત નં. ૧/૪૬-૫૦.

ચાણુરમા મહાલનાં પુસ્તકાલયોને-

ચાણુરમા મહાલનાં નીચે જણાવેલાં ૪૧ પુસ્તકાલયોને આથી જણાવવામાં આવે ૭ ૦, મયા એપ્રિન માસમાં શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા માટે નમુદ્ર થયેલું પુસ્તક “આપણા સરદાર”ની ૪૧ પ્રતો અત્રેથી રેનવે પાર્સલ દ્વારા ચાણુરમા મહાલ પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રીને તા ૨૭ ૧-૪૬ ના રોજ મોકલી આપી છે, અને તેમની મારફત જે તે પુસ્તકાલયના મંત્રીને પોતાની નકલ મળી હશે જ

સદર પુસ્તકનો બજેટના પુસ્તકોમાં સમાવેશ કરવાનો હોવાથી અમોએ જે તે પુસ્તકાલયના ૪૮-૪૯ ના બજેટનાં પુસ્તકોના જિલ્લાં તે પુસ્તકનો સમાવેશ કર્યો છે અને એ એ પુસ્તકની કિંમત જુદી વસૂલ ન લેના તેને બજેટમાં સમાવી લીધી છે એટલે હવે કોઈએ પુસ્તક ન મળ્યા બદલની લખાપડી કરવી નહિ જે પુસ્તકાલયને સદર પુસ્તક ન મળ્યું હોય તેને ચાણુરમા મહાલ પુ મંડળના મંત્રીને લખવું

લાગતા વળગતા મંત્રીશ્રીઓ આ આજ્ઞાનો નોંધ લે તા ૨૦-૭-૪૬

વા. ના. અમીન

મંત્રી, પ્ર. સ સ મંડળ લિ

જે પુસ્તકાલયો માટે પુસ્તક મોકલ્યાં તેની યાદી

૧ સા. પુ અ માલા, (૨) જોરસમ, (૩) ગોરાહ, (૪) જલસલુગ, (૫) જાખાના, (૬) ડેડીવાડા, (૭) પીપળ, (૮) શીયાલ, (૯) બહુચરાજી, (૧૦) બ્રાહ્મણવાડા, (૧૧) મીકા ધગવા, (૧૨) મીકા ધારીયાલ, (૧૩) મેરવાડા, (૧૪) મોટપ, (૧૫) વસાઈ, (૧૬) વેલુપુગ, (૧૭) સુજીવર, (૧૮) રણાસણ, (૧૯) આદીચાડા, (૨૦) ઇસ્લામપુર, (૨૧) કનોડા, (૨૨) ખાંસિલ, (૨૩) ગોખરવા, (૨૪) જીતોડા, (૨૫) ભાટસર, (૨૬) મોઢેરા, (૨૭) રૂપપુર, (૨૮) લખુવા, (૨૯) મણીઆગી, (૩૦) કબોઇ, (૩૧) દેશપુ. (૩૨) ગાણુ, (૩૩) ચવેલી, (૩૪) જમ્મીજા, (૩૫) દાણોદરડા, (૩૬) પલાસર, (૩૭) અરીઆક, (૩૮) વગાવતી, (૩૯) વીરતા (૪૦) સરસાવ (૪૧) સેલાવી

આવતા માસના કાર્યદિશા

- (૧) વાર્ષિક નિવેદનો ઓગસ્ટના પહેલા અઠવાડીયામાં તૈયાર કરી મોકલાવી આપવા.
- (૨) કાયમનિધિ અગર ડાઇપલુ પ્રકારનું છતર બડોળ ખાનગી હસમ અગર દ્વાય ઉપર નહિ રાખતાં સગકારે જણાવેલી જગ્યાએ રોકો.
- (૩) નવુ અદાજપત્ર બનાવી ઓગસ્ટ ૧૯૪૯ ની તારીખ ૨૫ સુધીમાં મોકલો ફોર્મ આ માસિકમાં જાણેલા છે તે કાઢી લ્યો.
- (૪) જીલ્લામાં આખરે તમામ દફતરો વ્યવસ્થિત કરો.
- (૫) રેજીમેન્ટના પહેલા પાન ઉપર ચોક્કસ સિલક ઉપરાંત સરકારની મૂડી ક્યાં ક્યાં રેફરી છે તેની ખરાબર નોંધ કરો.

મુ. બહુચરાણ
તા. ૩-૭-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૧૫ / ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

માર્ચનિક પુસ્તકાલયોના ૧૯૪૮-૫૦ ના અદાજપત્ર બાબત સુધ્ધીકરણ

આથી વડોદરા રાજ્યમાં રથપાણેલાં મફત સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને જણાવવામાં આવે છે કે —

- (૧) સને ૧૯૪૮-૫૦ નું અદાજપત્ર માટે ૧ ઓગસ્ટ ૧૯૪૮ થી ૩૧ માર્ચ ૧૯૫૦ સુધીનું બનાવવાનું છે કારણ, આવડું વર્ષ માર્ચ આખર સુધીનું ગણવાનું છે.
- (૨) સરકારમદદ અને પચાસતમદદ સ્વરૂપ પ્રમાણે મળશે.
- (૩) વર્તમાનપત્રો અને માસિકોનું ખાર માસનું લવાજમ બરી રાખો, પણ નોંધરખ્યાં અને ઠીંગળાની ખર્ચ માત્ર માર્ચ ૧૯૫૦ સુધીનો ગણવાનો છે.
- (૪) અદાજપત્ર ઓગસ્ટની તારીખ ૨૫ સુધીમાં ખાતામાં મોકલવા તજવીજ કરવી.

બહુચરાણ
તા. ૩-૭-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સૂચના અંક ૧૬/૪૮-૪૯

વિષય :

વાર્ષિક નિવેદનો મોકલવા બાબત

સને ૧૯૪૮-૪૯ ના વાર્ષિક નિવેદનો ગ્રામ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો વખતસર મોકલે એ હેતુથી તેના ફાર્મ આ અંકના છેવટના ભાગમાં જોડેલા છે, તે ફાટીફૂલ તેના ઉપયોગ કરવો.

આશા છે કે પુસ્તકાલયના મંત્રીઓ આ નિવેદનની એક પ્રત પોતાને ત્યાં રાખી બીજી પ્રત પોતાના જૂથ મારફત અગર જ્યાં જૂથની અગવડ હોય ત્યાં પરભાર્યા ખાતા તરફ તા ૧૫ મી ઑગસ્ટ સુધીમાં બીનચૂક મોકલી આપશે. આ કામ માં મદદાલ મંડળો ધટતી સચનાઓ કાઢી સહકાર આપશે એવી આશા છે

મુ બંદૂચરાજી }
તા ૩-૭-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

જાહેરાત અંક ૬/૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકો તથા માસિકોની ભલામણ કરવા બાબત

જ્યાં નાણાની સવડ હોય ત્યાં નીચેના પુસ્તકો તથા સામયિકો પુસ્તકાલયોમાં વસાવવા મંત્રીઓને અમારી ભલામણ છે.

અનુ અંક	નામ	લેખક વા પ્રકાશક	કિંમત
૧	યતથી રામરાત્ર	મળનન મહાદેવ પટવર્ધન-અમરેલી	૧-૪-૦
૨	જહમૂલસે કાન્તિ	નવજીવન પ્રકાશન મ દિર-અમદાવાદ	૧-૮-૦
૩	જીવનશોષન	" "	૩-૦-૦
૪	મામ પુનર્જનના	એમ. એમ ત્રિવેદી	૨-૮-૦
૫	Ramanama	નવજીવન પ્રકાશન મ દિર-અમદાવાદ	૧-૦-૦
૬	સમાજવિજય (સાપ્તાહિક)	સમાજવિજય પ્રેસ-વડોદરા (પોસ્ટેજ સાથે)	૧૦-૦-૦
૭	સમાજવિજય (દૈનિક)	" "	૨૫-૦-૦

વડોદરા તા. ૧-૭-૪૯

ઉ મો પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સામયિક લેહન

ભીષ્મ પિતામહ

આપણું મહાભારત એ જૂની મંસ્તૃતિના અત અને નવી સંસ્કૃતિની જન્મવેળાનું મહાકાવ્ય છે. મેં જે જે મહાકાવ્યો વાંચ્યાં છે, તેમાં મહાભારતની તોલે આવે એવો બીજો એકેય ગ્રંથ નથી. એનું કારણ એ છે કે મહાભારત આપણને ઉપરથી દેખાય છે, તેવી રીતને માત્ર ઇતિહાસ નથી, પણ સમગ્ર માનવજીવનના અટપટા તાણાવાણાની વાત છે, રેથી એ ઇતિહાસ હમેશ માટે સચો છે.

ભીષ્મ આ જૂની મંસ્તૃતિના સાગ ને કેટલાક નમળા અંગના શ્રેષ્ઠ પ્રતિનિધિ છે. મહાભારતમાં કથા છે કે રાજા દ્રોણે એક વખત મૃગયા કરવા ગયો ત્યાં એક સીંકરી હતી, તેના પર તે આસક્ત થયો અને તેણે લમની માગણી કરી. આ સીંકરી તે જ ગંગા. ગંગાએ માગણીના જવાબમાં ચરત કરી કે તેના ઘાટ પર કામમાં ગાનએ તેનું કારણ ન પૂછવું. રાજા એટલો બધો આસક્ત થયો હતો કે તેણે તે કબૂલ કર્યું. રાજા ગંગાને પરણ્યો, ગંગાને પહેલો પુત્ર અવતર્યો અને તરત જ તેણે તેને ગંગામાં નાખી દીધો. રાજા કંઈ બોલી શક્યો નહિ. આવી ઝીતે માત્ર પુત્રોને તેણે ગંગામાં ફેંટી દીધા. આઠમા દીકરાને જ્યારે તે ગંગામાં નાખવા ચાલી ત્યારે રાજાએ તેને પૂછ્યું કે ક્યાં જાય છે? ગંગાએ પેલી ચરત યાદ આપી. રાજાએ કહ્યું 'હું આ પુત્રનો બાપ છું.' પણ ગંગાએ આવી જવા માંડ્યું જતાં જતાં ગંગાએ કહ્યું 'હવે આ પુત્રને ઉઠેરી તને સોંપી જઈશ.' ગંગા થોડા વખત પછી આ પુત્રને સોંપી દાવમને માટે આવી ગઈ. આ પુત્રનું નામ દેવવ્રત, પાછળથી આ દેવવ્રત જ ભીષ્મ કહેવાય.

કેટલાક કુત્રાનો પોતાની સ્ત્રી જ્યારે મરી જાય છે, ત્યારે વિદ્વજ્ઞ જની જાય છે, પણ પાછળથી તરત જ પરણે છે, તેમ દ્રોણે રાજાનું જીવન એકલા ન ચાલ્યું. એક વખત તદ્દરત-ફગતાં તેણે એક માછીમારની કન્યા જોઈ તેના સૌંદર્યથી તે મુગ્ધ બન્યો. ને તેને પરખવાનો વિચાર કર્યો. તે કન્યાના પિતાને માત્ર મોકલાયું. માછીમારે ચરત કરી કે, આ મારી પુત્રી જે પુત્ર યાય તે જ રાજાની પર બેસે, એ ચરતે જ હું દીકરી પગલાનું રાજાને દેવન પુત્ર તો હતો જ. તે મુગ્ધ થયો. દિવમેદિવસે તે આ મુજબજામાં જળવા લાખ્યો. વેદોની દ્રવ્યથી તેને વ્યાધિ મલ્યો નહિ. ભીષ્મને ખબર પડી ને માનસિક વ્યાધિનું કારણ જાણતાં તેણે જ માછીમારને કહ્યું કે પોતે આદી પરથી પોતાની દક્ષ દેહાવી લે છે. માછીમાર બાવદારકુધળ ૪૨]

એ જ પ્રમાણે મહાભારતનું યુદ્ધ તોળાઈ રહ્યું હતું ત્યારે બીજા સરસલામાં દુર્યોધનને, પાંડવોને ગન્ધર્વો ભાગ આપવા સમજાવ્યો, પણ દુર્યોધને ના પાડી. એમના ક્રુર બર્મા વિદુરજી હતા એ આજના જમાનાના શાંતિવાદી (પેસિફિસ્ટ) હતા. એમણે ધનુષ્ય ટોડસે મૂકી દીધું ને કહ્યું, કે હું યુદ્ધમાં ભાગ નહિ લઉં. પણ દુર્યોધને બીજાને જરા સમજાવ્યા એટલે કૌરવ-દળના મેનાપતિ તરીકેનું ૫૬ એમણે સ્વીકારી લીધું બીજાની આ નિર્બંજતા હતી. આ નિર્બંજતા એમણે ઘણે પ્રસંગે બતાવી છે.

એક વાર રગમંડપમાં કૌરવ-પાંડવોની બાણવિદ્યાની પરીક્ષા થતી હતી તે વખતે બીજે કહ્યું, કે જે ક્ષત્રિય નહિ હોય તેની સામે મારો બાણ અર્જુન હરિશ્ચંદ્રમાં નહિ બીજે તે વખતે બીજા જાણતા હતા છતાં એમ ન કહ્યું કે કર્ણુ એ ક્રુતાંજયો જ પુત્ર છે. કૌપદીના સ્વયં વર વખતે, પણ તેમણે આ જ નિર્બંજતા બતાવી હતી ખરે વખતે જે અંતરની દિ મતથી માણસે બહાર આવતું જોઈએ તેનું આવી શકે તેને નવા યુગમાં સ્થાન નથી. આ રીતે જૂના યુગની કેટલીક સારા-મા સારી વસ્તુઓ તેમની પાસે હતી અને તેની સાથે નબળાઈઓ પણ હતી મહાભારતના યુદ્ધમાં તેમની સામે શીખડીને બીજો કયો એટલે લડવામાં એમને એમની વડ આડી આવી અને હારી ગયા એ રીતે એ પડુ પડુ યથા રહેલી સંસ્કૃતિના પ્રતિનિધિ હતા છતાં કોઈ સંસ્કૃતિ એકદમ મરતી નથી એનો વાગસો એણે પૂરપૂરો આપ્યો જોઈએ. જૂની સંસ્કૃતિ પોતાનું સારામાં સારું નવી સંસ્કૃતિને સોંપી ન જાય ત્યાં સુધી તે મરી ન શકે એટલે જ મહિના સુધી એ બાણસાથ પડે સતા અને ત્યાં સતાસતા તેમણે જૂની સંસ્કૃતિના જે ઉત્તમ ને ચિરસ્થાયી તત્ત્વો હતાં તે આખાં અને ઉત્તરાવશુના સ્પર્ષ થયા ત્યારે પોતાનું કામ પૂરું થયું માની વિદાય થયા.

બીજાના ચરિત્રનું હાઈ આ છે એ જૂની સંસ્કૃતિના પ્રતિનિધિ, નવી સંસ્કૃતિને જોળખનાર અને અંતરથી સમજનાર છતાં તેની સાથે એકરસ થવાની દિ મત બીજી એ યુગના એ મોટામાં મોટા પ્રતિનિધિને પણ નવા યુગ પાસે નમવું પડ્યું છે, એમ મહાભારતકારે બતાવ્યું છે બીજાના પાનસજન દ્વારા મહાભાગનકાર એક એ સત્ય પણ કહે છે, કે જૂની સંસ્કૃતિ વિદાય થતી હોય, નવી સંસ્કૃતિ બીજી થતી હોય ત્યારે તેને થોડો વખત ઠંઠાતી પધારીમાં સડુ પડે છે આપણે અત્યારે પણ કંઈક આવી જ દશા બોગવી રહ્યા છીએ. અત્યારે આપણે આ ફેરફારમાં થોડી બચા અનુભવી રહ્યા છીએ પણ એ ફેરફાર આવી જ રહ્યો છે, એમ સમજીને જે એને ઝીલશે તે જ ટકી શકશે, બીજા નહિ.

જૂના શાળના કેટલાક બુદ્ધ એટલે કે હાલના આચાર્યો યથા ગયા છે—સ્વ કમળાશંકરભાઈ, સ્વ. નવલભાઈ વગેરે, પણ આજે એ જ આચાર્યોની સાથે શિક્ષક તરીકેનામ કરવાનું આપણે પસંદ નહિ કરીએ. સ્વ. ગણપતગમભાઈ હમેશાં શાળાઓના નિરીક્ષકનું કામ પગે ચાલીને કરવા જતા. ગતે આગળ પહાવાળો દીવો લઇને ચાલે અને પોતે ચાલતાચાલતાં જાણ વાંચતા જાય આજે આપણે આ પસંદ નહિ કરીએ શિક્ષકાવાદમાં કેટલાક જૂના વહીવટદારો મોટે એમ કહેવાય છે, કે તેમને રસ્તામાં કંઈ લખવાનું સુજે એટલે તરત જ તેનો કારકુન ચાર પત્રે બીજો ગઈને ટેબલ બની જતો. આજે કોઈ કારકુનો આમ ટેબલ બનવા તૈયાર નહિ થાય જે લોકો જૂના યુગના છે તે નવા યુગને ન પાગખી સો તે તેણે ઇચ્છા કે અનિચ્છાથી પણ દબાઈ જ જતાનું છે એટલે આપણે ચેતીશું તો સુખી થઈ નવા યુગની સદ્વસ્તુને જોળખવી, અસદ્ વસ્તુઓથી ડરતું નહિ.

(અનુદાન દામોદર પ્રજ્ઞને છેડે)

ધિક્કાર અને ક્ષમા

જેવી રીતે બગદા ચાલે એટલે માડાનું ઘેડું પાછળ ચાલે જ છે, તેમ માણસ બેઠો બેઠો મનમાં વિચાર કરે, એ એના વિચાર માત્ર, કામનું બીજ વાલે જ છે. પોત ને ધરેલા અપમાનનો જે વાર વાર વિચાર કરે છે, તેને એ વિચાર-અનુભવને અંતે માલૂમ પડશે કે થયેલું અપમાન તો રહ્યું જ છે, પણ વધારામાં, જેના મૂળમાં હિંમેડીને દેડી દેતા આકાશ પાતાળ એક થઈ ગયે એવું ધિક્કારનું એક બીલું લાર પણ એનામાં પેડું છે તથાગતે તેટલા માટે કહ્યું છે કે 'વૈગથી કદી પણ વેર ન થાયે'

બનાગસના ગામને એક વખત સોલ થયો. પોતાની પડખેનું કોશ્વર દેશનું ગજ પોતાને મળે તો પોતે ચક્રવર્તિ થાય એણે ગમે તેમ કરીને કોશ્વરનું રાજ હાથ કર્યું. રાજ માયો ગયો. સગલાં રાણી જ ગદલા ભાગી ગઈ. ત્યાં એને એક પુત્ર થયો, તેનું નામ દીર્વાયુ.

(અનુસંધાન સામેના પૃષ્ઠનું)

[illegible]

હેતલી એક વાત નવો યુગ એને કીલવા માટે આપણી પાસે પારદર્શક અત કરણ માગે છે બીજો શાંતિપર્વમાં કહ્યું છે, કે મારી વસ્તુ તરફ આપણને પ્રેમ થવો જોઈએ ને અશાંત તરફ ધતરાણ એ જાતની શ્રદ્ધા જો આપણે ટ્રેનિંગ કોલેજમાં ન મેળવીએ, તો કમનસીબી ગણાય છે. પશ્ચિમ જુ, કે આ જાતની શ્રદ્ધાની હવામાં ચિમ્પાંઝે પેદા થાય પણ એ શ્રદ્ધા એ દિલ્લી વાત છે, તે જગતમાં વેચાતી મળતી નથી. માટે જેટલી શ્રદ્ધા દિલ્લી આવે તેટલી જ સાચી -

(“ક્રાંતિ” માધ્યમ)

—नानासाध

આ વાતને વળો વીની ગયા બનવળનો રાજ બ્રહ્મદત્ત તો આ વાત બૂલી પણ ગયો કાચનતુ કોઈ જુદું રાજા હતુ એ વાતનું પણ મોઢાને રમગ્યુ નહિ પણ આ કાચવગળનો પુત્ર દીર્ઘયુ તો ધીમે ધીમે મોટો થયો તે પોતાની આજીવિકા માટે કુટો કરતો રાજ બ્રહ્મદત્તને ત્યાં આવી અડ્યો અશ્વવિદ્યામાં કુશળ હોવાથી રાજ બ્રહ્મદત્તે તેને પોતાને ત્યાં રાખી લીધો દીર્ઘયુએ પણ એવી વિશ્વાસપાત્ર નોકરી બજાવી કે ધીમે ધીમે એ નામ બ્રહ્મદત્તનો સારથિ થઈ પડ્યો આગળના કુટો તે જમાનામાં સારથિનું રથા યુદ્ધ હતું તે માત્ર રથ દાકનારો ન હતા, એ ગાળના મિત્ર જેવો ગણાતો સુખમાં તે દુખમાં ગમ અને સારથિ બંને સાથે ગહેવાને બળે નિર્મામલા હતા.

એક દિવસ રાજ બ્રહ્મદત્ત શિકારે ગયો ત્યાં શિકાર પાછળ પકડના કૂંડ દૂર નીકળી ગયો ને માળુસો પાછળ ગઈ ગયા. તાપ પણ ખરો હતો બૂખ લાગી તરમ લાગી, એવે એક ઝાડની ધાટી હાથ નીચે ગળતો ગય આગ્યો ત્યાં થેકુ પાણી મળ્યું રાજાને શાન્તિ વળી, એટલે પોને દીર્ઘયુના ખોળામાં માથું ઝૂકીને સૂઈ ગયો.

ચારે બાજુ જ ગઈ હતું કોઈ કહેતા કોઈ માણસ ક્યાંય દેખાતું ન હતું તે વખતે દીર્ઘયુના મનમાં પોતાનો ભૂતકાળ, પોતાના પિતાની અવદશા, જ ગલમાં રખડતી માના કપરા વિચારો, એ બધું એક પછી એક યાદ આવવા લાગ્યું જેમ જેમ એ યાદ આવતું ગયું, તેમ તેમ દીર્ઘયુનું મન આટું યતુ ગયું, અને આ બધું ગમ બ્રહ્મદત્તને લીધે થયું એવો વિચારવર્તો વિચાર મનમાં ઉગી નીકળ્યો આવો ભાગ જોઈને એને મન થઈ આવ્યું કે જો ગળનું અહીં નિકળત કાઠી નાખ્યું હોય તો દુરમનનો દુરમન ભય ને આપતું વેગ વાળ્યું કહેવાય પિતાને સદ્ગતિ મળે પણ એના પિતાએ એને મળ્યું પામતાં પહેલાં જે મોનેરી વચનો સંભળાવ્યા હતા તે વેળા એને યાદ આવ્યાં.

એના પિતાએ કહ્યું હતું 'દીર્ઘયુ ! વેર લાગનાર કરતાં ક્ષમા આપનાર વધારે ઉત્તમ છે અને એમાં પણ જેનામાં વેર લેવાની શક્તિ હોય છતાં જે ક્ષમા આપે છે તે માણસ નરોત્તમ છે' પિતાના આ શબ્દો યાદ આવવાથી એનું મન વેગ લેવાના વિચારમાંથી પાછું ફરી ગયું એણે હવાર મ્યાન કરી દીધી.

આ માણુ મનોમન સત્કી હોય તેમ, ગમ બ્રહ્મદત્તને સ્વપ્ન આવ્યું. સ્વપ્નમાં જાણે પોતે દીર્ઘયુના કબજામાં બંધનમાં પડ્યો છે દીર્ઘયુ તેના ઉપર તલવાગનો ધા કરવા ભય છે રાજા ગબગટમાં બૂમ પાડી જાગી જાય છે.

પણ રાજા બ્રહ્મદત્તના સ્વપ્નની આ વાત દીર્ઘયુને ખીજી રીતે સમજાણી એનું મન પાપી થયું હતું એટલે તેને લાગ્યું કે ગમ વાત નણી ગયો છે ને ટોચ કરે છે રાજધાનીના પાછા ક્યાં પછી એને લટકારી દેવાનો છે એટલે અને થયું કે દુ પ્રગટ થઈને ગળને નહિ હણ તો ગમ મને જીવનો નહિ ગેવા દે એણે તલવાર બેઝીને કહ્યું 'હે દીર્ઘયુ ! તું કાચવગળનો પુત્ર છું. વેની ખરી આવી પહેચી છે, માટે આજે આપણે દ્વિતીય પત્તવી લઈએ.'

પણ રાજાને દીર્ઘયુ સાથે દિશાળ પનાવગતી વાત જ ન હતી દીર્ઘયુની અત્યાગ સુધીની રુચ્ચાઈ બસ કરી ગઈ તેણે દીર્ઘયુને કહ્યું 'આપણે તલવાગથી નહિ, પણ એકબીજાને લેગીને દિશાળ પનાવીએ ને તને મોઢી કાઢ્યો છે એમ તને લાગ્યું છે, પણ ભાઈ, એવું નથી આપણે એકબીજાને લેગીગતે માટે જીવન આપીએ એટલા માટે દુ તને આ કહું છું.'

અને બંને મિત્રો ઘણે 'ક્ષમા વીરશ બૂખજુમ'નો પાઠ જીવનમાંથી જ શીખ્યા *

* લેખકની પુસ્તિકા 'બોધકથાઓ'માંથી

ગો રક્ષા

ગોરક્ષા એ મનુષ્યના આખા વિકાસક્રમમાં મને સોધી અનોખી વસ્તુરૂપે જાણી છે.

ગાયનો અર્થ હું માણસની નીચેની આખી મૂળી દુનિયા એવો કરું છું. ગાયને બહાને એ તત્ત્વ - હાથ માણસને આખી ચેતનચુષ્ટિ નેડે પોતાપણનો અનુભવ કરાવવાનો એમાં પ્રયત્ન છે. આવો દેવલાવ ગાયને જ કેમ આપવામાં આવ્યો હશે એ પણ મને તો સ્પષ્ટ છે. ગાય જ હિંદુસ્તાનમાં માણસનો સૌથી સાચો સાથી - સૌથી મોટો આધાર - હતી એ જ એક હિંદુસ્તાન ની કામઘેનું હતી એ માત્ર દૂધ જ આપનારી નહોતી આખી ખેતીનો તે આધારરત બહતો.

ગાય એ દયાધર્મની મૂર્તિમત કવિતા છે આ ગરીબ અસરકારક પ્રાણીમાં આપણે કેવળ દયા જ જિભગતી ભેષ્યે છીએ વાળો કરોડો હિંદીઓને ઉછેરનારી એ માતા છે એ ગાયની રક્ષા તે ઈશ્વરની આખી મૂક સૃષ્ટિની રક્ષા છે જે અદ્વાત કૃષિએ કે દ્રષ્ટાએ આ ગોપૂજા ચાલી તેણે ગાયથી ચર્યાચાર કરેલી એથી નિનાળુ ખીન્ન કશું એનું ધ્યેય હોય જ ન શકે આ પશુ-સૃષ્ટિની અરજ મૂંગી છે તેથી વળી વધારે અસરકારક છે. ગોરક્ષા એ હિંદુ ધર્મે દુનિયાને આપેલી અક્ષિય છે અને હિંદુ ધર્મ પણ જ્યાં મુઘી ગાયની રક્ષા કરનારા હિંદુઓ છે ત્યાં મુઘી જ ગહેશે

—ગાંધીજી

કામ અને રોજ

મજૂરોમાં ચળવળ કરનારા કેટલાક લોકોનું એક સૂત્ર છે—ઓછામાં ઓછું કામ અને વધારેમાં વધારે રોજ રોજના કામના કનાક અને તેટલા ઓછા કરવા ભેષ્યે, અને રોજના દર વધતા ગહેવા ભેષ્યે

અને આજે તો દુનિયાભરમાં એવું યથા બેઠું છે કે, કરાવેલા કામના કવાકોમાં પણ પૂરું કામ અપાતું નથી.

આ પરથી એક અગ્રેજ મજૂરવાદીએ હમણા એક દુયોગ બન્યો છે

એક મજૂરે મજૂર ગત્યસ્થાને કહ્યું, “ભુલ્યો, ‘ઓછું કામ અને વધારે પગાર’ એ સૂત્ર તમે શીખવ્યું છે. અને એ બરોબર છે તમારો પહેલો ભાગ ‘ઓછું કામ કરવું’ એ છે એ અમારા હાથની વાત રહી, અને તે તો અમે અમલમાં આણી દીધી છે કામ કરવાના કવાકોમાં પણ અમે પૂરું કામ કરતા નથી હવે તમારે તમારા સૂત્રનો બીજો ભાગ પૂરા કરવાનો રહે છે અને તે એ કે—અમારી મજૂરી આપો.”

પેલા મજૂર નેતાએ આનો જો જવાબ આપ્યો, એ તો ખબર નથી, પણ આ પ્રકારના મજૂરોને ઇસપતી પેલી વાત કહેવી ભેષ્યે

જો જાણ, સોનાના ઈર્ડા મૂકતી મરઘીને મારી નાખશો તો ઈર્ડા મળે છે તેવ જરો કામ કરો હો, ઉત્પન્ન થાય છે ને તેમાંથી મજૂરી અપાય છે પણ જો કામને જ મારી નાખશો તો મજૂરી ક્યાંથી મળશે ? ઈર્ડા ખાવા હોય તો મરઘીને મરગ નહિ, તેને પાળવી ભેષ્યે. તેવું જ આ કામ અને તેના મગતરનું છે*

—મગનભાઈ દેસાઈ

* તા ૧-૭-૪૯ ના “લોકજીવન” માંથી

લોલ્લ જિભારી

માણસનાત એક કુટુંબ છે એમ માનીએ તો એક એવો કે દરજ્જાની કલ્પના નહિ આવે એકની કલ્પના સાથે પૈસાનો ગંભીર છે એ સિવાય એમાં કંઈ કંઈ નથી. પૈસાથી બધું મળે છે એ ભ્રાંતિ કેલાઈ ગઈ છે અને એ કાઠવી મુશ્કેલ છે જેની પામે પૈસા છે એની પાસે બધું છે, એમ મનાય છે સૌ મનગે છે કે ધનિક લોકોના ઘરની સ્થિતિ સારી નથી હોતી જતાં પોતાની દીકરી પૈસાવાળાને પરણે એમ તે ઇચ્છે છે તેનું કારણ એ કે ત્યાં તેને મોકરવાકર મળે એવી આશા હોય છે આ ભ્રાંતિની પાછળ મૂળ ભ્રાંતિ એ છે કે જેટલા પ્રકારે શરીરને ઓછું કંઈ પડે એ મોટું બાપ્ય ગણાય છે આ બેલી સમજ છે પણ એક વાગ ભ્રાંતિ પેમી જાય તે જલદી નીકળતી નથી ધન માણસના મુખને માટે છે પણ એથી ધનવાન લોક મુખી થાય છે કે નહિ એ કાંઈ જોતું નથી મને એ દુખી લાગે છે પણ એ પોને પણ કંઈજ નહિ કરે શું શરીરની દૃષ્ટિએ ધનવાન મુખી છે ? તો પછી તેમને ઘેર આટઆટલા વેદ દાકતરોની થી જરૂર ? તેઓ તદુરસ્ત હોય તો આજી રાજિંસિંગ વગેરે સ્થળોએ દવાકેર સારુ થા માટે જાય ? અને જુદી મળી હોય તો એમના દીકરા પહેરે ન બરે આવે છે કે ? કેટલા ધનિકના દીકરા લાગી સોંપુ થાય છે ? આમ સગીર અને જુદીથી એ જિભાર છે સુખ એને શોધવું પડે છે આ રીતે જોઈએ તો જેમ જિભાર માણસ પૈસા વધારે ઇચ્છે એમ એક વધારે માગનારનું કહેવાય મારા મનમાં પહેલેથી એ વસ્તુ છે કે જિભાર માણસને જ આવું મન થાય છે, ધરમાં જિભાર માણસ પાછળ જ સૌથી વધારે ખર્ચ થાય છે ખાનદેશમાં પહેલવહેલી ગાડી આવે ત્યારે લોકો સેકન્ડ ક્લાસના ડબ્બાને જિભારોના ડબ્બા કહેતા તેમાં ગાડી વગેરે હોય તેનો જિભારોને ખપ પડે એમ વધારે પૈસા કોણ માગે ? જેની પાસે શારીરિક તદુરસ્તી ન હોય તે પણ માન્યતા એવી થઈ ગઈ છે, કે આપણે પણ ધનવાન હોઈએ તો દીક જીવન વિષેની આપણી સમજ જ બોલી છે, એ આ વસ્તુ આપણા મનમાં આવવાનું કારણ છે

(" પ્રવાકર " માંથી)

સુવાસ કેલાવીએ

એક શીશી છે. એમાં અતર છે, એ અતર આપણે કાઠી લઈએ છીએ પછી શીશીને મુઠીએ છીએ તો પણ આપણને અતરની સુવાસ આવે છે ન્યાં ન્યાં અતર જાય છે, ત્યાં ત્યાં એની ગે હાજરીમાં પણ એ એની સુવાસ ફેલાવે છે

આપણે અતરનો બોધપાઠ મદજુ કરવા જેવો છે આપણે પણ એની જેમ ન્યા ન્યા જઈએ-અરે આપણી ગેહાજરીમાં પણ-આપણાં શુભ કાર્યોની સુવાસ ફેલાવીએ અને આપણા મહામુશા જીવનને જીવી ગઈએ

(" પ્રોટ સિદ્ધાન્ત " માંથી)

—બખાલાઈ એમાલાઈ પરલ

द्वयानां भो. २१ स्त पुस्तकालय भूताना नई दिल्ली व्याख्यास साहित्य लक्ष्मी ता
भ. २१, सा पुस्तकालय,

૫૨૧	ખાતે	૫૨૧	ખાતે
૫૨૨	પુસ્તક ખાતે	૫૨૨	પુસ્તક ખાતે
૫૨૩	રાજ્ય પુસ્તકાલયનું લવાજમ	૫૨૩	રાજ્ય પુસ્તકાલયનું લવાજમ
૫૨૪	મહાન દુરસ્તી	૫૨૪	મહાન દુરસ્તી
૫૨૫	પુસ્તક બંધામણી	૫૨૫	પુસ્તક બંધામણી
૫૨૬	નોકર ખર્ચ	૫૨૬	નોકર ખર્ચ
૫૨૭	મહાન લોક	૫૨૭	મહાન લોક
૫૨૮	જમીન મહેસુલ	૫૨૮	જમીન મહેસુલ
૫૨૯	પરિષદ ખર્ચ	૫૨૯	પરિષદ ખર્ચ
૫૩૦	શામનિધિમાં મુકવા તે	૫૩૦	શામનિધિમાં મુકવા તે
૫૩૧	પુસ્તકો ખર્ચ	૫૩૧	પુસ્તકો ખર્ચ
૫૩૨	ઇતિર ખર્ચ	૫૩૨	ઇતિર ખર્ચ
૫૩૩	કુલ ખર્ચ	૫૩૩	કુલ ખર્ચ
૫૩૪	વર્ષ આખરે રહેલી શિક્ષક લાયકાતની	૫૩૪	વર્ષ આખરે રહેલી શિક્ષક લાયકાતની
૫૩૫	વર્ષ આખરે પુસ્તકાલય સંસારમાં વિ. માસે લેણી નીકળતી અ લાજ/પત્રકની રકમ	૫૩૫	વર્ષ આખરે પુસ્તકાલય સંસારમાં વિ. માસે લેણી નીકળતી અ લાજ/પત્રકની રકમ
૫૩૬	શામનિધિની કુલ રકમ	૫૩૬	શામનિધિની કુલ રકમ
૫૩૭	મહાન કમી સાક્ષમાં બંધાવ્યું છે અને તેની કિંમત	૫૩૭	મહાન કમી સાક્ષમાં બંધાવ્યું છે અને તેની કિંમત
૫૩૮	લાકડી સામાનની કિંમત	૫૩૮	લાકડી સામાનની કિંમત
૫૩૯	પુસ્તકોની કિંમત	૫૩૯	પુસ્તકોની કિંમત
૫૪૦	ઇતિર સામાનની કિંમત	૫૪૦	ઇતિર સામાનની કિંમત
૫૪૧	પુસ્તકો આપવા બેવાતો વખત	૫૪૧	પુસ્તકો આપવા બેવાતો વખત
૫૪૨	પેપર, પ્રિન્ટિંગ બાંધવાનો વખત	૫૪૨	પેપર, પ્રિન્ટિંગ બાંધવાનો વખત
૫૪૩	મંત્રી કે અધિકારી જે શાળાના શિક્ષક ન હોય તે તે કોણ છે અને કયા નંબર, તારીખ આધારે મળુરી મેળવી છે	૫૪૩	મંત્રી કે અધિકારી જે શાળાના શિક્ષક ન હોય તે તે કોણ છે અને કયા નંબર, તારીખ આધારે મળુરી મેળવી છે
૫૪૪		૫૪૪	

લોભ બિમારી

માનસજાત એક કુદૃશ છે એમ માનીએ તો ગ્રેડ એન્ડે કે દરજ્જાની રૂપના નહિ આવે ગ્રેડની રૂપના સાથે પૈસાનો મંબધ છે. એ સિવાય એમા કાંઈ કંઈક નથી પૈસાથી બધું મળે છે એ ભ્રાંતિ ફેલાઈ ગઈ છે અને એ કાઢવી મુશ્કેલ છે જેની પામે પૈસા છે એની પાસે બધું છે, એમ મનાય છે સૌ મનએ છે કે ધનિક લોકોના ઘરની સ્થિતિ સારી નથી હોતી છતાં પોતાનો દીકરી પૈસાવાળાને પરણે એમ તે ઈચ્છે છે તેનું કારણ એ કે ત્યાં તેને નોકરચાકર મળે એવી આશા હોય છે આ ભ્રાંતિની પાછળ મૂળ ભ્રાંતિ એ છે કે જેટલા પ્રકારે શરીરને આશુ કષ્ટ પડે એ મોટું કાર્ય ગણાય છે આ બિલ્ડી સમજા, છે પણ એક વાગ ભ્રાંતિ પેસી જાય તે... જલ્દી નીકળતી નથી ધન માણસના મુખને માટે છે પણ એથી ધનવાન લોક સુખી થાય છે કે નહિ એ કાંઈ જોતું નથી મને એ દુખી લાગે છે પણ એ પોને પણ કબૂલ નહિ કરે શુ શરીરની દૃષ્ટિએ ધનવાન સુખી છે ? તે પછી તેમને ઘેર આટઆટલા વેદ દાકતરોની શી જરૂર ? તેઓ ત દુરસ્ત હોય તો આશુ મર્જિલિંગ વગેરે સ્થળોએ દવાફેર સારુ થા માટે જાય ? અને સુંદિ મળી હોય તો એમના દીકરા પહેલે ન જરૂર આવે છે કે ? કેટલા ધનિકના દીકરા લાગી સાધુ થાય છે ? આમ શરીર અને સુંદિથી એ બિમાર છે મુખ એને શોધવું પડે છે આ રીતે જોઈએ તો જેમ બિમાર માણસ પૈસા વવારે ઇચ્છે એમ ગ્રેડ વધારે માગનારનું કહેવાય મારા મનમાં પહેલેથી એ વસ્તુ છે કે બીમાર માણસને જ આવું મન થાય છે. ધરમાં બિમાર માણસ પાછળ જ સૌથી વધારે ખર્ચ થાય છે. આનંદશમાં પહેલવહેલી ગાડી આવે ત્યારે લોકો મેકન્ટ કલાસના ડબ્બાને બિમારોના ડબ્બા કહેતા તેમાં ગાડી વગેરે હોય તેના બિમારોને ખપ પડે એમ વધારે પૈસા કાણ માગે ? જેની પાસે શારીરિક ત દુરસ્તી ન હોય તે. પણ માન્યતા એવી ચર્ચ ગઈ છે કે આપણે પણ ધનવાન હોઈએ તો હીક જીવન વિષેની આપણી સમજ જ ખોટી છે, એ આ વસ્તુ આપણા મનમાં આવવાનું કારણ છે

(' પ્રભાકર ' માથી)

સુવાસ ફેલાવી એ.

એક શીશી છે એમાં અત્તર છે એ અત્તર આપણે કાઢી લઈએ છીએ પછી શીશીને સૂધીએ છીએ તો પણ આપણને અત્તરની સુવાસ આવે છે ન્યાં ન્યાં અત્તર જાય છે, ત્યાં ત્યાં એની ગે હાજરીમાં પણ એ એની સુવાસ ફેલાવે છે

આપણે અત્તરનો બોધપાઠ પ્રદણ કરવા જોવો છે આપણે પણ એની જેમ ન્યાં ન્યાં જઈએ-અરે આપણી ગેહાજરીમાં પણ-આપણાં મુલ કાર્યોથી સુવાસ ફેલાવીએ અને આપણા મહામૂલા જીવનને છવી ગણીએ

(" પ્રોટ શિક્ષણ " માથી)

—બખાલાઈ સોમાલાઈ પટલ

૪૧	પત્રો ખાતે	૪૩	કેષ ખર્ચ
૪૨	પુસ્તકો ખાતે	૪૪	વર્ષ આખરે રહેલી શિક્ષક દાખવરતી
૪૩	શિક્ષક પુસ્તકાલયનું લેવાજમ	૪૫	વર્ષ આખરે પુસ્તકાલય સં મ મં વિ. પાસે બહેણી નીકળતી બ દાજપત્રકની રકમ
૪૪	મહાન દુરરતી	૪૬	કાલમનિધિની કેલ રકમ
૪૫	પુસ્તક બાંધામણી	૪૭	મહાન કથી સાક્ષર્તા નંબાન્યુ છે અને તેની કિંમત
૪૬	નોંધર ખર્ચ	૪૮	લાકડી સામાનની કિંમત
૪૭	મહાન જાકુ	૪૯	પુસ્તકોની કિંમત
૪૮	જમીન મહેમુલ	૫૦	છત્તર સામાનની કિંમત
૪૯	પરિવહ ખર્ચ	૫૧	પુસ્તકો આપવા બેચનો વખત
૫૦	કાલમનિધિમાં મુકવા તે	૫૨	ચેપર, આસિકો વાંચકોનો વખત
૫૧	પુસ્તકો ખર્ચ	૫૩	મંત્રી કે મંથપાલ નો જમાના શિક્ષક ન હોય તો તે કાલમ અને કયા નંબર, તારીખ મંજૂરી મેળવી છે
૫૨	છત્તર ખર્ચ	૫૪	
		૫૫	

રવાના નો. ૨૧. સં પુસ્તકાલય ખાતાના મહત્વનીય વ્યવસ્થાપક સાહેબ તરફ તા.

મંત્રી, સા. પુસ્તકાલય,
તા.

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયનું સન ૧૯૪૯-૫૦નું

અંદાજપત્ર

મ હ ર વ ની સૂચનાઓ

- ૧ મકાનવાળાં અગર સ્વતંત્ર મકાનમાં ગોઠવાયેલાં પુસ્તકાલયોને સરકાર, ૫ ચાપત મદદ જોઈતી હોય તો લોકાપકારક મંડળમાં નોંધાવાના દાખલાની નકલ જોડવી
- ૨ અંદાજપત્રો માંગણી પ્રમાણે પૂરેપૂરા મંજૂર થઈ શકે તે માટે અંદાજપત્રની બંને ચોપડીઓ ભરીને મોકામાં મોકી ઓગસ્ટની આખર સુધીમાં પુસ્તકાલય ખાતા તરફ મંજૂર થવા મોકલી આપવી
- ૩ સરકાર તથા ૫ ચાપત મદદ મેળવવા માટે લોકમદદના ખાતામાં જોડેલી રકમ મૂકી હોય તેટલી ઓછામાં ઓછી રકમ કાયમનિધિના ખાતામાં મૂકવાની છે તે રકમ મૂકીને જ અંદાજપત્ર મોકલવાનું છે.
- ૪ અંદાજપત્રમાં મંજૂર થયેલી રકમનાં પત્રો, માસિકો, પુસ્તકો, લાકડી સામાન તથા કામ વગેરે વેળાસર મળે તે માટે પેટાની યાદીઓમાં માંગણીઓ મોકલવા ચૂકવું નહિ
- ૫ ખામ કારણ સિવાય વર્તમાનપત્રો-માસિકો અને પુસ્તકોની મંજૂર થયેલી યાદીઓમાં ફેરફાર થઈ શકશે નહિ. (કરના પુસ્તકાલયો કયાં પત્ર, માસિકની કેટલી પ્રતો લેવી છે તે પણ સ્પષ્ટ જણાવવું અને જરૂર પડે સાથે વધાગના કાગળ જોડી મોકલવું)
- ૬ જેમના તરફથી અંદાજપત્રની સાથે પુસ્તકો માટે ખર્ચવાની રકમથી બેવડા કિંમતનાં પુસ્તકોની યાદી નહિ આવે તેમને છેવટે પુસ્તકાલય ખાતાની પસંદગીનાં પુસ્તકો મોકલી આપવાનો તજવીજ થશે (કરના પુસ્તકાલયોએ પણ આ યાદીઓ પ્રથમ મોકલવાની છે)
- ૭ નવીન અંદાજપત્ર મંજૂર કરતી વખતે, પાછલી સાલના અંદાજપત્રના મંજૂર થયેલાં આંકડા જાણવાનાં જરૂર હોવાથી તે આંકડા પણ અંદાજપત્રમાં જણાવવા
- ૮ ખાતા તરફથી અંદાજપત્ર મંજૂર થઈને આવે અને ત્યાર પછી અંદાજપત્રનાં ખાતા ૧૪ થી ૧૯ સુધીની રકમ જે તે પુસ્તકાલયે, પોતે ખર્ચવાની હોવાથી તેટલી રકમ પુ સ સ મંડળ તરફ મોકલવાની (લોકમદદ તથા કાયમનિધિની) રકમમાંથી કાપી બાકીની રકમ મોકલી આપવી જૂનાં કરના પુસ્તકાલયોને આ કલમ લાગુ નથી, કારણ ધણોખરો ખર્ચ તેમને પોતાને જ કરવાનો હોય છે

રવાના મે. રા. સે પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ વ્યવસ્થાપક સાહેબ તરફ તા.
મંત્રી, સા પુસ્તકાલય,

ગામ તા.

	૩૧	પત્રો ખાતે	ખર્ચ
	૩૨	પુસ્તકો ખાતે	
	૩૩	શિલ્પ પુસ્તકાલયનું કાલાજમ	
	૩૪	મકાન દુરસ્તી	
	૩૫	પુસ્તક બધામણી	
	૩૬	નોકર ખર્ચ	
	૩૭	મકાન ભાડું	
	૩૮	જમીન મહેસુલ	
	૩૯	પરિષદ ખર્ચ	
	૪૦	કાયમનિધિમાં મુકવા તે	
	૪૧	પુસ્તકો ખર્ચ	
	૪૨	દત્તિર ખર્ચ	
	૪૩	કુલ ખર્ચ	
	૪૪	વર્ષ આખરે રહેલી શિલ્પ દાયપરની	
	૪૫	વર્ષ આખરે પુસ્તકાલય સ સ મં ત્રિ. પાસે લહેણી નીકળતી અંદાજપત્રકની રકમ	
	૪૬	કાયમનિધિની કુલ રકમ	
	૪૭	મકાન કચી સાલગ્રા નંબાન્યુ છે અને તેની કિંમત	
	૪૮	લાકડી સામાનની કિંમત	
	૪૯	પુસ્તકોની કિંમત	
	૫૦	દત્તિર સામાનનો કિંમત	
	૫૧	પુસ્તકો આપવા ભેવાતો વખત	
	૫૨	વેપર, માસિકો વચિવાતો વખત	
	૫૩	મંત્રી કે મયપાલ નો શાળાના શિક્ષક ન હોય તો તે કોણ છે અને કયા નંબર, તારીખ આધારે ચંબુરી મેળવી છે	
	૫૪		શે

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયેનું સન ૧૯૪૯-૫૦નું

અંદાજપત્ર

મ હ ર વ ની સૂચનાઓ

- ૧ મહાનવાર્ણા અગર સ્વતંત્ર મહાનર્માં ગ્રાહકાપદ્યા પુસ્તકાલયોને મરકાર, ૫ આયત મદ્દ જોઈતી હોય તેા લોશપકારક મડળમાં નોંધાવાના દાખલાની નકલ જોડી
- ૨ અંદાજપત્રો મારણી પ્રમાણે પૂરેપૂરાં મંજૂર થઈ સકે તે માટે અંદાજપત્રની જને ચોપડીઓ ભરીને મોડામાં મોડી ઓગસ્ટની આખર સુધીમાં પુસ્તકાલય ખાતા તરફ મંજૂર થતા મોરલી આપવી
- ૩ સરકાર તથા ૫ આયત મદ્દ મેળવતા માટે લોકમદ્દના ખાતામાં જેટલી રકમ મૂકી હોય તેટલી ઓછામાં ઓછી રકમ કાયમનિધિના ખાતા ખાતામાં મૂકવાની છે તે રકમ મૂકીને જ અંદાજપત્ર મોકલવાનું છે.
- ૪ અંદાજપત્રમાં મંજૂર થયેલી રકમનાં પત્રો, માસિકો, પુસ્તકો, લાકડી સામાન તથા કામ વગેરે વેળાસર મગે તે માટે પેટાની યાદીઓમાં માગણીઓ મોકલવા ચૂકવું નહિ
- ૫ આમ કારણ સિવાય વર્તમાનપત્રો-માસિકો અને પુસ્તકોની મંજૂર થયેલી યાદીઓમાં ફેરફાર થઈ શકશે નહિ (કર્યા પુસ્તકાલયો કયાં પત્ર, માસિકની કેટલી પ્રતો લેવી છે તે પણ સ્પષ્ટ જણાવવું અને જરૂર પડે સાથે વધારાના કાગળ જોડી મોકલવું)
- ૬ જેમના તરફથી અંદાજપત્રની સાથે પુસ્તકો માટે ખર્ચવાની રકમથી, જેવી કિંમતનાં પુસ્તકોની યાદી નહિ આવે તેમને છેવટે પુસ્તકાલય ખાતાની પસંદગીનાં પુસ્તકો મોકલવી આપવાનો તજવીજ થશે (કર્યા પુસ્તકાલયોએ પણ આ યાદીઓ પ્રથમ મોકલવાની છે)
- ૭ નવીન અંદાજપત્ર મંજૂર કરતી વખતે, પાછલી માલના અંદાજપત્રના મંજૂર થયેલા આકડા જાણનાનાં જરૂર હોવાથી તે આકડા પણ અંદાજપત્રમાં જણાવવા
- ૮ ખાતા તરફથી અંદાજપત્ર મંજૂર થઈને આવે અને ત્યાર પછી અંદાજપત્રનાં ખાતા ૧૪ થી ૧૬ સુધીની રકમ જે તે પુસ્તકાલયે, પેટે ખર્ચવાની હોવાથી તેટલી રકમ પુ. સ સ મડળ તરફ મોકલવાની (લોકમદ્દ તથા કાયમનિધિની) રકમમાંથી કાપી ખાકીની રકમ મોકલી આપવી જૂનાં કર્યા પુસ્તકાલયોને આ કલમ લાગુ નથી, કારણ ઘણાખરા ખર્ચ તેમને પોતાને જ કરવાનો હોય છે

પસંદગી પાત્ર પુસ્તકોની યાદી

પુસ્તકાલયોમાં વસાવવા માટે, ગુજરાતી સાહિત્યમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા પુસ્તકોમાંથી હાલ મળી શકતા શિષ્ટ સાહિત્યના પુસ્તકોની યાદી રજુ કરી છે. પુસ્તક પસંદગી માટે આ યાદી ઠીક મહદ્દપ થઈ પડશે.

પુસ્તકનું નામ, કર્તા વા પ્રાંગ કિંમત	પ્રાંગ	કિંમત
ધર્મનીતિ તત્ત્વજ્ઞાન		
દુલ્હની ગમાયણનાં મહાવાક્યો સસ્તુ સા	૦-૮-૦	
ક્રીની સાખો	૦-૪-૦	
શ્રીમદ્ભાગવત નવઅંગ પ્ર મ	૩-૮-૦	
દુલ્હનીગાથની સાખો	૦-૩-૦	
ધર્મોત્તુ મિલન	૫-૦-૦	
દિશર રામાયણ	૧-૮-૦	
ઉત્તરપાદાનાં વ્યાખ્યાનો શ્રી અરવિંદ	૦-૧૦-૦	
વિચારસાગર	૧-૮-૦	
સદ્ગુણો	૦-૪-૦	
આરવિંદના પત્રો	૦-૧૦-૦	
માતાશ્રી વાણી	૩-૮-૦	
નિત્યપ્રાર્થના	૫૦-૦-૦	
ધર્મીયજી	૦-૪-૦	
ગીતાદર્શન	૩-૦-૦	
નેત્રમણિશાધને	૮૧ ૮૧	૦-૧૪-૦
મહાધમા અલક	૨૦ અમલ	૦-૫-૦
ગીતાપોથી	સસ્તુ સા	૦-૬-૦
ગીતાસાર	,	૦-૪-૦
ધર્મમંથન	ગીતી	૧-૮-૦
વ્યાપક ધર્મભાવના	,	૨-૦-૦
ભાતકકયાઓ	ચંદ્ર ૬૦ ગદ	૦-૧૦-૦
મીતાદરજી	, શુકલ	૦-૧૨-૦
મીનાકલ્પ	સાને ગુરુ	૧-૪-૦
ગીતા ગીતમ જરી	જીતરામ દવે	૧-૦-૦
ઉપનિષદો	સ. સા. કાર્યાલય	૭-૮-૦
ઉત્તરગીતા	,	૦-૬-૦
મહાભારત	મધાકલ્પ	૨-૮-૦
ભાગવતો વારસો	, ,	૨-૮-૦
વેદની વિચારધાગ	, ,	૨-૦-૦
ચિંમ્બકુત રામાયણ	સ સા. કા	૪-૮-૦
યોગવાતિહ મહારામાયણ	, ,	૧૨-૦-૦
ગીતામ મન	મથુવાળા	૦-૬-૦
વિચારસાગર	સ. સા. કાર્યા.	૨-૮-૦
મહાવાક્ય ગ્લાવલી	, ,	૦-૧૨-૦
પ્રેમપથ ભાગ ૧-૪	ગાધીજી	૧-૦-૦
વાર્તા, નવલકથા		
ક્રાંતિવાત	મથુવાળા દેસાઈ	૫-૦-૦
ગુલાબ અને કલક	, ,	૫-૦-૦
ભાગ્યનિર્માણ	જયભિખુ	૩-૮-૦
એપેરવાલી	દગોર	૪-૮-૦
બીસ પુત્રોની વાર્તાઓ		૮-૦-૦
અવનિષતિ સિદ્ધરાજ	ધૂમકેતુ	૪-૮-૦
પ્રવીણ	, ,	૩-૮-૦
વનજાવા	, ,	૩-૦-૦
ખાલિધારી	ગ. મ. દેસા	૩-૦-૦
મા	નિરૂપમાદેવી	૩-૦-૦
મર્ધ ગુજરી	જયભિખુ	૧-૮-૦
મરી ભાણેજ	ચં. ભ. દેસા	૩-૦-૦
મેના પોપટ એન. એમ. ત્રિપાઠી	ચિ. ૩-૮-૦	
નવિના	સરદાશાસ્ત્રી	૫-૦-૦
પચત્ર	ભારતીય વિદ્યાભવન	૮-૦-૦
પાગલમળ	કૃષ્ણ પેટલીક	૩-૦-૦
જીવનમાંથી બહેની	લીલા મુન્ડા	૫-૦-૦

મહરજ દવે ૪-૮-૦	ચંદ બારેટ	મંજુલાલ સાકરલાલ	૫-૮-૦	
આ નુ આત્મપુરાણ જ્યોતિન્દ્ર દવે ૩-૦-૦	સેનાપતિ	શુભવ તરાય આચાર્ય	૪-૮-૦	
પદાકર્તા પુણે	ગમણલાલ દેસાઈ	નમતમાયી	૪-૮-૦	
ભા ૧૨				
હેમન્ટી	રમણલાલ સોની	સાહસિક	સૌરીન્દ્રમોહન	૩-૮-૦
આકારાદીપ	ધૂમકેતુ	સાથી	રા ના પાઠક	૫-૦-૦
પરિશિષ્ટ	૩-૦-૦	સોહાગ	"	૨-૦-૦
દિમતે મદા	જયભિખુ	સ્વપ્નદ્રષ્ટા	ક મા. મુન્શી	૫-૦-૦
રેલગાડીની સૃષ્ટિ	ક મેઘાણી	ગરાસણી	પ્રા હા મુન્શી	૫-૮-૦
પ્રલોભન	શ્રી શિરમું મું ૩-૦-૦	પશુરાજ્ય	જય તી દલાલ	૧-૧૨-૦
સના મદિર	ખડિર ૪-૮-૦	ઠલિયુગ ભા ૧૨	ઈશ્વર પેટનીકર	૬-૦-૦
આપણો સાગરમૈનિક	મેઘાણી ૩-૦-૦	માનગોષ્ઠિ	ધૂમકેતુ	૧-૦-૦
કદવીવન	વિનોદિની નીલકંઠ ૩-૦-૦	વાગદત્તા	પ્રભાવતી દેવી	૪-૧૨-૦
વાર્તામંદ્ર	વકીલ ૧-૪-૦	લગ્ન ગ્રેમ	અ ન શાહ	૩-૧૨-૦
સુન દ	" ૧-૮-૦	નવનિતા	ઈન્દ્ર વસાવડા	૨-૧૨-૦
ફેરા	જય ત ખત્રી ૩-૮-૦	ગ્રેમ પરખ	એન એમ ઠક્કર	૨-૧૨-૦
દીવડા	રસલભાઈ ૦-૧૦-૦	ના અને નાગવણ	શુભવ તરાય	૪-૮-૦
માનવીની ભવાઈ	પન્નાલાલ પટેલ ૫-૦-૦	પ્રલશૈયા	રમણલાલ સોની	૩-૦-૦
પાછલે બારણે	" ૨-૮-૦	રાજ્યક	ઝવેરચંદ મેઘાણી	૨-૮-૦
તગ	શુભવ તરાય આચાર્ય ૩-૮-૦	જવાલા	મહેન્દ્ર મેઘાણી	૩-૮-૦
વતનનો સાદ	" ૪-૦-૦	શકુન્તલા	રા ના પાઠક	૧-૪-૦
પા સાથુ	સૌરીન્દ્રમોહન ૩-૮-૦	રમુજનો રાગ	બેકાર	૩-૦-૦
બહાદુર ખેટા	મો સુ ધામી ૨-૦-૦	પ્રેયસી ભા. ૧-૨	ગમનલાલ ખડખી	૬-૦-૦
હુટારાના પળમાં	જીવરામ જોશી ૧-૮-૦	માતાનુ ઝણ	જુહાપાઈ મહેતા	૫-૦-૦
નવોદા	ચિતુભાઈ પટવા ૩-૮-૦	એકલવીર	સુ વ શાહ	૩-૮-૦
દાએલા દેયા	ખડિર ૩-૮-૦	પરચેરોના સોનાગર	સુદર્શન	૩-૦-૦
મા વિનાના	બા પ્રા વૈદ ૨-૮-૦	અપરાધી	ઝવેરચંદ મેઘાણી	૪-૮-૦
પખીનો મેળો	ઈશ્વર પેટનીકર ૨-૮-૦	દીનાનાથ	આર આર શેઠની કુ	૪-૮-૦
ધરતે માગે	મહરજ દવે ૪-૦-૦	સુપમા	અશોક દુર્ગ	૩-૦-૦
પ્રારબ્ધના પાસા	ત્રિપાઠી લિ. ૨-૮-૦	ગિરિઆળા	ટાગોર રવિન્દ્રનાથ	૪-૮-૦
મોભના પાણી	" ૨-૮-૦	વરમાળા	"	૪-૦-૦
કાંતિના પરિમળો	ચ. કા ભટ ૫-૦-૦	પિતાજીનો વનપ્રવેશ	પૂર્ણાનંદ ભટ્ટ	૩-૦-૦
રેણું	૨ ડી મહેતા ૩-૦-૦	બળર્તા પાણી	પ્રતાપ	૩-૪-૦
પખીનો મેળો	મુળજીભાઈ શાહ ૧-૮-૦	મીનાદી	રમણલાલ સોની	૧-૧૨-૦
જીવનસ્વપ્ન	સુધીર ૪-૮-૦	મનમોહ રાગ	જીવરામ જોશી	૧-૪-૦
અખડ જોડી	ગજનન વિ જોશી ૧-૮-૦	ગ' નવધણુ	"	૧-૮-૦
		એક કદમ આગે	જયભિખુ	૧-૪-૦

કાન્તિ	સાને શુભ	૪-૦-૦	લખ્યા લેખ	"	૩-૧૦-૦
પટલાઇના પેચ			જનમટીપ	"	૩-૦-૦
ભા ૧-૨	ધર્મ પેટલીકર	૧-૪-૦	માનતા	"	૨-૮-૦
રૂપગતિ	સુ વ શાહ	૪-૦-૦	માથુસાઇના દીવા	મેધાણી	૩-૦-૦
કાયાદંધ			પાંખ વિનાના ઉમેદબાધ મણીઆર		૩-૦-૦
ભા ૧-૨-૩	પ્રેમચંદ્ર	૭-૦-૦	વેરાનમાં	અવેગ્યદ મેધાણી	૨-૦-૦
બૂનાવળ	મયુર	૧-૦-૦	દિલીની શ્રેષ્ઠ વાર્તાઓ ભારતી મા સધ		૩-૦-૦
નવુ જીવત	નાથાલાન દવે	૧-૦-૦	પચાસ વર્ષ પછી	રા ના પાઠક	૦-૮-૦
વનરામ	મોપાન	૪-૮-૦	માનવતાના મૂલ્ય	"	૪-૦-૦
અભિપરીક્ષાને અંતે	"	૩-૮-૦	મન્દિર	ભા સા સધ	૪-૮-૦
બ્યાજનો વાગસ	સુનીનાન મરિયા	૪-૪-૦	દીકુ મે ગામકુ જ્યાં	આમમેવક	૨-૮-૦
માટીના સુસા	કાંતિલાલ પરીખ	૧-૧૨-૦	મે પાંખી કદાવી	ભા સા સધ	૨-૦-૦
પ્રિય બાંધવી	જીવન સા મદિર	૩-૦-૦	પ્રણય અને પરિણય	સુ. વ શાહ	૪-૮-૦
ગાંધોષ	જેઠાલાલ ત્રિવેદી	૩-૦-૦	અપૂર્વ ભારતી	શરદચંદ્ર	૧-૮-૦
રાજ્યભાગિકે	"	૩-૦-૦	ચરિત્રદીન	"	૫-૮-૦
વરવદ્ અમે	ખડિંગ	૩-૦-૦	વિગિજવદ્	"	૦-૧૮-૦
વગસ	ઉમેશ કવિ	૨-૦-૦	સોનલ	પ્રાણલાલ મુન્શી	૪-૦-૦
કુવારી વદુ	ધીરેન્દ્ર દોશી	૦-૮-૦	શ્રીકાન્ત ભા. ૧-૪	શરદચંદ્ર	૧૧-૮-૦
ગાંધના સાચિયા	ગોવર્ધન શર્મા	૩-૦-૦	શેષપવ-	"	૩-૮-૦
ઉદ્ધા	ખડિંગ	૪-૮-૦	વિપ્રદાસ	"	૪-૮-૦
કાશિમરી શુદ્ધાળ	તા પો અડાલત	૩-૦-૦	શુભદા	"	૦-૮-૦
નિંગાત	બનુભાઈ ર બાસ	૪-૦-૦	ચોલાદેવી	ધૂમકેતુ	૪-૮-૦
આશીર્વાદ	મેવક ભોજગજ	૨-૦-૦	બદ્ધિકાર	પલારા	૩-૦-૦
સત્યનો શોધમા	અવેગ્યદ મેધાણી	૩-૦-૦	અનપૂર્ણાનું મદિર	નિરૂપમાદેવી	૨-૦-૦
પાદગનાં તીરથ	જનવતિ દલાલ	૨-૮-૦	સોરાસ્ટ્રની રમધાગ	મેનાણી	૧૨-૧૦-૦
રાકની રતન	પુરુષર ચંદરવાકર	૩-૦-૦	ભાગ ૧ થી ૫		
સાદસકચાઓ	રમણિક અરાલવાળા	૦-૧૦-૦	સોરડી બહારવટીઆ	"	૬-૮-૦
સ્નેહ અને મમર્ષણ એન એમ ઠ કુ		૩-૦-૦	ભાગ ૧ થી ૩		
જનતના મદિગમા આર આર રોકની કુ		૪-૮-૦	વેવીયાળ	"	૩-૮-૦
ગિનારના ખોલે	"	૪-૦-૦	કામ અને કામિની	પ્રેમાકેટ	૬૪ ૧૦-૦
પાનેતગના રગ	"	૩-૮-૦	ભાગ ૧-૨-૩		
અધુર જીવન	"	૧-૮-૦	પાનનાં ખીડાં	લ્યોતિન્દ્ર દવે	૩-૦-૦
વિભોપન	અવેગ્યદ મેધાણી	૩-૦-૦	હિવાની વટ	ગાંડીવ કાપલિય	૪-૮-૦
આળાં હેમાં	મજલાલ મેધાણી	૩-૦-૦	જગણ	"	૪-૮-૦
ગજદત્તા	સુ વ શાહ	૧૨-૮-૦	તપોભગ	નવયુગ-ગાંધીકાંટ	૩-૦-૦
ધરતીનો અવનાગ	ધર્મ પેટલીકર	૪-૦-૦	ગામને ગામિ	"	૩-૮-૦

અસ્વીકાર	"	૪-૦-૦
ધૂલવના પૂર	સુ મડીઆ	૪-૮-૦
ત્રણ દેવા	નવચેતન સા. મ	૨-૮-૦
કુલન	નવચેતન સા મ	૩-૮-૦
મોહાગણ	"	૪-૦-૦
જબૂકતી જ્ઞાના	"	૪-૦-૦
ગજની	"	૪-૦-૦
કલિનાદ	"	૩-૦-૦
રેમની જ્યોત	"	૨-૮-૦
પતિમદિર	નાગચણુ મ યુ	૧-૧૨-૦
મિત્રન	"	૩-૦-૦
બેદો બળવો	જયન્તિપ્રખુ	૨-૦-૦
મત્તાવનની કલ્પેઆમ	મી બી વૈદ્ય	૩-૮-૦
દાન્દગા	ગાદીવ આ મ	૩-૦-૦
નાટકો		
દી સચી	ક મા મુન્શી	૧-૮-૦
ભનના ત્રણ નાટકો		૪-૮-૦
મદા	નવજીવન પ્ર મ	૦-૧૦-૦
પીટીડો	ઉમેશ હવિ	૨-૦-૦
જાપોળ	ચ દ્રવદન મહેતા	૨-૦-૦
દા મધુરિકા	ક મા મુન્શી	૧-૫-૦
હકમી પરીક્ષા	રવીન્દ્રનાથ ટાગોર	૨-૦-૦
પાગલ જળ્યા	ઉમાશ હર જ્ઞેશી	૩-૦-૦
છીએ તેજ ઠીક	ક મા મુન્શી	૨-૮-૦
સાપના મા	ઉમાશ હર	૨ ૦-૦
ગીનહોરી	સ સા વ ઠા	૦-૧૦-૦
ગ્લાન વન	હરિકૃષ્ણ	૧-૦-૦
પરતના ઘોડા	મશાહચી	૧-૮-૦
ગુમી સ્ત્રી	ચ દ્રવદન મહેતા	૦-૧૨-૦
આગમાડી	"	૨-૦-૦
ધગ મુન્શી	"	૨-૦-૦
નાગ બારા	"	૧-૦-૦
સોમલિપિની	ક મા મુન્શી	૪-૮-૦
સરી જગ સરન	પ ક મહેતા	૧-૪-૦

સાહિત્ય

ઉદ્ધત પ્રવાણ	અવેરચંદ મેઘાણી	૨-૪-૦
મેઘાણીના પત્રો		
ભિંમિ અને વિચાર	૨ વ દેસાઈ	૪-૦-૦
સાહિત્ય પ્રારંભિકા	અ જ્ઞરીઆ	૧-૦-૦
મધપુટા	સુ વિદ્યાપીઠ	૧-૦-૦
રગતગ ભા ૧ થી ૬	જ્યોતિ ૬ દવે	૧૦-૦-૦
પરિક્ષામ	નરતરામ ત્રિવેદી	૨-૮-૦
જીવન સંકૃતિ	હાહા કાનેલકર	૫-૦-૦
દૂક ને દય	અ જ્ઞરીઆ	૩-૮-૦

વિજ્ઞાન

ગાદી ગમ્તો	સુ વ્યા પ્ર મડળ	૪-૧-૦
વૈદના આદતીર ઉગ્રાથો		૦-૧-૦
સારીક ગમ્તોના નિયમો		૨-૦-૦
સાપેહાઝા ભા ૧-૨	ડો શિવકુમાર	૧-૮-૦
જનેતાના દર્શો	જહુભાઈ વૈદ્ય	૦-૮-૦
ખેતીના મૂળ તરવો		
ભા ૧-૨-૩	પંડ્યા	૩-૮-૦
ભાગતીય રસથાળ	આપાલાય વૈદ્ય	૮-૦-૦
સોનેરી સૂચનો	રસિકલાલ પરીખ	૦-૧-૦
ખેડૂતયોધી	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ	૨-૫-૦
માદગીનાં કાગળો	સરત સાહિત્ય	૦-૬-૦
ધગ્ને જ્ઞેશી	હરિદગ પુસ્તકાલય	૬-૦-૦
વિજ્ઞાનનાં વ્યાપક સ્વરૂપો	પદ્માકાંત શાહ	૨-૮-૦
અછન અજમાવો	ધ ૨ શાહ	૨-૧૨-૦
દરડે	સ સા વ ઠા	૦-૬-૦
આંખ સુધારવાના ઉપચાર	અધવાલ	૦-૮-૦
પહેલું પાગલું	ગદિરીઆ	૧-૧૨-૦
માનવી અડિયેરો	નવજીવન હા	૨-૮-૦
સૂર્ય ઓપધિ	ઓધરી	૦-૫-૦
દાષ અને દમના નૈઋતિક ઉપચાર		૩-૦-૦
અમોગપ્રવેશ	હાહુભાઈ સુધાર	૨-૪-૦
ઉપવાસ કેમ અને	સોમયા	૨-૦-૦
દયારે		

ગગનને ગોખે	વર્મા અને પગમા	૦-૮-૦
આહાર અને પોષણ નવજીવન પ્ર	મ	૦-૮-૦
સો વર્ષ જીવનની કલા	નાન્દી	૨-૮-૦

સમાજશાસ્ત્ર

આદ્યના તેર દિવસ	વિનોબા	૦-૧૦-૦
સ્ત્રી-પુરુષ મર્યાદા	કિ. ધ. મ.	૧-૮-૦
બાળકોના આચાર		૦-૨-૦
શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ રવિશ કર મહારાજ	૧-૪-૦	
કુમારિકાઓને	પુરાતન શુચ	૦-૧૨-૦
અપ્સરા ખડક થો	૨ વ દેસાઈ	૪-૮-૦
સો મુખાઓનાં લક્ષણ		૦-૩-૦
માનવતાનું મીઠું જગત		૪-૦-૦
જીવતા તહેવારો	કાકા કાલેલકર	૨-૦-૦
સમૂહી ક્રાંતિ	કિ. ધ. મ. શરણા	૧-૮-૦
સંસાર અને ધર્મ	"	૧-૦-૦
આમરચના	રવિશંકર મહારાજ	૧-૪-૦
મ દિગ્વિવેશ અને શાસ્ત્રો	ચંદ્રશંકર	૩-૦-૦
૫ નો સામે બળવો	નવજીવન કા	૦-૧-૦
લોકક્રાંતિ	ચંદ્રભાઈ બટ	૪-૦-૦
સતની વાતો	સરતુ સાહિત્ય	૧-૮-૦
સભાશાસ્ત્ર	કાકાસાહેબ ગંગીધ	૮-૦-૦
આમરચના અને		૦-૪-૦
આશ્રમી કેળવણી	નવજીવન કા	
કન્યા સાથે લગ્નચર્યા	સોપાન	૦-૮-૦
કુમાર સાથે	"	૦-૮-૦
કન્યા સાથે જીવનચર્યા	"	૦-૮-૦
કુમાર સાથે	"	૦-૮-૦
પ્રેમ અને પુરુષાર્થ	"	૭-૮-૦
લોક ક્રિતાબ	ચંદ્રભાઈ બટ	૧-૮-૦
ભારતીય સંસ્કૃતિ	કે. મા. મુન્શી	૦-૧૨-૦
કાગકાની નજરે	કા. કા.	૦-૮-૦
હળપતિ મુક્તિ	જીગતરામ દવે	૦-૬-૦
હિંદુ નાશુત્તર	સંદેશ પ્ર	૪-૪-૮
અપ્સરા બા	૧-૨-૩	૨. વ દેસાઈ
આપણો ધર્મ	સંકેત રાવળ	૨-૦-૦

આમચિતો	ધર્મર પેટલીકર	૨-૮-૦
સ્ત્રીઓના વિવિધ પ્રશ્નો		૧-૮-૦
જીવનના વમળ	ગદુભાઈ ધ્રુવ	૧-૪-૦
ન્યાયાત્મક કાર્યક્રમ	ગાધીજી	૦-૬-૦
ત્યાગભૂતિ	"	૧-૦-૦
બહેનોને	અમૃતકુવર	૦-૬-૦
સર્વોદયની કેળવણી	કોપાલાની	૧-૪-૦
કલા એટલે શું ?	ટોલરોય	૩-૮-૦

ચિત્રસ પુટો

જાયાકલા	લક્ષ્મીપ્રસાદ મેવક	૨-૦-૦
ચિત્રસાધના	રસિકલાલ પરીખ	૩-૦-૦
ચિત્રમ જરી	કનુ દેસાઈ	૩-૪-૦
શ્રીકેષા	"	૩-૮-૦
૨ ગલહરિ ભાગ ૧-૨	"	૪-૦-૦
શૃંગારિકા	"	૩-૦-૦
વૃત્તરેખા	કનુ દેસાઈ	૩-૮-૦
મ ગલાષ્ટક	"	૨-૪-૦
જીવનમ ગલ	"	૨-૮-૦
મીરામાઈ	"	૨-૮-૦
રૂપરેખા	"	૩-૮-૦
ગીતગોવિંદ	"	૫-૦-૦

ઉપયુક્તકલા

અજ્ઞતાના કલા મહો	૨ મ રા	૩-૮-૦
શિલ્પપરિચય	"	૩-૦-૦
રમોહનું રસાયણ એન એમ ત્રિપાઠી		૩-૧૨-૦
સુરતી રમયાળ	આર આર શંક	૪-૦-૦
કલાચિત્રન	રવિશંકર ગવળ	૩-૮-૦
શાકભાજીની વાડી	સો કી પટેલ	૨-૦-૦
ખાનગીની માહિતી	"	૧-૦-૦
વક્તા કેમ થવાય	સતીશચંદ્ર દેસાઈ	૨-૮-૦
	કાવ્ય	
કલાપીનો કેકારવ	કલાપી	૭-૦-૦
કિશોર	ઝ. મેવાણી	૧-૦-૦

દૂધગ મા	અવિનાશ વ્યાસ	૩-૦-૦
હોટમની વાળી	સરવુ આ	૨-૪-૦
ગાંધી સાહતા	મૂ પી શાહ	૧-૦-૦
ગાંધી ફર્શન	બાનુભાઈ પડયા	૮-૪-૦
આતિથ્ય	ઉમાશંકર જોશી	૩-૦-૦
નાટ્યવીણા	ગંગેન્દ્ર પડયા	૨-૦-૦
મેરડી મેતવાણી	જવેરચંદ મેઘાણી	૩-૦-૦
ગોપકાન્ધે	રાયચુરા	૧-૦-૦
મામાનુ ધર કેટલે	હરર મુખાઈ	૨-૦-૦
રવીન્દ્ર વીણા	મેઘાણી	૨-૮-૦
પ્રતીના	ઉમાશંકર	૨-૮-૦
મીઆળી મલ	મેઘાણી	૬-૮-૦
નિરતીય	ઉમાશંકર જોશી	૩-૦-૦
પ્રતીના	,	૨-૮-૦
મેરડીયા દુદા	ઝ મેઘાણી	૦-૧૨-૦
સરદામના પદો	મસ્તુ સા	૬-૪-૦
જોગલ ભગતના ચાનખા	કુ સ પુદ	૦-૬-૦
ધીરાના પદો	,	૦-૪-૦
ઓખાદરજી	મ પ્ર વ્યાસ	૮-૮-૦
નળાખ્યાન	સ આ વ ઠા	૧-૦-૦
પતવટ	સ્તેદરશિમ	૩-૦-૦
મલાશબો	મદ્રવદન મહેતા	૨-૮-૦
જ સરી	મનુ રાજ	૧-૨-૦

પ્રવાગવજીન

હલામની ગંગાખાના	૨ મ ગ	૪-૧૨-૦
સતિતાથી આગ	દિ પ્રા શુક્લ	૪-૦-૦
શક્તિ	જાગતના ય ગાંધી	૩-૦-૦
તીર્થધામો		
મુનથી મીમલ નરસહાય વાવસાર		૧-૮-૦
કુમારોની પ્રતાસકથા	મેઘાણી	૧-૮-૦
લોકમાના	કાશી કાનેલકર	૧-૮-૦
પમદી	ધુમોતુ	૩-૦-૦
મેરડને તીરે તીરે	જવેરચંદ મેઘાણી	૧-૮-૦
મહી ખીનજવાજાર	ક મુન્શી	૨-૮-૦
હદાણી		

રાજકારણ

સત્યામહતી મીર્માસા નવજીવન ઠા	૩-૮-૦
મહાદેવભાગની કાયરી	૬-૮-૦
ભા ૧-૨	
લોકશાહી	૨-૦-૦
દિલ્લી કાયરી	ગાંધીજી ૩-૮-૦
ભાગતમા અગ્રેજી રાજ્ય ભા. ૧-૨	૧૮-૮-૦
પડિત સુરજાવજી	
ગઢવી મહામલા મ પ્ર દેસાઈ	૦-૬-૦
આપણી કેમિસ	પદ્ય પ્રકાશન ૨-૮-૦
દિલ્હી અગ્રેજોની	
વેપારવાહી	ગૂ વિદ્યાપીઠ ૪-૮-૦
લાલ કિલ્લાના મુકદ્દમો ઝ મેઘાણી	૩-૦-૦
સત્તાવન	ભા સા. સ પ ૧-૮-૦
બે વિચારધારા	દર્શક ૨ ૧૨-૦
આપણું જાનવ ગજૂ ચીન	૩-૦-૦
સત્તાવનની હાલેઆગ	૨-૮-૦
અગમશિશુજી	મોદિયા વાડિયા ૦-૧૨-૦

જીવનચરિત્ર

ગજૂવલ્લભ અરદાર વલ્લભભાઈ	૩-૦-૦
ગાંધી બાપુના પોતાકા અગમદાર	૧-૪-૦
કથાનો	ચુગાતર કાર્યાલય ૧-૪-૦
જીવનનું પરીક	નવજીવન ઠા ૮-૦-૦
બાપુની પ્રતાહી	૨-૮-૦
પરમ પૂજ્ય બાપુ	સરવુ આ ૧-૦-૦
તક્ત અબજીય	૦-૩-૦
ગાંધીજીની સાધના	નવજીવન ઠા ૧' ૨-૪-૦
મદારેવ દેસાઈ	અ બેલાલ જોશી ૩-૮-૦
મદારાજ યયા પદેશી	બજલભઈ ૨-૦-૦
રવિચંદ મદાનાજ	પુગતન જુથ ૧-૮-૦
મદારાજ સાથે	૧-૮-૦
આચાર્ય દિપાળી	સત્યમ ૨-૦-૦
માનમદ બાપા	સિદ્ધાલ પરીખ ૦-૩-૦
વિન્યાસખી	પડિત મહેશ ખાંડે ૩-૦-૦
નાનમેન	ભા સા મંથ ૧-૪-૦

સનિ સાવિત્રી સ સા વ કી	૦-૩-૦
ભગવાન કૌટીલ્ય ક મા. મુન્શી	૪-૩-૦
આપણા કરતુરના પુગતન જુય	૦-૧૫-૦
આપણા ગાધીજી	૧-૦-૦
અરહેશર ક્રાટવાળા ગાડીવ સા. મ	૨-૦-૦
સુભાષય દ્ર બોજ ગુણવ તગય	૨-૮-૦
ઝાસીની રાણી જમલિખાનુ	૨-૮-૦
ભગવાન પરશુરામ ક મા મુન્શી	૫-૮-૦
ગુજરાત સેવકો સ સા	૦-૧૦-૦
ગાંધીજીનો સાન્નિધ્યમાં પુગતન જુય	૧-૮-૦
બાપુજીની છાયામાં	૨-૦-૦
નાના હતા ત્યારે ડો હરિપ્રસાદ	૨-૮-૦
ગો ન અમીન જીવન પુ જ તાહ	૨-૦-૦
અને કાપ	
દીનબાધુ એન્ટ્રાસ રસુલભાઈ	૨-૦-૦
વીંગ ગારીદક પૂ સ સ મહળ	૧-૮-૦
ગાંધીજીના સમાગમમાં ચક્ર કર શુકલ	૨-૦-૦
સ્વામી સદગન ક સ સા વ કા.	૧-૮-૦
સ ત કાસીસ નવજીવન	૦-૬-૦
જીવનમંરણા	૨-૮-૦
મારી જીવનકથા જવાહરલાલ	૪-૧-૦
ગાંધીજી સાથે આંકવાડિપુ ચક્ર શુકલ	૨-૦-૦
રમરણુયાના કલેલક	૪-૦-૦
સત્યના પ્રયોગો ગાંધીજી	૩-૦-૦
ગાંધીજીને જગવદનો રાધાકૃષ્ણન	૩-૦-૦
અર્ધે રસ્તે, સીધા ચઢાણ ક મુન્શી	૧૦-૦-૦
ગાંધી બાપુ રા ના પાઠક	૮-૦-૦
મહાન વૈરાનિકો ભા ૧-૨ શેઠના	૨-૦-૦
ભિક્ષુ અખડાનંદ સોપાન	૩-૦-૦
સાન ચરિત્રો નગીનદાસ પારેખ	૧-૧૨-૦
ભગવાન પરશુરામ ક મા મુન્શી	૫-૮-૦
સાચા સતાન જેસલપુરા	૦-૬-૦
જવ હર અને હિંદ કુ ધ સપટ	૪-૦-૦
વીંગ વનરાજ ધૂમકેતુ	૧-૦-૦
લુધ પાશર ડો નરસિંહભાઈ	૨-૦-૦
કિરોર ચારિત્રમાલા ગુ ૪-૫ ચરેતર સો	૩-૦-૦

બાસ-કિરોર સાહિત્ય

બોધક કથાઓ	ધૂમકેતુ	૧-૦-૦
વડને છાંયડે	"	૧-૦-૦
કટુણાદેવી	સાને ગુરુજી	૧-૦-૦
વસ તલાઈની વાનો ધગશાળા		૦-૬-૦
હિંડોલો	"	૦-૬-૦
ઉખાણા ને કાયડા	"	૦-૬-૦
સાદસકથાવલિ ભ ૧ થી ૪		૧૮-૧૨-૦
તત્ત્વકથા વાલજી ગો દેમાઈ		૧-૮-૦
કાલિદાસની બાલવાર્તા		૨-૦-૦
પુગણુની વાર્તા જીવરામ જોષી		૧-૮-૦
ધોળી બિલાડી સુવામસિંહ બા.		૧-૦-૦
પત ગિર્ધા ૨ મરગી ન દેસાઈ		૧-૦-૦
તારક મંદિર જમ તિનાલ એ ઝા		૦-૧૦-૦
વહેમના વમળમાં ગો ચતુર્વેદી		૧-૪-૦
સસાર ઝ મેઘાણી		૦-૧૨-૦
અપડી ફૂલ	"	૦-૧૨-૦
સંત દેવીદાસ	"	૧-૦-૦
મીવા પુસડી જીવરામ જોષી		૧-૪-૦
પુરાણુનો વાનો	"	૧-૮-૦
રા' નવધણુ	"	૧-૮-૦
રામજી	"	૧-૮-૦
પાકો પડિત વર્મા પરમાર		૦-૧૨-૦
ગકુ રાજા	"	૦-૧૪-૦
કામરાણી	"	૦-૧૨-૦
મોટી બહેન ગિજુભાઈ		૧-૦-૦
કિશોકથાઓ ભા ૧-૨	"	૧-૮-૦
બાળવાર્તા ભા ૧ થી ૫	"	૫-૦-૦
ગાંધીજી જીવતરામ દવે		૦-૭-૦
પરિમલ ભટ્ટ અને ઠાકોર		૦-૫-૦
દાદાજીની વાતો ઝ મેઘાણી		૧-૪-૦
ડોસીમની વાતો	"	૧-૪-૦
પરિકથાઓ		૩-૦-૦
દેવ દેસની લોકકથાઓ ભાગ ૧-૨		૭-૦-૦
અશોક બાલપુસ્તકાવલિ		
ભા ૧ થી ૧૦ દરેકના		૩-૮-૦

બાલવિનોદભાળા શ્રેણી	
વા ૧-૨-૩ દરેકના	૫-૧૨-૦
૬ મુ બા સા માળાનો સેટ	૧૫-૦-૦
„ ગુરુનો મેટ	૬-૮-૦
ગુરુ બાલકથાની શ્રેણી	૧-૦-૦
મહાદેવ બાલોદાન માળા ૮૦ પુસ્તકો	
„ કુમારમાળા ૧૬ „	૨૦-૮-૦
વિદ્યાર્થીવાચન માળા	
શ્રેણી ૧ થી ૧૦ દરેકના	૪-૮-૦
શિશુ સહિત્યમાળા ૫૦ પુસ્તકો	૧૦-૦-૦
આંતુરીની વાતો	૧-૪-૦
બાટનીનો શ્રુત્ય રમણલાલ મોનો	૩-૮-૦
ખેલાડી	૩-૮-૦
કીડુ વાને વોટોની શોધમાં	૨-૦-૦
રામાયણનાં પાત્રો ૬ પુસ્તકો નાનાભાઈ	૬-૦-૦
મહાભારતના પાત્રો	૧૨-૦-૦

અગ્રગણ્ય લેખકોનાં પુસ્તકો

ગાંધીજી

સત્યના પ્રયોગો	૨-૦-૦
અસ્પર્શીતા તથા	૦-૨-૦
ગામડાની વડોરે	૦-૦-૦
ગાંધી વાચકશાળા પત્રવ્યવહાર	૦-૮-૦
ગીતાપદ્યાર્થકોષ	૦-૪-૦
ગીતાગોષ્ઠ	૦-૩-૦
ત્યાગ મૂર્તિ	૧-૦-૦
દિલ્લી કાચરી	૦-૮-૦
દેશી ગાંધીનો પ્રજા	૧-૮-૦
ધર્મ મેદાન	૧-૮-૦
નિતિનાથને ગાંધી	૦-૬-૦
મગન પ્રજાત	૦-૩-૦
રચનાત્મક કાવ્યક્રમ	૦-૬-૦
ગાંધીના વિશેષ વિચાર	૦-૧૨-૦
વર્ણવ્યવસ્થા	૦-૧૨-૦
વાપક ધર્મભારતના	૦-૧૨-૦

સત કાસીમ	૦-૬-૦
મત્યામહાત્મ્યનો ઇતિહાસ	૧-૦-૦
કાકા સાહેબ કાલેલકર	
ઓટતગતી વિવાનો	૦-૮-૦
જીવતા તરેવરે	૨-૧-૦
જીવન મ સ્મૃતિ	૫-૦-૦
માનવી અડિમેશ	૨-૮-૦
લોકમાતા	૧-૪-૦
નેત્રમણિભાઈને	૦-૧૪-૦
મદ્યોદયસત્ક્રમ	૦-૧૨-૦
સ પલિતા મગવદ્ગીતા	૧-૪-૦
રમણ વાત	૨-૦-૦
દિમાલ્યનો પ્રવાસ	૧-૪-૦

કિશોરલાલ મશાલાલા

ઉપજનુ જીવન	૧-૦-૦
કેળવણીના પાયા	૧-૮-૦
ગાંધીવિચારોદન	૦-૧૪-૦
ગીતાપત્ર	૦-૬-૦
ગીતામયન	૨-૮-૦
જીવન શોધન	૨-૮-૦
સદાગત દેવતામી	૦-૧૦-૦
સમૂહી ક્રાંતિ	૧-૮-૦
ગેમાર અને ધર્મ	૨-૦-૦
ઓપુરુષમર્થાત	૧-૪-૦

શ્રી. નરહરિ પરીખ

કવિનો પત્રો	૧-૦-૦
નવે મહુરી કવિનારાઓને	૦-૩-૦
મનવ અર્થશાસ્ત્ર	૬-૦-૦
પત્રની મર્મોદા	૧-૦-૦
સદાપતિ	૧-૪-૦

લુગતરામ દવે

આત્મકથા ૧-આશ્રમીકેળવણી	૪-૮-૦
કૌશિકાખ્યાન	૦-૩-૦

રત્નેશ્વર	૪-૮-૦	સોમનાથની સખાતે	૧-૮-૦
દિવ્યચક્ર	૪-૮-૦	સોરઠના સીમાડે	૧-૮-૦
પૂર્ણિમા	૪-૮-૦	શ્રી. ઝવેરચંદ મેઘાણી	
ભારેબો અગ્નિ	૫-૮-૦		
આમલકમી ભા. ૧ થી ૬	૧૫-૦-૦	લોકકથાઓ વાર્તાઓ	
મા	૪-૦-૦	સોરઠની રસધાર ભા. ૧ થી ૪	૧૩-૦-૦
દ્વિતિજ (પૂર્વાર્ધ ઉત્તરધ)	૬-૦-૦	સોરઠી જહારવટીઆ ભા. ૧ થી ૩	૭-૮-૦
સોર્ણના	૩-૮-૦	દાદાજીની વાતો	૧-૪-૦
હૃદયવિભૂતિ	૩-૮-૦	ડોશીમાની વાતો	૧-૪-૦
જાપાનદ	૩-૮-૦	કુરમાનીની કથાઓ	૧-૦-૦
પહાડનાં પુષ્પો	૨-૮-૦	જેલખારી	૨-૪-૦
ઝાકળ	૩-૮-૦	પ્રતિભાઓ	૨-૮-૦
પ કજ	૪-૦-૦	પલકારા	૩-૦-૦
રસબિંદુ	૨-૦-૦	નવલિકાઓ ભા. ૧-૨	૬-૮-૦
અંજની	૨-૦-૦	૨ જ છે ખારોટ	૩-૦-૦
પરિ અને રાજકુમાર	૨-૦-૦	માણસાઈના દીવા	૩-૦-૦
આભોજન	૨-૦-૦	વિશેષન	૩-૦-૦
અપ્સરા-ખંડ ૧ થી ૪	૧૭-૦-૦	ચપટી ધૂળ	૦-૧૨-૦
ભૂમિ અને વિચાર	૪-૦-૦	સંસાર	૦-૧૨-૦
ગુલાબ અને ક ટક	૫-૦-૦	ક ઠાવટી ભા. ૧-૨	૩-૦-૦
તેજચિત્રો	૪-૦-૦	રાસગીતો	
નિહારિકા	૨-૮-૦	રઠીઆળા રાત ભા. ૧ થી ૪	૬-૮-૦
ઝંઝાવાત	૫-૦-૦	ચુદડી ભા. ૧-૨	૩ ૦-૦
શ્રી. ગોકુળદાસ દ્વા. રાયચુરા		સોરઠી ગીતકથાઓ	૧-૧-૦
		હાલરડા	૦-૧૦-૦
દાસગીવડાની ૧૦ વાતો	૧-૮-૦	કિસ્તોલ	૧-૦-૦
દુહાની રમઝટ	૧-૮-૦	વેણીનાં ફૂલ	૧-૮-૦
હાસ્યદક્ષતર	૧-૮-૦	એકતારો	૧ ૮-૦
કૂચગીતો	૧-૮-૦	રવીન્દ્રવીણા	૨-૦-૦
કાલિયાવાડની લોકવાર્તાઓ	૧-૮-૦	યુગવદના	૩-૦-૦
કુલદીપક	૧-૮-૦	ખાપુનાં પારણાં	૦-૧૨-૦
લખેશ્વરી	૨-૮-૦	સંતવાણી	૩-૦-૦
નવલખ સોરઠ	૨-૮-૦	નવલકથાઓ	
પ્રેમલીલા ભા. ૧	૧-૪-૦	સત્યની શોધમાં	૩-૦-૦
રસીઆના રાસ	૧-૦-૦	નિરજન	૩-૦-૦
રાસમ દિ	૧-૦-૦		

સોરઠ તારા બેતાં પાણી	૪-૮-૦	પગદંડીને પથે	૦-૧૦-૦
વસુંધરાનાં વહાલા દવલાં	૩-૦-૦	લિ રનેહાપીન	૩-૦-૦
દ્રવસીક્રમારો	૪-૦-૦	શ્રી. ધૂમકેતુ	
અપરાધી	૪-૮-૦		
બિડેલાં દાર	૨-૦-૦	ચૌદાદેવી	૪-૮-૦
વેવિશાળ	૩-૮-૦	વાચિનીદેવી	૪-૮-૦
સમરગણ	૩-૮-૦	રાજસંન્યાસી	૪-૮-૦
રા' ગંગાજળિયો	૩-૦-૦	કણ્ઠવતી	૪-૮-૦
ગુજરાતનો જય ભા. ૧-૨	૬-૮-૦	રાજકન્યા	૪-૮-૦
પ્રભુ પદાર્થ	૨-૮-૦	જયસિંહ સિદ્ધરાજ ભા. ૧-૨-૩	૧૩-૮-૦
કાળચક્ર	૨-૪-૦	રાજમુગટ	૩-૦-૦
પ્રવાસ		માસ્તિકા	૪-૮-૦
		અજિતા	૪-૮-૦
સોરઠને તીરેતીરે	૧-૮-૦	પરાજય	૪-૮-૦
સોરઠદૂનાં ખડેરામાં	૦-૮-૦	પૃથ્વીરા	૩-૦-૦
નાટકો		નવસિકાઓ	
રાણો પ્રતાપ	૨-૮-૦	તણખા મંડળ ૧ થી ૪	૧૨-૦-૦
શાહજહાં	૨-૮-૦	પ્રદીપ	૩-૦-૦
રાજારાણી	૨-૦-૦	અવશેષ	૨-૮-૦
જીવનચરિત્રો		ત્રિભેટો	૩-૦-૦
		પડછાયા	૧-૪-૦
બે દેશદીપક	૨-૮-૦	ગદ્ય	
દવાનક સરસ્વતી	૧-૮-૦		
કંકર બાપા	૦-૪-૦	રજકણ	૩-૦-૦
ગંત દેવીદાસ	૧-૦-૦	જલપિંડુ	૩-૦-૦
પુરાતન જ્યોત	૨-૮-૦	જીવનચક્ર	૧-૪-૦
જ્વળમિલ્લાપ	૦-૧૦-૦	સર્જન અને ચિંતન	૨-૦-૦
સળગતું આયુર્વેદ	૦-૧૨-૦	વાતાયન	૨-૮-૦
એશિયાનું કલંક	૨-૮-૦	પાનગોષ્ઠી	૨-૮-૦
હંગરીનો તારણદાર	૧-૮-૦	નાટકો	
વિવેચન			
પરિભ્રમણ ભા. ૧-૨-૩	૧૦-૮-૦	પડખા	૦-૬-૦
વેરાનમાં	૨-૦-૦	કંડી કૂરતા	૧-૮-૦
છેલ્લું પ્રયાણ	૨-૪-૦	જીવનચરિત્રો	
પરજન્મ	૨-૮-૦		
સામેલાના સુર	૨-૮-૦	હોમચન્દ્રાયાય	૨-૮-૦
		પરશુરામ	૦-૩-૦

પ્રતિદાસદર્શન	૦-૮-૦
વનરાજ	૧-૦-૦
પગદડી	૩-૦-૦
આનંદરાત્રિ	૦-૩-૦

શ્રી. કનૈયાલાલ મુન્શી

જયસોમનાથ	૫-૦-૦
મટણુતી પ્રજ્જ્વલ	૪-૦-૦
ગુજરાતનો નાથ	૭-૦-૦
રાજાધિરાજ	૭-૦-૦
ભગવાન કૌઠીલ્ય	૪-૦-૦
પૃથ્વીવલ્લભ	૨-૮-૦
લોમહર્ષિણી	૪-૦-૦
ભગવાન પરશુરામ	૫-૮-૦
કોનો વાંક ?	૨-૮-૦
વેરની વસુધાત	૧-૦-૦
સ્વપ્નદ્રષ્ટા	૫-૦-૦

નવટક

કાકાની ચાશી	૧-૪-૦
જાલચર્ચાશ્રમ	૧-૪-૦
પીડાગ્રસ્ત પ્રોફેસર	૧-૪-૦
ધુવસ્વામિનીદેવી	૧-૪-૦
છંમે તેજ ઠીક	૧-૮-૦
ડૉ. મધુરિકા	૧-૮-૦

આત્મકથા ઇ.

અમ્મે રસ્તે	૩-૮-૦
સીધાં ચઢાણુ બા. ૧-૨	૬-૮-૦
મારી બીનજવાળદાર કહાણી	૨-૮-૦
ગુજરાતની અસ્મિતા	૧-૧૨-૦
અખંડ હિંદુસ્તાન	૫-૮-૦
ધોડાંક રસદર્શન	૨-૦-૦
શિશુ અને સખી	૨-૦-૦

શ્રી. ઇશ્વર પેટલીકર

તાણાવાણા	૩-૦-૦
કળિયુગ બા. ૧-૨	૬-૦-૦

પાતાળકૂવો	૩-૦-૦
પળીનો મેળા	૨-૮-૦
માનતા	૨-૦-૦
લખ્યા લેખ	૩-૧૨-૦
જનમટીપ	૩-૦-૦
ધરતીનો અવતાર	૨-૮-૦
આમચિત્રો	૨-૦-૦
પારસમણિ	૩-૦-૦

શ્રી. સોપાન

વનવાસ	૪-૮-૦
પ્રાપચિત બા. ૧-૨	૭-૦-૦
મંજુવતી	૩-૮-૦
મગલમૂર્તિ	૩-૮-૦
અખંડ જ્યોત	૨-૮-૦
છેલ્લો પ્રયોગ	૩-૦-૦
ઝંઝવાનાં નીર	૨-૮-૦
અતરની વાતો	૨-૮-૦
લગ્ન એક સમરયા	૨-૮-૦
નથુ પગર્લા	૩-૦-૦

શ્રી. ચદ્રવદન મહેતા

અળો વરવહુ	૧-૧૨-૦
પ્રેમનું મોતી	૨-૦-૦
આગગાડી	૨-૮-૦
સંતાકુકડી	૧-૦-૦
નાગાળાવા	૧-૦-૦
નિરાશુર્જરી	૧-૮-૦
સિખરિણી	૧-૮-૦
પલાકાવ્યો	૨-૮-૦
ખમા બાપુ	૩-૦-૦

શ્રી. પન્નાલાલ પટેલ

મુરલિ	૩-૮-૦
પાછલે બારણે	૨-૮-૦
બીડુ સાથી	૪-૮-૦
મીવન બા. ૧-૨	૭-૦-૦

માનવીની જવાબ	૫-૦-૦
મળેલા જીવ	૪-૦-૦
જીવો દાંડ	૧-૪-૦
પાનેતરના રંગ	૩-૮-૦

શ્રી ગુણવંતરાય આચાર્ય

નર અને નારાયણ	૪-૮-૦
સેનાપતિ	૪-૮-૦
જામતમાયી (પૂ. ઉ.)	૮-૮-૦
વતનનો સાદ	૪-૦-૦
ભગવા નેજો	૩-૦-૦
મૂળવતા પ્રશ્નો	૩-૮-૦
નિવેદિતા	૪-૮-૦
ભરમાંગના	૩-૦-૦
કોરી કિતાબ	૨-૮-૦
વિરાટનો જાખો	૩-૮-૦
કાણુ ગુન્હેગાર	૨-૦-૦
પૂર્વજોના પાપે	૩-૮-૦
તરંગ	૩-૮-૦
દેશદિવાન	૪-૮-૦
દગિયાલાલ	૪-૦-૦
પુત્રજન્મ	૪-૮-૦
જામતના મંદિરમા	૪-૮-૦
વિરાટ ભગે છે ત્યારે—	૨-૮-૦
કરિન્નારાયણ ભા. ૧-૨	૮-૦-૦
ઝં. જોહરી	૨-૮-૦
જળસમાધિ	૩-૮-૦
ગિરનારને જોજો	૪-૦-૦

શ્રી. યુનીલાલ વ. શાહ

નવલકથાઓ

પ્રભુ અને પરિણુપ	૪-૮-૦
વિષયક	૪-૮-૦
તપોવન	૩-૮-૦
ભરમરેખા	૩-૮-૦
દેવાની વાટ	૪-૦-૦
કર્મમોગી રાજેશ્વર	૪ ૮-૦
નીલક કંઠુ બાથુ	૩-૮-૦
એકલવીર	૩-૮-૦
રાજદત્ત	૪-૦-૦
જ્યોત અને જવાલા-ભા ૧-૨-૩	૭-૮-૦
જીમર અને અમી ભા ૧ ૨-૩	૫-૦-૦
અવતિનાથ	૪-૮-૦
રૂપમતિ	૪-૦-૦
વિવેચના	૩-૮-૦
અગ્રતા	૧-૮-૦
રૂપાનો પદ	૨-૮-૦

શ્રી. રામનારાયણ ના. પાઠક

સાથી	૫-૦-૦
સોહાગ	૨-૮-૦
માનવતાના મૂળ	૪-૦-૦
સુવર્ણ મૃગ	૩-૪-૦
જામતનો તાત	૨-૮-૦
પચાસ વર્ષ પછી	૨-૦-૦
ગાંધી બાપુ ભા. ૧-૨	૮-૦-૦
કાયાકલ્પ ભા. ૧-૨-૩	૭-૦-૦
આવતી કાલ	૩-૦-૦

વિશ્વયુદ્ધ સુધી તાજેતરમા બહાર પડેલ, બાળકો તેમજ મોટાઓ સહુને આનંદ આપનાર

સ્ટીરીઓસ્કોપ તથા સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ

આવી ગયા છે નવાં આવેલ સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ (દૃશ્ય ચિત્રો)

વિશ્વયુદ્ધ, હુનિયાની સફર, ઇંગ્લંડ, આફ્રિકા, અમેરિકા, જપાન, ઇટાલી, હિંદુસ્તાન વિગેરે
૧૨ કાર્ડ તથા સ્ટીરીઓસ્કોપના રૂ. ૩૦-૦-૦

પુસ્તકાલયોની લીસોના શણગાર માટે

“ નવાં પુસ્તકાલય સૂત્રો ”

એક હજારના રૂ. ૩-૦-૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિ. ચા. બો ૧૦. વડોદરા.

વર્તમાનપત્રો-સામયિકો

દૈનિક		વેળી		
વર્તમાનપત્ર	મુબાઈ	૩૮-૦-૦	રવિવાર	૧૦-૦-૦
જન્મભૂમિ	"	૩૮-૦-૦	રાજપૂત બંધુ	૧૦-૦-૦
મુબાઈ સમાચાર	"	૪૮-૦-૦	જયગુજરાત	મુબાઈ ૬-૦-૦
દિનકુરતાન	"	૪૦-૦-૦	સવાણવિજય	વડોદરા ૮-૦-૦
નૂતન ગુજરાત	"	૩૮-૦-૦	નવગુજરાત	" ૭-૦-૦
ગોમ્હે કોનિક્ષ (અંગ્રેજી)	"	૪૦-૦-૦	આર્નલ્ડ	" ૧૨-૦-૦
ટાઇમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા	"	૪૩-૦-૦	આર્થપ્રકાશ	" ૪-૦-૦
શ્રી પ્રેસ જર્નલ	"	૩૬-૦-૦	પ્રતાપ	સુરત ૬-૦-૦
સાત વર્તમાન	"	૪૦-૦-૦	પ્રભાકર	" ૬-૦-૦
પ્રતાપ	સુરત	૩૦-૦-૦	ગુજરાતમિત્ર અને દર્પણ	" ૬-૮-૦
ગુજરાત મિત્ર અને દર્પણ	"	૨૫-૦-૦	ઓરિજિનલ	" ૭-૦-૦
નવયુગ	"	૨૭-૦-૦	મુસ્લીમ ગુજરાત	" ૭-૦-૦
ગુજરાત	"	૩૨-૦-૦	પ્રભાવંધુ	અમદાવાદ ૮-૮-૦
સવાણ વિજય	વડોદરા	૨૫-૦-૦	ગુજરાતી પત્ર	" ૬-૮-૦
જય ગુજરાત	"	૨૫-૦-૦	નવસૌરાષ્ટ્ર	" ૭-૦-૦
ગુજરાત સમાચાર	અમદાવાદ	૪૨-૦-૦	આરામ	" ૧૦-૦-૦
સંદેશ	"	૩૮-૦-૦	એકતા	અમદાવાદ ૮-૦-૦
પ્રભાત	"	૨૮-૦-૦	ભારતી	" ૮-૦-૦
વર્તમાન	"	૩૦-૦-૦	દીપક	" ૫-૧-૦
સેવક	"	૧૫-૦-૦	દીન	" ૭-૦-૦
જયદિદ	રાજકોટ	૩૦-૦-૦	દરિજનબંધુ	" ૬-૦-૦
અઠવાડિકો			દરિજન (અંગ્રેજી)	" ૬-૦-૦
મુબાઈ સમાચાર	મુબાઈ	૧૩-૦-૦	દરિજન સેવક (હિંદી)	" ૬-૦-૦
ગુજરાતી	"	૧૦-૮-૦	" " ઉર્દુ	" ૬-૦-૦
પ્રવાસી	"	૧૩-૦-૦	કૃષ્ણજાન	રાણપુર ૮-૮-૦
બે ઘડી મોજ	"	૧૨-૦-૦	બદરૂપી	" ૮-૧૦-૦
ગોમ્હે કોનિક્ષ (અંગ્રેજી)	"	૧૩-૦-૦	જનગણ	રાણપીપળા ૬-૦-૦
ઈલસ્ટ્રેટેડ વીકની	"	૪૧-૦-૦	ગૈલ	ભાવનગર ૮-૦-૦
ઓફ ઈન્ડિયા	"		ગ્રેડ વર્તમાન	એડા ૪-૮-૦
ભારત ન્યેપતિ	"	૧૨-૦-૦	ટેલરી (મરાઠી)	પુના ૫-૧૦-૦
યુવાન	"	૦-૦-૦	નાંદી	પાલિકા સુરત ૭-૪-૦

જ્યોતિષર	અમદાવાદ	૪-૦-૦	ગુણસુદરી	"	૫-૮-૦
વિશ્વવાત્સલ્ય	ગુદી	૬-૦-૦	પુષ્પ (ગુજરાતી)	સુખાધ	૩-૦-૦
માસિકા			પ્રતિમા	"	૫-૦-૦
કુમાર	અમદાવાદ	૭-૮-૦	ચેતન	"	૭-૦-૦
કિશોર	"	૫-૪-૦	પાટીદાર મિત્ર	"	૫-૦-૦
તસ્વીર	"	૩-૪-૦	ધારા બાપુ	"	૬-૦-૦
પ્રસ્થાન	"	૬-૮-૦	શિક્ષણ પત્રિકા	"	૪-૦-૦
શિક્ષણ અને સાહિત્ય	"	૪-૦-૦	બાલમિત્ર	આણંદ	૩-૮-૦
લોકજીવન	"	૩-૦-૦	આકાશગંગા	"	૪-૦-૦
બાલસખા	"	૩-૨-૦	પાટીદાર	"	૩-૦-૦
મ ગણમ્	"	૧૦-૦-૦	જેડીત	"	૩-૦-૦
સત્સ દેશ	"	૭-૦-૦	બાળક	ગોધરા	૩-૦-૦
અખંડ આનંદ	"	૬-૮-૦	ગાંડીવ	સુરત	૪-૪-૦
શ્રીજ્યોધ	"	૬-૦-૦	બાલવાદી	"	૧-૮-૦
ભિમિ-નવરચના	"	૭-૮-૦	નૂન શિક્ષણ	સુરત	૪-૮-૦
શ્રીજીવન	"	૬-૮-૦	ખેતીવાદી વિજ્ઞાન	"	૨-૮-૦
ભગિની	"	૬-૦-૦	રાજપૂત	રાજપીપળા	૪-૦-૦
વૈદ્યપત્ર	"	૩-૮-૦	સમાજશિક્ષક	નવસારી	૨-૮-૦
વિશ્વમંત્ર	"	૫-૪-૦	નવભારત	રાજકોટ	૬-૦-૦
મહિલાજગત	"	૬-૦-૦	જયકુમાર	દહાણ	૪-૮-૦
સંસ્કૃતિ	"	૭-૦-૦	કદાણી	ભાવનગર	૬-૧૨-૦
રેખા	"	૫-૮-૦	દક્ષિણ (ત્રિમાસિક)	પેપિડીચેડી	૫-૮-૦
ધરતી	"	૩-૪-૦	માનસી	ભાવનગર	૬-૦-૦
મામવિકાસ	"	૬-૮-૦	અતિથિ-પૂર્ણા	મોરબી	૬-૦-૦
ગુજરાત કેપ્રિસ પત્રિકા	"	૨-૦-૦	આચાર્યમં	વિસ્તનગર	૨-૦-૦
કાવ્યો અને કાવ્યન	"	૬-૦-૦	અમર બાલપ્રકાશન	ભરૂચ	૩-૪-૦
મોક્ષપત્રિકા	"	૨-૪-૦	ધરણા	સુરત	૩-૦-૦
પ્રેમધર્મ	"	૮-૧૨-૦	દાનિર્વામત્ર	"	૩-૦-૦
પાટીદાર જગત	"	૪-૮-૦	રાષ્ટ્રચક્રિત	રાજકોટ	૧૦-૦-૦
પાટીદાર બધુ	"	૩-૦-૦	હિતેશુ	છાંડા	૩-૪-૦
વિવિધ ગ્રંથમાળા	"	૬-૮-૦	જીવનપ્રકાશ	રાણપુર	૧૦-૦-૦
પુસ્તકાલય	વડોદરા	૩-૮-૦	શ્લેષાણુ (દિ દી)	ગોરખપુર	૬-૩-૦
પ્રૌઢશિક્ષણ પત્રિકા	"	૨-૮-૦	બાલસખા	અલ્હાબાદ	૪-૮-૦
બાલજીવન	"	૩-૮-૦	સરસ્વતી	"	૭-૮-૦
સારદા	"	૬-૧૧-૦	વિશાલભારત	"	૬-૦-૦
કનૈયો	"	૫-૦-૦	મોખન રિલ્યુ	"	૧૨-૮-૦
બાલમ	"	૩-૮-૦	ખાદીજગત	વધો	૬-૦-૦
મામજીવન	"	૨-૮-૦	ચાંદ	અલ્હાબાદ	૬-૮-૦
			ગીતાધર્મ	ખનારસ	૫-૪-૦

અમારી એજન્સીનાં તથા ખીજાં પુસ્તકો

છવન ચરિત્ર

મો ન. અમીન છવન અને કાર્ય	૨-૮-૦
માલવીયાજી સાથે ત્રીસ દિવસ	૩-૦-૦
દોરટોફર કોલમ્બસ	૦-૬-૦
છવનસ બારણા (ચારણ મહેતા)	૨-૮-૦

કાવ્ય સંગ્રહ

રાધાવીણા શ્રી ગ પઠયા	૨-૦-૦
કુલવેણી મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
રણસિયાના રાસ	૦-૬-૦
રાસનિકુંજ	૦-૧૨-૦
રાસપદ્ય	૧-૮-૦
રાસકોમુદી	૧-૮-૦
તારાના તેજ	૦-૮-૦
બાલવીણા	૦-૧૨-૦
સ્મૃતિ નિકુંજ	૦-૮-૦
પૂજારણ	૦-૧૦-૦
ગામી સંહિતા	૧-૦-૦

નાટક

યુગદર્શન મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
મછા ભૂત	૦-૮-૦
અ સી. કુમારી વચવંત પઠયા	૧-૦-૦
મદન મદિર	૦-૧૦-૦

વાર્તા-નવલકથા

નિરંજના મૂળજીભાઈ શાહ	૨-૦-૦
ત્રિનેત્ર	૨-૦-૦
૫ ખીનો એળો	૧-૮-૦

ફૂલછાબ	કે. કે. રોક	૨-૦-૦
જાતકકથાઓ	અંદ્રશંકર બાદ	૦-૧૦-૦
કુમાર વીરસેન ભાગ ૩	"	૦-૬-૦
રામસિંહ રાઠોડ	"	૦-૬-૦

આકર ગ્રંથો

બાલસાહિત્ય સર્વસંગ્રહ ભા. ૧-૨	૨-૨-૦
જૂની યુજરાતી ભાષા	૧-૧૨-૦

ધંતર

આણુનો પ્રવાસ મૂ. શાહ	૦-૪-૦
દાલવીવડાની ૧૦ વાતો રાયચુરા	૧-૮-૦
દુહાની રમઝટ	૧-૮-૦
ગામીયુગની વાતો	૦-૧૨-૦
રાયચુરાનું હાસ્ત્યદંતર	૧-૮-૦
કુચગીતો	૧-૮-૦
ઠાઠીઆવાઠની લોકવાર્તાઓ	૧-૮-૦
લખેશરી	૨-૮-૦
નવલખ સોરઠ	૧-૮-૦
પ્રેમલીલા ભા ૧ ગો. ધા. રાયચુરા	૧-૪-૦
રમીઆના રાસ	૧-૦-૦
રાસમદિર	૧-૦-૦
સોમનાથની સખાતો	૧-૮-૦
સોરઠશ્રુતિ	૧-૮-૦
સોરઠના સીમાડે	૧-૮-૦
રાત્રી રસ	૩-૦-૦
ચરદયદ્ર	૨-૦-૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

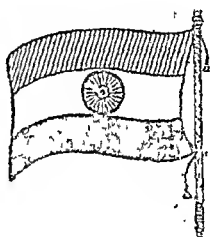
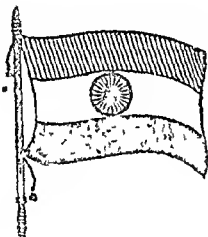
ગો. જો. ૧૦, રાવપુરા, - વડોદરા.

પ્રસ્તુતક ૨૮

અંગ્રેજી-૧૯૪૮

ભારતીય સ્વાતંત્ર્યનું અમર પ્રતીક

જય હિન્દ

આજના સ્વાતંત્ર્યદિનની પુણ્ય સ્મૃતિ

પ્રકાશક	વાણિક લઘાજી	
પ્રકાશક ૩ ૩-૮-૦	પરિચર ૩ ૫-૦-૦	દ્રુતક નકલ ૩ ૦-૬-૦
: અવરોધક :		
પ્રકાશકના નામવાળાં સ્થાનો (બી. ડાન)		ત્રી
કેવી યુ. સ. સ. મંડળ હિ. વડોદરા		અભિજીત પ્રકાશકનાં સ્થાનો

અમારી એજન્સીનાં તથા બીજાં પુસ્તકો

જીવન ચરિત્ર

મો ન અમીન જીવન અને કાર્ય	૨-૮-૦
માલવીયાજી સાથે ત્રીસ દિવસ	૩-૦-૦
કોર્ટોફર કોલમ્બસ	૦-૬-૦
જીવનસ બારણા (શારદા મહેતા)	૨-૮-૦

કાવ્ય સંગ્રહ

રાજદેવીણા શ્રી ગજેન્દ્ર પદ્યો	૧-૦-૦
કુલવેણી મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
રણસિયાના રાસ	૦-૬-૦
રાસનિકુંજ	૦-૧૨-૦
રાસપદ્ય	૧-૮-૦
રાસકીમુદી	૧-૮-૦
તારાના તેજ	૦-૮-૦
માલવીણા	૦-૧૨-૦
સ્મૃતિ નિકુંજ	૦-૮-૦
પૂજારણ	૦-૧૦-૦
ગાંધી સંહિતા	૧-૦-૦

નાટક

યુગદર્શન મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
મ છા જૂત	૦-૮-૦
અ સી. કુમારી યશવંત પડ્યા	૧-૦-૦
મદન મ દિર	૦-૧૦-૦

વાર્તા-નવલકથા

નિરજના મૂળજીભાઈ શાહ	૨-૦-૦
ત્રિનેત્ર	૨-૦-૦
પ ખીનો મેળો	૧-૮-૦

ફૂલછાબ કે હ. શેઠ	૨-૦-૦
ભાતકકઘાઓ ચ દ્રશ કર ભટ્ટ	૦-૧૦-૦
કુમાર વીરસેન ભાગ ૩	૦-૬-૦
રામસિંહ રાઠોડ	૦-૬-૦

આકર પ્રથો

ખાતસાહિત્ય સર્વસ ગ્રંથ ભા ૧-૨	૨-૨-૦
ગ્રીની ગુજરાતી ભાષા	૧-૧૨-૦

ઈતર

આબુનો પ્રવાસ મૂ. શાહ	૦-૪-૦
દાસચીવડાની ૧૦ વાતો રાયચુરા	૧-૮-૦
હંડાની રમઝટ	૧-૮-૦
ગાંધીયુગની વાતો	૦-૧૨-૦
રાયચુરાનું હાસ્યકર્ણ	૧-૮-૦
કુચગીતો	૧-૮-૦
ઠાડીઆવાડની લોકવાર્તાઓ	૧-૮-૦
લખેશરી	૨-૮-૦
નવલખ મોરક	૧-૮-૦
પ્રેમલીલા ભા ૧ ગો ૬ રાયચુરા	૧-૪-૦
રમીઆના રાસ	૧-૦-૦
રાસગ દિર	૧-૦-૦
સોમનાથની સળાતો	૧-૮-૦
સોરઠપતિ	૧-૮-૦
સોરઠના સીમાડે	૧-૮-૦
રાત્રી રૂસ	૩-૦-૦
શરદ્યદ્ર	૨-૦-૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

પો. બો. ૧૦, રાયપુરા, - વ હોં દ રા.

વડોદરા રાજ્યના વિલીનીકરણ બાદ 'પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું' શું ?

—તત્રીસ્થાનેથી

વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય પ્રાત સાથે વિલીનીકરણ થઈ ગયું છે અને તુલાનુહા ખાતાંઓ મુખ્ય સરકારના તે તે ખાતાઓ સાથે અતર્ગત થઈ ગયા છે. મહેસૂલી ખાતુ, વેપાર-ઉદ્યોગ ખાતુ, કેળવણી ખાતુ, આબકારી ખાતુ, પોલિસ ખાતુ, ખેતીવાડી ખાતુ; આ બધા ખાતા અતર્ગત થઈ ગયા છે પરંતુ પુસ્તકાલય ખાતા સભયે હજી કોઈ હુકમો ગઠાર પડ્યા જણાતા નથી; એ ખાતાના કારોબારમાં કોઈ ફેરફાર હજી લહેર કરાયો નથી અને માનીએ છીએ કે, આ પ્રશ્ન મુખ્ય સરકારની વિચારણા હેઠળ જ હશે.

વડોદરા રાજ્યનું પુસ્તકાલય ખાતુ એ કેળવણી ખાતાનું એક અંગ હતું અને કેળવણી ખાતુ અતર્ગત થઈ જતા તેને પણ અતર્ગત કરી દેવાનું હોય તેમ માની લઇએ.

મુખ્ય સરકારનું કેળવણી ખાતુ રિયાળ પાયા પરનું અને કાર્યક્ષમ ખાતુ હશે, પરંતુ ત્યાં હજી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ બાલ્યાવસ્થામાં છે. છેલ્લા પાંચ-છ વર્ષો કે બહુ તો એકાદ દશકાથી મુખ્ય ઇલાકામાં આ પ્રવૃત્તિ વિકાસને પથે પળી છે, પરંતુ અહીં વડોદરાની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ છેલ્લા દશકાઓ થયા અસ્તિત્વમાં હોઈને ગામઠે ગામઠે એનો પ્રચાર સ્થાપના અને વિકાસ થઈ ગયા છે. તે બધા પ્રજાના સહકારપૂર્વક સરકાર-પર્યાયત મદદ વડે ચાલે છે, જ્યારે મુખ્ય પ્રાતમાં જિલ્લા પુસ્તકાલયો સ્થપાઈને માત્ર કસ્ટોમરો મુખી જ આ પ્રવૃત્તિ પહોંચી શકી છે અને વડોદરા રાજ્યના જિલ્લાઓમાં તો પ્રાથમિક શાળાવાળું ભાગ્યે જ એકાદ ગામ એવું હશે ત્યાં પુસ્તકાલય સ્થપાયેલું નહિ હોય.

સુબંધ પ્રાતઃ અને વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ વચ્ચેનું આટલું અંતર અત્યારે તો અસ્તિત્વમાં છે.

તાજેતરમાં સુબંધ સરકારે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વિકાસ અર્થે એક સલાહકાર સમિતિની નિમણૂક કરી છે એ સમિતિમાં વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવનાર વા સક્રિય કાર્ય કરનાર કોઈ સભ્યની નિમણૂક કરવામાં નથી આવી, એ આશ્ચર્યજનક હોઈને ચોચનીય છે. જ્યાં વર્ષો થયા આ પ્રવૃત્તિ ફાલીફૂલી અને વિસ્તરી છે, જ્યાંના એ પ્રવૃત્તિના કાર્યકરોના અનુભવ અને ઉપયોગિતા આશીર્વાદરૂપ નીવડે તેવા છે તેવા પ્રદેશના-જે પ્રદેશ ગયા એ માસ થયા સુબંધ પ્રાતના જ એક ભાગરૂપ થઈ ચૂક્યો છે-ત્યાંના એકેય પુસ્તકાલય-પ્રવૃત્તિના કાર્યકરને આ સમિતિમાં નથી લેવાયા એ ખરેખર, વિચારણીય પ્રશ્ન છે અમે સુબંધ સરકારના મેવાડીઓનું એ તરફ નમ્રતાપૂર્વક ધ્યાન દોરવાની રજા લઈએ છીએ.

વળી આ પ્રવૃત્તિનું સંચાલન જો સુબંધ મથકેથી જ થવાનું હોય અને એના કચુરેટર સુબંધ બેઠા જ એનો કારોબાર ચલાવવાના હોય તો આ વિકસેલી-પાગરેલી-ફૂલીફાલેલી-પ્રવૃત્તિ લવિષ્યમાં નામશેષ થઈ જશે, એવો અમને ભય છે. એટલે પુસ્તકાલય ખાતા સભ્યે હજી કોઈ નિર્ણય લેવાયો નથી તે તળાએ અમે સુબંધ સરકારને આ બાબત દિશાસૂચન કરીએ તો તે અમ્યાને નહિ જ લેખાય.

- (૧) પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વડોદરા રાજ્યના કાર્યકરોનો સુબંધ સરકાર પૂરેપૂરો સહકાર સાધે,
- (૨) સરકારે નીમેલી સલાહકાર સમિતિની નવેસરથી રચના કરી તેમાં આ પ્રવૃત્તિના વડોદરા રાજ્યના પીઠ કાર્યકરોનો સાથ સહકાર મેળવે,
- (૩) વડોદરા રાજ્યમાં ચાલતી પ્રવૃત્તિને પગલે આ પ્રવૃત્તિને પ્રસરાવવાની વિવિધ યોજનાઓ ઘડે,
- (૪) એની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિપ્રત્યે જનતાને આકર્ષવાના વિવિધ પ્રયોગો આદરે,
- (૫) શિષ્ટવાચનપરીક્ષા પ્રતિ જનતાને દોરવા વિવિધ વાચનહરિષ્ઠિઓ યોજાવે,
- (૬) રચાનિક પંચાયતોને આ પ્રવૃત્તિને પૂરતી મદદ આપવા ફરજ પાડે,
- (૭) સરકાર ચોતે વધુમાં વધુ ફાળો આપી રહે,
- (૮) વડોદરાના પુસ્તકાલય ખાતાને મહકાર આપતી સંસ્થા-વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ (હવે એ સુબંધ પ્રાંતની સંસ્થા બનશે) જેવી પ્રચારક સંસ્થાને એ પુસ્તકાલયોની તપાસણી, દોરવણી અને દેખરેખનું કામ સોંપે અને

(૯) પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. જેવી હિંદલરમા અન્નેડ ગણુતી સંસ્થાને દરેક પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો, કબાટો, ફર્નિચર, વિવિધ પ્રકારના જરૂરી ફર્મિ તેમ જ તેને જરૂરી એવી તમામ વસ્તુઓ પૂરી પાડવાનું કામ સોંપેતો સરકારને માથેથી થયો એવો બોજ ઓઠો થશે, કામની સરળતા થશે, પુસ્તકાલયો કાર્યક્ષમ બનશે, અને સુવ્યવસ્થા જળવાશે.

આજે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ મા રાજ્યનાં તમામ પુસ્તકાલયોના કાયમ ફંડો (Reserve funds) સુરક્ષિતપણે સચવાયેલા છે તે જોતા આ સહકારી મંડળનો સરકાર આ પ્રવૃત્તિમા સદ્દુપયોગ કરશે તો વડોદરાની જેમ મુંબઈ ઇલાકાનાં તમામ પુસ્તકાલયો સુવ્યવસ્થિત બનાવી શકશે.

ખાતે પુસ્તકાલયો કે જિલ્લા પુસ્તકાલયોને બલે મુક્ત રાખીને, ગ્રામ અને કસબા પુસ્તકાલયો માટે આ બે પ્રતિષ્ઠિત અને પ્રમાણિક સંસ્થાઓનો લાભ લેવાનું સરકાર નહિ ચૂકે એવી અમારી આશા લાગ્યે જ વધુપડતી લેખાશે.

અમે આશા રાખીએ છીએ કે, ગુજરાતની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના ઉદ્દેશવસ્થાન વડોદરાથી જ આ પુસ્તકાલયનું સ આલન અને ફોરવર્ડી રહેશે અને આ જ્ઞાનપરઓનો લાભ હજી નહિ પામેલા તેવાં ગામડાઓમા તેનો વધુ પ્રચાર-વિસ્તાર વધશે.

આપણું દ્વિતીય આઝાદીપર્વ

ભારતવર્ષની આઝાદીનું આજે બીજું પર્વ છે સારતીય સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્ત થયા પછી એના આગણે અનેક પ્રકારના હુ જો-બ્યથાઓ-વિટંબણાઓ સરકાર માથે આવી ગઈ છે, પ્રત્યે પણ સહિષ્ણુ બની પોતાની સરકારને સાથ-સહકાર આપ્યો છે.

આજનું આઝાદીપર્વ આપણે સાદાઇથી ઉજવીએ, એવો આપણા દેશ-નેતાઓનો આદેશ છે.

આજે ગામડે ગામડે નવીન વૃક્ષારોપણ થાય, જંગલ નીતિભરી રીતે જીવવાનો પોતાનો આદર્શ દેખવવાની પ્રતિજ્ઞા લે, સરકારના સત્કાર્યોમા સહકાર સાધી તેના લોભાહુતકારી કાર્યોમા સહાયરૂપ થાય દરેક જણ આત્મનિરીક્ષણ કરે અને પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરે કે, અમારો ભારતવર્ષ પૂર્વકાળની આફક રસ-કસ ભર્યો સુખી અને સમૃદ્ધ બને.

આદિત્યશાસ્ત્રિજીઅવનવું

સુ. યુક્ત પ્રાંતની સરકારે ૨૦,૦૦૦ દિંદી ચળદો શોધી કાઢવા માટે સંશોધન આદ્યું છે સંપ્રેમગની સરકારથી બધો સરકારી પત્રવ્યવહાર દિંદી ભાષામાં કરવાનો હોવાને પરિણામે આ શોધબોળ ચડુ થઇ છે. સ યુક્ત પ્રાંતની સરકારે બે વર્ષ પહેલાં દિંદીનો સરકારી ભાષ તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે

સ યુક્ત પ્રાંતનો સરકારના ચળદ ડેગ વિભાગના ખાસ અધિકારી પ્રાધ્યાપક શ્રી ધર્મ વીરને સરકારના જુદા જુદા ખાતા તરફથી મળ્યવહીરટ, કામદાના તથા પારિભાષિક એવા ૨૦૦૦ નવા દિંદી ચળદો શોધી કાઢવા માટે કુકમ મળ્યો છે

*

સુ.વાડે કિષ્કિનની પુત્રી શ્રીમતી એસ્મી બેગિશ્વરને જાહેર કર્યું છે કે, હું મારા મહાકવિ પિતાનું નવું જીવનચરિત્ર પ્રગટ થવા દર્શન નહિ આ માટે તેણે કંઇ પણ કારણ જણાવવાની ના પાડી હતી

તેણે એક અખચારનવીસને પોતાનો આ નિર્ણય હેવટનો હોવાનું જણાવ્યું હતું. માગ નિર્ણય સંબંધી એક પણ પ્રશ્નો જવાબ આપવાની મને છુટકા નથી શ્રીમતી બેગિશ્વરની માગણીથી બક્ષનહેના અક્ષે ૧,૧૦,૦૦૦ ચળદોનું આ જીવનચરિત્ર તૈયાર કર્યું છે અક્ષે જણાવ્યું કે, શ્રીમતી બેગિશ્વરને મને તેના પિતાના જરયાબંધ પત્રો, નોંધો, હસ્તપ્રતો તથા ૭ અપકટ કાળ્યો પણ પૂર્ણ પાડ્યા છે. ત્યાં કિષ્કિન રહેતો હતો ત્યાં એટલમરોમાં જન્મને તથા ખૂબ સંશોધન કરીને મેં બધી વિમતો એકઠી કરી છે.

હાલના વર્તમાનપત્રોના જણાવવા મુજબ, લોડે બક્ષનહેડ એમ કહેવા કતા કે મને એના પણ કા છુની ખચર નથી હસ્તપ્રતની કેટલીક જાળનો સંબંધી અમારે મતભેદ હતો, પરંતુ પુસ્તકનું પ્રકાશન જ અટકાવવાની યોજના વિશે મને ખબર નહોતી મને ખચર મળ્યા છે કે બે વર્ષના મારા લખાણ તથા સંશોધન માટે શ્રીમતી બેગિશ્વર મને પૈસા આપવાના છે

કિષ્કિનના જીવનચરિત્રને પ્રગટ થનું અટકાવવાના નિર્ણયના કાગ્જોમા બેગિશ્વરને જણાવ્યું કે, તે મારી અંગત ખાતત છે અને તે વિશે પ્રશ્નોના જવાબ દેવાની મારી છુટકા નથી તમને કાગ્જો શોધવાની જિજ્ઞાસા હોય તો તમારે રાહ જોવી પડશે અને સહાય છે કે, કોઇ દિવસ તમને તેનો ખબર પડશે અત્યારે આધો વિશેષ મારે કર્યું કહેવાનું નથી પાછળથી કંઇ વધારે કહેવાની મારી યોજના નથી

અંગ્રેજી કાયદા પ્રમાણે કોઈ વ્યક્તિ સર્વથી પુસ્તકો કે નોટ્સ તેના જીવત સગાની પરવાનગી સિવાય પ્રગટ થઈ શકે નહિ

પંદર વર્ષ પહેલાં લખાયેલ અરજસ્તાનના ફોરેન્સનું આત્મવૃત્તાંન 'ધી અને મિન્ડ' સ્વર્ગૃથના બાઈ પ્રોફેસર એ હબ્બુ લોરેન્સે પ્રગટ થતાં તેને અટકાવ્યું છે તેના કોપી ગણત જાળવી રાખતાં માટે અમેરિકામાં પ્રગટ થયેલ આર નકોની દરેકની કિંમત પાંચ લાખ ડોલર રાખવામાં આવી છે

*

આ દેશના ત્રિશ્વવિદ્યાનયના પુસ્તકાલયોમાં તથા પશ્ચિમના દેશોનાં તેવા પ્રકરનાં પુસ્તકાલયોનાં પુસ્તકોનાં સંખ્યા નીચે મુજબ છે —

કલકત્તા વિશ્વવિદ્યાલય	૨,૮૩,૫૬૨
અલ્હાબાદ "	૧૪૦,૫૯૨
મદ્રાસ "	૧૧૩,૯૮૮
ચાંદા પુસ્તકાલય	૪૦૦,૦૦૦

પશ્ચિમના પુસ્તકાલયો કરતાં આ પુસ્તકાલયો કેટલા પાછળ છે તે નીચેના આંકડાઓ પરથી જણાઈ આવશે

બ્રિટિશ સંગ્રહસ્થાન પુસ્તકાલય	૫,૦૦૦,૦૦૦
બોક્સલિન પુસ્તકાલય	૧,૨૫૦,૦૦૦
કેમ્બ્રિજ વિશ્વવિદ્યાલય "	૧,૫૦૦,૦૦૦

*

સર વોલ્ટર રૉડને સ્કોટલેન્ડના લોકગીતો માટે અનહદ આકર્ષણ હવે તેને લાગ્યું કે ભવિષ્યની પ્રજા માટે આ લોકગીતો લુપ્ત થઈ જશે અને તેથી તે હાવાવાની પ્રયત્નથી તેણે તે ભેગા કરવા માંડ્યાં, જેથી લોક ન્યાંમુધી અંગ્રેજી બાપા જીવત રહે ત્યાંમુધી તે ગીતો પણ જીવત રહે ખુણેખાંચરેથી આ લોકગીતો રોધી કાઢવાની તમન્નાને લઈને તેણે જણાવ્યું કે, પાંડિત્યમાં કષાય ન મળે તેવાં લોકગીતોને સંગ્રહ એક ડોસી પાસે હોય. ખૂબ પ્રયત્ન પડી સર વોલ્ટર તેને જે ગીત સંભળાવવાનું સમજાવી શક્યો, તેમાંથી એક પણ શબ્દ ન ગુમાવવા ખાતર સર વોલ્ટર રેન્સિમ તથા નોટબૂક લઈને બેઠો ડોસીમાએ આવતું બંધ કર્યું. તે બોલ્યાં "ના ભાઈ, ના આમ કરવાથી તો લોકગીતોનું અવસાન થશે" આજે ડોસીમાની આગાહી સાચી પડી છે કાળસ મરેનાં પાનાંમાં આ લોકગીતો લુપ્ત થયા છે. શાદી અને જાપખાનાની સદાય વિના એક હમ્મર વર્ષ સુધી તે જીવત રહ્યાં છે લોકગીતોને સંગ્રહ કરીને તેને હાવાવા માટે ઉતારણ કરનાર ઉત્સાહી લોકો માટે આ બોધપાક છે હાવાવાથી લોકગીતોને મળતી ચિરજીવતા કાલુજીયર જની છે લોકગીતોને પુરુષો અને સ્ત્રીઓના કંઠસ્થ રહેવા દો અને તે સદાને માટે જીવત રહેશે

*

બર્માના ઇતિહાસમાં પોતાનું ત્રિચિષ્ટ સ્થાન જમાવનાર 'સોરેન્ટોવૃલ્લાએ' ૧૯૪૮ની શ્રેષ્ઠ નવલકથા માટે 'બર્મા બાપતર સોસાયટી'નું રૂ. ૧,૦૦૦નું પારિતોષિક, એના લેખક મિન ઓગને આપીને બર્માના ઇતિહાસમાં બીજું 'સોમાચિન્દ' રાખ્યું છે

શ્રી. દિગ્ગેશ્વર નિમોગે એ લખ્યું છે અંગ્રેજી તેમજ ગૂજરાતી પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરતી મુબઈની આપણી બાણીતી પ્રકાશનસંસ્થા વોરા એન્ડ કંપનીએ રૂપિયા ૯-૮-૦ ના મૂલ્યે એ પ્રગટ કર્યું છે આ જ લેખકે અસમિયા ભાષામાં આ જ વિષયની સક્ષિપ્ત આવૃત્તિ રૂપ “આસામ” નામનું પુસ્તક પણ લખ્યું છે. એનું મૂલ્ય સત્રા રૂપિયો છે.

ઉત્તા ચિત્રકારો માટે

ઉત્તા ચિત્રકારો માટે ઉપયોગી નીચે તેનું પુસ્તક *Rapid Sketching Indian Approach to Human Form* (“રપિડસ્કિચીન્-માનવરેખાચિત્રનો ભારતીય દષ્ટિકોણ”) નામે અંગ્રેજીમાં પ્રગટ થયું છે મુબઈની જે. જે. સ્કૂલ ઓફ આર્ટ્સના એક માણ ઉપરિ ડિરેક્ટર ને મુબઈના પીઠ કલાકારોમાંના એક શ્રી. એમ. આર. અચરેકરે આ પુસ્તક લખ્યું છે. ભારતીય કલાવિષયક પુસ્તકોમાં આ પુસ્તક અગત્યનો ઉમેરો કરે છે

ગૂજરાતી સાહિત્યનું અવનવનું

વિષયપ્રસિદ્ધ અરબી સાહિત્યકાર ખલીલ જિહ્વાનના પુસ્તકો અમદાવાદની પ્રકાશન-સંસ્થા આલ્ફા પુસ્તક બંગ્લાર તરફથી પ્રસિદ્ધ થવા માંડ્યા છે એમાં તાજેતરમાં “મદિર-હારે” કૃતિનો ઉમેરો થયો છે “મદિર-હારે” એ લેખકના “Prose-Poems” નામના અંગ્રેજી પુસ્તકનો અનુવાદ છે ખલીલ જિહ્વાને એક અળગ નવલકથા પણ ‘એલ્-હન્જલ ઉલ મતકમગ’ નામે અગ્રામાં લખી છે એ સાહિત્યમાં ખૂબ જ બેકપ્રિય છે. આ નવલકથા ૫ થી ૭ સંસ્કૃત તરફથી “તુલસી પાંખ” એ નામે પ્રગટ થવાની તૈયારીમાં છે ... કુવાન લેખક પીતાંબર પટેલ લિખિત નવલકથા “ધરતો મોહ” પ્રગટ થઈ છે જેમ થા ઈશ્વર પેટલીકરની કૃતિઓ ચરોતર પ્રદેશનો લોકકથાજન ચિત્રીત થાય છે, તેમ જ પીતાંબર પટેલની કૃતિઓ ઉત્તર ગૂજરાતના લોકસમાજનું ચિત્ર ખુબ ખરે છે ... બદ્દ હવે રસોઈ થાય છે તો એ બગડે છે, પણ મદ્દ હાથે એક સગવડ નવલકથા રચાય તો વિધવિધ શૈલીના ને ભાવનાના રસ ચાખરા મળે છે, ને વાચકોને એ આકર્ષણરૂપ નીચે છે આત લેખકોને હાથે લખાયેલ નવલકથાનો એક પ્રયોગ “લતા” નામે નવલકથા દ્વારા થયો હતો, જેના લેખકો શુભાબદાસ શ્રોતર વગેરે હતા એવો જ એક પ્રયોગ નવચેતન સાહિત્ય મંદિર (અમદાવાદ) તરફથી તાજેતરમાં પ્રસિદ્ધ થનાર નવલકથા “ધરતીનાં છોડુ” માં થયો છે

રશિયન ભાષામાં “તુલસીકૃત રામાયણ”

રશિયાના પૂર્વના દેશોને લગતા આગળના વિદ્વાન અને પૂર્વના તેમજ દિ. દી. ભાષાઓના એક સ્વ શોધન કાર્યકરે હાલમાં જ તુ. મીદાનના અસલ પુસ્તક ‘રામાયણ’ નું રશીયન ભાષાંતર પૂરું કર્યું છે. આ વિદ્વાનનું નામ પ્રોફેસર આગનીકવ છે અને તેઓ સોવિયેટ રશિયાના એકેડેમી ઓફ સાયન્સીસ્ટ સાથે સંબંધ ધરાવે છે હવે તુલસીનામનું ગમાવજી રશિયનોને ગદ્યન ભાષામાં મળી શકશે. તુલસીદાસના ગમાવજીના અત્યાં સુધી બધી યુરોપીયન ભાષામાં થયેલા ભાષાંતરોમાં આ સોથી સંપૂર્ણ અને અણીશુદ્ધ ભાષાંતર છે.

ગુજરાત સાહિત્ય

ગુજર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

- ૧ ઉત્તરરામ ચરિત—અનુવાદક અને પ્રકાશક શ્રી. પદ્માવતી દેસાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦
- ૨ ધોણક અર્થદર્શનો—લેખક શ્રી રતિલાલ મોહનલાલ ત્રિવેદી, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦
- ૩ પોરણિક નાટકો—(ત્રીજી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી કનૈયાલાલ માણેકલાલ મુનશી, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦
- ૪ ગુજરાત સાહિત્ય સભા-કાર્યવહી ૧૯૪૬-૪૭—પ્રકાશકો મંત્રીઓ, ગુજરાત સાહિત્ય સભા, દીવાનજીની હવેલી, સાંકડી રોડી, અમદાવાદ. મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦
- ૫ સામાજિક નાટકો—લેખક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦
- ૬ અનામિકા—લેખક શ્રી. ધૂમકેતુ, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦
- ૭ ભગવાન મહિલનાથ—(વીરધર્મની વાતો ભા. ૨જો) લેખક શ્રી જયલિખ્મજી, મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦
- ૮ ગિશુ રામાયણ—લેખક શ્રી સોમાભાઈ કિશાભાઈ પટેલ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૨-૦

કમલ પ્રકાશન મદિર-અમદાવાદ તરફથી

- ૯ ગુજરાતની લોકભાષાઓ—લેખક શ્રી ચિતરાજી પ્રાણયજ્ઞ સુકલ, મૂલ્ય રૂ. ૨-૪-૦
- ૧૦ મૃગગજ—લેખક શ્રી. રમણલાલ સોની, મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦
- ૧૧ મા-દીકરો—અનુવાદક, ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦
- ૧૨ ગલગલિયાં—લેખક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦
- ૧૩ રાજકાલિની—ભાગ ૨જો-અનુવાદક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૪-૦
- ૧૪ હિતોપદેશની બાળવાર્તા—લેખક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૪-૦
- ૧૫ પૂનમિયા ભગત—લેખક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૪-૦

નવજીવન પ્રકાશન મદિર: અમદાવાદ તરફથી

- ૧૬ અચલાયતન—અનુવાદક શ્રી. ગિરિધારી રૂપલાણી, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૩

૧૭ આમએવાના દસ કાર્યક્રમો—લેખક શ્રી જગતરામ દવે, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

૧૮ ત્યારે કરીશુ શુ?—અનુવાદક શ્રી. નરહરિ દા. પરીખ, મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦

૧૯ જાતે મનૂરી કરનારાઓને—અનુવાદક શ્રી નરહરિ દાસદાસ પરીખ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

૨૦ આંધળાનુ ગાહુ—(નવી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી જુગતરામ દવે, મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

આર. આર. રોકની કું. મુંબઈ તરફથી

૨૧ આમરા—ખડ પાચમો—લેખક શ્રી રમણલાલ વ દેસાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

૨૨ નૂતન પ્રભાત—મૂળ લેખક શ્રી વિ સ ખાડેકર, અનુવાદક શ્રી ગોપાલરાવ વિદ્યાસ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

નવચેતન સાહિત્ય મંદિર—અમદાવાદ તરફથી

૨૩ એલુમિસન અને ખીજવાતો—લેખક શ્રી સનત્કમાર વીણ, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૨૪ વેણા કાકા—લેખક શ્રી ચાન્તિકમાર પડયા, મૂલ્ય રૂ. ૩-૪-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફના પુસ્તકો

૨૫ જિજ્ઞાસુના નાદ—અનુવાદકો શ્રી ગોકળભાઈ પટેલ, શ્રી ચિવમ્ સુન્દરમ, શ્રી. પદ્માય, પ્રકાશક આદર્શ પુસ્તક ભંડાર-રાયખડ રોડ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૪-૦

૨૬ બીર વ્યક્તિઓ—લેખકો શ્રી રતનશી પુ અનડા અને શ્રી. મહાયા કર ઇન્દ્રજી દવે, પ્રકાશક અનડા શુક ડેપો, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૦-૦

જગતમાં આગળ વધવા માટે

“જામડામાં તેજ પૂગવા માટે ગૃહલેલોગોના વિદ્યાસ કરવો જોઈએ અને સાથે સાથે જગતની દરોહમાં આગળ વધવા માટે અનેક પ્રકારના દુનિય-લેલોગો ખીલવવા જોઈએ અને છતાંય એમાં ગોપક અને શોષિતોને બચે એક અંગ જેવા બની કુટુંબભાવ ટેળવો જોઈએ. માલીક અને મજૂર બંને મુખી રહે એવી કાર્યપ્રણાલિકા સર્જવી જોઈએ, એમાં “વધુ મામ, ઓછુ કામ આપવા” ની દીનદર્શિતા હોડાવવી જોઈએ, તેમ માલીકો સમૃદ્ધ બની કારીગરો શૂણ્યે મરે એવી “સ્વચાલ્ય” વિધાતરફ—કાર્મી નીતિ પણ હોડાવવી જોઈએ”

X

X

X

વિતરવાદ કે ચર્ચા ગા માટે ?

આ શુભ દિવસ લાવવા માટે યુવાનોએ કમર કમીને ઝડપી તૈયારી કરવી પડશે સમય થોડો અને કામ ઝાડું છે, એવા સંજોગોમાં દેર દેર કરવો બનુભવ થાય છે અને જેવા સાંભળવા મળે છે એવી યુવાનોની વિતરવાદની કુટેવ જવી જોઈએ એના અર્થ એમ નથી કે વગર સમજનો કોઈના વિચારોને તાબે ચર્ચા જનુ, પરંતુ સાથે સાથે એ પણ છે કે સમજવા અને સમજાવવા પછી એ કાર્ય ઉપાડી લેવા માટેજ ચર્ચા હોય, નહિ કે માત્ર ચર્ચાનો ખાતર અગર કાર્યની જવાબદારી ટાળવા માટે. અનુભવમાં તો આ માટે જ ધણા વિતરવાદ અને ચર્ચાઓ થાય છે ગુલામ દિંદમા એ ચાલ્યુ. દવે આજાદ દિંદમા એ મહાદેવજી અને સમરૂપ રાપાણી જેમણે.

—શ્રી. ચિ. હ. અમીન

પુસ્તકાલયલોહી

“રેખા માસિક” બંધ થાય છે.

20/12/2022

આપણે ત્યાં આગળીને વેટે ગણાય તેટલા જ શિષ્ટ વિચારપ્રેરક અને ઉપયોગી વાચન આપતાં સામયિકો છે “રેખા” માસિક એ અર્ધા માસિકોમા આગળ તરી આવતું માસિક હતું એની રાજકીય નોંધો ક્રાન્તિપ્રેરક નવલિકાઓ, વ્યંગચિત્રો અને દેશપરદેશની સાહિત્યચર્ચા શુભરાતના વાચકો સમક્ષ ધરનાર એ એક ઉત્તમ કક્ષાનું માસિક હતું.

અફસોસની વાત છે કે, તેને આપણે અંપનાત્યુ નથી, એક બાળુ એક માસિકના રજત-મહોત્સવ પ્રમંજે સાંભળવા મળે છે કે, શુભરાત એકદર નથી, એના આશ્રવન સભ્યોએ એને ચરણે શ ૪૫૦૦૦ ની રકમ ધરી દીધી છે, ત્યારે આ મેલધક્ષી માસિકને અવસાન પામવાનો વખત આવ્યો. એના સપાદકો એ માટે વસવસો દાખવ્યો નથી, એના પ્રારભકોને ઉચ્ચારેલા શબ્દોનું પુનરુચ્ચારણ કરીને એના અવસાનની જાહેરાત કરાઈ છે. “રેખા” હતું છે, અવસાન પામ્યું નથી એમા આવતા લખાણોના વાચકો એને હમેશ માફ કરશે, એ ચિરજીવ રહેશે.

“રેખા” માસિક બંધ થયું હોવાથી. પુ સ સ. મંડળ દ્વારા જે જે પુસ્તકાલયોએ તુ લવાજમ ભર્યું હતો તેમને, તેમની કાળવણી પ્રમાણે બાકીનું લવાજમ પરત આપવાની ઠાંકણ મળે છે તે તંતુસંગ એ લવાજમ જે તે પુસ્તકાલયના ખાતામાં જમા કરવામા આવશે.

કાયમ દુકાની. પાસાણુકાની. પાસા હિચરાણી. કરશે નહિ.

હાલમાં મહાગર્મા વાર્ષિક દિવાળીનું કામકાજ ચાલતું હોવાથી મની બાઈચીને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે, કાયમ દુકાની પાસણુકા માટે ઉધગણીઓ કરે નહિ કામ પૂર થયે પાસણુકા ભરી જેના તેના તરફ રવાના કરવામા આવશે.

“જન્મભૂમિ કાર્યાલયનું નિવૃત્ત સૂક્ષ્મગણિત પચાંગ” ૨૦૦૬ ની સાલનું તાજેતરમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે વિદ્વાન જ્યોતિષીઓના હસ્તે તૈયા રકમવવામાં આવતું આ પચાંગ શુભ રાત્રી જનતામાં દર વર્ષે ઠીક સેકપ્રિય થાય છે એમાં નિલ ઉપયોગી વિવિધ પ્રકારની માહિતી અપાયેલી હોઈને જ્યોતિષની દૃષ્ટિએ પણ ધરધરનું પચાંગ ચાલ રહે તેવું છે મૂલ્ય રૂ ૧-૧૨-૦ છે.

નવાં પ્રકટ થતાં સામયિકો

મુળ્યથી “વદેમાતરમ્” દાર્ષણિક તરફથી “રમકડું” નામનું બાલમાસિક (પુસ્તકાલયો માટે વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪-૮-૦) છેલ્લા ત્રણ માસથી પ્રસિદ્ધ થતા ગાંડ્ય હોદ્દાને રૂપે રંગે અને વાચનસામગ્રી બાનભોગ્ય આવતી હોઇને પુસ્તકાલયોમાં વસારા જેવું છે એ જ સ્વરૂપે તરફથી “આસોપાલવ” નામનું સાપ્તાહિક પણ ચર થયું છે

—“પુસ્તકાલય” માસિકના ગયા અઠર્ધમાં સામયિકોની યાદી આપવામાં આવી હતી તેમાં અમદાવાદથી પ્રકટ થતા “નવચેતન” માસિક (ત્રીજી થી ચાપશીલાઈ વિ ઉદેશી, લવાજમ રૂ. ૭-૮-૦) તથા મુળ્યથી પ્રકટ થતા “મનોરંજન” માસિક (એન. એમ. ઠક્કરની કું પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ-વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૬-૧૨-૦) એ બે માસિકોનો સમાવેશ કરવો ગ્રી ગયેલો તે એ યાદીમાં ઉમેરી વાંચવા વાચકોને વિનંતિ છે.

—આમ પુસ્તકાલયોના બંનેટના હિસાબો અગ્રેથી તૈયાર થઈ પુ ખાતામાં મોકલાઈ ગયા છે. ત્યાંથી તપાસાઈ જે તે પુસ્તકાલયને પુ ખાતા તરફથી મોકલવામાં આવે છે. તો પુસ્તકાલયોના મંત્રી જાણ્યોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે, પુસ્તકાલયના હિસાબો માટે પુ સ. સ. મંડળ દ્વિ મા ઉધગણી નહિ કરતાં પુ ખાતામાં લખી જણાવવું

વ. રા. પુ. મંડળ

વાર્ષિક સભાઓ

વડોદરા રાજ્ય પુ મંડળની વાર્ષિક સભા દર સાલ સપ્ટેમ્બર માસના છેલ્લા રવિવારે અને પ્રાંત મંડળોની સભા સપ્ટેમ્બરના પહેલા ખીજ અને ત્રીજ રવિવારોએ વારાફરતી ભગવ છે પરંતુ આજુ સાહે વિવીનીકરણ અંગે ફટલાઈ મહત્વના પ્રશ્નોનો નિકાલ અગાઉથી થઈ ગયા બાદ પ્રાંત મંડળોને દોરવણી આપવાનું શક્ય અને તેમ હોવાથી રાજ્ય મંડળની સભા ઓગસ્ટના છેલ્લા રવિવારે રાખવામાં આવી છે, અને પ્રાંત મંડળોની સભા રાખેતા મુજબ સપ્ટેમ્બર માસમાં નીચેના ક્રમે ભરાય તેવી સૂચના જે તે પ્રાંત મંડળ તરફ મોકલી આપવામાં આવી છે તેને માન્ય રાખીને જે તે પ્રાંત મંડળ પોતપોતાના સભાસદ મહાશયોને તેમ જ લાગના વગગતા સર્વે હોદ્દાને ખબર આપશે એ મળ્યેથી ઠરેલી તારીખ બ્યાનમાં રાખીને જે તે પ્રાંત મંડળના સભાસદો પોતપોતાનો પ્રાંત સભામાં હાજર રહેવાની કૃપા કરશે

(૧) અમરેલી પ્રાંત મંડળ તા. ૪-૮-૪૯

(૨) મહેસાણા પ્રાંત મંડળ તા. ૧૧-૮-૪૯

(૩) વડોદરા પ્રાંત મંડળ તા. ૧૮-૮-૪૯

(૪) નવસારી પ્રાંત મંડળ તા. ૨૫-૮-૪૯

પૂરવણી પરિણામ.—ચિષ્ટવાચનની ૨૭ મી પરીક્ષાની ૧૩ ઉત્તરવદીઓ તપાસવાની રહી ગયેલી તે તપાસીને તેનું પૂરવણી પરિણામ આલુ અઠર્ધમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે તો તે જોઈ લેવા લાગતાવગગતાઓને વિનંતિ.

શિષ્ટ વાચન પરીક્ષા ૨૭ મીનું

પૂરવાણી પરિણામ

શિષ્ટવાચનની ૨૭ મી પરીક્ષા 'મ જુમાઈના દીના' નું પરિણામ જુલાઈ માસના અક્રમા પ્રસિદ્ધ થઈ ગયું છે નીચેના ૧૨ ઉમેદવારોની ઉત્તમ્વહીઓ તપાસવાની રહી જવાથી તેમનું પરિણામ પૂરવાણી તરીકે આપુ અક્રમા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

નંબર	નામ	ઉંમર	ગામ	ધર્મો અથવામ	ગુણ ૧૦૦ માંથી	શેરો
૩૪૨	ભાગવાનજી કરસનજી બલદાણીઆ	૩૩	ખાભા	શિ મે. સિ	૫૬	
૩૪૩	મીતારામ કુબેગભાઈ નાયક	૩૨	સગ્દવ	શિ મે પૂ. ૫.	૫૭	
૩૪૪	નર્મદાબેન અબાલાલ	૪૫	દહેગામ	શિ. ઉ. ૫	૪૯	
૩૪૫	રામરા ૪૨ માધવલાલ જોશી	૩૫	,	શિ. ઉ. ૫	૪૮	
૩૪૬	કુલશ ૪૨ લક્ષ્મીરામ પડયા	૪૩	"	શિ	૪૭	
૩૪૭	કમળાબેન અબાલાલ શાહ	૩૫	"	શિ	૩૯	
૩૪૮	કમ્પાણીભાઈ રણકેશભાઈ પરમાર	૨૫	મળિનેજ	શિ. પૂ. ૫	૩૭	
૩૪૯	આનંદીબેન હમનલાલ જાની	૪૦	દહેગામ	શિ. પ્ર. ૫	૩૭	
૩૫૦	ભૂલેશ્વર દીરાલાલ શુક્લ	૩૭	અતવા	શિ પૂ. ૫.	૩૪	
૩૫૧	મીનુભાઈ મોહનલાલ શાહ	૧૯	ભાવડા	અ મે	૨૩	
૩૫૨	ગણપતરામ કાશીરામ	૨૩	અતવા	ખેતી. શુ. ધો. ૪	૧૪	
૩૫૩	મોહનલાલ વણારસી પટેલ	૩૦	"	"	૧૪	
૩૫૪	મોહનલાલ નાગજીભાઈ પટેલ	૪૦	"	ખેતી શુ. ધો. ૫	૧૩	

ના. નં. ચૌકસી

સદમત્રી, વ. રા. પુ. મંડળ

સર્વોદય એટલે?

જુમા જ માને છે કે સ્વરાજમાં બધા જ સુખી થાય.

એમને પૂરતો ખોગક મળે.

એમને પૂરતા કપડા મળે.

એમને રહેવાનું સારું ઘર મળે

એમને અને એમના બાળકોને સાચી કેળવણી મળે.

એમનું આરોગ્ય જળવાય એવું ગામનું વાતાવરણ હશે.

કોઈક માર્ગ પડે તો ગામડામાં જ ઝડ સાગ થવા માટે સરળ ઉપચારોની વ્યવસ્થા હોય.

બધાને જ માટે આદર્શ થાય તો સ્વરાજનો પૂરો લાભ બધાને જ મળે

બધાનું જેમાં સુખ છે અને કલ્યાણ છે તેનું નામ સર્વોદય ન્યાં સર્વનો ઉદય થાય ત્યાં

સર્વોદય સમાજ સ્થપાય.

—દિલ્હીના દિવાનજી,

સૂચના અંક ૧/૪૬-૫૦

વિષય :

સને ૧૯૪૮-૪૯ ની મરકાર મદદની પાવતીઓ બાબત.

સને ૧૯૪૮-૪૯ માં વડોદરા ગભ્યનાં સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને સહાયમદદ જે વખત થઈ અપાયથી, પરંતુ તે બદલ દરેક સાર્વજનિક પુસ્તકાલય જેમને પૂ. વર્ણી મદદ મળી છે તેમણે પાવતીઓ મોકલી નથી તેમજ ફેટલાંક પુસ્તકાલયોને એક જ વખત મદદ અપાઈ હતી તેમની પણ પાવતીઓ અત્રે મળી આવતી નથી સમજ જે પુસ્તકાલયોની પાવતી જોઈથી રકમની અત્રે હોવી જોઈએ તે ન હોવાથી તેમના નામ સામે જણાવેલી રકમ તેમના વતી પુ. સ. મ. મંડળને આદા થયેલી હોવાથી તે રકમની પાવતી આ સૂચના પ્રસિદ્ધ થયેથી દિન દશમાં અમારા તરફ મોકલવા જે તે પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

આશા છે કે મંત્રી બાઈઓ પાવતીઓ વેળાસર મોકલી આપશે

તા ૬-૮-૪૬

ઉ. મા. પટેલ

મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૨/૪૬-૫૦

વિષય :

વાર્ષિક નિવેદનો અને અદાજપત્રો

આથી તમામ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના મંત્રી બાઈઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમનાં સને ૧૯૪૮-૪૯ ના વર્ષના કામદાજનું નિવેદન જુદાઈ મામના પુસ્તકાલય માસિકના અકર્માં જાપેલા નમૂનામાં દફતીકત બરી અમારા તરફ બનતી બધી ઉતાવળે મોકલી આપો વૃથા મંડળ અને મદાલ મંડળના મંત્રીબાઈઓ નવા પ્રયાગો આ નિવેદનો વેળામ આવે તે માટે પોતાની આગળબાળુના તમામ મંત્રીબાઈઓને જણાવશે એવી આશા છે

સને ૧૯૪૬-૫૦ ના વર્ષ માટે માયં મુધીનું અદાજપત્ર ગયા માસમા કરેલી સૂચના પ્રમાણે વેળાસર મોકલવા મંત્રી બાઈઓને આજ સૂચવવામાં આવે છે

આશા છે કે પોતાપોતાનું કાર્ય સૌ જલદીથી કરી ખાતામાં દફતીકત વેળાસર મોકલશે.

વડોદરા, ૨
તા ૬-૮-૪૬ ૩

ઉ. મા. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સને ૧૯૪૮-૪૯

૨૫

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ-વડોદરા

(વડોદરા રાજ્યની સહકારી મંડળો સંબંધી સવત ૧૯૭૦ ના નિર્ણય છઠ્ઠીની કલમ ૬ અન્વયે નં. ૭૬૬ થી તા. ૩૧-૩-૨૪ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું છે)

મુકરર કરેલું ભાડોળ	રૂ. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાવના કાઢેલું ભાડોળ	રૂ. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાયેલું ભાડોળ	રૂ. ૪૯૫૭૫-૦-૦
વમુલ આવેલું ભાડોળ	રૂ. ૪૯૫૭૫-૦-૦
રિઝર્વ તથા ઈતર ફંડ	રૂ. ૫૬૨૪૬-૦-૦

મંડળનું નોંધેલું સરનામું.

રાવપુરા પોસ્ટ બોક્સ નં. ૧૦, વડોદરા.

સાધારણ સભાના પ્રમુખ

રા. રા. મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, વડોદરા.

ઉપપ્રમુખ

રા. રા. નાનાલાલ નાથાલાલ શાહ એમ. એ વડોદરા.

વ્યવસ્થાપક મંડળના સભાસદો

રા રા. સુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ બી. એ એલ એવ બી. વડોદરા (અધ્યક્ષ)

રા. રા. ચિમનભાઈ મૂળજીભાઈ અમીન, પ્રતિનિધિ સા પુ વસો

રા રા. ચિમનભાઈ હરિભાઈ અમીન, મત્રી સા. પુ વરણામા

રા રા. મણિલાલ મંગળજી કાગીવાળા, પ્રતિનિધિ સા પુ વાઘોડીઆ.

રા રા. વલ્લભભાઈ મુજજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સા પુ. સાધી

રા રા. રમણલાલ લલ્લુભાઈ ભટ્ટ, મત્રી સા પુ શિનોર

રા રા. અળલાલ વિઠ્ઠલ ઈ કલ્કર-વડોદરા.

રા રા. શંકરભાઈ મોમાભાઈ પટેલ-વડોદરા.

રા રા. રઘુનાથ પાનાયદ ધરીખ-વડોદરા

મત્રી

રા રા. વાઘજીભાઈ નારણભાઈ અમીન બી. કામ વડોદરા

એકાઉન્ટર્સ

મેમ્બર્સ આપણા અમીન એન્ડ કા ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ, સુભાઈ.

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મળ્યો લિમિટેડનો સને ૧૯૪૮-૪૯ નો

પચીસમો વાર્ષિક અહેવાલ

સંસ્કૃત્વેચ્છા,

તા. ૩૦ મી જુન સને ૧૯૪૯ના રોજ પૂરા થતા આ મહાન પચીસમા વર્ષના કામકાજનો હેવાલ તથા હિસાબનું સંગ્રાહ અને તા ૧-૮-૪૮ થી તા ૩૦-૬-૪૯ સુધીના અગિયાર માસનો નકસોટાનો હિસાબ ઓડિટરના દાખલા સાથે વ્યવસ્થાપકો આપની સેમક્ષ ગ્લુ કરે છે.

મે સહકારી અધિકારી સાહેબની સૂચના મુજબ સહકારી મહાજીએનું હિસાબી વર્ષ હવેથી જુન આખરનું ગણવાનું કરેતું હોઈ, ચાતુ હિસાબી વર્ષ અગિયાર માસનું થાય છે.

(૧) સલાઓ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં વ્યવસ્થાપક મહાજીની ૭ સલાઓ મળી હતી

(૨) શેર બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં ૧૫ નવીન સભાસદો આપણા મહાજીમાં ઉમેરાયા છે એટલે વર્ષ આખરે સભાસદોની કુલ સંખ્યા ૯૧૮ છે. આ નવીન સભાસદોએ ખરોદેલા શેર ૧૫ ઉમેરતા બરાબેલા શેરની કુલ સંખ્યા ૧૯૮૩ ની છે અને તે પેટે શેર દીઠ રૂ. ૨૫૫ ની કિંમતના તમામ રકમ વસુલ આવેલી છે.

(૩) પુસ્તકવેચાણ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહાજીએ અથા વર્ષની માફક ગણવાના તેમ જ અન્ય સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને અને જનતાને પુસ્તકો પૂરા પાડવાનું કાર્ય કર્યું હતું, તેમ જ ગણતરી પ્રાથમિક શાળાઓમાં ચાલતા પાઠ્ય પુસ્તકો વેચવાનું કામ ઇંગ્લેન્ડના ધારાધોણુ પ્રમાણે કર્યું હતું તે બધા અંગે ૧,૫૧,૪૭૬-૩-૦ નાં પુસ્તકો તથા ઇતર સાહિત્યની ખરીદી કરી છે અને ૧,૭૧,૯૩૭-૦-૧ નું વેચાણ કર્યું છે

(૪) પત્રો, માર્શિકોનું લવાજમ ભર્યા બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહાજી ૧૩૧૦ ગ્રામ પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાલયો વતી વર્તમાનપત્રો તથા માર્શિકોનું લવાજમ ભરવાનું કામ કર્યું છે આ વર્ષે ૪૨ કરોડ પુસ્તકાલયોએ પણ પહેલાની જેમ તે કામ મહાજીને સોંપી હતું ઉપરાંત, વડોદરા રાજ્ય બહાગનાં ૨૩ પુસ્તકાલયો અને ૪ જ્ઞાનવર્ધક વાંચનાલયો, તેમ જ હિન્દુસ્તાન બહાગનાં આફ્રિકાનાં પુસ્તકાલયો, ખીજ સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓ મળી આશરે ૧૩૩ ગ્રાહકો વતી પણ લવાજમો ભરવાનું કામ મહાજીએ કર્યું છે વર્ષ દરમિયાન રૂ. ૭૬,૮૭૪-૧૩-૧૦ નું લવાજમ મહાજી મારફતે ભરાયેલું છે.

(૫) પુસ્તકાલયોના કાયમ ફંડ બાબત:—

નિવેદનવાળા વર્ષ આખરે પુસ્તકાલયોની કાયમ ફંડની રકમ મહાજીમાં થાપણ તરીકે મુકાયેલી રૂ. ૪,૧૨,૫૧૬-૧-૦ ની છે થાપણો ઉપર મહાજી તરફથી દોઢ ટકો વ્યાજ આપવામાં આવ્યું છે, કાયમ ફંડની રકમોની યાદી ગ્રામવાર આ રિપોર્ટમાં અન્યત્ર પ્રકટ કરવામાં આવી છે

(૭) મંડળને સોંપાયેલાં ટ્રસ્ટ ફંડો બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળને ૪ નવીન ટ્રસ્ટફંડો રૂ. ૧૦૦૩-૦-૦ ના મળેલાં છે, એટલે વર્ષ આખરે ટ્રસ્ટફંડોની કુલ સંખ્યા ૯૯ રૂ. ૩૩૮૩૬-૨-૪ ની થાય છે, તેમાં નહિ ખચાયેલું બ્યાન્ક રૂ. ૫૮૭-૦-૪ ઉમેરતા ટ્રસ્ટફંડો ખાતે રૂ. ૩૪૪૨૩-૨-૮ બાકી જમા રહે છે આ ફંડોનો હિસાબ આ ગિયોર્ટમાં અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે.

(૭) ઇન્વેસ્ટમેન્ટ બાબત —

સને ૧૯૩૮ માં મુબાઈદત્તાકાની ખેડા ડિસ્ટ્રિક્ટ મેન્ડ્રલ ફો. ઓ. બેન્ક લિ. નહી-આફની દાવા પડી હતી, અને મુબાઈ સરકારના હુકમથી તેનું કામકાજ બંધ થયું છે આ બેંકમાં મંડળના રૂ. ૧૦૦૦-૦-૦ ના ગેર ચાલુ છે. તે ઉપરાંત બાકી મુદતની ચાપણ ખાતે ગેર વર્ષ આખરે જે રૂ. ૪૪૬) બાકીમાં હતા તે હવે બાકીમાં છે. આ રકમો શેકમંદ લેણા ખાતે સરવાલામાં બતાવી છે

(૮) પુસ્તકપ્રકાશન સંબંધી —

- (૧) મંડળે પ્રસિદ્ધ કરેલાં ૬૮ પુસ્તકો પૈકી ૪૦ પુસ્તકોની બધી પ્રતો વેચાઈ ગઈ છે પુસ્તકપ્રકાશન ખાતે મંડળના રૂ. ૧૩૦૮-૧-૩ હાલ રોકાયેલા રહે છે
- (૨) સ્મારક અંગમાળાઓના પ્રકાશન માટે મંડળને સોંપાયેલા બે ટ્રસ્ટફંડો ખાતેથી આજસુધીમાં કુલ ૭ પુસ્તકો મંડળે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે, જેમાંની ત્રણ જાનો પૂરેપૂરી વેચાઈ ગઈ છે.

(૯) “પુસ્તકાલય” માસિક બાબત —

“પુસ્તકાલય” માસિકનું ૨૩ મું વર્ષ સુન ૧૯૪૬ આખરે પૂરું થયું છે તા. ૧-૮-૪૮ થી તા. ૩૦-૬-૪૯ સુધીના અગીઆગ માસમાં લવાજમ ખાતે રૂ. ૪૭૫૨૭ અને જાહેરખર્ચ ખાતે રૂ. ૨૨૨૪-૧૨-૦ મળી કુલ રૂ. ૬૯૭૬-૧૨-૦ જમા મળ્યા હતા ખર્ચની રકમ રૂ. ૮૧૪૪-૪-૩ થઈ છે, એટલે માસિક ખાતે રૂ. ૧૧૬૭-૮-૩ ની ખોટ બાક છે પાછી બચત રૂ. ૧૨૦૯૭-૫-૩ માંથી તે ખોટ બાદ જતા બચત રૂ. ૧૦૯૨૯-૧૩-૦ રહે છે તેમાં બ્યાન્કનું ઉત્પન ઉમેરતા એ ખાખી બચત રૂ. ૧૧૦૦૪-૧૫-૩ રહે છે માસિકનું લવાજમ બધા ગ્રાહકો તરફથી ડિસેમ્બર ૧૯૪૬ આખરે સુધીનું વસુલ મળેલું છે માસિકના વર્ષ દરમ્યાનના ઉત્પન ખર્ચનો હિસાબ આ ગ્રાંથે છલાયેને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે મંડળના રજતજય તિ મહોત્સવ પ્રસંગે “પુસ્તકાલય” માસિકનો ખાસ અંક એપ્રિલ મામમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો હતો, તે બધા ગ્રાહકોને તેમ જ મંડળના તમામ સભાસદોને વિના મૂલ્યે મોકલી આપવામાં આવ્યો હતો.

“પુસ્તકાલય” માસિક ખાતેથી માસિકના ત્રણે એક મામના પગારના બેાનમના રૂ. ૮૦ આપવા વ્યવસ્થાપકો આપને લલ્લામણુ કરે છે.

(૧૦) હિસાબ —

આ સાથેના નફોતોટાના પત્રકમાં જણાવ્યા મુજબ નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળે કુલ રૂ. ૮૫૮૪-૧૫-૩ નો એખમો નફો કર્યો છે તેમાંનું વર્ષના નફા પૈકીના બાકી રૂ. ૧૮૦-૭-૧ ઉમેરતા કુલ નફો રૂ. ૮૭૬૫-૬-૪ થાય છે, તેની વહેંચણી નીચે મુજબ કરવા બવરથાપકો આપને લલ્લામણુ કરે છે

	રૂા. આ. પા.
(૧) રિઝર્વ ફંડ ખાતે લઈ જવા (જે હવે રૂા. ૨૨૮૭૧-૦-૦ થશે)	૨૧૪૭- ૦-૦
(૨) મલાસદોને શેરનું ૪૫૫ ટકા લેખે ડિવિડન્ડ વહેંચવા	૨૨૨૦-૧૦-૦
(૩) નોકરોને એક માસનો પગાર બોનસ તરીકે આપવા	૬૧૩-૧૨-૯
(૪) મકાન ફંડ ખાતે લઈ જવા (જે હવે રૂા. ૨૬૪૦૦-૦-૦ થશે)	૧૪૫૦- ૩-૪
(૫) રટાફ ગ્રેન્યુહટી ફંડ ખાતે લઈ જવા (જે હવે રૂા. ૩૦૦૦-૦-૦ થશે)	૧૦૦૦- ૦-૦
(૬) આવવા વર્ષના નફા ખાતે લઈ જવા	૧૩૩૩-૧૨-૩

રૂા ૮૭૬૫- ૬-૪

(૧૧) નિમણુક.—

(૧) મહાજના વ્યવસ્થાપકો પૈકી (૧) શ્રી. શંકરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ, વડોદરા (૨) શ્રી ચિમનભાઈ હરિભાઈ અમીન, મત્રી, સા પુ વરણામા અને (૩) શ્રી રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ ભટ્ટ મત્રી, સા પુ શિનોર-એ ત્રણ વ્યવસ્થાપકો ચાલુ સાલે નિયમ મુજબ નિવૃત્ત થાય છે. નિવૃત્ત થતા વ્યવસ્થાપકો ફરીથી સુ ટાવાને ખાત્ર છે અને તે માટે ખુશી છે. ઉપર મુજબ વ્યક્તિગત સલાસદોની એક જગા અને પુસ્તકાલયોના મત્રીઓ વા પ્રતિનિધિઓની બે જગા એ રીતે ત્રણ જગા પૂરવાની છે, તે પૂરવા આપને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

(૨) તવા વર્ષના ઑડિટરો નીમવા તથા તેમનું લવાજમ નક્કી કરવા વ્યવસ્થાપકો આપને વિનંતિ કરે છે

(૧૨) સને ૧૯૪૯-૫૦ ના વર્ષ માટે નીચે મુજબ આવક ખર્ચનું અંદાજ-પત્ર (બજેટ) મંજૂર કરવા વ્યવસ્થાપકો આપને કલમભણુ કરે છે—

મહાજનો મુખ્ય વિભાગ

ઉત્પન્ન	ખર્ચ
રૂા. આ. પા.	રૂા. આ. પા.
પુસ્તકોનું કમિશન	૭૦૦૦-૦-૦
પત્રોનું કમિશન	૩૫૦૦-૦-૦
બ્યાજનું ઉત્પન્ન	૮૫૦૦-૦-૦
રૂા ૧૯૦૦૦-૦-૦	
	પગાર
	નોકરોને મોખવારી ભથ્થુ
	પોસ્ટેજ
	છપામણુ
	ક ટીજન્ટ
	મકાનભાડું
	ફલેક્ટ્રીક ચાર્જીસ
	ઑડિટર શી
	ગ્રો ફંડમાં મહાજનો ફાળો
	આગના વિમાનુ પ્રીમિયમ
	મુસાફરી ખર્ચ
	આકસ્મિક ખર્ચ
	રૂા ૧૪૯૦૦-૦-૦

રૂપો વિભાગ

રૂ. આ પા.	રૂ. આ પા.
પુસ્તકોનું કમિશન, ૫૦૦૦-૦-૦	પગાર ૧૮૦૦-૦-૦
૩ ૫૦૦૦-૦-૦	ગોઠરોને મેધિવારી ભથ્થુ ૧૩૫૦-૦-૦
	પોસ્ટેજ ૧૦૦-૦-૦
	કંટીનન્ટ હપામણ ૧૦૦-૦-૦
	મકાન ભાડું ૪૦૦-૦-૦
	એડિટ શી ૨૫-૦-૦
	આગના વિભાનું પ્રીમિયમ ૭૫-૦-૦
	એજન્ટોની ડિપોઝીટનું બ્યાન્ડ ૨૫૦-૦-૦
	આકરિમક ખર્ચ ૧૦૦-૦-૦
	૩, ૪૨૦૦-૦

(૧૩) મહાત્મા રોધ્ય મહોત્સવની ઉજવણી—

ગત સામાન્ય સભામાં નક્કી થયા મુજબ નિવેદનચણા વર્ષમાં મહાત્માની સ્થાપનાને તા ૩૧-૩-૪૬ ના રોજ પચીસ વર્ષ પૂર્ણ થતાં હોવાથી તેના ગૌરવ મહોત્સવની ઉજવણી સારી રીતે કરવાનું હતું હતું સદર ઉજવણી ના ૨-૫-૪૬ ના રોજ વડોદરા રાજ્યના નિવૃત્ત મહાઅમાત્ય માનનીય ડૉ. હવરાજ મહેતાના પ્રમુખપણા નીચે થઈ હતી, જેમાં વડોદરા શહેરના તેમ જ રાજ્યના અગ્રણ્ય નાગરિકોએ તેમ જ મહાત્મા સભાસદોએ સારી સખામાં હાજરી આપી હતી ઉજવણીનું કુલ ખર્ચ રૂ ૧૬૬૪-૧૨-૬ થયું હતું. તે પેટે ગત વર્ષની નફાની કાગવણીના રૂ ૧૦૦૦-૦-૦ બાદ જતાં વધાગના રૂ ૬૬૪-૧૨-૬ ચાલુ વર્ષના ખર્ચમાં બજેટમાં મંજૂર થયા પ્રમાણે ગણવામાં આવ્યા છે ગત સામાન્ય સભાએ ગૌરવ મહોત્સવની ઉજવણી ખાતે બજેટમાં રૂ ૧૦૦૦ ના વિશેષ ખર્ચની મંજૂરી આપી હતી.

(૧૪) મહાત્મા ગાંધી નેશનલ મેમોરીઅલ ફંડ —

ગત વર્ષના ટ્રિપોર્ટમાં બ્યવસ્થાપક મહાત્મા સને ૧૯૪૮-૪૬ ના વર્ષ માટે ભલામણ કરેલા બજેટમાં ફેરફાર કરીને સામાન્ય સભાએ તા ૧૦-૧૦-૪૮ ના રોજ મહાત્મા ગાંધી નેશનલ મેમોરીઅલ ફંડમાં મહાત્મા તરફથી ફાળા માટે રૂ ૧૦૦૫ ના વિશેષ ખર્ચની નોંધવાઈ કરી હતી. તે મુજબ સદર રકમ વર્ષ દરમ્યાન અદા કરવામાં આવી છે

(૧૫) મ્મ. મોતીલાલ ન. અમીન જ્યુબિલી વ્યાગ વાંચનાસભ્ય —

વડોદરાનું જ્યુબિલી વ્યાગ વાચનાસભ્ય, જેને સ્વ મોતીલાલ ન. અમીનની યાદગીરીમાં મહાત્મા ચલાવવાનું કારણ છે, તેની લોભમદદના રૂ ૬૦ નિવેદનચણા વર્ષમાં મુલાકાતના મેસર્સ હગનવાય નેશનલ મદાસ ઝવેરી તરફથી પહેલાંની જેમ મળ્યા હતા, જે બદલ તેઓશ્રીનો અગ્રે આભાર માનવામાં આવે છે તે ઉપર સરકાર પચાવત મદદ કુલ રૂ ૧૦૦ વર્ષ દરમ્યાન મળી હતી આ વાંચનાસભ્યનો ધણો સારો લાભ લેવાય છે

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૬૦ ને જોડો)

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી
તા. ૩૦ માહે જુન સને ૧૯૪૯ ના રોજનુ

ભાગીદારી અને દેવુ	શ્રી આ. પા	શ્રી આ. પા
૧ ભાગીદારી — સત્તાધારી થાપણ-૨૦૦૦ શેર દરેક શ્રી. ૨૫ નો ભરાવના કાઢેની થાપણ ભાગીદારી થાપણ — ૧૯૮૩ શેર દરેક શ્રી. ૨૫ નો વસુલ માંગેલી થાપણ ૧૯૮૩ શેર દરેક શ્રી. ૨૫ નો	૫૦૦૦૦-૦-૦ ૫૦૦૦૦-૦-૦ ૪૯૫૭૫-૦-૦	૪૯૫૭૫-૦-૦
૨ રિઝર્વ ફંડ — ગયા વર્ષના સરવાલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે ઉમેરો ગયા વર્ષના નફાની વહેંચણી પૈકીના સાધાણ સહાના કરાવ પ્રમાણે ઉમેરો ચુક વર્ષની સાખવાનું શ્રી	૧૮૩૬૨-૦-૦ ૨૩૪૭-૦-૦ ૧૫-૦-૦	૨૫૭૨૪-૦-૦
૨ A ઇન્વેસ્ટમેન્ટ રિઝર્વ — ગયા વર્ષના સરવાલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે બાદ પાટા હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક પ્રેક્શન ઓ ના ભાવફેરના	૫૦૫૩-૧૪-૦ ૫૦૮-૦-૦	૪૫૫૨ ૧૪-૦
૨ B નફાની વહેંચણી સરખી રાખવાનું ફંડ		૩૪૬૭-૮-૦
૩ નોકર સહાયક ફંડ —		૫૨૨-૪-૩
૪ મકાનફંડ — ગયા વર્ષના સરવાલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે ઉમેરો ગયા વર્ષના નફાની વહેંચણી પૈકીના સાધાણ સહાના કરાવ પ્રમાણે ઉમેરો વ્યવસ્થાપક મકાનના કરાવ પ્રમાણે જુક ડેપોના અનામત નફાના લીધા તે	૧૬૫૦૦-૮-૦ ૨૦૦૦-૦-૦ ૬૪૪૮-૬૨-૦	૨૪૯૪૮-૧૨-૮
૫ દેવુ — (વગર તારણનું)		
૧ પુસ્તકાલયોની થાપણો ખાતે (વ્યાજલક્ષ) જુક ડેપોના એજન્ટોની ડીપોઝીટ	૪૧૨૫૧૬-૧-૦ ૨૬૮૦૦-૦-૦	૪૪૨૩૧૬-૧-૦
૨ પરચેસ દેવુ (વગર વ્યાજલક્ષ) ૧ આમ પુસ્તકાલયોની ખરીદ પેટે એડવાન્સ ૧ પુસ્તકો માટે ૧૦૩૬૭-૦-૪ ૨ બજેટની બચત ૫૬૦૦-૧-૨ ૩ બજેટની લોકમહદ ૪૧૮૨-૩-૪ ૨ છતર આહોતરફથી જમા ૩ જુકસેવરોના જમા ૪ ચાલુ વર્ષના ખર્ચ પેટે આપવાના બાકી ૫ શેર માટે ડીપોઝીટ	૨૦૪૪૯-૪-૧૦ ૧૩૦૦૬-૧૪-૬ ૧૨૫૪૭-૪-૨ ૨૬૮-૮-૬ ૨૬-૦-૦	૪૬૩૨૮-૦-૦

મડળ લિ. વડોદરા.

મડળના દેવા તથા લાહેણાં સરનાયુ:—

મિલકત અને લેણુ	કા આ. પા.	કા આ. પા
૧ ગિલ્ડી સામાન ૩૧-૭-૪૮ સુધીની પડતર કિ મત ચાણુ વર્ષનો વધારો	૫૭૧૨-૧૩-૬ ૨૫-૦-૦	
બાદ: પાછલો વધારો	૫૭૩૭-૧૩-૬ ૫૦૦૧-૩-૬	૭૩૬-૧૦-૦
૨ માસ સ્ટોકમાં — મત્રીએ સર્ટીફિકેટ કરેલી ચાલી મુજબ પુસ્તકો વિ પડતર કિ મતે		૨૧૫૩૫-૪-૮
૨ A પ્રકાશન ખાતાનાં પુસ્તકો (પડતર કિ મત- માથા વેચાણુ બાદ જતા)		૬૩૦૮-૧-૩
૩ લેણુ:—(સદર) પુસ્તકલેણુ અને અન્ય ગ્રાહકો પાસે બાકી		૧૯૬૩૬-૧૫-૬
૪ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ્સ — (પડતર બાવળી)		
*નરોડા સે. કો. ઓ. બેંક લિ ના શેર ૨૫૦ દરેક	૬૩૭૫-૦-૦	
શા પંખોના બરાબલા શા ૩૭-૮ પ્રમાણુ	૬૦૦-૦-૦	
*મહેસાણા પ્રાંત સહકારી બેંક લિ ના શેર ૪૦ દરેક		
શા ૨ પંખોના બરાબલા શા. ૧૫	૧૨૦૦-૦-૦	
પેટલા- સહકારી બેંક લિ ના શેર ૧૨૦ દરેક	૧૦૦૦-૦-૦	
શા ૧૦૫ પુગ બગાએલા		
અમરેલી બેંચીવાડી પેટી લિ ના શેર ૧૦૦ દરેક	૧૦૦૦-૦-૦	
શા ૧૦૫ પુગ બગાએલા	૧૦૦૦-૦-૦	
*વડોદરા કો. ઓ. લે. મો. બેંક લિ ના શેર ૪૦	૧૦૦૦-૦-૦	
દરેક શા પંખોના બરાબલા શા ૨૫	૬૧૮૭-૮-૦	
ધી ટાટા હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક પાવર સપ્લાય કં. લિ ના	૨૦૦૦-૦-૦	૨૧૩૬૨-૮-૦
પ્રે શેર ૫૦ આબના અનુભાવ ૧૨૩-૧૨-૦		
વડોદરા શહેર વિવિધ કાર્યકારી સ સંઘ લિ ના		
શેર ન ૨ દરેક શા ૧૦૦૦૦ નો	૫૦૦૦-૦-૦	
વડોદરા કો. ઓ. લે. મો. બેંક લિ ના ડીમેન્ડ	૨૬૦૦૦-૦-૦	
ક ટકાના શા ૫૦૦૦	૫૦૦૦-૦-૦	
વડોદરા કો. ઓ. લે. મો. બેંક લિ ના ડીમેન્ડ	૫૦૦૦-૦-૦	
ન્યર્સ બીજી બ્રેણી ક્રેડીટકાના શા ૨૬૦૦૦	૪૧૦૦૦-૦-૦	
નવસારી કો. ઓ. લે. મો. બેંક લિ. ના ડીમેન્ડ	૩૪૪-૭-૧	
ન્યર્સ ક્રેડીટકાના શા ૫૦૦૦	૫૧૭-૧૦-૭	
મદ્રાસ સે કો. ઓ. લે. મો. બેંક લિ ના ડીમેન્ડ	૪૬૨૭-૭-૮	૫૪૮૬-૮-૪
ન્યર્સ ક્રેડીટકાના કુલ શા ૫૦૦૦		
૫ સેવિન્સ—		
ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ. વડોદરા ૧%		
ધી સેવિલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લિ મુબાઈ ૧%		
પોસ્ટ ઓફિસ સેવિન્સ ૧૩%		

કડીજન્ટ લાયબીલીટી કો. ઓ. બેંકના શેર ૭૫૨ વસુલ નહિ માગેલી એવી કાલની રકમ
શા ૪૫૨૫-૦-૦

ક નહિ માગણી થએલુ રિવિરન્ડ—		૫૫૫-૧૫-૦
ગ “પુસ્તકાલય” માસિક—		૧૮૨૪૫-૮-૯
૮ ટ્રસ્ટ ફંડ — તા ૩૧-૭-૪૮ની બાકી		
સ્થાયી ટ્રસ્ટ ફંડના	૨૯૭૬૦-૦-૬	
ઉમેરા ચાલુ વર્ષનો સ્થાયી	૧૦૦૩-૦-૦	
ટ્રસ્ટ ફંડના વધારો		૩૦૭૬૩-૦-૯
ઉમેરા ચાલુ ટ્રસ્ટ ફંડના બચાવ	૩૦૭૬૩-૧-૭	
ઉમેરા નહિ ખર્ચાએલું બચાવ	૫૮૭-૦-૪	
૯ સ્ટાફ પ્રોવિડન્ટ ફંડ —		૩૪૪૨૮-૨-૮
૧૦ સ્ટાફ ગ્રેન્થુપટી ફંડ —		૪૦૮૫-૧-૯
ગયા વર્ષના સરવાલામાં બચાવવા પ્રમાણે	૧૦૦૦-૦-૦	
ઉમેરા ગયા વર્ષનો નફાનો વહે ચણી પૈકીના		
સાધારણ સભાના ઠરાવ મુજબ	૧૦૦૦-૦-૦	૨૦૦૦-૦-૦
૧૧ નફા તોડા ખાતુ —		
સને ૧૯૪૭-૪૮ના નફા તોડાની બાકી	૯૩૮૬-૧૦-૧	
બાદ સાધારણ સભાના ઠરાવ મુજબ વહે ચણી		
૧ ગ્રાન્ટ ફંડ ખાતે	૨૩૪૭-૦-૦	
૨ સભાસદોને જાણ દેવા લેખે		
રિવિરન્ડ વહે ચલા	૨૨૧૦-૩-૦	
૩ નોટરોને બોનસ	૬૪૯-૦-૦	
૪ મકાનફંડ	૨૦૦૦-૦-૦	
૫ સ્ટાફ ગ્રેન્થુપટી ફંડ	૧૦૦૦-૦-૦	
૬ રજતજયંતિ મહોત્સવ ખાતે	૧૦૦૦-૦-૦	
	૯૨૦૬-૩-૦	
	૧૮૦-૭-૧	
	૮૫૮૪-૧૫૩	૮૭૬૫-૬-૪
ચોખ્ખો નફો		૬૫૨૫૩૦-૧૦-૫

ઓડિટરનો રિપોર્ટ

અમે મહાનુ સરવાયુ તેને લગતા ચોખ્ખા અને, વાઉચરો સાથે તપાસી બેસી છે અને બેઠતા સમગ્ર ખુલાસા અને માહિતી અમને મળ્યા છે અને આથી નિવેદન કરીએ છીએ કે આ સરવાયુ મહાનુ ચોખ્ખામાં બતાવ્યા પ્રમાણે અને અમને મળેલા ખુલાસા અને માહિતી અનુસાર તા ૩૦ જુન ૧૯૪૮ એ મહાનુની સ્થિતિનો સાચો અને યથાર્થ હેવાલ રજુ કરે છે અને તે કાયદાનુસાર બતાવેલું છે વિશેષ જણાવવાનું કે મહાનુ સરવાયામાં બતાવેલા સમગ્ર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ્સ અમે અને બેઠતા તપાસી ખાતરી કરી છે ને તે બરાબર છે

પડોદરા
તા ૩૦-૭-૪૮

Sd/- Apaji Amin & Co
Chartered Accountants, Auditors

૬ મુદતબંધી ચાપણુ —

ધી નેશનલ મેવિંગ્સ સર્ટિફિકેટ (શ. ૭૫૦૦૦)નાં
ને સે સર્ટી વિદ્યાધિકારી સાહેબ પાસે
ડીપોઝીટ મૂકેલા છે

ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ વડોદરા ૧૩%
ધી બરોડા કો. ઓ. બેંક લિ „ ૩%
ધી યુનાઇટેડ કો. બેંક લિ „ ૨%
ધી પબ્લિક નેશનલ બેંક લિ „ ૨૩%
ધી નેશનલ સેવિંગ્સ બેંક લિ „ ૩%
ધી બરોડા મે. કો. ઓ. બેંક લિ વડોદરા ૨૩%
ધી વડોદરા કો. ઓ. લે. 'મો. બેંક લિ „ ૨૩%
કરજીયુ અને સિનેર તાલુકા સહકારી બે. યુ.
લિ. કરજીયુ ૨૩% ટકા
સિનેર તાલુકા ખરીદ વેચાણ મંડળ સિનેર ૩%
પાંચ વર્ષનાં પોસ્ટલ કેસ સર્ટી ૨૩% ટકા
ગણદેવી સહકારી બેંક લિ ગણદેવી ૩%
કોસ બા. ટાટન ગ્રા. કો. ઓ. જી. એન્ડ ગ્રેમીઝ
સો લિ. કોસ બા. ૩%
છટોલા કપાસ મંડળી લિ છટોલા ૩%
વિવિધ કાર્યકારી સહકારી મંડળી છટોલા ૨૩%
વડોદરા ચ. વિ. કાર્યકારી સહકારી સંઘ લિ. ૩%

૧૦૫૫૦૦-૦-૦
૨૦૭૦૬૦-૦-૦
૩૦૦૦૦-૦-૦
૩૦૦૦૦-૦-૦
૫૦૦૦૦-૦-૦
૨૫૦૦૦-૦-૦
૪૦૦૦૦-૦-૦
૭૫૦૦૦-૦-૦
૨૦૨૭૫-૦-૦
૭૦૦૦-૦-૦
૧૦૦૦૦-૦-૦
૫૦૦૦-૦-૦
૧૦૦૦૦-૦-૦
૫૦૦૦-૦-૦
૨૦૦૦૦-૦-૦
૩૦૦૦૦-૦-૦

૪૮૩૪૮૪-૦-૦
૫૬૧૪-૪-૫

૭ લેણુ વ્યાજ —

૮ શકંભદ લેણુ —

બેંક ડિસ્ટ્રીક્ટ સે કો. ઓ. બેંક લિ (ફડયામા)
ના શેર ૨૦ દરેક શ. ૫૦
બેંક ડિ. સે કો. ઓ. બેંક લિ (ફડયામા) ચાપણુ

૧૦૦૦-૦-૦
૪૩૬-૦-૦

૧૪૩૬-૦-૦

૯ ટ્રસ્ટ ફંડોનું ઇન્વેસ્ટમેન્ટસ —

૩ ટકાની ગવર્નમેન્ટ લોન દાર્શનિક કિ મત શ.
૨૪૬૦૦

૨૪૮૯૯-૫-૧૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિ ના શેર ૨૬૨
દરેક શ. ૨૫ ટ્રસ્ટફંડોએ લીધેલા છે

૬૫૫૦-૦-૦

૩૦૪૪૯-૫-૧૦

૧૦ શિલક —

ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ વડોદરા ચાલુ ખાતે
ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ મુબાઈ „
ધી સે ટ્રેલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લિ. મુબાઈ „
રોકડ હાથ લિપર

૧૦૪૫૫ ૧૪-૬
૧૭૧૨-૪-૩
૭૩૬૮-૧૫-૨
૩૪૨-૧૩-૩

૧૬૮૭૧-૧૫-૫

૬૫૨૫૩૦-૧૦-૫

વડોદરા,
તા. ૧૦-૬-૪૯

વા. ના. અમીન
મંત્રી

ચુનીલાલ પુ. શાહ
(અધ્યક્ષ)

શકરભાઈ સો. પટેલ

મણિલાલ મ. કાશીવાળા

અખાલાલ વિ. ઠક્કર

વસંતભાઈ મૂ. પટેલ

ચિમનભાઈ હ. અમીન

વ્યવસ્થાપક મંડળના સભાસભા

પુસ્તકાલય મહાયક સહકારી મહળ લિ. વડોદરા.

૧-૮-૪૮ થી ૩૦-૬-૪૯ સુધીનું નફાતોડાનું પત્રક —

ઉત્પન્ન :—	રૂ. આ. પા.	ખર્ચ :—	રૂ. આ. પા.
૩૭ શેર સર્ટીફિકેટ શી	૨-૦-૦	પગાર	૭૦૭૨-૭-૬
પત્રો માસિકોનું કમિશન	૪૦૦૬-૦-૧	પોસ્ટેજ	૪૧૦-૨-૬
પુસ્તકવેચાણનો નફો	૧૧૫૯૮-૧૩-૧	કટિંગ	૪૪૧-૭-૯
		છપામણી	૬૪૭-૦-૦
વ્યાજનું ઉત્પન્ન —		હાલેકટ્રીક ચાર્જસ	૧૧૪-૭-૬
રોકડું મળેલું વ્યાજ	૯૦૦૪-૩-૧	મશાનભાડું	૧૦૯૦-૦-૦
લેણ વ્યાજ	૫૬૧૪-૪-૫	મેલિવારી બચ્ચુ	૩૫૭૬-૪-૦
		આગના વીમાનું પ્રીમિયમ	૨૧૨-૮-૦
		પ્રો. ફ. આ. મ. ડળનો ફાળો	૨૯૩-૧૧-૦
		ઓડિટ ફી	૧૬૮-૨-૬
		મુસાફરીખર્ચ	૧૫-૦-૦
		રજતજયંતિ ઉજવણી ખાતે	૯૯૪-૧૨-૯
		મહાત્મા ગાંધી ફંડ	૧૦૦૧-૦-૦
		ચાપણો ઉપર આપેલું વ્યાજ	૫૬૦૩-૫-૧૧
			૨૧૯૪૦-૫-૫
		નફો	૮૫૮૪-૧૫-૩
	૩૦૫૨૫-૪-૮		૩૦૫૨૫-૪-૮

પુસ્તકાલય મહાયક સહકારી મહળ લિ. વડોદરા.

૧-૮-૪૮ થી ૩૦-૬-૪૯ સુધીના ટ્રેડિંગ એકાઉન્ટ —

	રૂ. આ. પા.	રૂ. આ. પા.
તા. ૧-૮-૪૮ ના રોજ માલ સ્ટોકમાં	૩૦૩૯૪-૪-૮	
ઉમેરો તા. ૩૦-૬-૪૯ સુધીની ખરીદ	૧૫૧૪૭૯-૩-૦	
તા. ૩૦-૬-૪૯ સુધીનું વેચાણ		૧૭૧૯૩૭-૦-૧
તા. ૩૦-૬-૪૯ ના રોજ માલ સ્ટોકમાં		૨૧૫૩૫-૪-૮
પુસ્તક વેચાણનો ચોખ્ખો નફો	૧૧૫૯૮-૧૩-૧	
	૧૯૩૪૭૨-૪-૯	૧૯૩૪૭૨-૪-૯

ઉપરનો નફાતોડાનો હિસાબ તમારો છે અને તે જરાખર છે

વડોદરા,
તા. ૩૦-૭-૪૯ }

Sd/- Apajl Amin & Co.
Chartered Accountants, Auditors

“ પુસ્તકાલય ” માસિકનો સને ૧૯૪૮-૪૯ નો હિસાબ.

(તા. ૧-૮-૪૮ થી ૩૦-૬-૪૯ સુધીના ૨૩ મા વર્ષના)

આવક

લગભગ ખાતે	૪૭૫૨-૦-૦
ગ. ખ. ખાતે	૨૨૨૪-૧૨-૦
	<hr/>
	૬૯૭૬-૧૨-૦

ખર્ચ

છપામણી ખાતે (પ્રત ૧૬૦૦)	૮૬૫૦-૧૪-૦
મેટરના ફોર્મ ૬૮૧+૨૬૧ (ગ. ખ. ના)	
ત્રીના પગાર-મોઘવારી ખાતે	૧૧૨૫-૦-૦
” પ્રોવિડન્ટ ફંડ	૫૨-૧૩-૦
ક્ષામણના વપરાશ ખાતે	૨૬૩૯-૮-૯
સ પાઠન-પ્રકીર્ણ ખાતે	૩૮૧-૦-૬
પોસ્ટેજ ખાતે	૨૫૫-૦-૦
આ પુ ને મદદ ખાતે	૪૦-૦-૦

વર્ષ આખરે બેઠે	૧૧૬૭-૮-૩	
	<hr/>	<hr/>
	૮૧૪૪-૪-૩	૮૧૪૪-૪-૩

તારીજ

બાજુ ખાતે	૭૫-૨-૩	
પાઠના નફા ખાતે	૧૨૦૯૭-૫-૩	
ક્ષામણના સ્ટોક ખાતે		૪૩૩-૬-૬
પુ સ. સ મંડળ ખાતે		૧૦૨૩૫-૮-૯
ગ. ખ. ના આવવાના ખાકી		૩૩૬-૦-૦
બેઠ		૧૧૬૭-૮-૩
	<hr/>	<hr/>
	૧૨૧૭૨-૭-૬	૧૨૧૭૨-૭-૬

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. વડોદરાના

વપ	સભાસદ સંખ્યા	શેર સંખ્યા	વસુલ આવેલી શેરોના મૂલ્યે રૂ.	રિઝર્વ ફંડ રૂ.	પુસ્તકાલય આવક રૂ.	પુસ્તકાલય નફા રૂ.	શેર ઉપર વ- સુલેકાવ રૂ.	ખરીદી રૂ.	વેચાણ રૂ.
૩૧-૩-૨૫	૨૧૮	૨૫૭	૫૩૨૫	૦	૪૫૯૬	૫૬૭	૬ ૧૩૧+૯	૯૪૦૨	
૩૧-૩-૨૬	૨૯૪	૩૩૬	૮૦૯૦	૨૫૦	૧૫૭૭૮	૭૦૮	૬ ૨૨૬૮૦	૧૮૫૧૭	
૩૧-૩-૨૭	૩૧૪	૩૬૨	૮૮૭૦	૫૦૦	૨૭૦૩૯	૬૭૯	૬ ૨૪૫૩૨	૨૩૯૯૦	
૩૧-૩-૨૮	૩૨૪	૩૯૧	૯૬૨૫	૭૫૦	૪૧૧૪૦	૧૧૩૭	૬,૩૦૦૪૯	૩૨૯૫૨	
*૩૧-૧૨-૨૯	૩૪૭	૪૪૧	૧૦૯૨૫	૧૦૫૦	૬૩૫૭૬	૧૫૦૪	૬ ૪૪૭૯૯	૫૧૮૯૧	
૩૧-૧૨-૩૦	૩૬૮	૫૨૪	૧૩૦૧૦	૧૪૩૦	૮૫૦૨૩	૨૬૭૬	૬ ૩૧૯૨૩	૩૬૯૭૩	
૩૧-૧૨-૩૧	૩૮૯	૬૯૦	૧૭૧૭૦	૩૨૭૫	૧૦૬૦૦૫	૨૩૭૯	૬ ૪૧૫૨૪	૪૧૯૨૯	
૩૧-૧૨-૩૨	૪૦૬	૭૩૯	૧૮૩૭૫	+૭૦૯૬	૧૨૭૫૪૧	૩૪૨૩	૬ ૫૪૨૪૦	૫૭૨૬૮	
*૩૧-૭-૩૪	૪૩૨	૮૭૫	૨૧૮૦૫	+૬૬૧૩	૧૬૫૮૭૫	૨૧૯૫	૬ ૯૮૬૯૯	૧ ૫૭૧૧	
૩૧-૭-૩૫	૪૪૪	૯૧૮	૨૨૮૯૦	+૬૯૪૫	૧૭૩૯૬૫	૨૩૯૬	૪૬ ૪૩૪૧૫	૪૮૪૬૭	
૩૧-૭-૩૬	૪૭૩	૧૦૦૯	૨૫૧૬૫	+૮૦૦૯	૧૮૦૨૩૦	૨૩૫૨	૪૬ ૪૨૪૩૨	૪૮૭૯૩	
૩૧-૭-૩૭	૪૮૭	૧૦૬૪	૨૬૫૮૦	+૧૧૭૪૮	૧૯૪૬૧૭	૧૦૧	૪૬ ૩૪૧૫૭	૩૮૩૭૨	
૩૧-૭-૩૮	૫૦૦	૧૧૧૪	૨૭૮૫૦	+૧૧૯૬૪	૧૬૧૨૫૫	૨૭૧૮	૪ ૩૭૧૯૦	૪૦૫૯૭	
૩૧-૭-૩૯	૫૦૫	૧૧૫૩	૨૮૮૨૫	+૧૩૨૩૮	૧૬૬૨૫૪	૩૭૭૫	૪૬ ૩૭૬૦૫	૪૨૨૫૦	
૩૧-૭-૪૦	૫૨૫	૧૨૭૫	૩૧૮૭૫	+૧૫૨૨૪	૧૭૮૯૨૪	૨૮૦૫	૪૬ ૩૫૯૫૫	૩૯૧૮૫	
૩૧-૭-૪૧	૫૩૯	૧૪૧૩	૩૫૩૨૫	+૧૫૭૭૫	૧૯૬૭૫૫	૩૮૬૨	૫ ૪૪૨૫૮	૪૮૪૦૦	
૩૧-૭-૪૨	૬૦૫	૧૫૮૪	૩૯૬૦૦	+૨૩૧૯૨	૨૦૯૩૨૦	૩૦૩૯	૪ ૩૮૭૧૯	૪૩૫૮૨	
૩૧-૭-૪૩	૬૪૦	૧૬૨૮	૪૦૭૦૦	+૨૪૧૪૮	૨૨૭૨૮૭	૪૯૬૦	૪૬ ૪૯૩૨૭	૫૩૦૩૧	
૩૧-૭-૪૪	૭૩૫	૧૭૪૫	૪૩૬૨૫	+૨૬૮૦૧	૨૩૧૮૭૬	૫૨૨૩	૪૬ ૫૧૦૭૭	૫૬૮૪૭	
૩૧-૭-૪૫	૭૯૧	૧૮૧૪	૪૫૩૫૦	+૨૮૧૧૭	૨૩૫૪૧૫	૫૨૫૨	૪૬ ૪૯૧૧૨	૫૬૦૬૬	
૩૧-૭-૪૬	૮૨૯	૧૮૭૦	૪૬૭૫૦	+૪૨૬૭૩	૨૫૯૧૩૦	૫૩૯૯	૬ ૬૨૦૨૮	૬૬૪૫૫	
૩૧-૭-૪૭	૮૯૪	૧૯૫૮	૪૮૯૫૦	+૪૪૦૬૩	૩૭૭૩૩૭	૧૫૬૧	૪૧ ૫૮૭૯૦	૬૧૬૧૮	
*૩૧-૭-૪૮	૮૯૯	૧૯૬૮	૪૯૨૦૦	*૪૪૬૩૪	૩૯૪૨૭૮	૯૩૮૬	૪૧ ૧૬૬૫૫૮	૧૭૬૧૧૪	
*૩૦-૬-૪૯	૯૧૮	૧૯૮૩	૪૯૫૭૫	*૫૬૨૪૬	૪૧૨૫૧૬	૮૫૮૪	- ૧૫૧૪૭૯	૧૭૧૯૩૭	

- * ૨૧ માસનો હિસાબ ૨૧૯ માસનો હિસાબ + આ ૨૩ મહા નફાની વહેંચણી કરાવેલી રાખવાનું
 † આ આકાશ બે વર્ષના છે. - ૩૧-૭-૪૮ વર્ષના આકાશ શુકરેગો વિભાગ સાથેના છે

છેલ્લાં પચીસ વર્ષની પ્રગતિના આંકડા

છિપ્ત- સં	ખર્ચ સં	પુસ્તક પ્રકાશ મોટી સંખ્યાવાળી રકમ સં	છિપ્ત- સં	‘પુસ્તકાલય’ માસિક		દ્રશ્યદ્રવ્ય	
				ખર્ચ	નફો અથવા તોફો	ચંપા	રકમ
૧૪૭૩	૮૮૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૩૦૬૬	૨૩૬૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૪૧૭૨	૩૪૬૩	૧૬૫૬	૧૩૬૩	૧૪૫૮	૬૫ ખોટ	૦	૦
૫૬૨૦	૪૭૮૩	૪૧૭૫	૨૬૦૦	૩૨૩૧	૩૩૦ ખોટ	૦	૦
૧૧૭૪૨	૧૦૨૩૮	૬૦૪૨	૩૧૫૦	૩૧૦	૪૧ નફો	૧	૧૫૧
૧૦૪૫૨	૭૭૭૬	૭૭૭૮	૬૦૦૬૭	૬૬૨૭૬	૬૭૬૦ નફો	૨	૩૫૨
૧૧૯૯૪	૬૬૧૫	૮૨૭૫	૩૮૮૬	૩૬૬૬	૨૨૨ નફો	૬	૧૬૫૫
૧૪૨૩૬	૧૦૮૧૬	૮૮૫૭	૪૩૨૭	૩૮૩૪	૪૬૩ નફો	૮	૨૧૫૭
૨૧૮૬૬	૧૬૬૭૪	૮૦૮૩	૪૨૧૧	૩૮૪૭	૩૬૩ નફો	૧૧	૬૦૮૬
૧૪૧૪૬	૧૧૭૫૨	૬૫૨૧	૪૩૮૦	૩૭૫૪	૬૨૫ નફો	૧૨	૮૦૭૬
૧૩૭૪૦	૧૧૩૮૮	૬૭૦૬	૪૬૫૩	૪૧૨૩	૫૨૬ નફો	૧૭	૧૧૮૪૮
૧૧૦૪૧	૧૦૬૪૦	૫૫૬૩	૪૬૧૧	૫૦૦૪	૬૩ ખોટ	૨૫	૧૪૩૩૧
૧૧૨૮૭	૮૫૬૬	૪૬૪૦	૪૬૩૩	૪૬૬૦	૨૭૧ નફો	૩૩	૧૮૨૫૦
૧૧૬૬૧	૭૬૧૫	૩૮૦૦	૫૨૩૩	૪૪૨૪	૮૦૬ નફો	૩૭	૧૮૪૩૧
૧૧૧૭૦	૮૩૬૫	૨૮૮૦	૫૫૪૪	૪૮૨૭	૭૧૭ નફો	૩૯	૧૬૨૪૪
૧૨૫૩૭	૮૭૧૪	૧૮૭૪	૫૨૦૨	૩૯૮૬	૧૨૧૬ નફો	૪૦	૧૬૩૬૨
૧૨૨૧૪	૬૧૭૪	૧૬૫૬	૫૫૪૩	૫૦૨૮	૫૧૫ નફો	૪૨	૨૪૧૬૮
૧૪૮૭૨	૬૬૧૨	૧૪૧૫	૫૭૨૪	૪૬૪૮	૭૭૬ નફો	૪૬	૨૬૧૪૪
૬૪૮૮૪	૬૬૬૦	૬૧૮	૬૧૨૪	૬૨૦૫	૮૦ ખોટ	૪૯	૨૭૩૬૨
૧૫૫૨૬	૧૦૨૭૬	૫૫૭૩	૬૩૪૬	૫૪૧૫	૬૩૦ નફો	૫૪	૨૭૩૬૫
૧૮૧૫૬	૧૨૭૫૬	૪૫૦૦	*૧૨૧૬૩	*૮૬૧૫	*૩૫૭૮ નફો	૫૭	૨૯૦૬૦
૧૭૧૬૦	૧૫૭૨૮	૨૬૪૭	૬૫૫૮	૬૪૪૦	૧૧૮ નફો	૬૫	૩૦૧૦૦
૨૬૧૫૭	૧૬૭૭૦	૨૭૮૭	૭૧૭૬	૭૦૮૬	૮૬ નફો	૮૫	૩૨૨૧૮
૩૦૫૨૫	૨૧૬૪૦	૧૩૦૮	૬૬૭૬	૮૧૪૪	૧૧૬૮ ખોટ	૮૬	૩૩૮૩૬

ફંડ, ઇન્વેસ્ટમેન્ટ રિઝર્વ ફંડ, મકાન ફંડ તથા નોનર સહાયક ફંડ અને સ્ટાફ ગ્રેજ્યુએટ ફંડની રકમનો સમાવેશ કરેલો છે. *આ આંકડા ૧૬ માસના છે.

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી

ટ્રસ્ટ ફંડોના હિસાબ

અનુક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૧	દીવાળીયા સ્મારક જ્ઞાનપ્રચારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. માણીકલાલ કિશોર- ભાઈ પટેલ, પિંછીજ	૪-૩-૨૮
૨	રહેલ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. હુલસીભાઈ બકોરભાઈ અમીન, ભાદરજી	૧૪-૮-૩૦
૩	વટાદરા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	„ „	૩૦-૮-૩૧
૪	શ્રી. સયાજીરાવ ગાયકવાડ ટ્રસ્ટ ફંડ	પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના એક હિમાયતી	૩૦-૮-૩૧
૫	મત્રી વલ્લભદાસ જમનાદાસ મૂળજી ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. નંદવરલાલ ગિરધર લાલ શાહ, ચિતોર	૩૦-૮-૩૧
૬	ભારેળા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, ભાદરજી	૨૭-૧૨-૩૧
૭	સ્વ. ધનીમહેન ભક્ત સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. ભુવાભાઈ પરસોતમ- ભાઈ ભગત, ધામજી	૨૭-૩-૩૨
૮	સ્વ. લખાભાઈ ગોવિંદભાઈ ભક્ત ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. ભગાભાઈ ગોવન, ધામજી	૩૧-૭-૩૨
૯	શ્રી. બોડન સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ	મત્રીઓ, બોડન સ્મારક ફંડ	૩૦-૭-૩૩
૧૦	ચાલુ ટ્રસ્ટ રૂ. ૧૦૦ની રકમ પૂરેપૂરી ખર્ચાઈ છે.		
૧૧	નાની નરોલી તા. મંત્રિરોજ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી, સા. પુ. નાની નરોલી	૨૮-૭-૩૪
૧૨	ડભોઈ નરસિંહભાઈ શંકરભાઈ સાર્વ- જનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	રા. આદિતભાઈ મયુરભાઈ રા. અ. ગાલાલ શંકરભાઈ	૮-૩-૩૪

મંડળ લિ વડોદરા

તા. ૩૦-૬-૪૯ સુધીના

રકમ રૂ	કયા રેકૉર્ડી છે	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો શું ઉપયોગ કરવાનો છે ?
પ	ફ	બ	ડ
૧૫૧	પુ સ સ મંડળની ૬ શેરોમાં	૦-૦-૦	પીઢીજ સા પુ ને મોકલવી.
૧૦૧	પુ સ સ મંડળની ૪ શેરોમાં	૮-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદી રૂઢેલ સા. પુ. ને ભેટ આપવ
૧૦૧	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદી વટલાગ સા. પુ ને આપવાં
૫૦૧	મંડળના ૨૦ શેરોમાં	૦-૦-૦	વડોદરા શાળા પુ પરિષદ મંડળને આપવી
૬૨૬	પુ. સ સ મંડળની ૨૫ શેરોમાં	૧૦૦-૧-૦	ચિનોર, સંખેડા અને તિલકવાડા તાલુકા સા પુ ને મદદ કરવા
૧૦૧	પુ સ. સ મંડળની ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને ઝરોળ સા. પુ. ને આપવાં.
૧૦૧	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને ધામણ સા પુ. ને આપવા
૧૦૧	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને આરણ સા. પુ ને આપવા.
૧૦૦૧ +૧૪૩૩	પુ સ સ. મંડળની ૪૦ શેરોમાં	૩૦૬-૧૫-૦	વડોદરા શાળાના પહાત આંખોમાં નવી બોડીના કમારક સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ઉઘાડવાની મદદ કરવા
૩૨૧૨+ ૨૩-૧૩-૭	૩% ટકાની લેન	૦-૦-૦	નાની નરોત્તી સા પુ. ના મત્રીને મોકલવી
૨૦૦૦	"	૦-૦-૦	ન. શં સા. પુ ના વાર્ષિક નિભાવને ડબોલ મોકલવી

અનુક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૧૩	સ્વ દેવીદાસ હરગોવિંદદાસ શાહ સ્મારક ફંડ	શ્રી મણિલલ મ. કાશીવાળા શ્રી હરિવલ્લભદાસ તુ. શાહ	૨૯-૯-૩૫
૧૪	સ્વ રણુગોડજી જીવાભાઈ સ્મારક ફંડ	ભક્તિભાઈ રણુગોડજી ઓરણા	૨૪-૧૧-૩૫
૧૫	શ્રી પીલાજીરાવ ધનામ ફંડ	શ્રી પ્રતાપરામ જિ મહેતા અમરેલી	૨૯-૧૨-૩૫
૧૬	પલાણા સા. પુ નિભાવ ફંડ	મત્રી. સા. પુ. પલાણા	૨૯-૧૨-૩૫
૧૭	સ્વ ન્યુટન મોહન દત્ત સ્મારક ફંડ	બેરથાપક, ન્યુટન મોહન દત્ત સ્મારક ફંડ	૨૯-૧૨-૩૫
૧૮	ઠેકારી તા કરજણ સ્વ અ. રણુગોડ- ભાઈ સમા પુ નિ ફંડ	શ્રી મગનભાઈ થંકરભાઈ પટેલ, બાણજી	૮-૧૧-૩૬
૧૯	ખાંધણી તા પેટલાદ સાંજીનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા. પુ ખાંધણી	૨૨-૧-૩૭
૨૦	આળેડ તા વડોળા સાંજીનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા. પુ આળેડ	૨૨-૧-૩૭
૨૧	નાની નરોશી તા. મંગિરોળ સા પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા. પુ નાની નરોશી	૨૮-૨-૩૭
૨૨	બદ્યરાજ તા ચાચરસા સા પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા. પુ બદ્યરાજ	૨૮-૨-૩૭
૨૩	સ્વ. સતોઠભાઈ જીવાભાઈ દેસાઈ સમા- રક ટ્રસ્ટ ફંડ (નનસાડ તા કામરેજ સા પુ માટે)	શ્રી લક્ષ્મીભાઈ ગોવિંદજી દેસાઈ, નનસાડ	૨૮-૨-૩૭
૨૪	સ્વ લક્ષ્મીબેન તે દેસાઈ સતોઠભાઈ જીવાભાઈના ધર્મપત્ની સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ (મીસેદ્રા તા નવસારી, સા પુ માટે)	શ્રી મોરારજી કાલીદાસ દેસાઈ, નનસાડ	૨૮-૨-૩૭

રકમ રૂ.	ક્યાં રોકેલી છે	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો શુ હિસાબ કરવાને હેતુ ?
૧	૨	૩	૪
૨૧૫૭	૭% દરની લોન	૬૫-૧૧-૬	કમળાણી સા. પુ ને નિભાવને માટે રૂ ૫૦૭ સુધી અને કમળાણી મામ આરોગ્યવને નિભાવ માટે રૂ ૨૫૭ સુધી આપવા
૫૦૦	"	૦-૦-૦	ઓરણા તા. કામરેજ સા. પુ ને પુસ્તકો ખરીદી આપવા
૧૦૦	"	૦-૦-૧૮	વરસડા તા. અમરેલીના શ્રી મ. સ. સા પુ ના વાચકોને કન્યામ આપવામાં ખર્ચેલી
૫૦૦	"	૦-૦-૦	પલાણા સા. પુ ના નિભાવ માટે મોકલવી.
૫૦૧	પુ. સ. સ. મંડળ વિ ના ૨૦ શેરોમાં	૦-૦-૦	શિષ્ટવાચનની પરીક્ષાઓ માટેના પુસ્તકો ઓછી કિંમતે ખરીદવામાં મદદ કરવા રાજ્ય પુ. મંડળને આપવી.
૧૦૧	પુ. સ. સ. મંડળના ૪ શેરોમાં ૩% દરની લોન	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને રવ. અમીન રમુડેડલાઈ સ્મારક પુસ્તકાલય કહારીને 'શ્રી. મંગલસાઈ ચક્રભાઈ પટેલ તરફથી ભેટ' એવા સિંકો કરી મોકલી આપવા
૬૦૦	"	૦-૦-૦	ખાંધણી સા. પુ ને મોકલી આપવી
૪૦૦	"	૦-૦-૦	આલોડ સા. પુ ને મોકલી આપવી.
૨૦૦	"	૦-૦-૦	નાન્દી નરોલી સા. પુ ને મોકલી આપવી.
૩૦૦	"	૦-૦-૦	બહુચરાણ સા. પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	પુ. સ. સ. મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	નવસાર તા. કામરેજ સા. પુ ને લોકમલ્લ તરીકે મળી વ્યાજની રકમનાં પુસ્તકો ખરીદીને મોકલી આપવા.
૭૫૧	"	૦-૦-૦	સીસોદ તા. નવસારી સા. પુ ની લોકમલ્લ તરીકે મળી વ્યાજની રકમનાં પુસ્તકો ખરીદીને મોકલી આપવા

અનુક્રમ નંબર	દ્રુટ ફંડનું નામ	દ્રુટ ફંડ આપનારનું નામ	દ્રુટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૨૫	મોટા આંકડીઆ તા અમરેલી સા પુ નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુ મોટા આંકડીઆ	૮-૮-૩૭
૨૬	કુરાલ તા પાદરા સાવ જનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુસ્તકાલય કુરાલ તા પાદરા	૧૦-૧૦-૩૭
૨૭	ડોરોલી સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુસ્તકાલય ડોરોલી તા કરજણ	૧૦-૧૦-૩૭
૨૮	મોલા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુ મોલા તા પાદરા	૧૦-૧૦-૩૧
૨૯	સૌ. દિવાળીબાઇ મગનલાલ જોશી દ્રુટ ફંડ (બાકરોલ તા પેટલાદ સા પુ મારેતુ)	મગનલાલ ધિરલાલ જોશી બાકરોલ	૨૯-૧૧-૩૧
૩૦	બાકરોલ તા પેટલાદ સા. પુ નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુ બાકરોલ તા પેટલાદ	૩૧-૧૨-૩૧
૩૧	શ્રી હરગોવિંદ શામળ પાઠક સ્મારક દ્રુટ ફંડ (બાલપુસ્તકાલય ચત્રાલા મારેતુ)	મૂળશ કર ગૌરીચ કર ભદ્ર પ્રતાપરાય ગિરધરલાલ મહેતા, મત્રીઓ, હરગો- વિંદ શામળ પાઠક સ્મારક સમિતિ	૩૧-૧૨-૩૧
૩૨	આમચક સા. પુ નિભાવ ફંડ	મત્રી સા પુસ્તકાલય આમચક તા મહુવા	૨૬-૧-૩૮
૩૩	ભાષલાલ વ્યાસ સ્મારક ફંડ	દયારામ કર ભા શુક્લ, મત્રી ભાષલાલ વ્યાસ સ્મારક સમિતિ, સુરત	૮-૮-૩૭
૩૪	સ્વ રણછોડભાઈ શિવભાઈ પટેલ સ્મારક ફંડ	હરમાનજી શિવાભાઈ પટેલ ડોમોલ	૧૮-૧૧-૩૮
૩૫	સ્વ ડાહીબેન સ્મારક દ્રુટ ફંડ-ધામણ	મકનભાઈ લખાભાઈ	૧૮-૧૧-૩૮

રકમ રૂ	ક્યાં રોકેલી છે	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો પુ ઉપયોગ કરનારો છે ?
૫	૬	૭	૮
૪૦૦	૩% ટકાની લોન	૦-૦-૦	મોટા બાંકીઆ સા પુ ને મોકલી આપવી
૪૦૦	"	૦-૦-૦	કુશલ સા. પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	"	૦-૦-૦	ડોરેલી સા. પુ ને મોકલી આપવી.
૬૦૦	"	૦-૦-૦	મોભા સા. પુ ને મોકલી આપવી.
૧૨૬	પુ સ. સ મંડળ લિ ના ૫ રોકેર્મા	૦-૦-૦	બાંકરોલ સા પુ ને મોકલી આપવી.
૮૦૦	૩% ટકાની લોન	૦-૦-૦	બાંકરોલ સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૧૦૦	"	૦-૦-૦	ચલાલા સા. પુ ને મળેટ બનાવવા મોકલી આપવી.
૩૦૦	"	૦-૦-૦	આમચક સા પુ. ને મોકલી આપવી.
૩૯૭-૮-૩	મંડળમાં જમા છે		બાંકવાય નિશ્ચિત વ્યાજ સમારક અથમળાનું “હરિતપત્રો દ્વારા લોકશિક્ષણ” પુસ્તક બહાર પાડ્યું, તેની આવૃત્તિ ખલાસ થઈ ગઈ છે
૩૦૦	૩% ટકાની લોન	૦-૦-૦	ડોમોન સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	પુ સ સ. મંડળ લિ. ના ૪ રોકેર્મા	૦-૦-૦	ધામણ સા. પુ ને મોકલી આપવી

અનુક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૩૬	સ્વ ગિરધરલાલ ત્રાળલાલ રમા ટ્રસ્ટ ફંડ-ફોર્ટ સોનગઢ	મત્રી સા પુ ફોર્ટ મોનગઢ	૧૯-૧૧-૩૮
૩૭	ધનજીભાઈ મચ્છેજી રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ ફોર્ટ સોનગઢ	"	૧૯-૧૧-૩૮
૩૮	નચ્છુભાઈ વીરમભાઈ રમારક ફંડ સા. પુ પિસાઈ તા. ડભોઈ નિભાવ ફંડ	રા ભેચરભાઈ નચ્છુભાઈ	૩૧-૩-૪૦
૩૯	સ્વ. રામકૌર તે હરિભાઈ નારચ્છુ ભક્તની પત્ની રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ-ધામણ	રા ભક્તિભાઈ કાળાભાઈ રતનજી-ધામણ	૩૧-૭-૪૦
૪૦	સ્વ પટેલ ડાહ્યાભાઈ અંબાલાલ રમારક પિંછીજ સા પુ નિભાવ ફંડ	પ્રમુખ સા પુ. પિંછીજ	૨૦-૬-૪૧
૪૧	સ્વ મો ન અમી રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ (સ્થાયી)	મત્રીઓ, વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ	૧૧-૧૧-૪૧
"	" (ચાણ)	"	"
૪૨	સ્વ પટેલ રણજીડભાઈ ભાણેલાલભાઈ રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ સા પુ નનસાડ તા. કામરેજ માટે	રા નરસીભાઈ રણજીડભાઈ	૨૧-૧૨-૪૧
૪૩	સ્વ લાડુખહેન ભક્ત ધામણ રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા ધીરજલાલ જીવણનાથ	૩-૧૧-૪૨
૪૪	ઉમરાખ તા પલસાણા સા. પુ નિભાવ ફંડ	રા વલ્લભભાઈ ઉકાભાઈ પટેલ	૧૩-૧-૪૩
૪૫	સ્વ ચાન્તાખાઈ મહાસુખભાઈ મહિલા સા પુ વિસનગર ટ્રસ્ટ ફંડ	રા મહાસુખભાઈ ચુનીલાલ શેઠ	૨-૫-૪૩
૪૬	આરક શીસોદગ તા. નવસારી સા. પુ નિભાવ ફંડ	રા માધવભાઈ કસનભાઈ	૨૫-૭-૪૪
૪૭	બાકરોજ તા. પેટલાદ સા. પુ. નિભાવ ફંડ	રા. ખુશાલભાઈ કાળીદાસ પટેલ	૨૬-૨-૪૪
૪૮	જિતેન્દ્ર પ્રતાપરાય મહેતા રમા નિવિ	રા. પ્રતાપરાય જિ. મહેતા	૨૦-૪-૪૪
૪૯	સ્વ રણજીડભાઈ ગિરધરભાઈ સા પુ તેનતલાવ તા શિનોર નિભાવ ફંડ	રા હીરાલાલ નાયાભાઈ ચાંદ	૧૨-૬-૪૪
૫૦	સ્વ. યુરુષોતમ રણજીડભાઈ પટેલ રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા. નગસિંહભાઈ રણજીડભાઈ પટેલ	૧૦-૯-૪૪
૫૧	સ્વ નવસીતલાલ રણજીડલાલ શારેખ સમાજ વેલવ લાયબ્રેરી પુસ્તક નિભાવ ફંડ	રા. સોની રણજીડદાસ દયારાગ	૨૫-૧-૪૫

ક્રમ ક્ર.	કર્તા શેકની છે	આજ ખર્ચવાનું બાકી	બ્યાગની રકમનો થુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	ફાઈ મેનગ્રડ સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	"	૦-૮-૦	" "
૧૦૧	પુ સ સ મંડળ લિ. ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા પુ પિત્તાઈને મોકલી આપવી.
૧૦૧	"	૮-૦-૦	સા પુ ધામણને બજેટ બનાવવા આપવી
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	સા પુ પિલીજને મોકલી આપવી.
૨૭૯ -૭-૦	"	૦-૦-૦	સ્વ મો ન અમીન સમારક મથમાળા પ્રસિદ્ધ કરવી
૨૨૭૫- -૮-૪	"	૦-૦-૦	
૧૦૧	"	૦-૦-૮	સા. પુ નવસાર તા ડામરેજને બજેટ બનાવવા આપવી.
૧૦૦	પુ સ સ મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	ધામણ સા પુ. ને મોકલી આપવી
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	ઉમરાખ તા પવચણા સા. પુ. ને મોકલી આપવી.
૨૦૦૦	"	૮૧-૬-૦	મદિલા સા પુ વિસનગરને મોકલી આપવી.
૧૦૧	પુ સ સ. મંડળ લિ. ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	આરક સીસોદરા તા નવસારી સા પુ ને મોકલવી
૪૦૦	૩ ટકાની લેન	૮-૦-૦	સા પુ બાકશાહેને મોકલવું.
૧૦૧	પુ સ સ મંડળ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	અમરેલી બા પુ ના વાયકોના ઉત્તેજનાથે ખર્ચવા બાક પુ. ના મંત્રીને મોકલવું
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા. પુ તેનતલાવ તા શિનેરને મોકલવું.
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૮	સા. પુ રણોલી તા ભાદરણને મોકલવું
૧૫૧	પુ સ સ મંડળ લિ ના ૬ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા પુ. નવસારીને પુરતક નિલાવ આ ખર્ચવા મોકલવું.

ક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૫૨	ઠાશીભાઈ ત્રિભોવનદાસ પટેલ સા પુ સોખડા ખુર્દ તા પાદરા નિભાવ ફંડ	રા રાવજીભાઈ હીંગભાઈ	૨૫-૫-૪૫
૫૩	ગોતમજેન ભક્ત ધામજી સા પુ નિભાવ ફંડ	રા મોરારજીભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૮-૭-૪૫
૫૪	રૂદેશ તા ભાવરજી સા પુ. નિભાવ ફંડ	ગ ઠાવીદાસ ઉમેદભાઈ પટેલ	૨૮-૭-૪૫
૫૫	સ્વ લક્ષ્મીભાઈ જયરામભાઈ પટેલ સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ સા પુ ચામપુરા તા કામરેજ નિભાવ ફંડ	રા કલ્યાણજી નયુભાઈ	૧-૮-૪૫
૫૬	સ્વ દુધીજેન સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ તે ઝોરજી તા કામરેજ નિભાવ ફંડ	રા કેવજીભાઈ રણછોડજી	૨૦-૯-૪૫
૫૭	સ્વ જીવીખડેન તે માધવભાઈ બૂલાભાઈ ભક્ત તા વિધવા સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ	રા રામભાઈ ગોપાળજી રા નાથાભાઈ લલ્લુભાઈ	૨૫-૧૨-૪૫
૫૮	સ્વ લાડુજેન તે લાલભાઈ કલ્યાણજીની ધણિયાણી સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા લાલભાઈ કલ્યાણજી	૨૦-૭-૪૬
૫૯	લાલભાઈ કલ્યાણજી સા પુ. ઉમરાખ તા પાલસાણા નિભાવ ફંડ	રા લાલભાઈ કલ્યાણજી	૨૦-૭-૪૬
૬૦	બિખાભાઈ ભગાભાઈ ટ્રસ્ટ ફંડ	રા બીખાભાઈ ભગાભાઈ	૧૮-૧૦-૪૬
૬૧	સ્વ ગમભાઈ ગોપાળજી સ્મારક ચારક સીસોદરા તા નવસારી સા પુ નિભાવ ફંડ	રા. દુર્લભભાઈ કેવજીભાઈ કંઠર	૨૬-૧-૪૭
૬૨	ગ સ્વ કરસુરજી તે બાલુભાઈ વીર- ચર્ના માણી સ્મા સા પુ. ઝોરજી તા કામરેજ નિભાવ ફંડ	રા બાલુભાઈ વીરચંદ	૧૫-૩-૪૭
૬૩	સ્વ પ્રભુભાઈ ગોવિંદજી સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ	રા બીખાભાઈ ગોવિંદજી	૨૨-૩-૪૭
૬૪	સ્વ દુર્લભભાઈ ગોપાળજી નાગજીભાઈ સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા ભગવાનજી ગોપાળજી	૧-૬-૪૭
૬૫	સ્વ પ્રભુભાઈ સીતારામ સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ	ગ. છીતાભાઈ નયુભાઈ	૨-૭-૪૭

ક્રમ સં	કયા રોકેલી છે	વ્યાજ ખર્ચવાતું બાકી	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા. પુ સોખડા ખુર્દ તા પાદરાને મોકલવું
૧૦૧	પુ સ સ મંડળ લિ ના ૪ શેરામાં	૦-૦-૦	સા પુ ધામણ તા નવસારીને મોકલવું
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા પુ રૂદેલ તા ભાદરણને મોકલવું.
૩૫૦	પુ સ સ મંડળ લિ ના ૧૪ શેરામાં	૦-૦-૦	સા પુ. શામપુરાં તા કામરેજને મોકલવું
૧૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા પુ ઝોરણા તા કામરેજને મોકલવું
૧૦૧	પુ. સ સ. મંડળ લિ ના ૪ શેરામાં	૦-૦-૦	સા પુ. ધામણ તા. નવસારીને મોકલવું
૧૦૧	પુ. સ સ મંડળ લિ ના ૪ શેરામાં	૦-૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું.
૧૦૧	"	૦-૦-૦	"
૧૦૧	"	૦-૦-૦	"
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા પુ. ચારક સીસોદરા તા. નવસારીને મોકલવું.
૩૫૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૧૧-૦	સા. પુ ઝોરણા તા. કામરેજને મોકલવું.
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા. પલસાણાને મોકલવું
૨૫૧	પુ સ. સ મંડળના ૧૦ શેરામાં	૦-૦-૦	સા પુ ઝોરણા તા કામરેજને મોકલવું.
૧૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું

અનુક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ કેડનું નામ	ટ્રસ્ટ કેડ આપના તુ નામ	ટ્રસ્ટ કેડ સ્ત્રી- કાર્યાનીતારીખ
૧	૨	૩	૪
૬૬	સ્વ હરખભાઈ ભક્ત ધામજી સ્મા ટ્રસ્ટ કેડ	ગ મોગ ભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૭	સ્વ પટેલ વરજભાઈ રામદાસ (જોની તા ભાદરજી) સ્મા કેડ	રા નાઈલાલ કિશોરભાઈ પટેલ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૮	સ્વ હિમેશભાઈ નરોત્તમનાથ ખીન નાથા- ભાઈ પટેલ (રજોની તા. ભાદરજી) ટ્રસ્ટ કેડ	રા પટેલ શિવાભાઈ હિમેશભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૯	પટેલ વિદ્યુદભાઈ ઝવેરભાઈ (રુદેવ તા ભાદરજી) ટ્રસ્ટ કેડ	રા ઝવેરભાઈ જુલાભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૦	ગોવિંદભાઈ જેશિંગભાઈ પટેલ (શારસા તા ભાદરજી) ટ્રસ્ટ કેડ	રા જેસંગભાઈ માણલાલભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૧	રતિલાલ નજીંગભાઈ પટેલ (ઝારોળા તા ભાદરજી) ટ્રસ્ટ કેડ	ગ રજીંગભાઈ જુલાભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૨	સ્વ પટેલ વરજભાઈ નારાયણભાઈ (રજોલી તા ભાદરજી) સ્મા કેડ	રા પટેલ ઈશ્વરભાઈ વરજભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૩	પટેલ મણિભાઈ ત્રિભોવદાસ (રજોની તા ભાદરજી) ટ્રસ્ટ કેડ	રા ત્રિભોવદાસ લક્ષ્મીભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૪	પ્રાગજીભાઈ ગવજીભાઈ કાછીઆ પટેલ સ્મા ટ્રસ્ટ કેડ	રા મનનલાલ પી સીડસમેન	૨૭-૧૨-૪૭
૭૫	છીતારામ દેહાનજી ટ્રસ્ટ કેડ	રા દુર્લભભાઈ દાજીભાઈ કાઠાર	૨૭-૧૨-૪૭
૭૬	સ્વ જયેશકુમાર ખાલુભાઈ દુર્લભભાઈ	રા ખાલુભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૬૩	સ્વ પ્રભુભાઈ		
૬૪	સ્વ દુર્લભભાઈ જોન હીરાભાઈ પ. જુલાઈ સ્મારક ટ્રસ્ટ કેડ	રા જગનભાઈ હીરાભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૬૫	સ્વ પ્રભુભાઈ સીતારામ સ્મા.	રા શા ખાલુભાઈ વીરચંદ	૨૭-૧૨-૪૭

રકમ રૂ.	ક્યા રોકેલી છે ?	બ્યાજ ખર્ચવાનું જાકી	બ્યાજની રકમને શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૧	૨	૩	૪
૧૦૧-૦-૦	પુરતકાલ્ય સ સ મ ડળ સિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	મા પુ ધામણ તા. નવસારીને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા પુ ૨ જોલી તા. ભાદરણને મોકલવું
૨૫૧-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા પુ ૨ જોલી તા. ભાદરણને મોકલવું
૧૫૧-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	" "
૧૨૫-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	" "
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" "
૨૫૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" "
૧૨૫-૦-૦	"	૦-૦-૦	" "
૧૦૧-૦-૦	પુ સ સ. મ સિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા પુ જાણી તા. વડોદરા "
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	સા પુ આરકસીસોદરા તા. નવસારીને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	સા. પુ ઉમરાખ તા. પદસાણાને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" "
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" "

ક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વીકાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૭૯	સૌ સુભતિ શહરલાલ કવિ ટ્રસ્ટ ફંડ સા. પુ. નંદિલાલ તા દહેગામ	શ. શહરલાલ મમનલાલ કવિ	૨૭-૧૨-૪૭
૮૦	સ્વ દીવાળીબેન તે ખુશાલભાઈ દુર્લભભાઈની છોકરી સ્મારક ટ્રસ્ટ ફંડ	શ. ખુશાલભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૧	મોનખા તે શ્રી માધવભાઈ કાલીદાસ પટેલના માતૃશ્રી સ્મારક ફંડ	શ. માધવભાઈ કાલીદાસ પટેલ	૨૭-૧૨-૪૭
૮૨	સ્વ. ક. કુળા તે પટેલ ભાઈલાલભાઈ નરોત્તમભાઈના માતૃશ્રી કુમાર તા કરજણ સા. પુ નિભાવ ફંડ	શ. ભાઈલાલભાઈ નરોત્તમભાઈ	૨૮-૨-૪૮
૮૩	સ્વ શંકરભાઈ કાલીદાસ અમીન સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ વરણામા તા વડોદરા	શ. જશભાઈ શંકરભાઈ અમીન	૨૮-૨-૪૮
૮૪	સ્વ પારવતીબેન તે ડાહ્યાભાઈ રામા ભાઈની ધણીઆણી સ્મા ફંડ	શ. ડાહ્યાભાઈ રામાભાઈ	૨૪-૪-૪૮
૮૫	સ્વ રામભાઈ જીવાભાઈ સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ	૧ ડા જી પટેલ મત્રી સા પુ ઓરણા	૨૮-૬-૪૮
૮૬	સ્વ. મોહનલાલ બીખાભાઈ સ્મારક સા પુ પીનસાડ તા નવસારી નિ. ફંડ	શ. બીખાભાઈ ગો. પટેલ	૧૦-૬-૪૮
૮૭	નરોત્તમ ગોપાળજી ટ્રસ્ટ ફંડ	શ. નરોત્તમ ગોપાળજી	૧૦-૬-૪૮
૮૮	સ્વ પાનીબેન માધુભાઈ વલ્લભભાઈ સ્મા ટ્રસ્ટ ફંડ	શ. માધુભાઈ વલ્લભભાઈ	૧૦-૮-૪૮
૮૯	બાકશાહ તા. પેટલાદ સા પુ નિભાવ ફંડ	શ. ચનાભાઈ સો પટેલ મત્રી મા પુ બાકશાહ	૨૧-૧૧-૪૮

રકમ રૂ	કયા રોકેલી છે ?	વ્યાજ ખર્ચવાનું ખાતું	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાને છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧-૦-૦	યુ સ સ. મ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦- ૦-૦	સા યુ નદિાલ તા દહેગામને મોકલવું.
૧૦૧-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦- ૦-૦	સા યુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું
૧૦૫- ૦-૦	" "	૦- ૦-૦	સા. યુ ધામણ તા. નવસારીને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	" "	૦- ૦-૦	સા. યુ કુરાઇ તા કરજણને મોકલવું
૫ ૦-૦-૦	" "	૦- ૦-૦	સા યુ વરણામા તા વડોદરાને કરવે પુરતકો મોકલવા માટે ખર્ચા તથા "સ્વ. શ કરસાઇ કાળીદાસ અમીન રૂમા ટ્રસ્ટ' ૬૩ તરફથી ભેટ" એવા સિલ્કો પુરતકો ઉપર મારવા તજવીજ કરવી
૧૦૧-૦-૦	" "	૦- ૦-૦	સા. યુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું.
૩૦૦-૦-૦	" "	૦- ૦-૦	સા. યુ. ઓગણા તા. કામરેજને મોકલવું
૩૦૧-૦-૦	" "	૦-૧૦-૬	સા યુ પીનસાડ તા નવસારીને મોકલવું.
૧૦૧-૦-૦	" "	૦- ૩-૬	સા વણેશ પિસાડ તા પલસાણાને મોકલવું.
૧૦૧-૦-૦	" "	૦- ૩-૬	સા યુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું
૫૦૦-૦-૦	" "	૧- ૧-૬	સા યુ બાકેરાલ તા. પેટલાદને મોકલવું.

પુસ્તકાલયોએ મંડળમાં જમા મૂકેલી કાયમ ફંડની રકમોની યાદી

વડોદરા રાજ્યનાં ગ્રામ તથા શરના પુસ્તકાલયોએ મંડળમાં જમા મૂકેલી કાયમ ફંડની રકમો તા. ૩૦-૬-૪૯ સુધીનું બાજ ચલાવી જે તે પુસ્તકાલયની જાણ માટે અત્રે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે કેઈ પુસ્તકાલયને પોતાના નામ સામે જણાવેલી રકમમાં ફેરફારી હોવાનું જણાતાં અત્રે તુર્ત જ ખમર આપરી આ રકમમાં ફેરફારની રકમનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નથી.

તા. ૬. (૧) * આ નિયાનીતાળા દરેક પુસ્તકાલયનો એક શેર રૂ. ૨૫)નો છે એક કરતાં વધુ શેર જેમનો છે તે દરેક સામે શેરસંખ્યા જણાવી છે

(૨) પુસ્તકાલયે મકાનદુરની ખાતે વાર્ષિક બજેટમાં બચત કરી અનામત રાખેલી રકમ મોટા અક્ષરે છાપી છે.

ધેરલાલ મહાલ

અગાસ	૮૪-૫-૫	ખલુમોલ	૧૯-૫-૭	*ડેમોલ	૯૯૨-૧૨-૩
અરડી	૧૧૫-૧૫-૨	ગજાપુર	૫૩-૬-૧	ત્રભોવડ	૨૫-૧૪-૭
કણીઆ	૭૫-૧૦-૪	*માડા	૧૨૭-૧૦-૨	થલેડી	૧૦૮-૧૪-૦
*કમોળી	૨૨-૧૩-૭	*ધુટેલી	૬૮૨-૧૦-૬	*દંતાલી	૬૮૧-૧-૧૧
*કાવિહા	૧૪૫૩-૩-૫	જલાભોરડી	૧૧-૦-૮	*ફેરા	૩૬૫-૧૧-૩
(૧૨) કાસોર	૨૦૧-૩-૨	જોજ	૩૬-૮-૧૧	*ધર્મજ મહિલા પુ	
કોદાની	૪૩-૧૫-૯	*ડોબોહિ	૨૪૭-૧૩-૧૦		૭૮૭-૧-૯

(અનુસંધાન ૫૪ ૧૭૭)

(૧૬) ક્ષેત્રવિસ્તાર માટેની યોજના—

વડોદરા રાજ્યનું મુજબ પ્રાંત સાથે વિલીનીકરણ થવાથી, આ મંડળનું કાર્યક્ષેત્ર હવે રાજ્ય પૂરું અર્પાદિત નહિ રહેતાં સમસ્ત મુજબ ધવાકા સુધી વિસ્તાર પામશે મંડળના પેટાનિયમોમાં જરૂરી સુધારાવધારા કરી સપગા નિવમો નવેસર તૈયાર કરી સાધારણ સભાની મંજૂરી માટે આ સાથે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે.

મુજબ ધલાકાના પુસ્તકાલયો પણ હવેથી આ મંડળનાં સભાસદ મંજૂર થશે. વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયોએ આજ સુધી મંડળને જે મુંદર સહકાર આપી ખીલવ્યું છે તેવાજ સહકાર તે ચાલુ રાખશે એવી આશા છે મંડળ પોતે પણ મુજબ ધલાકાનાં પુસ્તકાલયોની અધિક સેવા જાળવવાના મેક સેવે છે.

વડોદરા,
તા. ૭-૮-૪૯

વા. ના. અમીન
મંત્રી

સુનીલાલ પુ. માલ
અધ્યક્ષ

ધર્મજી સા પુ ના નોકર	*૯૩૩૬	૬૨૫-૧-૦	*ધીઆવી	૩૨-૬-૩
મેલી ઠાળાનું પ્રો ફંડ	" મ.દુ.ફંડ	૧૬-૪-૦	વટાવ	૯૩-૭-૨
૨૨૧-૨-૮	*ભાગીએલ	૨૮-૫-૯	વિરોત	૧૪૭-૫-૨
*નવામામ ૧૪૫૮-૧-૬	બાળેન	૮-૪-૧	*વિજોલી	૧૨-૫-૬
પચરાણીઆ ૨૦-૧૦-૫	મધરોલ	૨૮૬-૨-૨	*વિઆમપુરા	૭૧-૧-૦
*પનાથુ ૭૮૫-૧૧-૨	*મલાતજ	૧૦૦૬-૧૪-૦	*શેખડી	૧૯૨-૧૧-૧
" મ.દુ.ફંડ ૫૯-૧૦-૪	*મહેલાઈ	૨૫૨૩-૧૨-૨	*સળયા	૫૮૬-૦-૧૧
પતોલ	*માથુજ	૩૬૩૫-૬-૧૧	સમિદ	૬૫-૧-૭
*પાડગોલ ૨૯૮-૧-૯	(૨) માનપુરા	૨૫૮-૪-૨	સિહોલ	૮૭૨-૧૩-૮
*પીજ	*માલાવાડા	૨૯૩-૧૨-૮	*સીમરડા	૪૬૮-૬-૬
મ.દુ.ફંડ ૨૪૫-૧૧-૨	મેલકપુર	૧-૧-૩	સુદણા	૬૩-૧-૧
પેટલી ૪૬૧-૩-૧૦	મોગરી	૧૫૦૭-૫-૨	સુદરા	૧૩૬-૧૩-૦
(૮) આડરોલ ૭૨-૧૧-૪	મોરડ	૧૫૭૬-૪-૮	*મહિલા પુ	
આમણોલી ૪૩-૧૪-૬	*ગમપુ	૧૯૧-૦-૫	પેટલાદ	૧૬૧-૨-૭
આલીન્દા ૯૮-૦-૦	રામોડી	૪૭-૮-૩	*મહિલા પુ	
આડવા ૩૫-૯-૧૦	*રામોલ	૨૯૨-૨-૧૦	સોજીત્રા	૮૭-૨-૨
*આધણી ૧૦૭૫-૧૦-૨	" મ.દુ.ફંડ	૯૦-૧૩-૨		
બાડરજ ૫૨-૧૧-૫	ઝણુજ	૧૬૫-૧૪-૪		

ભાડરણ મહાલ

*કણુમટ ૨૧૦-૬-૩	*જલુલ	૨૧૧-૬-૩	*રણોલી	
*કાણીમા ૨૮૨-૫-૬	*જહાજ	૩૦૩-૨-૬	મ.દુ.ફંડ	૫૫૨-૭-૭
કિ ખોડ ૫૩૨-૪-૦	*જોષિપુરા	૯૯૮-૩-૯	*રેડ	૨૪૮૧-૦-૧
*કોસિદા ૪૩૯-૧૨-૧	*કારોળા	૨૦૨૧-૧૧-૧૦	" મ.દુ.ફંડ	૭૪-૧૪-૮
" મ.દુ.ફંડ ૨૮-૭-૯	" મ.દુ.ફંડ	૮૫-૭-૭	લાલપુરા	૧૯૪-૦-૬
*ગબીરા ૧૪૨૨-૧૦-૧	*પીપળા	૫૦૪-૦-૬	*વટાદગ	૮૬૭-૪-૧૧
" મ.દુ.ફંડ ૦-૧૨-૫	*કિણાર	૨૫૨-૧૦-૧૧	*વાલવોડ	૨૧૫૬-૦-૧૦
*ચમાગ ૨૪૫-૪-૦	*ચામણમામ	૧૭૮૮-૧-૧	*વામણા	૧૫૮-૧૧-૧૧
ચુરા ૩૭૦-૨-૦	" મ.દુ.ફંડ	૧૨૮-૧૦-૫	*સુદણ	૩૮૫-૭-૫
*જલસણ ૬૧૨-૩-૧૧	*મોગી રોડી	૩૧-૧-૪	*પીપજોલ	૪૧-૧૦-૬

વડોદરા મહાલ

અકોટા ૫૫-૪-૯	*આખોડ	૪૫૩-૨-૨	(૩) કચ્છીઆ	૨૯૨-૧૨-૧૦
અટલાદરા ૧૪૯-૮-૮	આમલીઆરા	૧૪૩-૫-૮	કગી	૨૫-૧૨-૬
*અણુપી ૪૩૧-૭-૧૧	*ઈટાલા	૧૧૯-૮-૬	કરોડીઆ	૩૧-૨-૩
અલ્લાદપુરા ૩૯-૧૧-૪	ઉડીઆમેડાદ	૧૦-૦-૧૦	કલાની	૪૮૪-૪-૮
(૨) અકોટિયા ૬૦૧-૧૩-૧	*ઉડોગ	૪૨૭-૧૨-૧૧	કપુરાઇ	૫-૬-૩
અ પાડ ૨૬-૨-૭			*કાશીપુ	૩૧૬-૭-૮

કેલનપુર	૧૪-૫-૧	*ખાજવા	૩૨૦-૫-૭	વાસણા	૫૮૧-૧-૩
કોટણા	૨૧૩-૭-૧	(૨)ખીલ	૭૧-૦-૩	કોતરીઆ	
*કોપલી	૨૫૧૭-૨-૮	,, મંદુદંડ	૮૦-૨-૨	*વીરોદ	૨૮-૩-૧
*ખાનપુર	૧૪૫-૧૧-૭	*લાયલી	૫-૨-૮	વેમાલી	૮૩-૧૦-૧૧
ગોઠળપુરા	૮૯-૯-૩	*મકરપુરા	૫૧૧-૩-૧૦	*શેરખી	૩૨૧-૧૩-૨
*ગોત્રી	૫૭૩-૧૦-૩	મહાપુરા	૮૫-૩-૦	સમસપુરા	૧૦૭-૪-૧૦
ગોરવા	૪૧૧-૧૦-૧	મારેદા	૬-૪-૨	*સમસાખાદ	૪૩૨-૨-૧૧
ગોસિકા	૩૫-૨-૮	(૨) નાણેજ	૧૨૦-૫-૧	*સમા	૧૭૬-૯-૩
*આપડ	૩૫૯-૪-૪	મંગલપુર	૧૬૦-૧-૦	*સમીઆળા	૬-૦-૧
ભાણુઆ	૩૦૯-૧-૫	*મેઘાકુર્ષ	૨૧૬-૧-૯	(૨) સલાડ	૩૫૭-૧૧-૧૧
*તતારપુરા	૧૯૪-૬-૧	*મોતીઆપુરા	૩૦-૧૫-૮	સાકરદા	૩૦૧-૦-૬
નરસાલી	૨૯૦-૦-૫	*રણોળી	૭૨૦-૩-૯	*સિસ્વા	૨૦૫-૦-૫
*તાલળા	૪૧-૮-૧૦	રમણામડી	૧૩૮-૧૦-૧	સુભાનપુરા	૮૭-૧-૯
*દશરથ	૧૨૮૦-૩-૪	રાઘવપુરા	૩૦-૧૨-૦	*સુદરપુરા	૩૭-૩-૦
દામાપુરા	૭૦-૭-૧૦	રાયપુરા	૧૪૧-૩-૩	*સેવાસી	૧૭૦૧-૧૪-૯
*દુમાડ	૧૮૩-૦-૧	*રવાદ	૩૬૨-૭-૧૦	*મયદ	૨૮૦-૧૫-૩
ધનીઆલી	૧૩-૧-૩	લાલજીપુરા	૫૧-૫-૮	વાસણા	
ધનોરા	૩૪-૨-૧૧	વડદલા	૭૬-૧-૩	*સોખા	૧૧૧૧-૧-૩
*પદમલા	૬૭૧-૩-૧	*વડસર	૧૧૦-૧-૫	સોનારકુર્ષ	૮૬-૫-૪
*પાતલજેણી	૨૫૭-૨-૦	વડસાલા	૨૧૫-૮-૯	શહાપુરા	૭-૯-૧
ફાજલપુર-પોર	૧૨-૧૫-૪	(૧૦) વરણામા	૩૪૪૧-૯-૩	કરણી	૧૧૪-૧૦-૧
*ફાજલપુર	૪૭-૧૩-૦	,, મંદુદંડ	૭૬૦-૯-૭		

સાકરદા

પાદરા મહાલ

*અમોળ	૯-૧૪-૬	*કાંદા	૩-૭-૪	*ડભાસા	૬૦૨-૮-૧
*અખાડા	૨૪૫-૩-૧૦	*કુરાલ	૮૫૭-૫-૮	*તાજપુરા	૩૦૭-૭-૦
*આમળા	૧૨૭૭-૪-૪	કોટણા	૮૯-૧૧-૭	*તિથોર	૩૭૨-૧૨-૧
,, મંદુદંડ	૧-૧૦-૭	ગયાપુરા	૧૫-૩-૦	દગોલી	૪૬-૧૦-૭
આતી	૩૫-૧૦-૧૦	*મવાસલ	૭૬૨-૧૪-૩	*દગાપુરા	૧૪૭૦-૧૫-૫
*ઉમરાવા	૧૬૪-૫-૬	,, મંદુદંડ	૩૮-૧૨-૧૧	,, મંદુદંડ	૪૭-૭-૧
એકલખારા	૩૮-૧૨-૪	ગામેડા	૭૮-૧૨-૩	*દુધવાડા	૬૯૨-૧-૪
કાકુમલ	૫૯૧-૧૪-૫	*ગોરીઆદ	૪૬૦-૭-૯	*નરમીપુરા	૭૫-૮-૯
કરખી	૧૫૩૦-૧૦-૧૦	*લાયજ	૫૩૦-૧૫-૯	નેદરા	૪૦-૪-૮
,, મંદુદંડ	૧૦૫-૧૪-૦	*આણસલ	૮૨૧-૬-૩	(૨) પાટાદ	૧૧૦-૩-૯
કરણાકુવા	૬૬-૧૪-૯	*જલાલપુર	૩૯-૬-૯	*પાદરા	૩૧૦-૧-૯
કપાણકુર્ષ	૪૫-૫-૩	(૪) ડાળા	૪૦૩-૨-૧૦	"મંદુદંડ	૭૨૪-૯-૪

*પાદરા	૪૩-૭-૧૦	મોભા	૬૬૮-૧૪-૯	સાદડ	૨૯-૪-૧૦
બોડિંગ ગહાઉચ		(૨) મુવાલ	૩૩૧-૫-૬	*માદરા	૧૨૭-૧૪-૨
વાચનાવચ	-	*રથ	૪૫-૧૩-૨	*સાધી	૧૦૦૭-૧-૬
*પીપળા	૧૧૧-૨-૯	*રાણપુગ	૧૮૬-૧૪-૧	*સાંગમા	૬-૧૩-૮
*પીઠાપા	૯૯-૩-૦	*લતીપુગ	૫૮૫-૯-૫	સાઠ	૨૦-૪-૧૦
બાદશુવસી	૪૩-૦-૧૧	(૪) લુણા	૩૦૪-૦-૫	*સાપલા	૭૫-૧૩-૪
*ભદારી	૭૬-૯-૨	વડલા	૧૪૨-૧૧-૮	સિહોન	૩૦-૬-૭
ભાણુપુર	૩૬-૧૧-૧૧	*મુખપુર	૧૬૨૯-૧૦-૦	*મેળકુવા	૧૩૨૬-૧૫-૪
*ભોજ	૮-૧૧-૧	*વડુ	૩૮૨-૧૨-૩	*સોખડાપુર્વ	૫૫૭-૦-૭
મળતણ	૧૮-૮-૦	(૨) વણુછગ	૩૧૬-૫-૧૧	*સોખડાપુર્વ	૧૧૬-૦-૭
મળપુર	૧૬-૪-૧	*વિશ્રામપુરા	૫૮-૧૪-૩	સોમજપુરા	૭૬-૧૨-૯
મહમંપુરા	૩૬-૧૨-૦	*લીરપુર	૧૨૦-૬-૧	હુશીપુર	૧૫૫-૧૧-૧૧
મહુવડ	૧૪-૯-૧૧	*થાણુપુર	૨૯૦-૧૨-૪	હાથુમાળ	૩-૩-૧૦
*માસર	૧૩-૧-૫	*સરસવણી	૧૦૪૮-૧૦-૧૧		

કરજીલુ મહાલ

*અટાવી	૩૧-૧૪-૮	*ગધારા	૩૦૩-૦-૫	ભરથાવી	૬૧-૯-૩
*અણુરુ	૩૪૬-૧૨-૩	ચોરજી	૨૫-૧૫-૧૦	માત્રોજ	૧૫૬-૧૫-૧૧
અભરા	૧૨૮-૧૨-૮	*ચોદા	૧૨૨-૧-૦	મંગરોલ	૧૯૨-૧૫-૧૦
ઉમજ	૮૬-૧૫-૫	જીજવા	૨૧-૪-૪	મીઆગામ	૧૫૪-૩-૯
*ઉરડ	૨૪૨-૩-૯	(૪) જૂલી	૪૩૦-૭-૨	(૨) મેથી	૧૨૫-૫-૧૦
કણુભા	૩૧-૯-૮	જીપરડી		" મહુદેડ	૨૬-૯-૦
કણુ	૭૧-૭-૯	" મહુદેડ	૩૪-૧-૧	મેસરાડ	૧૧૩-૧૧-૪
*કલા	૧૭૮-૧૪-૩	તેગવા	૧૨૦-૩-૪	(૨) ગણુપુર	૭૯૯-૩-૦
*કડારી	૬૯૧-૧-૯	(૪) દેથાણુ	૨૬૫-૩-૩	*કોપા	૧-૭-૪
" મહુદેડ	૧૦૨-૧-૧	(૨) દેરોલી	૭૨-૭-૨	*લતીપુર ટીબી	૨૩-૧૦-૩
કચારીઆ	૭૬-૦-૬	દેવવડા	૧૨૨-૧૩-૧૧	લાકોદરા	૧૪૧-૧-૦
(૪૦) કરજીલુ	૧૧૨-૪-૫	ધામજી	૮૨-૮-૨	લીલોડ	૯૪-૮-૧
કાસમપુર	૧૯૨-૯-૮	*ધાવટ	૧૧૦-૮-૨	(૨) વણુ	૪૫-૧૨-૦
કિયા	૧૦-૧૪-૯	(૪) નવી	૪૩-૦-૬	*લીરજી	૧૦૨-૦-૧૦
*કુરામ	૧૫૬-૧૨-૪	જીપરડી		(૨૦) વેમારડી	૧૨૦-૧૧-૮
(૨) કોઠીઆ	૨૫૬-૯-૦	નિયાળીઆ	૧૫૬-૬-૫	(૯) ચરપુર ટીબી	૮૪-૦-૮
*કોલ	૫૭-૫-૧૦	પીંગળવાડા	૯૯-૭-૭	સણુપુર	૨૫૬-૧૩-૨
*કોલીઆદ	૩૯૪-૩-૦	*ફતેપુર	૮૩-૭-૩	(૨) સીમળી	૩૧-૩-૧૦
કોણુ	૧૦૬-૧૪-૮	(૧૭) અચાર	૯૯-૦-૧૦	*સણુઆદ	૨૨૯-૩-૮
ખાધા	૬૨-૧૫-૩	" મહુદેડ	૧૩૩-૨-૧	સંભોધ	૮૬-૩-૧૧
*ગણુપતપુરા	૯૫-૫-૯	ભરથાણુ	૨૧૫-૪-૫	*સાદરણુ	૫૫-૧૪-૬

*મામરા	૧૭-૧૦-૧	મંપા	૧૪૮-૧૪-૬	*દગદવા	૯૭-૪-૦
સામર	૬૧-૦-૨	*માસમેદ	૧૦૮-૧૧-૫	(૨) દાડાદ	૫૫-૪-૮
સાની મ	૨૩૫-૧૫-૧૨	(૪) મુન્નાડા	૧૩-૨-૩		

હાલના મહાલ

અકોટી	૫૫-૨-૧૦	*બૂની	૩૫૫-૧-૧૧	*બીલુપુર	૩૪૩-૫-૨
*અમરેશ્વર	૩૬૮-૧૨-૪	મમરોલ		મટેલી	૩૬૩-૮-૩
*અ ગુફા	૩૧૩-૪-૦	*દોલાર	૧૦૭-૭-૦	મડાળા	૧૪૨૪-૧૨-૦
*અ તેલી	૧૬૮-૩-૧૧	૩) યુવાની	૫૩૧-૩-૫	માવળી	૨૧૧-૨-૬
કંધગ	૨૮૩-૭-૯	*ધર્મપુરી	૩૧૭-૪-૧	મેનપુરા	૩૬૦-૮-૬
કરજેટ	૨૭૨-૩-૧	*નડા	૩૧૫૪-૭-૮	મેરપુરા	૧૦-૧-૨
કરમાલ	૨૫૫-૪-૧૦	(૮) નાની		રાજલી	૨૬૦-૧૨-૦
કગાળી	૧૪૦-૧૫-૧૧	ફેફાળીઆ	૨૦૮-૬-૫૧	સુલતાનપુરા	૧૭-૧૨-૨
કારવણ	૧૪૩૮-૧૩-૪	નહારીઆ	૧૮૯-૧૧-૦	વડજ	૭૨૩-૬-૬
કારવણીઆપુરા	૧૪-૧૫-૧૦	પદાસવાડા	૫૧૦-૪-૦	*વડવાળા	૩૧૪-૭-૧૧
*કુકડ	૧૮૩-૧૧-૪	*પારીઆ	૧-૩-૦	*વણાદશ	૪૮૧-૬-૮
કુવરપુરા	૪૨૧-૦-૦	(૩) પુતીઆદ	૬૭-૧૫-૯	વનાજ	૭૩-૬-૧
કુવરવાડા	૩૬૫-૨-૧૧	પુડા	૩૬-૮-૧૦	(૨) વ્યાગ	૩૬૪-૧૩-૭
*કુદેવા	૬૬૭-૧૫-૯	ફગીકુખ	૬૮૬-૧૦-૩	વાલપુર	૧૪-૪-૬
ગામડી	૧૧૨-૦-૧	ગહેરામપુરા	૬૯-૬-૧૧	ચમશેરપુ	૩૬-૩-૨
*ગોમથી	૧૨૪-૭-૩	ગાલજ	૭૮-૪-૭	સાકોદ	૬૨૬-૮-૬
ગન વાડા	૮-૬-૪	*મોરવાડ	૧-૨-૧	*સીતપુર	૪૮૨-૧૩-૧૧
જનાથ	૨૪૪-૧૪-૦	*મોગીઆદ	૧૭૩-૧૨-૮	મીમલીઆ	૬૫-૮-૬
જમાતલાવડી	૬૭-૯-૮	બીમપુરા	૩૫-૫-૫		

ગિતોર મહાલ

અચીસરા	૧૮૯-૭-૩	દામનગર	૧૬૫-૫-૫	માવેયા	૧૮૬-૧૫-૮
*અનસુવા	૩૬૮-૪-૧૧	દામાપુરા	૧૭૧-૧-૪	*માજીયા	૮૬-૪-૧૦
*અ આપા	૨૭૦-૨-૬	*નાના દગળા	૩૬૨-૦-૧૦	*મડાવા	૨૨-૧૪-૧
(૨) આખીલી	૭૧૫-૦-૬	(૩) દિવેર	૫૩-૭-૨	મિટોળ	૧૩૨-૬-૧૧
કાલજેઠા	૧૮૯-૧૦-૦	*નાના દમી-	૧૬૮-૧૩-૨	(૩) મોટા દગળા	૧૦૩-૨-૩
*કાસ	૩૩૭-૧૦-૦	પુરા			
*કગડી	૮૩-૭-૮	પુડીઆદ	૧૭૬-૭-૩	(૨) વણીઆદ	૧૩૪-૧૦-૨
*કાલજેઠા	૧૧૨-૨-૩	ફેફાળીઆ	૮૩૬-૧-૬	*કરખડ	૨૪૮-૧૩-૧૦
*કાઝડ	૮૧૩-૫-૪	(મોટા)		લિંગળા	૨૦૦-૧૫-૨
*કીજવા	૫૩૮-૦-૩	અરકાલ	૬૮૧-૬-૨	સતીમળા	૨-૮-૪
*કેનનધાર	૧૮૨૪-૦-૩	*આવળિયા	૧૬૬-૧૫-૦	*સાદી	૨૩૧૩-૧૫-૦
" મ.દુ.દેડ	૫૨-૧૧-૫	બીધગી	૨૦૩-૪-૮	સાધા	૧૨૭-૭-૦
તેરસા	૧૬૭-૧૪-૩	*માલપુર	૮૨-૧૦-૯	*મીમળી	૧૦૧૭-૬-૬
દરિયાપુરા	૮૦-૫-૭	માલસર	૧૨૨૧-૧૧-૧૦	*સેગવા	૨૭૫-૩-૦

સાવલી મહાલ

*અજેશ્વર	૩૭૬-૧૪-૩	*ધનતેજ	૨૩૭-૮-૧૦	રાણીઆ	૧૧૮-૩-૨
અલીન્દા	૧૬-૧૦-૪	(૮)અમૃત	૧૭૩-૧૩-૨	લામડાપુરા	૧૮૨-૬-૫
*ઈન્દા	૨૬૪-૬-૧	*અમીસંગ	૪૩૬-૦-૮	વચ્છેસ	૧૫૮-૧૪-૩
ઉત્તમનગર	૧૦૮-૫-૩	નાની ભાડોલ	૧૪૨-૮-૪	*વરસડા	૩૨૪-૧૦-૧૦
કડાચલા	૯૬-૭-૨	પીરોલ	૧૫૧-૧૪-૧૧	વાલાવાવ	૧૪૮-૮-૪
કુનપાડ	૪૬-૭-૭	*પોષ્યા	૪૧૪-૧૨-૦	*વેગપુર	૧૩૫૧-૨-૮
*ખાખરીઆ	૪૯-૨-૮	ખડુયા	૨૪-૧૧-૨	,,મ.કું.કુંડ	૧૯૪-૧૩-૫
અરધીઆ	૧૯૨-૧-૬	*ખાકોલ	૫૨૮-૭-૬	મેમાર	૨૫-૯-૫
(૪)મામડીઆ	૩૭૬-૯-૮	*મલુમર	૮૧૬-૫-૯	શક્તિપુરા	૧૨-૧૩-૬
ગોહ	૧૫૨-૫-૭	*મુદેલા	૧૧૪-૧૦-૬	શાન્દાપુરા	૫૪૦-૬-૨
*ધીઆગ	૨૫-૧૦-૨	મુવાન	૧૯૦-૩-૧૧	શાંતિપુરા	૧૩૧-૧૩-૪
જાલુમોરલ	૧૧૫-૧૧-૨	મેગકુવા	૭-૭-૬	સમલાયા	૧૦૦-૪-૯
જાવલા	૧૦-૨-૭	મોટી ભાડોલ	૨૩૧-૧૫-૭	સમલાયા	૭૧-૦-૬
કુડાવ	૪૨૬-૧૩-૫	*ગતનપુરા	૨૯૯-૮-૬	રટે વાચનાલય	
*કેમર	૪-૬-૨-૫	રામનગર	૨૨-૬-૦	સાદાસાલ	૭૫૨-૫-૦
,,મ.કું.કુંડ	૧૦-૧૦-૧	પેટાપા ૧મવા			
દુધસીપુરા	૨૧૮-૮-૧૦	રાણીપુરા	૯૩-૬-૫		

વાધોડીઆ મહાલ

અડીરજી	૨૬-૪-૭	*જેવાડી	૩૪૦-૪-૦	રવાલ	૧૧૮૧-૭-૧૧
અલવા	૭૭-૮-૧૦	*ગમડોરા	૫૪-૪-૯	રાંદકુઈ	૭-૪-૬
આમોર	૧૦-૨-૨	ગુમલપુરા	૫૦-૧૨-૧	લીમડા	૧૩૬-૧૧-૩
*આસોજ	૨૭-૯-૯	*ગુનાલ	૧૪૭-૫-૫	*પીરોરા	૨-૩-૬
*કરમાલીઆપુરા	૩૯-૫-૮	(૯)જેરો	૬૬૩-૧૪-૪	સાંગોડોળ	૪૯-૩-૧૦
(૫) કામરોલ	૩૬૩-૬-૬	*પીપળીઆ	૫૧૫-૪-૪	ચકરપુરા	૫૮-૬-૩
કાશીપુરા	૧૧૩-૧૧-૧	ફોડ	૩૬-૧-૪	વાધોડીઆ	૧૯૬-૧૪-૫
કુમેટા	૭૬-૧૨-૧	હરીયાપુરા	૧૧૩-૧૫-૪	મ.કું.કુંડ	
*કોટબી	૨૧૭-૧૦-૮	*લણીઆરા	૧૭૧-૫-૬		
ખંધા	૨૦૧-૧૪-૧૧	*માડોધર	૨૯૦-૧૧-૨		

સંજેલ મહાલ

અરીહા	૧૩૫-૧૫-૬	*કાવિડ	૨૬૭-૮-૧૧	ગરડા	૭૭-૯-૪
અલ્હાદપુરા	૬૫-૧૦-૦	કાળી તલાવડી	૫-૦-૭	ગોલામામડી	૫૭-૦-૪
અમરપુરા	૧૧-૫-૦	ખુનવાડ	૩૦૦-૧૫-૫	ચલાનગર	૧૧૧-૦-૧૦
દેસેરીઆ	૧૧૧-૪-૭	*ગુડીઆ	૧૯૧-૩-૩	તરવજી	૩૩-૧-૮
કમુખીઆ	૬૦૦-૧૨-૮	ગુડેર	૪-૧૫-૮	ગાળ	૮૦-૦-૦

*ટીંપા	૫-૯-૬	ખોડેલી	૪૬૭-૫-૬	ખાટણા	૧૨૫-૧૨-૩
ડાળમાર	૯૬-૧૧-૭	ભાટપુર	૨૯૫-૧૪-૧૦	લોટીયા	૬૪-૧૫-૭
તાલગામ	૨૫૨-૯-૫	મગનપુર	૯-૯-૫	વડેલી	૨૨૯-૧૨-૫
બહાદરપુર	૪૯૫૯-૧૦-૨	માલપુર	૧૭૧-૦-૦	વાગેયા	૩૪-૮-૨
નંદપુર	૭૦-૦-૬	માઝ	૧૬૫-૦-૯	વાસણા	૩૧૨-૧૦-૭
ખતરા	૧૪૫-૫-૮	*માકણી	૮૧૫-૩-૧	સરડીયા	૨૮૭-૧૪-૮
પગપટા	૩૯-૫-૧૦	માજરાલ	૨૭૪-૮-૩	સુર્પાધોડા	૧૩૩-૯-૨
પાણેજ	૩૯-૨-૧૧	રતનપુર-		સોનગીર	૧૫૬-૪-૧૧
પીઠા	૯૬-૧૫-૧	કમારજ	૭૩-૪-૭	*સખેડા	૭૫૮-૯-૫
(૨) પીપળસક	૬૩-૧૦-૨	રાજનમર	૩૬-૧૦-૨	હરેશ્વર	૪૩-૧૨-૧૧
ફાટા	૨૨૮-૧૪-૯	લટોદ	૧૯૭-૬-૫	(૨) હાંડાદ	૩૨૨-૨-૫
ફાંફટ	૬૭-૧-૧૦	લાજરસ	૩૨-૯-૧૦		

તિલકવાડ મહાલ

આમરોલી	૭૭૦-૫-૬	તણખલા	૧૬૦-૭-૯	*ભુજેઠા	૨૦-૧-૦
(૧૦)કગનાળી	૩૬૫-૮-૧૧	પેચબા	૨૫-૨-૦		

દહેગામ મહાલ

આલપપુર	૪૨-૧૧-૫	મણપ	૧૬-૧-૧	મનપુર-	
*મિલથ	૧૭૨-૫-૨	ધીએજ	૪૮-૧૦-૭	મ.કુંદ	૧૯-૧૦-૬
કંવાડા	૨૬૫-૫-૦	*ધાગેસથા	૧૯૮-૩-૦	લવારપુર	૭૫-૧૧-૨
કરોલી	૩૮૦-૧૧-૨	*નાદોલ	૨૫૮૨-૪-૧૧	વાસણા ઓધરી	૫૨-૨-૮
જામલુધ	૧૫૯-૧૨-૮	*પાનીયા	૨૪૨-૪-૫	વાસણા ગઠોડ	૪૨-૫-૨
*ગીયોડ	૫૧-૩-૬	ખાટનાડવા	૧૪૭-૫-૧૦	ચાલપુર	૫૬-૧૩-૧૦
*ધમીજ	૩૭૩-૧-૧૧	ખાલજ	૧૩૮-૫-૮	સનાટપુર	૯૬-૧૪-૧૦
*ચંદાલા	૧૧૦-૮-૫	*જીએન	૯૪૬-૮-૪	*સાંપા	૯૬-૧૧-૧૧
ચિતેડા	૧૬૩-૯-૧૧	*ભાવડા	૨૭૩-૪-૪	મિહોલી મોટી	૨૦-૧૦-૮
*ઢાલા	૧૨૨૦-૧-૪	*મગોડી	૨૪૭૫-૧૦-૧	સેનારડા	૧૩૯-૧-૧૧
જામુદા મોટા	૧૧૩-૧૨-૯	*મહુરા	૮૩-૧-૧	*લાયોજથ	૨૭૫-૫-૧
જામુદા નાના	૨૪-૩-૬	ગોટા		*દાસીસા	૨૫૬-૫-૪
*જીડવા	૧૮૩-૭-૩	મસનપુર	૧૪૭૯-૧૫-૬		

આતરસુખા મહાલ

આંખવેલ	૧૧૮-૧૪-૧	*દાખીયેલ	૨૦૫-૧૧-૫	વડાની	૧૧૬-૬-૨
આતરસુખા	૯૫-૭-૪	મગેડ	૫-૩-૨	વાપજપુર	૨૬-૮-૬
હિંડાની		*ધડીઆ	૪૯૭-૪-૩	*વાસવાસણા	૭૮૨-૭-૧૦
મુવાડા	૪૦-૧૪-૧૦	ઝડા	૧૦-૧૩-૧	સદેસર	૩૬-૮-૧૦
કનીપુર	૪૨૩-૧૨-૮	દેવકરજીના	૧૬૪-૫-૫	સીહોરા	૮૩-૭-૫
કમાલનધ		મુવડા		દીલોલ	૨૮૦-૦-૩
વાસણા	૩૫-૦-૫	ખારીવા	૨૧૨-૬-૪	દીસાલ-વાસણા	૩૭-૧-૦

કડી મહાજી

અગાળ	૨૦૧-૮-૮	મલોદરા	૬૨-૫-૫	મણીપુર	૧૬૪-૧૦-૮
*અળદેસજી	૬૬-૧૨-૫	*ધુમાસજી	૩૮૪-૩-૧૦	માથાસજી	૧૫૫-૮-૨
અ'બાવપુરા	૫-૧૩-૪	*ચડાસજી	૬૭-૩-૫	*મોડા આદરજી	૮૮-૧૧-૬
આલ દુપરા	૪૯-૧૩-૪	ચારોલ	૮૯-૧૩-૦	*મોડાસજી	૪૧૩-૨-૪
*આફુદરા	૧૯૯-૪-૯	*ચાનાસજી	૫૭-૭-૨	રગપુર	૭૧-૩-૩
ધરાણા	૪૯-૫-૧૦	*જાસલપુર	૨૪૩-૧૪-૧૦	*રગપુરડા	૬૭-૧૦-૨
ધન્નાડ	૧૧૨-૧૨-૧૧	(૫) ઝુંઘાસજી	૩૩૬-૪-૭	હાથાસજી	૨૭૫-૨-૯
ઉટવા	૯૩-૧૪-૨	*ડરજી	૩૧૫-૧-૯	લોર	૧૦-૧૨-૬
*કથુપરી	૧૩૬-૧૨-૧૦	(૨૦)ડાંગરવા	૧૫૬-૦-૦	*વડાવી	૮-૮-૭
કરજીસજી	૨૯૨-૧૧-૫	દોરીયા	૩૧-૭-૭	વડુ	૧૯૦-૭-૫
*કલ્યાણપુરા	૧૮૧-૧૨-૧	*નાની કડી	૧૩-૮-૪	વાધરોડા	૭૧-૧૩-૬
*કડ	૫૪૪-૧૫-૭	નમરાસજી	૩૮-૫-૮	વામજી	૫૭૩-૧૨-૧૦
*કારવા	૧૩૧-૧-૧૦	*નદાસજી	૨૬૪-૧૪-૭	વીડજી	૧૩૪-૧૮-૭
*કુડાલ	૧૫૭-૧૩-૧૧	*યોગ	૬૪૧-૦-૮	ચીયાપુરા	૪૬-૧૨-૪
*કૈપલ	૪૫૨-૨-૧૦	*દેઉસજી	૧૫૫-૧૨-૩	*સરસાવ	૨૦૨-૧૦-૧
કડી મહાજી		કુલેતા	૧૦૫-૨-૭	*સાદરા	૩૭-૧૩-૧૦
ફેડ	૨૧૪-૧૩-૮	*ભોરીસજી	૨૯૩-૧૧-૮	*સુરજી	૧૦૭-૧૫-૭
*ખાવડ	૪૪૨-૦-૩	*ખટાસજી	૧૨૪-૧૦-૦	*સેદરડી	૩૭-૧-૫
*ખોરજનાદોડાર૦૧-૯-૧		ભાદી(કુમારપુરા)	૯૬-૧૩-૨		

કલોલ મહાજી

ઈસડ	૫૯૮-૮-૧૦	ધાનજી	૨૯૨-૨-૮	*ભાદોલ	૧૩૯-૧૪-૧૧
છિનાઉ	૫૪૮-૧૧-૧	નાદરી	૩૩-૩-૧૧	ભોળજી રાઠોડ	૧૬-૧-૧૦
કારોવી	૫-૨-૩	*નારદીપુર	૨૭૩૧-૪-૦	(૨) મુનારકપુર	૧૩૯-૧-૧૧
કુડાસજી	૫૫૭-૧૦-૦	નાસમેદ	૨૪-૦-૨	(૧૫)મોખાસજી	૧૬૪-૫-૨
કોઠા	૧૬૯-૨-૯	અડાણા		મોટી આદરજી	૨૨૩-૨-૬
કોલવડા	૪૮૧-૪-૦	પલસાણા	૭૬-૧૪-૧૧	રકનપુર	૮૬-૬-૧
ઝોળા	૫૧-૯-૨	*પલીઅડ	૧૮૨-૮-૦	રાંચરડા	૫૦૩-૬-૭
*ખોરજડાબી	૧૯૧-૮-૨	(૪૦) પાનસ	૪૧૬-૬-૩	,, પાજરા	૨૦-૫-૫
(૨) જામલા	૨૨૯-૧૧-૩	,, મહુ ફેડ	૨૯૩-૪-૨	ચોળ વા	
જાસપુર	૨૬૭-૯-૭	*પીપળજી	૧૦૧૭-૧૫-૨	રાધેજી	૧૩૫૦-૧૩-૧
*ટીટોડા	૨૨૪-૧૫-૧૦	પીડારડા	૬૧-૩-૮	(૫) રૂપાલ	૧૦૧-૧૫-૧૧
*ટીચુયા	૨૯૬-૧૦-૬	(૬) બાલવા	૪૨૪-૧૫-૧	*લીબોદ્રા	૫૫૬-૬-૭
તારાપુર	૬૩-૦-૪	બીલેશ્વરપુરા	૩૨-૧૧-૮	*વડસર	૨૫૭-૯-૩
(૨) ધમાસજી	૫૫-૯-૨	બોરીસજી	૭૦-૭-૩	*વડાવરવામી	૧૩૧-૦-૭

*વાગેશ્વર	૧૮૪-૫-૬	*સગદવ	૩૨૦૬-૧૫-૫	*સેરીયા	૧૫૮-૧૧-૪
*વાવોવ	૯૫૨-૫-૦	,, મંદુદ્દ	૧૬૧-૧૨-૦	(૧૪) મોળ	૧૧૬૦-૧-૧૦
*વાસણ	૧૬૭-૨-૨	મતિજ	૨૨૬-૧૫-૦	સોનીપુર	૧૫૮-૧-૪
(૧૧) વેડા	૨૧૨-૧-૭	*સેરયા	૧૦૮-૩-૫	હાથપુર	૩૩-૮-૬
(૩) શોભામણ	૨૫-૧૪-૧૦	,, મંદુદ્દ	૧૭૪-૧-૧૧	સકળ	૩૦૬-૫-૩

વિજાપુર મહાલ

*અંબોડ	૨૩૦-૨-૮	દેવવાડા	૩૮૦-૩-૫	*માણેશ્વર	૫૫૧-૩-૧૦
*અગામોડ	૧૬૨૮-૧૦-૨	દેવડા	૩૯૫-૨-૧૦	માલોસણ	૪૯૨-૮-૦
અગમેલ	૯૦૭-૫-૮	ધનપુરા	૧૨૮-૧-૩	મોરવાડ	૧૫૪-૩-૩
મહારામપુરા	૭-૬-૮	નવારામપુરા	૫૫-૧૩-૧૦	નણસીપુર	૧૩૧-૪-૧૧
ઉપખલ	૨૪૫-૧૪-૯	*નવાસ ધપુર	૧૬૯-૧૩-૮	રણામણ	૧૦૩૨-૩-૧૦
*કુશરવાડા	૧-૨-૮	*પકુરમા	૧૮૫-૧૨-૯	રીદોલ	૩૮૬-૧૨-૦
કૃષીસણા	૧૭૦-૭-૬	પામોલ	૬૬૭-૬-૧૦	લાશરોડા	૨૦૨-૩-૮
*કોશવડા	૧૦૪૬-૧૨-૬	પાગસા	૧૬૮-૪-૧	(૮) લોદા	૧૬૪૮-૫-૧૧
*ખણસા	૫૫-૧૪-૬	પાલકીઆસ	૬૬૫-૬-૩	(૯) વડાસણ	૧૪૬-૭-૧૧
ખણા	૨૦૨-૧૦-૧૧	*પીલવાઈ	૮૬૫-૧૧-૧	*વસાઈ	૨૯૪-૧૪-૨
*ખરોડ	૮૩૮-૧૩-૫	પુધગ	૭૫૬-૧૧-૨	,, એ વી	૧૧૭-૧૨-૬
ગવાડા	૧૭૩૯-૧૦-૧૧	પેદામલી	૨૦૦-૬-૫	શુદ વા	
શુદરસણ	૭૧-૨-૬	ફણ	૧૭૬-૧૨-૩	(૩) વેડા	૧૨૫-૪-૭
ગેરીતા	૩૮૩-૯-૧૧	કુદેડા નવા	૧૯૪-૧૦-૦	(૧૫) વિદ્યાર	૨૧૪-૫-૮
*ગોઝાગીઆ	૧૪૨૫-૫-૦	બામણવા	૨૩૪-૧૪-૯	*સમી	૩૨૪-૧૩-૫
ચડાસણ	૧૯૧-૬-૭	ખીલીઆ	૩૦૪-૧૧-૦	સગદરપુર	૧૧૬૩-૧૧-૯
*જાત્રાલ	૫૦૨-૮-૩	*ખીસોદગ	૭૭૫-૧૫-૫	શુદરપુર	૧૨૧૨-૩-૧
(૨) જોપુર	૩૩૫-૬-૮	બોર	૨૩૩-૧૪-૪	મોખડા	૨૨૦-૩-૫
(૨૪) દીશાલ	૫૮૨-૯-૪	(૨) ભાવસોર	૨૩૪-૧-૧૧	દરણાટોડા	૧૦૨-૧૩-૧૧
ડામલા	૧૩૧૭-૭-૪	મહાદેવપુરા	૧૦૧-૭-૮	કી પુગ	૨૭૦-૧૩-૫
તાનેસણ	૧૪૪-૧૧-૬	મદુડી	૨૦૨-૨-૧		
દગાવાડીઆ	૪૮૮-૭-૮	માદી	૫૪-૨-૧		

ચિમનગર મહાલ

ઉલપુર	૩૬૪-૦-૪	ખલપુર	૭૦-૭-૧૦	શુભ	૧૨૬૬-૭-૧૦
*કાખા	૧૫૮૮-૧૫-૨	ખલવાડા	૨૪૧-૪-૧૧	ધાધરેટ	૧૯૦-૧૨ ૧૦
*સાંગકુર્ષ	૧૮૮-૦-૧૦	ખલસા	૧૯૫-૧૧-૫	ચિત્રોડા મોટા	૭૮-૮-૪
*કાંસા	૨૦૧૩-૮-૩	*ખડોગણ	૧૪૬-૧૩-૪	*જેતલવાસણા	૭૮-૨-૭
કુનાસણા	૨૦૪-૭-૦	ખલેશ્વર	૧૧૭-૧-૧	*તગમ	૨૧૬-૩-૪

થયોટા	૧૮૧-૩-૨	બોહરવાડા	૧૯૬-૫-૩	વાલમ	૨૯૦-૫-૧
ફવાડા	૧૧૨-૫-૭	લાલક	૩૬૭-૦-૪	મહિલા પુરત	
દિયાળ	૬૮૩-૦-૮	મગરોડા	૨૦૦-૬-૧૦	,, મ.દુ.ફંડ	૧૯૦-૮-૦
*દેણુપ	૧૩૩૦-૦-૪	ગંગાકુર્ષ	૭૫-૭-૧૧	શુશી	૧૨૪-૭-૭
ધામણવા	૫-૧-૧૧	ગાંધી	૧૫૬-૫-૧	*સદુચળા	૨૦૪-૧૫-૧૧
પાલડી	૨૬૬-૧૧-૩	ગામપુર	૬૦-૭-૨	સવાલા	૪-૧-૨
પુગામ	૨૧૧૧-૧-૧	ગાંધીસખા	૧૧૩-૧૨-૦	સાવળખા	૫૨-૮-૧૧
બાકરપુર	૧૧૪-૧૦-૨	લાજીરી	૨૯૦-૨-૧	સેવાલીયા	૨૫૪-૧-૬
*બાસણા	૨૮૦-૬-૩	વડુ	૧૬૫-૧૩-૧		

મહેસાણા મહાલ

અલેડા	૭૭-૩-૨	દેવગસણ	૫૦-૧૪-૧૦	મીઠા	૧૮૩-૮-૧૨
આખાલી-	૧૪૨-૧૩-૧૦	ધડા	૨૦૦-૧૦-૧૧	મુદરડા	૭૫-૮-૩
યાસણ		ધનપુરા	૮-૮-૧૧	મૂલસણ	૨૨૪-૧૧-૩
,,રે બાગર	૨૬૭-૧૪-૫	મધુસણ	૭૨-૧૨-૪	મેઢ	૨૩૬-૧૪-૩
*અબાસણ	૪૫૪-૧૫-૨	સોળામણ	૯૭-૧૫-૧૨	મેવડ	૬૯-૧૩-૦
*આખજ	૨૭૭-૬-૧૧	નવી સેઠાવી	૬-૭-૬	*મોટીદાઉ	૨૫૮૬-૧-૫
આપાપુરા	૧૦૧-૫-૧	*પદારીઆ	૧૮૮-૧-૪	રૂપાવ હરિપુરા	૨૮-૦-૪
કુકસ	૩૨-૫-૩	પાલાવાસણ	૨૨૦-૧૫-૧૦	લાખવડ	૧૨૫-૮-૯
મદલપુર	૧૭૧-૮-૭	*પાલોદર	૩૨૩-૮-૬	(૨) લાંબણજ	૪૪-૨-૮
*ખારા	૧૫૨-૭-૫	*પાચોટ	૮૪૫-૫-૧૧	લીંચ	૩૭૧-૧૦-૭
*ખેરવા	૭૦-૦-૫	,,મ.દુ.ફંડ	૬૫-૨-૧	વડરમા	૪૫૬-૮-૧૧
ચગાકુ	૬૮-૧૫-૧૦			વૈસણ	૬-૧-૩
ચઘોવા	૪૧-૯-૯	પુનાસણ	૬૩-૧૩-૮	શેખાસણ	૩૨-૧૩-૩
*જગુણ	૭૪૪- - ૧	*ખેલોલ	૧૩-૪-૭	સામેત્રા	૮૪૮-૩-૬
જોગણ	૩૫૭-૭-૫	*શુદ્ધપાલડી	૩૨૬-૬-૪	આલંડી	૨૮૬-૧૧-૯
કુડાલી	૮૬-૭-૦	બોરીયાવી	૨૭-૦-૮	સાંજુપુર	૯૧-૬-૨
તલેડી	૫૩-૫-૩	ભાતરીઆ	૧૦૫-૧૫-૧૦	સીડાસણ	૧૫-૧૨-૦
તાવડીયા	૧૯-૮-૫	*ભેસાણા	૧૩૬-૬-૪	દાડવી	૧૩૧-૧૦-૦
છટ્ટીઆરડા	૩૬-૪-૪	મંઠિયજ	૨૦૧-૧૩-૦		
દેઠીઆસણ	૭૬-૧૧-૪	બામોસણ	૫૨૪-૧-૩		

નિહપુર મહાલ

અમૂલ	૨૪૬-૮-૧૦	*ઉઝા પુ	૧૦૮-૧૧-૦	કગણપુર	૫૮-૩-૭
*ઉનાવા	૨૭૬૩-૦-૬	, મહિલા		*કરસી	૧૦૬૬-૪-૨
ઉપેરા	૧૦૮-૭-૮	પુ	૧૨૩૬-૧૨-૧૧	કલ્યાણા	૮૭૧-૦-૨
ઉઝા બાલ પુ.	૬-૭-૦	મોડોર	૬૩૬-૮-૬	*કહોડા	૧૬૪૪-૧૧-૩

કામોસી	૪૨-૭-૩	ખીનીયા	૮૫૫-૧૪-૩	વજીરાબા	૯૪-૮-૧૧
કાળજી	૧૮૭૧-૩-૩	ભાંખર	૨૦-૧૫-૧	વનાસજી	૯-૩-૭
કુવારા	૪૧૮-૧૨-૦	ભુલુવ	૩૯૦-૧-૩	વિગોળ	૨૬૪-૧૨-૩
ખટાસણ	૧૬૯-૧૨-૧	મકતુપુર	૩૧૨-૦-૧૧	(૫) સમોડા	૧૩૬-૪-૧૧
ગાંગાસણ	૭૭-૬-૬	મહેરવાડા	૨૭૩-૧-૧૦	સિદ્ધપુર આ.યુ	
ચાંદાળ	૯૭-૧૫-૨	મુંગણ	૫૭-૧૨-૫	,, વાંચ	૧૧-૧-૮
જગન્નાથપુરા	૧૪૮-૧૪-૫	મેથાણ	૫૩-૧-૨	સિદ્ધપુર	૪૧૦૩-૫-૦
*કુડાવ	૧૦૬૦-૦-૦	મેજોળ	૭૦-૫-૪	,, મહિલા	૨૩૨૧-૧૩-૬
કાળી	૧૩૨-૧૦-૯	રણછોડપુરા	૨૫૭-૬-૨	મામવાડા	૧૧-૧૨-૧
ડોડરાલ	૬૨-૧૪-૨	રમુલપુર	૬૨-૧૩-૭	સીદ્ધી	૨૪૨-૧૩-૬
*દાસળ	૧૩૫૭-૭-૮	ગાંધીપુર	૮૨-૧-૨	સુખાણપુર	૯૩-૧૧-૭
દેવળી	૧૪૧-૧-૨	નામપુરા		સુલક	૨૬૮-૧૦-૬
નાગવાસણ	૫૨-૧-૩	(ઉચા)	૨૮-૪-૧	સોઢાણ	૬૬-૦-૦
*ચાંદાણવાડા	૧૩૬૬-૭-૫	વડવાડા	૬૫-૧૨-૬	હાથપુર	૨૧૬-૧૪-૪

એરાણ મહાલ

*ઉણા	૨૩૧-૧૧-૩	નાંચવાડ	૭૩-૩-૫	મગપુર	૧૧૨-૪-૮
*ઉદાઇ	૪૨૦-૮-૨	યાંગણ	૬૦-૦-૨	જીણા	૨૦૮-૧-૯
*કમાલપુર	૨૦૭-૧૧-૬	પાનજા	૭-૧-૦	વિઠોડા	૧૧૨-૯-૫
*કરખાટીઆ	૪૭૬-૧૩-૦	બલાદ	૨૨૩-૨-૨	શંખપુર	૮૧-૬-૭
કરસનપુરા	૧૨૨-૯-૦	(૨) બહાદુરપુર	૫૧-૧૫-૧૧	રોલાસજી	૧૦૮-૬-૮
(૩) દહીપુર	૧૦૩-૭-૧	બાળીપુરા	૯૦-૧૦-૩	સબલપુર	૧૨૭-૧૪-૩
કેસોપા	૫૭ ૧૧-૧૧	મહાવા	૫૦-૭-૧૧	ત્રિપોરા	૧૩૦૨-૪-૧
ગોગીસણ	૩૬-૧૩-૦	મટાસજી	૫૫-૫-૩	શુદિયા	૧૬૯૭-૩-૧૧
ચાડા	૧૦૮-૫-૯	(૨) મતેકપુર	૧૬૪-૮-૫	હસનપુરા	૧૦૬-૧૫-૬
ચાણુસોલ	૧૩૦-૩-૩	મડાલી	૧૧૩-૨-૧	હીરવાણી	
જરકા	૭૨૬-૧૦-૧	મદ્રોપુર	૩૯-૯-૧	મોટી	૧૨૩-૨-૧૦
કલાડ	૪૦૬-૫-૧૧	મોળીપુર	૩૩-૦-૫		
ડમોલ	૬૨-૧૩-૮	રગપુર	૧૯૭-૧૦-૪		

પાટણ મહાલ

અધાર	૧૦૭-૨-૭	(૪) કુલુધેર	૮૬૬-૧૨-૨	*ચાંદુમણ	૬૮-૧-૨
ચાંબાપુરા	૧૧૯-૭-૦	કેસા	૮૫-૭-૭	ચાંદપ	૧૨૪-૦-૩
એદલા	૫૬-૦-૧૧	ખારીવાવડી	૪૧-૭-૭	જગણ	૪૨૮-૧૩-૧
કપૂરી	૧૦૪-૭-૧૧	ખીખીઆણ	૧૬૭-૧૨-૬	માભડી	૨૩-૧૪-૨
કોણા	૬૮-૧૫-૬	ગળ	૨૫-૧૧-૪	ડો	૧૧-૩-૧૧

દુધારામપુરા	૫૩-૧૨-૧૦	બીલવણ	૪૯-૦-૪	રૂનાવી	૧૧-૧૨-૮
ધારણોજ	૨૩-૧૪-૨	*મથુંદ	૧૩૯-૫-૩	વાગડોદ	૭૫-૧૨-૧૧
નવાપુરા	૧૨૪-૮-૧	મ. હં. ફેડ		વામૈયા	૫૧-૧૨-૨
મીડીનાવડી	૧૫૦-૧૧-૫	મેસર	૨૩૧-૪-૯	વીસલવાસણા	૧૧૨-૬-૫
પાટણબા.પુ	૨૧૯-૬-૧૦	મેહમદપુરા	૪૯-૧૦-૪	સમોડા	૮૯-૯-૬
*આધીસણા	૧૮૭-૬-૦	*ગણુજ	૩૭૯-૧૦-૫	સરીપદ	૧૫૩-૧૨-૧૦
ખેરસણ	૧૨૦-૬-૭	ડાંગી	૭-૧૩-૮	સરવા	૬૩-૧૫-૯

ચાણુરમા મહાલ

અબાલા	૬૦-૧-૦	ચવેલી	૨૭૯-૩-૧૧	ભાટસર	૧૪૨-૮-૪
આદીવાડા	૨૦૨-૭-૧૧	છમીછા	૩૬૪-૦-૬	મણિધારી	૬૮૩-૧૩-૫
ધરુલામપુરા	૧૫૫-૧૪-૧	જસલપુર	૧૨૯-૧૨-૧	મીઠા ધરવા	૧૭૨-૩-૩
*કમોડા	૪૫૯-૧-૩	*ગાખાના	૨૬-૧૫-૭	મીડી	૧૩૦૧-૬-૦
*કમોઇ	૪૨૬-૫-૦	છતોડા	૨૭૯-૧૧-૧૧	ધારીયાત	
કારોડા	૧૧-૨-૧૧	જેતપુર	૧૭૨-૧-૪	મેરવાડા	૨૬૭-૯-૧૦
*કાલરી	૨૩૮-૨-૧	ટાકોદી	૩૬-૧૨-૧	મોટપ	૪૫૫-૭-૪
કેસણી	૧૦૯-૭-૧૦	ડોડીવાડા	૧૧૯૧-૧૫-૭	*મોડેરા	૧૪૮૯-૧૧-૨
અબેલ	૮૮-૧૩-૯	દાણોદરડા	૨૧૨-૧૦-૪	રણેના	૧૫૩-૮-૮
(૩) ખોરસમ	૧૧૭-૧૩-૨	દાંતકોડી	૯૬-૮-૮	રૂપપુર	૧૧૩-૧૦-૯
*ગગેટ	૨૪૫-૧૧-૫	ધાણોધરડા	૧૪૩-૪-૧૦	લણુવા	૫૯૮-૯-૯
ગાંધુ	૨૯૦-૧૫-૯	(૧૭) ધીણોજ	૭૮૭-૧૧-૮	*વડાવલી	૪૫૯-૮-૧
ગેલીઆ-		,, મ. હં. ફેડ	૯૫-૭-૧	વીરતા	૩૨૯-૯-૯
વાસણા	૧૦૬-૯-૩	પલાસર	૮૧૯-૧૨-૬	વેણુપુરા	૨૭૯-૩-૫
ગોખરવા	૧૬૩-૪-૧	પીંદારપુરા	૧૧૫-૫-૪	ચાખતપુર	૩૪૭-૧૩-૧૦
*ગોરાદ	૩૪૨-૧૫-૮	(૪) પીંપળ	૩૩૯-૪-૯	સદુચળા	૫૨-૧૨-૫
ધરમેડા	૧૪૫-૧૩-૩	ફીચાલ	૯૭-૧૧-૨	સરસાવ	૨૬-૯-૮
*ચાણુરમા-		બરીપદ	૧૪૮-૯-૪	સુણુસર	૧૦૪-૮-૯
મ. હં. ફેડ	૨૪૦-૨-૭	*પ્રાણીપુરા	૪૬-૧૦-૯	સેનાવી	૨૭૮-૧૩-૯
ચડાસણા	૧૭૪-૧૧-૧૦	*બહુચરાજી	૫૧૬-૧-૧		

હારીજ મહાલ

અડીયા	૩૬૨-૭-૯	દુનાવાડા	૧૧૫-૧૨-૬	વંસા	૧૨૪-૧૧-૬
જમણુપુર	૯૬-૬-૨	ધીપલાણા	૧૧૭-૧૦-૧૧	*હારીજ	૯૫૩-૦-૪
જસોપુર	૭-૭-૮	ખોરતવાડા	૧૯૧-૫-૩		

હસોડા મહાલ

ખાનપુર	૫૧-૧-૬	વડોદરા મ. હં. ફેડ	૩૮-૧-૧૧	હરસોલી	૨૬-૭-૨
--------	--------	-------------------	---------	--------	--------

નવગારી મહાલ

*અનુરા	૯૨-૭-૮	*તવડી	૧૯૨-૧૩-૨	મનુવગ	૧૪૬-૧૦-૦
*આમડપુર	૧૮૦-૪-૨	દાતી	૧૦૨-૧૩-૧૧	માણેકપુર	૧૨૫-૪-૨
*આમલી	૧૮૩૬-૧૨-૬	દેલવાડા	૨૫૫-૬-૬	મીંગરાળ	૧૦૮-૧૦-૭
આસણા	૯૫-૨-૧	(૫) ધામણ	૧૩૫-૧૩-૫	મીરખપુર	૯૧-૭-૮
*ઉભરાટ	૪૭-૩-૪	મ. દુ. ફેડ ૩૨૮-૮-૬		વકાલી	૯૭-૧૪-૧૧
કોડાલી	૫૬૧-૧૦-૭	*નડોદ	૮૭-૩-૧	*વિરાવળ	૩૨૮-૧૪-૨
(૫) કરાખટ	૫૮-૧૩-૯	નવસારી રટે વાં	૮૦-૧૨-૮	*વેજલપુર	૨૬૩-૨-૪
કરનાપાર	૩૮૭-૯-૧	નીમળાર્ક	૬૩-૧૨-૧૧	(૨) સદલપુર	૬૯૪-૮-૧
કાળાકાળા	૨૮૧-૭-૪	*પડધા	૩૩૩-૪-૯	સાગરા	૧૬-૦-૭
*કુચેદ	૮૮૮-૧૧-૧૦	*પેપડા	૨૮૩-૧૪-૫	સીસોદરા-	
કોલાસણા	૬૭૬-૮-૮	બેરસી	૧૧૫-૩-૮	આરક	૧૬૩૩-૧૨-૮
છાપરા	૧૭૭-૬-૦	ભાઠા	૯૪-૧૪-૯	મ. દુ. ફેડ	૫૬-૮-૧૧
*કામેલ	૩૪૧-૧૨-૦	મરોલી	૨૮-૧૩-૬		

ગણદેવી મહાલ

અંભેડા	૧૯૬-૬-૩	બીજીમોરા	૩૫૨-૧૫-૬	પાટી	૩૧-૯-૬
*કેસવી	૧૦૩-૦-૪	દેવધા	૨૯૭-૧૨-૬	ભાઠા	૩૮-૫-૫
*અખવાડા	૫૫૫-૨-૧૦	દેવસર	૬૦-૧૪-૨	(૪) માણેકપુર	૩૨૭-૫-૧
*ગડત	૯૫-૪-૫	દેસરા	૧૧૩૭-૧૫-૪	માસા	૨૪૧-૧૩-૧૦
મગેર	૨૫૩-૮-૧૧	ધડવાડા	૪૦-૬-૧૧	વડસામલ	૯૨-૧૨-૫
તનીઆરા	૧૮૫-૬-૬	*ધમડાળા	૨૫૭૮-૧૭-૮	*વતાડી	૫૬૧-૭-૧૦
*તલોદ ૬		*નાંદરખા	૭૭-૧૦-૬	*સોનવાડી	૨૫૯-૩-૧

પલસાણા મહાલ

અસ્તાન	૪૪૨-૧૨-૧૦	*અરવાસા	૨૧૮-૪-૧૧	*નિયેળ	૫૧૯-૭-૨
અત્રોવી	૩૬૧-૧૦-૯	*ગાધરા	૯૩-૯-૧૦	બુચેર	૨૧૮-૪-૪
ઇટાળવા	૧૪૮-૯-૧	*ગાંધેપાર	૮૮૩-૨-૧	બાબેન	૪૫૨-૨-૯
(૩૦)ઉમરાખ	૧૩૪૬-૧૪-૦	ગણુડા	૭-૧૧-૨	ળારસડી	૨૧૫-૮-૬
મ. દુ. ફે. ૩૪૦-૪-૧		તલોદરા	૪૯-૮-૧૧	વણેસાપીસાદ	૨૬૬-૧૦-૩
(૩) એના	૭૩૩-૧૨-૬	દુડી	૪૧૬-૧-૩	વંજોળીઆ	૯-૨-૬
કોડરા	૨૯૧-૧૩-૪	*ધામડોદએના	૨૩૩-૧૩-૩	સાંધી	૩૦-૬-૩
કરણ	૨૩૦-૨-૭	મ. હુમા	૩૭૮-૧-૪	સોયાણી	૨૬૭-૧૦-૭

કામરેજ મહાલ

*અલ્પા.મા	૮૧૭-૧૫-૧૧	એળણા ભ. સ		કોદગ	૨૯૦-૧૩-૩
આરતા	૧૬૪૨-૬-૧૦	મ વાંચ	૭૭-૩-૨	*કામરેજ	૧૧૯૯-૧૧-૧
*એરણા	૫૭૫-૮-૩	દગજ	૮૩-૧૦-૪	કાળીબરવાળુ	૨૬૩-૯-૯

*કોસમાડા	૨૧૨-૭-૬	દીગસ મં.ફ.ફ. ૧૨૫-૧૧-૮	ભૈરવ	૧૫૪-૧૨-૬	
કોસ-૧/૧		*દેવાઈ	૪૫૭-૮-૧૧	મોવાણી	૬૨-૧૧-૧૦
મીમાડા	૬૨૨-૧૧-૧૧	દેવોઈ	૧૯૧-૪-૬	લક્ષ્મણા	૧૮-૯-૩
*ખાનપુર	૨૫૩-૭-૧	ધવા	૪૭૬-૦-૪	લાડની	૨૦૭-૧૦-૮
ખોસવડ	૨૦૦-૧૨-૮	ધાતવા	૧૩૬-૦-૫-૩	વાવ	૧૩૮૯-૪-૭
ખોલેશ્વર	૧૮૯-૧૦-૬	નગોડ	૪૪૬-૧૩-૪	*વિહાણ	૪૪૪-૧૪-૦
*ચીખલી	૬૫૩-૭-૬	નનસાડ	૪૦૨-૬-૦	વેળા	૨૦૨-૧-૧૦
જોખા	૮૬-૧૧-૬	*ત્રેજગ	૧૨૬-૫-૭	શામપુરા	૧૩૬૮-૪-૪
દીમા	૪૦૨-૬-૯	પાલી	૩૦૧-૧૧-૭	શેખપુર	૨૧૦-૧૩-૦
કુગડા	૩૧૩-૧૧-૪	પામોદરા	૭૫-૩-૭	જગવણી	૯૩૦-૦-૧૦
*દીગસ	૧૫૬૫-૧૫-૧૧	ભાદા	૮૮-૧૪-૧	મેગવા	૪૦૫-૯-૧૦

મહુવા મહાસ

*આમરોલી	૩૨૨-૬-૩	મંગડીયા	૨૬-૧-૭	મહુવા	૪૦-૩-૨
અધાતી	૬-૧-૬	ધડોઈ	૧૮૦-૩-૫	લસણપોર	૧૬-૭-૫
*આમચક	૪૩૩-૧-૧૧	કુગડી	૯૨-૧-૫	વલવાડા	૫૫-૬-૯
ઉમરા	૧૧૨-૫-૮	દેવાસથા	૧૧-૧૫-૬	વહેવઘ	૭૪-૭-૨
ઝોડચ	૧૫૮-૭-૩	ધોળીકુઈ	૧૨૧-૫-૩	વાંસકુઈ	૫૩-૧૧-૦
કરચેલીયા	૭૧૦-૧૫-૦	નીહલી	૨૩-૧૨-૧	નેલપુર	૧૭૬-૦-૮
કાવિઠા	૫૪-૧૩-૧૧	બામણીઆ	૧૫-૫-૯	શેખપુર	૮૮-૧૧-૮
*કાલી	૭૪૯-૩-૬	બારતાડ	૩૬-૫-૨	સાંના	૪૧-૩-૨
કુરેલ	૨૮૩-૦-૫	*ખીરખડી	૧૭-૬-૧૧	હળવા	૭૮-૨-૧
*ખરવાણ	૭૭-૭-૨	ભુલવાડા	૯૪-૬-૨	વાણીઆવાડ	૫૦-૦-૭
ગુણચવેલ	૧૮૯-૮-૧૧	લોડીયા	૧૦-૧૧-૪		

ભાંગરોળ મહાસ

આકોડા	૪૭-૧૩-૪	(૪) નાની	લીમોદરા	૫૨-૧-૭	
કંદેવા	૨૨૮-૦-૮	નરેલી	૧૮૩-૧-૩	લુહારા	૪-૮-૬
કુવારદા	૧૫-૧-૩	ખોરીદરા	૨૦-૧-૩	સગા	૧૬૫-૧૩-૮
કોસાડી	૬૫-૧૧-૩	*દીણાઈ	૧૪-૧૫-૦	સીમોદરા	૧૦૭-૧૪-૩
ગીજરમ	૧૨૪-૬-૧	મોસાલી	૪૧૪-૨-૬	શીયાળજ	૬-૫-૦
તરસાડી	૪૯-૧૩-૭	લીડીવાદ	૬-૧૦-૫		

સોનગઢ મહાસ

ખગસી	૬-૪-૮	ડાસવાડા	૩૧-૦-૩	ટોકરવા	૮-૩-૧૦
સિરપુર	૩૦-૧૦-૯	ધમોડી	૭-૬-૯	સોનગઢ	૩૮૪૬-૭-૮

વ્યાસ મહાલ

અધારવાડી દૂર ૭૮-૧૧-૬	આનપુર ૧-૬-૧૧	બામણમાલ દૂર ૮-૧-૧
આખીયા ૪૨-૧-૩	ખુટાડીયા ૨૬-૦-૩	બેડકુવા દૂર ૧૮-૧૦-૬
ઉમરવાવદૂર ૧૦-૧૨-૧	મડત ૬૪-૧૩-૮	બેડચીત ૪૮-૧૨-૭
કટાસવાણુ ૩૬-૩-૫	ઘાટા ૫૦-૨૪-૪	*મગરકુંઘ ૧-૫-૧
*કપુરા ૧૧૭૭-૨-૫	ધાણી ૭૦-૧૧-૩	*રૂપવાડા ૧૩૭-૪-૭
	મીમલવાવ ૫-૧૩-૧૦	વાકિમા ૪૫-૧૩-૨
„ મ. હં. ફે ૨૮૧-૨-૧	જેમીંગપુરા ૧-૬-૧૧	વાસિકુંઘ ૧૫૦-૧-૭
કલકવા ૧૭૬-૬-૪	પદમકુમરી ૭-૫-૨	સાકિળી ૫-૧૩-૬
કાજણ ૪૪-૦-૦	ડોનવાણુ ૨૦૦-૧૨-૬	સરા ૧-૬-૪
કેળકુંઘ ૪૫-૫-૦	પાટી ૪૫-૧૪-૧૧	
ખભાલીઆ ૫-૦-૮	ભોખડી ૫૬-૧-૬	

અમરેલી મહાલ

અમરપુર-	*તરકતવાવ ૧૬૦-૧૫-૦	*મોટા ભડાગોઆ ૧૧૦-૧-૧૧
વરડી ૧૦-૧-૨	દહીડા ૨૮-૪-૧૦	મોટા
અમરેલી	દેવગીઆ ૧૧૦-૧૨-૬	ગોખરવાળા ૬૬-૧૧-૧૦
આ પુ ૨૭૦-૦-૬	*દેવગણઆ ૬૬-૮-૦	મોટા-
કમીમદ ૬૧-૧૦-૬	(૪) નાના	માંગીઆળા ૨૦૧-૮-૧૧
કેરીઆઆડ ૩૦૬-૭-૬	આકડીઆ ૧૬૮-૬-૧૧	*મોટા માંડવડા ૧૦૮-૪-૧૧
ખીજડીઆ ખારી ૩૨-૮-૭	નાના માંગીઆળા ૩૩-૪-૬	રગપુર ૧૭૩-૧૧-૫
„ ગદીઆ ૪૬-૮-૬	પીપળણ ૧૭-૭-૧૦	ગજરથળી ૭૧-૫-૧
ગાવડકા ૬૪-૧૩-૮	પીઠવાળા ૫૫-૬-૨	*જાલોવદર ૭૮-૮-૬
ચક્રરગદ ૧૬૬-૭-૧૦	ફતેપુર ૧૦-૪-૦	વરમડા ૧૫૮૫-૧૦-૮
(૨) ચાટીઆ ૨૩૪-૭-૬	બાનાપુર ૧૭૭-૫-૧૦	*વાંકીઆ ૭૮૧-૧૫-૧
ચાંદગદ ૨૩૧-૧૪-૬	માલવણ ૨૭-૨-૧૧	*વિક્રમપુર ૧૪-૪-૮
(૪) નળીઆ ૨૨૩-૧૦-૫	માગાલા ૬૫-૬-૧૦	*સળોસગ ૫-૪-૧
*જેસિ અપુરા ૪૧૧-૩-૫	માગવાળા ૫૫-૧૪-૫	સાણઆવદર ૧૬૪-૬-૮
દીપલા ૭-૧૫-૭	મેડી ૪-૪-૨	મોનાગોયા ૬૧-૧૫-૪
(૨) દોહરવા ૧૩૬-૫-૨	મોટા આંકડીઆ ૪૩૪-૩-૫	નાના ભડાગીઆ ૫૨-૦-૮

દામનગર મહાલ

*આખરડી ૪૧-૧૪-૩	હાટા ૩૬-૬-૪	ગામડા ૧૭-૧-૭
કરકોલીઆ ૨-૧-૧૧	ધામેષ ૧૬૧-૨-૧૧	રૂપાવડી ૧૭૬-૫-૫
કાંચરડી ૧૦૬-૧૧-૬	ધૂંધૂણીઆ ૫૭-૬-૦	વીરપુર ૬૮-૭-૪
ખીજડીઆ ૫૬-૧૦-૬	*નાના ગજરોટ ૩૦૧-૧૦-૩	*ચાખપુર ૨૫૦-૧૫-૫
*જોયગદ ૨૨૦-૧૧-૦	નાગમુમદ ૩૬-૧૨-૮	હાલિલક ૮-૧-૧૦
ખાડીઆ ૧૬૬-૧૫-૧	*પાડગીઆ ૧૫૨-૪-૫	દીરાણા ૪૬-૫-૭

ધારી મહાલ

અમૃતપુર	૭-૨-૬	અલાધા મ.કુ.કુ.ક ૧-૧૩-૩	(૨)ધાર મધુ ૩૩૮-૧૫-૧૧
આંબરજી	૭૨-૨-૩	,, આંબ પુ ૩૪૪-૩-૨	નાગધરા ૧૬-૪-૬
કમ્પી	૩૩-૭-૪	*કુર ૩૧૩-૪-૪	પાણીયા ૧૦-૧૧-૮
કેરાળા	૪૫-૬-૬	ઝર ૧૬૬-૫-૮	*ભલગામ ૧૦૭ ૬-૪
ખીચા	૬૩-૧૪-૧	બારો ૧૯૧-૧૨-૬	વીગપુર ૬૨-૮-૫
ગરમલી	૪૩-૪-૬	દલખાણીયા ૧૧૬-૪-૮	સરસીયા ૧૨૩૬-૫-૬
*ગોવિંદપુર	૧૦૬-૨-૮	દીનજી ૨૨-૬-૨	હુડવી ૨૮-૪-૫
(૧) અલાધા	૧૫૦૨-૫-૩	*દેવળા ૧૮-૧૦-૨	

કાડીનાર મહાલ

અડની	૧૩-૦-૪	બાજ ૭૬-૫-૫	માલગામ ૫-૬-૧૦
અરબેજ	૭૩-૧૫-૨	બનાવાડા ૮-૨-૬	માલસરમ ૬૪-૩-૪
આલીદો	૩૬-૩-૫	ડોલાસા ૧૩૭-૧૨-૫	વઠનમર ૭૦-૭-૧૦
કાજ	૧૩૪-૬-૧૧	દેવળપુર ૨૮-૨-૮	વેલજી ૨૨૮-૧૪-૨
ગોરીનની ખાણ	૧૮-૧-૬	પાય પોપળવા ૩૨-૧૧-૦	સગખડી ૧૧૭-૧૧-૧
*લાટવડ	૧૧૭૧-૧૦-૧	પોપળા ૭૪-૧૨-૨	સિંધાજ ૧૧૪-૭-૮

ખાંસા મહાલ

કુશિરાળા	૧૬૪-૧૦-૩	પોપળરા ૩૬-૧૦-૧	સમઢીમાળા ૧૬૬-૮-૧૦
*ખાંસા	૧૮૮૬-૫-૨	ભાડ ૭૦-૧૦-૧	રૂપનાથપુરા ૧૦-૬-૭
તાતણીયા	૧૪૦-૫-૩	*મોટા	વાળા ૬૬-૭-૩

ભીમકદા મહાલ

*ભીમકદા ૧૯૨-૪-૭

રતનપુર મહાલ

ધધરાયા	૫-૭-૧૧	મો.નુ.પુ. ૨૦૭-૪-૦	શીયાનગર ૧૧૩-૭-૮
--------	--------	-------------------	-----------------

ગોખામળ મહાલ

*આગલાડા	૧૩૧-૧૪-૨	ધામજીવેન ૫૯-૧૪-૭	મીડાપુર ૯૬-૧૪-૭
ગોપી ૧૪૫૧	૧૪-૪-૬	ધીલુદી ૩૬-૩-૧૧	*વરરાળા ૨૪૮-૫-૬
હુપણી	૧૪-૪-૬	બગડીયા ૧૫-૬-૭	

દા. નં. વાચનાસભા

અરજપુરા	૨૬-૧-૨	નાપાડ ૧૭૨-૭-૨	ફજી ૨૮-૧૦-૧
આંબોદ	૨૧૭-૮-૫	નાવતી ૪૨-૪-૧૧	વસુદા ૧૪૨-૧૪-૩
આંત્રીલી	૭૭-૧૧-૭	પણમેરા ૭૦-૨-૪	વઢલા ૭૬-૦-૧
કસબાવ	૨૧૮-૦-૫	પડેળી ૮૮-૧૫-૦	વામજી ૧૪૫-૭-૩
કુજરાવ	૬૧ ૪-૬	પોપળાર ૧૨૩-૭-૬	વીજી ૩૧૮-૩-૪
કાસોર	૬૦-૧-૭	મેળામળ ૨૭-૦-૬	સારસા ૨૫-૨-૩
ખાનપુર	૬૪-૪-૬	ભરોડ ૩૨-૧૭-૫	સામરખા ૬-૧૦-૬
ધોડાસ	૧૩૮-૧૪-૮	મહીસા ૬૪-૬-૧૦	સીંહવાડા ૪૫-૧૧-૧
છીપડી	૨૮-૪-૭	મતનપુરા ૧૬-૭-૧	સોંદુજ ૨૬-૩-૧૧

નોટિસ

આથી ખચર આપવામા આવે છે કે પુરતકાલય રાહાયક મહકારી મહા સિમિટીના સભાસદોની પત્રીસથી વાગિ ક સાધારણ સભા, રાવપુરા, વડોદરામા આવેલી મહાની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસમાં રવિવાર તા ૪થી મધ્યમ સુને ૧૯૪૬ ના રોજ બપોરના ૨-૦ વાગે નીચેના કામો કરવા મળશે —

- ૧ તા ૧-૮-૪૬ થી તા ૩૦-૬-૪૬ મધીના અગીઆર માસનો વ્યવસ્થાપક મહાનો રિપોર્ટ તથા ઓડિટર તથાસેનો હિસાબ મળૂર કરવો
- ૨ નકાની વહે ચણી મહેર કરવી
- ૩ નવા વર્ષ માટે પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ, ઓડિટર તથા વ્યવસ્થાપક મહાનો હોદ્દો છોડના તથા વ્યવસ્થાપકને બદલે બીજાએને નીમવા અથ તેઓને ફરી ચૂટી દાદગ
- ૪ નવા વર્ષની આવક તથા ખર્ચાનું આદાનપત્ર મળૂર કરવું
- ૫ મહાના પેટા-નિયમોનાં સુધારા-વધ ન કરવા (મહાના પેટાનિયમોમાં સુધારા વધારા કરવા નવેસર મુસદ્દો તૈયાર કરી આ રિપોર્ટનાં છેવટનાં પૃષ્ઠોમા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે)
૬. મે પ્રમુખ સાહેબ તરફથી સભામાં બીજાને જે કામ રજુ થાય તે કનુ સર્વે સભાસદોને વખતસર મજામાં ખ્યાગ્ય વિશિષ્ટ દરવાખા આવે છે

વડોદરા,
તા ૭-૮-૪૬

વ્યવસ્થાપક મહાની આચાર્ય
વા. ના. અમીન
મના

ટીપ — આ મહાના ખાલી પડેલી જગ્યા માટે હાલ રી કરવા ઈચ્છતા સભાસદો પોતાની હબી ઉમેદવારી સાધારણ સભા ની તારીખ પહેલા સાત દિવસ આગા મહાની ઓફિસે મોકલવી જોઈએ તથા ઉમેદવાર પાર્ટ પુરતમનયના મનો વા પ્રતિનિધિ તરીકે ઉમેદવારી કરવા માગતા હાય, તો તે પુરતમનયના મનો વા પ્રતિનિધિ તરીકે તેમને સ્વીકાર્યા બદલે તે તે પુરતકાલયના હાલ પોતાની ઉમેદવારી સાથે મે કચેરો નંદર, અને જે ને સ્વન રીત ઉમે વારી કરના હોય તો તેના ઉમેદવારીને બીજા એ સભાસદનું લેખી અનુમોદા. > ઉમે વારી સાથે મોકલવું જોઈએ.

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ., વડોદરા.

(વડોદરા રાજ્યના સંવત ૧૯૭૦ ના સહકારી મંડળી સબધી નિબંધની કલમ ૯ પ્રમાણે નોંધવામાં આવ્યું છે તા. ૩૧-૮-૨૪)

પેટાનિયમોનો નવો સુધારેલો ખરડો

૧. આ મંડળ “પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ” કહેવાશે અને તેનું નેધિલુ શિરનામું વડોદરા રહેશે.
૨. આ શિરનામામાં ફેરફાર થતાં ૧૪ દિવસની અંદર તેની ખબર રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવશે, તથા કોઈ સ્થાનિક વર્તમાનપત્રમાં તે જાહેર કરવામાં આવશે.

ઉદ્દેશ

૩. આ મંડળના ઉદ્દેશ નીચે મુજબ છે —

ક. પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો, માસિકો વગેરે એકજગે ખરીદી સલાસદોને વાળખી કિમતે આપવા પ્રયત્ન કરવો.

ઘ. પુસ્તકાલયો માટે ખાસ ઉપયોગી માસિક, પુસ્તકોની નામાવલિઓ, ખાતાના સૂચના-સરકબુદ્ધરો, નિબંધો અને વ્યાખ્યાનો, ઠાડું ડટલોગ, ફોર્મ્સ, પત્રિકાઓ, ફર્નિચર વગેરે તૈયાર કરી પૂર્ણ પાડવા.

ગ. પુસ્તકાલયોના કામમ હડો જમા લેવા અને તે સારે વ્યાજે અને સદ્દર સ્થળોએ રાખી, તેના દ્વિસાળ રાખી તે વર્ષે આખરે પ્રસિદ્ધ કરવો.

ઘ. પુસ્તકાલયો માટેનાં રૂ. ૧૦૦ ઉપરનાં ટ્રસ્ટફંડો સ્વીકારવાં અને શરતો પ્રમાણે યોગ્ય મહેનતાણુ લઈ વહીવટ કરવો.

ઙ. જનસમાજને ઉપયોગી હોય તેવાં શિષ્ટ પુસ્તકો અને પત્રો તેમ જ વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ માટે ઉપયોગી હોય તેવાં પુસ્તકો ખાપવાં, ખપાવવાં, પ્રસિદ્ધ કરવાં અને વેચવાં.

ચ. મંડળના તથા ક્ષેત્ર ખાપકામ માટે પોતાનું ‘ખાપખાનું’ વસાવવું.

છ. પુસ્તકાલય પ્રકૃતિને વેગ મળે તે માટે શક્ય તે તમામ પ્રયત્નો કરવા.

ભંડોળ

૪. આ મંડળ માટે જોઈતું ભંડોળ નીચે પ્રમાણે એકઠું કરી શકાશે

ક. શેર શરીને

સ થાપણે સ્વીકારીને (જે હિપર ૬ ટકા કરતા વધુ બચાવ આપી શકાશે નહિ)

ગ બક્ષિસો સ્વીકારીને

૫ (૧) શેરથી બની કરેલી કુલ મૂડી રૂ ૧,૦૦,૦૦૦ થી વધારે થઈ શકશે નહિ

(૨) કલમ ૪ થી માં જણાવેલા સાધનથી મેળવેલી મૂડી શેરના ભરાઈ ગયેલા નાણા તથા રિઝર્વ રૂ ૩ બેઠેનાથી આઠ ગણી કરતાં વધુ થઈ શકશે નહિ

આ મંડળનું નહિ વપરાતું ભંડોળ નીચે જણાવેના સ્થગાએ શેરી શકાશે

ક પોસ્ટલ સેવિસ બેંકમાં,

સ બરોડા બેંક, સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા કે બીજી વ્યવસ્થાપક મંડળે નક્કી કરેલી સદર બેંકમાં,

ગ ૧૮૮૨ ના ઇન્ડિયન ટ્રસ્ટ એક્ટની કલમ ૨૦ માં જણાવેલા કોઈ સદર ખાતામાં,

ઘ કોઈ બીજી રજિસ્ટર્ડ મંડળીના શેર કે ડિવિડન્ડમાં,

ઙ રજિસ્ટ્રારે આ કામ માટે મંજૂર રાખેલ કોઈ સહકારી મંડળી, કે કોઈ બેંકમાં અથવા કોઈ કંપનીના શેરોમાં

ચ વડોદરા શહેરમાં સ્થાપિત મિલકત વેચાણ અગર ગીરા રાખવામાં

સભાસદ

૭ મંડળને નોંધવાની અરજી કરનાર મૂળ સભાસદો ગણાશે, અને તે સિવાય સભાસદ રૂનાર ઈશ્વર

ક મુબારક ખલાસાનો રહીશ હોવો જોઈએ.

સ તે અઢાર વર્ષનો અગર તેથી વધારે ઉંમરનો હોવો જોઈએ,

ગ તેણે ઠરાવેલા નમુના પ્રમાણે દાખલ થવા અરજી કરવી જોઈશે, તે અરજી વ્યવસ્થાપક મંડળે મંજૂર કરેલી હોવી જોઈએ,

ઘ તેણે આજામાં આઠો એક શેર ધારણ કરવો જોઈશે,

ઙ મુબારક ખલાસામાં આવેલું હરકોઈ પુસ્તકાલય, સહકારી મંડળી અથવા ફેળવણીની સરથા પોતાને નામે શેર ધારણ કરી શકશે, અને જે તે સરથાના મતો અગર અન્ય સભ્ય પોતાના વ્યવસ્થાપક મંડળના ઠરાવથી જે તે સરથા માટે સભાસદના સધળા દક્ષ ભોગવશે

ચ કોઈપણ સભાસદ આ મંડળના ૪૦ કરતા વધુ શેર ખરીદ કરી શકશે નહિ

૮ મરણ પા રોગથી ફેરબદલીથી સભાસદ કમી થયો ગણાશે, મરણ પામેલા સભાસદના વારસે નામે શેર ચલાવી શકાશે

શેર

૯ દરેક સભાસદની દાખલ થી રૂ ૧૫ રાખવામાં આવી છે, અને તે દાખલ થવાની અરજીની સાથે જ મોકલવી જોઈશે

- ૧૦ શેરની અગ્રણ્યો ઠગવેલા તમુના મુજબ મંત્રીને કરવી જોઈએ અને વ્યવસ્થાપક મંડળ તેને નિઠાવ્ય હશે
- ૧૧ દરેક શેરની કિંમત રૂ ૨૫ રાખવામાં આવી છે અને તે અરજ સાથે જ ભરવી પડશે. શેરની માગણી નામજૂર થશે તો માગણી પેટે ભરેલી રકમ જેમના તેમના ખર્ચે મનીઓડેઝથી પરત મોકલવામાં આવશે
- ૧૨ શેરની માગણી અથવા શેરની નામફેર અગ્રણ્ય મંજૂર અથવા નામજૂર કરવાનો સપૂર્ણ અધિકાર વ્યવસ્થાપક મંડળને રહેશે અને તેનું કારણ આપવા તે બંધાયેલું નથી.
- ૧૩ દરેક સભાસદની જવામદારી તેણે રાખેલા શેરની મૂળ કિંમત જેટલી જ હશે
- ૧૪ એક વર્ષે શેર ગણ્યા બાદ કોઈ મહાસભે પોતાનો શેર બીજા કોઈ સભાસદના નામે બદલવો હશે, તો વ્યવસ્થાપક મંડળની સમતિથી તે તેમ કરી શકશે. પગલુ તે માટે કરેલા ફોર્મ ઉપર શેરનામફેર શીના શેર દીક આદ આના તથા દાખલ ફો રૂ ૫ સાથે અરજ કરવી જોઈએ
- ૧૫ દરેક શેર માટે લુહા નંબરવાળા શેર સર્ટિફિકેટ આપવામાં આવશે. શેર સર્ટિફિકેટ ખોવાઈ જશે તેની પામેથી શેર દીક રૂ ૫ લખે તથા ઇન્ડેન્ડીટી બોન્ડ લખાવી લખે બીજી સર્ટિફિકેટ ફાદી આપવામાં આવશે

વાર્ષિક મામાન્ય મહા

- ૧૬ મંડળનું વર્ષ પૂરું થયા પછી ત્રણ મહિનાની અંદર દર વર્ષે આ મંડળની વાર્ષિક સામાન્ય સભા (Annual General Meeting) વ્યવસ્થાપક મંડળે ઠગવેલી તારીખ, સ્થળ અને ક્ષણે મળશે
- ૧૭ વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે કામ થશે —
 - ક વ્યવસ્થાપક મંડળ તરફનો મત વર્ષનો મંડળના કામકાજનો હેવલ તથા સરવાળુ મંજૂર કરવું
 - ઘ નવા વર્ષની આવક તથા ખર્ચનું અદાલતપત્ર (નજેટ), મંજૂર કરવું
 - ઙ નવા વર્ષ માટે સાધારણ સભાના પ્રમુખ તથા ઉપપ્રમુખ નીમવા.
 - ચ વ્યવસ્થાપક મંડળમાં ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પૂરવી
 - છ સગાં તરફથી હિસાબ તપાસનાર હોય તે ઉપરાંત મંડળ તરફના હિસાબ તપાસનાર નીમવા અને તેમને આપવાનું મહેનતાણું નક્કી કરવું
 - જ કુલ ૪ ની પેટાકમ રા અનુસાર વ્યવસ્થાપક મંડળે ઊભી કરવાની મૂડીની હદ મુકત કરવી,
 - ઘ રજિસ્ટ્રારે અથવા વ્યવસ્થાપક મંડળે મંજૂરેલા કોઈ વિષયનો અથવા ચોખ્ખા ત્રણ દિવસની મુસત આપી કોઈ સભામટે ઉપરિચિત કરેલા પ્રશ્નો નિર્ણય કરવો
 - ઙ મંડળના નફાની વહેંચણી કરવી,

- સ મંડળના પેટાનિયમોમાં સુધારા વધારા કરવા બાબત વ્યવસ્થાપક મંડળે કરેલી સૂચનાઓ મળ્યાની નિર્ણય કરવો.
- બ પ્રમુખની પરવાનગીથી રજૂ થાય તેવા બીજા કામનો નિર્દાશ કરવો.
- ૧૮ સાધારણ સભાના પ્રમુખ વા વ્યવસ્થાપક મંડળની આગાધી અગર રજિસ્ટ્રાર કે મંડળના જે સભાસદોની લેખી માગણી (Requisition) થી વ્યવસ્થાપક મંડળના અધ્યક્ષ ખાસ સાધારણ સભા બોલાવશે અને એવો દુકમ કે માગણી મળ્યા બાદ બનતી હિતાવળે સભા મેળવવી જોઈશે.
- ૧૯ વાર્ષિક સાધારણ સભા માટે ૧૦ દિવસ અને ખાસ સાધારણ સભા માટે ૭ દિવસની સૂચના અપાશે અને તેમાં સભા મળવાની તારીખ, સ્થળ, ક્લાક તથા રજૂ થનાર કામ જણાવવામાં આવશે.
- ૨૦ સૂચનામાં નહિ જણાવેલી એવી કોઈ દરખાસ્ત પ્રમુખની મંજૂરીથી સાધારણ સભામાં લાવી શકાશે, પરંતુ તેવી દરખાસ્ત મંડળના નિયમોમાં ફેરફાર કરવા બાબતની હોવી જોઈએ નહિ.
- ૨૧ ખાસ સાધારણ સભા તેની સૂચનામાં જણાવ્યા પછારનું કોઈ કામ કરી શકશે નહિ.
- ૨૨ સાધારણ સભામાં હાજર રહેલ દરેક સભાસદને માત્ર એક જ મત આપવાનો અધિકાર રહેશે, જે જણને નામે શેર હશે તે જણને નામ, પહેલું હશે તેને જ મત આપવાનો અધિકાર રહેશે.
- ૨૩ સાધારણ સભા માટે આખા મંડળના જે સભાસદો અગર ૨૦ બેમાંથી જે કમી સખ્યા હાજર હોય તે 'કોરમ' થયુ ગણી શકાય. કોરમ ન થાય તે માગણી (Requisition) થી બોલાવેલી સભા હશે તે તે વિસર્જન થઈ જશે અને અન્ય પ્રકારની હશે તે તે ઓછામાં ઓછા સાત દિવસ મુદતથી ૨૮૫ પછી ફરીથી બોલાવેલી સભામાં કોરમ હોય પા ના હોય તે પછુ સભાનું કામ ચલાવવામાં આવશે મુદતથી રાખેલી સભા ભરવાની તારીખ સ્થળ અને ક્લાકની અગર રચાનિક પેપરમાં જાહેરાતથી આપી શકાશે.
- ૨૪ મંડળની સાધારણ સભામાં તેમ જ વ્યવસ્થાપક મંડળમાં સર્વ પ્રત્યેક નિર્ણય બહુમતીથી થશે અને કોઈ પ્રશ્નમાં સરખા મત પડતાં અબધને નિર્ણયાત્મક—Casting Vote—આપવાનો અધિકાર રહેશે.
- પ્રમુખ
- ૨૫ સાધારણ સભામાં પ્રમુખચાન લેવું, મંડળના કામકાજ ઉપર સામાન્ય કેબરેખ રાખવી, તથા ચોતાને જરૂર જણાતા અબધ મારફત સાધારણ સભા બોલાવવી, જે અધિકાર અને કર્તવ્ય પ્રમુખનું રહેશે, તથા જ્યારે જરૂર લાગે ત્યારે વ્યવસ્થાપક મંડળમાં પછુ હાજર રહેના અધિકાર રહેશે પરંતુ તે તેમાં મત આપી શકશે નહિ પ્રમુખની જોગવાઈમાં ઉપપ્રમુખ કામ કરશે.
- મંત્રી
- ૨૬ વ્યવસ્થાપક મંડળને આધીન રહી મંત્રી નીચે પ્રમાણે કામ કરશે —

- (૧) મંડળનો પત્રવ્યવહાર ચલાવવો તથા તેનાં સધર્માં પુસ્તકો, હિસાબો અને પત્રકો સુરક્ષિત રાખવા.
- (૨) પુસ્તકો વગેરે વેચવા આપવાનો માગણીઓ તથા ખરીદવા જેવાં પુસ્તકો વગેરે માટે ચયેલી બહામણો વ્યવસ્થાપક મંડળ આગળ રજૂ કરવી અને તે ચંચળી નિર્ણય કરાવી લેવો.
- (૩) વ્યવસ્થાપક મંડળનો આત્મા પ્રમાણે નાણાં લેવા અને આપવા, અને અધિકાર આપ્યા પ્રમાણે એકલા અથવા બીજા જેડે હુંડી, ચેક વગેરે ઉપર પોતાની સહી કરવી.
- (૪) વ્યવસ્થાપક મંડળ સેપિ તે બીજાં બધાં કામ કરવા.
- (૫) બીજી સહકારી સંસ્થાઓનાં મંડળ સભાસદ હોય ત્યાં મંડળના પ્રતિનિધિ તરીકે હાજર રહી મત આપવા.

વ્યવસ્થાપક મંડળ

૨૭ એ અધ્યક્ષ સહિત વ્યવસ્થાપક મંડળ નવ સભાસદોનું રહેશે, તેમાં પાંચ સભાસદો પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓ વા પ્રતિનિધિઓ હોવા જોઈએ, અને ચાર અન્ય મહાસદો- માથી ચુંટાશે. પાંચ સભાસદોનું કોમ ગણાશે દર વર્ષે વ્યવસ્થાપક મંડળ પોતાના- માંથી એકને અધ્યક્ષ તરીકે બહુમતીથી ચૂંટશે મંડળની સભામાં અધ્યક્ષ અગર તેમની ગેરહાજરીમાં હાજર સભાસદોએ ચૂંટેલો બીજો કોઈ સભાસદ પ્રમુખસ્થાન લેશે અને નિર્ણયાત્મક મત આપવાનો અધિકાર પણ ધરાવશે વર્ષ દરમ્યાન ખાલી પડેલી જગ્યા બાકીના સભાસદો પોતાની પસંદગીના સભાસદથી ફરીની સાધારણ સભા મળતા સુધી પૂરો શકશે.

૨૮ વર્ષ આખરે વ્યવસ્થાપકો નિવૃત્ત થશે અને એવા વ્યવસ્થાપકો ફરી ચુટાવને પાત્ર રહેશે.

૨૯ દર વર્ષે વ્યવસ્થાપક મંડળમાં ખાલી પડેલી જગ્યાઓ માટે ઉમેદવારી કરવા ઇચ્છનાર સભાસદો પોતાની લેખી ઉમેદવારી સાધાગણ સભાની તારીખ પહેલાં ત્રણ દિવસ અગાઉ મંડળની ઓફિસે મોકલવી જોઈએ, આવા ઉમેદવાર કોઈ પુસ્તકાલયના મંત્રી વા પ્રતિનિધિ તરીકે ઉમેદવારી કરવા માગતા હોય તો તે પુસ્તકાલયના મંત્રી વા પ્રતિનિધિ તરીકે તેમને સ્વીકાર્યા બદલેના જે તે પુસ્તકાલયના હાથ પોતાની ઉમેદવારી સાથે મોકલવો જોઈશે, અને જે ને સ્વતંત્ર રીતે ઉમેદવારી કરતા હોય તો તેમની ઉમેદવારીને બીજા એક સભાસદનું લેખી અનુમોદન મદર ઉમેદવારી સાથે મોકલવું જોઈએ નિવૃત્ત થતા વ્યવસ્થાપકો આશુ રહેવા ખુશી હશે અને તે હકિકત રિપોર્ટમાં જણાવેલી હશે તો તેમણે લેખી ઉમેદવારી કરવાની રહેશે નહિ ઉપર મુજબ આવેલાં તમામ ઉમેદવારોના નામ નિવૃત્ત થતા પણ ફરીથી ચુટાવને પાત્ર વ્યવસ્થાપકોનાં નમની સાથે

સાધા પુ મહામા જાહેર કરી તેમાથી ચુટણી કરવામાં આવશે ખાલી જગાઓ
કાંતા ઓળા ઉમેદવારો દશે નો જેમની ઉમેદવારી વખતસગ આવી દશે તેમને
ચુટાયેલા જાહેર કરવામાં આવશે, અને તે પછી ખાલી રહેલી જગા સાધાગણ
સભા ચુટણીથી પૂરશે

૨૮ આ નિયમો અને સાધારણ સભાના હકાલેખે આધીન વ્યવસ્થાપક મંડળને મળીને
કારભાર ચલાવવા સ પૂર્ણ અધિકાર રહેશે અને તે પોતાના કામકાજ માટે જરૂર મુજબ
સામાન્ય રીતે દર મહિને એક વખત મળશે

૨૯ વ્યવસ્થાપક મંડળ અને સાધારણ સભાના કામકાજની નોંધ રાખવા માટે એક કમવ-
જૂક રાખવામાં આવશે, આ કમવજૂકમાં જે તે સભામાં હાજર રહેલા સભાસદોની
સહી લેવામાં આવશે કમવજૂક જોવાનો અધિકાર વ્યવસ્થાપક મંડળના બધા
સભ્યોને રહેશે

૩૦ જેમા પે તાને અગત દિવસ સબધ હોય તેવા કોઇ પણ પ્રશ્નોની ચર્ચા વખતે વ્યવસ્થાપક
મંડળનો કોઇ સભ્ય હાજર રહી શકશે નહિ, તેમ તે રિપે મન પણ આપી શકશે નહિ

૩૧ આ નિયમોમાં કરેલી અધિકારવ્યવસ્થા કે બીજી કોઈ ખાસ અધિકારોજનાનો નિષેધ
ત કરતાં વ્યવસ્થાપક મંડળને નીચે પ્રમાણે સત્તા રહેશે

ક જે ઉદ્દેશો માટે મંડળ સ્થપાયું છે તે ઉદ્દેશો માટે પુરતકા વગેરે ખરીદવાં વેચવાં,
ગ્રામવાં અગર છપાવવા, તથા તેમ કરવા માટે આ નિયમો કે મંડળના ઉદ્દેશોની
વિરુદ્ધ ન બન્ય તેવા કોઇ કાનુનો ધડવા

ચ મંડળને હસ્તક જે દુડ વા ખૂડી આવે તેનો સ્વીકાર કરી પાવની આપવી, કમજો
રાખવી, વાળે મૂકવી, કોઈને મોકલી આપવી, તેનો વફીવટ વાજબી મહેતાતાણ
લઈ કરવો, ખર્ચ કરવું વગેરે સર્વ કામ કરવાં તથા મંડળના હેતુ સિદ્ધ કરવા
બનતી બધી તજવીજ કરવી

ગ નિયમ ૧૭ હ માં જણાવેલા સિવાયના મંડળના તમામ પમારદારી નોકરોની
નિમણૂક, સિદ્ધા અગર જગતરથી કરવી, તથા નોકરો માટે પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રેન્ડ્યુ
ધરી ફંડ વગેરેની યોજનાઓ કરવી અને નોકરીની ચરતો વગેરે નક્કી કરવું.

ઘ મંડળનાં મેળાં, દેશા, દાવા હક્ક યા લુખેદારીનો નિકાલ કરવા ફરિયાદ માંડવી,
ચલાવવી, માંડવાળ કરવી યા પંચને કામ સોંપવું

ઙ મંડળ તરફથી ચર્ચા તમામ કામકાજના રીતસર પત્રકો તથા દિસાજના
ચોપડા ગખાવવા

ચ ચરેથી ઉધરાણીની તપાસ કરવી અને તેની વસુલાત માટે જરૂરી તમામ
પગલાં લેવા

છ વાર્ષિક સગવાયું તૈયાર કરવું અને મંજૂરી માટે જરૂરી નિવેદન સાથે સાધારણ
સભામાં રજૂ કરવું

જા મંડળ તરફથી વેચાતાં પુસ્તકો વગેરે સભાસદોને ઠેકવી કિંમતે આપવા તેનું ધોરણ ઠરાવવું.

જા સામાન્યતઃ મંડળનો વહીવટ ચલાવવો.

જ સાધારણ સભાની મજૂરી લઈ વ્યવસ્થાપક મંડળના સભાસદો મંડળના કામકાજ માટે મહેનતાણુ લઈ શકશે, તથા સાધારણ સભાએ ઠરાવેલા ધોરણે બચતું લાકડું લઈ શકશે.

૩૨ વ્યવસ્થાપક મંડળના ઠરાવ ઉપર સાધારણ સભામાં અપીલ થઈ શકશે, પરંતુ મંડળના રદાઈ પૈકી કોઈ નોકરોનો વ્યક્તિગત ડ્રેસ સાધારણ સભામાં લાવી શકાશે નહિ રદારના સર્વસામાન્ય દિતના પ્રશ્ન લેવામાં હરકત નથી

૩૩ નિયમ ૩૧ થી મળેલો કોષ્ટક અધિકાર વ્યવસ્થાપક મંડળ ગોતાનામાંથી બનેલા કોષ્ટક પેટામંડળને સોંપી શકશે અને સદગુરુ પેટા-મંડળ સોંપાયેલા કામમાં વ્યવસ્થાપક મંડળની સૂચનાઓને સર્વથા અનુસરશે.

૩૪ કોષ્ટક ખાસ જરૂરના પ્રસંગે વ્યવસ્થાપક મંડળના અધ્યક્ષ કોષ્ટક દરખાસ્ત વ્યવસ્થાપક મંડળના તમામ સભાસદોમાં લેખી ઠરાવથી મોકલી શકશે, અને આવી દરખાસ્ત સર્વાનુમતે મંજૂર થશે તો તે વ્યવસ્થાપક મંડળનો કામ થશે ગણ્યશે

આવી લેખી દરખાસ્ત વ્યવસ્થાપક મંડળના તમામ સભાસદોને મોકલી જોઈએ પરંતુ કોષ્ટક સભાસદની ગામ બહારની ગેરહાજરીના કારણે તે મળી શકે નહિ તો જ્યાંય મોકલનાર સભાસદોની સર્વાનુમતીથી તેવી દરખાસ્ત મંજૂર નામ જૂર થઈ શકશે પણ આવી રીતે ગેરહાજર સભાસદોની સખ્યા વ્યવસ્થાપક મંડળની અખ્યાના કે કુટાં વધુ હશે, તો તેવા વખતે ફરતા કાગળોનો ઉત્તર મંજૂર થઈ શકશે નહ

૩૫ વ્યવસ્થાપક મંડળ ઠરાવે તે ચોગ્ય મહેનતાણુ લઈ કોષ્ટકપૃથ્થ આકલ વતી આ મંડળ પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો વગેરે મળાવી આપવા પૂરતું એક સારકિતું કામ સ્વીકારી શકશે, એટલે કે જે તે સ્થળે સરાજમ પહોંચાડી બીલ તથા પાવતીઓ મોકલી આપી શકશે અને આ માટે જ લેવડદેવડના ખાતા ઉધારી શકશે

હિસાબ તપાસનાર (Auditors)

૩૬ કનમ ૧૭ (ઈ) મુજબ નિમાયેના હિસાબ તપાસનારાઓએ મંડળના હિસાબ તથા દસ્તાવેજો તપાસવા તથા વ્યવસ્થાપક મંડળે જરૂરી પત્રો વગેરે તેમની તપાસ માટે રજુ કરવા. હિસાબમાં જણાવેલી ખામીઓ મંડળી ખાસ ઉદ્દેશ કરીને વ્યવસ્થાપક મંડળને તેમણે તપાસણીનું લેખી નિવેદન મોકલવું જોઈએ

માહિતી આપવાનું કામ

૩૭ વ્યવસ્થાપક મંડળ માલકો માટે નીચેની માહિતી પૂરી પાડના સહય તે પ્રયત્ન કરી શકશે

ક અમુક વિષય ઉપરનાં વા અમુક સંસ્થાઓ, લેખકો વા પ્રકાશકો તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલાં પુસ્તકોની યાદી તૈયાર કરશે

જ વર્તમાનપત્રો અને માસિકેનાં ખાસ કરીને ગ્રંથાની લાખામાં પ્રસિદ્ધ થતા

- પત્રોના લવાજમ, ચિન્નામા વગેરેની સવિસ્તર યાદી તૈયાર કરશે
 ગ બાળકોની સ્ત્રીઓ અને શરૂઆતના વાયરોને ખામ ઉપયોગી પુસ્તકોની યાદી તૈયાર કરશે
 ઘ પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી માહિત્ય ક્યાં ક્યાં અને શા શા ભાવે મળી શકે તેની સવિસ્તર વિગત પૂરી પાડશે

દ્વિઆમ્ર અને દક્ષતર

- ૩૮ મહાન તરફના પુસ્તક ભંડારમાં જેમણે પુસ્તકો વગેરે વેચવા મૂક્યાં હશે તે સોંપ્યાં હશે તેમના ખાતાનો હિસાબ દર વર્ષે આખરે કરી દેવા જોઈશે તેની નામ્લ તેને વગર ખર્ચે પૂરી પાડવામાં આવશે

ત્રીશે

- ૩૯ નફા વહેતવા વિશે સાધારણ સલાહ દેરાવ કરી શકશે ચોખ્ખા નફામાંથી ઓછામાં ઓછા ૨૫ ટકા રિઝર્વ ફંડ માટે તથા મહાનની જરૂરીઆતના ખીમ્મ ફંડો જુદાં કીટવામાં આવશે, અને તોડાણને બે ૪૪ બોનસ આપવાનું હોય તો તે માટે ૨૪મ કાઢી લઈ બાકીની ૨૪મ ગ્રેડ ઉપર ડિવિડન્ડ તરીકે વહેંચી શકાશે, પરંતુ આ મહાન ૭ ટકા કરતાં વધુ ડિવિડન્ડ આપશે નહિ
 ૪૦ ચોખ્ખા નફાનો ચતુર્થાંશ રિઝર્વ ફંડ ખાતે લીધા પછી અને વધારેમાં વધારે કરે નફા વહેતવા પછી નિવરણ નફાના ૨૦ ટકા કરતાં વધારે ન હોય એવી રકમ જુદી કાઢવાને અને આવી આખી રકમ વખતોવખત કાપણી સર્વજનિક અથવા સહકારી કામમાં અથવા ધર્મીયા કામમાં આ મહાનની આર્થિક સ્થિતિ બીજી રીતે સારાં હોય તો, રજિસ્ટ્રારની મંજૂરીથી ફાળા તરીકે આપવાને મુખત્યાગ છે.
 ૪૧ કલમ ૩૯-૪૦માં નફાના ૨૫ ટકા રિઝર્વ ફંડમાં લઈ જવાનું કહેલું છે, પરંતુ મહાનના ભગવેલા શીર ભડોળ જેટલું રિઝર્વ ફંડ થઈ ગયા પછી આ ખાતે નફાના દર ૮૫ ટકા કરતાં ઓછા નહિ તેટલી રકમ લઈ જવા સાધારણ સલાહ દેરાવ કરી શકાશે

રિઝર્વ ફંડ

- ૪૨ મહાનનું બધું રિઝર્વ ફંડ સરકારી નમીનગીરીઓ અથવા રજિસ્ટ્રારે મંજૂર કરેલી કોઈ મહાનની કે બેન્કમાં અનામત મૂકવું જોઈશે
 ૪૩ વાર્ષિક લેવડદેવડમાં આવેલી કોઈ જેટ રજિસ્ટ્રારની મંજૂરીથી રિઝર્વ ફંડમાંથી પૂરી શકાશે.
 ૪૪ આ મહાન બધા યાચ તો ગેરની વસુલ થયેલી રકમ સ્વચ્છતાને પાછી આપતાં બાકી રહેલી મહાનની જમા બાજુની ચોખ્ખી મિલકત તથા રિઝર્વ ફંડ સલાસદોમાં વહેંચી નહિ આપતાં મુજબ સરકારના ધારાલોચણ અને નિયમોને આધીન રહી પુસ્તકાલયોના દિનની કોઈ બાબતમાં ખર્ચવામાં આવશે અને તેના દેરાવ સાધારણ સલાહ કરશે

નિયમોમાં ફેરફાર

- ૪૫ મુજબ સરકારના કાયદાને અનુસરેને આ નિયમોમાં સુધારો કે ફેરફાર કરી શકાશે પરંતુ તેવા ફેરફારની વિગત સલાસદોને સાધારણ સલામી બેઠક વહેંચાં ઓછામાં ઓછા દરેક દિવસ અગાઉ મોકલવી જોઈશે નિયમોમાં ફેરફાર કરવાનો દેરાવ સાધારણ સલામી કોન્ટ્રોલરેલા સલાસદોના કુલ ત્રીજી વધુમતે મંજૂર થયેલા હોવા જોઈશે. રજિસ્ટ્રારે ફેરફારનો નોંધ લીધા પછી જ તેનો અમલ થશે.
 ૪૬ આ નિયમોમાં નહિ જણાવેલી બાબતોનો નિર્ણય મુજબ સરકારના સહકારી એક્ટ અને નિયમોને અધીન રહીને કરવામાં આવશે

અનુક્રમ

ગુજરાતનાં પુસ્તકાલયોની પત્રિકા	૧૧૩
સાહિત્યસંદેશનું અવનવું	૧૧૫
પુસ્તકપસંદગીની સુલભતા	૧૧૯
અલબ્ધ મ યોના સેવાબાવી સમાહક	૧૨૨
મુખર્ષિ ધલાકાની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને વેગ આપવા શુ દરવુ જોઈએ ?	૧૨૭
વ રા. પુ મંડળનું ૧૯૪૮-૪૯ નું વાર્ષિક નિવેદન	૧૨૯
ગુજરાતની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું કેન્દ્ર વડોદરા સ્થાપો.	૧૪૨
કાશ્મીરથી હિન્દી મોકલાએલો પ્રાચીન મથક કાર	૧૪૫
પુસ્તકપરિચય	૧૪૭
નવીન શાલ	૧૫૫
પુસ્તકાલય તોષિ	૧૫૬
વ રા. પુ મંડળની જાહેરાત નં ૧	
પુ. ખાતાની જાહેરાત સૂચના	૧૭૦

સામયિક દાહન

પદ્મી આગરટ	૧૬૧
ધર્મચક્ર	૧૬૨
નાલાયક શબ્દો કયા ?	૧૬૩
સેવકની અગ્નિપરિક્ષા	૧૬૫
તમારાથી કેમ વંચાણ નથી ?	૧૬૬
તિબ્બત	૧૬૭

૧ વાર્ષિક તથાજ્ઞાપક :

દેવગી મા ૩-૮-૦

પરેશ શ ૫-૦-૦

જીલ્લા નક્કશ ૩ ૦-૬-૦

: અવસ્યાપક :

|| સંજીવભાઈ નારણભાઈ અગીન (બી દામ)

: તત્તી.

મતી. પુસ્તક સ મંડળ નિ વડોદરા.

મણિલાલ મલાગંકર વ્યાસ

“વર્તમાન” અને “ભારતી”

(પરોઢગ મલ્લ્યનાં પુસ્તકાલયો માટે મજૂર થયેલાં)

લવાજમના ખાસ ઘટાડેલા દર

વાર્ષિક	રૂ. ૨૨-૦-૦
અર્ધવાર્ષિક	„ ૧૧-૦-૦
ત્રિમાસિક	„ ૫-૦-૦
નમૂનાની નકલ મંગાવી ખાત્રી કરો.	

વર્તમાન દૈનિક અને ભારતી સાપ્તાહિકની કી મત માત્ર એક આનો જ છે અને તેનાં હુમેશા છ પાનાં પ્રસિદ્ધ થય છે ભારતી-વર્તમાન ટેલીગ્રીન્ટ દ્વારા આવેલા દેશ પરદેશના છેલ્લામાં છેલ્લા અદ્યતન સમાચારો, તેમજ વેપાર સમાચારના તાજા ભાવો અપે છે આપની નકલ મેળવવા માટે આપના એજન્ટની પાસે ઓર્ડર નોંધાવો અગર લવાજમ મોકલી આપો

વર્તમાન-ભારતી

પો. ખા. ૧૭૩-અ મ દા વા દ.

“સસ્તુ સાહિત્ય એટલે ઉંચામાં ઉંચું સાહિત્ય”

સ્વામી રામતીર્થ	સ્વામીશ્રીના ઉપદેશો પાન ૫૬૪	શ. ૩-૦-૦
તુકારામ ગાથા :	વિસ્તૃત ચરિત્ર ૬૭૨	શ. ૩-૮-૦
ચૈતન્ય મહાપ્રભુ ,	બે મંથોમાં ભક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યપ્રેરક	
ભારતની દેવીઓ	અલગોનું સરળ ભાષાતર . . . પાન ૧૮૪૦	શ. ૬-૦-૦
	ત્રણ મંથો વિસ્તૃત ચરિત્ર . . . પાન ૧૫૬૬	શ. ૮-૦-૦
	પ્રાચીન યુગના ૧૩૩ સતીચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
	મધ્યયુગના ૨૪૬ એતિ. ચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
	અર્વાચીન યુગના ૧૬૬ ચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
સ્વ. પદિયારકૃત સેટ	ત્રણ ભાગમાં કુલ ૨૫૬૮ પાનનું વાચન સૌરાષ્ટ્રના મશહૂર લેખક સ્વ. પદિયારના ધર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન, કર્મ, સત્ય અને વજેર માટે બોધિયારૂપ ઉત્તમ ૭ પુસ્તકોનો સેટ, કુલ પાન ૨૦૨૦,	શ. ૧૪-૦-૦
	છૂટક દરેકના પાન ૩૦૦ ઉપરના દરેકનો	શ. ૨-૦-૦
શ્રીમન્ શંકરાચાર્ય કૃત .	મોહમુદ્ગર ને બીજાં દશ રત્નો ૧૬૮	શ. ૧-૦-૦
મરણ ભાષાતર સાથે	શતશ્લોકી ને બીજાં ચાર રત્નો પાન ૨૦૦	શ. ૦-૧૨-૦
	સ્તોત્રસમૂહ ભક્તિ ને વૈદાનનાં સ્તોત્રો સરળ અર્થ સાથે પાન ૨૦૦	શ. ૦-૧૦-૦
	વિવેકચૂડામણિ પાન ૧૬૦	શ. ૦-૧૨-૦
એકનાથી ભાગવત :	મહાન ભક્ત એકનાથનો ભક્તિમાર્ગનો અન્તેક શ્રેય પાન ૬૦૦	શ. ૫-૦-૦
આખાહરણ .	મહાકવિ પ્રેમાનંદ કૃત પાન ૧૨૨	શ. ૭-૮-૦
નળાખ્યાન : પાન ૧૩૬	શ. ૧-૦-૦
ગીતા પુરુષાર્થબોધિની .	બે મંથોમાં ૫૦૦ સાતવચેકરજીની વિદ્યા સાથે મૂળ શ્લોકો, પદ્યછંદ અને અર્થ સાથે પાન ૧૦૬૮	શ. ૧૨-૮-૦
વિચારસાગર .	વૈદાનના પ્રાકૃત મય પાન ૪૦૦	શ. ૩-૦-૦
શ્રીરમણ મહર્ષિ	સુધારા વધારા સાથે બીજી આવૃત્તિ ચરિત્ર પાન ૨૧૬	શ. ૨-૦-૦
પર્યાંગ . સ. ૨૦૦૬ નું	આજેના મંથોવા-સસ્તુ સાહિત્યનું શુદ્ધ મહાભાષીય કિમત માત્ર નવ આના	

પર્યાંગમાં આવતી સામાન્ય માહિતી અને તિથિવાર કાકાઓ ઉપરાંત તહેવારોની ઉત્પત્તિનો ટૂંકો ઇતિહાસ, બારે માસના તહેવારો અને વ્રતોની માહિતી, મુદ્દનો, બાર માસનું ફળ, રાશિફળ, દિનદશાનો કોડો, રેલવે તથા ટપાલની ટૂંકી માહિતી, સતત નિષ્ક્રમ, જાહેર તહેવારો ઇત્યાદિ અનેક ઉપયોગી વિષયો આપી છે કે નવ આના.

૬૬-૬૩૩ X ૧૦, પાન ૧૧૨, મુદ્દ ૩ ગા-પો. શ. ૦)

સસ્તુ સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય

૩. ભદ્ર પાસે, પેદ. બો. નં. ૫૦, અમદાવાદ અને દાથી બીડિંગ, શ્રીજી માળે, દાલપાદેવી રોડ-મુ.બર્ધ, ૨

શિષ્ટ અને સંસ્કારી સાહિત્ય

‘૧૯૪૨’

આઝાદીની લડતનું વીર અને
કરુણ રસ ધર્મ નાટક
રૂ. ૦-૦-૦

ખાંજરા પોળ

શ્રી ચન્દ્રવદન મહેતા કૃત
લમસ રથા સામે લાલ બતી
ધરણી હાસ્યભરપૂર નાટક
રૂ. ૨-૦-૦

સમરભૂમિ

દાંડીકૂચના દિવસોની દિલ્લસ-
રૂપ રસિક રાષ્ટ્રીય નવલકથા
રૂ. ૨-૦-૦

શ્રી. સુનીલાલ મડિયાકૃત

હું ને ભારી વહુ

રમુજની રંગત રેલાવળું
તખ્તા લાયક નવું નાટક
રૂ. ૧-૮-૦

પાવક જવાળા

૧૯૪૨ ના સુક્રિજગની
જોરલાલ નવલકથા
રૂ. ૩-૮-૦

જય ગિરનાર

સચિત્ર પ્રવાહી પ્રવાસવર્ણન
રૂ. ૧-૦-૦

ધૂધવતાં પુર

૨૭ સામાજિક વાર્તાઓ
રૂ. ૪-૮-૦

મેના પોપટ

ચામળ ભટ્ટની મનેરજી
કૌતુકભરી વિલક્ષણ વાર્તાઓ
રૂ. ૩-૮-૦

મોલનાં પાણી

નારીતની મનલતા અને
માનવતા આતેખતી સળગ
ર મદ્યો પ્રભુમકથા
રૂ. ૨-૮-૦

આચાર્ય આનંદ-

શંકરભાઈ

શ્રી રતિલાલ મે. ત્રિવેદીલિખિત
જીવનરેખા અને સંસ્મરણો
રૂ. ૨-૮-૦

અવિનાશ વ્યાસકૃત

મેદીનાં પાન

પ્રેક્ષકોનો પ્રયસા પામેલી
નવ યુવ-ગીત-નાટિકાઓ
રૂ. ૨-૮-૦

દૂધગા

લોકપ્રિય ગરબા અને ગીતોનો
સમૃદ્ધ ‘ગુણસુંદરી’ અને
બીજી કિશોરોની ગીતો સહિત.
ત્રીજી આવૃત્તિ
રૂ. ૩-૦-૦

અર્વાચીના

રંગભૂમિ રસિયાની રંગશીલા
રૂ. ૧-૦-૦

નવીના

ચરદાશુ કૃત નારીજીવનની
કરુણમંજલ નવલકથા
રૂ. ૫-૦-૦

ગુજરાતણને પગલે પગલે

ગુર્જરીનારીના વિકાસની
સળગ રોમાંચક ધડતરકથા
રૂ. ૨-૮-૦

રસોઈનું રસાયણ

પાઠશાળા ઉપરાંત સુવાવક,
બાળકોટેર, ધરવેદુ ખોરાકના
ગુણદોષ વગેરે ઉપયોગી માહિતી
સાથે સુધારેલી ત્રીજી આવૃત્તિ
રૂ. ૩-૧૨-૦

ગુજરાતી સાહિત્યની

રૂપરેખા

અપભ્રંશ કાળથી આજ સુધીના
સાહિત્યનું રસિક રેખાદર્શન.
કર્તા : શ્રી. વિજયરાય ક. વેદ
રૂ. ૩-૧૨-૦

ગદ્યાક્ષત

પ્રા. અનંતરાય મ રાવળના
સમતોલ અને તલસ્પર્શી
વિવેચનલેખોનો સમૃદ્ધ ઇલાય છે

પ્રારબ્ધના પાસા

રોમાંચક અને ભેદભરી રસિક
સામાજિક નવલકથા
રૂ. ૪-૮-૦

એન. એમ. ત્રિપાઠી લિ.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, સુબધર-

ભારતીની નવી ફૂલછાબ

શ્રી. કે. મા. મુનશી

પૃથ્વીવલ્લભ :	કિંમત રૂ ૨-૮-૦
પરશુરામ - ગુજરાતના સાહિત્ય-કવિ-હાસમાં અદ્ભુત પ્રકાશન એક મહાન ગુગલ-ધ્વાની પ્રેમ-શૌર્યભરી નવલકથા 'લોમહર્ષિણી'ના અનુસંધાનમાં પ્રગટ થયું છે કિં ૫-૮-૦	
રાજાધિરાજ (નવી આવૃત્તિ)	૭-૦-૦
ગુજરાતનો નાથ	૭-૦-૦
વેરની વસુલાત	૬-૦-૦
જય સોમનાથ	૫-૦-૦
ડો. મધુરિકા	૧-૪-૦
કાકાની ચશી	૧-૮-૦
સ્વપ્નદ્રષ્ટા	૫-૦-૦
લોમહર્ષિણી	૪-૦-૦
જીવનમાંથી જડેલી	૫-૦-૦

શ્રી. ઝવેરચંદ મેઘાણી

વેવિશાળ (નવલકથા)	૩-૦-૦
ચૂદડી ભાગ ૧-૨ : લગ્નગીતોનું નવું સંસ્કરણ-કિંમત રૂ ૩-૦-૦	
રઠિયાળી રાત ભા ૧ થી ૪ - જીવનની રાતોને અજબાજબનાર ગીતો કિં ૩ ૭-૮-૦	
ગુજરાતનો જય ભા ૧-૨ વસ્તુપાલ તેજપાલના સ્મરણની ઐતિહાસિક નવલકથા કિંમત રૂ ૬-૮-૦	
પ્રતિભાઓ : રૂપેરી પદ્મોઓ ઉપર ઝળકી ગયેલી સુદર વાર્તાઓ કિં રૂ ૨-૮-૦	
એશીઆનું કલક કિં રૂ ૨-૮-૦	
અપરાધી (નવલકથા) કિં ૪-૮-૦	
હજોરીનો તારણહાર	૧-૮-૦

શ્રી. ધૂમકેતુ

ગુજરાતના ધરેધરનું રસભર્યું વાંચન ધમ પડેલી ગૂર્જર મહારથીઓના વિજય-શૌર્યની કથા રણ કરતી ઔતુક્ય નવલકથાનાં સરસ પુષ્પો	
વાચિનીદેવી	૪-૮-૦
ચૌલાદેવી	૪-૮-૦
રાજસ ન્યાસી	૪-૮-૦
કર્ણવિતી	૬-૮-૦
રાજકન્યા	૪-૮-૦
જયસિ હ સિદ્ધરાજ	૪-૮-૦
ત્રિભુવનગંડ સિદ્ધરાજ જયસિ હ ૪-૮-૦	
અવ તિનાથ સિદ્ધરાજ જયસિ હ ૪-૮-૦	
વાતાયન	૨-૮-૦
આકાશદીપ	૩-૦-૦
પરિરોષ	૩-૦-૦
પૃથ્વીશ	૩-૮-૦
પગડા	૩-૮-૦

શ્રી. જયભિખાનુ કૃત

પારકા ઘરની લક્ષ્મી કિં ૩ ૩-૮-૦	
જુના અને નવા જમાનાની ઓના જીવનની વિધવિધ દષ્ટિકાણથી ચર્ચા કરતી નવલિકાઓ	
એકો બળવો	૨-૦-૦
ઝાંસી-રાણી	૨-૮-૦
પ્રેમભક્ત કવિ જયદેવ	૪-૦-૦
લગવાન ઝપલદેવ	૪-૮-૦
વીર ધર્મની વાતો	૨-૮-૦
વિક્રમાદિત્ય હેમુ	૫-૦-૦
ભાગ્યનિર્માણ	૩-૪-૦
ગણ ગુજરી	૧-૮-૦

ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય : ગાંધી રસ્તા, અમદાવાદ

ગૂર્જરીનો નવીન ગ્રંથ-ફાલ

નવજીવનનાં નવાં પુસ્તકો

[શ્રી પ્રજ્ઞાસ જગનનાથ ગાંધી]

જીવનનું પરોઢ

૮-૦-૦

(ગાંધીજીના સત્યાગ્રહી જીવનનો ઉન્નકાળ)

*

ગાંધી સાહિત્ય સૂચિ ૩-૪-૦

ગાંધીજી અને તેમના વિવેના

દેશની અને અંગ્રેજી ભાષામાં લખાયેલા

પુસ્તકોની વિવિધતા વાદી

મહાદેવભાઈની કાયરી (પુ ૧ હુ) ૪-૮-૦

આરોગ્યનાં ચાવી (ગાંધીજી) ૦-૧૦-૦

સત્યાગ્રહાગ્રમનો ઇતિહાસ ૧-૦-૦

સાબરમતી સત્યાગ્રહ આગ્રમની રચના

નિઠામ અને તેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું બ્યાન

આપતું પુસ્તક

લોકશાહી ૨-૦-૦

સ સાર ને ધર્મ ૨-૦-૦

સત્યાગ્રહની મીમાસા ૩-૦-૦

શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ ૧-૪-૦

શ્રી. ગુણવંતરાય આચાર્ય

શ્રી સુભાષચંદ્ર બોઝ

જન્મથી માંડી આજસુધીની તવારીખ

આપતો સુંદર જીવનપત્રિકા ૨-૮-૦

યુવજન્મ (નવીન આવૃત્તિ) ૪-૮-૦

નવાં પુસ્તકો

પ્રાધ્યાપક એન. એમ. શાહકૃત

હુઈ પાશ્વર ૨-૦-૦

મેડમ કચુરી ૨-૦-૦

શ્રી. મનુભાઈ જોધાણી

ગામના ગોંડે ખાંભીઓ, પાળાઓ ને

ખડેરો નીચે દટાયેલી ગ્રેમ—શૌર્યભરી

સાહસ-શાયોનાં સુંદર સંગ્રહો

સોરઠી વિલુનિઓ (નવી આવૃત્તિ) ૨-૪-૦

સોરઠી જવાહીર ૩-૦-૦

શૌર્યના તેજ ૨-૮-૦

કુમારોની પ્રવાસકથા ૧-૮-૦

કાળીઆર અને બીજી પ્રાણીકથાઓ

૨-૮-૦

મુન્દરીઓનો શણગાર ૪-૦-૦

ખાટીમીઠી બાળવાતો પ્રાય-

મિક શાળાઓમાં લોકપ્રિય થઈ

પડેલી વાર્તાઓ ૧-૪-૦

નવાં પુસ્તકો

કાળીદાસનાં ત્રણ નાટકો ૫-૮-૦

રણજીતસાહ ને બીજા નાટકો ૨-૮-૦

કુવાના જ સારાં ૨-૦-૦

માસી-ભાણિજ ૩-૦-૦

ઉન્મેષ (મુદ્રાવાચ ગાંધી) ૪-૦-૦

ધર્મોનું મિલન (રાધાકૃષ્ણન) ૫-૦-૦

નિધાર્થી વાચનભાષા

(પાંચમી ગ્રંથી) ૪-૦-૦

સુધરેલો નવી આવૃત્તિ

ફળગાડની વાટી (સોમાભાઈ) ૨-૮-૦

પ્રભાસ-ગોમનાથ (રત્નમણિરાવ) ૪-૦-૦

ભાઈબીજ (ધી ધ શાહ) ૪-૦-૦

જનેતાના દરો (જડુભાઈ) ૩-૮-૦

ચોદગાથી ગ ગા (ગાદુલ) પશ્ચિમથી

પૂર્વ તરફ આપણને દોરી જતી વાર્તાઓનો

સુંદર સંગ્રહ કિ. ૬-૦-૦

કળેડા આજના ધૂધવાતા પ્રશ્નો ૨-૦-૦

સ્વામી રાવ સન્દાર પૃથ્વીસિંહ ૩-૮-૦

ઉઠા અધારેથી (મે ગોપા) ૨-૮-૦

ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય : ગાંધી રસ્તો : અમદાવાદ

કથા ન કો

આર્યસંસ્કૃતિ અને દેશનાં ગૌરવની સ્થા-

પના કરતાં, આર્ય દ્રષ્ટાઓની કથાઓ,

સરલ શાયક ને પ્રેરક શૈલીમાં

રજુ થાય છે

સચિત્ર દ્વિરંગી પૃષ્ઠ, ૮૦ ઉપર પાન

, દરેકની કિ. રૂ. ૧-૦-૦

અને સાથે આંધેલાં-પુસ્તકાલય આવૃત્તિ રૂ. ૨-૮-૦

આપકો અને અક્ષરજ્ઞાન લેતા પ્રોહીતે

રસ અને પ્રેરણા આપે એવાં

સચિત્ર પુસ્તકો

✽

૧ રામકૃષ્ણ પરમહંસની રૂપક કથાઓ

૨ સ્વા. વિવેકાનંદની રામાયણ મહા-

ભારતની વાતો

એક શબ્દ

એક જ શબ્દ જીવનમાં કેવું પરિવર્તન આણે

છે! એક વાવભર્યો શબ્દ જીવનમાં નવી

આશા, નવો ઉત્સાહ ને પ્રેરણા આપે છે એક

નિરાશાભર્યો શબ્દ જાડા અધારમાં ધકેલી દે

છે એ દર્શાવતી જીવનના ધબકારવારી, પ્રણયની નિરાશા અને સાહસ્યની ઊર્મિગીત

જવી આ વાર્તા હાથમાં લીધા પછી મૂકી શકાય જ નહીં આકર્ષક રૂપરંગ

કિ. રૂ. ૧-૪-૦.

ફોરમ

[લક્ષ્મી ૧ થી ૧૨

નવી આવૃત્તિઓ]

જીવનવિધાના ઝરા જવી, તાજા પ્રેરણાભરી

જીવનની ફોરમ એમાં મહેકે છે સ્વાતંત્ર્ય-

પ્રાપ્તિ પછી, સ્વાતંત્ર્ય અને સરકાર સાયવણી

માટે આપણા મહાપુરુષોના જીવનની આખી

કરાવતી ચમકાર અને ચમત્કાર વારી, વાયકને જીવનધડતરની સામગ્રી આપે છે

ઠેકલીકના તો ૧૦-૧૨ સંસ્કરણ યદ્ય સુકયા છે ને વડીલો ને શિક્ષકો

એની ભલામણ કરે જ છે. આકર્ષક રૂપરંગ ભર્યા સટની કી. રૂ. ૪-૧૨-૦

લ. એ.

યુગાન્તર કાર્યાલય-ગોપી પુરા, સુરત.

મોટા અક્ષરોમાં છાપેલું-૭૭૫ પાનાનું-૧૨ બેર જી ચિત્રોવાળું
કવિ શામળદાસનું કવિતામાં-ગાવામાં લખેલું અસલ લોકપ્રિય પુસ્તક

બત્રીસ પુતળીની વાર્તા

જેમાં પરદુઃખજન વિક્રમ રાજાને કેવટાઈ સિદ્ધાસનની ૩૨ બોલતી
પુતળીઓ જાદુઈ ચમત્કારીક ને અદ્ભુત વાર્તાઓ કહી સભળાવે છે

૧ હરણની વાર્તા	૧૨ વિક્રમ ચરિત્રની વાર્તા	૨૩ લદ્દાલામિનીની વાર્તા
૨ વિક્રમની વાર્તા	૧૩ સાગની વાર્તા	૨૪ ગોટકાની વાર્તા
૩ કમળની વાર્તા	૧૪ નીકાની વાર્તા	૨૫ જોગણની વાર્તા
૪ સિંહલદ્વીપની વાર્તા	૧૫ મેના પોષ્ટની વાર્તા	૨૬ માધવાનજની વાર્તા
૫ પચદ્ધની વાર્તા	૧૬ કાષ્ઠના ઘોડાની વાર્તા	૨૭ હણપુદ્ધિની વાર્તા
૬ અજોલા રાણીની વાર્તા	૧૭ પખીની વાર્તા	૨૮ શુકસારીકાની વાર્તા
૭ નાવીકની વાર્તા	૧૮ રણુચ્છલગઢની વાર્તા	૨૯ શ્રીચરિત્રની વાર્તા
૮ ધનવત શેકની વાર્તા	૧૯ ભાભારામની વાર્તા	૩૦ ભરથરીની વાર્તા
૯ હસની વાર્તા	૨૦ વેતાળની વાર્તા	૩૧ રૂપાવતીની વાર્તા
૧૦ ગર્ધવસેનની વાર્તા	૨૧ પાનના બીડાની વાર્તા	૩૨ મડાપચીસીની વાર્તા
૧૧ કળશનો વાર્તા	૨૨ કામધેનુની વાર્તા	(જેમાં ૨૫ વાર્તાઓ છે.)

પાકુ પૂકું : : બે રગી મનોહર જેકેટ • • ૧૨ રગીન ચિત્રો • • કિંમત આઠ રૂપીઆ

નવા બજેટ માટે સુંદર પુસ્તકો

હાસ્યરસિક	પ્રણયસૃષ્ટિના પાત્રો	૩-૦-૦
આનંદ દવર	કેરી નાગ	૨-૮-૦
રમુજના રાજ	શરદ્વાણી (રમણવાલ સોની)	૨-૦-૦
કલમચાપૂક	ખાતાસો (" ")	૨-૮-૦
સામાજિક	પ્રજ્ઞયજ્ઞ	૨-૮-૦
માધવી (ટાગોર)	બહેનો માટે નવા રાસ	
પતિપત્ની (નિરખાદેવી)	રાસ મગળા	૧-૮-૦
મોક્ષકા (" ")	રાસ રચની	૩-૮-૦
કૃષ્ણકાન્તનું વીલ (બંકીમખાણુ)	અન્ય પુસ્તકો	
દુર્ગેશન દિની (" ")	બત્રીસ પુતળીની વાર્તા	૮-૦-૦
પ્રેયમી ભાગ. ૧-૨	હાથની ભાષા (જ્યોતિષ)	૬-૪-૦
જીદગીના ખેલ	છરનો જોશી (")	૫-૪-૦
નેતાજીના સાથીદારો	શક્તિવર્ધક આસનો	૩-૦-૦
ભાડકો (રમણીકલાલ દલાલ)	ટોકીઝ ગાઈડ (શ્રીમ્મી ગીતો)	૩-૧૨-૦
જીદગીના ખેલ	રાખના સાથીયા	૨-૮-૦

શ્રી હરિહર પુસ્તકાલય, ટાવર રોડ-સુરત.

અમારી એજન્સીનાં તથા બીજાં પુસ્તકો

જીવન ચરિત્ર

ગો. ન. અમીન જીવન અને કાર્ય	૨-૮-૦
માલવીયાજી સાથે ત્રીસ દિવસ	૩-૦-૦
ક્રીસ્ટોફર કોલમ્બસ	૦-૬-૦
જીવનમ ભારણા (શારદા મહેતા)	૨-૮-૦

કાવ્ય સંગ્રહ

રાખવીણા શ્રી. ગજેન્દ્ર પદ્યા	૨-૦-૦
કુલવેણી મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
રણરસિયાના રાસ	૦-૬-૦
રાસનિકુંજ	૦-૧૨-૦
રાસપદ્ય	૧-૮-૦
રાસકૌમુદી	૧-૮-૦
તારાના તેજ	૦-૮-૦
બાલવીણા	૦-૧૨-૦
સ્મૃતિ નિકુંજ	૦-૮-૦
પૂજારણ	૦-૧૦-૦
ગાધી મહિતા	૧-૦-૦

નાટક

યુગદર્શન મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦
મહા ભૂત	૦-૮-૦
અ સૌ. કુમારી યશવત પદ્યા	૧-૦-૦
મદન મંદિર	૦-૧૦-૦

વાર્તા-નવલકથા

નિરંજના મૂળજીભાઈ શાહ	૨-૦-૦
ત્રિનેત્ર	૨-૦-૦
પ બીનો મેજો	૧-૮-૦

કૂલછાબ કે હ શેઠ	૦-૦-૦
બાતકકથાઓ ચ દ્રશ કર ભટ્ટ	૦-૧૦-૦
કુમાર વીરમેન ભાગ ૩	૦-૬-૦
રામસિંહ રાઠોડ	૦-૬-૦

આકર ગ્રંથો

બાલસાહિત્ય સર્વેશ શ્રદ્ધ ભા ૧	૨-૨-૦
જૂની ગુજરાતી ભાષા	૧-૧૨-૦

ઈતર

આણુનો પ્રવાસ મૂ. શાહ	૦-૪-૦
દાલચીવડાની ૧૦ વાનો રાયચુરા	૧-૮-૦
ડહાની રમઝટ	૧-૮-૦
ગાધીયુગની વાતો	૦-૧૨-૦
રાયચુરાનું હાસ્યદ્રશ્ટર	૧-૮-૦
કુચગીતો	૧-૮-૦
કાઠી આવાકની લોકવાર્તાઓ	૧-૮-૦
લજેશરી	૨-૮-૦
નવલખ ગેરક	૧-૮-૦
પ્રેમલીલા ભા ૧ ગો. દા. રાયચુરા	૧-૪-૦
રસીઆના રાસ	૧-૦-૦
રાસમંદિર	૧-૦-૦
સોમનાથની અખાતે	૧-૮-૦
સોરઠપતિ	૧-૮-૦
સોરઠના સીમાડે	૧-૮-૦
રાત્રી રેસ	૩-૦-૦
શરદ્યદ્ર	૨-૦-૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

પો. બો. ૧૦, રાવપુરા, - વ. હો. દ. રા.

પુસ્તક ૨૪ મું

સપ્ટેમ્બર-૧૯૪૯

અ ક ૩

વડોદરાને આંગણે

ગુજરાતનાં પુસ્તકાલયોની પરિષદ

—ત્રીમથાનેથી

આગામી ઓક્ટોબર માસમાં વડોદરા ખાતે ગુજરાતભરનાં પુસ્તકાલયોનું એક મ મેલન યોજવાનો વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારી સભાએ તા. ૨૮-૮-૪૯ ના રોજ મળેલી બેઠકમાં ઠરાવ કર્યો છે આ ઠરાવને અમે આવકારીએ છીએ

ગુજરાતમા વડોદરા (રાજ્ય)ના શહેરો અને ગામડામાં—જેટલો પુસ્તકાલય-પ્રચાર અને વિકાસ સધાયો છે તેટલો ગુજરાતના અન્ય જિલ્લાઓના વિસ્તારોમા સધાયો નથી

વડોદરાને આગણે વર્ષે થયા આ પ્રવૃત્તિ કૃતી ફાલી છે અને તેનો કારોબાર પુસ્તકાલય ખાતાની દેખરેખ અને દોરવણી હેઠળ શહેરોમા પુસ્તકાલયોના સંચાલકોની સ્વતંત્ર સમિતિઓ દ્વારા અને ગામડાંમા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો દ્વારા ચાલે છે

આ બધા પુસ્તકાલયોનું તંત્ર ઉપયુક્ત યોજના હેઠળ સુવ્યવસ્થિતપણે ચાલી રહ્યું છે તેમા વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ અને પુસ્તકાલય સહાયક મહકારી મંડળ લિ. ની જે અજોડ સહાય એ તંત્રસંચાલનને મળેલો છે તેથી એ પુસ્તકાલયોનું અર્થતંત્ર અને વ્યવસ્થિત કામગીરી દીપી બિટી છે

હવે આ પ્રવૃત્તિ ગુજરાતના શહેરો અને તાલુકાઓથી લઈને ઠેક ગામડા સુધી પહોંચશે વડોદરા રાજ્ય-ગુજરાત હવે એક થયા છે એટલે વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકા

લયપ્રવૃત્તિના કાર્યકરોનો અનુભવ અને દોરવણીનો લાભ ગુજરાતના સમગ્ર ગામોના પુસ્તકાલયોને મળતો થાય એ અત્યંત ઇચ્છનીય છે અને સમગ્ર ગુજરાતના પુસ્તકાલયો આવા એક વ્યવસ્થિત સહકારી કેન્દ્ર હેઠળ એકત્રિત થાય એ આવશ્યક છે જેથી હજી તાજી શરૂ થયેલી ગુજરાતના અન્ય પ્રદેશોની આ પ્રવૃત્તિને ઉપયુક્ત બનને સંસ્થાઓનો લાભ મળી શકે

આ બંને સંસ્થાઓનો પરિચય આજે આપના હોય નહિ તેમા પણ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. સંસ્થાએ તે ગુજરાતભર અને અન્ય પ્રાંતો તેમ જ ઠેક આફ્રિકા સુધી પોતાની કીર્તિ પ્રસારાવી છે અને એ તમામ પ્રદેશોના સખ્યાબંધ પુસ્તકાલયો આ સંસ્થા દ્વારા અનેક લાભો મેળવતાં થયા છે

હવે જ્યારે સમગ્ર ગુજરાતની પ્રવૃત્તિ દિનપરદિન પ્રગતિ સાધતી જશે ત્યારે આ સંસ્થાએ પણ પોતાનો કાર્યવિસ્તાર હવે વધાર્યો હોઈને ગુજરાતના તમામ પુસ્તકાલયોને એના લાભો પ્રાપ્ત થશે

આ બધી જાણતો પરત્વે વિચારોની આપ-લે કરવા આખા ગુજરાતની પુસ્તકાલયસંસ્થાઓના મંડળની નવેસર રચના કરવા અને પરસ્પર સહકારપૂર્વક કામ કરવા આવી એક પરિષદ યોજાય તે આવકારદાયક છે વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના સંચાલકોએ આવી પરિષદ ભરવાનો જે નિર્ણય કર્યો છે તેને ગુજરાતભરના પુસ્તકાલયોના સંચાલકો સાથે આપે, એ પરિષદમા હાજરી આપે, ભૂતપૂર્વ વડોદરા રાજ્યના આ પ્રવૃત્તિના કાર્યકરોના અનુભવજોલ સાલજે અને પોતાને ત્યાંની સંસ્થાઓને સુવ્યવસ્થિત કરવા વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો જુદે એમ આપણે ઇચ્છીએ.

એટલે આજના તળકે આ પરિષદ સવેળા બરાય, અને એક મુસ ગઠિત ગુજરાતભરના પુસ્તકાલયોનું મંડળ રચાઈ પુસ્તકાલય મહાયક મહકારી મંડળ લિ નો બને તેટલો લાભ ઉઠાવે એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ.

—મોટા શહેરની માફક દરેક માણસના હૃદયમાં પણ અધારી સાંકડી ગળીઓ-કુકર્મોના અકા-હોય છે જે એને ઓળખે છે તે ઘણી તકલીફો અને મુશ્કેલીઓમાંથી બચી શકે છે.

—જો તમે માસિક હો તો કોણ કોઈ વખત આપિંગા બની જાવ, અને નોકર હો તો કોણ કોઈ વખત બહેરા બની જાવ.

—જો કોઈનું ધ્યાન અડી તરી બહુ ભટકતું હોય તેણે ગણિત શીખવું જોઈએ, જ્યાં જરા પણ ધ્યાન ચૂકે કે ફરીથી શીખવું પડે

—આજે દિન્દીઓને ડર પોતાના શત્રુ અને વિરોધીઓનો નથી, પરંતુ પોતાના 'સેવકો' અને 'પ્રેમીઓ' નો છે.

આહિત્યશાષ્ટ્રનું અવનવનું

હિરોશિમાના એવરે દિ દના વડા પ્રધાન પડિત નેહરુને 'લિવિંગ હિરોશિમા' (જીવત હિરોશિમા) નામના પુસ્તકની ભેટ આપી છે આ પુસ્તકમાં લગભગ ૪૦૦ તસ્વીરો છે તેમાં અણબોળથી સહેરનો નાશ થયા પછીની પ્રતિનિધિ વર્ણન છે પુસ્તકની શરુઆત નીચેના શબ્દોથી થાય છે. 'હિરોશિમા ઇક સ્ટિલ લિવિંગ' (હિરોશિમા હજી જીવત છે.)

*

સુબ્રમ્ણ્ય સરકારે ૩૦ વર્ષ પહેલાં સત્ પ્રકાશમની કૃતિઓ પ્રગટ કરી હતી આ કૃતિઓ હાલ અપ્રાપ્ય છે સંતની ત્રણસોમાં જન્મતી ઉજવવા સરકારે બે મથોની ૭,૦૦૦ પ્રતો રૂ. ૨-૮-૦ ની કિમતે પ્રસિદ્ધ કરવાનું નક્કી કર્યું છે આ વિષે વધુ હકીકત સરકારી પ્રેસના સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટને સર્વોચ્ચ ગાર્ડન્સ, સુપ્રધના શિરનામે લખવાથી મળી શકશે.

*

બ્રિટિશ પુરાતત્ત્વવિદોની માન્યતા મુજબ મહુદી સંપ્રદાયોઓએ સતાડી દીપેશ બે હજાર વર્ષથી વધુ જૂના હિંદુ ભાષામાં લખાયેલ બાઈબલના 'જૂના કરાર'ના અવશેષો પેપેરટાઇનમાંથી મળી આપ્યા છે

આ અવશેષો ૧૯૪૭ માં એક ભરવાડને મૃતઆગરની ટેકરીઓની શુક્રામાથી ચામડામાં વિંટાળેલા મળી આવ્યા હતા આ પાનાં ૪ સ પૂર્વે ત્રીજી સદીમાં લખાયાં હોવાનું માનવામાં આવે છે એક ભાષાતરો કરતાં પણ આ પાઠ જૂનો હોવાની નિષ્ણાતોની માન્યતા છે.

*

રામાયણ, મહાભાવન, પછી આવે છે વીરાયન ત્રણ ભાષામાં પ્રભુ મહાવીરનું ચરિત્ર જામનગર પાસે ફલાના રહીશ રામાનંદી સાધુ મૂળદાસ મોનદાસ નિમાવતે તૈયાર કર્યું છે. જુદા જુદા ૭ દોમાં લખાયેલ આ પુસ્તકમાં પ્રલસીત રામાયણની પદ્ધતિએ સાત ઠાડમાં ચોપાઈ દોહરા વગેરે મળીને લગભગ ૩૦૦૦ ની સંખ્યા થશે. દરેક ચોપાઈ, દોહરા વગેરે નીચે અર્થ આપવામાં આવેલ છે રૌપ્ય આઠ પેજ ૬૦૦-૭૦૦ પાનનું આ પુસ્તક અત્યારે સદાનંદી રયાનકવામી જૈન મુનિશ્રી છોટાલાલજી મહારાજ પાસે સંરક્ષણ પામી રહ્યું છે પુસ્તક દીવાળી લગભગ પ્રેસમાં જવા સંભવ છે.

*

ડૉ. મીરઝા નેહરુ નામના લેખકે જાહેર કર્યું છે કે 'હું જર્મન ભાષામાં ગાંધીજીનું ચરિત્ર સત્તર પ્રગટ કરાવતો છું' એકસપર્કમાં વિરામ મડળ સમક્ષ મહેતાના મશોધન સળધી ભાષણ આપતાં તેમણે આ હકીકત જણાવી હતી.

ડૉ. નેહરુએ ગટેના 'ફોર્સ્ટ'નું હિન્દુસ્તાનીમાં ભાષાંતર કર્યું છે.

સોવિયેટ યુનિયનના ખેડૂત વાચકો તથા અન્ય વાચક જનતાની પુસ્તકો અને સામયિકોની વધતી જતી માગને સંતોષવા માટે ત્યાં ફરતાં પુસ્તકાલયો શરૂ કરવામાં આવ્યાં છે.

આ ફરતા પુસ્તકાલયો માત્ર પુસ્તકોની જ વાહક નથી, પરંતુ તેઓ તે કાર્ય ઉપરાંત સાર્વજનિક તથા કેળવણીવિષયક ઘણું કામ કરે છે. આ પુસ્તકાલયો જનરૂપ વાચન મોકલે છે. લોકોને પુસ્તકોની પસંદગી વિશે સલાહ આપે છે, વાચકોની પગપેદા બોલાવે છે તથા પુસ્તકોનાં પ્રદર્શનો ભરે છે. ઘણી વખત ફક્ત પુસ્તકાલય પોતાની સથે ભાષણકર્તાનાં લઈ જાય છે, ઘણી વાર તો 'એમેચુર'નાં ટોળાંને લઈ જાય છે. આ ફરતા પુસ્તકાલયોને ગામના લોકો તમ્કા ઘણી મદદ મળે છે. ઘણા સ્થળોએ સ્વયં મેવકો અથવાલોનું કાર્ય જનરૂપ છે તેઓ પુસ્તકોની જથ્થો લઈને ગામડામાં વહેલી આપે છે.

માત્ર એક હજાર જુદા જુદા, સંખ્દેવાળું બાઇબલનું ભાષાંતર તુરતમાં છિટનમાં પ્રગટ થવાનું છે.

પહેલાં તો એવો ઇરાદો હતો કે તેને 'બેબ્લિક ઇમ્પ્રિસ'માં પ્રગટ કરવું, પણ આ કાર્ય માટે આઠ વર્ષથી મહેનત કરી રહેલા વિદ્વાનોને લાગ્યું કે કેટલીક ક્ષતિઓના સંપૂર્ણ અર્થ સમજાવવા માટે બેબ્લિક ઇમ્પ્રિસના ૮૫૦ શબ્દો પુરતા નથી. આ ઉપરાંત બાઇબલના ૫૦ વિશિષ્ટ સંખ્દોનો પણ તેમને ઉપયોગ કરવો પડ્યો છે.

છિટનની રાંધણ એશિયાટિક સોસાયટીએ એશિયા સભ્યો છિટિયા યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓને લખેલ શ્રેષ્ઠ નિબંધ લખવાનું વાર્ષિક પારિતોષિક કેમ્બ્રિજની સેન્ટ જોન્સ કોલેજના વાળા શ્રી. એન. એસ. એડમ્સને આપ્યું છે.

આ વર્ષનો વિષય 'હિન્દમાં મગધ સત્તાનો ઉદય તથા અસ્ત' હતો.

વાર્ષિક પારિતોષિકનો હેતુ છિટનના વિદ્યાર્થીઓમાં એશિયાના ઇતિહાસ વિશે રસ ઉત્પન્ન કરવાનો છે.

પ્રાચીન હિન્દમાં વહીવટ વાસ્તે વપરાતા ૬૦૦૦ સંસ્કૃત શબ્દોની યાદી તૈયાર કરવામાં કૌટિલ્યના અર્થશાસ્ત્ર, મનુસ્મૃતિ અને યાજ્ઞવલ્કય સ્મૃતિની મદદ લેવામાં આવી છે.

જગતનું નાનામાં નાનું પુસ્તક

સક્ષમ લેખનના એક જર્મન તબીબે એક એવડું નાનું પુસ્તક તૈયાર કર્યું છે કે તે એક દીવાસળી પર રહેતા તેનો થોડો જ ભાગ બંને બાજુ બહાર રહી તેમાં ૬૬,૦૦૦ શબ્દો તથા ૭૭ નાના પાનાં છે.

ચોવીસ વર્ષની વયના યુવાન હિંદી કવિ શ્રી ચાણુવેંદીનું દ્રેનના અકસ્માતથી મૃત્યુ થયું છે પરિસ્થિતિને કારણે તેઓ કામીમા માપઅધી ખાતાના ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે નોકરી કરતા હતા.

તેઓ ત્રણ સાપ્તાહિકો અધ્યાવતા હતા તેમણે પોતાના એક છેલ્લા કાવ્યમાં લખ્યું હતું કે 'જગત કૂર હોવાથી રહેવા માટે ચોગ્ય સ્થાન નથી' આ આચારી તેમણે સાચી પાડી છે.

*

'ગુજરાતી' પત્રના આઠ ત્રી સ્વ ઇન્ચાર્જમ યુવકમ દેવાઇએ પોતાના અવસાન પહેલા બહાર પાડેલ 'ગુજરાતી' ના દીવાળી અકમાં 'શકર'નાં તખ્તખલુસથી 'આ રીને મને મરણુ મમણુ નથી' અને 'આ રીતે મને મરણુ ગમે છે' તેવાં બે કાવ્યો લખ્યા હતાં કાવ્યો લખ્યા પછી થોડા સમયનાદ કહે છે કે તેઓ મૃત્યુ પામ્યા હતા.

*

*અખિલ હિંદ ત્રી પરિવહના પ્રમુખસ્થાનેથી શ્રી સી આર શ્રીનિવાસને પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે 'ઇન્ડિયા દૈનિક તથા સામયિકનો દેલાવો રહીશ દીક બે નકલનો છે ત્યારે હિંદમાં દર સો માણસે એક નકલનો છે.

*

*સાંભળવા પ્રમાણે હિંદી સરકાર હિંદના લેખકોની એક પરિષદ બોલાવવાની હતી આ પરિષદ આધુનિક હિંદના સાહિત્યની પ્રગતિ તથા વિકાસ સબંધી વિચાર કરવો, વૈજ્ઞાનિક પુસ્તકો તૈયાર કરાવવાં તથા તેમને લોકપ્રિય બનાવવા તેમ જ પ્રમાણભૂત સર્વસમહો સ્થાપવાનો વિચાર કરવાનો હતો તદુપરાંત વિવિધ ભાષાઓના શ્રેષ્ઠ પુસ્તકો તે ભાષા ન જાણનારને કેવી રીતે લિપિલખ્ય થઈ શકે તે પણ વિચાર કરવાનો હતો આ પરિષદની તારીખ આ લખાતા સુધી બર્જુઆમાં આવી નથી.

*

*બાલસાહિત્યની લાંબી તથા કૌમતી સેવા બજાવવા બદલ 'બાલ-સન્મિત્ર'ના ત્રી શ્રી. વી. એન. મિસરને શ્રી આર વી મહાજનના પ્રમુખપદ હેઠળ મળેલી એક સમામાં ડા. ૧૦૦૧ ની ચેવી તથા કેટલીક સરથાઓ અને વ્યક્તિઓએ મોકલેલાં ૨૦૦ પુસ્તકો ભેટ આપવામાં આવ્યા હતાં આ "બાલ-સન્મિત્ર" પાંદિક માસવનમાંથી પ્રગટ થાય છે.

*

*સુપ્રસિદ્ધ વિદ્વાન, કવિ તથા લેખક સ્વ. એમ ટી પટવર્ધનનાં વિધવા શ્રીમતી લીલાબાઈ પટવર્ધનનું પૂના ખાતે અવસાન થયું છે તેમના પંચિત્ર જીવનનાં સંભાળ્યાં 'આમાંથી અકરા વર્ષે' મરાઠીમાં ઓઓએ લખેલ શ્રેષ્ઠ આત્મકથા પૈકી એક ગણાય છે.

*

*પૂનાના નગર વાચન મંદિરે ત્યાંના મહારાષ્ટ્ર ગ્રંથાલય તથા ગ્રંથાલય સહના સહકારથી ચોગ્ગેવ પહેલી મહારાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય પરિષદમાં જૂની હસ્તલિખિત પ્રતો તથા વિંગલ પુસ્તકોનું

પ્રદર્શન એક વિશિષ્ટતા હતી વડોદરા મધ્યવર્તી પુસ્તકાલયના ડાયરેક્ટર ઓ. ડી. ડી. વાઠીસના પ્રમુખપણા નીચે આ પરિપક્વ કારવામાં આવી હતી

✽

“પશ્ચિમ ભંગાળની સરકારના પ્રકાશન ખાતાના ગવિસ્ટ્રારે મુદ્ર દરમિયાન ભંગાળના પુસ્તક તથા સમૃદ્ધિ પ્રકાશનમાં જે મદદ આવી છે તેના આકાશ 'અમૃત બજાર પત્રિકા' માં આપ્યા છે નોંધ ન થઈ હોય તેવા પુસ્તકો તથા સામયિકોના દસ ટકા મળવામાં આવ્યા છે ૧૯૮૦ માં, ૪૨૨૩ પુસ્તકો તથા ૧૬૦૦ સામયિકોની અનુક્રમે ૧૨,૭૦૫, અને ૫૧૮ પ્રતો છાપવામાં આવી હતી ૧૯૪૭ માં ૧૯૫૨ પુસ્તકો તથા ૫૧૨ સામયિકોની ૬,૪૭૫,૨૧૮ પ્રતો છાપવામાં આવી હતી સામયિકોના પ્રકાશનમાં ઉત્તરોત્તર ઘટાડે થતો આવ્યો છે પુસ્તકોનું પ્રકાશન દુકાનના વર્ષમાં ઓછામાં ઓછું ૧,૭૨૮ નું હતું ત્યાર પછીના વર્ષમાં સહેજ સુધારો થયો હતો, જે મોટે ભાગે જળવાઈ રહ્યો છે આ પુસ્તકોમાં પાઠ્યપુસ્તકોના વધારેમાં વધારે ટકા છે. મુખ્ય ભાષા બંગાળી છે ત્યારપછી અંગ્રેજી આવે છે જે કે કુલ ભાષાઓ ૨૨ છે. કેટલાંક પુસ્તકો બે અમર વધારે ભાષામાં છે, લગભગ બધું છાપકામ દલકતામાં જ થયું છે

✽

* હિંદી કવિ મૈથિલીચરણ ગુપ્તે પોતાનો સાહિત્ય કારકિર્દીની શરુઆત ૫ ડિગ્રી મહાવીર-પ્રસાદ દિવેદીના તંત્રીપદ હેઠળ શરૂ કરી 'સગરવતી' માં કાવ્યો લખીને કરી હતી પાછળથી જ્યારે આ કાવ્યો પુસ્તકરૂપે પ્રગટ થયા ત્યારે તેને બદલામાં પુસ્તકોની ૫૦ નકલ ભેટ મળી હતી બીજી આજ્ઞા વખતે પ્રકાશકોની ઇચ્છા તેટલી નહોતી પણ આપવાની નહોતી તેથી કવિના ભાઈએ પોતાના ખર્ચે બીજી આજ્ઞા છાપવી અને પુસ્તકનું ખૂબ વેચાણ થતાં કવિની ક્ષતિ ચોમેર પ્રમતી થઈ.

✽

* હાલપરસ (સમુક્ત પ્રાંત) માયી થી, લગવાનસિંહ વર્માના તંત્રીપદ હેઠળ પ્રગટ થતા માસિક 'ગૌરવ' માં જણાવવા મુજબ સમુક્ત પ્રાંતની સરકારે હિંદી લેખકો, કવિઓ તથા વિવેચનકારો વચ્ચે વહેંચવા માટે રૂ. ૧૫,૦૦૦ રૂપિયાની રકમ આપી છે. તે પૈકી કવિ 'નિરાશા'ને 'અસ્તગ' માટે ૨,૧૦૦ રૂપિયા આપવામાં આવ્યા છે

કઈ રીતે ઇનામ આપવાની પદ્ધતિ છે તેની સરકારે વિગતો આપી હોત તો જનતાને આ બાબત વધુ પ્રકાશ મળત

✽

* રાવબહાદર દાદોયા પાંડુરમ તરખડકરના રૂ. ૩૦૦૭ ના પારિતોષિકની સ્થાપના થઈ ત્યાગ્યો-ઉદ્વા ત્યાર વર્ષથી-મુજબ યુનિવર્સિટી ઐન્જ્યુએટે લખેન શ્રેષ્ઠ મરાઠી ગ્રંથ માટે આ પારિતોષિક નિયમિત અપાયે જાય છે એમ જણાવ છે કે પરીક્ષકોના મંડળના ખ્યાનમાં કોઈ યોગ્ય પુસ્તક ન આવવાથી ૧૯૪૮ નું પારિતોષિક આપવામાં આવશે નહિ

✽

—છોટાસાલ માનસિંગ કામદાર

* નિરાશાવાળી નોંધ: “ઇન્ડિઅન થી ઇ એન પર્સી સાહાર લીધો છે

પુસ્તકપસંદગીની સુલભતા

ગુજગતી સાહિત્યમાં ગ્રંથસ્થ સાહિત્યની વર્વિક સમીક્ષા છેલ્લા ૫૬૦ વર્ષથી થતી આવી

છે, તેમાં કોઈક સમીક્ષક દસકે દસકે બદલાતી સાહિત્યરુચિઓ અને સાહિત્યપ્રકારોને ખ્યાનમાં લઈ નવા પ્રકાશનોની આંકણી કરે છે તો મીઝે રિવેચ સાહિત્યના પ્રકારો-Form-ને વળગી રહી, તેના નિરનિરાળા સ્વરૂપોના ખ્યાલ સમીક્ષામાં આંખ અગળ ગમે છે અને ત્રીઝે અવલોકનકર આવા સાહિત્યપ્રકારોને ઉત્તેજનાર તથા પ્રેરનાર યુગયુગોના ઇતિહાસ આંખ આગળ રાખી દરેકનું વિશિષ્ટ અસ્તિત્વ સમજાવવાની નેમ રાખે છે અરે જોતાં તો આ બધામે દષ્ટિબિન્દુઓ ઓછેવત્તે અરે સમીક્ષકે ખ્યાનમાં રાખવાજ પડે છે

પરંતુ પુસ્તકાલયોના અથવાલારી દષ્ટિએ આવી સમીક્ષાઓ વળી ખીજ પ્રકારે ઉપકારક બને છે દિવસનું પૂરે એકેક પ્રકાશન આવે એટલી અથવા એથીમે વધારે ઝડપથી અત્યારે યુજરાતી પુસ્તકો પ્રગટ થઈ રહ્યાં છે (જેકે ૧૯૪૦ થી ૪૬ નો સમય યુદ્ધપરિસ્થિતિને લીધે તેટલો બધો ઝડપી અને ફલદૂપ નીવડી શક્યો નથી) તેથી સાહિત્યને તેના વ્યાપક અર્થમાં સમજતાં જે અનેક વિષયોપરના પુસ્તકોનો ફાલ બીરરી લો છે, તે બધામાંથી પ્રાણુવાન, મદ્યવાન તથા ખીજ તાર્કિક રસના પુસ્તકોની અપેક્ષાએ કંઈક કાચખી વાચનસામગ્રી પૂરા પાડનાર પ્રકાશનોની પદ્ધતિસરની યાદી જિજ્ઞાસુઓની તથા અબ્યાસીઓની આંખ આગળ લાવી શકાય તો વાંચવા યોગ્ય આરાં પુસ્તકોનો લાભ ઉઠાવવાનું તેમને સાર જરૂર સરળ બની શકેઃ વર્ષ દરમ્યાન દૈનિકો, અઠવાડીકો, માસિકો અને ત્રૈમાસિકોમાં નવા પ્રકાશનોની નેધિ, પ્રચરિતઓ કે ટીકાઓ છપાતી રહે છે અને તે ઉપરયો વાચકવર્ગને કેટલાંક પુસ્તકો મેળવી ઓછીરતી માહિતી મળતી તો રહે છે, અને તે દ્વારા તેમનો જિજ્ઞાસાસ્પતિ ન્દગત બને છે અને તેવાં પુસ્તકો ગમે ત્યાંથી લાવીને પણ વાંચી જોવાની તેમને ઉરક ઠા થતી રહે છે

પરંતુ એક વર્ષ જેટલા લાંબા ગાળામાં જેટજેટલું છપાતુ બાપ છે તેટલું એક વ્યક્તિથી યાદ રાખી શકાતુ નથી અને તેમ કોઈને યાદ ન રહે તેમાં નવાજ પણ નથી તેથી એવાં અનેક વર્ષોની પ્રકાશનસામગ્રીને આખ આગળ રાખવી હોય તો નહીં કરેલા ગાળાનાં ઉદ્દેશનીય પુસ્તકોની યાદી વખતોવખત પ્રગટ કરતા રહેવું એ ઉત્તમ માર્ગ છે,

શહેરી અને સામાન્ય રીતે જાણેલા વાચકવર્ગને માટે જેમ આવી યાદી ઉત્તમ પુસ્તક મેળવવામાં મદદગાર થાય છે, તેમ કરવામાં અને ગામડામાં વચતા ઓછું જાણેના છતાં જિજ્ઞાસુ એવા વાચકવર્ગને વાચવા લાયક પુસ્તકો પસંદ કરવામાં મદદ મળે છે અને પેતપોતાની જરૂરીઆત પ્રમાણે પોતાના કર્યા પુસ્તકાલયમાં કે ગ્રામ પુસ્તકાલયમાં ખરીદ કરવા યોગ્ય પુસ્તકની બેસાસાપાત માહિતી તેમને સુનલ બનો શકે છે એટલે ઉભય દષ્ટિએ આવી પચતાર્થિક શાદીઓ ખૂબ માર્ગદર્શક બની શકે તેમ છે.

પુસ્તકો, ખરે જોતા, લેખકના અનુભવનો, છાવનનો અને તેનો કાવનાનો નીચોડ હોય છે અને તેથી લેખકથી બધારે લખ્યા વગર રહેવાતુ નથી ત્યારે જ તે લખે છે અને લખ્યા પછી

જ્યારે તેને લાગે છે કે તે જનતા માટે પ્રગટ કરવા યોગ્ય છે ત્યારે તે તેને પ્રસિદ્ધિમાં મૂકવા બહુ ધરી દૂરે છે પણ બધા પુસ્તકો માટે આતુ કંઈ હોતુ નથી જ્યાંથી હાપખાનાનો મદદ મળતી થઈ અને મગજના આધન સુલભ થતાં ગયાં ત્યારથી પુસ્તકોની કીમત ઘટતી ગઈ છે એટલે જ ચોમાસામાં ફૂટી નિકળતી વાદળો ટોપીઓનો જેમ મેખ્યામેધ પુસ્તકો રોજ-બ રોજ હપાયે જાય છે અને દુકાનોમાં ખડકાયે જાય છે કહેવાય છે કે દર પખવાડિયે મુબારકના બારામાં સ્ટીમરો લતાઈને હાઈલી નવી ચોપડીઓ ફિદુસ્તાનમાં ફલવાય છે, જે બધી ચોપડીમાં કેટકેટલુ સત્ત્વ હશે તે ના સૌ કોઈ સમજી વિચારી શકે છે આમ હોવાથી જ રસ્કોને પેતાના જમાનાનાં શિષ્ટ અગ્રેજી પ્રકાશનોને King's Treasure માંચુ રાજધન મણાવીને કહ્યું છે કે કેટલાંક પુસ્તકો જ Book for all time હોઈ શકે છે ધણો મોટો ભાગ Book for the hour ગણવા જેવા હોય છે અને તેથી જ લૉર્ડ બેકોને પોતાના 'પુસ્તકો સબંધી નિબંધ'માં લખ્યું છે કે આવા અનર્ગળ પુસ્તકોના ધોધમાંથી * કેટલાંક ફક્ત દૂરથી જોઈ લેવા જેવાં, કેટલાંક પાના ઉચલાવી જોવા જેવાં, કેટલાંક સપૂર્વક વાચ્યા પછી ભૂલી જવા જેવાં, અને બહુ જ થોડાં ફરીફરીને વાંચીને યાદ રાખવા લાયક હોય છે આનાં હેતુના વિભાગનાં પુસ્તકોમાંથી જ પ્રગ્ભજોને સાંસ્કૃતિક જ્ઞાનભંડાર નિર્માણ થાય છે

એ સાચું છે કે પ્રતિવર્ષે, પ્રતિસ્વિસે અને પ્રતિક્ષણે માણસનો અનુભવ વધતો જાય છે તેની દૃષ્ટિ વિશાળ થતી જાય છે અને તેનું જીવન વિશ્વસરૂં જાય છે, જેમ વ્યક્તિગત માણસ માટે કે સમાજ માટે આ સાચું છે, તેમ સાહિત્યમાં પણ એ પ્રકાશનું પરિવર્તન નિહાળી શકાય છે પણ આ પરિવર્તન નિહાળવા જતાં આપણી આંખે નજીકની સામાન્ય વસ્તુઓ ધણી મોટી દેખાવા મંભવ છે, અને ફૂગની મોટી વસ્તુઓ નાની લાગવાને બધ રહે છે. પુસ્તકોની બાબતમાં એમ બને છે કે અમુક પ્રસ્તુત પ્રસિદ્ધ થતાં જ પ્રગ્ભને તેનો મેહ લાગે છે તથાપિ કાળે 'કરીને નવતા પ્રેમનો ઉભારે' શમી જતાં એ પસ્તક પ્રત્યેનો મોહ ઊતરી જાય છે અથવા એછા થાય છે.

પાણીમાં પડેલા પદાર્થો ઊંચાનીચા થઈ ઝોલાં ખાઈ, આખરે પોતાના ધુરુવના પ્રભાવમાં અમુક સ્થળે રિથર થાય છે કેટલાક તળિયે બેસે છે, કેટલાક અવવચ રહે છે અને કેટલાક સપાટી પર તરતા રહે છે પુસ્તકોની બાબતમાં પણ આવો જ કાંઈ નિયમ પ્રવર્તતો હોય એમ જણાય છે કેટલાક પુસ્તકો થોડો કાળ 'વાહવાહ' બોલાર્થે 'શકવતી' કહેવાયા છતાં થોડા સમયમાં જ વીસરી જાય છે, ત્યારે કેટલાક પ્રગ્ભની દૃષ્ટિ આગળ સર્વદા રહીને વાંચનાંને આનંદ આપે છે અને કેટલાંક પુસ્તકો ફરીફરી વાચતાં તેમાંથી નવો નવો આનંદ સ્ફુરે છે અને પ્રેરણા મળે છે

એટલે જેમ પાણીમાં પડેલા પદાર્થો માટે તેમ પુસ્તકો માટે પણ કહી શકાય, કે અમુક પુસ્તકો કર્મ જમાએ રિથર થશે અને કયુ પદ પ્રાપ્ત કરશે તેનો નિર્ણય સમયને આધીન છે ક્યાં ક્યાં પુસ્તકો વિસ્મરણરૂપી અગ્નિની આંચમાંથી જતી શકે છે અને તેના ઉપર વર્તમાનમાં શિષ્ટતાની -Classic- ની મહોરહાપ પડે છે તે પણ, આપણે તેમના જમાનાના રાગદ્વેષથી ખૂબ દૂર હોઈએ ત્યારે જ જાણી શકીએ છીએ

આપણે જો જાણીએ છીએ કે હપાય એટલું બધું સાહિત્ય નથી સાહિત્યની કસોટીએ જારે તે જ સાહિત્ય ગણાય અને ગમે તેના કડક ટીપકારે પણ યાદ રાખવાનું છે કે સાહિત્ય-કૃતિઓની કસોટી સમય કરે છે તેવી કોઈ ટીકાકાર કરી શકતો નથી એટલે જેમાં સાહિત્યનો સાચો અંશ હશે તે પુસ્તક બને અમર કે ચિરંજીવ નહિ થાય, છતાં તે વચાયા કરશે તો જરૂર.

‘વાહમય’ ને કેટલાક વ્યાપક અર્થમાં વાપરે છે: ઉચ્ચારમાત્ર, વાણીમાત્ર અથવા લેખમાત્ર—તેને વાહમય કહીએ તો તેમાં અતિવ્યાપ્તિ આવે છે તેથી વાહમયની જે રચનામાં વાણી અને અર્થનું સમતોલપણ હોય—જેમાં એ બન્ને સમબલવર્તી હોય—જેમ અર્ધનારીશ્વરના રૂપમાં કલ્પનામાં આવે છે તેમ—તે તો વાહમય જ સાહિત્ય નામને યોગ્ય છે કારણ કે વાણી અને અર્થનું એમાં સાચેસાચ ‘સાહિત્ય’—સાચે હોવાપણું હોય છે આ સાહિત્ય લીર્મિપ્રધાન અથવા કલ્પનાપ્રધાન હોય તેમ વિચારપ્રધાન પણ હોય. વિચારપ્રધાન સાહિત્યને શાસ્ત્ર કહીએ તો કલ્પનાપ્રધાન સાહિત્યને સારસ્વત અથવા લલિત વાહમય કહેવું પડે. શાસ્ત્ર અથવા શાસ્ત્રીય વાહમય ભુદ્ધિને—મગજને અસર કરે છે તે મુખ્યત્વે વિચારપ્રધાન હોય છે આયુર્વેદ, સમાજ-શાસ્ત્ર, સિદ્ધિ, વ્યાકરણ, કાવ્ય, છંદ, રાજનીતિ, રસથાસ, ઇતિહાસ, અર્થશાસ્ત્ર, ભૌતિકશાસ્ત્ર વગેરે વિવેચના પ્રશ્નો શાસ્ત્ર—વિજ્ઞાનમાં ગળ્ય છે ત્યારે લલિત અથવા રસાત્મક કે ભાવાત્મક સાહિત્ય હૃદયને—વાગ્ધોષીને અસર કરે છે. લલિત વાહમયને તેના બાહ્ય સ્વરૂપ ઉપરથી એ વિજ્ઞાનમાં વહેંચવામાં આવે છે મધ્ય અને પદ્ય જેમાં મોજા, અક્ષર કે શબ્દની ગોઠવણીની બાબતમાં કે પદ્ધતિઓના માપ સબંધમાં કે સંખ્યાના સંબંધમાં કોઈ નિયંત્રણ નથી હોતું કે બંધન નથી હોતું, એટલે જે અનિબંધ રચના હોય છે તેને ‘ગદ્ય’ કહે છે, પરંતુ જેમાં ‘છંદ’ શાસ્ત્રના નિયમેને અનુસરી એક દર પદ્યલિની રચના કરવાની હોય છે તેને ‘પદ્ય’ કહે છે.

લલિત વાહમયનો રસાત્મક અને પદ્યબદ્ધ વાણીપ્રવાહ તો કવિતા તેનાં વિવિધ સ્વરૂપો પાછળના તે મહાકાવ્ય, ખંડકાવ્ય, મીઠાશ્લોક અથવા પ્રબંધ, મુક્તક કે સુકીર્તિત અને લીર્મિગીત.

પદ્ય સિવાયના ગદ્ય સ્વરૂપના જે પ્રકારાન્તરો તે નવલકથા, નવલિકા, સવાદ, નાટક, નિબંધ, જીવનચરિત્ર વગેરે.

પ્રસ્તુત પંચવર્ણીય પુસ્તકોની યાદી તરફ દૃષ્ટિ વળીએ તો જણાશે કે એક દર ત્રિયામાંથી લાક્ષીય વિજ્ઞાનના પ્રકાશનો કરતાં લલિત વાહમયનાં પુસ્તકોની સંખ્યાનું પ્રમાણ વિશેષ છે કારણ કે વાર્તા જેવા ‘મનોરંજનનો’ સાહિત્ય પ્રત્યે વર્તમાન ગ્રજશતી પ્રજાનો પ્રેમ/ખેદ હૃદય વધતો જાય છે. પરિણામે બીજા સાહિત્યપ્રકારોનું ખેડાણ જોઈએ તોટું સંતોષકારક ચળુ નથી.

વળી જનતાની રુચિ પુસ્તકના બાહ્ય રૂપરંગપર વધારે પડતી બેચાવા લાગી છે વાર્તા, નાટક અને બાલઉપયોગી રંજનપ્રધાન પુસ્તકો જ નહિ પરંતુ કાવ્યવિવેચન અને નિબંધ જેવા ચિંતનપ્રધાન પુસ્તકોને પણ હાલના જમાનામાં સચિત્ર બન્યા વગર ચાલતું નથી. પરિણામે ગ્રંથવાર્તું વસ્તુ ઠીઠઠીકે કે નમાલું હોવા છતાં કેવળ બહારની કઠેરા ઉપરથી પુસ્તકો વાચકનું આકર્ષણ કરાવવા દમ્પ્ટ છે: પુસ્તકનું ઉપરણું (જેકેટ) પણ તેને રૂપેરે શકું બનાવવામાં સરસાઈ કરે છે, પરંતુ મુદ્દલકસાના આવા વસ્તુઓ આવેગથી પ્રકાશનમાનને શણગારવાથી એક પ્રકારની બખરુ વૃત્તિ પ્રકાશકોમાં બહાર પડી આવે છે તે દષ્ટિ નથી.*

—પ્રો. ડૉ. મંજુલાલ ર. મજમુદાર

* નોંધપાત્ર ગ્રજશતી પુસ્તકો ‘તૈયાર કરનાર સી ર. ઇ. ત્રિવેદી’ ના પરિચય તરીકે લખેલો આશુબ

અલભ્ય ગ્રંથોના સેવાભાવી સંગ્રાહક

(વડોદરાના શ્રી. રમણીકરાય દેસાઈ)

“રમણીકભાઈ ! આવુ કે ?”

“ઓહોહો ! સુરખી ! આજે કાંઈ અહીં બૂલા પડ્યા ? આવો, આવો”

“ગરજ બિચારી બાપડી, ગરજે એમાં ખાસ ’ એ કહેવત કાંઈ ખોટી નથી, હું ગરજે જ આવ્યો છું.”

“ખોતો, ભરતભાઈ ! મારા લાંવક કામ હોય તે જરૂર કરમાવો”

“રમણીકભાઈ ! જૂનામદમાં સાહિત્ય પરિષદ સંમેલનનું અધિવેશન ભરાવાનું છે તેના અંગે નિયમ લખી મોકલવાનું આમ ત્રણ મારા તરફ આવ્યું છે. કાંઈક નવતરો નિયમ લખવામાં તમે મને જરૂર મદદ પાડી પડશે, એવી શ્રદ્ધાથી હું તમારી પાસે આવ્યો છું.”

“હું તમને જરૂર મદદ કરું, મારો આ આખો મંથસમય તમારા સામે ખુલેલો, જ છે તમે જે પ્રકારના મથો ગેવા માગતા હો તે પ્રકારના મથો હું તમને અહીં, હમણા જ લાવી આપું” એવો

“ના, એમ નહિ, ગમણીકભાઈ ! તમે જ કાંઈક નવતરો વિષય સૂચવો. પછી ખીજ વાત”

“એમ છે ? ત્યારે તો કોષકાર તરીકે તમે આપણા કોષસાહિત્ય વિષે ટૂંકી માહિતી આપનારો નિયમ લખો, એમ હું ઇચ્છુ છું તમને એ વિષય પસંદ હોય તો પેલા ખૂણામાં પડેલો કોષોનો સંગ્રહ તમારી સમક્ષ હું રજૂ કરી દઉ”

“હા, રમણીકભાઈ ! એ વિષય સુદ છે. મને એ ખૂબ ગમ્યો આવેલો, તમારા સમદર્શના બધા કેલો અહીં લાવી મૂકો એટલે આપણે બંને મળીને જરૂરી ટાંચણ કરી લઈએ. પછી હું મારી મેજે મારો નિયમ ધરે લખી રહીને જૂનામદ રવાના કરી દઉ”

“આલો ત્યારે, એમ જ કરીએ”

વૃંદાના સવાદમાં જે રમણીકભાઈનો ઉલ્લેખ થયો છે તેમનું નામ શ્રી. રમણીકગવ શ્રીપતરાય દેસાઈ છે. તેઓ માતિએ બ્રહ્મશત્રિય છે અને બરચતા વતની છે તેમના પિતાશ્રી વડોદરામાં અગ્રગણ્ય વહીવટ ગણાતા હતા તેમને ખીજ ત્રણ ભાઈઓ છે. વડોદરામાં ન્યાય-મંત્રિથી નાટકશાળાઓ તરફ જતા મદન ઝાંપા રોડ ઉપર ડાંગા હાથે તેમના અવિમલ કુટુંબનું નાનકડું મેડાળ મકાન છે

શ્રી રમણીકભાઈ શરીરે ભરાવદાર નથી, તેઓ આજના જમાનાની કોસેજની કેળવણી પામ્યા નથી, તેમ છતાં પણ અપ્રાપ્ય મથેલો મમદ, કરવા માટેની તેમની ધેવળ તેમની સ્થિતિ [૧૨૨]

ભોગવતા ગણગાઈયાં લોકોમાં જ નેવામાં આવે છે તેઓ નોકરીપદો કરતા નથી, છતાં રિયલિટી પણ હોઈને સદાસર્વદા જૂતા પુસ્તકો વગેરે ખરીદવા પાછળ પુષ્કળ નાણાં ખર્ચે છે.

એમના મહાનના ખીજ મેડાનો ઓરડો એટલે એમનું મથક મહાલય પચાસ વર્ષની ઉંમરના આ અપરિણીત રમણીકલાઈ ધરમદાર હોય તે સિવાયના વખતે પોતાના એ ઓરડામાં પોતાના મથક મહાન અંગે કાંઈ ને કાંઈ પ્રવૃત્તિ ચલાવી જ રહ્યા હોય; અને તે જોઈ આપણને આનંદ થાય એમની એવી પ્રવૃત્તિના પરિણામમાં એમણે પોતાના મથક મહાન એવી સુદર રીતે સજ્જો ને સાચવેનો છે કે ગદારનો માણસ તે જોઈને ખુશખુશ થઈ જાય છે.

અગાઉ તો તેઓ પોતાના સમ્રાટમાંના જે આકરમથકો કાંઈ લેખકને જોવા કે વાપરવા જોઈતા હોય તે મથકો તેમને ખુશીથી આપતા પરંતુ આપણા કમલાએ એ રીતે મથક લઈ જનાર સાગસારા લેખકોએ એવા ગ્રંથો પાછા મોંપવાના અમાડા કથાં ત્યારથી આખરે કટાણી જઈને તેમણે એ પદ્ધતિ બંધ કરી દીધી છે હવે તો તેઓ કવચિત જ એ પદ્ધતિનો આશરો લે છે. જેને એમના અલ્લભ્ય ગ્રંથોનો લાભ લેવો હોય તે તેમના ઘરે જઈ શકે છે. આવી રીતે અમુક અમુક સંદેશ વ્યક્તિઓએ અનેક નિર્દોષ વ્યક્તિઓને એવા મથકો ઘરે લઈ જવાની સવડથી વચિત રાખી છે, એ કમનસીબી નહિ તો ખીલુ શું?

એમને મથક મહાન ગાંડુ થી રીતે લાગ્યું, એ પણ જાણવા જેવું છે તેઓ શ્રીમથાજી હાઈસ્કૂલનાં ભણતો તે વખતે સ્વ પ્રિન્સિપાલ હીરાલાલ મજબૂબજીદાસ શ્રોઈ પોતાના ગંડા અભ્યાસનો લાભ પોતાના વિદ્યાર્થીઓને વખતોવખત આપતા રહેતા હતા શ્રી રમણીકલાઈમાં એ અભ્યાસના ખીજ પાયાં, તેઓ પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યના (છટકછટક) મથકો પુસ્તકાલયમાંથી લાવી વાંચવા લાગ્યા. આગળ જતાં પોતાની માહિતીના ગ્રંથો હોવાની જરૂર તેમને જણાઈ નાણાં સંખ્યાથી તેમની ઠીકઠી રિયલિટીએ તેમને આ જાનતમાં વારી આપી એ રીતે તેમણે પ્રાપ્ય તેમ જ દુર્લભ અનેક પ્રાચીન ગ્રંથો ભેગા કરવા માંડ્યા. આગળ જતાં તેઓ દરેક પ્રાચીન કવિને લગતી જરૂરી માહિતી એકત્ર કરતા થયા એમ કરનાં કરતા તેમણે પુષ્કળ માહિતી ભેગી કરી. ત્યારબાદ એથી સાહિત્ય પરિષદના અહેવાલ-નિર્મલ મહામંડળમાં આપણા પ્રાચીન કવિઓને લગતી માહિતી એકત્ર કરેલી તેમણે જોઈ, અને પાછળથી અનેક વધારાના કવિઓની અનેક કૃતિઓ પ્રસિદ્ધ થયેલી પોતાની નોંધમાં તેમણે જોઈ, એટલે તેમણે અને તેટલો અઘનન માહિતીમંથ તૈયાર કરવાનું નક્કી કર્યું એ મથક “પ્રાચીન કવિઓ અને તેમની કૃતિઓ” એ નામથી લગભગ છપાઈ મથક છે તે એકાદ માસમાં પ્રસિદ્ધ પણ થશે એ મથક ગુજરાતના લેખકોના નેવામાં આવશે ત્યારે શ્રી. રમણીકલાઈના વિશાળ વાચનની ને અધ્યામ પરિશ્રમની પ્રતીતિ તેમને જરૂર થશે.

શ્રી. રમણીકલાઈને લેખ લખતા આવડતું નથી, પણ લેખ લખવા માટે જરૂરની બધી માહિતી પૂરી પાડતાં ને તે માટેના ગ્રંથો ધડીક વારમાં રજૂ કરતાં આવડે છે. એમની એ વિશિષ્ટતાનો લાભ અત્યાર સુધીમા આપણા માહિત્યના અનેક લખ્યપ્રતિષ્ઠ લેખકોએ ઉઠાવ્યો છે, અને એવા લેખકો મારા વિદ્યાનની સ્વસ્થતાની સાક્ષી પૂરે તેમ છે તેમણે પોતાના મથક પ્રસ્તાવનામાં શ્રી રમણીકલાઈની અમૂલ્ય મદદનો સાભાર ઉત્તેજ્ય પણ કરેનો છે.

શ્રી રમણીકલાષના સંપ્રદાની મહત્તાનો એક નમુનો આપુ સર સયાજીરાવ મહારાજને સને ૧૯૩૨ માં દયાંગમકૃત અમુક બે કાવ્યો વાંચવાની તીવ્ર ઈચ્છા થઈ, અને તે વડોદરાની સુપ્રસિદ્ધ સેટલ લાયબ્રેરીમાથી મળાવવાનો હુકમ 'તેમણે' કર્યો. પરંતુ ત્યાંથી કે 'ળીજ કાષ પશુ મળેથી એ વિષેની માહિતી મળી, આવી નહિ. ત્યારે છેવટે લાયબ્રેરી ખાતેથી શ્રી રમણીકલાષને તા. ૧૫-૭-૧૯૩૨ નો પત્ર મળ્યો. તેમાં એવું લખ્યું હતું કે " .. એ કાવ્યો ક્યાંથી મળે એટલે ક્યાં પુસ્તકમાં પ્રસિદ્ધ થયાં છે તે જણાવ્યું છે. શ્રીમત મહારાજ સાહેબને એ પુસ્તકો વાંચવા છે તમારી પાસે ' પુસ્તકાલય ' માં જાણ્યાં છે તેવાં ' પ્રાચીન કવિઓ અને તેમની કૃતિઓ ' ની યાદી છે તેમાં દયારામનાં કાવ્યોમાં આ બે કાવ્યો ક્યાંથી મળશે તે જોઈ લખી મોકલશો. હવે આદિસે તાબડોતબ માવ્યાં છે માત્ર આ બે માટે અટક્યું છે માટે તપોસ કરી આવેલાં માણસ સાથે લખી મોકલશો. "

હું શ્રી રમણીકલાષને એમનું " પ્રાચીન કવિઓ અને તેમની કૃતિઓ " નામનું પુસ્તક અને તેટલું પૃથું કરવામાં મદદ કરતો હતો તે વખતે એમની ક્ષણિક ગેરહાજરીનો લાભ લઈ એ એમના સંપ્રદાઈની એક કાષલમાં ઉપરનો પત્ર અચાનક જોયો. એટલે એમની નજીબદાર મે એનો ઉતારો કરી લીધો હતો આજે આટલાં વર્ષે એ ઉતારો પ્રસિદ્ધ કર્યું હતું તો શ્રી રમણીકલાષને જરૂર અચંબો થશે, પણ તેમને એ બાબતમાં મને હરગુજર કરવા વિનંતિ કરું છું.

આ બેખની સરખાતમાં મેં જણાવ્યું છે તેમ એમણે મને પોતાના કાષસંપ્રદાઈ પૂર્ણ ઉપયોગ કરવા દીધો હતો તેમાં ખાસ ધ્યાન બેંચે તેવા બે કાવ્યો મને જણાયા - (૧) સને ૧૮૨૧ માં જાણી બહાર પડેલી જોન્સનની અંગ્રેજી ડિક્શનરી સહેજસાજ ધસારા સિવાય બહુ સારી સ્થિતિમાં સંચવાઈ રહી છે, અને તે અન્ય રચના જેવાં મળે કે કેમ એની શંકા રહે છે. (૨) સને ૧૮૪૬ માં જાણીથી મિરજા મહમદ કાસીમની ગુજરાતી-અંગ્રેજી ડિક્શનરી પશુ સુદર સ્થિતિમાં સંચવાઈ રહેલી છે, અને તે ' નમકાશ ' ની પ્રચલિતની છે, એ એની વિશિષ્ટતા છે. એ રીતે એમની પાસે જે કાષસંપ્રદાઈ છે તે અન્ય કાષ અક્ષિત કે સરખા પાસે હશે કે કેમ ? એ વિષે શંકા રહે છે.

વારુ, જેને પ્રાચીન ગુજર કાવ્યોની માહિતી મેળવવી હોય તેને શ્રી રમણીકલાષના સંપ્રદાઈમાંથી ' પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક ' ના તમામ બંદો, ' પ્રાચીન કાવ્યમાળા ' ના તમામ ભાગો, ' આનંદકાવ્ય મહોદધિ ' ના ક્રયો વગેરે જૂના અપ્રાપ્ય મંથો જેવાં મળી શકે છે આ કાષ થોડું છે ?

વળી જેને રમણમિતાં માયનેના ઇતિહાસનો અભ્યાસ કરવો હોય તેને શ્રી રમણીકલાષ પાસેથી જૂનાનવાં નાટકોનાં માયનેના લગભગ હવેર ચોપડીઓ જેવાં મળી શકે તેમ છે આ કાષ થોડું છે ?

વળી જેને સંગીતશાસ્ત્રના સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવો હોય તેને શ્રી રમણીકલાષ આશરે ખસો પુસ્તકો જેવાં માટે પૂરાં પાડી શકે તેમ છે. આ કાષ જેવું તેવું છે ?

વળી જેને ગુજરાતી નાટ્યસાહિત્ય વિષે અભ્યાસ કરવો હોય કે માહિતી જોઈતી હોય તેને શ્રી રમણીકલાષ સંપૂર્ણ અંશે જાણેલા આશરે પોણાખસો નાટકો રજૂ કરી શકે તેમ છે. આ કાષ નાનું સનું છે ?

વળી જેને ચિત્રોનો અને હખીએનો ચિત્રકારવાગ સમઢ પોતાના અભ્યાસાર્થે જોવો હોય તેને આશરે એ હખર ચિત્રો વગેરેની જુદી જુદી કાઢવો. શ્રી રમણીકભાષના સમઢમાંથી જોવા મળે શકે તેમ છે એ કાંઈ જુલુ તેવું છે ?

વળી વડોદરા શહેર વિષે જેને માહિતી જ્યેષ્ઠતા હોય તેને શ્રી રમણીકભાષ સિવાય ખીજે કોઈ ભાગ્યે જ પૂરી માહિતી પૂરી પાડી શકે તેમ છે “શારદા” મ સિકના સન ૧૯૪૨ થી સન ૧૯૪૫ સુધીના ચાર ખાસ “વડોદરા-અઠ” પ્રસિદ્ધ થયા છે તેમાં શ્રી રમણીક-ભાષનો કીકકીક કાજો છે, અને તે તેમની પાસેની તમામ હકીકતની સગીનતાની સાક્ષી પૂરે વમ છે

એ ઉપરાંત વિવિધ પત્રોના પાંજરા દિવાળી-અકા, પતેતી-અકા, વિશેષાકા વગેરે તેમ જ વિશેષ અભિન દન-ગ્રંથો, સાહિત્ય પત્રિકાના અનુવાદ-નિગ્રંથ સમઢના તમામ ગ્રંથો જૂની જૂની ગ્રામોફોન-રેકોર્ડ વગેરે વગેરે શ્રી રમણીકભાષના સમઢમાંની વિશેષ સામગ્રીનો ઉપયોગ પણ જેને કરવો હોય તે ખુશીયા કરી શકે છે

શ્રી રમણીકભાષના સ્વભાવમાં મિદાશ છે, મેવાભાવના છે, અભ્યાસીને થયાશક્તિ ને થયાશક્તિ મદદ કરવાની ધગશ છે, પોતાના સમઢનો જોટલો વધારે ઉપયોગ થાય તેટલો કરવા દેવાની તમન્ના છે પરમેશ્વર તેમને આવા અસાધારણ ગ્રંથસમઢ શોખની સાથે સાથે લેખનપ્રવૃત્તિનો શોખ પણ અર્ધો હોત તો તેઓ અત્યાર સુધીમાં ક્યારના આગળ આવી ગયા હોત, અને ગુજરાતી સાહિત્યકારોમાં તેમણે જોનાંપુ રચાત કયાગનું પ્રાપ્ત કરી લીધું હોત પરંતુ તેઓ મૂળ લેખક-સેવક બનવામાં જ પોતાનું કર્તવ્ય માન છે એટલે એમનાં અપૂર્વ સામગ્રી જેમના જાણુગ્રામા આવેતી છે તેઓ તો તેમનો લાભ ઉઠાવે છે, પણ સાધારણ જનતાને તેમના વ્યક્તિત્વનો ને તેમની સાધનમયત્તિનો પારચય થયેલો નથી

આ લેખમાં અમના વિષે જરૂરી માહિતી આપવાનું મને ઇષ્ટ લાગ્યું છે “સાંજ વર્તમાન”ના સ ૨૦૦૪ના દીપોત્સવી અંકમાં શ્રી નામુ કક્કરે “ગુજરાતના ગરવા ગ્રંથપાલ” નામક લેખ છપાવ્યો છે તેના ઉપરથી મારો આ લેખ લખવાની પ્રેરણા મને મળી છે. આપણા જૂનાનવાં લેખકલખિકાઓ ત્રા રમણીકભાષના સેવાભાવના પૂરેપૂરો લાભ ઉઠાવશે.

—સરતરામ ભાનુસુખરામ મહેતા

—“જે માણસો ઉમદા વિચારોનો સોજતમાં રહે ઠ, તેમને એકલા સમજવા નહિ, કેમકે રૂઢા અને સલ વિચારો મોઢ અને લાલચના સમયમમાં કવાના ફૂત થઈ પડે છે તેઓ આપણા આત્માને પવિત્ર રાખીને તેનું સંરક્ષણ કરે છે વળી કેમ—ખીજ પણ એવા વિચારોમાં જ ગુપ્ત રહેલાં હોય છે. કેમકે એકાદ અસરકારક વચન આપણને હમેશાં રૂઢા ફૂલ કરવાને પ્રેર્યા કરે છે.”

—“પુસ્તક એક જીવતો નાદ છે, પુસ્તક એ એક જુદિ-વાદિત છે જે કાંઈ કાન દે, તેનાથી એ નાદ સભળાય છે, અને તેથી જ આપણે પ્રાચીન કાળના મહાત્માઓની સત્તામાં સદાકાળ રહી શકીએ છીએ ”

મુંબાઈ ઇલાકાની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને

મુંબાઈ ઇલાકામાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ખીલવવા માટે હાલ પુરા મહાસલાની બેઠક વખતે, પુસ્તકાલય પ્રદર્શન થોડું એ પ્રવૃત્તિને આગળ વધારવા પ્રયત્ન શરૂ કરવામાં આવ્યા છે. નામદાર વડા પ્રધાને (જેર આદેબે) વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ નિયામક સ્વ મોતીલાલ અમીન સાહેબ પાસે એ માટેની એક યોજના તૈયાર કરાવી તેને લગતી યોજનાનો અમલ કરવાનું શરૂ કર્યું છે આ પહેલાં અમદાવાદ જિલ્લામાં ગુજરાત વર્ના-કલ્પર સોસાયટીના વ્યવસ્થાપકોએ ગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળ સ્થાપી તે દિશામાં કામકાજ શરૂ કર્યું છે અને સુગત જિલ્લામાં માનનીય શ્રી પુરુષોત્તમદાસ દોદરદાસની ઉદ્ધર સખાવતથી પુસ્તકાલય યોજના અમલમાં આવી ચૂકી છે પરંતુ આ યોજના પુણ્યસ્થાનક સ્વ શ્રીમત સર સયાજીરાવની ધન્ય પ્રમાણે અમેરિકાના ગામડાની મારફત આખા મુંબાઈ ઇલાકામાં શરૂ કરાવવી હોય તો હવે શુ કરવું જોઈએ, એ વિચારીએ.

પહેલાં તો વડોદરા રાજ્યની જેમ આખા ઇલાકા માટે એક પ્રચારના ખોલણી પુસ્તકાલય મંડળ યોજવું જોઈએ આ મંડળ દ્વારા જિલ્લા મંડળો, તાલુકા મંડળો અને જૂથ મંડળો રચાવા જોઈએ. અને ગામડે ગામડે પુસ્તકાલયો ઊભા કરાવવા અને મામ જનતાને તેમાં રસ લેતી કરવાના ઉપાયો યોજવા જોઈએ.

આવી જિલ્લા મંડળો દ્વારા નીચેનાં કામો હાથ ધરાય .

(૧) પુસ્તકાલયો માહેનાં પુસ્તકો પદ્ધતિસર અને વ્યવસ્થિત રહી શકે એ માટે (કલાસિફિકેશન) વર્ગીકૃત પદ્ધતિનો અમલ

(૨) પુસ્તકાલયો સળખી તમામ માહિતી રાજ્યપત્ર, લોકમદદ અને છતર રીતે નાણાંકેમ મેળવાય તથા હિસાબી પદ્ધતિ અને પુસ્તકોની આપ-લે વગેરેની પહોંચ-પત્રો વગેરે કેમ રાખી શકાય તે બાબતના ગામડાના કાર્યકર્તાઓ અને શિક્ષકોને શિક્ષણ આપવાની યોજના

(૩) શિષ્ટ વાચનના પ્રચારની યોજનાઓ

(૪) પ્રાંતિક પરિષદો ભગવંતનું પુસ્તકાલયનાં પુસ્તકો શિષ્ટ ભાષાના વધારે વચાપ તે માટે દીવાલપત્રો-કહેવતો વગેરે પ્રસિદ્ધ કરવાની યોજના.

(૫) પુસ્તકાલયપ રીણીની ઉજવણી—પુસ્તકાલયોની તપાસણીઓ (ઑડિટ) વગેરે વગેરે

(૬) તાલુકાનાં પુસ્તકાલયોના હિસાબ-હેવાલ તૈયાર કરાવવાનું,

(૭) તાલુકામાં શિષ્ટ વાચનનો પ્રચાર કરવાનું, તાલુકાની પરિષદો ભરાવવાનું; તાલુકાનાં પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરાવવાનું,

(૮) જિલ્લાના કોઇ પણ તાલુકામાં પુસ્તકાલયો ન હોય ત્યાં ઊભા કરવા-કરવવાનું પ્રચારકાર્ય,
૧૨૬

વેગ આપવા માટે શું કરવું જોઈએ ?

(૯) પુસ્તકાલયોને સવાહ-સચના આપવાનું

તાલુકા મંડળો દ્વારા નીચેનાં કામો કરી શકાય — પુસ્તકાલય-વાચનાલયોના અદ્યક્ષો અને દિસાળ તૈયાર કરાવી ખાતામાં મોટાથી અપાવવા, પુસ્તકાલયમાં શિષ્ટ પુસ્તકો વધાવાય તે માટે એવાં પુસ્તકોની યાદીઓ વખતોવખત તૈયાર કરાવવાનું પુસ્તકોનો જનસમાજ વધારે જાણી ઉપયોગ કરે તેવા પ્રયત્ન કરવાનું

જૂથ મંડળોની સલાહો મોઠવવાનું, પુસ્તકાલયોની તપાસણી માટે મનદ પ્રયત્નકો દેવાં કરવાનું, અને શિક્ષણવર્ગોમાં ઉત્સાહી માણસોને મોકલવાનું;

જૂથ પુ. મંડળો પોતાના જૂથમાં આવેલા પુસ્તકાલયોની તપાસણી કે વા કરાવવાનું. અદ્યક્ષ-દિસાળ હેતુ, પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો, લાકડી સામાન વગેરેની યાદીઓ તૈયાર કરાવવાનું, રૂઝ-દાખાનાં દિસાળ પદ્ધતિસર રખાવવાનું, લોકમંદ ઉભી કરાવવામાં મદદ કરવાનું, શિષ્ટ વાચન પ્રચાર માટે પ્રયત્ન કરવાનું, વાચક મંડળો ઉભાં કરવાનું

આ રીતે આ પ્રવૃત્તિને વેગ આપવા યોજના કરવી જોઈએ વડોદરા રાજ્યમાં આ પ્રવૃત્તિ કૃત્રી કાળી છે પરંતુ વડો રા રાજ્યનું મુખ્ય મંત્રી સાથે વિચીનીકરણ થવાથી હવે આ બધી પ્રવૃત્તિ કરામદ જરો એવી બીતિ કેટલાકે ને બીતી થઈ છે

મુખ્ય મંત્રીના નામ વડા પ્રધાન જેર સાહેબ તો વડોદરા રાજ્યની આ પ્રવૃત્તિથી જાણે જ અજાણ હશે. પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના આલયોમાં પૂના મોતીબાઈ અમીન સાહેબના સર્ગમાં આવી તેમણે આખીયે યોજના મુખ્ય મંત્રીના માટે તૈયાર કરાવેલી છે એટલે હવે અત્યાર સુધી વડોદરા રાજ્યમાં ચાલતી પ્રવૃત્તિ વિચીનીકરણ પછી અટકી ન પડે એ જોવાનું કામ આજના નામદાર વડા પ્રધાન સાહેબનું છે

વડોદરા રાજ્યનો પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ માત્ર રાજ્યપત્રવધી નહોતી ચાલતી, પણ રાજ્ય અને પ્રજાના સહકાર વડે ચાલતી હતી. પ્રજા પોતાનાં નજીબાં બેઠાં કરતી, રાજ્ય નાણાંની મદદ કરતું, પચાસતો તેટલી જ બીજી મદદ આપતી, આ પ્રજાજનો તેનો ઉપયોગ કરતા

પ્રજાજનોએ જ આ માટે પ્રજાકીય બે મંડળો બેઠા કરેલા છે, અને અત્યારસુધી આ મંડળો કુંદર કામ કરે જાય છે.

(૧) પુસ્તકાલય સહાયક સહકાર મંડળ — રાજ્યના તમામ પુસ્તકાલયોને વર્તમાનપત્રો, માસિકો, પુસ્તકો, જાળસાહિત્ય, રમતગમતનાં સાધનો, સ્ટીરીઓસ્કોપ, કાડંસ, ફોમ્સ, લાકડી સામાન વગેરે પૂરા પાડવા ઉપરાંત કામમ રૂડના બજાર અને દિસાળ વગેરે રાખી પુસ્તકાલયોને મદદ કરે જાય છે.

(૨) વ. રા. પુસ્તકાલય મંડળ — જે પુસ્તકાલયોના હિસાબ-હેવાલ પદ્ધતિસર મળી જાય, પુસ્તકાલયોની તપાસણી, દફતરોની વ્યવસ્થા, પુસ્તકોની વ્યવસ્થા, વર્ગીકૃત પદ્ધતિ, શિક્ષણવર્ગો, શિષ્ટ વાચનપ્રચારની વ્યવસ્થા, પરિષદો ધરાવતી, વગેરે કામ કરે જાય છે.

આ બંને મંડળોનું કાર્યક્ષેત્ર હવે મુબાઈ ઈલાકા સુધી વિસ્તારવું જોઇએ આ માટે વિચાર કરવા વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના વ્યવસ્થાપક મંડળની એક વાર્ષિક સભા તા ૨૮ ઓગસ્ટ ૧૯૪૯ રવિવારે મધ્યવર્તી પુસ્તકાલયના મહાનર્માં મળે હતી અને તેમાં શુભરાત વિદ્યાપીઠના મહામાન અને મુબાઈ સરકારે પુસ્તકાલયો માટે જે એક સલાહકાર સમિતિ નીમી છે તેના પ્રમુખ શ્રી મનભાઈ દેસાઈ પણ હાજર રહેલા હતા. સભામાં એવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો હતો કે આ મંડળને વિસ્તૃત કરવા માટે ધારાધોરણ ધડવા એક પરિષદ બોલાવવી.

હવે વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયો સાથે આખાય મુબાઈ ઈલાકાનાં ગામો અને સહેરોમાં આવેલા પુસ્તકાલયોના સચાલકોની ફરજ છે, કે વડોદરા રાજ્યની માફક આખાય મુબાઈ ઈલાકાનાં નાનાં મોટાં સર્વ પુસ્તકાલયો વ્યવસ્થિત જાને, લોકમદદ સહેલાઈથી એકઠી કરી શકાય, સરકાર મદદ તુર્ત મેળવી શકાય અને એકધારા સુંદર ચર્તમાનપત્રો, માસિકો, પુસ્તકો, બાળ-સાહિત્ય, લાકડી સામ્રાન, હિસાબ પદ્ધતિ માટેનાં ફોર્મ્સ વગેરે વ્યવસ્થિત પહોંચાડી શકાય એ માટે વડોદરામાં આવેલ પુસ્તકાલય સદાયક સહકારી મંડળ દ્વારા વડોદરા રાજ્યની જેમ આખાય મુબાઈ ઈલાકાની યોજના અમલમાં મુકાય તેવા પ્રયત્ન કરવા કરાવવા કટિબદ્ધ થવું જોઇએ.

આ માટે પુસ્તકાલયના ચાલકો એકઠાં મળે અને આ પ્રશ્નોનો નિકાલ સૌ એકઠાં મળી કરી શકે એ માટે આખાય મુબાઈ ઈલાકાના પુસ્તકાલયોના ચાલકોની પરિષદ આવના દીવાળીના તહેવારો દરમિયાન મળે તેવા પ્રયત્ન વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ કરનાર છે. તો તે પ્રમંથે સૌ પુસ્તકાલયોના સચાલકો ઉત્સાહભરે એકઠાં મળે અને આ બધા પ્રશ્નો વિચારે તો સારી પ્રગતિ સાધી શકાય.

—મણિલાલ મ. કાશીવાળા

—પુસ્તકો કેટલીક વાર ગુદાર્થદર્શક ઉપદેશકની, ધર્મ પથદર્શક આચાર્યની, ભાવદર્શક મંત્રીની, સાચા સલાહકારની, મધુગભાષી માનુનીની, વાત્સલ્યભરી માતાની, રજન કરતી નાયિકાની, ઉત્સાહપ્રેરક બાળુનો, હાર્ય અરાવતા વિદ્યુતકની અને કેટલીક વાર જીવનસામ્રામમાં વહારે ધાતા યોદ્ધાની ગરમ સાર છે. પુસ્તકોની શક્તિનાં માપ માપવાં કઠિન છે. પુસ્તકો સખધે તો જેટલું લખવું હોય તેટલું લખી શકાય. પુસ્તકોમાં તો સાક્ષાત્ પરમાત્મા બિરજે છે. પુસ્તકો તો જગતનું પૂર છે.

“પુસ્તકો માણસની વૃદ્ધાવસ્થામાં જેમ ઉત્તમ પ્રકારનાં સોજનીઓ છે, તેમ તે યુવાવસ્થાનાં પણ ઉત્તેજક છે. જુવાન માણસનાં મન ઉપર જે પ્રથમ પુસ્તકની જાડી અસર થાય છે, તે તેની જિંદગી સુધી વારવાર સ્મરણીય વસ્તુ થઇ પડે છે. તે વારંવાર તેના જીવન હૃદયને ઝગમગ કરે છે, ઉત્સાહને વધારે છે, અને તેના આચરણ ઉપર સ્થાયી અસર કરે છે.

ગુજરાત પુસ્તકાલય પરિપદ સમેલન : પત્રિકા નં. ૧ લી

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વિકાસની દૃષ્ટિએ

એક ઉપકારક વિચારણા

પ્રત્યેક એક પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના રોપ કે આમ ત સમાજગત મહાગત અમેરિકાની ફળદ્રુપ ધગતીમાંથી ઉપારી આવ્યા, અને ગુજરાતની ફળદ્રુપ જમીનમાં ઉત્સાહભરે રોપ્યા. એની દેખભાષ અને સવધનની જવાબદારી ગુજરાતના મૂળા સેવક સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીનને શિરે નાખી. એ મૂક મેરકે એન્જલિનના કાકાનના ચંચિત્રચંચમાયો ગ્રેગ્રી મેળવીને, પોતાની સ્વતંત્ર ભિમિંથી ગુજરાતમાં નાના પાપ પર મિત્રપદન પુસ્તકાલયોની યોજનાઓ પહેલાં શરૂ કરી દીધી હતી એટલે એ કામનો તેવો થોડો ધણો પણ પ્રયત્ન અનુભવ હતો જ. એટલે તેમના ઉપર બિનરેલી કે આમ ત મહાગત ન સાહેબનો પસંદગી મિત્રન વાજખી હતી

- વડોદરાની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ

મોતીભાઈ જેવા આદ્ય પુસ્તકાલયપાળીની કાળજીભરી દોલતગી નીચે વડોદરા ગાળ્યતા કથાણુ માટે રોપાયેનો પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનો રોપ દિનપ્રતિદિન ખીનતો. જમ અખરે સુવિચારણ તરુવર રૂપે કાની નીકળ્યો ઉત્તર ગાળ્યાશાનુ જગવિચન તેને અમત મળતુ જ રહ્યુ હતુ.

સને ૧૯૧૧ મા ચરૂ યથેલી વડોદરાની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ હિન્દના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં સૌથી પ્રથમ હોત તેની પાછળ લગભગ આગીસ વરંના અનુભવ પડના છે પ્રવૃત્તિના સચાતન અને નિયમન માટે ધાગધોરણુ અને નિયમો લઘુ પેલા છે. પાટનગરના મધ્યસ્થ પુસ્તકાલય ઉપરા પ્રત, કરમા અને ગ્રામપુસ્તકાલયે ના તેમ જ મહિલા અને માલપુસ્તકાલયનાં દોઢે હબર મંરયાઓ રથપાયેરી છે. ગ્રામમરયાઓના વામ લાડોળીના વધારો કરવા માટે કરતા પુસ્તકાલયોની યોજના યથેની છે પુસ્તકાલયોમાં રતન નકાના ગાધી આપવા નીનિ પણ સ્વીકારાઈ છે આ નધી જ નાગતો મુ મધ નરકારની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના સુકાનોએને એક વા બીજાતર્વ રીતે ઉપકારક, તેમ જ પ્રે જાતમક થઈ પડે તેમ છે એ નિ નદેદ છે

પ્રવૃત્તિપોષક બે ઉપકારક સંસ્થાઓ

વળી નવોન પુસ્તકાલયો ઉત્પાદનામાં જ રી પ્રચાદકાર્ય દ્વારા ખાતને મદદ કરવી, જૂના પુસ્તકાલયોને તારાસી સુવ્યવસ્થિત બનાવવા, શિષ્ટ અને ના પ્રચાર માટે આવરુપ કાશિ કરવી, અથપાલોની તાલીમ મટે વિશ્વજીવેનો યોગ્ય વગેરે વિવિધ કામગીરી મળવા નુ વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મળગ તથા પુસ્તકાલય ખોનાએ મશુર કૈતા જુદી જુદી સંસ્થાઓના બજેટ પ્રમાણના પૂરો મામિત, પુસ્તકો, લાકડી સામાન, વિવિધ નમૂનાઓ (ફોમો) વગેરેનુ ઉપયોગી માહિત્ય એક ધારીનુ અને બને તેટલા કિશવત દરે પૂરુ પડતા ઉપરાત પુસ્તકાલયોના અનામત ભકોનો સુરક્ષિત રાખી યોગ્ય વ્યાજ ઉપખરી આપવાનો યોગ્ય કામગીરી કરતુ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મળગ લિ

આ બે સરચાઓની કામગીરી અને કાર્યપ્રદેશ વિચારી જોતાં તેા હરકોઇને સ્વીકાર્યા વગર ચાલે તેમ નથી કે આ બંને સરચાઓ પુસ્તકાલય ખાતાની પૂરક અગ સમી હોઈ વિકસતી હ-કોષ્ટ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને ઉપકારક થઇ પડવાનો પૂરો સંભવ છે ના. મુંબઈ સરકાર આ બંને સરચાઓની સેવાઓ ઉપયોગમાં લે એ ખૂબ ખૂબ ઇચ્છવા યોગ્ય છે.

મડળનો કાર્યપ્રદેશ વિસ્તારવો જોઈએ.

વડો રા ગૌચ પુસ્તકાલય મડળને કાર્યપ્રદેશ અત્યાર લગી વડોદરા ગૌચ પૂરતો જ રહ્યો છે પણ જો આમરત પહેલીથી રાજ્યનું સંપૂર્ણ વિનીનીકરણ મુ અર્ધ પ્રાતર્ગા થઇ ગયું હોવાથી એનું નામ જેમ પછટો માગે છે, તેમ તેના કાર્યપ્રદેશ પણ વિસ્તાર માગે કે એ દૃષ્ટિએ બધી બાબતો વિચાર કરી જોનાં વડોદરા ગૌચ પુસ્તકાલય મડળની કારોગારી સલાને આ મડળનું નામ મહાગુજરાત પુસ્તકાલય મડળમાં ફેરવી નાખવાનું યોગ્ય લાગ્યું છે એવા પછટા માટે એણે પોતાના વ્યક્તિગત તેમ જ સરચાનાં સભ્યોની કોષી સમિતિ પણ મેળવી લીધી છે છતાં આ પ્રશ્ન હવે એકલા વડોદરા રાજ્યના જુના વિસ્તાર પૂરતો જ મર્યાદિત નહિ રહેતો હોવાથી ગુજરાતના સમસ્ત વિસ્તારમાં આવેલી પુસ્તકાલય સરચાઓ તેમ જ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં સ્વ ધગવતી વ્યક્તિઓની પણ સમિતિ લેવાનું ઉચિત ગણ્યું છે, કે જેથી વર્તમાનનાં કે ભવિષ્યમાં કોઈનેય મડળના કાર્યપ્રદેશ કે પ્રવૃત્તિઓ સંબધમાં વાધો લેવાનું ન રહે સુસવાયતા નામનો વિચાર કરતી વખતે મડળે ગુજરાતના સમસ્ત જિલ્લાઓ ઉપરાંત દક્ષ-સૌરાષ્ટ્રમાં વસતી ગુજરાતી ભાષા વાપરતી સમસ્ત જનતાની પણ સેવા બજાવવાની મદદરૂકોક્ષા રાખી છે એ મુદ્દો ખ્યાનમાં લેતા લાગતાવળગતા સર્વ કોષ્ટને વિરમિ છે.

પરિષદ નોતરાશે.

પોતાને આ ઉદ્દેશ પાઠ પાડવાને મડળની કામગીરીએ પોતાની છેત્ની એકકમાં સમસ્ત ગુજરાતની મોટી મોટી પુસ્તકાલય સરચાઓની તેમ જ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં સ્વ ધગવતા વ્યક્તિઓનો એક પરિષદ નજીકના ભવિષ્યમાં બોલાવવાનું ઠરાવ્યું છે. અને તેની વ્યવસ્થા માટે એક પેટા સમિતિ પણ નીમી લીધી છે પરિષદને દિવસ, સ્થળ વગેરે આવશ્યક બાબતોનો નિર્ણય કરી દ્રષ્ટિ પરિષદની યોગ્ય જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવશે, તેમ લાગતા વળગતા સર્વ કોષ્ટને રીતસરનાં આમત્રણ મોકલવામાં આરશે. તેા આમત્રણને માન આપીને સર્વ આમત્રિતો પરિષદમાં હાજર રહી આખ નો નિર્ણય કરવામાં યથોચિત સહાય કરીને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના ક્ષેત્રમાં સમસ્ત ગુજરાતની સેવા કરવાના મહાન ઉદ્દેશવાળું મહામડળ જીતુ કરવામાં સાથ પુરાવવાનું શ્રેય સ પાઠન કરવામાં પાછા નહિ પડે, એવી આશા રાખીએ તેા તે સાચું ક્યાં વગર નહિ જ રહે.

અભિલાષા

વડોદરામાં મુખ્યવસ્થિત મોડું જાહેર પુસ્તકાલય છે અત્યાર લગી તે રાજ્યના મધ્યસ્થ પુસ્તકાલયનું માન બોગવડું રહ્યું છે રાજ્યના પુસ્તકાલય ખાતાને વહીવટ અત્યાર લગી એના હસ્તક જ ચાલતો રહ્યો છે એટલે પ્રત્યેકકોષ્ટ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના વિકાસ માટે એની પાને

અનુભવનું પૂરું લડાણ છે કે નો એમ દેખાતી પણ ધૂંટતા કરી ચક્ર છું કે વ્યાપક ક્ષેત્રની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના સચાવકનો અવેશ અનુભવ દિલ્હી માં ખીજે મળવો મુશ્કેલ છે એટલે અમરત મંજુષપ્રાપ્તિના પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના મ ચાલતી આગ એના ઘડાયેલા અગવડગે દેસ્તક મુકાય અને તેમના ડાબા ગમણા અગમી ૨૫૨૦૬ અને સરચાઓનો સેવાઓનો ઉપયોગ પ્રાપ્તિના પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વિકાસ યોજવામાં યોગ્ય રી- પ્રણાલી સેવાય એ ખૂબ જ ઇચ્છવા યોગ્ય છે

અમારી અભિલેખા તો એવી પણ છે કે વાદગને સમરત પ્રાપ્તિના પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું કેન્દ્ર ખનાવાય નહેર. આખકારી, આલપત વેરો વગેરે અનેક ખાતાઓની ખામતમાં તેમ થયુ જ છે તે પછી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના ક્ષેત્રમાં એ નીતિ કેમ ન અપનાવો લેવ વા

તા. ૧ ચોકસી

સહમત

૧ ૨ ૫ મડળ

સંખ્યાતાનાં સૂત્રો

- (૧) તમારે શુ જોઈએ છે તે અરોજ ગળી લો
- (૨) એ જાણ્યા પછી બચ્ચાઈ માગે જોધી દાદો
- (૩) એ માગે ઉપર ચાલી શકે તે મટે સજોગે પણ એવા જીમ કરો
- (૪) એ કન્ટાં દગ્ત તમાગમા ખૂમ લેશ્યામ નાખા
- (૫) વચ્ચે મુશ્કેલીઓ આવે તો પણ દિમત મળતો
- (૬) પણ રવખામાં નહિ છુરતાં, આકાશઓનો ખ્યાલ રાખ ને
- (૭) તમારા નહાં દરેકા ધ્યેયખાથી કોઈ વિચલિત કરવા પ્રયત્ન કરે તો મેડ જવા અડમ રહેજો
- (૮) એક જ ધ્યેય ઉપર નજર માડી રાખજો
- (૯) સતત મડયા રહેજો
- (૧૦) આ ૧ છતાં ૫ એવી રીતે એ જોઈવો કે જેનાથી તમને સમય મળે ને વિચારી શકો
- (૧૧) જે શક્તિશાળી છે તે નાની વિગતોથી વાકફ રહે છે, પણ એનાથી જ લાભ જતો નથી
- (૧૨) 'મને સમય નથી-શુ કર ?' -એવું કહેવાનો સમય આવે એવી બચવશા કદી જોઈશો નહિ
- (૧૩) શક્તિશાળી માણસને ૬ મેઈડાં પોતાના કામ માટે સમય છે
- (૧૪) જે માણસ કામ કરી શકે છે, તેને અન્ય પાસે કામ કેમ કરાવી શકવાં તે પણ જાણુ જોઈએ
- (૧૫) શક્તિની શ્રદ્ધા રેળવેલ

("પ્રતિમા"માંથી)

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

શું શું કાર્ય કરે છે ?

૧ વર્તમાનપત્રો અને માસિકોત્તુ લવાજમ કરી પાવતીઓ મ ગાની જે તે પુસ્તકાલયોને તથા અન્ય આહુકોને મોકલી આપે છે અને તે માટે મહેનતાણા બદલ મનીઓડર અર્થની નીમે રકમ લેવામાં આવે છે. મુખ્ય પ્રાંત બહારતું પુરેપુરું અર્થ લે છે તથા પરેશના આહુકો પાસેથી પુરેપુરું અર્થ લે છે

૨ વાજબી કિ મતે પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો પુર્ણ પાડે છે

૩ પુસ્તકોના રજીસ્ટર, ઈન્ડેક્સ, વાચકોની ખાતા વહી વગેરેનાં છાપેલાં ફોર્મ, કબાટ, રજીસ્ટર, સ્ટીટીઓસ્કોપ, તથા કાર્ડ, દિવાલપત્રો વગેરે પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી તમામ પ્રકારતુ સાહિત્ય પૂરું પાડે છે

૪ પુસ્તકાલયોને ખાસ ઉપયોગી થાય તેવાં પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરે છે અને વેચે છે. પુસ્તકાલય નામનું માસિક ૧૬૨૫ ના ઑક્ટોબરથી પ્રકટ કરે છે.

૫ પુસ્તકાલયોનાં કાયમકર્તાની રકમો આંધી મુદતની થાપણ તરીકે સ્વીકારી વ્યાજ આપે છે અને દર વર્ષે જુન આખર સુધીનું વ્યાજ ચંદાવી ચોક્કસ હિસાબ દરેક પુસ્તકાલયને મોકલી આપે છે

૬ પુસ્તકાલયોને લગતા રૂ. ૧૦૦ ઉપરંતના ટ્રન્ક ડો સ્વીકારી શરતો પ્રમાણે વહીવટ કરે છે

તમારે જ્યારે જ્યારે કોઈ પુસ્તક, પત્ર યાં પુસ્તકાલયને ઉપયોગી કંઈ પણ સાહિત્ય ખરીદવું હોય, ત્યારે ત્યારે જરૂર નીચેનું સરનામું યાદ લાવવું.

પુસ્તકાલયોનું પોતાનું મંડળ

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ, લિમિટેડ,

ચો બો. ૧૦, રાજપુરા, વડોદરા.

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનો સન ૧૯૪૮-૪૯ની સાલનો અહેવાલ

સુસ્મ મહાગયો,

૧ પૂર્ણ થયેની સન ૧૯૪૮-૪૯ સાલનો, ગાંધી પુસ્તકાલય મંડળનો આવરણ
અહેવાલ સાલાનુબાદ ૨૪ દરગની ગાંધી હાઉસ છુ

રજીસ્ટ્રાર.

૨ ઇ સ ૧૯૪૫ માં ગણેશી મુકામે ભગ્યેની વડોદરા ગાંધીનાં સાર્વજનિક
પુસ્તકાલયોની પ્રથમ પરિષદને પરિણામે અસ્તિત્વમાં આવેલા
ઉદ્ભવ અને ઉદ્દેશ આ મંડળના ઉદ્દેશ નીચે પ્રમાણે છે:-

(૧) શાળાના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો અને વાંચનાલયોની પ્રગતિ સાધવી અને
તેમને સુવ્યવસ્થિત બનાવવા (૨) પુસ્તકાલયવિહોણાં શાળાવાળા ગામોએ નવીન
પુસ્તકાલયો ઉઘાડવામાં આવતા સહકાર આપવો (૩) પુસ્તકાલયોના કાર્યકર્તાઓ
વચ્ચે તથા શ્રીમંત મંડાર અને સ્થાનિક સંસ્થાઓ સાથે સહકાર સાધવો (૪) પ્રગતિમાં
વાચનનો શોખ ફેલાવવો (૫) પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિઓમાં સાહિત્ય પ્રગટ કરવું (૬) સાહિત્યના
દિગ્દર્શક વાચનનો પ્રચાર વધારવો (૭) પુસ્તકાલયનું વહીવટી કામ શીખવવા તાલીમ વગેરે
ભરવા માં સહકાર તરફથી ભરવા તેમાં મદદ કરવી (૮) આવતા સહકાર અને સલાહ સુખ્ય
પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો પ્રચાર કરવો, અને (૯) પુસ્તકાલય તથા સંસ્કૃતિ કામ કરવું

૩ ઉપરના ઉદ્દેશો વ્યવસ્થિત રીતે પાર પાડવા માટે પ્રાંત મહાલ તથા જૂથ મંડળો
રચવામાં આવ્યા છે આ પેટા મંડળો ગાંધી પુસ્તકાલય
પેટા મંડળો મંડળની મદદ અને દોગવગી મુજબ પોતાના વિસ્તરે માં
યથાશક્તિ કાર્ય કરે છે પૂર્ણ થયેલા વર્ષ દરમિયાન નવસારી,
મહેસાણા, અમરેલી અને વડોદરા એ ચારે પ્રાંત મંડળોની વાર્ષિક સભાઓ મળી હતી મહાલ
મંડળ તથા જૂથ મંડળો પૈકી જેઓ જાગતાં છે, પાને જેમની વાર્ષિક સભાઓ અહેવાલના
વર્ષે ભરાયા છે વા હિસાબ નિદાન આ તરફ આવ્યા છે, તેવાં જૂથ તથા મહાલ મંડળોનાં નામ
નીચે પ્રમાણે છે —

જાગતાં જૂથ મંડળો

૧ વડોદરા પ્રાંત—૧ કેસર, ૨ વેળપુર, ૩ હંદાડ, ૪ પેટલાદ, ૫ વગો, ૬ શિહોલ, ૭
ભાદગણ, ૮ રહેલ, ૯ આસોજ મહેસાણા પ્રાંત ૧૦ વેળપુર, ૧૧ કબોઈ નવસારી પ્રાંત
૧૨ નવસારી, ૧૩ વેરમા, ૧૪ કામરેજ, ૧૫ મામપુરા, ૧૬ જોન્ધા, ૧૭ હાળપર, ૧૮ ગેવણી,
૧૯ ગણદેરી, ૨૦ ગડત, ૨૧ અંબેડા (ગણ સાલ ૩૮)

જાગતાં મહાસ મંડળો .

વડોદરા પ્રાંત ૧ વડોદરા, ૨ પાલ્લ, ૩ કરજળ, ૪ ચિનેર, ૫ સાવલી, ૬ વાઘોડીયા, ૭ પેટલાદ, ૮ બાદરજ, ૯ ડભોઇ, મહેસાણા પ્રાંત ૧૦ દહેગામ, ૧૧ ઠરી, ૧૨ ઢેલોલ, ૧૩ હારીજ, ૧૪ વિસનગર, ૧૫ મહેસાણા, ૧૬ ખેરાણુ, ૧૭ પાટણ ૧૮ ચાણુરમા, ૧૯ વિજયપુર, નવગારી પ્રાંત ૨૦ નવમારી, ૨૧ ગણદેવી, ૨૨ પલસાણા, ૨૩ કામરેજ, અમરેલી પ્રાંત ૨૪ અમરેલી, ૨૫ દામનગર, ૨૬ રતનપુર, ૨૭ જોખામડણ (ગણસાલ ૩૦)

૪ ગાંધીની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને સગઠિત બનાવી એનું તત્ત્વ એક ધાર અને સુવ્યવસ્થિત ચલાવવાની યોજનાઓ વિચારવા તથા પોતાની મદદનાકાક્ષાઓ અને જોઈતી સવલતો તથા મદદોત્તી માગણી પુસ્તકાલય ખાતા આગળ તેમજ શ્રીમંત સરકાર સમક્ષ સમૂદયગત રીતે રજૂ કરવાના આશયથી સને ૧૯૨૪-૨૫ થી શરૂ થયેલી મંડળની પરિષદ પ્રવૃત્તિ ભરી જ રહી છે. વિશ્વવ્યાપી બીજા યુદ્ધના સમયે જાણી યેતી અસલ મૌનવારી, અન્નમંદ, તેમજ પ્રવાસ-માર્ગની તકલીફો હજી કાંઈક રહેતાથી અહેવાતનાગા વર્ષે એ માટે આમદ રાખવાનું હિટિ ગણુવામા નહોતું આવ્યું છતાં મહેસાણા પ્રાંતના પાટણ અને દહેગામ મહાલે પોતાની ત્રીજી તથા ચાણુરમા મહાલે પોતાની ૮ મી પરિષદ અહેવાલનાગા વર્ષે ભરવાનો ઉત્સાહ દેખાડ્યો હતો.

૫ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના સચાલન માટે ઉપકારક ગણાની મત્રી તથા મથપાલેની તાલીમ માટે મંડળે ૧૯૩૧ થી શરૂ કરેલી પ્રાંતવાર શિક્ષણવર્ગો ભરવાની યોજનાનો અમલ, ચાલુ રહેલી મોંઘાદારી અને ખાલ પદાર્થોની તથા પ્રવાસમાર્ગની હાંમારીને કારણે વચમાં ચારેક વર્ષે મોટુંક રહેલો તે ગઈ સાલથી પુનઃ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે. અહેવાતનાગા વર્ષે મહેસાણા પ્રાંતના ચાણુરમા મહાલના બહુચરાજી ધામે મુખ્યત્વે ઠરીર પાટણ, ચાણુરમા અને હારીજ મહાલ માટેનો વર્ગ ભરવામાં આવ્યો હતો એ વર્ગનો લાભ ઉપરના જણ તાપુકા ઉપરાંત ઠરી, ખેરાણુ અને વિસનગર મહાલના મથપાલ-મત્રીઓએ પણ લીધો હતો એક દર ૩૬ જણે વર્ગનો લાભ લીધો હતો, અને પુસ્તકાલય અંગેના વહીવટની તાલીમ મેળવી હતી.

૬ પરિષદો ભગવાની મુશ્કેલીના સમયમાં પણ પરિષદ પ્રવૃત્તિના મૂળભૂત ઉદ્દેશોને બની શકે તેટલા પ્રમાણમાં જરૂર લાવવા ખાતર મંડળે, મત્રી સમેલનો ભરવાની યોજના સન ૧૯૪૬-૪૭ ની સાલથી હાથ ધરી છે તે મુજબ અહેવાલના વર્ષે ૨ પ્રાંત સમેલનો અને ૬ મહાલ સમેલનો ભરવામાં આવ્યાં હતાં પ્રાંત સમેલનો વડોદરા અને મહેસાણા પ્રાંતનાં હતાં, ત્યારે મહાલ સમેલનો (૧) વડોદરા, (૨) સાવલી, (૩) વાઘોડીયા, (૪) કરજળ, (૫) મહેસાણા, અને (૬) દેવ મહાલોનાં હતાં. તેમાં કાર્યકરોની વિવિધ મુશ્કેલીઓ સંબંધમાં યથાથોગ્ય વાટાઘાટ અને વિચારોની આપલે કરી, જે તે પ્રાંત તથા મહાલની પુ પ્રવૃત્તિની પ્રગતિ સાધવાની અને સગીનતા વધારવાની પ્રેરણા કંઠમાં આવો હતી.

૭ પુસ્તકાલય મળ્યાનું ત ત્ર સુવ્યવસ્થિત રીતે ધોરણુસર ચાલે તેટલા માટે માનદ તથા પગારદાર પ્રચારકો દ્વારા તપાસણી વ પ્રચારકાર્થ કરવાની મંડળની નીતિ જારી રહી છે અહેવાલના વર્ષે સાત માનદ મદાલ પ્રચારકોએ ૫૦ સરચાઓની ભેટ લીધી હોવાનું જણાયું છે. માનદ મદાલ પ્રચારકો ઉપગત પ્રાંત પ્રચારકો નીમવાની નીતિ મંડળે સન ૧૯૩૫-૩૬ થી સ્વીકારી છે આર્થિક તેમજ વ્યવહાર કારણોસર બે પ્રાંત વચ્ચે એક પ્રચારક રોકવાનું ધેગણુ સન ૧૯૩૯-૪૦ થી સ્વીકારવામાં આવ્યું છે. તેને અનુસરીને, નિવેદનના વર્ષે વડોદરા-નવસારી પ્રાંતોના પગારદાર પ્રચારક તરીકે રા. જગનભાઈ મથુરભાઈ પટેલની સેવા ચાલુ રખાઈ હતી મહેમાણા-અમરેલી પ્રાંતો માગેના પ્રચારકની ખાલી રહેલી જગાએ રણાપુર તા. કરજળના વનની રા છીતાભાઈ બકોળાઈ પટેલની નીમણૂક ત્રણ માસ માટે અખતર તરીકે કરવામાં આવેલી, ૧૨૬ એ ભાઈને કૌટુંબિક મુશ્કેલીઓના સમયે પરપ્રાંતની કામગીરી ફાવતી નહીં આવવાથી ત્રણ માસની મુક્ત પૂરી થયા પછી તેઓ નોકરીમાં વધુ ચાલુ રહ્યા નથી એટલે એપ્રિલ મહિનાથી એ જગા પાછી ખાલી પડેલી છે. તેને માટે યોગ્ય હસમ યોગી કાઢા તેની જવામજુ કરવા સંબંધકર્તા પ્રાંત મંડળને વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

પૂર્ણ થયેલા વર્ષે દરમ્યાન, ૨૧ જગનભાઈએ વડોદરા પ્રાંતના ૧૮૭ ગામોની ફેરણી કરી છે એમની એકદર કામગીરી ૧૭૫ દિવસની થઈ છે, ત્યારે મહેસાણા પ્રાંતના કામચલાઉ પ્રચારક રા છીતાભાઈ પાલે જાનેવારી '૪૯ થી માર્ચ' ૪૯ ના ત્રણ મહિનાની નોકરીમાં કુલ ૬૧ ગામોની ફેરણી કરી હોઈ એમની એકદર કામગીરી ૫૪ દિવસની થઈ છે, અત્રે ખાસ નોંધ લેવાની વાત છે કે, અહેવાલના વર્ષમાં માહે એપ્રિલ '૪૯ થી જુલાઈ '૪૯ ના ચાર મહિના માટે, વડોદરા પ્રાંત પ્રચારકની મેવા, વડોદરા પ્રાંત દુષ્કાળ રાહત સમિતિને ઉછીની આપવામાં આવી હતી, તેને લઈને અહેવાલના વર્ષે એમની પુસ્તકાલય તપાસણી અંગેની કામગીરી આછી નોંધાવા પામી છે

નિવેદનના વર્ષે દરમ્યાન પ્રાંતપ્રચારકોએ કરેલી ૨૪૮ સંરચાઓની કામગીરીમાં રાજ્ય પ્રચારકની ફેરણીની ૫૪ અને માનદ મદાલ પ્રચારકોની કામગીરીની ૫૦ સરચાઓનો ઉમેરો કરતા, અહેવાલવાળા વર્ષે કુલ ૩૫૨ સંરચાઓની તપાસણી પ્રચારક સંરચા દ્વારા મંડળે કરી છે પ્રચારકોનાં નામ તથા તેમની કામગીરીનો ખ્યાલ મેળવવા માટે પરિશિષ્ટ 'હું' નોંધ લેવા વિનંતિ છે માનદ મદાલ પ્રચારક ભાઈઓની કામગીરી ગ્રંથ સાલ કરતાં લગભગ અઢી ગણી છે, તેની સદર્પ નોંધ લઈએ છીએ જ્યાં જ સિવાયના બીજા માનદ પ્રચારકો આખુલ વર્ષ ચાલ રહેલા જણાયા છે, તે કીક નથી થયું. જેમણે કામગીરી બજાવી છે, તેમનો અત-કરણુપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે, અને જણાવને આ નૂતન સાલમાં, વધારે ઉત્સાહ દેખાડવાની હાકલ કરવામાં આવે છે

૮ પગારદાર પ્રચારકો ફેરણી દરમ્યાન કેવા પ્રકારની કામગીરી કરે છે તેનો ખ્યાલ નીચેની નિમ્નો પૂરા પાડશે —

(૧) પુસ્તકોને શિક્ષા લેવા લખાઈ અથવા ન હોય ત્યાં તે ગતે મદદ કરીને કરાવી લેવાં

(૨) નવીન આવેલાં પુસ્તકો જનરલ રજિસ્ટરમાં ચઢાવીને

પગાંચાર પ્રચારકોની તેમજ વળી કચ્છ કરી આપી નામચાંચી તથા વિવિધચાંચી પત્રો
કામગીરી તૈયાર કરાવી લેવાં, (૩) છૂટું કચ્છ તેમજ ઉપક્રમો બનડેલાં

માસિક વગેરેનું સાદિત્ય કરી કરી આપી તેનું તેમજ બીજી

પત્રોનું વેચાણ રજીસ્ટર કરાવી નહીં ઉપજેલી રકમ રાજમેળમાં જમા કરાવી લેવી, તથા તેનો
ઉપયોગ કરવા લેવા ધોરણે કરવા બાબત સમજ આપવી (૪) ગ્રેવટને પડેલાં તથા ધસાગયી નકામાં
બનેલાં પુસ્તકોની યાદી કરાવી તેને કરી કરાવી લેવા ચોગ્ય અધિકારી તરફ ગિપોર્ટ કરાવે.

(૫) દફતરી કામગીરી પૂર્વતા કરાવી સરકારના શિક્ષક તથા અનુક્રમ ન બરા નાંખાવી એકબીજા
કરવી લેવી (૬) લોકમદની રકમની પાવતી આપવાને વડીલ ન હોય ત્યાં તે દાખલ

કરાવે (૭) રાજમેળ પદતસર લખી જે તે રકમ સામે વાઉચર કે પાવતીનો નમર લખવાની
સમજૂતી આપવી. (૮) ત્રિમાસિક તથા વાર્ષિક રિવેન્યુ તેમજ અન્યપત્રો તૈયાર કરવામાં

મદદ કરી રવાના કરાવવાં (૯) વાચનાલક્ષણો ગામો બે પુસ્તકાલયો બેલાવા માટે જરૂરી પ્રયાગ
કરી રકમ ભેગી કરાવીને પુસ્તકાલય માટે મામચી કરાવવી (૧૦) પછાત ગામોને દીરકનિમિર્માથી

મળતો લાભ મેળવીને પુસ્તકાલયો બેલાવી લેવાની પ્રેરણા કરવી (૧૧) વાચક મહત્વના લાભ
સમજાવી એવા મહત્વ સ્થાપવાને પ્રેરવાં (૧૨) બાલ્યુતા તથા બીજી અથવા બાળકોને પુસ્તકો

છેલ્લી વચ્ચે આપવાની સખજણ પાડવી, તથા વર્ગે ડી બાલ્યુતા બાળકોને રમણ
પુસ્તકો વાંચવા આપવા (૧૩) પછાત કોમોના લોકોને બેલાવી તેમને વાંચનના લાભ અમળ

વેલા અને તેમને બરા પુસ્તકો વાચવા અસવરા. (૧૪) પ્રોટ શિક્ષિને ઉપયોગી ધર પડે તેનું
સાદિત્ય વખાવીને તેનો પ્રચાર પ્રોટ શિક્ષિને વર્ગમાં કરતા રહેવાની સમજૂતી મત્રી-મધપાલ બાઈ

એને આપવી (૧૫) કાયમ ફંડની રકમો બધા ન મુકાઈ હોય ત્યાં મુકાવરાવતી અમર તો વડે
લાખી વહેવી તક તેમ કરી દેવાની સમજ આપી ખાતાનું ને તરફ ધ્યાન દોરવું (૧૬) ખાતાની

આસામી અને ત્યાં રખાવતી કાયમ ફંડની રકમો બધી રકમ ત્યાં વસૂલ કરાવી લેવી અમર તેમ
કરી દેવાની મત્રીને તાકીદ આપવી (૧૭) લાચરગની વધુ ગિલક કરેલા ધોરણે જમા કરાવી

દેવાનું સચવવું (૧૮) વિદ્યાર્થીઓ, પરિવરો તથા વિદ્યાર્થીનની પરીક્ષાઓના લાભ લેવા લેવા-
વવાનો સમજ આપવી (૨૦) પર્વણો દેન બિજવવા માટે પ્રેરણા કરી તે માટે કરવાની તૈયારીમાં

જરૂરી દોરવણી આપવી

અદલાસવાળા વર્ગે દરમ્યાન વગેરેના નવસારી પ્રાંત પ્રચારકે ઉપરોક્ત પ્રકારની બધી જ
કામગીરી મંત્રીપદારથી રીતે બજારી દોવાનું જમાવું છે વડોદરા પ્રાંતમાં એમણે દુસ ૧૯૫૫
પુસ્તકો ફેરવણી દરમ્યાન રજા વચ્ચે આપ્યાં હતાં

૯ નવીન પુસ્તકાલયો ઉઘાડવા બાબતમાં મંત્રી પુ મહત્વ, પુસ્તકાલય ખાતાને સતત

મદદ આપવું રજુ છે, પરંતુ અદલાસવાળા વર્ગે એ પ્રામામ

નવીન પુસ્તકાલયો મંત્રીપદારથી મળ્યે મોકૂફ રાખેલ દોવાથી એ ખાતે કરવી

કામગીરી મહત્વને લાયકે ધર સંકી નથી હતાં પુસ્તકાલય માટે

ધરના ધરાવનારો સ્થળોના પત્ર-લવહા પત્ર અમર આપી તેમને ચોગ્ય જવાબ લાગ મંત્રીપદારથી
કામગીરી તો કરી જ પડી હતી

૧૦ પ્રભોપકા ક પુ પ્રવૃત્તિનું મહત્વ જનસમુદાયને સમજાવવા કાળે અને સ્થાનિક અંસ્થા પરત્વે મમતા પ્રગટાવવા માટે દર વર્ષે વસતીપત્રીઓ દિવસ પુસ્તકાલય પર્યાલ્પી ખાતે પુસ્તકાલય પર્વણી દિન તરીકે ઉજવવાનું ધોરણ હેતુ આગાંવેક વર્ષથી મડળે સ્વીકૃતિ પામી છે અહેવાલના વર્ષે પણ આ પર્વણી ઉત્સવ ચારે પ્રતિભાઉજવ થોડા-સાલ નવીન વર્ષે, આ પર્વણી દિન ઝાંઝે સ્થળે ઉજવાય એવી તજવીજ ગામના પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના આદર કાલતવર્ષને અત્યારથી જ લક્ષ્ય પામી શકી છે

૧૧ જનતાને શિષ્ટવાચન પ્રતિ આકર્ષવાના સદ્દેશુથી મડળે શિષ્ટવાચનની પરીક્ષાની યોજના સન ૧૯૩૧થી હાથ ધરી છે અહેવાલવાળા વર્ષે શિષ્ટ વચનો પ્રચાર “મહાભારત દીવા” નામના પુસ્તકની રજૂઆત પરીક્ષા યોજાવી છે પુસ્તક સ્વ મેધાણીજીની વખણાવણી કલમે લખાયુ હોય જુન ૧૧ના મૂક મેરક શ્રી રવિશંકર મહારાજની ચરિત્ર પ્રદેશની પટણવાડિયા અને ધારાણા કોમો અંગેની વિવિધ સેવાઓની સમય સામગ્રી ધરાવે ૨ પરીક્ષા મજબૂતના લાલ ૩૫૪ ઉમેદવારોએ લીધા હતા સિવાય વડોદરા, પાદા, વાઘોડીયા, મહેમાણા, કલોલ, ચાણુસ્મા, અને દહેગામ એ ૭ મહાસ મડળો પાસેથી આ માટે ‘આપણા મહાર’ ‘આપણા જવાહર’ અને ‘માધીજી’ એ પુસ્તકોની પરીક્ષાએ નિવે ૧૧ રો ચેજ હતી મહાસ મડળો ત દે યોજાતી પરીક્ષાનું ક્ષેત્ર એક-૧ વિદ્યાર્થી વર્ગ પૂરું જ મર્યાદિત ન ગણતા તરફ તેમજ પ્રૌઢ સમાજના પણ વિસ્તાર વાની જરૂર ગણી તેવી પ્રેરણા અપાતી રહી છે

૧૨ હિતકર અને બોધક સાહિત્યના વાચનની નિયમિત રીતથી જીવન વિકાસ સાધવામાં આ મહત્વ અને મહત્કાર ધવાના શુભાશુભથી મડળે ગ્રામવાચક ગ્રામવાચક મડળની યોજના જાહેર કરી છે (યોજના માટે જુઓ ‘પુસ્તકાલય’ માસિકના સન ૧૯૩૭ ના એકાદશીએ અકમા પ્રસિદ્ધ થયેલ મડળના અહેવાલનું પાન ૪૦૩)

અહેવાલના વર્ષે ગ્રામવાચક મડળોની સંખ્યા ૫૮ ની છે આ સંખ્યા હજી બહુ નજીવી હોમ એમાં આદરપાત્ર ઉમેરો કરવા માટે પ્રચારક લાભ્યોને, આ વૃત્તન સાધમાં સવિશેષ તજવીજ રાખવાને તથા ગ્રામવાચક મડળો ઠેર ઠેર સ્થાપન કરાવી તેની લેખી ખબરો આ તરફ જે ને તે વખતે જ મોકલાવી આપવાની ખાસ નોંધ લેવા સૂચવીએ છીએ વાચક મડળના ઉત્સાહી સભ્યો તરફથી આવતી વાચનનોતો વખતોવખત ‘પુસ્તકાલય’ના અકમા પ્રસિદ્ધ કાવવાની તજવીજ કરાય છે

૧૩ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ વિષયક શિક્ષણ ક્ષેત્રેકાં મેળવીને અધ્યાપકત્વની પરીક્ષા પસાર કરવા માગનારાઓ માટે પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાની યોજના પ્રમાણપત્ર માટેની મુજબ, અહેવાલવાળા વર્ષે, એક પરીક્ષા યોજવાની જાહેરાત યોજના કાલનામાં આવી હતી પરંતુ વડોદરા રાજ્યના વિલીનીકરણના પ્રશ્ને લગી - કરેલી માનસિક અશક્તિ અને ચિંતાભય સંલોભામાં ધાર્યા પ્રમાણે પરીક્ષા લેવાનું બની શક્ય નથી

૧૪ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના અઠગ ઉપાસક સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીન સાહેબની વાદગીમાં યોજાયેલ સમારક ગ્રંથમાળાનું કોઈ પ્રકાશન, મનપ્રમદ સામગ્રીને અલગે અહેવાલવાળા વર્ષે, પ્રકટ કરવાનું બની શક્ય નથી

અમારક માળા

૧૫ મંડળનું મહેકમ ૧ મહમત્રી ૧ રાજ્યપ્રચારક, તથા ૨ પ્રાંતપ્રચારકો મળી ૪ સેવકોનું બનેલું છે પૈકી મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંતના પ્રચારકની ખાતરી પડેલી જગા જાહેરાતોથી ચાલના તથા મહિના માટે જ પૂરી થકાઈ હતી એપ્રિલથી એ જગા ફરી પાછી ખાલી પડી છે એટલે પૂરી થયેલ સાત આખરે ત્રણની જ સેવા ચાલુ રહેતી છે મહેકમના માણસોને રેખાના પગાર ઉપરાંત સગકારો ધોરણે રૂ. ૨૫૫ લેખે મેધિવારી આપાય છે

૧૬. ઉપરોક્ત પ્રાંત તથા માનદ પ્રચારકો ઉપરાંત પગારદાર રાજ્ય પ્રચારક શ્રીયુગ વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલે 'તપાસણી' ના મથાળાવાળા ફકરામાં રાજ્ય પ્રચારકો જાણવેલી ફેરણી કરવા ઉપરાંત પ્રાંત મંડળોની તથા મહાલ મંડળોની વાર્ષિક સભાઓમાં, મહાલ પંચાયતોમાં તથા મત્રી સભેઓમાં હાજર રહીને તેની કાર્યવાહીને દો વાતી, તેમજ કેટલીક ગ્રામ અને ફરખા-પુસ્તકાલયોની તથા પ્રાંત અને મહાલ મંડળોની દરેક તર તપાસણીની કામગીરી કરી છે ઉપરાંત રાજ્ય મંડળના દિસામ દિતામ અને ઝોશીસનુ દરેક તર કામ પણ એમણે સલાહ્ય છે જુદા અને મહાલ મંડળોને જાગતાં રાખવાની ફરજ પણ એમણે જાળવી છે મહેસાણા પ્રાંતના શિક્ષણ વર્ગમાં હાજર રહી શિક્ષણ કાર્યમાં સપૂર્ણ સહકાર આપવાની કામગીરી પણ જાળવી હતી, રાજ્ય પ્રચારકનો બહાર ગામની કામગીરી ૬૦ દિવસની થઈ છે

૧૭ સહમત્રી શ્રીયુગ નાનુકલાન નલ્લાલ ચોક્કસીએ નિવેદનના વર્ગે ગ્રામવાસક મંડળો અંગનું તથા શિક્ષકાચાના પ્રચાર અને પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાઓ અંગેનું તમામ કામ ઠપું છે અખિન દિલ્લ પુસ્તકાલય મંડળના કાર્યકર્તાઓ સાથે સપર્શમાં રહેવાની કામગીરી પણ વખતો વખત જાળવી છે પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાના ઉમેદવારોને પત્ર વ્યવહાર હાગ વર્ગીકરણ પદ્ધતિનું ક્રિયાત્મક શિક્ષણ આપવાની કામગીરી પણ એણે જ જાળવી છે મંડળને લગતો અગ્રેજી ગુજરાતી પત્ર વ્યવહાર તેમજ પ્રાંત અને મહાલ પ્રચારકોની ફેરવણી અને દેખરેખની કામગીરી ઉપરાંત રમારકમાળા અંગે જરૂરી પત્રવ્યવહાર ચલાવી દરતલિખિત સામગ્રીઓ મળાવીને વાંચી વચાવકારી સમિતિ પાસે રજૂ કરવાની કામગીરી પણ સહમત્રીએ જાળવી છે સિવાય વડોદરા મહાલ મંડળની વાર્ષિક સભામાં તથા પાટણ મહાલની પચિસમાં હાજર રહી શે ય ફોરવણી આપી હતી તથા બહુચાણના વર્ગમાં હાજર રહીને, વર્ગીકરણ વિષયનું ક્રિયાત્મક શિક્ષણ આપ્યું હતું, મહમત્રીની બહારગામની કામગીરી ૧૦ દિવસની થઈ છે

૧૮ મંડળની કારોબારી સમિતિના પ્રમુખપદે ગજમિત્ર શ્રીમાન મેતીલાલ છે. દેશાઈ સાહેબ તથા ઉપપ્રમુખપદે શ્રી હરિવલ્લભદાસ તુ. શાહ ચાલુ પ્રમુખપદે રણા છે, ને તેમણે ચોગ્ધ ફોરવણી આપી છે

૧૯ મંડળને, સગાર મદદ રૂ. ૧૨૦૦ ને બદલે રૂ. ૧૬૦૦ મળવાની ફરખાસ્ત અખરે સ્વીકારાઈ જવાથી, અહેવાલને વર્ગે રૂ. ૧૬૦૦ ની રાજ્યાશ્રય અને પ્રાંત-સરકાર મદદ મળી છે સન ૪૭-૪૮ પૂરતો રૂ. ૪૦૦ નો વધારો. પચાસતોની મદદ મળવાની માગણી પણ આખરે સ્વીકારાઈ આવવાથી તે રૂ. ૪૦૦ પણ અહેવાલવાળા વર્ગે મળ્યા છે સન ૧૯૪૯-૫૦ ની સાલ માટે રૂ. ૪૦૦૦ ની સરકાર મદદ મળૂં થઈ છે

ચારે પ્રાંત ૫ ચાપનો તરફથી ૫૫ રૂા ૧૬૦૦ ની મદદ લાગે પડતા ફાળે મળી છે આ બન્ધ શ્રીમત સરમારનો તેમ જ પ્રાપ્ત ચાપનોનો અહમ્મ આભાર માનવામાં આવે છે

૨૦ સભાશ્રિત પુસ્તકલયો અને વાચનાલયોની કુલ સંખ્યા, અહેવાલવાળા વર્ષે ૧૧૫૩ હતી તેમાંથી ૧૨૩૬ સંસ્થાઓ મંડળના લવાજમી સભ્ય તરીકે ચાલુ રહી હતી પ્રાંતવાર સંખ્યાઓ ઉપગત વ્યક્તિગત

મંડળના સભ્યો સભાસદો કરવાનું પણ મંડળનું ધોગ્ય છે તે તેને માટે અછત્ત સભ્યનું લવાજમ રૂા. ૨૫ તથા વાર્ષિક સભ્યનું લવાજમ રૂા. ૩ દર્શાવેલું છે તે મુજબ લવાજમી આછત્ત સભ્યોના સંખ્યા વર્ષની શરૂઆતમાં ૨૮ હતી, તે જ અહેવાલવાળા વર્ષે ઠાપમ રહી છે. બંને વર્ગના વ્યક્તિગત સભ્યો મંડળના ચોપડે નધાય એ બહુ ઇચ્છાચોગ્ય હોઈ તે માટે મને પ્રસાદ હજી જારી રાખવા મંડળની કારોબારી સમિતિના સભ્યોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

૨૧ મંડળના બધારણ પ્રમાણે ૧૬ + ૫ મળી ૨૧ સભ્યોનું એક વ્યવસ્થાપક મંડળ માને કારોબારી સભા સન ૧૯૩૯ ૪૦ માં કારોબારી મુકામે કારોબારી મંડળ અને ભરાયેલી ૭ મી રાજ્ય પરિષદની બેઠકમાં ચૂટવામાં આવેલી, તેની કાર્ય પદ્ધતિ તેમાં અવસાન તથા ગણનામાને સંજમે કારોબારીએ કરેલા મુદ્દાતવાળું વ્યવસ્થાપક મંડળ હાન કામ કરી રહ્યું છે કારોબારી સભ્યોના નામ પરિશિષ્ટ ૪ થામાં આપેલાં છે.

મંડળની કારોબારીની અથવા વ્યવસ્થાપક મંડળની વાર્ષિક સભા ૬૨ સાત પ્રાંત મંડળોની વાર્ષિક સભાઓ મળી મયા બાદ સપ્ટેમ્બર માસમાં ભરાય છે અને પૂરા થયેલ વપના અહેવાલ-હિસાબ તથા નવી સાનનું અંદાજપત્ર મળૂર કચ્છા ઉપગત નવી સાયના પ્રશ્નો વચ્ચારી જે તે નિર્ણય કરી લે છે તે પછી વર્ષ દરમ્યાન ઉપસ્થિત થતા પ્રશ્નોનો વિચાર દરેક સભાસદના લેખી અભિપ્રાય પરિષદ દ્વારા મેળવીને કરી લેવાનો વહીવટ મંડળે સ્વીકાર્યો છે અહેવાલવાળા વર્ષ દરમ્યાન એવો પ્રસંગ મહેકમનું મેધવારી ભથ્થું સરકારી ધોરણે વધારો આપવાનો પ્રાપ્ત થયો હતો

૨૨ ધોરણસર તપાસયેલા મંડળનો જાણ અર્થનો હિસાબ પરિશિષ્ટ ૧ માં સામેલ છે મંડળની ઓરીસનું રચણ મેન્ડલ લાયબ્રેરીમાં સાર્વજનિક હિમાબ તથા ઓરીસ પુ સાખાની ઠગેગેમા ચાલુ રહ્યું છે

૨૩ રચનાત્મક કાર્યને પહેાળી વળાય તે માટે રાજ્ય તરફી મદદ ચાલુ રાખવા તથા તેની માગણી પ્રમાણેનો વધારો કરી આપવા જોઈતી સહાનુભૂતિ આભાર દર્શાવવા બદ્દ નામદાર મંત્રી મંડળનો, પચાસત પક્ષની મદદ પૂરી આપવા બદ્દ ચારેય પ્રાંત પંચાયતોનો, મંડળને વખતો-વખત જોઈતી સગવડ અને સેવાય આપી મંડળના કાર્ય પગલે સપૂર્ણ દિલમોજી ધરાવવા બદ્દ પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી સાહેબોનો સરળ-સભાસદોનાં લવાજમ વસૂલ કરી આપવા બદ્દ પુ સ સ મંડળ લિ નો, તથા મંડળનો હિસાબ-અને સરવૈયું વગર લવાજમે તપાસી આપવા બદ્દ રાજ્યમાન્ય અન્વેષક શ્રી આપાજી અમીન એન્ડ કો નો અંત કરણપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે.

વરોન્રા
તા. ૧૦-૮-૪૯

}

રામભાઈ દા. પટેલ
માનદ મંત્રી,
વ. રા. પુ. મંડળ

પરિશિષ્ટ ૧ હું

સન ૪૮-૪૯ ના ઉત્પન્ન ખર્ચનો હિસાબ

(તા ૧-૮-૪૮ થી તા ૩૧-૭-૪૯ સુધીનો)

જ	ઉ
૨૫૮૩-૭-૦૦ કરબા તથા આમપુસ્તકાલયોનાં લવાજમ તથા મદદના	૨૮૫૫ ૧૦ ૬ મહેકમનો પગાર, મોંઘવારી, મુગાદરી ખર્ચ તથા પ્રો ફીના
૨૦૦૦-૦-૦૦ સરકાર મદદના	૯૪-૯-૦૦ પોસ્ટેજના
૪૦૦-૦-૦૦ સન ૪૭-૪૮ ના	૫૫-૩-૦૦ કંટીજટ ખર્ચના
૧૬૦૦-૦-૦૦ સન ૪૮ ૪૯ ના	૨૩-૮-૦૦ મંત્રી વ્યવસ્થાપકોના મુગાદરી ખર્ચના
૧૬૦૦-૦-૦૦ પ્રાંતપચાલનો મદદના	૧ -૦-૦૦ ઓલ ઇલા ઓ ના લવાજમના
૮૫-૭-૬ વ્યાજના	૧૧૨-૦-૦૦ છપામણીના
૧૦૪-૧૩-૬ ઓલ ઇ. લા મેન્દરશની વધેલી શિક્ષક	૧૩૩-૪-૦૦ પ્રાંત તથા મહલ મંડળોને ફાળવણીના
૬૩૭૩-૧૨-૦૦	૭૦૦-૦-૦૦ પ્રાંતમંડળોને પ્રાંતપચારો ખાતે મદદના
	૨૮૮-૧૫-૦૦ પુસ્તકાલય દિક્ષણ વર્ગના
	૩૫ ૧૨-૬ શિક્ષકચત્રની પરીક્ષાનાં ઇનામ તથા પુરસ્કાના

૫૫૦૬-૧૪-૦

૮૬૬-૧૬-૦ સાલ આખર ખર્ચત

૬૩૭૩-૧૨-૦

વડોદરા, તા. ૧૮-૮-૪૯

અમે ઉપરનો બિલ-ખર્ચનો હિસાબ તપાસ્યો છે અને તે ખતમ છે

(sd.) Apaji Amin & Co.

Chartered Accountants-Auditors

તા. ૩૧-૭-૪૯ ના રોજનું સરવાળું

જ	ઉ
૭૧૪૧-૦-૧૧ ચાલુ ક્રેડિટ (રા. પુ. મ. નુ)	૮૫-૧૧-૬ ખાત સાહિત્ય સર્વ સમક લા
૬૨૭૧-૨-૧૧ મન ૪૭-૪૮	૧ લા ખાતે વેચાણ બાદ જતા-
આખ નુ	નો ખર્ચ (૬૬ રોક નં. ૫૩)

૮૬૬-૧૪-૦ સન ૪૮-૪૯
ની બચત

૬૨-૭-૯ સન ૪૭-૪૮ આખરનું

૮૧૮-૧૪-૨ કાયમી ફંડ

૬-૧૨-૦ સન ૪૮-૪૯

૩૭૩૮-૧-૭ અનામત દેવા

નું વેચાણ

૨૮૮-૧૨-૦ શ્રી સ. ગા. દ્વ. ફંડ- ૧૧૬૧૪-૪-૧૧

રોકડ સિલક તથા બેન્કોમાં

ના બ્યાજના

૫૬-૬-૮ બેંક ઓફ બરો-

૨૬૭-૧૦-૦ સન ૪૭-૪૮

કાના સેન્ડીંગ

આખરના

ખાતામાં

૨૧-૨-૦ સન ૪૭-૪૮

૧૦૨-૭-૬ નેશનલ સેન્ડીંગ

ના બ્યાજના

બેંકમાં

૧૫૭-૧૪-૦ સ્વ. દત્ત સમા. ફંડના

૭૩૧૯-૧૧-૬ બેંક ઓફ બરો-

બ્યાજના

કાની રીકરડ હી-

૧૫૬-૮-૦ સન ૪૭-૪૮

રોઝીટમાં

આખરના

૧૮૦૨-૧-૩ બેંક ઓફ બરો-

૨૧-૨-૦ સન ૪૭-૪૮

કાના ચાલુ ખા-

ના બ્યાજના

તામાં

૧૭૭-૧૦-૦

૨૨૮૫-૦-૬ પુ. સ સ મ'માં

૧૯ ૨૨-૦ શિ વા. ની

૪૫-૬-૬ રોકડ સિલક

પરીક્ષાના

૧૧૬૧૪-૪-૧૧

પુસ્તકો ખાતે

૧૧૭૦૦-૦-૮

૧૫૭-૧૪-૦ મહાના

૧૩૬-૧૧-૩ બાલ સા. સ. સ-

અહ બા ૧ લા. ની

પુ. ખાતે (હવે

રોકડ નં. ૪૦૨)

૧૪૬-૩-૩ સન ૪૭-૪૮

ના આખરના

૯-૮-૦ પુ. સ સ

મ કો બુલયી

૧૯ પ્રતનું

વધુ વેચાણ

જમા લીધેલું

તે બાદ

૧૩૬-૧૧-૩

૨૬-૩-૦ બાલ સા. સ. સમઠે
ભામ ૨ ના ખાતે
અર્થ જ્ઞતા રલા તે
(હવે સ્ટોક નં. ૪૮)

૧૯૦૨-૧-૧૦ ચાલુ સ્ટોકના પ્રો
ફીડના

૪૩૪-૦-૦ વડોદરા પ્રાંત પુ.
મંડળ

૪૬૧-૫-૬ મહેસાણા „

૧૬૨-૧૨-૦ નવસારી „

૧૧૩-૪-૦ અમરેલી „

૨૫-૨-૦ ઓખામંડળ „

૩૭૩૮-૧-૭

૧૧૭૦૦-૦-૮

વડોદરા તા. ૧૮-૮-૪૬

અમે વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનું તા ૩૧-૭-૪૬ નું ઉપર જણાવેલું સરવાળું તપાસ્યું છે, અને તે બરાબર છે

(Sd.) Apaji Amin & Co.
Chartered Accountants-Auditors

પરિશિષ્ટ ૨ નું

પ્રાંતવાર લવાજમ આપનાર પુસ્તકાલયોની સંખ્યા

	વડોદરાપ્રાંત		મહેસાણાપ્રાંત		નવસારીપ્રાંત		અમરેલીપ્રાંત	
	પુ ની લવાજમ સંખ્યા	આપનાર	પુ ની લવાજમ સંખ્યા	આપનાર	પુ ની લવાજમ સંખ્યા	આપનાર	પુ ની લવાજમ સંખ્યા	આપનાર
પ્રાંત પુસ્તકાલય ઠર્યા	૧	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
મામ, મહિલા, બાલ પુ ઠર્યા અને મામ વા	૨૨	૨૦	૨૯	૨૮	૧૦	૯	૭	૬
	૫૬૪	૩૪૧	૫૧૮	૪૧૦	૨૫૨	૧૯૯	૧૪૭	૧૧૪

કુલ ૫૮૭ ૪૬૬ ૫૪૮ ૪૩૯ ૨૬૩ ૨૦૯ ૧૫૫ ૧૨૨

કુલ ચારે પ્રાંતનાં પ્રાંત પુસ્તકાલય ૪, ઠર્યા પુ. ૬૮, મામ પુ. ૧૪૧૩, મહિલા પુ. ૨૪, બાલ પુ. ૧૪, મામ વા ૨૫ અને ઠર્યા વા. ૫ મળી કુલ ૧૫૫૩ માંથી લવાજમ આપનારની સંખ્યા ૧૨૩૬.

પરિશિષ્ટ ૩ જી

આજીવન સભ્યો

(એકી વખતે રૂ. ૨૫) આપનાર)

- ૧ રાજમિત્ર શ્રી. મોતીલાલ છોટાલાલ દેસાઈ, વડોદરા
- ૨ રાજરત્ન શ્રી. વૃણસીભાઈ બોરભાઈ અમીન, વડોદરા
- ૩ શ્રી રામભાઈ કાશીભાઈ પટેલ, વસો
- ૪ શ્રી. છોટાભાઈ ખુશાલભાઈ, નાર
- ૫ શ્રી હરિવલ્લભદાસ યુનોવાલ શાહ, પેટલાદ
- ૬ શ્રી હીરાલાલ મોતીલાલ પરીખ, પેટલાદ
- ૭ શ્રી મણિલાલ મગજી કાશીવાળા, વાઘોડીયા
- ૮ શ્રી. નટવરલાલ ગીરધરલાલ શાહ, શિનોર
- ૯ શ્રી. મૂળચંદ્રભાઈ લલુભાઈ પટેલ, વાલમ
- ૧૦ શ્રી. શિવસાલ મૂળચંદ્ર મીશ્રી, ચાણુરમા
- ૧૧ શ્રી. ભગુભાઈ અમયાભાઈ પટેલ, ,,
- ૧૨ શ્રી જયશંકર કાલુરામ બાસ, ,,
- ૧૩ શ્રી જીવીલાલ મોતીલાલ પટેલ, ,,
- ૧૪ શ્રી અંબાલાલ ભેખતારામ પટેલ, ,,
- ૧૫ શ્રી. પ્રહલાદજી તારાચંદ બાવસાર, ધીરોજ
- ૧૬ શ્રી ચંદુલાલ કાળીદાસ શાહ, ,,
- ૧૭ શ્રી. પુનમચંદ યુનીલાલ શાહ, ,,
- ૧૮ શ્રી પીતાંબરદાસ ભલુતરામ બાવસાર, ધીરોજ
- ૧૯ શ્રી રમણલાલ દામેદરદાસ શાહ, ,,
- ૨૦ શ્રી શંકરભાઈ રામસિંહજી ચૌધરી, બાઠાણવાડા
- ૨૧ શ્રી. મોહનલાલ બાજીદાસ પટેલ, ચંદ્રજી
- ૨૨ શ્રી ભગવાનજી ગોરધનદાસ ઠક્કર, બહુચરાજી
- ૨૩ શ્રી. પ્રહલાદજી હરગોવિંદદાસ પટેલ, ,,
- ૨૪ શ્રી નારણસ જગન્નાથ દવે, મીઠીધારીયા
- ૨૫ શ્રી આશાભાઈ મયુરભાઈ પટેલ, હારીજ
- ૨૬ શ્રી મયાભાઈ મણીલાલ તેલી, નવસારી
- ૨૭ શ્રી મણીલાલ હરીલાલ મોદી, ડામંબા
- ૨૮ રાજરત્ન શ્રી પ્રતાપરામ ગીરધરલાલ મહેતા, અમરેલી

પરિશિષ્ટ ૪ થું

વ્યવસ્થાપક મંડળની યાદી

પ્રમુખ

રાજમિત્ર શ્રી. મોતીલાલ છોટાલાલ દેસાઈ, વડોદરા.

ઉપપ્રમુખ

શ્રી. દરોવલ્લભદાસ યુ. શાહ, પેટલાદ.

માનદ મત્રી

શ્રી. ગમભાઈ કાથીભાઈ પટેલ, વસો

સભાસદો

- ૧ શ્રી મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, વડોદરા ૧૦ શ્રી મળમંદભાઈ લલ્લુભાઈ પટેલ, વાલમ
 ૨ „ નટવરલાલ ગીરધરલાલ શાહ ચિતોર ૧૧ „ જોડાભાઈ લાલભાઈ પટેલ, મહેસાણા
 ૩ „ સ્વીમનભાઈ દરીભાઈ અમીન, વરણામા ૧૨ „ નાનજીભાઈ જોડીદાસ પટેલ, „
 ૪ „ જયવતીબેન ન દેસાઈ વડોદરા ૧૩ „ કાવસજી એલ્લજી ગણુદેવીઆ, મણુદેવી
 ૫ „ સુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ વડોદરા ૧૪ „ રણુજીડજી લલ્લુભાઈ દેસાઈ પલસાણા
 ૬ „ છોટાભાઈ ખુશાલભાઈ પટેલ નાર ૧૫ „ કસનજી દવાળજી દેસાઈ નવસારી
 ૭ „ મણીલાલ મગજી કાથીરાળા વાઘોડીવા ૧૬ રાજરત્ન શ્રી પ્રતાપરાય ગી મહેતા અમરેલી
 ૮ „ છોટુભાઈ પંડિત, સિદ્ધપુર ૧૭ „ મોદનલાલ વીરજીભાઈ પટેલ અમરેલી
 ૯ „ કાનજીભાઈ શીરાભાઈ પટેલ, મહેસાણા. ૧૮ „ કલ્યાણરાય નયુભાઈ જોશી, દારકા

પરિશિષ્ટ ૫ મું

સન ૪૮-૪૯ માં ભરાયેલી મહાલ પરિષદોની વિગત

કષ્ટ પરિષદ	તારીખ	સ્થળ	પ્રમુખ
દહેગામ મહાલ કજી	૧૩-૨-૪૯	ધારીચણા	શ્રી વિજયપ્રભાર મા. ત્રિવેરી
પાટણ મહાલ કજી	૨૭-૩-૪૯	સરીપદ	„ રાધાજી ટી. લેકિવા
ચાણુરમા મહાલ ટગી	૩-૪-૪૯	મોટપ	„ દુર્ગાચકર ક. દવે

પરિશિષ્ટ ૬ ઠું

ખાંત તથા માનદ પ્રચારકોની કામગીરી

નામ

કયા પ્રાંતના વ

તપાસણીની

મહાલના પ્રચારક

સખ્યા

૧	શ્રી ઇમનભાઈ મ પટેલ	વડોદરા-નવસારી પ્રાંત	૧૮૭ (વડોદરા પ્રાંતનાં)
૨	„ છીતાભાઈ બ પટેલ	મહેસાણા-અમરેલી „	૬૧ (મહેસાણા પ્રાંતનાં)
૩	„ કચ્છાણી મો વ્યાસ	અંધુરમા મહાલ	૧૭
૪	„ માધવલાલ મો. ચૌધરી	મહેસાણા „	૧૪
૫	„ પ્રદ્યાલભ અં વ્યાસ	દહેગામ „	૧૦
૬	„ જાજીલાલ મ ચિતરા	„ „	૪
૭	„ જીજીલાલ રાં જાજીભટ	પાટણ „	૨
૮	„ સુનીલાલ ના દવે	કડી „	૨
૯	„ ગણેશભાઈ અ જાજીભટ	„ „	૧

૨૯૮

(એકઠ)

૫૪

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારી સભામાં પસાર થયેલા ઠરાવો

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારી સમિતિની વાર્ષિક સભા તા. ૨૮-૮-૪૬ ને રવિવારે જાપોરે એ વાગે સેન્ટ્રલ લાઇબ્રેરીના હોલમાં મંડળના પ્રમુખ શ્રી. મોતીલાલ હો દેસાઈના પ્રમુખપદે હાજર રહી, જેમાં કારોબારીના સભ્યો ઉપરાંત ગુજરાત પ્રાદેશિક પુ સલાહકાર સમિતિના પ્રમુખ શ્રી મનભાઈ મ દેસાઈએ પણ હાજરી આપી હતી.

શરૂમાં મંત્રી શ્રી ગમભાઈ શ પટેલે ગત વર્ષનું નિવેદન અને હિસાબ રજૂ કરતાં, પુરા થયેલા વર્ષમાં વધુ થયેલા ખર્ચના કારણે પ્લાનમાં લઈને થયેલો વધારાનો ખર્ચ બહાન રાખવામાં આવ્યો. ગત વર્ષના અહેવાલ-હિસાબ બહાલ ગમવામાં આવ્યા સન' ૪૬-૫૦ નું ૮ માસનું બજેટ મંજૂર કરવામાં આવ્યું.

મહાગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળ સ્થાપના-મંડળનું નામ ફેરવવાના પ્રશ્નની ઇલાવટ અને સમસ્ત ગુજરાત પ્રદેશ માટેનું એક કેન્દ્રિત મંડળ મહાગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળ-સ્થાપનાનું સ્વીકારાઈ એ હેતુને જાણવા માટે ગુજરાતનાં બીજા પુસ્તકાલય મંડળો, અગત્યની પુસ્તકાલય સંસ્થાઓ તેમ જ પુ પ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓની એક પત્રિકા બોલાવી તેમાં આખરનો નિર્ણય કરાવી લેવાનું ઠરાવ્યું અને એ માટે નીચેની સમિતિ નીમવામાં આવી.

૧ શ્રી મનભાઈ શ. પટેલ, ૨ શ્રી સુનીલાલ પુ શાહ, ૩ શ્રી. રામભાઈ શ પટેલ, ૪ શ્રી મણિલાલ મં. કાશીવાળા, ૫ શ્રી. ગીમનભાઈ હ. અમીન, ૬ શ્રી. હરેભાઈ મો. પટેલ આણંદ પોર્ટુ મદદ આપેલા-પુનર્ચના અંગે અન્ય જણાઓમાં ગણેલી પુ સંસ્થાઓને પૃ ૫ આણંદ હો જે સરકાર-પ આવત મદદ મળતી નહે તેવી વ્યવસ્થા રાખવાની ના. મુબાઈ સરકારને વિનંતિ કરવામાં આવી.

કારોબારી સભાના બીજા મંત્રી તરીકે શ્રી ગીમનભાઈ હ. અમીનને ચૂંટવામાં આવ્યા.

ગુજરાતની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું

કેન્દ્ર વડોદરામાં સ્થાપો

વડોદરા રાજ્ય લોકકલ્યાણની અનેક પ્રવૃત્તિઓ માટે જાણીતું છે તેમામ એની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ તો મુખ્ય કરતાં અનેકગણી વધુ વિકાસ પામેલી છે એ દલીલતને અનુલક્ષીને, હવે વડોદરા રિયાસત મુખ્ય પ્રાંતમા વિલીન થયેલી હોવાથી ગુજરાતની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના કેન્દ્ર તરીકે વડોદરાને પસંદ કરવાની આ લેખમા દિશાચત કરવામા આવી છે પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના સંચાલકોએ એ વક્ષમા લેવા જોઈ છે

જ્ઞાનપ્રચાર માટે શાળા અને પુસ્તકાલયો અગત્યનો ભાગ ભજવતા હોઈ વડોદરા રાજ્યનાં ત્રણ હજાર ગામોમાં ફરજિયાત કેળવણી અને પદરમો શાળાઓ અને જ્યાં શાળા ત્યાં પુસ્તકાલય, એ નક્કી થયેલા ધ્યેય પ્રમાણે એ ગામે પુસ્તકાલયો સ્થપાઈ ગયેલા છે પ્રત્યેક-કારક પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને વડોદરા રાજ્યમા લગભગ ૫૦ વર્ષથી વિકાસ થતો રહ્યો છે સારાએ દેશમાં કેળવણી અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ માટે વડોદરા 'રાજ્ય આગળ પડતું ગણાતું' આવ્યું છે, એટલું જ નહિ પણ એ બાબતમાં તો એણે જનતામાં પ્રતિષ્ઠા મેળવેલ છે

સતત પરિશ્રમનું પરિણામ

વડોદરા રાજ્યમા પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનો વિકાસ વડોદરાના ધડલેષા કે રાજવી શ્રીમત સમાજીય ગાયકવાડ અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના આત્માસમા સ્વ. શ્રી મોતીભાઈ અમીનનો સંયોગ અને અનેક વર્ષોના સતત પરિશ્રમને કારણે જ થયો છે

સ્વ. શ્રી. મોતીભાઈ અમીનની અનેક વર્ષોની સાધના-તપશ્ચર્ચા જેમણે નજરે લેઈ છે તે તો એ કદીએ ભૂલી શકે તેમ નથી. એક બાલુ મુખ્ય પ્રાંતના વડા પ્રધાન ન મદાર ખેર આડેજ સ્વ. શ્રી. મોતીભાઈ અમીનની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની સુચાર્થી આકર્ષણ દતા અને દસ વર્ષ પર એમને અનેક વખત બોલાવીને સાગએ પ્રતિભા એમના સહકારથી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ફેલાવવાની મહદ્ મંજૂર દર્શાવી હતી. ત્યારે બીજી બાલુ સ્વરાજની પૂરી તક મળતા ના એ-સાહેબના સહકારથી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને વિશાળ પ્રચાર કરી મૂકવાની વાતો શ્રી અમીન સાહેબના ઉદ્દાસભાઈ મુખે અનેક વખત સંભળવા મળતી હતી એ ધન્યવાળો આત્મા તો આશ્ચર્ય ગયો છે. પરંતુ એમણે ચેતવેલી એ આજ એમના અનેક સાથીદારો અને વર્ષો સુધી સાથે કામ કરનાર કાર્યકર્તાઓના દિલમાં અઘાપિ જલતી જ રહેતી છે.

બહોળે હાથે મદદ

વડોદરા રાજ્યમાં પ્રાંત પચાસતો (જિલ્લા લોકલ બોર્ડો), મુખ્યશાળાઓ, ગ્રામ પચાસતો અને લોકસમાજ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને બહોળા હાથે મદદ કરવા પણ ટેવવર્ણ છે.

હાલમાં ગુજરાતમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વિકાસ કરવાના હેતુથી ના મુખ્ય સરકારે એક ગુજરાત પ્રાદેશિક પુસ્તકાલય સત્તાધાર સમિતિ નીમી છે એમાં વડોદરા રાજ્યના પુસ્તક ૧૪૨]

કાનય પ્રવૃત્તિમાં રસ ધગવતા અનેક કાર્યકર્તાઓમાંથી કોઈના જ નામ નહિ જોતાં અનેખર આશ્ચર્ય ઉપજે છે.

વડોદરા ગાંધી બહાનના લોકો પણ આશ્ચર્યમાં પડી ગયા છે કદાચ આનું કારણ એમ પણ હોય કે વડોદરા રાજ્યનું મુ મર્ઝ પ્રાત સ ચે જોડાણ થતાં પહેલા આ સમિતિની રચના થઇ હોય પરંતુ હવે તો એમાં વડોદરાના પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવનાર સભ્યોનો ઉમેરો વહેલી તકે થઈ જવો જોઈએ.

વડોદરાની એ સંસ્થાઓ

વડોદરા ગાંધીમાં સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીનનો પ્રેરણાથી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વિકાસ માટે એ ઉત્તમ સંસ્થાઓ સ્થાપાયેલી અને વર્ગોથી સફળતાપૂર્વક કામ કરતી આવી છે. એક છે વડોદરા ગાંધી પુસ્તકાલય મંડળ, કે જે ૧૧ હાથ નીચે પ્રાંત, તાલુકા અને જૂથ પુસ્તકાલય મંડળો સ્થાપાયલા હોઈ તેમની મારફત એ પુસ્તકાલયોને સુવ્યવસ્થિત રાખી પ્રવૃત્તિનો વધેદ વિકાસ આપે છે.

બીજી સંસ્થા છે “પુસ્તકાલય સ સ. મંડળ લિ” તેની સેવા દ્વારા વડોદરા રાજ્યના ૫ દરસો પુસ્તકાલયોના દિસાઓ એકધારા અને સુવ્યવસ્થિત રાખવાનું તેમજ વર્તમાનપત્રો, ઉત્તમ પુસ્તકો, લાકડી સામાન અને પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી તમામ સાદાસ પૂર પાડવાનું કાર્ય થાય છે પુસ્તકાલયે તા ૩ ચાર લાખ ઉપગાનના કાચબી ફોટોની પણ વ્યવસ્થા તે જ કરે છે તેમ જ “પુસ્તકાલય” માસિક ચલાવી એ દ્વારા કાર્યની મુખ્યત્વે દોરવણી અપાય છે. દિલભમાં આ સંસ્થા એક અને અન્યેક છે.

મહાગુજરાતની સંસ્થાઓ

વડોદરા ગાંધી પુસ્તકાલય મંડળ અને પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. હવે માત્ર વડોદરા રાજ્યની સંસ્થાઓને બંદને, મહાગુજરાતની વિશાળ સંસ્થાઓ થતા માગે છે.

વડોદરાને આંખે સારા દિંદમાં જરાન એ ચે તેરી સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી પણ છે અને પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વિકાસના ધગધવામાં કાર્યકર્તાઓ પણ છે એમની એ ધગધને મુખ્ય પ્રાંત આવકારી છે અને બીજી જૂઠીજાઈ પ્રવૃત્તિઓ એમાં જ બળી જાય તો દૂધમાં સાકર બજતો જેનું આદ અને પ્રવૃત્તિને વધુ વિકાસ આપે.

વડોદરા રાજ્યના મુ મર્ઝ પ્રાંત સાથેના વિવિધીકરણના બળ મેળવડા પ્રસંગે પ્રાંતના પત્રપ્રધાન ના ખેર સાહેબને વડોદરા રાજ્ય (પ્રજામંડળ) કોંગ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ શ્રી જગજીવનદાસ મહેતાએ જણાવું હતું કે, “કુળ ત રાજને લાગવણી કરીને કવર ઋષિએ જેમ ચ કુ તલાને સોપી હતી તેમ અમે વડોદરાને એની અનેક પ્રજાકલ્યાણની વિશિષ્ટતાઓ સાથે સોંપીએ છીએ (કે જેમાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ પણ અમર્યાને હોઈ) તેને રાખરા અને ગિકસાવરાને આ સોંપણી કરીએ છીએ” એના જવાબમાં ખેર સાહેબે દાક્ષપૂર્વક થતા દિલ્લી લાગણીથી જણાવ્યું હતું કે “વડોદરાથી સર્વાં ગણદગ ચકુ તલાનું અમે પૂરતું જતન કરીશું અને એ પાદ દેગવવા માટે અમને અ ગૂંચ બતાવીને રમરણ આપવું નહિ પડે” એ સમિતી વડોદરા રાજ્યની સમગ્ર પ્રજાને જે આનંદ થયેતો તે સપ્તદર્શી કંઈ રીતે આતેખાય છે.

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૧૪૬ ને ઉઠે)

કાશ્મીરથી દિલ્હી મોકલાયેલો

કાશ્મીરે એના પરંતોમાં ગળંતી બંદુકો ને આગ્રામાં ધૂમતા વિમળાથી સારીયે દુનિયાનું ધ્યાન એ અધુ હતું. આવી પ્રચંડ સુદઅર્જનાઓના ઘેંધાટને લઇને જનસાધારણને જેમાં રસ છે એવા ફેટલાક બનાવો અજબ રહી જાય એ સભવિત છે. આવો એક બનાવ તાજેતરમાં બન્યો હતો. કાશ્મીર અને જમ્મુ રાજ્યના સરોધન ખાતામાં અને કાશ્મીર મહારાજની રાજગઢ લાયબ્રેરીમાં સચવાયેલા પદ્મસો પુરાણા ગ્રંથો શ્રીનગરથી વિમાન મારફતે દિલ્હી લઈ જવામાં આવ્યા હતા. કાશ્મીરના મોરચે અનેક રિપોર્ટરો હતા ને ‘આસ બજરપત્રીઓ’ નો પણ કંઈ તોરો નહોતો, છતાં ય તાજેતરમાં બની ગયેલા આ બનાવની ખબર તો દિલ્હી વિશાળ જનતાને હજી હવે પડવાની છે.

પુરાણા ગ્રંથોની નિઃસીમ મહત્તા

આ પુરાણા ગ્રંથોની અમૂલ્ય આંકી શકાય તેમ નથી એ તો યાન અને પાંડિત્યનો એક અણુમોલ ખતો છે. આ ગ્રંથમાંના ફેટલાક તાડપત્ર ઉપર ને ફેટલાક જૂના કાશ્મીરી કાગળો પર લખાયેલા છે. શારદા અને દેવનાગરી બંને લિપિનો એમાં ઉપયોગ થયેલો છે. ફેટલાક ગ્રંથો પશિયન અને ટિબેટન ભાષામાં લખાયેલા છે. ગ્રંથોના કદ અને આકૃતિઓમાં પણ ઘણું વૈવિધ્ય છે. એ પાનાથી આડીને તે ૬૫૬ પાનાં સુધીના અને ખિસાની નાની ઘડિયાળના કદથી આડીને તે અર્ધો વાર લંબાઇ ધરાવતા ગ્રંથોનો એમાં સમાવેશ થાય છે.

એના વિષયોનું વૈવિધ્ય

આ ગ્રંથો અનેક વિષયો પર લખાયેલા છે ને એમાં કાવ્ય, નાટક, વેદાન્ત, વ્યાકરણ, શિષ્ય, સાંખ્યવિદ્યા, તત્ત્વજ્ઞાન, ઇતિહાસ, પુરાણ, આયુર્વેદ, કર્મકાંડ, ધર્મશાસ્ત્ર, અલકાર ને કામશાસ્ત્ર વગેરે વિષયોનો સમાવેશ થાય છે. આ ઉપરાંત એમાં અમરકોશ, ટલકલા ને પાઠશાસ્ત્ર પરના ગ્રંથો પણ છે. વિષયોનું આતુ વિશાળ વૈવિધ્ય અને વિશાળતા સ્વયં છે.

વિદ્યાધામ કાશ્મીર

વિદ્યા ને સંસ્કૃતિના ધામ તરીકે પ્રાચીનકાળમાં કાશ્મીરની કીર્તિ દરદરના દેશોમાં પ્રસરી પડી. શારદા અને બિજ્જિહાર નામની ત્વંત્રી બે વિદ્યાપીઠોમાં અનેક અણુમોલ ગ્રંથો હતા ને એનાથી આકર્ષાઈને દૂર દૂરના વિદ્વાનો ત્યાં અગાસ અર્થે આવના. સુજ્ઞાતના રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહે મહાપ્રસિદ્ધ પડિત હેમચંદ્રાચાર્યને જ્યારે વ્યાકરણ પર એક નવો મથ લખવાનું કહ્યું ત્યારે હેમચંદ્રાચાર્યે તે કાર્ય અંગે જરૂરી એવા વ્યાકરણ પરના આઠ ગ્રંથો ગાળ્યા. આ આઠ ગ્રંથો ‘પ્રભાવક ચરિત’માંના ઉક્તેષ પ્રમાણે ફક્ત કાશ્મીરની શારદા વિદ્યાપીઠના પુસ્તકાલયમાંથી જ મળી આવ્યા હતા. સિદ્ધરાજે પોતાના વરિષ્ઠ અમલદારને આ ગ્રંથો લેવા માટે કાશ્મીર મોકલ્યા હતા ને તેની મદદથી આચાર્ય હેમચંદ્રે તેમનો પ્રસિદ્ધ મથ ‘સિદ્ધહેમ’ લખ્યો હતો. કાશ્મીરમાં અનેક બૌદ્ધ મઠો હતા, બ્રાહ્મણધર્મ ને બૌદ્ધધર્મના ૧૪૪]

પ્રાચીન સાહ્યીય ગ્રંથભંડાર

અભ્યાસ માટે અનેક મથકો હતા. પ્રખ્યાત ચિનાઈ વિદ્વાનો પણ પૂર્વેની વિદ્યાઓના અભ્યાસ અર્થે અહીંના પડિતો પામે આવતા. આવા પ્રદેશમાંથી આવા અમૂલ્ય મથેનો ખળનો મળી આવે તેમાં નવાઈ નથી.

રાજકીય ઉચ્ચપાઠશાળા

કારમીરના સુક્રમાર દેહ પર રાજકારણીય ખટપટોના અનેક ખડ્ગો ઉપરાછાપરી ઝીકાયે જ મયા છે. એનો ઇતિહાસ જોતાં જણાય છે કે સૈકાઓ દરમિયાન ત્યાં અનેક ખળવાઓ થયા છે, જેને લખને સોફાલુ જીવન અસ્તવ્યસ્ત થઈ ગયેલું ને અનેક શહેરોનો નાશ થયેલો. આવા સંજોગોમાં ધણા કાશ્મીરી લોકો મયા-મમુનનાં મેદાનોમાં જીવરી આવ્યા. છતાંપણ ધણા ત્યાં રહ્યા અનેક ગ્રંથોનો આવી ઉચ્ચપાઠશાળામાં નાશ થઈ ગયો ને એવા સંજોગોમાંથી પણ આટલાં ગ્રંથો ગયાં મયા.

વિદ્વન્મંડલની કારમીરયાત્રા

ઝોમણીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં તો હિંદના અને ખીજા દેશોના અનેક વિદ્વાનો આ ખળનાનો લાજ લેવા કાશ્મીરમાં આવ્યા, જેમાં ડૉ. લુઈર, ડૉ. સ્ટેફન, ડૉ. એ. મી. બુલ્ટર, ડૉ. રિચાર્ડ ટેમ્પલ ને મર. બ્યોર્ન ડિયર્સન જેવાનો સમાવેશ થાય છે. જૂના ગ્રંથો મેળવવા માટે આ વિદ્વાનો કારમીરનો આખો પ્રદેશ ખૂદી વળ્યા, એમના પ્રયત્નોને થોડી ધણી સફળતા પણ મળી ને એનાથી સંશોધનનું કામ ઠંડક સગળ બન્યું.

અગત્યના અનુવાદિત ગ્રંથો

આ પદ્ધતિ ગ્રંથોમાંથી જે અગત્યના છે તેના સામાન્ય રીતે બે ભાગ પાડવામાં આવે છે એક તો મૂળ કાશ્મીરમાં લખાએલા મૌલિક ગ્રંથો ને ખીજા અનુવાદા-અનુવાદોમાં અગત્યના ગણાય એવા મથે આવેલા છે. શંકરાચાર્યના નામે ચડેલું સાત પાનાનું 'કેનોપાનપદ્', ધર્મ-શાસ્ત્ર પરની 'યારવલ્લક' રચિતનાં એકસડક પાના, દેવનાગરી લિપિમાં લખાએલો ૬૫૬ પાનાનો વેદાન્ત ઉપરનો 'પીપલાદસક' નામનો ફળદાર મય, સામણાચાર્યે લખેલું ૬૮૬ પાનાનું 'ઋગ્વેદ ભાષ્ય', વેદાન્ત ઉપરનું શંકરાચાર્યનું 'મીમાંસા ભાષ્ય', વ્યામના 'જોલોપામ' નાં ૬૦ પાનાં ને કાલિદાસના 'સ્થુવચ' નાં ૮૫ પાનાં મુખ્ય છે, વ્યાકરણ, કર્મ-કાંડ અને તત્ત્વજ્ઞાનના ખીજા ધણા મથે છે, પણ તે મૂળ કાશ્મીરી છે કે અહારના ખીજા ગ્રંથો ઉપરથી ઉતારેલા અનુવાદો છે તે નક્કો કરવું મુશ્કેલ છે.

શૈવ સાહિત્યના ગ્રંથો

વસુચંત, લેમરાજ, અભિનવ ચંદ્ર, ઉત્પાવદેવ, શ્રીકંઠ, કાલાકાદ સોમાનંદ અને જગદ્ગૃહ જેવા શૈવધર્મનાં અનેક મહાન લેખકોના ગ્રંથો દિલ્હી લઈ જવામાં આવ્યા છે. શિવમાંથી સાહિત્યને 'ત્રિક્ષ સાહિત્ય' પણ કહેવામાં આવે છે. આ 'ત્રિક્ષ' શબ્દનો ઉદ્ગમ

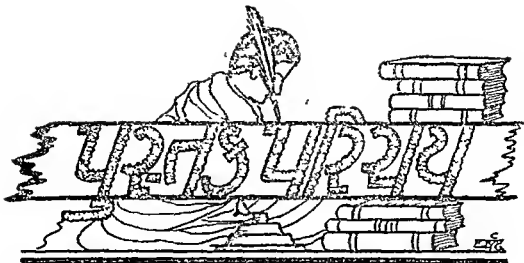
અંબિક નામના આચાર્યના નામ પરથી થયેલો છે 'ત્રિફ' ને પ્રદાશની સ્થાપના ઈ સ પૂર્વે પાંચમી સદીમાં ૨૫ થકે કરેલી ને પાછળથી જુદાધર્મની અસર નીચે એ સ પ્રદાશ બિલકુલ જુદાઇ ગયેલો, પાછળથી વસુચુપ્તે 'ચિત્રસૂત્ર' લખીને નવો પુનરિદ્ધાગ કરવાનો પ્રયત્ન કરેલો.

ગિદજીતનો ગરવો અંથસહાર

પણ આ ખળનામાં વધારે ઉપયોગી તો 'ગિદજીત મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ'નું નામે ઓળખાતાં ગયેલું છે. ગિદજીત કાશ્મીરનાં ઉત્તરે સ્થિતન સહદ ૫૦ આવેલું છે અને ત્યાં તથા સામાજ્યોની હોઝ બેગી થાય છે, એટલે એ જગા મહત્વના ગાજકારી ત્રિમેટા તરીકે પણ બાણીતી છે. આવા અલ્પભાષા આસૃતિક ખળના સયે ગિદજીતનું નામ સઠળાશે એવી આવા તો કોઇએ ગણી જ નહોતી. આ યનજ ૧૭૬૫ થાગાની પહેલી જાહેગત કરનાર ૨૨ ઈ. ૨૨૫૧ હતા. ૧૯૩૧ ના જુનાઇ ૨૪ મીએ - ૨૨૯૪ મે - 'પત્રમાં એના સમાચાર પ્રગટ થયા હતા. બન્યું એવું કે ભરવાડોના કેટલાક હાકરાઓ ઘેટાં ચાગતા હતા તે વખતે એક નાના ટેકરા પરથી તેમણે સાળના ટુકડા ખમેલા ટેકગની માટી ને તે પરના પથ્થરો ન્યાં છૂટા પડ્યા કે તેની નીચે તેમને કંઈક જણ્યું. હાકરાઓએ ધાર્યું કે કોઈ કંઈકુસનો દાટેલો ખમનો હશે પછી તો ગિદજીતના જુના મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ આપીને એ અગનો કમળે લીધો અને એ સ્તૂપમાંથી આ ખધા ગયો ખદાગ કાઢવામાં આવ્યા. મોટા ભાગના ગયોના કમળે લાં ને લાં તે જ વખતે લઇ લેવામાં આવ્યો હો. એ જ રથેરા, ૧૯૩૮ માં જમ્મુ ને કાશ્મીર ગળના આક્રિયો-લોજ ને સશોધન ખાનાના મુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ મધુસદ ૫ ડિને કેટલાક ખીળ ગયો શોધી કાઢ્યા હતા.

ગિદજીત અંથોનું મોહાત્મ્ય

આ ગિદજીત ગયોની અગલ તી છે લોક ? બૌદ્ધ ધર્મનો જન્મ હિદમાં જ ગયેલો અને અદિથી જ તે ઉત્તર, દક્ષિણ ને પૂર્વમાં પ્રચરેલો, અને જતાય દાળને પ્રભાવ તો એવો હો કે આપણા દેશમાં તો બૌદ્ધ ધર્મને લગતુ કોઇ સાહિત્ય નહોતું પામ્યું નહોતું. બૌદ્ધ ધર્મ ઉપરના તાક્ય મુનિના ગયો તો આધનીક ને ટિમેટન ગયોનાં ભાષાનરો હતા આ અધનીક ને ટિમેટન ગયો, મૂળ સ રકૂત ગયો પરથી તેવાર થયેલા હતાં ને એ મૂળ સ રકૂત ગયો તો નોંસ પામ્યા હતા. ગિદજીત ગયોગારનું મહત્વ એ છે કે બૌદ્ધ ધર્મના મૌલિક સ રકૂત ગયો એમાં સયવાએના છે. આ ગયોનું સ પાદન ખીળ વિદ્વાનેના સહકારમાં રહીને ઈ. નીલનદી 'દત્તે કયુ' છે એનો સમય ઇ. સ ૫૦૦ થી ૬૦૦ ની વચ્ચેના નકરો કરવામાં આવ્યો છે તે ગુપ્ત સિપિમાં લખાએલા છે ને તેની ભાષા સ રકૂત પ્રાકૃતનું મિશ્રણ છે. આ પદરમો ગયોમાંથી હજી તો માત્ર થોડાકનું જ સ પાદન કરીને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. મોટા ભાગના ગયોનું હજી નિગોશથુ-પરીક્ષય કરવાનું છે. વિદ્વાનો એનો અભ્યાસ કરીને સુદર સ પાદનાએ અદાર પાડશે તો હિદના પ્રાચીન ઇતિહાસની અનેક અધાનો ફેડીઓ પર નવીન પ્રકાસ પડશે એવી આશા રખાય છે.

૧-મહિલાસની વિચારધારા-સંપાદક પ્રા. ધીરુભાઈ ઠાકર; પ્રકાશક : ગુજરાત વિદ્યાલય, અમદાવાદ ૫૪ ૪૫૦, કિંમત કાનુ પૂરૂ, રૂ. ૪-૮-૦, પાકુ રૂ. ૫-૮-૦

ગુજરાતના સમર્થ તત્ત્વચિંતક અને ધર્મવિચારક પ્રો. મહિલાલ નસુભાઈ દિવેદીનાં ધર્મ, ગૃહરાજ્ય અને માહિત્યવિષયક લખાણોમાંથી ચૂંટી કાઢેલાં લેખોની આ વિચારધારા પ્રગટ કરી ગુજરાત વિદ્યાલયએ ગુજરાતની અનન્ય સેવા કરી છે. અભેદમાર્ગપ્રવાસી એ વિદ્વાનનો સિદ્ધિ કાવ્ય કરતાં ગદ્યપ્રદેશે વિશેષ છે, એનું સુદર્શન એમની ‘સુદર્શન ગદ્યાવલિ’ માં આપણને થાય છે પરંતુ એ પ્રયત્ન ધણી સમયથી અલબ્ધ હોય અભ્યાસીઓને બહુ અગવડ પડતી વળી એમની ભત્તવશાળી અક્ષરપ્રવૃત્તિના મુખ્ય ગાહન એમનાં બે માસિકો ‘પ્રિયવદા’ અને ‘સુદર્શન’ નાં તે દર્શન પણ દુર્લભ હતાં. એવી રીતિમાં ગદ્યાવલિનું આ વિવેક-સુવાર્ણ-ધટાડેલું નવમંસક-જુ સુલભ બનાવવા બદલ એના સંપાદક પ્રાધ્યાપક શ્રી ધીરુભાઈ ઠાકરને ધન્યવાદ થયે છે એમણે ગદ્યાવલિમાંથી આજની બદલાયેલી પરિસ્થિતિને નિરુપયોગી વાગો-વિવાદો અને ચર્ચાઓમાં અડનાત્મક અંશોને ગાળી નાખ્યા છે અને મહિલાલ-માનસના ઉત્તમ પરિપાકરૂપ લેખોને જ પસંદ કર્યાં છે, એટલું જ નહિ પણ તે તે લેખોને ‘સુદર્શન’ તથા ‘પ્રિયવદા’ માંનાં લેખો બેડે મેળવીને, પાકરૂં હોય ત્યાં મૂળના પાકરૂં અનુસરીને રજૂ કર્યાં છે તેમ કરતાં એ માસિકોની કાષ્ઠલેખા દટારૂં રહેનાં અને ‘ગદ્યાવલિ’ માં સમાવેશ નહિ પામેલાં એવાં અન્યેક નવાં લેખો મળી આવ્યાં તે પૈકી પાચને પણ વિચાર-ધારામાં રચાન આપ્યું છે. આ રીતના સંપાદનમાં પ્રો. ધીરુભાઈ ઠાકરે જે વિવેક વાપર્યો છે અને પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે તે પરમ પ્રસન્નનોય છે આપણે ધર્મ અને સંસ્કૃતિના સંરક્ષણમાં પ્રો. મહિલાલે આપેલા અપૂર્વ હિસ્સાને યથાર્થ બ્યક્ત કરતો વિસ્તૃત અને વિદ્વાતભર્યો ઉપોદ્ઘાત જોડીને તેમ જ ટિપ્પણો આપીને પ્રો. ધીરુભાઈએ પુસ્તકના મૂલ્યમાં કિંમતી ઉમેરો કર્યો છે.

આગળીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં ભારત પર કરી વળેલા પાશ્ચાત્ય સંસ્કારોના પ્રવાહનો પ્રચળ પ્રતીકાર કરનાર, અગ્રેજ સત્તા અને કેળવણી દ્વારા હિન્દુ સમાજ અને સંસ્કૃતિ ઉપર

યદ્ય રહેલા વિદેશી આક્રમણનો સ્વરૂપ સામનો કરનાર, વેદ-વેદાન્ત-ધર્મ જ્ઞાન-સંસ્કારના અભેદ સંગ્રહક, 'સિદ્ધાંતસાર' અને 'પ્રાણીવિનિમય' જેવા ઉત્કૃષ્ટ ગ્રંથોના સર્જક, વીર નર્મદના ઉત્તરારધિકારી અને આર્યાર્થી આનન્દચક્રના પૂર્વાધિકારી બલનિષ્ઠ પડિત મણિલાલની આ વિચારધારાને સૌ સસ્કારેશ્વરોએ વિચારની ધરે છે સનિષ્ઠ ધર્મવીર મણિલાલના યદ્ય કાર્યના સનાતન ગમ. કે સમ આ લેખોનું સૌ ધર્મપ્રેમીઓએ પરિશીલન કરવું ધરે છે. ખાસ કરી આપણે ત્યારે સ્વતંત્ર તથા, સ્વરાજ મેળવી સૌન સમજતા યદ્ય છીએ ત્યારે સ્વધર્મના સાત્વિક આગ્રહભરી આ વિચારધારાનું ઝીલન આપણું પરમ કર્તવ્ય બની રહે છે.

૨-પંચતંત્ર :—સંપાદક અને અનુવાદક પ્રા. ભોગીલાલ જી સડિસરા, પ્રકાશક. ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ તરફથી ભાગીપ વિદ્યા ભવન, મુમુક્ષુ પૃથ પોષ્ટાલસો, કિમત રૂપિયા આઠ.

વિશ્વસાહિત્યમાં અનન્ય પ્રતિષ્ઠા ધરાવતા અને જેનાં જન્મભૂમિ સુગમ ૬૦ ભાષાઓમાં ૨૦૦ કરતાં વધારે ભાષાન્તરો અને રૂપાન્તરો થયાં છે એવા ભારતીય અમૂલ્ય પંચતંત્રનું ગુજરાતીમાં વિદ્વાનમુક્ત શાસ્ત્રીય સંપાદન અને શુદ્ધ સરસ ભાષાન્તર કરવા બદલ પ્રા. ભોગીલાલ જી સાહેબને અનેક અભિનંદન ધરે છે. અથના મંપાદનમાં શ્રી સડિસરાએ દેવો, ભગીરથ પરિશ્રમ લીધો છે તે સવામો પાનના પાણિત્યભર્યા ઉપોદ્ધાત પૃથી પરખાત આવે છે. પંચતંત્ર અંગેની ઉપલબ્ધ બધી જ માહિતી એમણે મેળવી છે અને એનો મર્જન સંપૂર્ણ ચર્ચા 'વિદ્વાનો પથુ આદર કરે એવી વિદ્વાતા' થી કરી છે. અથના બે વિભાગ કરી પહેલા વિભાગમાં પશ્ચિમ ભારતીય પંચતંત્રને સાદા અનુવાદ આપ્યો છે અને બીજા વિભાગમાં પંચતંત્રની અન્ય પ્રાચીન પાઠ્ય પરંપરાઓની વધારાની કથાઓ આપી છે તદુપરાંત તલરપર્ષી દિપ્તિ, અગત્યના પાઠોધનો અને વૃદ્ધનાત્મક પરિશિષ્ટો આપી, અભ્યાસની દૃષ્ટિએ પુરતકની ઉપયોગિતામાં અનન્ય ઉમેરો કર્યો છે. પુરોવચનમાંના પ્રા. રામનારાયણબાહના ચબ્દોમાં દલીએ તો પ્રા. સડિસરાએ "પાઠ નહીં કરવામાં એક પ્રાચીન સંશોધકની કુશળતા દાખવી છે, પંચતંત્રની પં-પગનો દત્તિદ સ એક કુશળતા દાખવે છે. પંચતંત્રની પં-પગનો દત્તિદાસ એક પુગતરવિદની રીતે આલેખ્યો છે અને એક વિવેચકની દૃષ્ટિએ પંચતંત્રનું સાહિત્યિક મહત્ત્વ દર્શાવ્યું છે." ભારતીય સંસ્કૃતમાંથી ઉતરી આવેલી ભાષાઓમાં, આટલી શાસ્ત્રીય અને વિશાળ દૃષ્ટિથી પંચતંત્રનું આ પહેલું જ સંપાદન થયું છે અને એ બધું એના સંપાદકને જેટલો ધન્યવાદ આપીએ એટલો આપીએ છે. આવી ઉત્કૃષ્ટ મથ પ્રગટ કરી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદે પણ પગમ ચરસવી હામ કર્યું છે.

પંચતંત્રમાં ગલભાગની વચ્ચે મેં કરો પ્રોટોકો-પ્રમાણ-આવે છે. અનુવાદકે એ સારને અનુવાદ પદમાં નહિ કરતાં ગદ્યમાં કર્યો છે એ ઠીક નથી થયું. સુમાપિતેનો સમસ્ટોષ અનુવાદ થયો હોય તો ગુજરાતી મુક્તકોમાં બહુ મોટો ઉમેરો થાત અને સુમાપિત કરકશ્ય કરવાની સુગમતા થાત.

વિશ્વમાં અભેદ પ્રતિષ્ઠા અને લોકપ્રિયતા પામેલો આ ગ્રંથ એના ઉત્કૃષ્ટ અનુવાદ દ્વારા ગુજરાતી વાચકોના પુખ્ત પાન યદ્ય પડશે એમાં સંકા નથી. વાંચનારોએ વિવિધ વાંચીએ.

આગાલગ્ન સૌ વાર્તા-બુખ્યાની બૂખ ચટાડે, વાર્તાશ્રાદ્ધિની એની અનેરી સમૃદ્ધિ રસિક વાર્તાકારોને અવનવી પ્રેરણા આપે અને માનવસ્વભાવના અનંત પાસાનું નિરૂપણ કરતા એ અદ્વિતીય મનના મહામૂલ્યા અનુભવ-ઉદાપણ મૌ સંસારયાત્રિકોને જીવન-પાયેય પૂરું પાડે એવી મુબાશા એ પુસ્તક જોઇ સ્વાભાવિક ઉદ્ભવે છે

૩-કાવ્યસૌરભ—સ પાઠક અને પ્રકાશક શ્રી. હિમ્મતલાલ ગણેશજી અંબરીયા, પૃષ્ઠ ૩૨૫, કિ મત - ત્રણ રૂપિયા

‘કાવ્યમાધુર્ય’ ના સિદ્ધહરત અને લખનપ્રતિષ્ઠ સ પાઠક શ્રી હિમ્મતલાલ ગ. અ. ગ. રિયાનું આ એક નવતર સ પાઠન છે. આટલી ઉમ્મરે પણ એમના યુવાનોએ દાખલો લેવા યોગ્ય અવિરત વિદ્યાભ્યાસ ‘મા’ એમને આદરભર્યા અભિનંદન ધટે છે. કાવ્યમાધુર્યમાં ઇ. સ. ૧૮૮૫ થી ૧૯૦૯ સુધીનાં કાવ્યો સંગ્રહાર્પા હતા. આ એના અનુગામી સંગ્રહમાં ઇ. સ. ૧૯૧૦ થી ૧૯૪૮ સુધીનાં કાવ્યો લેવાયા છે. કેટલાક જગતા દલિઓનાં માસિકોમાં પ્રગટ થયેલા કાવ્યો પણ પસંદ કરાયા છે. એ આ સમઢતી નોધપાત્ર ઘટના છે, છતાં આ સંગ્રહ નવીનતાની

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૧૪૩ નું)

ખ્યાલ બહાર નહિ હોય

આટલી ઉચ્ચ લાગણી જાગના અને વર્ષોથી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનો વિકાસ કરવાનું મુશ્કેલ નાર ના જો સારો અને એમનું ગાહોય પ્રધાનમ ડળ મોડેમને કેન્દ્ર બનાવી, એના વિપુલ સાધનો અને કાર્યકર્તાઓ દ્વારા પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને બહોળા ફેલાવો કરવાનું કામ એમના ખ્યાલ બહાર નહિ જ હોય

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ માટે વડોદરામાં ધણી અનુકૂળતાઓ છે. વડોદરાએ ભૂમિકા ખેડીને તૈયાર કરેલી છે. સદ્ગત કે શ્રીમત સંજોજરાવ અને સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીને પુસ્તકાલય-પ્રવૃત્તિ પાછળ પોતાનો આત્મા રેડ્યો છે. એટલું જ નહિ પણ સ્વ શ્રી અમીન સાહેબોએને માટે વર્ષો સુધી એકધારી તપશ્ચર્યા આદરીને જે ભૂમિ પર ધુણી ધખાવેલી, એ સુપ્રસિદ્ધ વડોદરાની ભૂમિને મુગધ ઇલાકાની નહ. તેા નિમન ગુજરાતનો પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું કેન્દ્ર બનાવવામા આવે તેા કાનકર્તાઓનાં અનેક સાંચ અને સહકારથી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ ગુજરાત-મહાયુજ્જ્વળમાં ફૂલી-ફાલીને ખીલી ઉઠશે અને એ જ પ્રવૃત્તિ દ્વારા સમગ્ર પ્રગતને સ્વરોજ્જ્વળના સાચા દર્શન ધરશે.

જેમણે છે, સહાનુભૂતિ

જેમણે છે માત્ર રાજતંત્રના ઉદાર મન અને દિલપૂર્વકની સહાનુભૂતિ જે મળવામા આ સ્વગત્યુગમાં જરાય શકા નથી. આટલું ઘરો એટલે અનેક જાતની સવલતો એની મેળે આવી મળશે. દિલથી લાગણીપૂર્વક કામ કરનારાઓની ધનશક્તી વડોદરા એક એવું કેન્દ્ર બનશે, કે જેનો પ્રકાશ ગુજરાત મહાયુજ્જ્વળમાં પથગઈ સારાએ દેશ માટે અનુકરણીય દદાતો પૂરા પાડશે.

પણ, એ માટે સર્વને પ્રેરણા અર્થે એ જ પ્રાર્થના !

—ચિ. હન અમીન

દષ્ટિને સંતોષો કે કેમ એ પ્રશ્ન છે. કાવ્યની પસંદગીમાં કોઈ નિમિત્ત ધોરણ સ્વીકારેલું જોવામાં આવતું નથી અને માત્ર વિવિધતા ને નવીનતાની અભિમુખતાને લઈ સાગં નગ્નાં કાવ્યોનો ઇંજીએળો ધઈ ગયો છે. જે કવિએને પસંદ કર્યા છે તેમના ય પ્રથમ કક્ષાનાં કાવ્યો સમૃદ્ધમાં સ્થાન પામ્યાં છે કે કેમ એ સવાલ છે અને જો તેમ થયું જ હોય તો આપણે દિલ્હીની સાથે કપૂલ કરતું પડશે કે ન્હાનાં પાલનરસિંહરાવ, -કા-ન-કલાપી, ખમગદાર-મોટાદાર, કાકોર-જોતર્ધન-રામ, મણિલાલ-આવાથ કંઠી કાવ્યમાધુર્યને ગ્રામ્ય કાવ્યની કવિતા કરતાં કાવ્યમૌરખની આગળની કવિતા ઊતરતી કોટિની છે ! એથી ઠી કાવ્યમૌરખને કાવ્યમાધુર્યની અપૂર્વ શોકપ્રિયતા ન સાંપડે તો નવાઈ નહિ. કાવ્યમાધુર્ય એ કોટિનો પહેલો જ સમૃદ્ધ હતો એ પણ એની પ્રસિદ્ધિનું એક વિશેષ કારણ હતું. પરંતુ ત્યારબાદ ગુજરાતને કાવ્ય રચિય ભાગ ૧-૨, પ્રા ગમનાગણ્ય પાઠક સંપાદિત કાવ્યસમુચ્ચય ભાગ ૧-૨, અને પ્રો. કાકોર સંપાદિત આપણી કવિતાસમૃદ્ધિના એકએકથી ચંદ્રિયાતા સમૃદ્ધો મળ્યા છે. કવિતાસમૃદ્ધિનું તો પુરતકમાં વિષયવાર વર્ગીકરણ પણ થયેલું છે. એને પડે રચિય સંકલના રહિત આ સમૃદ્ધને કેવો આવકાર મળશે એ કહી શકાય નહિ. છતાં નવીનતાના ઉપાસકોને આ કાવ્યમૌરખ પૃથ્વ અને આદ્યદાદક નીવડી પ્રસન્ન થિત બનાવશે એમાં શંકા નથી.

૪-સરસ્વતી—લેખક અને પ્રકાશક - કવિરત્ન મનુ હ દવે કા. મતીયા, સિદ્ધપુર. પૃષ્ઠ : ૧૨૦. કિંમત રૂપિયા ત્રણ.

કાવ્યપ્રદેશે શ્રી. મનુ હ દવે કાવ્યતીર્થનું નામ સુપ્રસિદ્ધ છે. એમના આ આકાંક્ષા કાવ્ય-મર્ધમાં એમની લખેલાં ૯૧ કાવ્યો સંગ્રહાયેલાં છે. સમૃદ્ધનું નામ એમણે પોતાના વતન સિદ્ધપુરને પાદે વહેતી સરસ્વતી નદીના સતત સ્મરણથી ‘સરસ્વતી’ રાખ્યું છે. એ સુયોગ્ય છે. કવિને કાવ્યપ્રવાહ પણ સરસ્વતીના પુણ્યપ્રવાહની જેમ સ્વસ્થ શાન્ત પડે, ધીરી મધુરી ગતિએ વહે તે એમાં નથી ચિંતનનાં ઊંઘાણ કે કલ્પનાનાં પૂર. ભાવની ભરતી કે ઊર્મિના ઊછાળા. આ મનુની કવિતા સાદી અને સીધી, સરલ અને સ્વેચ્છી છે. એમાં ભવ્ય કે ઉદાત્ત, વિચિત્ર કે અત્યાશ્ચર્ય કશું નથી. એમના વિષયોનું ક્ષેત્ર પણ પરિચિત અને સંકુચિત છે. મોટા ભાગના વિષયો વ્યક્તિ-ગત અને પ્રાસંગિક છે. ‘સરસ્વતી’માં ગુજરાત અને ભારતની ભક્તિ, ગાંધીજી નેતાએને અંજલિ તેમ જ કવિઓ અને સાહિત્યકારોને અર્ધાંજલિ આગે લખાયેલાં કાવ્યોનું પ્રમાણ ધણું મોટું છે. કવિ પોતે જ કહે છે તેમ “આમાંનાં ધણાં કાવ્યો ભારતને સ્વતંત્રતા મળી તે પહેલાં લખાયેલાં છે એટલે એમાં સ્વાધીનતાની પ્રાપ્તિ માટે મરી શીટવાની તમન્ના ખૂબ ભરેલી પડી છે.” નવીન કવિતાના આજના વ્યુત્પાદકો પ્રધાનપણે તથા મુગની સરસ્વતીનો નિરાજો પ્રવાહ વહાવવા બદલ શ્રી મનુ દવેને કૃત્યવાદ. આશા છે કે ‘સરસ્વતી’નાં નિર્માણ નીર ધણાંને પસંદ અને સુચિત્ર ધણ પાશે.

—પ્રો. ચતુરભાઈ શં. પટેલ

૫ દિવાસ્વમ્નઃ - લેખક - ધી. ગિલુભાષ, પ્રકાશક શ્રી સોમાભાઈ કિશાભાષ પટેલ, સુલ્યાવ આણંદ યજ્ઞને, વેમાણુ વરવરથાપક - ગુરુત્ર અંશરત્ન કાર્યાલય, ગાંધી રસ્તા, અમ. ૧૬, પૃષ્ઠ-૧૧૦+૮, પૂઠ-૬૩૬'ગોડ'નું, કિંમત ૧-૮-૦

‘દિવાસ્વમ્ન’ ની આ ત્રીજી આવૃત્તિ છે.

આ પુસ્તકમાં રત્ર ગિલુભાષએ પ્રથમિક શાળામાં શિખવવાના વિષયો-વાચન, વ્યાકરણ, પ્રતિહાસ, બૂગેળ વિગાન વગેરે કેમ શીખવવા તથા પ્રાથમિક શાળાના બાળકોમાં સ્વચ્છતા, વાવરયા, શાંતિ, ઉદ્યોગપ્રિયતા કેમ લાવી શકાય તે બતાવ્યું છે. પુસ્તક વાર્તારુપે છે. લેખકે પેતે પ્રાથમિક શાળાનું ચોથું ધોરણ એક વર્ષ શિશુલુની નૂનન દષ્ટિથી કેવી રીતે ચલાવે છે તેનું સુદર રસિક વર્ણન આપેલું છે. આ પુસ્તક પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોએ તથા અલદારોએ તેમ જ પ્રાથમિક શાળામાં લાલ્પતાં બાળકોનાં માતાપોએ અવરય વાંચવું જોઈએ. શાળા પુસ્તકાલયોમાં આ પુસ્તક વસાવવું જોઈએ. અખ્યાપન પાઠશાળાના શિક્ષકોએ પણ આ પુસ્તક વાંચવું જોઈએ. આ પુસ્તક વાંચનારને તે પૂરું ક્યાં વગર છોડવું મને નહિ તેવું છે. સામાન્ય પ્રસ્નાલયો તેમ જ માળાપોએ પણ આ પુસ્તક ખરીદવા જેવું છે. આ પુસ્તકનું દિંદી, મરાઠી વગેરે ભાષાઓમાં બાપાતર પણ કરવા જેવું છે.

—શ. સો. પટેલ

૬-હિતોપદેશની બાળવાતો - લેખક - શ્રી રમણલાલ સોની, પ્રકાશક - કમળ પ્રકાશન મંદિર, કાચગા. પદેનો દાન એલિસલિ ૮, અમદાવાદ, પૃષ્ઠ-૧૬૮, પૂઠ-૩૩૬'ગોડ'નું, કિંમત ૩. ૪-૦-૦

આ ચોપડીમાં હિતોપદેશની વાર્તાઓ જાગ્રોક સમજે તેવી રીતે લખીને પ્રસિદ્ધ કરી છે. ચોપડીની બાયા, ટાઇપ, છપાઈ, ચિત્રો, કાગળ, પૂઠ, બાંધણી વગેરે સારાં છે.

હિતોપદેશની વાર્તાઓ વાર્તાકાળની દષ્ટિએ તેમ જ બોધની દષ્ટિએ સરસ છે.

આવી વાર્તાઓના લેખક તથા પ્રકાશકને અભિનંદન હરે.

આ ચોપડીની કિંમત વધારે ગુણાય

શાળા પુસ્તકાલયો તથા સામાન્ય પુસ્તકાલયોમાં આ ચોપડી વસાવવા જેવી છે.

૭-ગદ્ય લિપિયાં - લેખક, પ્રકાશક તથા પૂઠ ઉપર પ્રમાણે, પૃષ્ઠ ૧૨૫, કિંમત રૂ-૦-૦

આ ચોપડીમાં જાતજાતનાં જોડકણાં છે. અંગ્રેજીમાં ‘નર્સરી હાઈમ્સ’ ની ચોપડીઓ બાળકો માટે દાખ છે તેવી આ ચોપડી છે. જોડકણાં વાંચનાં ગમે તેવાં છે. હરચરસવાળા છે, તથા તેની સાથે સાથે લાક્ષણિક ચિત્રો પણ મૂક્યાં છે.

આવાં જોડકણાંની ચોપડી ‘મલગોટા’ નામથી ગે દેશજાળ પરમારની લખેલી કેટલીક વર્ષ પદતાં બહાર પડી હતી. મીંછ આવી જોડકણાંની મળની ચોપડી લખીને આ લેખકે અને તે પ્રસિદ્ધ કરીને તેના પ્રકાશકે બાળકોને રસિક વાચન પૂરું પાડ્યું છે.

આ ચોપડીની છપાઈ, ટાઇપ વગેરે ઉપરની ચોપડી જેવા સારાં છે, કિંમત પણ એની પેઠે વધારે છે.

શાળાપુસ્તકાલયો તથા બાલપુસ્તકાલયોમાં આ ચોપડી વસાવવા જેવી ખરી -

૮-પૂનમિયો લેગત-લેખક, પ્રકાશક તથા પૂઠ ઉપરની ચોપડીના જેવા, પૃષ્ઠ ૧૬૪, કિંમત ર-૪-૦

આ ચોપડીમાં સાત બાલવાર્તાઓ છે. આ વાર્તાઓમાં અસંખ્ય રૂપના અર્થાત તરંગતુ તરંગ વધારે છે. આવી વાર્તાઓનું વાંચન બાળકોના માનસને ઉપકારક થાય છે કે અપકારક તે સ્પષ્ટ બીજે મત છે. બાલકોને વિજ્ઞાન, પ્રવાસ, ઇતિહાસ, જીવનચરિત્ર વગેરે ઉપકારક વિષયો સંબંધી સાહિત્ય પૂરું પાડવું તરફ વિશેષ લક્ષ આપવાની જરૂર રપષ્ટ છે. આ રમણલાલ સોની જેવા સિદ્ધહસ્ત લેખક આવી 'સંહારપદ' ઉપયોગવાળી ચોપડીઓ લખવાને બદલે બાલકોને આવશ્યક વિષયો ઉપર સરસ સાહિત્ય વધુ લખે તેવી આપણે આશા રાખી શકીએ.

આ ચોપડીનો કિંમત પણ વધારે પડતી કહેવાય.

આ ત્રણે ચોપડીઓના સૌની કિંમત અઘાઉધી ગ્રાહક ચનાર માટે માસ ખર્ચ છુટક સાથે રૂ. ૫-૦-૦ છે, તે પ્રમાણે મેળવી શકના રને તેની કિંમત ખાસ વધારે પડતી ન કહેવાય. હાલ તે કિંમતે આ ચોપડીઓ છુટક મળતી હોય તો સારું.

—શ. સો. પટેલ

૯-મહાગુજરાતનો મિલઉદ્ધોગ-લાગ પહેલો-કર્તા અને પ્રકાશક શ્રી નાથલાલ નાગરખાઈ પાલ (૧ ૧૩૩૨, તળીઆની પોળ, સારંગપુર, અમદાવાદ), પૃ ૧૬૪, કિંમત રૂ. ૩

હિંદુસ્તાન મિલઉદ્યોગમાં મહાગુજરાત પ્રાધાન્યપદ ભોજવે છે. હિંદુ આગ્રાદ બન્યું છે ત્યારે આપણા મિલઉદ્યોગને ખૂબ વિશ્વસવવાની આવશ્યકતા છે. એ વિશ્વાસ સાધવો માટે આ ઉદ્યોગ સાથે મહાગુજરાતને જોડવો, મારતરો, જોડવો અને કારીમશ આ ઉદ્યોગની આદિ-ધુટીઓ તેમ જ હાથપકતિ વિશે સામાન્ય જ્ઞાન ધરાવે એ પણ ખાસ જરૂરનું છે. આનું જ્ઞાન મેળવવા માટે એ ઉદ્યોગને લગતું સાહિત્ય બહોળા પ્રમાણમાં પ્રમટ થાય એ મુશ્કેલ યોગ્ય છે, એટલું જ નહિ, પરંતુ અનિવાર્ય પણ છે. શ્રી નાથલાલ પટેલનું 'મહાગુજરાતનો મિલઉદ્યોગ' એ પુસ્તક આ દિશામાં આવકારદાયક પ્રયાસ છે.

આ પુસ્તકના લાગ પહેલામાં ૩-તેની ઉત્પત્તિ તથા જાતો, એ જાતોનો પરિચય, સુતર માટેની તેની લાપકાત વગેરેનું વર્ણન ૭૩ પાનામાં આપીને પુસ્તકના બાકીના ૭૧ પાનામાં મિક્સિંગ (રનુ મિશ્રણ) થા માંડીને રિંગ ફ્રેમ (સુતર કાંતવાનું યંત્ર) સુધીની માહિતી આપવામાં આવી છે. સામાન્ય વાચક યંત્રોની ગંચના અને તેની ક્રિયા સમજી શકે તે માટે વિસ્તાર-પૂર્વક વર્ણનની તેમ જ તેની સાથે જે તે યંત્રોના ચિત્રો આપવાની આવશ્યકતા રહે છે. સચિત્ર પુસ્તક બહાર પાડવાની યોજના અસદ્ય મોંઘવારીના જર્માનામાં મારે પડતી મુશ્કેલી પડી છે એમ લેખક જણાવે છે, પરંતુ પુસ્તકની કિંમત જોતાં તેમાં યંત્રોના મુખ્ય ભાગોના ચિત્રોનો સમાવેશ થયો હોત તો પુસ્તક વધારે માર્ગદર્શક અને ઉપયોગી યથ પડ્યું હોત.

મિલ્લમાં કામ કરતા બેબરો તેમ જ કારીગરો આ પુસ્તકમાંથી પત્રોના ચક્રોના દાના, કૂકટ, આટા, પ્રેસકન, હેન્ક, ન બર વગેરે મોઢવાની રીતની માહિતી મેળવી શકશે, અને સામાન્ય વાચક રી નોતો ઉપરાંત તેમાંથી સુતર બનતાં સુધીનાં ૫૩૦ વિષે જાણી શકશે મિલ્લ-વ્યવસાય વિષે શુભગતી લાપામાં જોઈ મહત્વનીના જ પુસ્તકો પ્રગટ થયા કે તેમાં આ પુસ્તકનો ઉમેરો થાય છે એ ખુશી થતા જેવું છે આવા પ્રયાસ માટે લેખક અભિનંદનને પાત્ર છે

—તારાચંદ્ર પો. અગાલજા એલ. ટી એમ

(‘હાથવણી’, ‘મિલની મુલાકાત’ વગેરેના લેખક)

૧૦-અર્જુનચલ-પ્રશ્નિકા-જૈનલેખસંદોહ (આખુ ભાગ ૫ મો)-સમ્રાટક, અનુવાદક, સંપાદક : વાંતમતિ મુનિરાજ શ્રીજયંતવિજયજી, પ્રકાશક-શ્રીયોગેવિજય જૈન સમાજના, માધીચોક, ભાવનગર (મૌરખ) સ ૨૦૦૫ કાગિન સોળપેજ પૃષ્ઠ ૬૬ + ૨૧૨ + ૧૬૦, મૂલ્ય રૂ. ૫)

ઇતિહાસપ્રેમી મુનિરાજ જયંતવિજયજીએ જીવનની છેલ્લી ધડી સુધી આખુ અને તેની આસપાસનાં સ્થળોમાં રહેલી ઐતિહાસિક ઉપયોગી જે માહિતી જોઈ કરી હતી, તેના આ પ્રામાણિક પાત્રોમાં ભાગ, તેમના સ્વર્ગવાસ પછી સ્વપ્ન સમયમાં પ્રકાશમાં આવ્યો છે એ જોષ-જાણી આનંદ થાય છે આખુ ઉપરના સમાજોમાંથી વધારે લેખોનો સંગ્રહ બીજા ભાગ તરીકે પ્રકટ થઈ ગયેલ છે. આખુની આસપાસનાં ૯૭ જેટલાં ગામ-સ્થળોનું વર્ણન, એમનાં જોયા ભાગમાં પ્રકટ થઈ ચૂક્યું છે, તેમાંના ૭૧ ગામોમાંથી મળી આવેલા ૬૪૫ જેટલાં શિલા-લેખો, પ્રતિમા-લેખો, સ્તંભ-લેખો, દ્વાર-લેખો, લિપિ-લેખો, તામ્રપત્રો દસ્તાવેજો આદિની આ સંગ્રહ ગૂજરાતી અનુવાદ સાથે હાલમાં પ્રકટ થયેલ છે.

એમાં હજાર વર્ષોથી વધારે પ્રાચીન સમયનો જોનોનો અને જૈન-સમાજનો ગૌરવભર્યો ઇતિહાસ સમાયેલો છે પ્રાગાટ (પોરવાડ), ઝોસવાઘ, શ્રીમાય આદિ આદિ માતિ-વશોમાં થઈ ગયેલા ધર્મપ્રેમી ઉદાર શ્રીમાન સન્નજનોનો અને સન્નારીઓનો ઇતિહાસ આમાં સકળાયેલો છે. તે તે ગામ-નગરો આદિની જાહેરાતો સાથે તે તે સમયના રાજ્યો અને રાજકર્મચારી-ઓની તીર્થસેવા, ધર્મસેવા સાથે સમાજસેવાના પુગવાઓ આમાં છે જી. જી. ગઢમાં થઈ ગયેલા સમયના જૈનાચાર્યોની-ધર્મચાર્યોની ધર્મોપદેશકોની ધર્મ-પરાયણતાના, કર્તવ્ય-પરાયણતાના ઉલ્લેખો આમાં સ્થળે સ્થળે જણાઈ આવે છે ૯ પરિશિષ્ટોમાં જુદી જુદી અનુક્રમ-લિપિઓ દ્વારા આ મયને ઇતિહાસિક દૃષ્ટિએ વિશેષ ઉપયોગી બનાવવા ઉપોદ્દાત-લેખક ૫ અંબાલાલ શહે ચોખ્ખા પ્રયત્ન કરેલો જણાઈ આવે છે તેમણે તથા જર્મન ડૉ કાઉએ (સુભદ્રાદેવીએ) અને અમેરિકન ડૉ નેહ-સને સદગત મંથકાગને અંગ્રેજિ અર્પણ કરી ઉચિત મુરખકિત કરાવી છે. ૫ રતીલાલ દેસાઈ તથા પ્રસિદ્ધ લેખક જયભિખુના સહકારથી આ આખુ સંચરણી સહકાર વિશેષ દાસ્યો-કૃત્યો જણાવ છે શુદ્ધતા, કામળ, જીવાઈ, બાઈનિંગ, જેટલું આદિ આકર્ષક છે. આવો ઉપયોગી ગ્રંથ જલદી પ્રકાશિત કરાવવા માટે પ્રકાશક સંસ્થાને અને મુનિરાજ વિશાલવિજયજી આદિ ગુરુ-ભક્ત શિષ્યોને ખરેખર ધન્યવાદ ધરે છે.

સહનત મહામહોપાધ્યાય ગૌરીશંકર હી ઓઝા જેવા ઇતિહાસપ્રેમીઓએ ઉચિત દરેક કંઠે હની દરેક પુસ્તકાલયો અને સંચારોમાં આ ગ્રંથના દરેક ભાગોના એકેક નકલ દેવાની જોઈએ, જે જેવા-વાંચવા-વિચારવાથી પે તાના દેવતા ગામ-ગણેશ' ઇતિહાસ સાથે પોતાના પૂર્વજોના શુભ કર્તવ્યોનો ઇતિહાસ સ્વ મધ જાણી શકે અને તેનાથી હિન્દુ પ્રેમણા મેળવી શકે

—લા. ભ. ગાંધી

૧૧-મહાદેવભાઈ હરિભાઈ દેમઝ-લેખક અને પ્રકાશક : શ્રી અબેલાસ નારાયણ જોશી, જોગવાળા મિલિંગ, ચૌપાટી, મુ.મધ-૭, કાઉન્ટર કદનાં પૃષ્ઠ ૧૦૩, દરેક જેકેટ સહિત પાકું પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

આ અગ્રાણ લેખકે સરદાર પંડિત વલ્લભભાઈની સક્ષિપ્ત જીવનકથા લખી પ્રસિદ્ધ કરી હતી અને તેને વાચકજનતા તરફથી સારો આગ્રહ મળ્યો હતો. ત્યાં પછી લેખકે આ બીજું પુસ્તક સ્વ મહાદેવભાઈની જીવનકથાને લગતું આલેખ્યું છે

સ્વ. મહાદેવભાઈની ગુણવિશેષતા અને પૂજ્ય ગાંધીજી પ્રત્યેની અનન્ય મેવાનિષ્ઠા તેમજ કાર્યતરતરતાના ગુણો પુસ્તકમાં આવના પ્રથમ જો પઠક વાચકને જેવા જાણવા મળે છે

લેખકે ૧૨ પ્રકરણોમાં ૨૧ મહાદેવભાઈના જન્મકાળથી લઈને તેમની કેળવણી, મહાત્માજી સાથેના પરિચય તેઓશ્રીના મત્રી તરીકેની કારકિર્દી અને પરદેશપ્રવાસ, તેમજ જેવવાના અને તત્ત્વો તેમજ લેખક તરફની વિશિષ્ટ ઉજ્જવળ જ્ઞાતિનો સુરે મ ખ્યાલ આપ્યો છે

મહાદેવભાઈની જીવનકથાને જાણવા માટે હાલ જ્યારે કોઈ પ્રમાણભૂત પુસ્તક આપણી પાસે નથી ત્યારે આ પુસ્તક જરૂર વાચકને ઉપયોગી થઈ પડશે

૧૨-સર શાપુરજી ખમનજી બીલીમોરીઆ—લેખક, શ્રી અબેલાસ નારાયણ જોશી, એડવોકેટ, પ્રકાશક ખુદર ગુજરાત પ્રકાશન મંદિર, ૪૩, જરીનાલા બિલ્ડિંગ, ચૌપાટી, મુ.મધ ૭, કાઉન્ટર કદનાં પૃષ્ઠ ૨૬૪, દરેક આરજાન સહિત પાકું પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૫-૦-૦

જીવનચરિત્રોના લેખક તરીકેની હથોટી આ પુસ્તકના લેખકને ઠીક મેળી મળે છે આ અગ્રાણ તેમણે સરદાર વલ્લભભાઈના જીવનચરિત્રનું પુસ્તક લખી સરદાર સાહેબના કેટલાક ગુણોના-અણુગણીતા જીવનપ્રસંગોની ગૂંચણીમાંથી ઉમદા ચરિત્ર પુસ્તક આપ્યું હતું, તે પછીનું લેખકનું આ ત્રીજું જીવન-ચરિત્ર વિષયક પુસ્તક પ્રકટ થયું છે

પારસી કોમ માટે પરાપકાગી ગણી ચકામ તેરા અને કેટલીક ધર્માદારી પ્રવૃત્તિઓમાં તે તે ધર્માદારીઓની મુશ્કેલીઓ દૂર કરવા સેવાભાવે કટિબદ્ધ થયેલા એક પારસી મુદરસનું આ જીવનચરિત્ર પારસી કોમના જીવનને ઠીક પ્રેરણાપ્રદ નીચે તેડે છે

પુસ્તકનું કદ વગેરે જોતાં પાંચ રૂપિયા કિંમત વધુ પડતી ગણાય.

—મ. પ્ર. વ્યાસ

ગાંધીજીના કાલ

સસ્તુ સાહિત્ય વધિક કાર્યાલય-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧ શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા—અનુવાદક શ્રી વામનરાવ પ્રાણોદિ પટેલ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

૨ શ્રીરાંભામનાં ભજનો—મંપાદક, શ્રી ન્યાયમૂર્તિ હરસિદ્ધસાર્થ વ. દિવેદીઆ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૦-૦.

૩ શ્રી સત્યનારાયણની કથા—અનુવાદક વિષ્ણુદેવ સકલેશ્વર, મૂલ્ય ૦-૧૦-૦

૪ નરસિંહ મહેતાનાં ભજનો—મંપાદક ઉપર પ્રભાણે, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૦-૦

૫ ગીતાંજલિ—અનુવાદક, શ્રી મણિસંકર રત્નજી ભટ્ટ (કાન્ત); મૂલ્ય, ૦-૬-૦

૬ શ્રી ભજનો—સંપાદક શ્રી નાનચંદ્રજી, મૂલ્ય ૦-૬-૦

૭ દોહા રત્નાવલી—જોસ્વામી શ્રી વૃદ્ધસી સચ્ચના ધર્મપત્નીરચિત મૂલ્ય, ૦-૩-૦

૮ મહાભારતની પચાંગ—(સ. ૨૦૦૬ નું) સંપાદક શ્રી હિરમતરામ મ. સાઓ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૯-૦

૯ બાળકોનો અપ્પન—લેખક શ્રી સોમાલાલ બાવસાર, મૂલ્ય રૂ. ૦-૬-૦

૧૦ ગુલામસિંહ—લેખક સ્વ મણિલાલ નરુભાઈ દિવેદી, મૂલ્ય ૪-૦-૦

૧૧ કહેવતો—પ્રયોજક શ્રી. ચાન્તિલાલ ઠાકર, એમ એ, મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦

૧૨ શામળના છપ્પા—સંપાદક શ્રી કેશવરામ કા સાઓ (બાલિષ્ઠિયા), મૂલ્ય ૦-૧૦-૦

ગૂર્જર ગ્રંથ રત્ન કાર્યાલય-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧૩ ગૂર્જરેશ્વર—(ભાગ ૧ ભાગ) લેખક, શ્રી ધૂમકેવ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

૧૪ મુદ્રારાક્ષસ—અનુવાદક શ્રી કેશવગમકા સાઓ, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

આર. આર. શેઠની કું. મુંબાઈ તરફથી

૧૫ ઝાલાવાત—ભાગ ૨ નો—લેખક શ્રી રમણુલાલ વ. દેસાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૧૦ ને જોડે)

પુસ્તકાલયનોંધ

હાલોલ પુસ્તકાલયનો ઉદ્ઘાટન સમારંભ

ગઈ તા. ૧૫ મી ઑગસ્ટ-સ્વાતંત્ર્યદિને હાલોલ મુખ્ય સાર્વજનિક પુસ્તકાલયનો ઉદ્ઘાટનત્રિધિ અગાઉ નિયત થયા પ્રમાણે પચમહાલ જિલ્લા સમિતિના પ્રમુખ શ્રી. નાનુભાઈની ગેઠાજરીમાં હાલોલ તાલુકાના મામલતદાર શ્રી લક્ષ્મીભાઈ નાયકના હસ્તે થયો હતો. વ ગ પુ મંડળ તરફથી આ પ્રસંગે શ્રી ના ન. ચૌઠમીએ ખાસ હાજરી આપી હતી તેઓશ્રીએ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ પ્રેરક એવું ટૂંક પ્રાસંગિક પ્રવચન પણ કર્યું હતું.

સદર પુસ્તકાલયને આ પ્રસંગે ભમરીઆના દોકાર સા. તરફથી રૂ. ૧૦૧) તથા દારકા-દામ ઍન્ડ બ્રધર્સ તરફથી રૂ. ૨૫) ભેટ અપાયા હતા.

પુસ્તકાલયોને મદદ

સા. પુ. રસૂલપુર (તા. સિદ્ધપુર) ને ૧૫ મી ઑગસ્ટના સ્વાતંત્ર્યદિનની ઉજવણી માટે ગામલોકો તરફથી ફાળો કરતા બચત રૂ. ૧૭) પુસ્તકાલયને મળ્યા.

સા. પુ. દેવરાસણ (તા. મહેસાણા) ને રૂ. ૫) રોકે શ્રી. સુનીલાલ વલ્લભરામ શાહ તરફથી.

સા. પુ. ભીલવણ (તા. પાટણ) ને ૧૭) અલીમહમદ જલાલુદ્દીન મુન્શી, પુ રવીમ-ભાઈ ડાસનભાઈ માલોઈઆ, પુ હમીદામ મીયાજી ભારણીઆ, પ રસૂલ લલી સેવીઆ, પુ હાઉદ કરીમ દરગીઆ, પુ હવાલીદ તાલુ ખોરેઆ, રુ અલીમહમદ મીયાજી મલીઆ, ન) સરીફ ફતેમહમદ માજીઆ.

આ. પુ. વઢ (તા. દડી) ને ગામલોકો તરફથી કરેલા ફાળાના રૂ. ૧૮) પુ

કાયમ ફંડની રકમો સુધારી દેયો.

જને ૧૯૪૮-૪૯ ના વર્ષના મંડળના ૨૫ મા વાર્ષિક અહેવાલમાં કાયમ ફંડની રકમોની ચાલી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે તેમાં કેટલાક ગામોના અંકડા ખોટા થા અરપદ છપાયા છે તેવા અંકડાઓ અત્રે સુધારીને ફરીથી છાપ્યા છે લાગતાવળગતા મંત્રી ભાઈઓ અની નોંધ લે

તા ૪ — (૧) પૃષ્ઠક ૧૦૪ ઉપર મહુવા મહાવમાં બીજા કોલમમાં 'હેલ્થ' નામ સોટીયા છપાયુ છે તેને બદલે 'બોરીયા' વાંચવું

૨ પૃષ્ઠા ૧૦૪ ઉપર બારા મહાદર્મા બીજા ઈલમમા સીમલચવ નામ છપાયું છે તેને બદલે સીખવવાવ વચ્ચે.

ગામ	તાલુકો	રૂ. આ પા	ગામ	તાલુકો	રૂ. આ પા
નમપુર	પેટલાદ	૧૬૬-૦-૫	દુંગાવી	મહેસાણા	૮૬-૭-૦
સુદા	"	૧૩૬-૧૫-૦	દેયળી	સિદ્ધપુર	૧૪૨-૧-૨
સંભોષ	કરજણ	૮૬-૭-૧૧	સિદ્ધપુર	"	૪૬૦૩-૫-૦
આનદી	ચિનોડ	૭૧૫-૦-૩	સીંઘી	"	૨૭૨-૧૩-૬
અચીસરા	"	૧૮૬-૪-૩	શોભાસણ	ખેરાળ	૧૮-૧-૮
સાદલી	"	૨૩૧૩-૫-૦	ગ્રામરવા	ચાલુરમા	૧૬૩-૪-૧
કેસ	"	૩૩૭-૧૧-૦	આમલી	નવસારી	૧૮૩૬-૧૨-૩
બાવળીઆ	"	૧૬૬-૧૫-૧૦	ધમડાળા	મણદેવી	૨૫૭૮-૧૦-૮
ખાખરીઆ	સાવલી	૪૬૨-૨-૮	વલોદી	"	૫૬૨-૭-૦
ડેસર	"	૪૦૬-૧૨-૫	ધણા	પલસાણા	૭-૧૮-૭
ડેસર મદુ દુંડ	"	૧૦૦-૧૦-૧	કામરેજ	કામરેજ	૧૧૬૬-૧૧-૧૧
બદ્યા	"	૨૨-૧૧-૧	ભોરીઆ	મદુવા	૧૦-૧૧-૪
કરમાલીઆપુરા	વાઘોડીઆ	૩૬૦-૫-૮	વાણીઆવાડ	મદુવા	૫- - ૭
ધમાસણા	ઠસોલ	૫૮૫-૬-૨	સરા	બારા	૮-૬-૪
વેડા	"	૨૧૨-૨-૭	ધામેવ	દામનમર	૧૯૧-૨-૧૧
ધમરામનુના	વિમપુર	૭૨-૬-૮	અડવી	કોડીનાર	૩૩-૦-૪
બોર	"	૨૩૩-૧૪-૪	કામ	"	૧૩૪-૧-૧૧
વિહાર	"	૨૬૪-૫-૮	આરબડા	જોખામંડળ	૧૩૧-૧૪-૨
અંમાસણ	મહેસાણા	૪૫૪-૧૫-૨	ઈશરીઆ	ગતનપુર	૫૧-૧૨-૧૧
દેદીઆસણ	"	૭૬-૧૧-૫			

વ. રા. પુ. મડળી

આ. પુ. ના મત્રીઓને વિનંતિ :—વાર્ષિક સભાઓ જેમની બરાબ ગણ હોય તેમાં બચ તથા મહાલ મંડળોના મત્રીઓએ પોતાના અહેવાલ દિસાન તાજાંદે મોકલી આપવાની વિનંતિ કરવામાં આવે છે જેમની સભાઓ કારણદયાતે લઈ ન બરાબ ચકી હોય તેવાં જૂથ તેમજ મહાલ મંડળોના મત્રીઓને પોતાની સરચાઓની સભાઓ અનુકૂળ તારીખે પશુ વહેલામાં વહેલી તકે કરી દબને અહેવાલ દિસાન મોકલી આપવાની આમદલારી બલામણુ છે.

પુસ્તકાલય-વચિનાલયોની જે સરચાઓએ પોતાનાં અગ્રેષ્ઠ નિવેદનો સમેતા મુજબ પુ. ખાતા તરફ ન મોકલી આપ્યાં હોય તેમને વહેલામાં વહેલી તકે કરી દેવાની બલામણુ !

મહાલ પુ. મંડળોની મળેલી સભાઓ

જોગસ્ટ મહંસમાં મહાલ પુ. મંડળોની વાર્ષિક સભાઓ ભરવા માટે ફરિયાદો ધોરણે જે સભાઓ મળી હતી તેના અંગે મળેલા હિવાલો આ નીચે સહોપમાં આપ્યા છે

૧-વડોદરા મહાલ પુ. મંડળની અઠરમી વાર્ષિક સભા તા. ૨૧-૮-૪૬ ના રોજ સેન્ટ્રલ હાઈવેરીમાં શ્રી ચિમનભાઈ દ. અમીનાના પ્રમુખપદે મળી હતી, જેમાં પ્રમુખશ્રીએ પ્રાથમિક પ્રવચન કરી સંત્રાસના અને કેત વપરાયણતા ફેળવવા જવાબુ હતું. તાર્કિક દિવાનુ નિવેદન રજૂ કરાઈ મંજૂ થયું હતું, તેમ જ નવા વર્ષ માટે બજેટ મંજૂર કરી નવા વ્યવસ્થાપક મંડળની ચૂંટણી કરવામાં આવી હતી ઉપરાંત માનદ પ્રચારકોની નિમજ્જક પણ થઈ હતી.

૨-પાદરા મહાલ પુ. મંડળની સામાન્ય સભા તા. ૨૮-૮-૪૬ ના રોજ પાદરા કસ્ટો પુસ્તકાલયના મંડળમાં બપોરે ૧૧ વાગે પાદરુ મહાલ શાળાપ્રિન્સિપાલ શ્રી. ચાન્ડીલાલ ચાહવાના પ્રમુખપદે મળી હતી. તેમાં દિસાબ નિવેદન મંજૂર કરાઈ, મત્રા-સ્ટાડિયમની નિમજ્જક થઈ, નવા વર્ષ માટે રૂ. ૧૩,૦૦૦ નું બજેટ મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું ઉપરાંત ચિટલાયન પરીક્ષા તા. ૨૫-૧૨-૪૬ ના રોજ સેવાનું ઠંવાઈ તે માટે "ફેનુમ"નું પુસ્તક પ્રમુક કરાયું હતું.

૩-હોલોઈ મહાલ પુ. મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૨૧-૮-૪૬ ના રોજ શ્રી પલાશામ પરીખના પ્રમુખપદે મળી સભામાં ૧૯૪૮-૪૯ ની સાલના દિસાબો-નિવેદન મંજૂર કરાઈ, ૧૯૪૬-૫૦ ની સાલનું બજેટ મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું, તથા નવું વ્યવસ્થાપક મંડળ ચૂંટાઈ, પ્રાંત પુ. મંડળમાં ૨ પ્રતિનિધિઓ મોકલવા કરાવ્યું હતું ચિટલાયન પરીક્ષા માટે પુસ્તક તથા તારાખ, એ માટે નિમણેલી સમિતિએ નજી કરી તાતુકાના પુસ્તકાલયોમાં ખુલ્લો આપવા કરાવ્યું હતું. તે નિપત થાય તે પુસ્તકની ૫૦ થી ૧૦૦ પ્રતો ખરીદવાનો નિર્ણય લેવામાં હતો.

૪-દહેગામ મહાલ પુ. મંડળની વાર્ષિક સભા દહેગામ મુકામે સ. રૂ. શાળાના મંડળમાં શ્રી રવિશંકર દાકરના પ્રમુખપદે મળી હતી તેમાં વાર્ષિક નિવેદનના દિસાબ મંજૂર કરવાનો, નવીન વર્ષ માટે વ્યવસ્થાપક મંડળ તથા માનદ પ્રચારકોની મનાવો, નવા વર્ષ માટે બજેટ મંજૂરીનો, પ્રાંત પુ. મંડળમાં મોકલવાના પ્રતિનિધિની નિમજ્જકનો, તેમ જ આમપંચાયતોને પુસ્તકાલયોને મદદ આપવા વિનંતિ કરવો અને એ મદ પુ. સ. સ. મંડળ-વિ. મા મોકલવાના કરાવો થયા હતા.

ઉપરોક્તો અને બાકીમાં વાચનપ્રચાર વધારવા અને તેનું નિવેદન રજૂ કરવા કરાવાયું હતું
૧૫૮]

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

મહેરાત નં. ૧/સન. ૧૯૪૯-૫૦

સ્વ. મોતીભાઈ નં અમીતના માનમાં સ્વ. શ્રી મો નં અમીનું સ્મારકમાળાની ગોળના વડે હોરાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળે રાજ કરેલી છે એનો ઉદ્દેશ પ્રતિષ્ઠા આપેલી સ્વર્ગસ્થની પુણ્ય તિથિએ વાર્ષિક વિષયનો કોષ ઉપયોગી ગ્રંથ પ્રકટ કરવાનો છે. આમથી ૧૯૪૯ ની માસમાં આવેલી પુણ્યતિથિએ પ્રકટ કરવા સારુ વિચારી, શ્રી, આરોગ્ય, શિક્ષણ, ચરિત્ર, પ્રવાસ વગેરે નેકાં વાંચન-મનરંજક સિવાયના કોઈ પેણ ગ્રંથની જરૂર છે, તથા કોષ ગ્રંથનું લખાણ કોષ લેખક ભાઈબેન પાસે તૈયાર હોય તો તે મંત્રી, રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ C/O મેન્ડ્રલ લાયબ્રેરી, વડોદરા, પ-૬-૪૯ નામે આપવા મુજબ સ્વીકારવાનાર મંથન હોયેલા પુસ્તક આઠ આનાથી એક રૂપિયા સુધીનો પ્રસ્થાવ અપવાદી, જોગવાઈ છે, જેની પદ્ધતિ નોંધ લઈ પ્રકાશન મુદતનું લખાણ મોકામાં મોકા ઓફિસના માસની ૧૫ મી સુધીમાં મંડળની ઓફિસે પહોંચી નહ તે પ્રમાણે મોકલી આપવા વિનંતિ છે

C/O મેન્ડ્રલ લાયબ્રેરી

વડોદરા, ૫-૬-૪૯

ના. નં. ચોકસી

સહમંત્રી,

વડોદરા પુ મંડળ

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૧૫૩ નું)

એન. એમ. ત્રિપાઠી લિ. મુંબઈ તરફથી

૧૬ કાવ્યમૌરસ—સ પાદક શ્રી હિંમતલાલ ગણેશજી અબ્દીઆ, મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

૧૭ ગ વાક્ષત—લેખક શ્રી અનંતરામ મ. રાજગી, મૂલ્ય રૂ ૪-૦-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

૧૮ બાલમિત્ર ગિજુભાઈ—લેખક શ્રી. સોમાભાઈ ભાવસાર, પ્રકાશક ચરેતર એનુકેશન સોસાયટી-ભાણુ, મૂલ્ય રૂ ૦-૮-૬.

૧૯ રમકડાં ધાતુ—લેખક શ્રી. વજુ કાટક, પ્રાપ્તિસ્થાન એન એમ કંકરની કુ મુબઈ મૂલ્ય રૂ ૫-૦-૦

૨૦ મીઠી અને મહેરામણ—લેખક શ્રી મગનલાલ શાપુજીભાઈ કલામદ, પ્રકાશક શ્રી મહાવીર પુસ્તકાલય, ગાંધીમાર્ગ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ ૧-૪-૦

૨૧ પ્રવાસી અને પુરોગામી—(ખલીલ ગિલાન કૃત) અનુવાદક શ્રી. ગજરાબેન નાયક, પ્રકાશક અમે સી કાકરી, વડોદરા મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

૨૨ અનાસક્તિયોગ—(નવી આવૃત્તિ) લેખક મહાત્મા ગાંધીજી, પ્રકાશક નવજીવન પ્રકાશનમ હિર, ગાંધીરોડ, અમદાવાદ મૂલ્ય ૦-૮-૦

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પચાસદાર પ્રાંત પ્રચારક ગ. જનબાઈ મધુભાઈ પટેલે માહે ઑગસ્ટ માસમાં નીચેના પુસ્તકાલયોની મુલાકાત લઈને તપાસણી મા' દફતરી તેમ જ પુસ્તક જોઈવણની અવ્યવસ્થા દૂર કરવાની કામગીરી કરી છે. વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની કામગીરી પણ બાળવી છે —

(૧) મુંદલ (૨) જોશીકુવા (૩) કેસીન્દ્રા (૪) લામપુરા (૫) શેરડી (૬) કિખનોડ (૭) પીપળા (૮) વાલવોડ (૯) સીસ્વા (૧૦) વાસણા (૧૧) વડાદરા (૧૨) કુવેલ (૧૩) જલુલ (૧૪) પીપળોઈ (૧૫) ટીખા (૧૬) કાણીયા (૧૭) કણજી (૧૮) ચમારા (૧૯) આમણગામ (૨૦) મળીરા (૨૧) સુવા (૨૨) રૂદેલ (૨૩) કારોળા (૨૪) રજોલી કામગીરી દિન (૨૫) રૂમર વાંચક આપેલા પુસ્તકો ૪૦૭

તપાસણી દરમ્યાન પ્રચારક બાઈએએ જે ખામીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે યતના સમજૂત આપી હોય તે તે દરેના યોગ્ય અમલ તોડી કરી નાખવા જે તે સંસ્થાના મંત્રી સામ્રથોને લલામણુ કરવામાં આવે છે

ના. નં. ચોકસી
સહમતી, વ. શે. પુ. મહળ

પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

બહેરાત અંક ૧૦/૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકોની લલામણુ કરવા આવતઃ—

જ્ય ન છાંની સવક હે વ તા નીચેના પુસ્તકો પુસ્તકાલયમાં વસાવવા, મંત્રીઓને અમારી લલામણુ છે

અ ન	પુસ્તકનું નામ	લેખક વા પ્રકાશક	કિ મત
૧	મધીમાર્ગ	પુરાતન જુવ-દરિદ્રજન આશ્રમ, સાબરમતી	૮-૮-૦
૨	The Power of Non-Violence	નવજીવન પ્રકાશનમ દિર-અમદાવાદ	૨-૮-૦
૩	Diet & Diet Reform	નવજીવન પ્રકાશનમ દિર, અમદાવાદ	૨-૦-૦

વરોદરા,
તા. ૩૮-૭-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
૨૬૬ બચાવક

સામયિક ઇહન

પંદરમી ઑગસ્ટે

કાપદા ધડનારાઓ !

તમે ક્યારે સમજશો કે કાપદા ધડવાથી તમે કેવળ કાપદાનો જન્મ જ માત્ર ધડો છો, વાદ સમજાવો છો. વાડાએ જિભા કરે. ડોઝ અને સોટા પિમદને મદદરૂપ નાના વિમદો સરળો છો ! અને વધુમાં શબ્દોના નિરર્થક નવા અર્થ ઉપજાવો છો ! શાસન કરનારી આવી સમજણ તમારી જાણે કે તમને કોઈ આપે છે ? આપનારાઓ જૂના દુસ્મનો તો ન હોય ? જરાક થોભો અને જુઓ તમને માણસજાતનું ખરું હિત હેયે વરસુ જ હોય તો તમે પરિસ્થિતિનો અભ્યાસ કરો અને પછી જ શબ્દબદલન સરળો.

એક કાપદો કેટલા માણસને કેવી કેવી અસર કરશે એનો ત્રીજીવટભયો અભ્યાસ શુ શુ માટે એ કહેનું ધૂબતા છે પણ એ ન સમજાવે એ શું છે ? ને છતાં એ જ કરવું એ શુ છે ? પણ આપણે સો અત્યારે એવી દુનિયામાં વસીએ છીએ કે જેમાં શબ્દોનું બદલન, સંસ્કારમય બનવાને બદલે, કેવળ એ વાકાકડીની રમખાતનું મેલન બન્યું છે !

કાષ્ટપણ ગળ્યાએ જઈને જિભા રહો. માણસો કાપદા થી ગીતે તોડી ચકાપ, તેવી વાતો કન્ટા હોય છે ! પળાય તેવી નહિ !

અને છતાંય કાપદા ધડનારાઓ કાપદાને ધડીને કાપદેસર થયેલા સતોષ લે છે ! આ કેવી વિચિત્રતા છે !

ઇતિહાસજો કહે છે કે દ્વેન્ય રેવોલ્યુશનની પૂર્વશૂંભિકામાં આ હતું ચીનની પરિસ્થિતિના જાણકારો કહે છે, ચીનને આ દસામાં લાવનાર આવા કાપદાઓ હતા.

અને છતાં કાપદાઓ ધડનારાઓ કહે છે કે આ કાપદાઓ જ આપણને જીવડે છે ! હે રાજનીતિજો ! અમારી જુદી કુઠિત યદ્દ ગદ્દ હશે પણ તમારી સતેજ જુદીથી 'ચોક' તો સિદ્ધાવલોકન કરો !

હે પંદરમી ઑગસ્ટ ! તે તારા અચળામાં આ સઘળું ક્યાં છુપાવ્યું હતું ? કે પછી એ સઘળું જ અમારામાં હતું ? અને અમે વાદના વેશે ગમેડાનો, જુદી ધારણ કરનારા હતા, તેમાંથી આ જાણ થતું હતું ? હે પંદરમી ઑગસ્ટ ! તને મેળવીને અમે આ મેળવીશું, એવી કાષ્ટએ આગાહી માત્ર કરી હોત, તો લોકો એને ગંડા ગણીને ધરિપનાનમાં મોકલી દેત !

અને આને જાણે એ આખી ઈસ્પતાલ છૂટી હોય તેમ સૌ બયાકાન્ત આજે જોઈ રહ્યા છે કે હવે કાલે કયો કાયદો આવવાનો હશે કે કયો સુધરવાનો હશે !

રેતીમાં છોકગણે રમત માટે બધે છે તેમ આ બધનો બાધવામાથી કોઈ દિવસ કોઈ નવરૂં જ નહિ થાય કે શું ? આ પુરાણો દેશ શું માણસોની આટલી વિપુલ વસ્તી છતાં માણસોના અભાવે નાચતે પથે દોરાશે ?

આવા સમયે રાજનીતિનો હોવા છતાં પ્રાંતીયવાદના એરને અટકાવવાનો કોઈ સમજ કાયદો કેમ થયો નહિ હોય ? કોઈ સમજ રાજનીતિજ્ઞને તમે આવા એની ઉપેક્ષા કરતો ઇતિહાસમાં જોયો છે ખરો ? અને છતાં આંહી તો આ એરને ફેલાવવાનો જાણે પ્રયાગ ચાલી રહ્યો છે ! એટલું જ નહિ, ભલભલા રાજપુરુષો એક પક્ષ કે બીજો પક્ષ સ્થાપવા બહાર નીકળ્યા છે, અને કોઈને જાણે, આ હવાદલ એર દેખાતું જ નથી ! એટલું જ નહિ, ભલભલા રાજપુરુષો એક પક્ષ કે બીજો પક્ષ સ્થાપવા બહાર નીકળ્યા છે, અને કોઈને જાણે આ હવાદલ એર દેખાતું જ નથી ! એટલું જ નહિ જે પક્ષથી પર હોવા જોઈએ, એવા પ્રધાનો આમાં પક્ષ લેવા બહાર પડ્યા છે ! આના કરતાં બીજો કયો મોટો વિનીષાત રાજનીતિય પુરુષોના હોષ શકે એ કોઈ કહી શકશે ખરું ?

(“ ભર્મિ-નવરચના ” માંથી)

—ધૂમકેતુ

જેમાં સમાયો છે ભગવાન શુદ્ધનો ધર્મોપદેશ એવું

ધર્મચક્ર

ભગવાન શુદ્ધના ધર્મચક્રની પ્રેરણા ભગવાન વિષ્ણુના સુદશન ચક્રમાં છે. અશોકને નામે એ ચક્ર જનતામાં જોળખાય છે એ વસ્તુ જ્ઞમ છે.

સમ્રાટ અશોકે તો જે સ્થળે ભગવાન શુદ્ધ પોતાના ‘ ધર્મચક્ર ’ ના ભવ્ય આદર્શનો પ્રથમ ઉપદેશ આપ્યો હતો, તે સ્થળે એ ચક્રને, પાષાણમાં મૂર્તિમત કરી તેને દરશ સ્વરૂપ જ આપ્યું હતું, તે તે પછીથી અશોકચક્રને નામે જોળખાયું.

ગૌતમ શુદ્ધનું તત્ત્વજ્ઞાન ‘ સૂત્ર ’, ‘ વિનય ’ અને ‘ અભિધર્મ ’ એ ત્રણ પીઠિકામાંથી મળે છે. સૂત્ર પીઠિકામાંના ત્રીજા સંયુક્ત નિકાયમાં શુદ્ધ ‘ ધર્મચક્ર ’ પબ્તન ‘નું પ્રતિપાદન કર્યું છે. ભગવાન શુદ્ધે સ સારને દુષ્કર્મ જોયો એમણે ચાર સ્તરો ઉચ્ચાર્યા : (૧) જીવન દુષ્કર્મ છે, (૨) દુષ્કર્મનું મૂળ ઇચ્છા છે, (૩) ઇચ્છાનાયથી દુષ્કર્મનાશ શક્ય છે અને (૪) ઇચ્છાનાશ માટે માર્ગ શક્ય છે.

આ માર્ગ તે અષ્ટાંગિક માર્ગ. એ આઠ અંગો તે સમ્પદદષ્ટિ, સમ્યક સંદેષ, સમ્યગ્ચાચા, સમ્યક કર્મ, સમ્યક આજીવ, સમ્યગ્બ્યાયામ (પ્રયત્ન), સમ્યક સ્મૃતિ (સંસ્મરણ અને ચિંતનું અવલોકન) અને સમ્યક સમાધિ (ચાર પ્રકારની ધ્યાનો)

આ ઉપરાંત વિશ્વનું દરેક કાર્ય કાષ્ઠક કારણથી જ નીપજે છે, આપણ માનવી-જીવન પણ એવી જ કાર્યકારણની પર પડે છે તેના બાર અકોડ છે જેને જીવનના પ્રતીત્ય-સમુત્પાતવાદ કહેવામાં છે, આ અકોડો તે અવિદ્યાથી સરકાર (પ્રવૃત્તિ), સંસ્કારથી વિજ્ઞાન (જ્ઞાણપણ), વિજ્ઞાનથી નામરૂપ, નામરૂપથી ધર્મસંયતન (મન અને પાંચ ઇન્દ્રિયો), ધર્મસંયતનથી સ્પર્શ (ઇન્દ્રિયવિષય-સંયોગ, સ્પર્શથી વેદના (સુખદુઃખ ઉપેક્ષા), વેદનાથી તૃષ્ણા તૃષ્ણાથી ઉપાદાન, ઉપાદાનથી ભવ (કર્મ), ભવથી જન્મ અને જન્મથી જરા, મરણ, શોક, પતિદેવ, દુઃખ, દૌર્ભાગ્ય તથા વિવિધ સુખલે છે

આમ સંખ્યાદષ્ટિએ ચાર સંયોગ, આઠ મર્ગો અને બાર અકોડો મળી કુલ ચોવીસ મુખ્ય તરવો છે. આ સમગ્ર તો ભગવાન જીવે ઉપદેશોના ધર્મ પરાબર સમગ્ર એમ છે ભગવાન જીવના ધર્મચક્રનું ને એમના ચોવીસ આરાનું આ રહસ્ય લક્ષ્યમાં લઈ આપણા રાષ્ટ્ર-જનમાં અગ્રાધિકારને નામે જીવનું ધર્મચક્ર ચાલવામાં આવ્યું છે

(તા ૭-૮-૪૬ના “જન્મભૂમિ” માંથી)

નાલાયક શબ્દો કયા ?

“તમને ઈશ્વર એવી શક્તિ આપે કે તમે આ દુનિયામાંથી ગમે તે બે મળે તો નાશ કરી શકો-એટલે કે સદ તર નાશ કરી શકો, જાણે એ કાષ્ઠ દિવસ હતા જ નહિ એવા કરી શકો, તો તમે કયા બે શબ્દો તદ્દન નાલાયક ગણીને ઊડાડી મૂકો ? બોલો ! શબ્દ જીવે એટલે એને ભગતી વસ્તુ જ ઊડી જાય બોલો !”

એક યુરુએ પોતાના શિષ્યોને આવો પ્રશ્ન પૂછ્યો પછી કોણની ગાલ ખેંચી એ બેઠા શિષ્યોમાં મોટી ચર્ચા થઈ રહી.

શિષ્યસમુદાય વિચારમાં પડી ગયો હતો કઈ એ વસ્તુ એરી કે જેને ઊડાડી મૂકવી જોઈએ દુનિયાને જેમનો કાષ્ઠ ઉપયોગ નથી, જે ન હોય તો દુનિયા વધારે સારી બને, એવી બે વસ્તુ કઈ ?

સૌ વિચારમાં પડી ગયા ‘કામ ક્રોધ નદિ ?’ કેટલાકે કહ્યું

‘પણ તો મોહન શું ? એ રહે એટલે એનું એ ?’

‘સારે એક તો લક્ષ્મી ! કાષ્ઠક બોલ્યો ‘પણ બીજી કઈ ?’

‘એક લક્ષ્મી તો બીજી વિદ્યા ! ઠીક છે, એ બે જાય, એટલે દુનિયા એક તો શીખ ભગતી થાય, તે ત્રિવા હોય નહિ, એટલે પછી એ શીખ પણ હમેશની થાય ! ત્યાં અણય વાદ !

‘પણ સારે ?’

‘લોભ, લાલચ !’

‘પણ લોભ છે તો પરાક્રમ મળ્યું છે, તેનું શું ? લોભ ન હોય તો સા મારે કાઈ કામ કરે ? એટલે મળ ન કરે ! એટલે કે આગસ ન કરે ?’

એક સૌથી નાનો શિષ્ય હતો તે બોલો યયો, સૌ તેની સમે જોઈ ગયા

‘હું તમને એક સવાલ પૂછું છું ગીતામાં કહ્યું છે ‘નિષ્કામ કર્મ’ દંતુ, ભક્તિ, જ્ઞાન, યોગ વર્ષા નિષ્કામ સાર્ગ તો જ માણ્યને માણ્યસાઈ પ્રત્યે આકર્ષણ થાય અને માણ્યસાઈ સ્થાપી-એટલે બધું સ્વપાક મળે !’

‘એ બધું તો ફીક પણ આતો જવામ આપો ને !’

‘તમે ઈશ્વરભક્તિ શું કરવા કરો છો ?’

‘નાનું ડોકરું સમજે તેવી વાત છે, ભક્તિ કરો તો સ્વર્ગ ન મળે !’

‘અને પાપી ક્યાં જવાના ?’

‘પાપી જવાના નકંમા !’

‘બસ, લોકો મારે આ જ કહેવાનું છે. આ બે સપ્તે કાઢી મૂકો સ્વર્ગ’ ને નરકને તો માણ્યો ને સત્કાર્ય કરે તે સ્વર્ગ મારે પણ ન કરે, ને નરકમાંથી બચી જવા મટે પણ ન કરે તો એ સમજે કે માણ્ય હાથ તે માણ્ય સાધારણ જ કામ કરે બીજું એનાથી થાય જ કેમ ? તો એ હવા બાપી જલ માણ્યસાઈ, હવાના જેવી કુદરતી ને બામક બની કે પવે જ ચાલે ! સુખ ! મારે આ બે તમામ સત્કાર્યનો હેઠ ઉઠાડી મૂકનારા ‘સપ્તે’ને દેશવરો આપો આપણે ‘સ્વર્ગ’ નું કામ નથી, નરકનું પણ કામ નથી મરણ પછી ને યતું હોય તે ભલે માય એટલે બધું.’

ચુરુએ તેની સામે જોયું ‘વત્સ ! તું ઠપ્પણી છે ? કાનો પુત્ર તું ?’

‘પ્રભુ !’ પેલાએ બે હાથ જોડ્યા ‘હું કેવળ આ પૃથ્વીને મારી માતા બાપુતા લીખ્યો છું. એથી વિશેષ મારી પોતાનાં મને કાંઈ બળ નથી !’

‘સારે આજથી તું મારો પુત્ર ! આઠી આવ, મારી પાસે’

—ધ્રુમકેતુ

મહત્ત્વાકાંક્ષા

એ શું છે ? ક્યાં વિચારણાની એ પ્રેરણા છે ? આપણી પાસે, આપણી સદગતામાં જન્મતી કોઈ મહત્ત્વાકાંક્ષાના દાખલા વણાયેલા પડ્યા છે ? એવાં મહાસાગી કાષ્ઠ કોણ હતા ?

અને મુશ્કેલીઓ ? એ સાચેસાચ મુશ્કેલીઓ જ હોય છે કે સદગતાના મોખાન છે ?

જીવનમાં સૌને સદગતા પ્રાપ્ત નથી શું ? એ સદગતા મારે પ્રયત્નો જરૂરી છે ? નવા વિચારો, નવી ભાવનાઓ. આવા નવા વિચારો/ક્યાંથી આવે ? આવા ક્યાં વિચારોએ તમાગમાં આકર્ષણો જન્માવ્યા છે ?

તમારા ધ્યેયને હંમેશ નજરમાં રાખતાં શીખો

તમારી ઉપયોગિતા ટેલો ? એ કેમ કરી વધારી સ્થાય ?

અને પ્રયત્નનું ફલ-શક્તિ કેળવો, સામનો કરતાં શીખો

સેવકની અગ્નિપરીક્ષા

એક પ્રેમાળ પત્નીએ પોતાના પતિને કહ્યું - “ તમે તો એમની સાથે અઘણ વરસો સુધી ગરીબોની મેવાનું કામ કર્યું છે પણ જેવમા પણ સાથે ગયા છો હવે તેઓ સરકારમાં પ્રધાન થયા છે એટલે તમને બૂલી બધા એમ અને નહિ તમે જરૂર એ તમારા પ્રધાનમિત્ર પાસે જઈને સેવાકામ કરવા માટે સાથ માગો ”

પતિએ શાંતિથી પત્નીની વાત સાંભળી લાધી, પણ ગભીરતાથી ઉત્તર દીધો

“ તારી વાન સાચી છે, પણ મેં એ પ્રયાસ કરી જોયો ને તેમાં હું સફળ નથી થયો ”

“ તો તું આપણે છેલ્લાં કેટલાયે વરસો સુધી સેવામય જીવન માણ્યું છે તેના આપણી સરકારને હવે કંઈ અપ જ નથી રહ્યો ? ”

પ્રેમાળ પત્નીનો સામે કંઈક વિશદપૂર્ણ નયનથી પ્રતિ જોષ જ રહ્યો તેના અંતરમાં કંઈક કુચ હતું. “ જના પૂર્વે શાંતિથી પોતાની વહાલસોઈ પત્નીને સમજાવવા માંડ્યું ‘ જો, તારી વાત સાચી છે પણ આપણે કોઈતેથી વાક કાઢવાનો નથી આપણે સ્વેચ્છાથી આજ પય’ત સેવાના માગ માં જીવન બતીત કર્યું છે હવે મનને કબુલિત કરીને આ સાથે ચિકૂત કરવું ? વળી, આપણે કયા કોઈના કહેવાથી આ સેવાનું જીવન સ્વીકાર્યું હતું ? ને જો આજે પ્રધાનો થયા છે તેઓએ પણ કયા વચન અપેક્ષા હતી કે તમારી સેવાની શક્તિનોયે અમે ઉપયોગ કરશું ? આપણે કોઈને અપજન નથી રહ્યો તેમા પ્રજા કે સરકારનો મને ભેદપણ દોષ નથી લાગતો. મને તો એમ લાગે છે કે આપણી જ કંઈક ક્ષતિ થોડી જોઈએ, નહિતર, સ્વચ્છ, સરળ નિર્માણ જીવન વરસો સુધી ગાળ્યા પછી આપણી આ શિયત હોય ? ”

પત્નીએ ગભીરતાથી પતિની વાત સાંભળી થોડી વાર અર્થપૂર્ણ મોન માંડ્યું છેવટે પતિનો સામે જોઈને તે બોલ્યા વગરજીણે રહી જ, નથી શકતી એવા મનોભાવ સાથે બોલી ઊઠી

“ પણ હવે તો હવે યામ છે પૂર્વેને પણ મીઠા તો હોરા જ જોઈએ ને ? આપણે સરળ જીવન બતીત કરીએ છીએ તેનું બોલિત જીવનમાં કંઈ જ અસંધાન નહિ હોય ? ધરમા હવે બે જ દિવસ ચાલે એટલું જાનાજ છે બાગકની સાગલી શી પણ નથી ભરી શકાઈ દૂધ ને શાકભાજી તો ક્યારનાયે ખાવાના બધા કરવા પડ્યા છે હજુમે કેટલીક કસોટીએ ચડતું છે ? તમારી બધા બહાર જ મેં પીએરથી મારાં જૂતાં ઘરેણાં મગાવીને વેચી નખાવ્યા તેના પૈસા પણ પૂરા થઈ ગયા હવે ક્યાં સુધી રાંક જોઈયું ? કોતીએ છીએ તેમાંથી મેં પૂરું નથી ચલુ હવે કરશું શું ? એ ખ્યાલમાં હું સતત મુઝાઉ છું . ”

બોલતાં બોલતાં પતિની સામે એકી નજરે જોઈ રહેતી પત્નીની આંખોમાંથી આંસુનો ધારા ચાલી સાડીના છેડા વડે આંસુ ભૂંજીને એ બોલી “ અને મારા મનમાં જે બધા છે તે કંઈ પણ રીતે હાર પામ્યાની કે નામીપાસ થવાની નથી આપણે ગરીબ બનીને ગહેવાનો સકલ્પ કર્યો છે તેને જીવનભર હઠતાપૂર્વક અવરજ વળગી રહીશું એ નિશ્ચિન વાત છે. મને મોજાંલોખ, ઘરેણાં કે મોટર નથી જોઈની પણ આપણે માટે હવે નિર્વાહના પણ સાંસાં પડવા માંડ્યાં છે એ કડુણ કથા કોની પાસે જઈને કહીશું ? કયા આપણું પ્રધાનમિત્રને આ કથા કહી સમજાવીયું ?

અમને માત્ર નિર્લક્ષ્ય પૂરું નો કાષ્ઠક કામ મને તેવી થોડી વ્યવસ્થા કરો .. ”

પત્નીનાં વેણુ સાંભળીને અને તેનાં પ્રેમાળ અશ્રુમાંથી વહી રહેલાં અશ્રુ જોઇને પતિ કંઈક અસ્વસ્થ બની ગયો.

પતિને સૂઝ ન પડે કે તેણે શું કરવું ? તે તદ્દન મૂક બની ગયો. રાત્રિનાં અધાગપછેડામાં તેણે પોતાના જીવનને જ પૂર્ણ શાંતિથી મરેલી લીધું ..

ઉત્તર હિંદના એક સુપ્રસિદ્ધ હિંદી દૈનિક ‘ભારત’ના તા ૬ ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૬ના અંકમાં આ અનાવ વિષે એક ખૂણે માત્ર દુકા સમાચાર છપાયા હતા.

‘શાહામાદ કે શુદ્ધી ગાંધીએ’ સેવાકાર્ય કર રહે એ વહ શ્રી મીતારામને આત્મહત્યા કરે અપના જીવન સમાપ્ત કિયા હૈ ..’

પુ.

(“પ્રજામંદુ”માં)

તમારાથી કેમ વંચાતું નથી ?

શાળા અને કોલેજના કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ પોતે સતત વાંચી ચક્રતા નથી એવી ફગિયાદ કરે છે અને એ અંગે કંઈક સલાહ પણ માગે છે. આમાંના કેટલાક તો એવા હોય છે કે જેઓ વાંચવાનો સાચો પ્રયત્ન કરતા જ નથી અને વાંચવાની શક્તિ માટે કદાચ જન્મથી અશક્ત રાખતા હોય છે. બેશક, કેટલાક એવા પણ હશે કે જેઓ આ મુશ્કેલીને પૂરા પડવા ખરા દિલથી ગંભીરતાપૂર્વક પ્રયત્ન કરતા હશે આ પ્રયત્નના ઉદ્દેશ માટે સૌથી મહેલો જરૂર તો એ છે કે વિદ્યાર્થીમાં પોતાની શક્તિઓનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કરીને પોતાની કરજ નબળાઈનો નિશ્ચયકૃતિ હોવી જોઈએ પોતાની શક્તિઓનો સર્વોત્તમ ઉપયોગ કરી વિના એને સતોષ જ ન થવો જોઈએ બીજાની સિદ્ધિઓ સંવે પોતાની મર્યાદાઓ કરવાથી એનો કશો દહાડો વળે તેમ નથી એનાથી તો ઉત્કૃષ્ટ એનો ચિંતા ન હક. વચરો

વાંચવાની અશક્તિનો પ્રશ્ન કેટલીક વાર તો પ્રમાદમાંથી જીતેો ચાલે છે, કારણ કે પોતાનો સમય એ કેટલી અણબોલ વસ્તુ છે તેનું એને જાન હોતું નથી જેઓ સખત વાંચે છે તેઓ પ્રસંગોપાત થોડો પ્રમાદ કરે કે આરામ લે તો તે તેમને માટે ઠીક છે, પણ આપણા મોટા જાગતા વિદ્યાર્થીઓ તો સમયની જગપણ કિમત પિછાન્યા વિના ગર્યા દાકે રાખે છે સિનેમા જોવામાં પણ ઘણો સમય ખર્ચ થાય છે અને પાછળ જે સમય ને શક્તિ ખર્ચાય છે તેમાં યોગ્ય પ્રમાણમાં હોતું નથી પરિણામ એ આવે છે કે અભ્યાસના કદાચો દરમિયાન પણ આવા વિદ્યાર્થીઓના મગજમાં એમની રમતોના, સિનેમાના ને બીજા કુટુંબના ઘોડાં દોડતા હોય છે, એટલે એમની માનસિક શક્તિ વેરવિખેર થઈ જાય છે ને અભ્યાસના તિથિ પર એમનું જ્ઞાન કન્દ્રિત થતું નથી વિદ્યાર્થીએ પોતાની તમામ કુટુંબોને ધમ્મમાં લેવી જોઈએ અને એમાંથી છૂટવાના પ્રયત્ન કરવા જોઈએ

બીજી શાળાના અભ્યાસ પૂરા થયે એટલે કોલેજમાં આવી નીકળવાનું પણ કશો અર્થ

નધા. વિદ્યાર્થીને પોતાના જીવનમાં ચોક્કસ ધ્યેય હોવું જોઈએ અને તે અનુસાર જ તેણે પ્રગતિ કરવી જોઈએ. પોતે શોના અભ્યાસ કરી રહ્યો છે, બાણી રહીને જીવનમાં શું કરવા માગે છે તેનો ખ્યાલ તેણે દીન દૃષ્ટિથી કરી લેવો જોઈએ અને તે અનુસાર પોતાની જાતને સંજોગ કરવી જોઈએ, પરાકાષ્ઠા સાક્ષ્ય એ કંઈ કેળવણીનું ધ્યેય નથી.

વિદ્યાર્થીએ પોતાના દૈનિક કાર્યક્રમનું ચોક્કસ ટાઇમટેબલ બનાવવું જોઈએ અને પહેલી વળવાના બધા પ્રયત્નો કરી છૂટવા જોઈએ. શરૂઆતનો કાર્યક્રમ બહુ હળવો હોય એ મલાહભર્યું છે, કારણકે જે જરૂરનું છે તે તો ક્રમિક વિકાસ છે. અભ્યાસના કલાકોમાં ધીરે ધીરે વધારો કરના જવું, પહેલાં જે અઠવાડિયામાં ૮ લે દરજ્જોનો અર્થો કલાક હોય કોઈ વાર નિરાશા સાવડો તો તેને ગણકારવી નહિ. જેમ જેમ ફતેહ મળતી જશે તેમ તેમ ઉત્સાહ વધતો જશે, સફળતા મેળવવામાં સફળતા જેવું બીજું એકપણ સાધન નથી.

ધર આમળ સમાવહાલાના સ બધોમા કંઈ ખામી હોય, કોઈના માટે અતરંગા ધર ધાલી જોઈલી અદેખાઈ હોય તો તેનો પણ ઉપાય થવો જોઈએ. આવી અદેખાઈથી નુકશાન આપજીને જ માય છે. આવી લાગણીઓને માર્ગ આપવો અને આપણી કાર્યશક્તિ ધટાડવી એ ખરેખર મૂર્ખાઈ છે.

બીજી બધી ટેવોની જેમ સુદર અભ્યાસ એ પણ એક ટેવ છે અને તેવ પાડી પડે છે નિયમિતતા, મહાવશે ને ચોક્કસ યોજના એ બધાનો અમા સમાવેશ થાય છે જે વિદ્યાર્થીની શક્તિઓ માટે તમને માન હોય તેની સાથે મેત્રી કરો તો તેમ તમારા લાભમાં છે. આપણા દુર્ભાગ્યે લાપચેરીનો ઉપયોગ તો બહુ જ ઓછા વિદ્યાર્થીઓ કરે છે. કોઈ કોઈવાર ટેકસ્ટ બુકને છોડીને લાપચેરીમાં જઈ બેસવાથી તમારો વાચનનો શોખ વધી શકશે. તમને ગમી જાય એવી ધણીય ચોપડીઓ ત્યાં પડી છે એ જાણીને તમે સાન દાશ્ય અનુભવશે.

તિબ્બત (તિબેટ)

દુનિયામાં સૌથી વધુ ઉંચાઈએ વસેલી તિબ્બતની શ્રુતિ અનેક રહસ્યોથી ભરપૂર છે. તેની વિશિષ્ટતાઓ તેની જ છે અને તેથી જ, અગમ્ય પહાડોમાં અને બરફમાં લપેટાયેલો હોવા છતાં એ દેશ દુનિયાના જિજ્ઞાસુઓની કુતૂહલવૃત્તિને હમેશાં આકર્ષીત રહ્યો છે. આજે ન્યારે શાન્તિપ્રિય તિબ્બત એક બાલુથી રાખવાદી ચીનથી અને બીજી બાલુથી સામ્યવાદી ચીન અને રશિયાથી ઝડકી ઝાંઘુ છે અને હિંદની દૃઢ શોધે છે, ન્યારે તેની અશાન્તિ દુનિયાના અખબારોમાં ચમકી છે ત્યારે આવો, આપણે આપણા પડોશી અને દુનિયાની અગાસી પર વસેલા દેશનો પરિચય કરીએ.

તિબ્બતનું સાચું નામ શું ?

તિબ્બતીઓ પોતાના દેશને બોડ કહે છે. બોડ ઉપરથી બોડ અને બોટ થયું. આપણી હદમાં હિમાલયવાસી અને તજેટીના લોકો તિબ્બતને બોટ અને તિબ્બતીઓને બોટિયા કહે છે. જે ઉચ્ચ પ્રદેશને પાર કરીને તિબ્બતમાં જવાય છે તેને તિબ્બતી ભાષામાં તો બોટ કહે છે. નામ બનાવવામાં કુશળ અંગ્રેજોએ તો-બોટનું ટીબેટ કર્યું. ઉત્તર હિંદુસ્તાનીઓ અને હિમા-

લયવામી લોકો તેને તિજમત કહે છે એટલે આપણે જો એ દેશને મોટા કે બોલ ન કહેવો હોય તો ટીબેટ કે તિબેટ કમતા જે પ્રચલિત છે તે તિજમત જ કહીએ

ભૌગોલિક દૃષ્ટિએ દુનિયામાં તિજમતને બેટા નદિ જડે તેની ખીણોની ઉંચાઇ ૧૨૦૦૦ થી ૧૭૪૦૦ શીટની વચ્ચે છે તેના ધાટ ૧૬૦૦ થી ૧૯૦૦૦ શીટ ઉંચા છે અને તેનાં ચિખરે ૨૯,૦૦૦ શીટ સુધી ઉંચા છે તિજમતને પ્રદેશ પ્રાગૈતિહાસિક કાળમાં દ્વિમાલ્યની જેમ મહાસાગરમાં ડૂબેલો હતો કાષ્ટ કાળે પ્રચલ બહુ પર્મા દરિયો હતી ગયો અને તેનું તળિયું ધરી વળીને પર્વતોની અસખ્ય હરમાળાઓ, ખીણો અને ઉચ્ચ પ્રદેશોએ ઊંચું ચડી આવ્યું. આજ પછી તિજમતમાં કમુદના અવસ્થા પર આરા પ્રાચીનાં કેટલાંક સરોવરો છે અને એવી ઉચ્ચ નય થત ક નાર બૂગભનાં અગ્નિના શ છે કેટલાય બિના પાણીના કાં છે—માત તિજમતમાં નદિ, આપણી હદમાં પછી તિજમતમાં નાના મોટા અસખ્ય સરોવરો છે

આવી ગગનચૂખી ઉંચાઈ હોવા છતાં તિજમતને વરમાન બહુ ઓટો મળે છે માત દશ જ ઇંચ, કારણ કે દિ મા આવેલા દ્વિમાલ્યની ઉત્તુંગ હારમાળાને ઓળંગીને વાંજો તિજમતમાં નથી જઈ શકતાં પરિણામે તિજમતના હવા ખૂબ ઠંડી છતાં ખૂબ સૂકી છે બિનાગામાં ઉંચાઈ અને સંજોગો પ્રમાણે ૪૦ થી ૯૦ ડીગ્રી ગરમી રહે છે. પરંતુ ગરમી અને ઠંડીમાં રોજ ભારે વધવટ થાય છે, જે બહાંગના પાત્રો મોને વિષમ લાગે આવા વિષમ પ્રદેશમાં ખેતીનું કામ જેનું કઠણ છે તેનો ખ્યાલ કરી શકે ખીણ । વહેતી નદીઓના કઠિ મધુર દ્રવ્યો પાકે છે, બાકી લયલગ આવે પ્રદેશ વનસ્પતિની વેરાન છે. ચિખરણમાં તે તિજમત બરફની ધવલ ચાદર ઓઢી લે છે આવી વિષમ પ્રકૃતિના કારણે તિજમત બહારનાં આક્રમણો રી બચી ગયું છે, જ્યારે મધ્યએશિયા અને ક પાર આક્રમણોથી રાજાયુ છે

દુર્ગમ પહાડો

દુર્ગમ પહાડો વચ્ચે, સરેરાશ ૧૬,૦૦૦ શીટની ઊંચાઈએ વમેલા તિજમતે હજુ સુધી નાચુગનો પ્રકાશ જોયો નથી અને બહાંગની દુનિયાએ તિજમત નેચું નથી કાઢ્યું કે પ્રવાહી પગપાલો ટુંદુર કે ચમરી પોહ પગ જ ચપ્પાં છે એ ઠંડી તથા પવન અસલ લાગે છે દુનિયાનાં સૌથી ઊંચા પર્વતશિખરો તિજમતમાં છે અને એશિયાની સૌથી મોટી નદીએ સિંધુ, બ્રહ્મપુત્રા, યાંગ્સે વગેરે નદીઓનાં મૂળ પછી તિજમતમાં છે દિમાલ્ય દિશામાં છે તે કનતાં તિજમતમાં ઘણો વધારે ફેલાયલો છે. આપણા પગમ પવિત્ર પાત્રાધાર દેલોસ અને માન-સરોવર પછી તિજમતમાં છે

તિજમતીઓના અર્થશાસ્ત્રમાં યાક (ચિમરી માય) અગત્યનું અંગ છે તેના વિના તિજમતમાં વ્યવહારમાં નંકામાં ચલ જાય ચમરી પોહ પરમાલ લાદીને વજ્રાસા લોકો સિદ્ધિઆન, ચીન અને હિંદ સાથે વેપાર કરે છે ચમરી ચાર્જદ્રુષ આપે છે અને તેના વાગના ત જુ બને છે આપણે ત્યાં દેવમદિશમાં જે ચમર હોય છે તે ચમરીનું મૂળકું જ છે તેના મૂળમાં હાડકા પર હાથો જડી લેનામાં આવે છે તિજમતનું ખીણું કિમતી પ્રાણી છે કમ્પ્ટી-અય મીન જંગલી પ્રાણીઓમાં હીપકા, રી જ, કમ ગ (જંગલી ગધેરા, જંગલી ગઢરી, વજ્રાસા વગેરે છે. તિજમતી માણસ ઘણો અડતલ છે. તમે દશ હજાર શીટ ઊંચે જવ એટલે ઠંડી અને ઠંડા પવન અસલ માને હવા પાનગી પડી જવાથી દારી જવાય. ટું પોતે ખાર હજાર ફીટ જુ ગર ચડતા ખૂબ હાંસી મેડેતા, પગ સરેરાશ સોળ હજાર ફીટ ઊંચે વસતાં તિજમતીઓ

ટાઠું પવન બૂખ અને યામ સહન કરવાની વિરલ શક્તિ ધરાવે છે તેમને માત્ર માખણવાળી ગરમ મ્હા જેમજે અને આ મળી એટલે તે બધી મુશીબતોનો સામનો કરશે.

તિજમતીઓના દયવસાયમા ધર્મગુરુ (લામા)નું પદ સર્વોચ્ચ છે વલુઆરા લોકો મોટા વેપારી હોય છે તેઓ યાકતા વાગમાથી શરૂ થી તણુઓમા રહે છે, તણુને જાણુ-મદી અને પણુનો નીચો વડો હોય છે વલુઆર દ્રોક પા કહેવાય છે ખેતી ઉપરાંત ઉન કાનવાનો ઉદ્યોગ પણ વ્યાપક છે એવા ઠંડા પ્રદેશમા કપામ અને સુતરાઉ કાપડ મળે નહિ અને કપડાં મામ પણ ન આવે. મૂર્તિઓ બનાવવાનો ઉદ્યોગ એવા ધર્મગુરુ દેશમા વ્યાપક હોય એમાં નવાઈ શી? માનવવશની દૃષ્ટિએ તિજમતીઓ મધ્ય એશિયાના ઘાસથી જવાયેલા મેદાનોમાં વસતિ પ્રાપ્ત મળતા આવે છે.

બૌદ્ધ મઠોમાં સામ્યવાદીઓ

તિજમતને ચીન સાથે સબધ છે, તે ઠરતાં મેગિલિયા સાથે વધુ સબધ છે, કારણ કે તિજમતના બૌદ્ધ મઠોમાં મેગે લિયન સાધુઓ ઠીક પ્રમાણમાં રહે છે. મેગિલિયા અને તિજમત વચ્ચે ખાસ કરીને બૌદ્ધ નાધુઓનો અગત્યવર પણ ઠીક છે આજે જ્યારે મેગિલિયા સાથેના આ સબધ તિજમતને બારે પડી નથી તેમ છાગે છે હમણા જ દવાઇ લામાએ જાહેર કર્યું છે કે તિજમતના બૌદ્ધ મઠોમા આશરવાદીઓ ઘૂમી ચલા છે તેના અર્થ હવે સમાજને તિજમતીઓને ચીનથી પ્રત્યે અવિદ્યાસ આશયુ-ગમ્પા તો છે જ, અને હવે રશિયન તથા ચીન અને મોંગોલ સામ્યવાદીઓ તરફની તિજમત ને નવો ભય જોડો થયો છે જે ચીનની ગણતંત્ર સરકારનું નામનું વચસ્વ પણ તિજમતમા રહવા દેવામા આવે તો તેને નાબૂદ કરવા તેનું સ્થાન લેવા સામ્યવાદી ચીનમાં આવે એ ભયથી તિજમતે સૈકાઓમા તિજમતમા રહેતા ચીનના તિનિધિમંડળને ઢાંચી કઢ્યું છે અને હિંદની મોડા (ગ્રેવા માટે હિંદ સરકાર સાથે વાટાઘાટ ચલાવી ગયું છે.

જ્યાં સત્તાતન બંધ પડી રહેતો હોય ત્યાં તેમે વનસ્પતિ અને ખેતીની અંદાશ કેમ કરી શકે? જોઈ મહેનતુ તિજમતી શો ટાની થકે લા ખેડ કરે છે, પરંતુ એક બરવા માં જોમ પૂરતી જમીન નથી તેમ પૂરતા માણસો પણ નથી કારણ કે વસતિમાં બૌદ્ધ સાધુઓ ઘણા છે અને બૌદ્ધ સાધુઓ પરણતા નથી, એટલે વિશાળ પ્રદેશના પ્રમાણમાં વસતિ અઠુ જ આછી છે-માત્ર ત્રીસ લાખની જ છે આથી અનાજ એટલું એ ધુ પકે છે કે બૌદ્ધ તિજમતમાં ઘણે ઠેકાણે એક-પતિવ્રતનો રિવાજ નથી બધા લાઈઓ વચ્ચે એક પત્ની હોય આવી સમાજ ગેનાનો હતુ સતતિનિયમન છે અને સતતિનિયમનો હેતુ ખોરાકની અછતનો સામનો કરવાનો છે.

તિજમતમા તત્તિપ્રથમથી ૫૦૦ સમાજ ચોક્કસ વર્ગમાં વહે ચાલે છે લામાઓ, ઉમરાવો, જાગીરદારો, ખેડૂનો આ વલુજનમાં તિજમતી સમાજના મુખ્ય અંગ છે વલુજનમાં આમડાની પોઠો પર મલ લાદીને પકાશના દેશ સાથે-મુખ્યત્વે હિન્દુસ્તાન સાથે-વેપાર કરે છે કાશ્મીરમાં હડાઈમાં થઇને, ઈન્ડોનામાં મરીનાં થઇ ક્રાઈમા તકન કાટ થતી ત્યાં પૂર્વમાં સિદ્ધ મધને હિન્દુતિજમતના વ્યવહાર માર્ગો આવેલા છે.

તિજમત ગરીબ દેશ છે, એને ખાલા અનાજ મળી, ગણુ તેની ધત્તીમાં વ્યાપકપણે સોનું છે. તિજમતથી હિન્દ આરતી નદીઓમા અહનિય મેનાની ગજકણો ધોવાન આવે છે. ખનિજોથી આ પહાડી પ્રદેશ અસાધારણ સમૃદ્ધ છે પણ એ ખનિજસમૃદ્ધિ અણખોદાયેલી પડી છે અને તિજમત હજારો વર્ષ પહેલાં દેશો એના ને આજ પણ પછાત-અણવિકસ્યો પ્રદેશ છે.

(“જનમશુભિ-પ્રવામી”માંથી)

વડોદરા રાજ્યનાં સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો અને

અનુક્રમ અંક	મહાસભુ નામ	મહાસભુ ગામો	સાળાવાળી ગામ	પુસ્તકાલયો મંબંધી હકીકત					
				કસ્ટો પુસ્ત- કાલય	કસ્ટો વા મહિલા પુ- બાળ પુ	કસ્ટો પુસ્ત- કાલય	કસ્ટો વા મહિલા પુ	કસ્ટો પુસ્ત- કાલય	કસ્ટો વા મહિલા પુ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
વડોદરા પ્રાન્ત.									
૧	પેટલાદ	૭૩	૭૨	૮	૧-૫-૩	૬૪	૦	૮૧	૬૮
૨	ભાદરજી	૩૧	૨૭	૧	૦-૧-૧	૨૭	૦	૩૦	૨૬
૩	વડોદરા	૧૧૯	૭૮	૩	૩-૦-૦	૭૮	૨	૮૬	૭૫
૪	ખાદરા	૮૨	૭૨	૨	૦-૦-૦	૭૨	૧	૭૫	૬૨
૫	કરજી	૬૮	૭૮	૧	૦-૦-૦	૮૦	૦	૮૧	૭૫
૬	કોમ્પા	૬૭	૪૮	૨	૦-૧-૧	૫૦	૦	૫૪	૫૨
૭	ચિનોર	૪૫	૩૬	૧	૦-૧-૦	૪૨	૦	૪૪	૪૨
૮	સાવલી	૭૨	૩૪	૧	૦-૦-૧	૩૬	૧	૪૨	૩૭
૯	વાઘોડીયા	૭૧	૨૮	૧	૦-૦-૦	૨૬	૫	૩૫	૨૮
૧૦	સંખેડા	૧૩૦	૪૬	૨	૦-૦-૦	૪૬	૧	૫૨	૪૫
૧૧	તિલકવાડા	૩૪	૮	૧	૦-૦-૦	૬	૦	૭	૬
કુલ									
		૮૫૨	૫૩૩	૨૩	૪-૮-૬	૫૩૬	૧૦	૫૮૭	૫૧૬
મહેસાણા પ્રાન્ત.									
૧૨	દહેગામ	૬૬	૪૧	૧	૦-૦-૦	૪૧	૦	૪૨	૩૧
૧૩	આતરડુંબા	૪૦	૧૮	૧	૦-૦-૦	૧૭	૦	૧૮	૧૬
૧૪	કડી	૧૨૧	૫૪	૧	૦-૦-૦	૫૪	૦	૫૫	૪૮
૧૫	કસોલ	૬૧	૫૧	૪	૦-૧-૦	૪૮	૧	૫૪	૫૧
૧૬	વિગપુર	૮૭	૬૪	૭	૦-૧-૦	૬૧	૧	૭૦	૬૧
૧૭	વિસનગર	૫૬	૪૦	૨	૦-૨-૧	૪૦	૦	૪૫	૪૪
૧૮	મહેસાણા	૮૪	૫૭	૨	૦-૦-૦	૫૭	૦	૫૬	૫૦
૧૯	સિદ્ધપુર	૮૧	૪૪	૩	૦-૨-૧	૪૨	૧	૪૬	૩૫
૨૦	ખેરાળુ	૬૧	૪૪	૪	૦-૧-૧	૪૬	૦	૪૫	૩૭
૨૧	પાટણ	૧૪૦	૪૩	૨	૧-૧-૧	૪૧	૧	૪૭	૩૬
૨૨	ચાણસ્મા	૧૧૩	૫૪	૨	૦-૦-૦	૫૫	૦	૫૭	૫૪
૨૩	દારીજ	૩૮	૭	૧	૦-૦-૦	૬	૦	૭	૫
કુલ									
		૧૦૩૮	૫૧૭	૩૦	૧-૮-૪	૫૦૧	૪	૫૪૮	૪૭૧

સને ૧૯૪૯-૫૦

સાંવૈજ્ઞનિક પુસ્તકાલય શાખા

વાચનાલયોની મહાલવાર સ ખ્યા અને તેમને અપાયેલી મદદ.

સરકાર મદદની વિગત		પ આપત મદદની વિગત		શેરા
કસ્ટો પુ. ને કસ્ટો વા ને મહિલા પુ ને બાલ પુ ને	આમ પુસ્તકાલયો તથા વાચનાલયોને	કસ્ટો પુ ને કસ્ટો વા ને મહિલા પુ ને બાલ પુ ને	આમ પુસ્તકાલયો તથા વાચનાલયોને	
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
૫૦૫૦-૦-૦	૧૮૪૭-૦-૦	૨૦૬૦-૦-૦	૧૩૮૯-૮-૦	૧ આ ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડ- ળને રા ૬૦૨) પ આપત મદદના આખ્યા છે.
૧૦૦૦-૦-૦	૬૨૪-૮-૦	૪૫૦-૦-૦	૭૬૯-૮-૦	
૧૩૧૦-૦-૦	૨૦૨૨-૮-૦	૧૬૦-૦-૦	૧૫૦૧-૮-૦	
૫૪૫-૦-૦	૧૭૧-૮-૦	૨૬૫-૦-૦	૧૩૩૨-૮-૦	
૫૦૦-૦-૦	૧૭૫૨-૦-૦	૨૦૦-૦-૦	૧૪૬૮-૮-૦	
૬૭૫-૦-૦	૧૧૨૪-૦-૦	૩૫૦-૦-૦	૮૬૪-૮-૦	
૬૩૬-૦-૦	૧૧૭૧-૦-૦	૨૮૦-૦-૦	૬૪૦-૦-૦	
૫૫૦-૦-૦	૧૦૬૫-૦-૦	૧૬૦-૦-૦	૮૦૦-૮-૦	
૫૦૦-૦-૦	૬૮૪-૦-૦	૨૦૦-૧-૦	૪૭-૦-૦	
૮૭૫-૦-૦	૧૨૭૧-૦-૦	૪૦૦-૦-૦	૮૬૫-૦-૦	
૨૦૦-૦-૦	૨૩૧-૮-૦	૧૩૦-૦-૦	૧૩૦-૦-૦	
૧૧૮૪૧-૦-૦	૧૩૬૦૩-૦-૦	૪૭૪૫-૦-૦	૧૦૬૫૩-૦-૦	૨ આ ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડ- ળને રા ૫૭૦) પ આપત મદદના આખ્યા છે.
૫૦૦-૦-૦	૮૦૨-૦-૦	૨૫૦-૦-૦	૬૫૫-૦-૦	
૧૫૦-૦-૦	૩૬૦-૦-૦	૧૫૦-૦-૦	૭૮૫-૦-૦	
૫૦૦-૦-૦	૧૦૬૧-૮-૦	૩૦૦-૦-૦	૮૫૫-૦-૦	
૮૦૫-૦-૦	૧૩૬૪-૦-૦	૪૭૫-૦-૦	૧૧૫૧-૦-૦	
૨૦૫૦-૦-૦	૧૬૨૨-૮-૦	૧૨૪૫-૦-૦	૧૨૫૭-૮-૦	
૧૨૬૭-૦-૦	૧૦૬૦-૦-૦	૭૫૭-૦-૦	૮૫૬-૮-૦	
૧૨૦૦-૦-૦	૧૨૬૫-૮-૦	૭૫૦-૦-૦	૧૧૧૦-૮-૦	
૧૩૮૦-૦-૦	૮૬૬-૦-૦	૬૭૫-૦-૦	૭૩૧-૦-૦	
૧૫૩૫-૦-૦	૭૪૮-૦-૦	૬૦૫-૦-૦	૫૩૫-૦-૦	
૮૬૫-૦-૦	૬૩૮-૮-૦	૨૦૦-૦-૦	૭૮૦-૦-૦	
૬૦૦-૦-૦	૧૩૬૩-૮-૦	૪૨૦-૦-૦	૬૦૪-૮-૦	
૧૦૦-૦-૦	૮૬-૮-૦	૧૦૦-૦-૦	૭૬-૮-૦	
૧૧૨૫૨-૮-૦	૧૧૬૬૦-૮-૦	૬૨૨૭-૦-૦	૬૨૦૩-૦-૦	

નવસારી પ્રાન્ત									
૨૪	નવસારી	૬૧	૪૩	૧	૦-૨-૧	૪૫	૧	૪૫	૪૮
૨૫	ગણદેવી	૩૦	૩	૨	૦-૧-૦	૩૪	૧૦	૩૭	૪૨
૨૬	પલસાણા	૫૨	૩૦	૧	૦-૦-૦	૩૨	૦	૩૩	૩૦
૨૭	કામરેજ	૭૧	૪૨	૩	૦-૧-૦	૪૧	૩	૪૮	૪૨
૨૮	મહુવા	૬૯	૪૦	૧	૦-૦-૦	૩૫	૦	૩૬	૩૦
૨૯	માગરોળ	૩૨	૨૦	૧	૦-૦-૦	૨૨	૦	૨૩	૧૫
૩૦	સોનગઢ	૨૨૧	૯	૧	૦-૦-૦	૬	૩	૧૦	૩
૩૧	બારા	૧૫૨	૩૪	૧	૦-૧-૦	૩૪	૦	૩૬	૨૫
કુલ		૭૮૯	૨૪૧	૧૧	૦-૫-૧	૨૮૯	૧૪	૨૬૩	૨૧૬
અમરેલી પ્રાન્ત									
૩૨	અમરેલી	૫૯	૪૯	૧	૦-૧-૧	૪૭	૧	૫૧	૪૮
૩૩	દામનગર	૨૬	૨૦	૧	૦-૦-૦	૧૯	૧	૨૧	૧૮
૩૪	ધારી	૨૭	૨૨	૨	૦-૦-૧	૨૧	૦	૨૪	૨૦
૩૫	ખાલા	૩૧	૮	૧	૦-૦-૦	૭	૨	૧૦	૭
૩૬	કોટીનાર	૬૪	૨૫	૧	૦-૦-૦	૨૫	૦	૨૬	૨૩
૩૭	ગતનપુર	૮	૬	૦	૦-૦-૦	૭	૦	૭	૬
૩૮	શીરકદા	૧	૧	૦	૦-૦-૦	૧	૦	૧	૦
૩૯	ઓઆમડળ	૪૪	૧૨	૨	૦-૨-૧	૧૦	૦	૧૦	૧૩
કુલ		૨૯૦	૧૪૩	૮	૦-૩-૩	૧૩૭	૪	૧૫૫	૧૩૫
કુલ એકઠર		૨૯૬૯	૧૪૩૪	૭૨	૫-૨૪-૧૪	૧૪૧૩	૨૫	૧૫૫૩	૧૩૮૮

ટીપ —સરકાર મહદની વિરોધ દર્શાવેલ.—

અ યાત્રુ સાથે પુસ્તકાલયોનાં મથનેા માટે સરકાર મદદ રૂા ૨૦૦૦૦)ની વડોદરા પ્રાન્ત માટે ૮૦૦૦) મહેસાણા પ્રાન્ત માટે ૭૦૦૦) નવસારી પ્રાન્ત માટે ૩૦૦૦) અને અમરેલી પ્રાન્ત માટે ૨૦૦૦) ની આપવામાં આવી હતી

આ વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મળને રૂા. ૧૬૦૦+૪૦૦ની સરકાર મદદ યાત્રુ સાથે આપાઈ હતી

વ રા નાં પુસ્તકાલયોને અને વાચનાલયોને અપાયેલી સગકાર-પ ચાલત મદદ [૧૭૩

૧૩૫૦-૦-૦	૧૩૧૧-૦-૦	૩૫-૦-૦	૮૨૮-૮-૦
૭૦૦-૦-૦	૬૪૧-૮-૦	૮૦-૦-૦	૨ ૯ ૦-૦
૫૦૭-૦-૦	૮૮૬-૦-૦	૨૦૦-૮	૬૮૬-૦
૫૦૩-૦-૦	૧૨૯૭-૦-૦	૬૫-૦-૦	૮૫૫-૦-૦
૨૦૫-૦-૦	૬૮૩-૦-૦	૨૨૫-૦-૦	૫૩૮-૦-૦
૧૦૦-૦-૦	૬૮૪-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૫૪૫-૦-૦
૧૩૫-૦-૦	૪૩-૦-૦	૦-૮-૦	૪૩-૦-૦
૫૭૦-૦-૦	૩૧૦-૦-૦	૦-૦-૦	૩૧૭-૮-૦
૪૦૮૩-૦-૦	૫૬૧૮-૮-૦	૭૩૫-૮-૦	૩૬૬૫-૦-૦
૨૦૦૦-૦-૦	૬૩૫-૦-૦	૬૨૫-૦-૦	૪૦૬-૮-૦
૫૦૦-૦-૦	૩૨૫-૮-૦	૧૦૦-૦-૦	૧૪૬-૮-૦
૬૩૦-૦-૦	૨૪૮-૮-૦	૩૦૭-૦-૦	૧૩૨-૮-૦
૧૦૦-૦-૦	૧૦૬-૮-૦	૧૦૦-૦-૦	૩૦-૦-૦
૩૦૦-૦-૦	૪૬૩-૮-૦	૩૦૦-૦-૦	૨૩૩-૮-૦
૦-૦-૦	૧૨૧-૦-૦	૦-૦-૦	૬૫-૦-૦
૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦
૧૭૨૫-૦-૦	૧૬૨-૮-૦	૨૧૭-૮-૦	૮૦-૮-૦
૫૫૫૫-૦-૦	૨૩૮૫-૮-૦	૧૫૪૨-૮-૦	૩૦૬૯-૮-૦
૩૨૭૩૧-૦-૦	૩૩૮૬૭-૮-૦	૧૩૨૪૬-૮-૦	૨૪૬૫૦-૮-૦

૩ આ ઉપરાંત વડોદરા
રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડ-
ળને રૂા ૨૭૦) પંચાયત
મદદના આપ્યા છે.

૪ આ ઉપરાંત વડોદરા
રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડ-
ળને રૂા ૧૫૮) પંચાયત
મદદના આપ્યા છે.

વડોદરા,
તા. ૫-૮-૪૬

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીય વ્યવસ્થાપક
પુસ્તકાલય ખાતા

ગયા અંકમાં પૃષ્ઠ ૬૨ પર સચવા નં. ૧/૪૮-૫૦ ની છપાઇ છે. તેમાં ઉલ્લેખાયેલા ગ્રામોની યાદી સ્થળ મંકાયને લીધે એ અંકમાં આપી શકાયેલી નહિ તે આ નીચે આપી છે. -ત ત્રી

વડોદરા પ્રાંત

૧ અરડી	તા. પેટલાદ	૧૨-૭-૦	૩૨ મગતણ	"	૬-૮-૦
૨ કાવીદા	"	૬૫-૦-૦	૩૩ ગોરિયાદ	"	૧૦-૦-૦
૩ પેટલી	"	૫૦-૦-૦	૩૪ રણુ	"	૧૫-૦-૦
૪ મલાતજ	"	૬૫-૦-૦	૩૫ સરસવણી	"	૧૪-૦-૦
૫ ભાજેન	"	૨૦-૦-૦	૩૬ સોખડાપુર્ણ	"	૨૦-૦-૦
૬ મુદરા	"	૨૦-૦-૦	૩૭ કંબોવા	તા. કરજળુ	૨૦-૦-૦
૭ ડોલો	"	૪૫-૦-૦	૩૮ દેવવાડા	"	૮-૮-૦
૮ પાડગોલ	"	૫-૦-૦	૩૯ શેપા	"	૧૫-૮-૦
૯ બેરીઆ	"	૨૦-૦-૦	૪૦ આલમપુર	"	૨૦-૦-૦
૧૦ મગરોળ	"	૫-૦-૦	૪૧ દેવાણુ	"	૧૨-૦-૦
૧૧ રામેલ	"	૨૫-૦-૦	૪૨ સામરા	"	૧૫-૦-૦
૧૨ માલાવાડા	"	૨૭-૦-૦	૪૩ કાસમપુર	"	૧૦-૦-૦
૧૩ પલોલ	"	૨૪-૦-૦	૪૪ નવી જીવરડી	"	૨૦-૦-૦
૧૪ જાલાબોરડી	"	૫-૮-૦	૪૫ મેસરાડ	"	૧૦-૦-૦
૧૫ વાલવોડ	ભાદરજી	૫૦-૦-૦	૪૬ કુરાઇ	"	૫-૦-૦
૧૬ મુવા	"	૧૦-૦-૦	૪૭ કોઠીઆ	"	૧૪-૦-૦
૧૭ કણુઝટ	"	૨૫-૦-૦	૪૮ કોતેપુરા	"	૫-૮-૦
૧૮ સખા	વડોદરા	૧૦-૦-૦	૪૯ અણુરજી	"	૧૫-૦-૦
૧૯ મો ન અમીનવા.	"	૬૦-૦-૦	૫૦ પીંગળવાડા	"	૧૪-૦-૦
૨૦ વિરોદ	"	૫-૦-૦	૫૧ બીમપુરા	ડોલોઈ	૧૦-૦-૦
૨૧ સમસાખાદ	"	૧૫-૦-૦	૫૨ ગોખલી	"	૧૫-૦-૦
૨૨ કોપલી	"	૧૦-૦-૦	૫૩ જનાલ	"	૫-૦-૦
૨૩ મોજલપુર	"	૧૦-૦-૦	૫૪ ડોલોઈ બાલ	"	૧૦-૦-૦
૨૪ રણોલી	"	૨૫-૦-૦	૫૫ " મહિલા	"	૧૦-૦-૦
૨૫ વરણામા	"	૨૫-૦-૦	૫૬ કરમાલ	"	૧૫-૦-૦
૨૬ પોર	"	૩૦-૦-૦	૫૭ નડા	"	૩૦-૦-૦
૨૭ અટલાદરા	"	૧૦-૦-૦	૫૮ બેરખાર	"	૧૦-૦-૦
૨૮ કરાલી	"	૨૫-૦-૦	૫૯ શિનોર મહિલા શિનોર	"	૧૦૦-૦-૦
૨૯ કાજલપુર	"	૧૦-૦-૦	૬૦ મોટા કરાલા	"	૫-૦-૦
૩૦ પોર	"	૩૦-૦-૦	૬૧ કુકસ	"	૨૦-૦-૦
૩૧ કોટજી	તા. પાદરા	૨૦-૦-૦	૬૨ બેખડી	"	૫-૦-૦
			૬૩ માલસર	"	૫-૦-૦
			૬૪ રાણીપુરા	સાવલી	૫-૮-૦

૬૫ સમલાવા રટે. સાવલી	૨૦-૦-૦	૧૩ એચાણુ તા. પલસાણા	૫-૦-૦
૬૬ સાવલી ખાત પુ ,	૩૦-૦-૦	૧૪ કોનોદ તા કામરેજ	૫-૦-૦
૩૭ સમલાવા ,	૨૦-૦-૦	૧૫ પરબ ,	૨૫-૦-૦
૬૮ આસોજ વાધોડીઆ	૫-૮-૦	૧૬ ખોલવડ ,	૨૫-૦-૦
૬૯ સંગિડોળ ,	૧૫-૦-૦	૧૭ ચીખલી ,	૫-૦-૦
૭૦ અલવા ,	૧૬-૦-૦	૧૮ માકણા ,	૫-૦-૦
૭૧ લીમડા વાધોડીઆ	૫-૦-૦	૧૯ પારડી ,	૫-૦-૦
૭૨ ગણેશપુરા ,	૫-૦-૦	૨૦ છુટવાડા મહુવા	૫-૦-૦
૭૩ સાકરીવા ,	૧૦-૦-૦	૨૧ લીંખાડા મંગરોળ	૫-૦-૦
૭૪ વડેલી ,	૧૭-૦-૦	૨૨ વેળ.છા તા. મંગરોળ	૨૫-૦-૦
૭૫ અમૃતપુરા ,	૧૦-૦-૦	૨૩ કટવા ,	૮-૦-૦
૭૬ નંદુર સંખેડા	૧૮-૦-૦	૨૪ મોસાલી ,	૮-૦-૦
૭૭ માધુ ,	૧૫-૦-૦	૨૫ રૂપવાડા બ્યારા	૫-૦-૦
૭૮ બોડેલી ,	૫-૦-૦	૨૬ કપુરા ,	૬-૦-૦
૭૯ ગુડીયા ,	૪૦-૦-૦	૨૭ કાંજી ,	૫-૦-૦
૮૦ રાજનમર ,	૬-૦-૦	૨૮ ચીખલવાવ ,	૧૫-૦-૦
૮૧ માકણી ,	૨૦-૦-૦	૨૯ બહેડ રાવપુર ,	૫-૦-૦
૮૨ મંગરોળ ,	૫-૦-૦	૩૦ કાકડવા ,	૧૦-૦-૦
૮૩ વામણા ,	૪૦-૦-૦	૩૧ ધકવાડા ગણેરી	૫-૮-૦
૮૪ ભાટપુર ,	૫૮-૦-૦	૩૨ વડસાગળ ,	૧૦-૦-૦
૮૫ સરડીઆ ,	૨૦-૦-૦	૩૩ ખીલીમોરા મહિલા ,	૧૦૦-૮-૦
૮૬ છુનેહા તીલકવાડા	૮-૮-૦	૩૪ હળવા મહુવા	૨૫-૦-૦
		૩૫ વાક ,	૧૫-૦-૦

નવસારી પ્રાંત

અમરેલી પ્રાંત

૧ તળોદ તા નવસારી	૧૦-૦-૦	૧ કેરાલા અમરેલી	૮-૦-૦
૨ સાગરા ,	૫-૦-૦	૨ ખીત્રડીઆખારી ,	૫-૦-૦
૩ પાંચરા ,	૫-૦-૦	૩ તરક તલાવ ,	૫-૦-૦
૪ કોલી ,	૫-૦-૦	૪ મોટા મોડવાડા ,	૧૪-૦-૦
૫ નવસારી આળ ,	૨૫-૦-૦	૫ વાંકીઆ ,	૧૧-૦-૦
૬ વીરાવળ ,	૫-૦-૦	૬ નાના રાજકોટ દામનમર	૫-૦-૦
૭ ભાદા ,	૨૭-૦-૦	૭ આલીદર તા. કોડીનાર	૧૦-૦-૦
૮ સીસોદરા ,	૫૦-૮-૦	૮ કાજ ,	૫-૦-૦
૯ છટાળવા તા પલસાણા	૧૦-૦-૦	૯ ચાંદપુર તા રતનપુર	૫-૦-૦
૧૦ તાંતીચેયા ,	૧૦-૦-૦	૧૦ ભાડેર તા ધારી	૨૫-૦-૦
૧૧ વડવા ,	૫-૦-૦	૧૧ ચાંદ્રદ તા. અપરેલી	૧૦-૦-૦
૧૨ સોયાણી ,	૫-૦-૦	૧૨ દુપણી તા. આખામડળ	૮-૮-૦

જુદાં જુદાં ફોર્મની ચાદી

નમુનો નંબર

(આ પહેલાંના ભાવ રદ મર્મજના)

(૧) કચેરા રજીસ્ટર	(ગુજરાતી)	ધા ૧ (૪ નંગ) ના રૂ ૧-૨-૦
(૨) " " "	(અંગ્રેજી)	ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૩) નામવારી (કસ્ટાવારી) રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૪) વિષયવારી રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૫) કર્તાવારી રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૬) ઇસ્તુ શુક અડધા કાગળની		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૬) ઇસ્તુ શુક પા કાગળની		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૭) વર્તમાનપત્રો અને માસિકોનું રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૮) વચ પદાં પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ મળવાનું પત્રક (કચેરા પુસ્તકાલય માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૯) સિલકી સામાનનું પત્રક		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૧૦) હાજરી પત્રક		૮૦ પાનની ચોપડી રૂ ૧-૦-૦
(૧૧) સૂચના ચોપડી		નંગ ૧ (૪૦ પાન) ના રૂ ૦-૧-૦૦
(૧૨) વીઝીટ ચોપડી (વીઝીટશુક)		નંગ ૧ (૪૦ પાન) ના રૂ ૦-૧-૦૦
(૧૩) બારનીશી		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૧૪) સજાના કામની નોંધ શુક		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૫) પાવની શુક		નંગ ૧ (૧૦૦ પાન) ના રૂ ૦-૧-૦૦
(૧૬) અરજ અને જામીનગીરી ફોર્મ		ધા ૧ (૬૬ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૧૭) પાવતીના ફોર્મ		ધા ૧ (૬૬ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૧૮) ઇચ્છુ નંબર અને તારીખ નોંધવાની પટ્ટીઓ		૧૦૦૦ નંગ ના રૂ ૪-૦-૦
(૧૯) પુસ્તકોનું રજીસ્ટર (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૦) વાચકોની ખાતાવહી		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૧) વાચકોનું રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૨૨) પુસ્તકની બાબતોએ અદા ચોડવાની શ્રીમત મહાગામ સા ના ફાટાવાળી પટ્ટીઓ		૧૦૦૦ નંગના રૂ ૪-૦-૦
(૨૩) પુસ્તક ઉધરાણીના કાર્ડ		૨૫ નંગના રૂ ૦-૪-૦
(૨૪) પુસ્તકની માગણીના કાર્ડ		૨૪ નંગના રૂ ૦-૪-૦
(૨૫) વચપદાં પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ રાખવાનું પત્રક (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૨૬) પુસ્તકના પૂરે ચોડવાની નંબર લખવાની પટ્ટીઓ		૪ પાનના રૂ ૦-૧-૬
(૨૭) નામવારી રજીસ્ટર (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦
(૨૮) વિષયવારી રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ) ના રૂ ૧-૦-૦

લખો—પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિં

પો. બો. નં. ૧૦, —સર્વપુરા, વડોદરા

અનુક્રમ

આ વિલખ શાથી ?	૧૭૭
સાહિત્ય સંજિનું અવનવું	૧૭૮
હિંદી, પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ	૧૮૧
પુસ્તકાલયના પગથારથી	૧૮૫
લિલ્લા પુ મંડળની સભાઓ-હેવાતો	૧૮૬
પુસ્તક પરિચય	૨૦૬
નવીન શાલ	૨૦૯
પુસ્તકાલય નોંધ	૨૧૦
વ રા પુ મંડળની જાહેરાત	૨૧૧
પુસ્તકાલય ખાત ની જાહેરાત સચવા	૨૨૬

સામયિક ટોહન

રાજ કરવું હોય તો	૨૧૩
સમર્થ પ્રયત્ન	૨૧૫
વહેમના જાણા	૨૧૭
થી વિનોબા બાવે	૨૨૧

૧ વાર્ષિક લવાજમ

દેશમાં રૂ. ૩-૮-૦

૧૨રેશ રૂ. ૫-૦-૦

છટકે નકલ રૂ. ૦-૧-૦

વાલજીભાઈ નારણભાઈ અમીન (બી કૉમ)
મંત્રી, પુ. સ. સ. મંડળ લિ. વડોદરા.

તબી :

મણિલાલ

“સસ્તું સાહિત્ય એટલે ઉંચામાં ઉંચું સાહિત્ય”

સ્વામી સમતીર્થ	સ્વામીશ્રીના ઉપદેશો.....પાન ૫૬૪	શ. ૩-૦-૦
તુકારામ ગાથા :	વિસ્તૃત ચરિત્ર..... ૬૭૨	શ. ૩-૮-૦
ચૈતન્ય મહાપ્રભુ	એ પ્રયોગો ભક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યપ્રેરક	
ભારતની દેવીઓ	અભિજ્ઞાનું સરળ ભાષાંતર.....પાન ૧૮૪૦	શ. ૬-૦-૦
	ત્રણ પ્રયોગો વિસ્તૃત ચરિત્ર.....પાન ૧૫૬૬	શ. ૮-૦-૦
	પ્રાચીન યુગનાં ૧૩૩ સતીચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
	મધ્યયુગનાં ૨૪૬ એતિ. ચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
	અર્ધપ્રાચીન યુગનાં ૧૬૬ ચરિત્રો	શ. ૩-૦-૦
સ્વ. પદિયારકૃત સેટ	ત્રણ ભાગમાં કુલ ૨૨૬૮ પાનનું વાંચન	
	સોરાષ્ટ્રના મહાદુર લેખક સ્વ પદિયારનાં	
	ધર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન, કર્મ, સત્ય ન વગેરે	
	માટે ભોમિયારપ ઉત્તમ ૭ પુસ્તકોના	
	સેટ, કુલ પાન ૨૦૨૦,	શ. ૧૪-૦-૦
	છટક દરેકના પાન ૩૦૦ ઉપરના દરેકનો	શ. ૨-૦-૦
શ્રીમદ્ શંકરાચાર્ય કૃત	મોહમુદ્ગર ને બીજાં દશ રત્નો ૧૬૮	શ. ૧-૦-૦
સરળ ભાષાંતર સાથે	ચત્તરશોધી ને બીજાં ચાર રત્નો	
 પાન ૨૦૦	શ. ૦-૧૨-૦
	સ્તોત્રસ ગ્રંથ ભક્તિ ને વેદાંતનાં સ્તોત્રો સરળ	
	અર્થ સાથે	પાન ૨૦૦ શ. ૦-૧૦-૦
	વિવેકચૂડામણિ	પાન ૧૬૦ શ. ૦-૧૨-૦
એકનાથી ભાગવત :	મહાન ભક્ત એકનાથનો ભક્તિમાર્ગનો	
	અભેડ ગ્રંથ.	પાન ૬૦૦ શ. ૫-૦-૦
આખાહરણ :	મહાકવિ પ્રેમાનંદ કૃત	પાન ૧૨૨ શ. ૭-૮-૦
નળાખ્યાન :પાન ૧૩૬	શ. ૧-૦-૦
ગીતા પુરુષાર્થબોધિની.	એ “પ્રયોગ પ.” સાંતવલેકરજીની વિ	
	દીક્ષા સાથે મૂળ શ્લોકો, પદ્યો અને	
	અર્થ સાથે	પાન ૧૦૬૮ શ. ૧૨-૮-૦
વિચારમાગર	વેદાંતનો પ્રાકૃત મય	પાન ૪૦૦ શ. ૩-૦-૦
શ્રીરમણ મહર્ષિ	સુધારા વધારા સાથે બીજી આવૃત્તિ	
	ચરિત્ર.....	પાન ૨૧૬ શ. ૨-૦-૦
પર્યામ : સ. ૨૦૦૬	આજેના મંગલો-સસ્તું સાહિત્યનું	
	શુદ્ધ મહાધર્મીય કિંમત માત્ર	
	નવ આના	

પર્યામમાં આવતી સામાન્ય માહિતી અને તિથિવાર કોષોએ ઉપરાંત તહેવારોની ઉત્પત્તિનો ટૂંકો ઇતિહાસ, બારે માસના તહેવારો અને મનોની માહિતી, મુદ્દતો, બાર માસનું ફળ, રાશિફળ, દિનદશાનો કોઠો, રેલવે તથા ટપાલની ટૂંકી માહિતી, સત્તક નિર્ણય, જાહેર તહેવારો, ઇત્યાદિ અનેક ઉપયોગી વિષયો આપી છે કે નવ આના.

૩૬-૬૩૩ X ૧૦, પાન ૧૧૨, મૂલ્ય રૂ. ૦.૧૦ પો. રૂ. ૦)૨

સસ્તું સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય

૬. બદ્ર પાસે, પો. બો. નં. ૫૦, અમદાવાદ અને હાથી બીરિંગ,
ત્રીજો માળ, કાલ્યાણવી રોડ-સુબર્ષ, ૨

શિષ્ટ અને સંસ્કારી સાહિત્ય

‘૧૯૪૨’

આઝાદીની લડતનું વીર અને
કરુણ રસ બહુ નાટક
રૂ. ૨-૦-૦

*

પાંજરા પોળ

શ્રી ચન્દ્રવદન મહેતા કૃત
લમસ રથા સામે લાલ બતી
ધરતું હાસ્યભરપૂર નાટક
રૂ. ૨-૦-૦

*

સમરભૂમિ

હાંડીકૃતના દિવસોની દિલ્લય-
રૂપ રસિક રાષ્ટ્રીય નવલકથા
રૂ. ૨-૦-૦

*

શ્રી. સુનીલાલ મહિયાકૃત
હું ને મારી વહુ

રમુજની રંગત રેલાવતું
તખ્તા લાયક નવું નાટક
રૂ. ૧-૮-૦

*

પાવક જવાળા

૧૯૪૨ ના મુક્તિજંગની
ગરદાજ નવલકથા
રૂ. ૩-૮-૦

જય ગિરનાર

સચિત્ર પ્રવાહી પ્રવાસવર્ણન
રૂ. ૧-૦-૦

*

ધૂધવતાં પૂર

રૂપ સામાજિક વાર્તાઓ
રૂ. ૪-૮-૦

મેના પોપટ

શામળ ભટ્ટની મનોરંજક
કોતુકભરી વિલક્ષણ વાર્તાઓ
રૂ. ૩-૮-૦

*

મોલનાં પાણી

નારીત્વની મમલતા અને
માનવતા આલેખતી સળંગ
રંગભરી પ્રણયકથા
રૂ. ૨-૮-૦

*

આચાર્ય આનંદ-

શંકરલાઈ

શ્રી. રતિલાલ મો. ત્રિવેદીલિખિત
જીવનરેખા અને સંસ્મરણો
રૂ. ૨-૮-૦

*

અવિનાશ વ્યાસકૃત

મેઢીનાં પાન

પ્રેક્ષકોની પ્રશ્ન સા પામેલી
નવ જૈન-ગીત-નાટિકાઓ
રૂ. ૨-૮-૦

*

દૂધગા

લોકપ્રિય ગરબા અને ગીતોનો

મમક્રમ ‘ગુણસુદરી’ અને
બીજી દિશ્મોની ગીતો સંલિપ્ત.

ત્રીજી આવૃત્તિ

રૂ. ૩-૦-૦

*

અર્વાચીના

રંગભૂમિ રસિકોની રમણીલા
રૂ. ૧-૦-૦

નવીના

શરદ્દશાસુ કૃત નારીજીવનની
કરુણમ ગલ નવલકથા
રૂ. ૫-૦-૦

*

ગુજરાતણુને પગલે પગલે

ગુજર્નીનારીના વિકાસની
સળંગ રોમાંચક ધડતરકથા
રૂ. ૨-૮-૦

*

રસોઈનું રસાયણ

પાઠશાસ્ત્ર ઉપરાંત સુવાચક,
ખાણઉકેર, ધરવેદ, ખોરાકના
ગુણદોષ વગેરે ઉપયોગી માહિતી
સાથે સુધારેલી ત્રીજી આવૃત્તિ
રૂ. ૩-૧૦-૦

*

ગુજરાતી સાહિત્યની

રૂપરેખા

અપભ્રંશ કાળથી આજ સુધીના
સાહિત્યનું રસિક રેખાદર્શન.
કર્તા શ્રી. વિજયરાય ક. વેલ
રૂ. ૩-૧૨-૦

*

ગદ્યાક્ષત

પ્રા. અનંતરાય મ. રાવળના
સમતોલ અને તલસ્પર્શી
વિવેચનલેખોનો સંગ્રહ છપાય છે

*

પ્રારબ્ધના પાસા

રોમાંચક અને ભેદભરી રસિક
સામાજિક નવલકથા
રૂ. ૪-૮-૦

એન. એમ. ત્રિપાઠી લિ.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, અમદાવાદ

ભારતીની નવી ફૂલછાબ

શ્રી. કે. મા. મુનશી

પૃથ્વીવલ્લભ :	કિંમત રૂ. ૨-૮-૦
પરશુરામ ગુજરાતના સાહિત્ય-ધર્મ-હાસમાં અદ્ભુત પ્રકાશન એક મહાન યુગસ્થાની ગ્રેમ-શૌર્યભરી નવલકથા ‘લોમહર્ષણી’ના અનુસંધાનમાં પ્રગટ થયું છે	કિં ૫-૮-૦
રાજાધિરાજ (નવી આવૃત્તિ)	૭-૦-૦
ગુજરાતનો નામ	૭-૦-૦
વેરની વમુલાત	૬-૦-૦
જય સોમનાથ	૫-૦-૦
ડા. મધુરિકા	૧-૪-૦
કાકાની ચશી	૧-૮-૦
સ્વપ્નદ્રષ્ટા	૫-૦-૦
લોમહર્ષણી	૪-૦-૦
જીવનમાંથી જડેથી	૫-૦-૦

શ્રી. અવેરચંદ મેઘાણી

વેવિશાળ (નવલકથા)	૩-૦-૦
ચૂંદડી સાગ ૧-૨ : લગ્નગીતોનું નવું સંસ્કરણ-કિંમત રૂ. ૩-૦-૦	
રઠિયાળી રાત બા ૧ થી ૪ * જીવનની ગતોને અજવાળનાગ ગીતો કિં. રૂ. ૭-૮-૦	
ગુજરાતનો જય બા ૧-૨ વસ્તુપાલ તેજપાલના સમયની ઐતિહાસિક નવલકથા કિંમત રૂ. ૬-૮-૦	
પ્રતિભાઓ * રૂપેરી પડાઓ ઉપર ગંગાડી ગયેલી સુદૃઢ વાર્તાઓ કિં. રૂ. ૨-૮-૦	
એગીઆતુ કલંક કિં રૂ. ૨-૮-૦	
અપરાધી (નવલકથા) કિં ૪-૮-૦	
હંગેરીનો તારણહાર ૧-૮-૦	

શ્રી. ધૂમકેતુ

ગુજરાતના ધરેધરનું રસભર્યું વર્ણન થઈ પડેલી ગૂર્જર મહારથીઓના વિજય-શૌર્યની કથા ગ્લુ કરતી ચોલુક્ય નવલકથાવલિનાં ત્રણ પુષ્પો	
વાચિનીદેવી	૪-૮-૦
ચૌલાદેવી	૪-૮-૦
રાજસન્યાસી	૪-૮-૦
કર્ણાવતી	૮-૮-૦
રાજકન્યા	૪-૮-૦
જયસિંહ સિદ્ધરાજ	૪-૮-૦
ત્રિભુવનગંડ સિદ્ધરાજ જયસિંહ	૪-૮-૦
અવતિનાથ સિદ્ધરાજ જયસિંહ	૪-૮-૦
વાતાયન	૨-૮-૦
આકાશદીપ	૩-૦-૦
પરિશેષ	૩-૦-૦
પૃથ્વીશ	૩-૮-૦
પમદ હી	૩-૮-૦

શ્રી. જયભિખુ કૃત

પારકા ઘરની લક્ષ્મી કિં. રૂ. ૩-૮-૦	
જુના અને નવા જમાનાની સ્ત્રીના જીવનની વિધિવિધ દષ્ટિકોણથી ચર્ચા કરતી નવલિકાઓ	
બેઠા બળવો	૨-૦-૦
ઝાંસી-રાણી	૨-૮-૦
ગ્રેમભક્ત કવિ જયદેવ	૪-૦-૦
ભગવાન નૃપસદેવ	૪-૮-૦
વીર ધર્મની વાતો	૨-૮-૦
વિક્રમાદિત્ય હેમુ	૫-૦-૦
ભાગ્યનિર્માણ	૩-૪-૦
ગમ ગુજરી	૧-૮-૦

ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય : ગાંધી રસ્તો, અમદાવાદ

ગૂર્જરીનો નવીન ગ્રંથ-ફાલ

નવજીવનનાં નવા પુસ્તકો

[શ્રી. પ્રભુદાસ જગનલાલ ગાંધી]

જીવનનું પરિહાસ

૮-૦-૦૦

(ગાંધીજીના સત્યાગ્રહી જીવનનો ઉત્પત્તિ)

*

ગાંધી સાહિત્ય સૂચિ ૩-૪-૦૦

ગાંધીજી અને તેમના વિશેનાં

દેશની અને અંગ્રેજી ભાષામાં લખાયેલા

પુસ્તકોની વિગતવાર માહિતી

મહાદેવલાલની ડાયરી (પૃ ૧ હુ) ૪-૮-૦૦

આરોગ્યનાં આવી (ગાંધીજી) ૦-૧૦-૦૦

સત્યાગ્રહીઓનો ઇતિહાસ ૧-૦-૦૦

સાબરમતી સત્યાગ્રહ આશ્રમની સ્થાપના

વિકાસ અને તેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું બ્યાન

આપણું પુસ્તક

લોકશાહી ૨-૦-૦૦

સ સાર ને ધર્મ ૨-૦-૦૦

સત્યાગ્રહની મીઠાસા ૩-૦-૦૦

શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ ૧-૪-૦૦

શ્રી. ગુણવંતરાય આચાર્ય

શ્રી સુભાષચંદ્ર બોઝ

જન્મથી માંડી આજસુધીની તવારીખ

આપતો સુદ જીવનપરિચય ૩ ૨-૮-૦૦

પુત્રજન્મ (નવીન આવૃત્તિ) ૪-૮-૦૦

નવાં પુસ્તકો

આધ્યાત્મિક એન. એમ. શાહકૃત

હુઈ પાશ્ચર ૨-૦-૦૦

મેડમ ક્યુરી ૨-૦-૦૦

શ્રી. મનુભાઈ જોધાણી

ગામના ગોદરે ખાળીઓ, પળીઓ ને

ખડેરા નીચે દટાએલી ગ્રેમ—શૌચભરી

સાદસચ્ચાઓના સુદર સમ્રોહો

રોમરડી વિભૂનિઓ (નવી આવૃત્તિ) ૨-૪-૦૦

મોરડી જવાહીર ૩-૦-૦૦

શૌચના તેજ ૨-૮-૦૦

કુમારોની પ્રવાસકથા ૧-૮-૦૦

કાળાઆર અને બીજી પ્રાણીકથાઓ

૨-૮-૦૦

મુન્દરીઓનો શણગાર ૪-૦-૦૦

ખાટીમીઠી બાળવાતો પ્રાય-

મિત્ર શાળાઓમાં લોકપ્રિય થઈ

પડેલી વાર્તાઓ ૧-૪-૦૦

નવા પુસ્તકો

કાળીદાસનાં ત્રણ નાટકો ૫-૮-૦૦

રણજીતલાલ ને બીજા નાટકો ૨-૮-૦૦

કૃવાતો જ સારાં ૨-૦-૦૦

ભાસી-ભાણેજ ૩-૦-૦૦

ઉન્મેષ (ધનુલાલ ગાંધી) ૩-૦-૦૦

ધર્મોનું મિત્ર (રાધાકૃષ્ણન) ૫-૦-૦૦

(વધાર્થી વાચનમાળા

(પાચમી શ્રેણી) ૪-૦-૦૦

સુધરેલી નવી આવૃત્તિ

ફળજાહની વાડી (સોમાગાંધી) ૨-૮-૦૦

પ્રભાસ-સોમનાથ (રત્નમણિરાવ) ૪-૦-૦૦

ભાઈબીજ (ધી. ધ. શાહ) ૪-૦-૦૦

જનેતાનાં ફર્દો (જડુભાઈ) ૩-૮-૦૦

વોદગાથી ગ ગા (ગદુલજી) પશ્ચિમથી

પૂર્વ તરફ આપણને દેરી જતી વાર્તાઓનો

સુદર સમ્રોહ કિ. ૬-૦-૦૦

કુળેડો આજના ધૂધવાતા પ્રશ્નો ૨-૦-૦૦

સ્વામી રામ સરદાર પૃથ્વીસિંહ ૩-૮-૦૦

ઉડા અધાર્થી (મે ગાંધી) ૨-૮-૦૦

ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય : ગાંધી રસ્તો : અમદાવાદ

કથા ન કો

આર્ય સંસ્કૃતિ અને દેશનાં ગૌરવની સ્થા-

પના કરતા, આર્ય દ્રષ્ટાઓની કથાઓ,

સરલ રોચક ને પ્રેરક શૈલીમાં

રજુ થાય છે.

સચિત્ર દ્વિરંગી પૃઠા, ૮૦ ઉપર પાન

દરેકની કિ રૂ. ૧-૦-૦

અને સાથે બાંધેલાં-પુસ્તકાલય આવૃત્તિ રૂ. ૨-૮-૦

બાળકો અને અક્ષરજ્ઞાન લેતા બોદાને

રસ અને પ્રેરણા આપે એવાં

સચિત્ર પુસ્તકો

૧ રામકૃષ્ણ પરમહંસની રૂપક કથાઓ

૨ સ્વા. વિવેકાનંદની રામાયણ મહા-

ભારતની વાતો

એક શબ્દ

એક જ શબ્દ જીવનમાં કેવું પરિવર્તન આણે

છે ! એક ભાવભર્યો શબ્દ જીવનમાં નવી

આશા, નવો ઉત્સાહ ને પ્રેરણા આપે છે એક

નિરાશાભર્યો શબ્દ જિંદા અંધારામાં ધકેલી દે

છે એ દર્શાવતી યૌવનના ધબકારભરી, પ્રણયની નિરાશા અને સાદૃશ્યની ઊર્મિગીત

જેવી આ વાર્તા હાથમા લીધા પછી મૂકી શકાય જ નહીં. આકર્ષક રૂપરંગ

કિ. રૂ. ૧-૪-૦.

ફોરમ

[હાલની ૧ થી ૧૨

નવી આવૃત્તિઓ.]

જીવનવિધાના ઝરા જેવી, તાજી પ્રેરણાભરી

જીવનની-ફોરમ એમાં મહેકે છે. સ્વાતંત્ર્ય-

પ્રાપ્તિ પછી, સ્વાતંત્ર્ય અને સરકાર સાચવણી

માટે આપણા મહાપુરુષોના જીવનની ઝાળી

કરાવતી ચમકાર અને ચમત્કાર ભરી, વાચકને જીવનધડતરની સામગ્રી આપે છે.

કેટલીકના તો ૧૦-૧૨ સરકરણ થઇ ચુક્યા છે. ને વડીલો ને શિક્ષકો

એની બલામણુ કરે જ છે આકર્ષક રૂપરંગ ભર્યાં સટની કી રૂ. ૪-૧૨-૦

લખો

યુગાન્તર કાર્યાલય-ગોપીપુરા, સુરત.

મોટા અક્ષરોમાં છાપેલું—૭૭૫ પાનાનું—૧૨ બેરગી ચિત્રોવાળું
કવિ શામળદાસનું કવિતામાં—ગાવામાં લખેલું અસલ લોકપ્રિય પુસ્તક

બત્રીસ પુતળીની વાર્તા

જેમાં પરદુઃખજન વિક્રમ રાજાને દેવતાઈ સિ હાસનની ડર બોલતી
પુતળીઓ બહુધ અમત્કારીક ને અદ્ભુત વાર્તાઓ કહી મ લખાવે છે

૧ હરણની વાર્તા	૧૨ વિક્રમ ચરિત્રની વાર્તા	૨૩ ભદ્રાભાગિનીની વાર્તા
૨ વિક્રમની વાર્તા	૧૩ સાગરની વાર્તા	૨૪ ગોટકાની વાર્તા
૩ કમળની વાર્તા	૧૪ નોકાની વાર્તા	૨૫ ભેગલુની વાર્તા
૪ સિ હલદીપની વાર્તા	૧૫ મેના પોષટની વાર્તા	૨૬ માધવાનળની વાર્તા
૫ પંચકંડની વાર્તા	૧૬ કાષ્ઠના ઘોડાની વાર્તા	૨૭ લક્ષ્મીદિની વાર્તા
૬ અબોલા રાણીની વાર્તા	૧૭ ૫ ખીની વાર્તા	૨૮ શુકસારીકાની વાર્તા
૭ નાવીકની વાર્તા	૧૮ રણસ્ય લગદની વાર્તા	૨૯ સીચરિત્રની વાર્તા
૮ ધનવત શેઠની વાર્તા	૧૯ લાલારામની વાર્તા	૩૦ ભરથરીની વાર્તા
૯ હંસની વાર્તા	૨૦ પેતાળની વાર્તા	૩૧ રૂપાવતીની વાર્તા
૧૦ ગર્ધવસેનની વાર્તા	૨૧ પાનના બીડાની વાર્તા	૩૨ મહાપત્નીની વાર્તા
૧૧ કળશતા વાર્તા	૨૨ કામધેનુની વાર્તા	(જેમાં ૨૫ વાર્તાઓ છે,

પાક પૂકું :: બે રગી મનોહર જેકેટ :: ૧૨ રગીન ચિત્રો :: કિંમત આઠ રૂપીઆ

નવા બજેટ માટે સુંદર પુસ્તકો

હાસ્યરસિક	પ્રણયપ્રેમિના પાત્રો	૩-૦-૦
આનંદવર	ઝેરી નાગ	૨-૮-૦
રમુજનો રાજ	ગરદવાણી (રમણલાલ સોની)	૨-૦-૦
કલમચામુક	ખાતાસો (" ")	૨-૮-૦
સામાજિક	પ્રણયપ્રેમ	૨-૮-૦
માધવી (ટાગોર)	બહેનો માટે નવા રાસ	
પતિપત્ની (નિરૂપમાદેવી)	રાસ મગળા	૧-૮-૦
મોક્ષદા (" ")	રાસ રજની	૩-૮-૦
કુણ્ડાનતતુ વીલ (બંધીમચાણ)	અન્ય પુસ્તકો	
દુર્ગેશન દિની (" ")	બત્રીસ પુતળીની વાર્તા	૮-૦-૦
પ્રેયસી ભાગ. ૧-૨	હાયની ભાષા (નયોતિપ)	૬-૪-૦
છઠગીના ખેવ	ઘરનો જોશો (")	૫-૪-૦
નેતાજીના સાથીદારો	શક્તિવર્ધક આસનો	૩-૦-૦
ભાકા (રમણીકલાલ દલાલ)	ટોટીલ ગાઈડ (શીશી ગીતા)	૩-૧૨-૦
છઠગીના ખેલ	રાખના સાથીયા	૨-૮-૦

શ્રી હરિહર પુસ્તકાલય, ટાવર રોડ—સુરત.

અમારી ગ્રંથસીનાં તથા ખીજાં પુસ્તકો

જીવન ચરિત્ર

મો. ન. ગમીન જીવન અને કાર્ય	૨-૮-૦૦
માલવીયાજી સાથે ત્રીસ દિવસ	૩-૦-૦૦
ક્રોસ્ટાફર કોલમ્બસ	૦-૬-૦૦
જીવનસ ભારણા (શારદા મહેતા)	૨-૮-૦૦

કાવ્ય સંગ્રહ

રાખડીણા શ્રી ગજેન્દ્ર પદ્યો	૨-૦-૦૦
કુલવેણી મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦૦
રણરસિયાના રામ	૦-૬-૦૦
રાસનિકુંજ	૦-૧૨-૦૦
રાસપદ્ય	૧-૮-૦૦
રાસકૌમુદી	૧-૮-૦૦
તારાના તેજ	૦-૮-૦૦
બાલવીણા	૦-૧૨-૦૦
સ્મૃતિ નિકુંજ	૦-૮-૦૦
પૂનરણ્ય	૦-૧૦-૦૦
ગાંધી સહિતા	૧-૦-૦૦

નાટક

યુગદર્શન મૂળજીભાઈ શાહ	૧-૪-૦૦
મ છા ભૂત	૦-૮-૦૦
અ સો. કેમારી યશવત્ પડ્યા	૧-૦-૦૦
મદન મ દિર	૦-૧૦-૦૦

વાર્તા-નવલકથા

નિરજના મૂળજીભાઈ શાહ	૨-૦-૦૦
ત્રિનેત્ર	૨-૦-૦૦
પ ખીનો મેળો	૧-૮-૦૦

કૂલછાળ	કે હાં શેઠ ૦-૦-૦૦
બલકકથાઓ	અ દ્રશંકર ભટ્ટ ૦-૧૦-૦૦
કુમાર વીરસેન ભાગ ૩	૦-૬-૦૦
રામસિંહ, રાઠોડ	૦-૬-૦૦

આકર ગ્રંથો

બાલસાહિત્ય સર્વસંગ્રહ ભા ૧	૨-૨-૨-૦૦
જૂની ગુજરાતી ભાષા	૧-૧૨-૦૦

ઈતર

આખુનો પ્રવાસ મૂ. શાહ	૦-૪-૦૦
દાલચીવડાની ૧૦ તાતો રાયચુરા	૧-૮-૦૦
હાલોની રમજીટ	૧-૮-૦૦
ગાંધીયુગની વાતો	૦-૧૨-૦૦
રાયચુરાનું હાસ્યદર્શક	૧-૮-૦૦
કુચગીતા	૧-૮-૦૦
કાઠીઆવાડની લોકવાર્તાઓ	૧-૮-૦૦
લખેશરી	૨-૮-૦૦
નવલખ મોરક	૧-૮-૦૦
પ્રેમલીલા ભા ૧ ગો. હા. રાયચુરા	૧-૪-૦૦
રસીઆના રાસ	૧-૦-૦૦
રાસમ દિર	૧-૦-૦૦
સોમનાથની સખાતો	૧-૮-૦૦
સોરઠપતિ	૧-૮-૦૦
સોરઠના સીમાડે	૧-૮-૦૦
રાણે રસ	૩-૦-૦૦
શરદ્ય દ્ર	૨-૦-૦૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

પો. ળો. ૧૦, રાવપુરા, - વ હો દ રા.

આ વિલંબ શાથી ?

—ત્રીશ્યાનેથી

અમો અગાઉ જણાવી ગયા હીએ કે, વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ઐટલી વિકાસ-વિસ્તાર પામેલી છે અને એનું સચાલન ઐટલું વ્યવસ્થિત છે કે, અન્ય બે ધારણીય સંસ્થાઓની માફક આ પુસ્તકાલય સંસ્થાઓ પણ આગામી વર્ષ વાસ્તે પોતાના પુસ્તકાલયનું બજેટ બનાવી તૈયાર કરી મંજૂર થવા માટે પુસ્તકાલય ખાતા તરફ વખતસર મોકલી આપેલ છે.

આ પ્રવૃત્તિની વડોદરા રાજ્યના પ્રદેશોમાં સ્થાપના થઈત્યારથી લઈને રાજ્યનું મુંબઈ પ્રાંત સાથે વિલીનીકરણ થયું ત્યાં સુધીનાં સઘળાં વર્ષો દરમિયાન નિયમિત-પણે વખતસર દરેક પુસ્તકાલયનું બજેટ તૈયાર કરાઈ પુસ્તકાલય ખાતામાં મોકલવામાં આવે છે. તદનુસાર આ વર્ષે પણ અત્રેના પુસ્તકાલય ખાતામાં આમ તેમ જ કશ્ના પુસ્તકાલયોના બજેટો વખતસર પહોંચી ગયા છે ભાગ્યે જ કોઈ પ્રમાણે પુસ્તકાલય પાછળ રહી જવા પામ્યું હશે. અને આજે તો, આગલા વર્ષમાં બજેટ મંજૂરીનું કામ પુસ્તકાલય ખાતામાં પૂર ઝડપે ચાલતું હોય, અને પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં બજેટની લોકમંદના નાણા સરાતા બય

આજે તો દર વર્ષના શિરસ્તાને અનુસરીને પુસ્તકાલય સ. સ મંડળમાં પોતે સાધેલી રકમો સરકારપાયાત મદદની અપેક્ષાએ આવતી થઈ ગઈ છે, મંડળમારકમો જમા થવા માંડી છે, અને પુસ્તકાલય ખાતામાં લગભગ બધા જ પુસ્તકાલયોનાં બજેટો પહોંચી ચૂક્યા છે, પરંતુ એ બજેટ મંજૂરીનું કામ હજી પણ ખાતા તરફથી હાય ધરાયુ હોવાનું બહુવા મળતું નથી જિલટ, એ અગે કોઈ હુકમ સ્થાનિક પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારીઓને મળેલા નહિ હોવાથી બહુ સ્થિરવત્ (Standstill)

થયા જેવું જણાય છે, બજેટોના ચોકઠા અકબધ હશે, અને જ્યારે મુબઈ પ્રાંતના ક્યુરેટરનો હુકમ આવશે, ત્યારે સરકાર પચાસત મહદનો નિર્ણય થઈ એ બજેટો મંજૂર કરીને જે તે બજેટ પુસ્તકાલય સ્થાપના મંડળમાં નોંધવા અને ઇતર વિધિ માટે મોકલાશે.

વડોદરા રાજ્યનું મુબઈ ગયા પ્રાંત સાથે પ્રાથમિક વિદ્યાનીકરણ મે માસમાં થયું, ત્યાર પછી કેમેકમે રાજ્યના ગુદાગુદા ખાતાંઓ મુબઈ સરકારના જે તે ખાતાંઓ સાથે અતર્ગત થઈ ગયાં, પરંતુ એક માત્ર પુસ્તકાલય ખાતું એવું રહ્યું છે કે, ચાર-ચાર માસ પ્રાથમિક વિદ્યાનીકરણ થયાને વીતી ગયા છતાં હજી આ ખાતા તરફ મુબઈ સરકારની નજર પડી જણાતી નથી.

મુબઈ ઇલાકાના અન્ય જિલ્લાઓ કરતાં વડોદરા રાજ્યના જોડાયેલા જિલ્લાઓમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ વ્યવસ્થિતપણે ચાલે છે, અને તેમાં આ વિલંબના કારણે અભ્યવસ્થા ઊભી થવાના સંજોગો ઊભા થાય ત્યારે એ પ્રવૃત્તિના મચાલકોને મનમાં ભાંજંગડ અનુભવવી પડે એ સ્વાભાવિક છે.

અ સંજોગો જોતાં હવે વડોદરા રાજ્યના તમામ ખાતાઓને અતર્ગત કર્યાં છે તેમ આ ખાતાનો વહીવટ પંચ હવે વ્યવસ્થિત ચાલતો રહે તેવા પગલા તાકીદે લેવા અનિવાર્ય બને છે.

આમ પુસ્તકાલય સંસ્થાઓના સંચાલકો તરફથી આ અંગે વખતોવખત પૂછપરછ થયા કરે છે, પરંતુ મુબઈ સરકાર તરફથી કઈ વ્યવસ્થા હજી થઈ નહિ હોવાથી કથાનિક પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારીએ આ સળંગે હાલ કઈ પૂછપરછ ન કરવા સૂચના પ્રકટ કરી છે, જે આ અકમા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે.

આશા રોખીએ, મુબઈ સરકાર આ બાબતમાં તાકીદે નિર્ણય કરી આ અંગેના યોગ્ય હુકમો બહાર પાડી સ્થાનિક પુસ્તકાલય ખાતાને કામ કરતું બનાવી દેશે.

અમારી આ વિનંતિ સરકાર અત્વરે કયાન પર લેશે, એવી અમેને સંપૂર્ણ ખાતેરી અને શ્રદ્ધા છે.

જગીરના ઠાકરા તેની મૂડી, ગૃહસ્થના ઠાકરા તેની જવાબદારી અને અંગીના ઠાકરા ચોર

* પોતાની પાસે કેટલું છે અંગે પોતાની પાસે શું નથી તેની જોડે અંગે નથી તે પૈસાદાર

* પ્રેમ ચંદ્ર જેવો છે-વધે નહિ તો ઘટે

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવગણન

જાણીતા સંગીતકાર તથા પોર્વાલ વિદ્વાન પડિત મંગેશરામજી આરે તેમનું ૯૩ વર્ષની પાકટ વયે કારનારમાં અસ્થાન થયું છે

ચોતાના લાભા જીવન દરમિયાન પડિત તેલંગે અનેક પ્રકારે મેલા મંજરી હતી વર્ષો સુધી તેમણે પ્રાતિક મંગેશ કમિટિની પ્રવૃત્તિઓ પર દેખરેખ રાખી હતી

૫૨ વૃ તેલંગનું સાસુ સ્મરણુ તો દિલ્હરતા સંગીતકાર તથા સ્વરૂત વિદ્વાનોમાં રહેશે તેઓ જેવા તેવા સંશોધક નહોતા ન્યાય, વેદાત, સાહિત્ય અને સંગીતના ૩૬ થી વધારે એક મથોનું એમણે સંપાદન કર્યું હતું આ પુસ્તકો વડોદરા સરકારની ઓરીએન્ટલ સિગેઝ તથા બીજા માળાઓમાં પ્રગટ થયાં છે આમયિકેશમાં તથા સ્વતંત્ર રીતે પ્રગટ થયેલાં તેમનાં મૌલિક લખાણોની મંથ્યા પણ ઓછી નથી તેઓ સારા કળાકાર પણ હતા

જ્યારે બ્રિટિશ સરકારે તેમને મદામદોપાધ્યાયનો ખિતાબ આપવા જણાવ્યું ત્યારે સુસ્ત 'ગૃહવાદી' તરીકે એમણે તેનો સ્વીકાર કરવાની ના પાડી કારણ વિદ્યાપીઠ જેવી સંસ્થાઓએ તેમને 'વીણા વિદ્યાગદ', 'વિદ્યાસાગર' તથા 'શાસ્ત્રનાચરણ' જેવા ખિતાબો આપ્યા હતા

ફેશના લગભગ બધા મદારાજ્યોએ પડિતજીની મહત્તાની કદર કરી હતી 'નેમના વિદ્યાળ' માં તેમ જ અગત આકર્ષક ગુણોને અંગે વિખ્યાત બ્રિટિશ વહીવટદારો તથા રાષ્ટ્રીય આગેવાનોમાં તેમને માટે ધણું માન હતું.

આવા વિદ્વાનના મૃત્યુથી હિંદે અરેબર એક મહાન પુરુષ ગુમાવ્યો ૨.

*

* મનાવલમ્ ભાષાના મદાકવિ થી ઉલ્લેખ એસ. પરમેશ્વર આચરનું ૭૨ વર્ષની ઉંમરે અવસાન નીપજ્યું છે. મલાવલમ્ ભાષાના ત્રણ મદાકવિઓમાં નેમની ગણતરી થતી હતી કેપરાત તેઓ સંસ્કૃત, અંગ્રેજી તથા તામિલ ભાષાના પણ વિદ્વાન હતા તેમણે મલાવલમ્ ભાષાનો દશ સદીનો ઇતિહાસ તાજેતરમાં જ પૂરો કર્યો હતો તે અત્યારે છપાઈ ગયો છે

*

* વૈદિક વિષયોમાંથી ચૂટી કાઢેલા વિષયો પરના અગિયાર લેખોના પ્રથમ ગ્રંથની પ્રકાશનવિધિ અમરાવતીમાં શ્રી. બી. જી. આપડેએ કરી હતી આ લેખો મદામદોપાધ્યાય પડિતસમ્રાટ કૃષ્ણરાજો ધુલેએ તૈયાર કર્યા છે અને તેમાં 'વમિષ્ઠ અને વિશ્વ મંત્ર', 'દિતિ અને અદિતિ', 'મિત્ર અને અમિત્ર', 'જાતુત અને સપત્ત' વગેરેનો સમાવેશ થાય છે હાલના મરાઠી ભાષાના વૈદિક સાહિત્યમાં આથી સારો ઉમેરો થયો છે

* મહારાષ્ટ્રના સંતકવિ તુકારામના મૃત્યુની ત્રિશતવર્ષી આવતા વર્ષના માર્ચ મહિનામાં ઉજવવાની સૂચના થઇ છે.

*

કલકત્તાની આંતરપ્રાંતીય સંસ્કૃતિ એસોસિએશન 'ચક્રભારતી' એ ગાંધીજીના સ્મરણાર્થે એક 'સુવેનેર' (સ્મરણચિહ્ન) પ્રગટ કર્યું છે. તેમાં ગાંધીજી ઉપર સખ્યાબલ લેખો ઉપરાંત ' ભક્ત ત્યાગરાજ ' ' બીદધર્મ ' અને તેવા જ બીજા વિષયો પર લેખો છે કુપાન, વી સત્ય- નારાયણ, ભારતી, ઇકબાલ તથા દાગોરનાં કાવ્યો પણ તેમાં આપેલાં છે.

*

* વૉશિંગ્ટનની કૉંગ્રેસ લાઇબ્રેરીએ ' વર્ષના પચાસ પુસ્તકો ' પરનો રિપોર્ટ તાજેત- માં પ્રગટ કર્યો છે. અમેરિકન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ આર્થિક આર્ટ્સ, અમુક વર્ષમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં છપાયેલ, તૈયાર થયેલ પચાસ એક પુસ્તકોની પસંદગી કરવા માટે પંચ નામે છે તથા ત્યાં બાહ્ય આ પુસ્તકો દેશભરમાં તેમ જ પરદેશ ખાતે બતાવવામાં આવે છે. હિંદમાં પણ આવી પસંદગીની ખામ આવશ્યકતા છે

*

આ વર્ષે ઉજવાયેલ ગાંધીસંતાહના કાર્યક્રમ તરફે મજમહેન્દ્રીના કમર્શિયલ મ્યુઝિયમમાં ગાંધીસાહિત્યનું કાયમી પુસ્તકાલય ખોલવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. આ સંતાહ દરમિયાન ગાંધીસાહિત્યનું પ્રદર્શન પણ ભગસુ હતું

*

હકિષ્ણુ હિંદના કર્નાટકી સંગીતના રચયિતા સંત ત્યાગરાજના જીવનચરિત્રનાં, થોડાં પાનાં મિનીકેનના શ્રી સુદરશ્વર રાવે શોધી કાઢ્યાં છે. આ જીવનચરિત્ર ૧૯૦૪ માં વિસાખા- પદ્મના સુદરમ પંડુલુએ લખેન છે શ્રી રાજના કહેવા મુજબ પંડુલુ ઇ સ ૧૯૦૦ માં તાંબોર તથા મયુરાઇ પોતાના પુસ્તકો માટે સામગ્રી એકત્ર કરી હતી. આ પૃષ્ઠો તદ્દન બિરમાર સ્થિતિમાં છે.

*

બ્રિટિશ એન્ડ ફ્રેન્ચ બાઇબલ સોસાયટીના બ્રિડલિંગ્ટન, યૉર્કસ ખાતે ભાતયેન પ્રદર્શનમાં મેયર એચ આર સિન્ડરે જળુબ્ધુ હતુ કે, બાઇબલનાં કાળા બજાર થવા લાગ્યાં છે અને બાઇબલ માટે લોકો બમણા પૈસા આપી રહ્યા છે

પુદ્ધ પહેલાં દર વર્ષે ૧૧૦ લાખ બાઇબલનું વેચાણ થતુ હતુ, પણ આજે કેટલાક લોકો બાઇબલ માટે મૂળ કરતાં બેવડી કિંમત આપી રહ્યા છે. બાઇબલની કેટલી જરૂર છે તે એ બતાવી આપે છે.

*

વર્ષો પહેલાં આપણે ત્યાં પણ યુગવર્મ કાર્યાલય તરફથી પ્રગટ થયેલ 'સ્વરાજ્ય ડાયરી' ની કિંમતમાં અસાચરણ ઉઠાળો આવી પાછળથી તે સમી ગયો હતો

ઠાકપણુ પુસ્તકની નવી આવૃત્તિ છપાતાં સમય લાગવાનો હોય ત્યારે તે પુસ્તકની બાકી રહેલ થોડી ઘણી પ્રતોની કિંમતનો લાભ ઉઠાવવાનું આપણા પ્રકાશકો તથા વિક્રેતાઓ ચૂકતા નથી તે સામાન્ય માહિતીની બાબત છે

—છોટાલાલ માનસિંગ કામદાર

હિંદની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ આપણા દેશમાં તદ્દન અપરિચિત નથી. પ્રાચીન ભૂતકાળમાં જ્યારે સુધરેલા જગતનો મોટો ભાગ અણપણ-અશિક્ષિત હતો ત્યારે હિંદ શિક્ષણ અને ડહાપણનો પ્રકાશ ફેલાવી ગયું હતું. લિપિના પ્રયોગ પહેલાં મુખ્યત્વે કરીને કાવ્યનું વિશાળ સાહિત્ય વિકાસ પામ્યું હતું અને તેનો વારસો પિતા પુત્રને તથા ગુરુ શિષ્યને મોટેથી શીખવીને આપતા હતા. તે સમયના બ્રહ્મર્ષિઓ તથા રાજર્ષિઓને વેદનાં ફરતાં પુસ્તકોનથી કદી ચકાચ લિપિની શોધ થયા પછી હસ્તપ્રતો ખૂબ કાળજીથી તૈયાર કરીને આગ્રમો, ગુરુકુળો તથા મંડોમાં રાખવામાં આવતી આ સરચાઓ મૂળભૂત પુસ્તકાલયોનું કામ સારતી હતી. જોકે યુગમાં શિક્ષણના મોટા કેન્દ્રો સ્થાપવાની ચરૂઆત થઈ અને આજે જે અર્થમાં પુસ્તકોનયો છે તે કામ કરવા લાગ્યાં, ને વખતે હિંદના પ્રવાસે આવેલ ચીની યાત્રાળુ તથા વિદ્વાન ફાલિદે પાટલિપુત્ર-અત્યાગનું પટણા-ના મોટા પુસ્તકાલયનો નિદેશ કર્યો છે. તે સમયમાં બૌદ્ધોના વિહારસ્થાનોએ પુસ્તકોના ભંડારો હતા. તેમાં યતનના દરેક ક્ષેત્રને સ્પર્શતાં પુસ્તકો મળી આવતાં. યુગ સમયમાં નાલંદા મોટું વિદ્યાનગર થયું. ઇતિહાસ સાક્ષી પૂરે છે કે, નાલંદામાં પુસ્તકાલયની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. નવમાળના મંદિરમાં ત્યાં પુસ્તકો રાખ્યાં હતાં. રાજાઓ તથા અમીરો પામે હસ્તપ્રતોનો ખાનગી સંગ્રહ હતો. મિહારના રાજા પોને ઓદેતપુર તથા વિક્રમશીનામાં જે પુસ્તકાલયો સ્થાપ્યા હતાં. ઇસ્વીસનના તરમાં સૈકામાં અખિયાર ખિલજના સૈનિકોએ તેનો નાશ કર્યો.

મુસલમાનોના શાસનકાળ દરમિયાન હિંદમાં હસ્તપ્રતોના ધણાં સુદર પુસ્તકાલયો સ્થાપવામાં આવ્યાં હતાં. મુસલમાન શહેનશાહો-ખાસ કરીને મોગલ શહેનશાહો-પોતે જ ધણાં વિદ્વાન તથા નામાંકિત લેખકો હતા અને તેઓ પુસ્તક ભંડારને કિમતી ખર્ચનો ગણતા હતા. અમીરો, કવિઓ તથા શ્રીમંત વિદ્વાન માણસોનાં ખાનગી પુસ્તકોનયો ઉપરાંત મંદિરોમાં પણ પોતાનાં પુસ્તકાલયો હતાં.

અંગ્રેજોએ હિંદને કબજે લીધા બાદ સખ્યામધ નર્તી પુસ્તકાલયો ખોલવામાં આવ્યાં હતાં, જ્યાં સાળાઓ-કોલેજોમાં પુસ્તકાલયો હતા. તે વખતમાં અસ્તિત્વ ધરાવતાં જાહેર પુસ્તકાલયોની ઉપયોગિતા વધારવા માટે પગલાં ભરવામાં આવ્યાં હતાં. જુદા જુદા વિશ્વ-વિદ્યાલયો તથા સરકારી ઓફિસોનાં પુસ્તકાલયોએ પણ આપણા દેશની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને સારી મદદ કરી.

હિંદની આધુનિક પુસ્તકાલય-પ્રવૃત્તિના પ્રભુતા વડોદરાના સ્વ. મવાજરાવ ગાયકવાડ હતા. તેનું ચરૂઆતનું વર્ષ ૧૮૦૮ ગણી ચકાચ ત્યારે સ્વ. સયાજીરાવે વડોદરા રાજ્યમાં આધુનિક પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ શરૂ કરવાને પુસ્તકાલયતંત્ર નિ. એડનીની નિમણૂક કરી. રાજ્ય-ભરમાં આ સ્વ. રાજ્યનીએ મફત તથા ફગજીઆત શિક્ષણ લાખલ કર્યું હતું. તેનો આ આવરયઃ ઉપસિદ્ધાંત હતો, મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય, મહિલા પુસ્તકાલય, બાળ પુસ્તકાલય તથા ગ્રામ પુસ્તકાલયો. આ રાજ્યના ફરતાં પુસ્તકાલયો એટલાં પ્રસિદ્ધ છે કે, તેનો અહો નિદેશ કરવાની [૧૮૧

આવરયકતા નથી. પુસ્તકાલય અંગે વડોદરા અને પશ્ચિમના કોઈ પણ દેશ અથવા ગામના સાથે સુગમભાષીમાં જોડાઈ રહી શકે તેમ છે.

આ એવું આખા દિંદમાં સત્વર પ્રસરી ગયો. પાંચમ વિશ્વવિદ્યાલયે આધુનિક વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિએ વિશ્વવિદ્યાલયના પુસ્તકાલયને ગોઠવવા માટે પેન્સિલ્વેનિયા (યુ સ્ટે અ) ના વિશ્વવિદ્યાલયના અધ્યાપક મિ. આસા હુર્ડ ટિફિન્સનને જોલાવ્યા. મિ. ડિફિન્સન માત્ર એક જ વર્ષ પાંચમમાં ગયા, પણ તેટલા ટૂંક સમયમાં તેમણે ઘણું કામ કયું. તેમણે અધ્યાપકની તાલીમ માટે શરૂ કરેલ વર્ગમાં આખા પ્રાંતના અધ્યાપકોને જોતાવ્યા. એવો વર્ગ આ દેશમાં પહેલો હતો. તેમના આગવજીવને બહુ સારો દેખા મળ્યો. ભવિષ્યના અધ્યાપકોને મદદ તથા દોરવણી આપવા માટે તેમણે તે વખતના વિશ્વવિદ્યાલયના અધ્યાપક એ મુકુન્દલાલ ભાટિયાની મદદથી 'પુસ્તકાલય પ્રાઈમર' લખી આવી. જાતનું પુસ્તક દિંદમાં પહેલવહેલું હતું. દિંદના ખીજા પ્રતિ તથા વિશ્વવિદ્યાલયોને આધુનિક તેમ જ વૈજ્ઞાનિક પુસ્તકાલય પ્રધાની અગત્ય સમજાઈ છે અને તેઓ પણ પોતાના પુસ્તકાલયોની પુનઃચના માટે પાંચમની દરેકગમાં આવવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યા.

આપણા અભ્યાસના મદાન અધ્યાપક ગવસાહેબ એસ. આર. રંગનાથની મદાસ વિશ્વવિદ્યાલયના પુસ્તકાલયના અધ્યાપક તરીકે નિમણૂક થઈ. મદાસમાં પુસ્તકાલય પ્રતિ પૂર્ણેસમાં આવી. તેમણે પોતાની નૌલિક પદ્ધતિ મુજબ મદાસ વિશ્વવિદ્યાલયના પુસ્તકાલયની પુનર્ચના કરી છે, એટલું જ નહિ પરંતુ આખા ઈલાકામાં જુદા જુદા પ્રકારના પુસ્તકાલયો શરૂ કરવામાં મદદ કરી છે અને તે મદાન પ્રાંતના લોકોને પુસ્તકાલયપ્રેમી બનાવ્યા છે.

૧૯૨૦ માં તેટલાક જાહેર પ્રવૃત્તિમાં પડેલ લોકોએ 'અખિન દિંદ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય મંડળ' ની સ્થાપના કરી અને તેનું મથક જોડવાડામાં ગાંધી. આ સંસ્થાએ સખ્યાઅધ પુસ્તકાલય પરિપદો જોલાવી અને દિંદમાં પુસ્તકાલયનું સાંગવિક કાંડયું.

'પાંચમ પુસ્તકાલય એસોસિએશન' ની સ્થાપના ૧૯૨૯ ની ૩૦ મી જાન્યુઆરીએ થઈ. ૧૯૩૦ ના નવેમ્બરમાં 'તેમણે મોડર્ન લાઈબ્રેરિયન' કાંડયું. પહેલાં તે આ ગાંધી તરીકે નીકળ્યું હતું. બે અઠા પ્રગટ થયા પછી દર બે મહિને એક વડો. અઠ કાંડવાની તેને ફાજ પડી. હવે તે ગૌમાસિક થઈ ગયું છે. તેને ચૌદ વર્ષ પૂર્ણ થયાં છે. અભ્યાસ સુધીમાં તેણે નીચે મુજબ આર અઠા પ્રસિદ્ધ કર્યાં છે. આ તેની વિશિષ્ટતા છે.

૧ પાંચમ લાઈબ્રેરી એસોસિએશન પહેલી પરિપદ અંક ૧૯૩૧

૨ પાંચમ લાઈબ્રેરી એસોસિએશન ત્રીજી પરિપદ અંક ૧૯૩૩

૩ અખિન દિંદ પુસ્તકાલય પરિપદ અંક ૬૯૪૮-૧૯૩૩

૪ દિંદનાં ગ્રામ્ય પુસ્તકાલય અંક ૧૯૩૫

૫ દિંદનાં વિશ્વવિદ્યાલયોના તથા જાહેર પુસ્તકાલયો આસ અંક ૧૯૩૬

૬ અખિન દિંદ પુસ્તકાલય પરિપદ અંક (અખની) ૧૯૩૮

૭ દિંદનાં પુસ્તકાલય તાલીમ અંક ૧૯૩૮

૮ અખિય હિંદ પુસ્તકાલય પરિષદ અંક (પટણા) ૧૯૪૦

૯ હિંદનાં ટકનિક વ નયા સરોધન પુસ્તકાલયો (ચાર અંકો) ૧૯૪૧-૪૨

૧૦ પુસ્તકાલય ખ્યાવ અંક ૧૯૪૨

૧૧ હિંદનાં પુસ્તકાલયો (બેવડા અંક) ૧૯૪૩

૧૨ અખિય હિંદ પુસ્તકાલય પરિષદ અંક (જમ્શેદપુર) ૧૯૪૪

*

બગાઈ પુસ્તકાલય મહાન—ચોતાનુ છુનેટીન પ્રગટ કરે છે તે ગ્રંથપાલ માટેના ઉનાળાના વર્ગો ચલાવે છે તથા પરિપદો ભરે છે

સુખ—૧૯૩૯ ના ૧૯ મી ડિસેમ્બરના દરમિયાન ૧૪/૩૩ અન્વયે નીચેની સંગ્રહો કમિટીના રિપોર્ટથી સુખમાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની શરૂઆત થઈ. આ દરમિયાન સુખ શહેરમાં મધ્યમ પ્રાંતિક પુસ્તકાલય તથા પૂના, અમદાવાદ અને ધારવાડમાં ત્રણ પ્રાંતિક પુસ્તકાલયોની સ્થાપનાના પ્રયત્ન પર વિચાર કરીને રિપોર્ટ કરવાનો હતો આ ૧૯૪૧ માં પ્રગટ થયો તેમાં પ્રાંતિક શહેરો, નાનાં શહેરો અને નાના મોટા ગામડાંઓમાં પુસ્તકાલયો સ્થાપવાની બતામણ હતી તેનું પ્રાથમિક વાર્ષિક ખર્ચ ૬૦,૦૦૦ રૂપિયા તથા છેવટનું ખર્ચ લગભગ ૧૫,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા ગણવામાં આવ્યું હતું

હિંદની પુસ્તકાલય એસોસિએશન—આ એસોસિએશનની સ્થાપના ૧૯૩૩ માં થઈ અને તે દરમિયાં પરિષદ ભરે છે. શરૂઆતથી અને ત્યાર પછી પણ તે કલકત્તાના શહી પુસ્તકાલય સાથેના નિકટ સંબંધમાં છે. શહી પુસ્તકાલયની સ્થાપના ૧૯૧૦ના દર્જન એક્ટ પહેલાથી કલકત્તામાં કરવામાં આવી છે ત્યાર વર્ષ પહેલાં આ એસોસિએશને 'લાઇબ્રેરી છુનેટીન' નામક ત્રિમાસિક શરૂ કર્યું છે. આ એસોસિએશનનું જીર્ણ સંમેલન ૧૯૪૮ના એપ્રિલમાં જમ્શેદપુર ખાતે ભરવામાં આવ્યું હતું હિંદ સંગ્રહરની પુસ્તકાલય એસોસિએશન જેવી દેશભરમાં વિખ્યાતની આવી ખીલ કેટલીક પુસ્તકાલય એસોસિએશનો છે

પુસ્તકાલય માટે કાયદા.—૧૯૩૦માં બનારસમાં ભરાયેલ અખિય એશિયા પહેલી ફૂલવણી પરિષદના પુસ્તકાલય સેવાવિભાગ તરફથી પુસ્તકાલય માટે કાયદા કરવાનો પહેલો ચત્ત કરવામાં આવ્યો હતો મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલયના પુસ્તકાલયના પ્રધાન રાવમાહેમ એસ આર. રંગનાથને આદર્શ પુસ્તકાલયનો કાયદો રજૂ કર્યો હતો થી મુનીશ મદ્રાસે આદર્શ કાયદામાં બગાઈની પરિસ્થિતિને અનુકૂળ ફેરફારો કર્યા અને બગાઈ ધારાસભામાં દાખલ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો પણ વાઇસરોયે તેને સંમતિ આપી નહિ મદ્રાસ પુસ્તકાલય એસોસિએશને આદર્શ કાયદાની પદ્ધતિ પર જાહેર પુસ્તકાલય મિલ તૈયાર કર્યું પરંતુ સરકારી વિરોધ અટકાવવા માટે બધી ફરજિયાત કલમેને મરજિયાત કરવામાં આવી વાઇસરોયની સંમતિ મળી ગઈ અને પુસ્તકાલયના ભાવિ સત્તાધારીઓ ડિસ્ટ્રિક્ટ બોર્ડ તથા મ્યુનિસિપલ કમિટીઓ તરફથી મોટે ભાગે ટોા મળ્યો ૧૯૩૩ ના ઓક્ટોબરમાં ધારાસભામાં બિલ દાખલ કરવામાં આવ્યું, પરંતુ મહેસુલી ખાતાનું પ્રધાનના વિરોધી વલણથી આગળ પ્રગતિ થઈ શકી નહિ, જો કે આ બિલને પાછું ખેંચી લેવામાં આવ્યું નહોતું જતાં ૧૯૩૬માં ધારાસભા બરખાસ્ત થતાં બિલનું જીવન પૂરું થઈ ગયું

પંજબ વિશ્વવિદ્યાલય પુસ્તકાલય તથા કલકત્તાનું ચાલી પુસ્તકાલય વારાફરતી દરવર્ષે પુસ્તકાલયની વાંચીમના વર્ગો ચલાવે છે અભ્યાસક્રમ હેતુ ૭ મહિનાનો છે મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલયનું પુસ્તકાલય આખા વર્ષનો અભ્યાસક્રમ ચલાવે છે અને તેમાં ઉત્તીર્ણ થનારને વિશ્વવિદ્યાલયનો ડિપ્લોમા મળે છે આ વિશ્વવિદ્યાલય પુસ્તકાલય તાલીમશાળાઓમાં અત્યારે સુધી લગભગ ૧૭૫ માણસોને તાલીમ આપી છે બનારસ દિ દુ વિશ્વવિદ્યાલય પણ પુસ્તકાલયતાલીમ આપે છે. ત્યાં અભ્યાસક્રમ ૭ મહિનાનો છે. લાહોરના રાષ્ટ્રીય પુસ્તકાલયમાં પણ પત્રવ્યવહારની શાળા ચાલે છે પુસ્તકાલય શાળાને ઉદ્દેશ પસંદ કરેલ ઉમેદવારોને પુસ્તકાલયની પદ્ધતિ તથા વ્યવહાર સ્થાપનાની તાલીમ આપવાનો છે. આથી કરીને ઉમેદવારો કોલેજ, શાળા બહાર મ્યુનિસિપલ અથવા ખાનગી પુસ્તકાલયના પ્રચારનો તર્ક અથવા મોર્ગ ખાનગી પુસ્તકાલયોમાં મદદનીશો તરીકે હોદ્દો ધરાવી શકે. આ અભ્યાસક્રમમાં નીચેની બાબતોને સમાવેશ થાય છે

(૧) પુસ્તકાલયની સેવાની ભૂમિકા, (૨) પુસ્તકાલયોના વહીવટ, (૩) પુસ્તક પસંદગી (૪) વર્ગીકરણ, (૫) ફેટલોગ, (૬) આરંભ થો તથા વિષયસૂચિ, (૭) પુસ્તકાલયપદ્ધતિ (૮) પ્રચારને યોગ્ય કોઈ વિશિષ્ટ વિષયમાં વ્યક્તિમત કાર્ય, (૯) સામાન્ય વાચન, અભ્યાસક્રમ ૭ થી નવ મહિનાનો છે

પુસ્તકાલય સાહિત્ય —હિદમાં પુસ્તકાલય સાહિત્યના પ્રથમ પ્રકાશનો વચ પંજબ વિશ્વવિદ્યાલય પુસ્તકાલયના ફાળે ગય છે આ સંસ્થાએ 'પંજબ પુસ્તકાલય પ્રાયમર' પ્રગટ કરી છે. દેશની બધી જુદી જુદી પુસ્તકાલય એસોસીએશન પૈકી મદ્રાસ પુસ્તકાલય એસોસીએશન જેટલા પ્રકાશનો કોષ્ટકે થયાં નથી એસોસીએશને ખૂબ મદદના બાર પ્રયોગ પ્રગટ કર્યા છે પાંચઠ અથો તેવા છે. મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલય પુસ્તકાલયના પ્રચાર તથા મદદાલ પુસ્તકાલય એસોસીએશનના મનો ગવમાહેન એસ આર, ગંગાચત્રને દેવ પુસ્તકાલયની બધી શાખાએને આવરી લેવાનો છે. એસોસીએશન 'મેગાઈસ' શીર્ષક એક વાર્ષિક પણ પ્રગટ કરે છે. મદ્રાસ પુસ્તકાલય એસોસીએશને આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરેલ બ પુસ્તકો પ્રગટ કર્યા છે. એ પુસ્તકો વર્ગીકરણ તથા ફેટલોગ સબ્જેક્ટ છે

પુસ્તકાલયનું મહાન —આધુનિક ઢંગના પુસ્તકાલયનાં વિશિષ્ટ મહાનો, વડોદરાનું મધ્યમ પુસ્તકાલય, તથા મુંબઈ, અનંતમૈસર, બનારસ, લાહોર, લખનૌ, મદ્રાસ તથા વોરંગ વિશ્વવિદ્યાલયનાં પુસ્તકાલયોનાં મહાન છે કોલેજનાં પુસ્તકાલયોનાં મહાનમાં, ફોર્મેન ક્રિમિયન કોલેજ પુસ્તકાલય, દિલ્હી સેન્ટ સ્ટીસન કોલેજ, જમ્મુની પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ કોલેજ, મુંબઈની વિલ્સન કોલેજ, મદ્રાસની ક્રિમિયન કોલેજ, તથા પૂનાની ફર્ગુસન કોલેજનાં પુસ્તકાલયોનાં મહાનો છે આમાંનાં ઘણાં ખરાં પુસ્તકાલયોનું ચિદ્ધવિધાન પુસ્તકોને પ્રકાશ દાખવાની પદ્ધતિ પર થયેલું છે. તેમાંનાં ઘણાં ખગને કૃત્રિમ પ્રકાશ મગવાની ગોઠવણ છે, જેથી પુસ્તકાલયો રાત્રે પણ કામ કરી શકે મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલયનું પુસ્તકાલય વધારેમાં વધારે સમય સુધી કામ કરે છે. તે વખતેના બધા દિવસે એ સ્થાપના સાતથી રાતના આઠ સુધી તેર કલાક —કામ કરે છે *

—ગતગમ બારિયા

પૃથ્વીકાલયના પુસ્તકોની

વિશ્વની પ્રધાન ભાષાઓ

વિશ્વની પ્રધાન ભાષાઓ અંગ્રેજ, ફ્રેન્ચ, જર્મન દિલી, ઈ ભાષાઓના ઉદ્ભવ તથા સખધો દર્શાવતું એક પુસ્તક Languages for War & Peace નામે કેમ્બ્રિજ વર્ષ પહેલાં પ્રસિદ્ધ થયું હતું એ જ પુસ્તકની તૃતીય આવૃત્તિ "The World's Chief Languages નામે તાજેતરમાં પ્રગટ થઈ છે. ભાષાશાસ્ત્રના ગ્રંથોમાં માટે આ પુસ્તકનું વાંચન ઉપયોગી નિવડે તેવું છે એના લેખક કોર્બિન્જિયા વિશ્વવિદ્યાલયના પ્રાધ્યાપક ડૉ. મેરિસ એ પી. (Maris A. J. es) છે

સ્કોટલેન્ડનું નૈસર્ગિક સૌન્દર્ય

સ્કોટલેન્ડના નૈસર્ગિક-પ્રાકૃતિક સૌન્દર્યનું વર્ણન કરતું એક પુસ્તક તાજેતરમાં "A Book of Scotland" નામે પ્રગટ થયું છે તેના લેખક શ્રી જી આર્. હાર્લ છે

ડૉ. ભવાની ભટ્ટાચાર્ય

"So Many Hungers" ને "Indian Cavalcade" ના કર્તા તરીકે વિશ્વભરમાં સ્થાન પામનાર ડૉ. ભવાની ભટ્ટાચાર્ય હાલ હિંદના ઇતિહાસનું આનંધન કરી રહ્યા છે. તેઓ ઇ. સ. ૧૮૫૭ થી ઇ. સ. ૧૯૪૭ સુધીનો ઇતિહાસ આલેખવાના છે ને તે The Golden Age of Indian History ("નાગતીય ઇતિહાસનો સુવર્ણયુગ ") નામે પ્રગટ થવાનો છે

ડૉ. ભટ્ટાચાર્યની એક નવલકથા Music For Mohini નો પૂર્વાધ "Illustrated Weekly" માં પ્રગટ થયો છે એનું આજુ પુસ્તક અચરણ ચર્ચા પ્રગટ થવાનું છે

આપણો ખેડૂત

હિંદી ખેડૂતના રોજિંદા જીવન અને એનાં આધુનિક પ્રતિકૂળ સંયોગો પર વિવેચન કરતું એક પુસ્તક Our Farmer- ("આપણો ખેડૂત") નામે પ્રગટ થયું છે. મુબંઈના ઇન્ડિયન મોસાપટી એન્ડ એગ્રિકલ્ચરલ ઇકોનોમિક્સની સંસ્થામાં કરતા શ્રી. બી. એચ. આર્વિન્ડ કર્વેએ આ પુસ્તક લખ્યું છે આ વિષય પર તેઓ એક અધિકારી વ્યક્તિ છે

કેન્સર અને તેનો ઉપાય

મહાભયકર એવા કેન્સરના રોગ પર એક પુસ્તક અંગ્રેજીમાં "Cancer & It's Cure" ["કેન્સર અને તેનો ઉપાય"] નામથી પ્રગટ થયું છે બસોઅગિયાર પૃથના આ પુસ્તકના (અનુક્રમાંક ૫૪ ૧૮૧ ના ઉપર)

જિલ્લા પુ. મંડળોની સભાઓ-હેવાલો

૧-વડોદરા જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન-હિસાબ

(સન ૧૯૪૮-૪૯)

સ્થાપના અને ઉદ્દેશ.—વડોદરા રાજ્ય પુ. મંડળના છેવટના બંધારણને અનુસરીને, સન ૧૯૩૦-૩૧ થી આ મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે અને તેના ઉદ્દેશ રાજ્ય પુ. મંડળના જે ઉદ્દેશો છે તે પોતાના પ્રાંત પૂરતા અમલમાં મૂકવા તે છે.

વડોદરા પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયો સંખ્યાથી દૂંઠ લોકીકૃત—વડોદરા પ્રાંતમાં કુલ ગામેની સંખ્યા ૮૫૨ છે એમાં શાળાવાળાં ગામ ૫૩૩ છે આ તમામ ગામેએ પુસ્તકાલયો બિલ્લી ચૂક્યા જે લુગાર્થ '૪૯ આખરે કર્યા પુ ની સંખ્યા ૨૩, અને આ પુ ની સંખ્યા ૫૩૬ મળી કુલ ૫૫૯ છે (આમાંથી ૫૩૩ ગામે શાળાવાળાં પુસ્તકાલયોના અને ૨૬ ગામે શાળા-વગરનાં પુસ્તકાલયોનાં છે.) ઉપરાંત કર્યાના રથજોમા કર્યા વાચનાલય ૪, મહિલા પુસ્તકાલય ૮, અને બાલ પુસ્તકાલય ૬ તથા શાળા સિવાયનાં આમવાચનાલય ૧૦ મળી, વડોદરા પ્રાંતમાં કુલ પુસ્તકાલય સરકારી ૫૮૭ છે આમાંથી ૫૬ સરકારીએ નિવેદનના વર્ષમાં સરકારે ચાલત મદદ લીધી છે અને ૭૧ સરકારી મદદ લીધા વગર રહી છે. આ ૭૧માં પેટલાદ મદાલની ૧૩, ભાદરજી મદાલની ૪, વડોદરા મદાલની ૧૧, પાદરા મદાલની ૧૩, કરજી મદાલની ૬, ડોમોઈ મદાલની ૨, ચિનેાર મદાલની ૨, સાવલી મદાલની ૫, વાઘોડીઆ મદાલની ૭, સંજેઝા મદાલની ૭ અને તીલકવાડા મદાલની ૧ છે.

વડોદરા પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયોને મદદ આપવા ખાતે સરકાર મદદના રૂ. ૨૫૭૪૪ તથા પ્રાંત પંચાયત મદદના રૂ. ૧૫૩૯૮ ખર્ચાયા છે. સોડમદદ પણ સરકાર મદદ નેટલી ન ખર્ચાઈ છે. આ રીતે જોતાં વડોદરા પ્રાંત ખાતે આપે રૂ. ૬૬૮૮૬નો ખર્ચ થયો છે, એમ કહી શકાય

(પાછળના પૃષ્ઠનું અનુસંધાન)

લેખક શ્રી ડો બી. આર. સુધા છે વ્યાખ્ય પુસ્તકો આટલે પેપર ૫૨ છપાયેલું છે

તેર મુખ્ય ઉપનિષદો

ઉપનિષદો એ હિંદુ સંસ્કૃતિનો અમર સાહિત્યક વારસો છે. ઉપનિષદોનું પશ્ચિમ બાષામાં બાષાન્તર સૌ પ્રથમ પશ્ચિમ બાષામાં થયું અને તે મથૂર હિંદુ સંસ્કૃતિપ્રેમી મોખલ શાહજી દારા ચિંતાલની આગામી ઇ. સ. ૧૬૫૬-૫૭ માં. અંગ્રેજીમાં પણ ઉપનિષદોનાં બાષાન્તર મળે છે. તેમાં તાજતેરમા પ્રસિદ્ધ થયેલું બાષાન્તર Thardead Principal Upanishads ["તેર મુખ્ય ઉપનિષદો "] એક આવકારદાયક ઉમેરો છે, પ્રસ્તુત બાષાન્તર મિ રોબર્ટ અને રેટ હયૂમે કરેલું છે

— "શિવમ્ સુન્દરમ્"

વડોદરા પ્રાંતમાં મહાનવાળા પુસ્તકાલયો ૮૮ છે. એમાં કરઆ પુ ૨૧, મદિયા પુ ૫, બાળ પુ. ૪, અને ગ્રામ પુ ૫૮ છે. આ સિવાય મહાનો બંધાવવા માટે જે ગામોની લોકમદદ પુસ્તકાલય ખાતામાં ભરાય છે, તેવાં ગામોની સંખ્યા ૨૪ છે

વિધાવધ પ્રવૃત્તિઓ.—હવે આપ સૌની સમક્ષ વર્ષ દરમ્યાન પ્રાંત અને મહાલ પુ મંડળો દ્વારા થયેલાં કાર્યોનો દૃઢ અહેવાલ રજૂ કરું.

મહાલ પુ મંડળો.—રાજ્ય પુ મંડળના હેતુ પ્રમાણે વડોદરા પ્રાંતના ૧૧ મહાલોએ મહાલ પુ. મંડળો સ્થપાઈ ચૂક્યાં છે આ વર્ષમાં વાઘોડીઆ, સંખેડા અને તિલકવાડા મહાન સિવાય તમામ મહાલ મંડળોએ પોતાની વાર્ષિક સભાઓ ભરી હતી અને તેના અહેવાલો તથા પાછલા વર્ષના નિવેદન અને હિસાબ પણ અત્રે મોકલી આપ્યા હતા.

જૂથ પુ. મંડળો.—કેળવણી ખાતાએ શાળાઓ માટે ગોઠવેલાં મેન્ટરોને પુસ્તકાલય ખાતાએ જૂથ પુ મંડળ તરીકે સ્વીકાર્યાં છે. આવાં જૂથ પુ મંડળો, વડોદરા પ્રાંતમાં ૧૫૫ છે. આ જૂથ મંડળોને પણ દર વર્ષે, ઑગસ્ટના પહેલા સંવિધાર પોતાના જૂથની વાર્ષિક સભા ભરવાનું કહેલું છે અને તે ધોરણે આ વર્ષે ૬૬૮ ૬ જ જૂથમંડળોએ સભાઓ ભરી તેના અહેવાલ મોકલી આપ્યા છે.

મહાલ સંમેલનો.—હેલ્થ ત્રણ વર્ષથી, મોંઘવારીના કાળે મહાલ પરિષદોને બદલે, મહાલના મત્રી-અથપાસોનું સંમેલન ભરવાની યોજના હાથ ધરવામાં આવી છે તે મુજબ આ વર્ષે વડોદરા, કરજી સાવલી અને વાઘોડીઆ એ મહાલ મંડળોએ પોતાના મહાલના સંમેલન ભરી, મત્રી-અથપાસોને, ઉત્સાહથી અને સેવાભાવથી પુસ્તકાલયોનું કામ કરવાની પ્રેરણા આપી હતી તથા રાજ્ય તરફથી અને મહાલ મંડળ તરફથી લેવાની શિષ્ટવાચનની પરીક્ષાઓનો પણ તેમાં સારો પ્રચાર કરવામાં આવ્યો હતો

પુસ્તકાલયોની તપાસણી.—પ્રાંત તરફથી પગારદાર પ્રચારક રોકવાની યોજના હેતુ ૧૨ વર્ષથી હાથ ધરવામાં આવી છે આ વર્ષે પણ, પ્રાંત પ્રચારક તરીકે ચાલુ રહેલા બાઈઝન-બાઈઝ પટેને ઑગસ્ટ '૪૮ થી માર્ચ '૪૯ સુધીના ૮ માસમાં કરજી મહાલના ૫૦, વડોદરા મહાલના ૧૯, સાવલી મહાલના ૩૮, ડોભાઈ મહાલના ૫૦ અને વાઘોડીઆ મહાલના ૨૯ મળી કુલ ૧૮૬ પુસ્તકાલયોની ૧૭૫ દિવસમાં તપાસણી કરી છે. આ વર્ષમાં પેટલાદ મ. પુ મંડળે માનદ પ્રચારકની યોજના હાથ ધરી, કેટલાંક પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરાવી છે

પુસ્તકાલયપર્વણી.—ગ્રામ જનતાને પુ પ્રવૃત્તિમાં રસ લેતી કરવાને, મર્વણોદિન ઉજવવાનું રાજ્ય પુ મંડળે ઠગવું છે તે મુજબ પ્રાંતના ઘણાં ખર્ગ ગામોએ આ દિન ઉજવાયો છે. પણ તેના અહેવાલો અત્રે આવ્યા નહિ હોવાથી ગામોની નોંધ લેવાઈ નથી

ફરતા પુ. ની પેટીઓ.—વડોદરા પ્રાંત મંડળ તરફથી બનાવેલી અને જે તે મથળોએ આપેલી ફરતા પુ ની પેટીઓ અત્રે પરત મળાવી લેવાનું કરતાં જરોદ, મોબા, રણ અને કોસિદ્રા એ ચાર સ્થળો સિવાયના ૧૪ સ્થળોએથી ૫૬ પેટીઓ પરત આવી છે એમાંથી બચારને ૪ પેટીઓ અને ૪૭-૪૮માં કરેલા કરાવ પ્રમાણે આપતાં ૫૨ પેટીઓ મંડળ પાસે રહે છે

શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા.—આ વર્ષમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે, પાદરા મહાલે ‘આપણા જ્વાહર’ની, વડોદરા મહાલે, ‘આપણા સમ્માર’ની, તથા વાવોડીઆ મહાલે ‘આપણા અધીશ’ની પરીક્ષા લીધી હતી, અને તેના અનુક્રમે ૫૦૪, ૨૪૫, ૬૮ મળી કુલ ૮૧૭ વિદ્યાર્થીઓએ લાભ લીધો છે.

મોટાઓ માટે રા. પુ. મ. રક્ષી લેવાયલી પરીક્ષામાં વડોદરા પ્રાંતમાં ૧૫ ઉમેદવારોએ લાભ લીધો છે.

પ્રાંત અને મહાલ મહોળાને મળેલી ક્ષણવણી.—પ્રાંત અને મહાલ મહોળાને પોતાની પ્રવૃત્તિ અને ચતા અર્થને પહેંચી વગવા સાર રાખ્યું પુ. મહોળ તરફથી જે ક્ષણવણી મળે છે, તે નિવેદનના વર્ષમાં રૂ. ૫૨૨) ની મળી હતી, જેમાં રૂ. ૧૩૦-૮-૦ પ્રાંત મહોળા અને રૂ. ૩૯૧-૮-૦ નીચે મુજબ મહાલ મહોળાના છે.

૪૩-૫-૦ કરજણ	૮૩-૧૩-૦ પેટલાદ	૩૦-૬-૦ ધિનેર
૩૨-૧૦-૦ ડભોઈ	૨૭-૬-૦ બાદરજ	૩૨-૧૦-૦ સંખેડા
૬-૩-૦ તીરકવાડા	૫૨-૫-૧ વડોદરા	૨૪-૧૨-૦ સાવલી
૪૦-૮-૦ પાદરા	૧૩-૭-૦ વાવોડીઆ	

મહાલ મહોળાના મત્રીઓનું રા. મેસન —આ વર્ષમાં, મહાલ-મહોળાના મત્રીઓનું, પશુ એક સમેલન ભરવામાં આવ્યું હતું, અને તેમાં મહાન મહોળાએ કરવાનાં કાર્યોની સમજ આપાઈ હતી.

અ. તમાં —વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય ઇલાકામાં વિલિનીકરણ ચતા, વડોદરા પ્રાંતમાંથી પેટલાદ અને બાદરજ મહાલો વહીવટી દૃષ્ટિએ જુદા પડી, નવા વર્ષથી એડા જિલ્લામાં મળે છે. પુરતકાલથી પ્રજાતરી દૃષ્ટિએ જાગૃતી પ્રાંત પુ. મહોળાસ્થપાયું ત્યારથી આજ સુધી પ્રાંતની સાંકળમાં મુદાપલ્લા આ મહાલો આપણાથી આમ છૂટા પડતાં, આપણને દુઃખ થાય, એ સ્વાભાવિક છે, પણ વિશાળ દૃષ્ટિએ જોઈએ તો આપણે સૌ એકજ છીએ. આપણા પ્રાંતમાંથી આ બે મહાલો છૂટા પડતાં જીન ત્રણ નવા મહાલો-હોટાઉદેપુર, નસવાડી, જજીગામ તથા પડમેવાસનાં ગામો ઉમેરાયા છે. એ મહાલોમાં નવેસર આપણે મહાલ મહોળા સ્થાપવાનું તથા નવીન પુરતકાલયો ઉદ્ધારવાનું કાર્ય હવે આપણે ચર કરવું જોઈએ.

ઉપરના નિવેદનથી જાણી શકે, પાદરા/વાવોડીઆ, સાવલી, વડોદરા અને કરજણ એ મહાલ મહોળાએ આ વર્ષમાં પ્રાંત મહોળા/આદેશનુસાર કાંઈ કાંઈ પ્રવૃત્તિઓ હિપાડી છે. જીન મહાલ મહોળા પણ નવા વર્ષમાં એમનું અનુકરણ કરી પોતાના મહાલ મહોળાને આગળ કાપાવશે એવી અને આશા રાખીએ છીએ.

સૌ મહાલ મહોળાને પુનઃ આગ્રહપૂર્વક જણાવીએ છીએ કે, આ નવા વર્ષમાં તેઓ પોતાના મહાલના મત્રી-મથપાલોનું એક સમેલન ભરે, વિદ્યાર્થીઓ માટે શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા લે, રાજ્ય પુ. મહોળ તરફથી લેવાયતરી શિષ્ટવાચનની પરીક્ષાના સારા પ્રમાણમાં પ્રચાર કરે મહાલના એએકે પુરતકાલયનું જનદાનનારૂં, પુરતકાલયપર્વથી ઉજવવાનો પ્રચાર કરે.

આભાર—પુ ખાતાના અધિકારી સાહેબોના, રા પુ મંડળને સેવાભાવે આંકિટ કરી આપવા બદલ શ્રી વાલજીભાઈ ના અમીનનો તથા એક મા બીજી રીને જે જે ભાષાઓએ મંડળની પ્રવૃત્તિમાં મદદ કરી છે તે સૌનો આભાર માનવામાં આવે છે.

ચિમનભાઈ હ. અમીન.

મત્રી, વડોદરા પ્રાંત પુ મંડળ

ઉત્પન્ન ખર્ચ તથા દેવા-સહેણાનો હિસાબ સન '૪૮-૪૯

જ	ઉ
૧૨૫૭-૧૨-૯ શ્રી ઉત્પન્ન ખાતે જમા	૧૨૫૭-૧૨-૯ શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર
૫૨૨-૦-૦ રા પુ મં. તરફ	૩૬૧-૮-૦ મદાલ , મંડળોને
ફરી પ્રાંત તથા	ફાળવણીના
મદાલ મંડળોની	૮૭૨-૭-૩ પ્રાંત પ્રચારકના
ફાળવણીના	૫માર ખર્ચ ખાતે
૭૦૦-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારક	૮ માસના
, ખાતે મદદના રા	૨૬-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારકના
પુ મ. તરફના	પ્રો ફંડના
૩૫ ૧૨-૯ ૫૧૭લી બચત	૪-૧૩ ફ પોસ્ટેજ-ફંડીજ'ટના
ખાતેથી	૪૫૩-૮-૦ વર્ષ આખરે શિલક
૨૬-૧૫-૯ વર્ષ આખરે પ્રાંત મંડળની	૪૩૪-૮-૦ વ રા પુ મં મા
બચત	૮-૦-૬ નેશનલ બેંકમાં
૬૨-૧૨-૬ ૫૧૭લી સાલની	૧૧-૭-૬ રોકડ શિલક
૩૫-૧૨-૯ આ વર્ષની ખોટ	૧૭૧૧-૪-૯
૪૨૬-૮-૩ વર્ષ આખરે દેવા	
૩૫-૦-૩ ફ પુ ની પેટીઓ-	
માંના	
૩૬૧-૮-૦ મદાલ મંડળોની	ઉપરનો હિસાબ તપાસ્યો છે અને તે બરાબર છે.
ફાળવણીના	વા. ના. અમીન
૧૭૧૧-૪-૯	આંકીટર

વડોદરા
તા. ૧૨-૬-૪૯

ચિમનભાઈ હ. અમીન
મત્રી, વડોદરા પ્રાંત પુ. મંડળ

વડોદરા જીલ્લા પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

ઉપરોક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૧૮-૯-૪૯ ને વાર રવિના રોજ બપોરના બે વાગે સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરીમાં શ્રી. મણિલાલ મં. કાશીવાળાના પ્રમુખપદે ભરવામાં આવી હતી આ સભામાં વડોદરા, ઠરજણ, ઠોભાઈ, વાઘોડીયા, સાવલી, પેટલાદ અને ભાદરજી મહાલ પુ. મંડળના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત, રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારીના વડોદરા પ્રાંતના સભ્યોમાંથી ગન્ય પુ. મં. ના મંત્રીઓ રામભાઈ કા. પટેલ, શ્રી ચિમનભાઈ હ. અમીન, તથા શ્રી નટવરલાલ ગિ. શાહ, પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ વ્યવસ્થાપક શ્રી. હેમેદભાઈ મો. પટેલ, રાજ્ય પુ. મંડળના સહમંત્રી શ્રી નાણુકલાલ ચૌકસી, રાજ્ય પુ. પ્રચારક શ્રી વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલ તથા પ્રાંત પ્રચારક શ્રી. જગનભાઈ મ. પટેલ વગેરેએ હાજરી આપી હતી.

જીલ્લા સભામાં નીચે પ્રમાણે કરાવેા પસાર થયા હતા.

- (૧) મંડળના કાયમી પ્રમુખ શ્રી. હરિવલ્લભલાલ ચુ. શાહ હાજર નહિ હોવાથી, આજની સભાના પ્રમુખ તરીકે શ્રી મણિલાલ મં. કાશીવાળાને સર્વાનુમતે ચૂંટવામાં આવે છે
- (૨) પ્રાંત પ્રચારક ખાતે વિશેષ ચર્ચેલા ખર્ચ રૂ. ૧૩૬-૭-૩ મંજૂર કરવામાં આવે છે.
- (૩) મંત્રીશ્રી તરફથી સન '૪૮-૪૯નું રજુ થયેલું નિવેદન અને દિસાખ સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે
- (૪) સન '૪૯-૫૦ નું આગસ્ટ '૪૯થી માયે '૫૦ સુધીનું ૮ માસનું ખર્ચાજ નીચે પ્રમાણે મંજૂર કરવામાં આવે છે

જમા

ઉધાર

૧૭૧-૦-૦ ગન્ય પુ. મ. નો ફાળો

૬ ૨-૦-૦ રાજ્ય પુ. મ. ની મદદ

૧૦૭૩-૦-૦

૧૦૦૮-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારકનો ૮ માસનો ખર્ચ
મો. ફડ વગેરે

૨૫-૦-૦ જામમણી

૨૦-૦-૦ કટીંગ-ટ-પોસ્ટેજ

૩૦-૦-૦ મંત્રીનું સુસાફરી ખર્ચ

૧ ૭૩-૦-૦

(૫) સન '૪૯-૫૦ નું વ્યવસ્થાપક મંડળ તથા ઓડિટર નીચે પ્રમાણે ચૂંટવામાં આવે છે

પ્રમુખ શ્રી ચુનીલાલ પુ. શાહ ઉપપ્રમુખ શ્રી. મણિલાલ મં. કાશીવાળા
મંત્રી શ્રી ચિમનભાઈ હ. અમીન

સહયોગી શ્રી શાંતિલાલ પી. શાહ, શ્રી. કૃષ્ણલાલ મો. શાહ, શ્રી. મૂળજીભાઈ ના.
શાહ, શ્રી વિજયપ્રસાદ પ્ર. પટ્ટના, શ્રી હર્ષરભાઈ ના. પટેલ.

અને તે ઉપરાંત રા. પુ મંડળની કારોબારીના વડોદરા પ્રતિભાના તમામ સભ્યો.

ઑઝિર : શ્રી વાલજીભાઈ ના અગ્રીન

(૬) વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય ઇલાકામાં વિલિનીકરણ થવાથી, વડોદરા પ્રાંત પુ મંડળનું નામ હવેથી “વડોદરા જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળ” રાખવાનું તથા બે કો સાથેના પત્રવ્યવહાર પણ તે જ નામથી કરવાનું ઠરાવવામાં આવે છે

(૭) વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય ઇલાકામાં વિલિનીકરણ થવાથી, વડોદરા પ્રાંતના જે પ્રદેશો ખીજા જિલ્લામાં ભળ્યા છે, તે પ્રદેશોનાં પુસ્તકાલયોને પણ ચાલુ વર્ષે સરકાર-પર્યાયત મદદનો લાભ મળવાનું ચાલુ રાખવા આ સભા ના મુખ્ય સરકારને વિનંતિ કરે છે.

(૮) વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય ઇલાકામાં વિલિનીકરણ થતા પહેલાં, વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયોને જે ધોરણે પચાસતોની મદદ મળતી હતી તે જ ધોરણે હવે જિલ્લા લેકેટ ખોડોની મદદ પણ જે તે પુસ્તકાલયોને મળતી રહે તેવી તજવીજ થવા આ સભા ના મુખ્ય સરકારને આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે.

(૯) વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય ઇલાકામાં વિલિનીકરણ થતાં પહેલાં, વડોદરા પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયોને વર્તમાનપત્રો, મારિકો, પુસ્તકો ને અન્ય સાહિત્ય પૂરું પાડવાનું સંવત્સર કામગીરી, વડોદરા પુસ્તકાલયોએ પોતા થકીને ઉભા કરેલા પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ દ્વારા થવું હતું. તે જ ધોરણે હવે પછી ચાલુ રાખવા આ સભા ના મુખ્ય સરકારને આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે.

(૧૦) જિલ્લામાં ભળેલા નવા વાલજીભાઈમાં, તાલુકા પુસ્તકાલય મંડળો સ્થાપવા તથા ત્યાં નવીન પુસ્તકાલયો બનાવવા માટે જિલ્લા પુ મંડળે પ્રચારકામ કરવા આ સભા ઠરાવે છે

(૧૧) સન ૪૮-૪૯ ની વાર્ષિક સભામાં ફાળવણી અંગે ઠરાવ હ મો ક્યો છે, તેનો અમલ આ વર્ષ પૂરતો ન કરતાં, જે તે મહાન મંડળની ફાળવણી જે તે મંડળને આપવાનું ઠરાવવામાં આવે છે

(૧૨) મંડળના પ્રમુખપદે લમિા વખત રહી, શ્રી હરિવલ્લભદાસ પુ ચાહે મંડળની જે સેવા બજાવી છે, તે બદલ આ સભા તેમને અત્તરણપૂર્વક આભાર માને છે

ઉપર પ્રમાણે ઠરાવો થયા બાદ આજની સભાના પ્રમુખ શ્રી. મણિલાલ કાશીવાળાએ ઉપસંહારમાં મહાન પુસ્તકાલય મંડળોએ વધુ કાર્યરીતિ બનવા તથા પોતાના મહાનનાં એકે એક પુસ્તકાલયના બજેટ અને તેવી કાળજી રાખવા વિદ્યાર્થીઓ અને મોટાંઓ માટે લેવાતી શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાઓના સારા પ્રમાણમાં પ્રચાર કરવા જણાવ્યું હતું

તે પછી મંડળના મંત્રી શ્રી ચિમનભાઈ દ. અગ્રીને આજનો સભાના પ્રમુખને અને સૌનો આભાર માની, વિલિનીકરણ પછી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના કાર્યકરોનું કામ હવે વધતું હોઈ, હોશઉદેપુર, સ ખેડા મેવાસ તથા પાકુ મેવાસના ઠકરાતી વિસ્તારમાં કે જ્યાં પ્રવૃત્તિની

મોજનાઓ જ નથી ત્યાં હવે પુસ્તકાલયો સ્થાપી જ્ઞાનપ્રચાર કરવા તથા જ્ઞાનપ્રચાર સાથે સ્વાસ્થ્યપ્રચારની પણ અગત્ય હોઈ, 'ન્યાં પુસ્તકાલય ત્યાં મામ ઓપકાલય' પણ સ્થાપવા અને દૃઢ અર્થમાં ગામડાંનો ગરીબ પ્રજાનું આગેગ્ય સાચવી શારીરિક અને માનસિક બંને રીતે વિકાસ સાધવા અને એ રીતે દેશસેવામાં મગીન ફાળો આપવા જીવ્યન્તુ' હતું.

૨-નવસારી જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન ન હિસાબ

(સન '૪૮-૪૯)

સ્થાપના અને હિદેશ :—વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના બંધારણને અનુસરીને સને ૧૯૩૦-૩૧ માં આ મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે અને તેના હિદેશ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના જે હિદેશો છે તે હિદેશને પોતાના પ્રાંત પૂરતા અમલમાં મૂકવાનો છે.

પ્રાંતની વસ્તી અને પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ :—નવસારી પ્રાંતની વસ્તી છાંછી વસ્તી ગણતરી પ્રમાણે પુરુષો ૨૩૧૫૮૮ ને ઓછો ૨૨૬૩૨૭ મળી કુલ ૪૬૫૯૧૫ ની છે. તેમાં ઉંઘાં બે વચ્ચમાં હીજગતીઓની ૧૫૦૦૦ થી ૧૬૦૦૦ સુધીની વસ્તીને વધારો થયો છે.

પ્રાંતના નવસારી, કામરેજ, પનસાણા, ગણદેવી એ ચાર ઉમળાંઆત વસ્તીવાળા મહાલો છે ને માંત્રેગઢ, મહુવા બ્લાગ, મોનગઢ એ ચાર મહાલો શારીરગની વધુ વસ્તીવાળા મહાલો જે તે મહાલોમાં આવેલી શાળાઓ તથા પુસ્તકાલયો અને મજેરી સરકાર પસાવન મદદની વિગત નીચે પ્રમાણે છે

મહાલતુ નામ	ગામ	સાંખાઓ	કરુખા	બાલ વા	મામ	આમ વા	કુલ
			પુસ્તકાલયો	મહિલા પુ.	પુસ્તકાલય		
નવસારી	૧૧	૪૩	૧	૦-૨-૧	૪૫	૦-૧-૦	૫૦
ગણદેવી	૩૦	૨૩	૨	૦-૧-૦	૨૬	૦-૦-૦	૨૭
પનસાણા	૫૨	૩૦	૧	૦-૦-૦	૩૨	૦-૦-૦	૩૩
કામરેજ	૭૨	૪૨	૩	૦-૧-૦	૪૧	૦-૩-૦	૪૮
મહુવા	૧૬	૪૦	૧	૦-૦-૦	૩૫	૦-૦-૦	૩૬
માંત્રેગઢ	૧૩૨	૨૦	૧	૦-૦-૦	૨૨	૦-૦-૦	૨૩
મોનગઢ	૨૨૧	૯	૧	૦-૦-૦	૧	૦-૩-૦	૧૦
બ્લાગ	૧૫૨	૩૪	૧	૦-૧-૦	૩૪	૦-૦-૦	૩૬
	<u>૭૮૬</u>	<u>૨૪૧</u>	<u>૧૧</u>	<u>૦-૪-૧</u>	<u>૨૩૬</u>	<u>૦-૭-૦</u>	<u>૨૪૩</u>

મદદ લેનાર પુસ્તકાલયો ૨૧૬ છે તે તેમને સરકાર મદદના રૂ. ૧૦૦૦-૨-૦ તથા પ્રાંત પંચાયતનો રૂ. ૪૭૩૦-૦-૦ મળી રૂ. ૧૪૭૩૧-૨-૦ આ સાથે મદદના મળે છે તે તેનાથી બમણી રકમ પુસ્તકાલયોએ લોકમદદની એકલી કરે છે. (કામરૂં ૬૩ સાથે) એટલે પુસ્તકાલયો પાઠળ આ સાથે બધા મળી આંશરે રૂ. ૩૫૦૦૦ પત્રોસ હજાર ખર્ચાયા છે

ઉપરના આકાશી જેણાશે કે નવસારી, ગણદેવી, પંડસાણા, કામરૂં, માંગરોળ, બારા અને મહુવા મહાલમાં શાળાવાળાં દરેક ગામેએ પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાલયો થઈ ગયાં છે. સોનગઢ મહાલ મળત છે અને ત્યાં સ્વ. શ્રીમંત મહારાજના હીરકનિધિની મદદમાંથી વાંચનાલયો ખુલે છે. ગણદેવી, કામરૂં, પંડસાણા, બારા અને નવસારી મહાલે મહિલા તથા બાલ પુસ્તકાલયો પણ ઉઘડ્યાં છે.

રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉદ્દેશને અનુસરી પ્રાંતના સોનગઢ મહાલ સિવાય દરેક મહાલે મહાલ તથા જંથ મંડળો સ્થપાયેલા છે તે તે વાર્ષિક હેવાલ, હિસાબ, નવીન બજેટો, પુસ્તકાલય તપાસણી, શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા વગેરે માટે પ્રચારકાર્ય કરે છે.

આજુ સાલે જે પ્રાંત વચ્ચે એક પ્રચારક રાખેલા, પણ તેમની કામગીરી વડોદરા પ્રાંતમાં દુષ્કાળ સંમિતિ ખોલે ઉઠીની આવવાથી આ સાલ પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયોની તપાસણી થઈ નથી

મઈ સાંન શિક્ષણમંત્રી મહુવા મહાલના અનાવલ ગામે રાખેલો જેથી આ સાલ શિક્ષણ વર્ગ રાખ્યો નથી.

પ્રાંતમાં મંગલવાળા પુસ્તકાલયો કે જે ને ગુજરાત વિદ્યાલયમાં નોંધાયેલાં ૬૭ છે. મહાલમાં કેટલાંક પુસ્તકાલયોના મકાન માટેની સરકાર પંચાયત મદદ મળુ થયેલી છે પણ મકાન બાંધવા માટે જોડતા માલસામોનની મોખવારીને લીધે હજુ મકાન બધાં નથી

પુસ્તકાલયપંચાણી — મહાલનાં પણ પુસ્તકાલયોએ ઉઠવી હતી તેમા પંડસાણા, કામરૂં, ગણદેવી તથા નવસારી કરંજાના શ્રીમાન મહારાણી ચાન્તાદેવી મહિલા તથા બાલ પુસ્તકાલયોએ ધણાં ઉત્સાહથી ઉઠવી હતી મહાલનો દરેક જૂથ મંડળો આવી રીતે ઉત્સાહથી ઉઠવી પુસ્તકાલયોનો પ્રચાર કરશે

પ્રાંતના ગણદેવી, નવસારી, પંડસાણા, સોનગઢ મહાલોનો વાર્ષિક હેવાલ હિસાબ આપાઈ છે તે કામરૂં, માંગરોળ, મહુવા તથા બારા મહાલનો આવેલો નથી જે તે મહાલોને ફાળવણીની રકમ નીચે પ્રમાણે મોકલી આપી હું —

૪૮-૩-૦	પ્રાંત પુ મંડળને
૨૬-૧૩-૦	કામરૂં મ પુ. મં.
૧૬-૧૧-૦	ગણદેવી „ „ „
૧૬-૧૧-૦	પંડસાણા „ „ „
૩૬-૦-૦	નવસારી „ „ „

૧૪-૧-૦	મહુવા મ. પુ મંડળ
૬-૬-૦	માંગરોળ „ „ „
૧૨-૬-૦	બારા „ „ „
૩-૬-૦	સોનગઢ „ „ „

૧૯૨-૧૨-૦

આભાર.—વખતોવખત સલાહ અને સૂચના આપવા બદલ પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી સાહેબનો, રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રીશ્રીનો તેમ જ રાજ્ય પ્રચારકનો, તથા પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરવા માટે માનદ પ્રચારક શાહશ્રીઓનો તેમજ આજના પ્રમુખ સાહેબે બખલેલી કામગીરી બદલ તેઓનો અત કરણથી આભાર માનવામાં આવે છે.

૧૯૪૮-૪૯ નો વાર્ષિક હિસાબ

જ	હ
૧૧-૧૩-૯ શ્રીપુરાંત બાકી	૫-૧૩-૦ શ્રી પોરબં ખાતે
૨૦- ૦-૦ નવસારી 'મ પુ' મંડળ પામેથી ઉછીના	૪-૧૦-૯ પગસુરણ સ્વાગત વગેરે, ૧૨-૧૪-૦ મુસાફરી ખર્ચ ખાતે
૩૧-૧૩-૯	" " ૨૩-૫-૯
	૮- ૮-૦ શ્રીજીજીએ બાકી
	૩૧-૧૩-૯
	(સહી) દ. દ. દેસોઇ
	પ્રમુખ

નવસારી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા (તા. ૨૫-૯-૪૯)

ઉપરોક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા મંડળના પ્રમુખ શ્રી. કસનજીભાઈ દવાળજી દેમાઈના પ્રમુખપણા નીચે શ્રી સલાહ વૈભવ પુસ્તકાલયમાં બપોરના બે વાગે ભરવામાં આવી હતી, જેમાં નવસારી, પલસાણા, મોનગદ, કામરેજ મહાલોના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત નવસારી મહાલ ચળાધિકારી શ્રી મોહનલાલભાઈ દેસાઈ, તથા પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ વ્યવસ્થાપક મે. ગ. રા. ઉમેદશાહ પટેલ સાહેબ તેમ જ ગાંધી પુ. પ્રચારક શ્રી. વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલ વગેરે હાજર હતા.

આ સભામાં નીચેના કાર્યો સર્વાનુમતે પસાર થયા હતા

કાર્ય ૧—વાર્ષિક હેવાલ તથા હિસાબ સભા સમક્ષ પ્રાંતના મંત્રી શ્રી. રાજેન્દ્ર પ્રસાદભાઈ મજમુદારે વાંચી મંજૂરાવ્યે હતો ને તે સર્વાનુમતે મંજૂર થયો હતો.

કાર્ય ૨—નવસારી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળને હાલના તબક્કે બીજી બે વરસા થના મુખી છે તે જ નામથી આગુ રાખવા કારણવામાં આવે છે ને સુરત નિઃસ્થાના પુસ્તકાલયોને આ મંડળમાં જોડાવવા પ્રચાર કરી જેમને જોડાવું હોય તેમને આ મંડળમાં જોડવા મંત્રીને સત્તા આપવામાં આવે છે.

ઠરાવ ૩—સને ૧૯૪૯-૫૦ નું વ્યવસ્થાપક મંડળ નીચે પ્રમાણે નિમવામાં આવે છે

પ્રમુખ—શ્રી. કસનજીભાઈ દયાળજી દેસાઈ

મંત્રી—શ્રી. ગજેન્દ્રપ્રસાદભાઈ જમનાદાસ મજમુદાર

સહયો—નવસારી, ગણદેવી, પલસાણા, કામગેજ, મહુવા, માંગરોળ,
બારા, સોનગઢ મહાલના પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રીઓ તથા
શ્રી કાવસજી એટલજી ગણદેવીઆ-મણદેવી, અને શ્રી. રણુકોડી
લક્ષ્મીભાઈ દેસાઈ-પલસાણા, એમને ચૂટવામાં આવે છે

ઠરાવ ૪—સને ૧૯૪૯-૫૦ નું આદ્ય બજેટ.

૫૦-૦-૦ પ્રાંત મંડળના કાળાના

૫૦-૦-૦

૬

૨૫-૦-૦, શ્રી સુમાદરી તથા કન્ડીજન્ટ ખર્ચ

૨૫-૦-૦ શ્રી પ્રાંત પ્રચારકના પગારના

૫૦-૦-૦

ઠરાવ ૫—એ પ્રાંત વચ્ચે એક પગારદાર પ્રચારક રોકવાની યોજના હાલની પદ્ધતિએ ચાલુ રાખવા તથા તેના પગારખર્ચ માટે પ્રાંત મંડળને મળતી કાગવણીની વાર્ષિક રકમના રૂ થી ઓછી નહિ એટલી સવડ રાખી ખૂટતી રકમ રાજ્ય પુ મંડળ પાસેથી મેળવી લેવા ઠરાવવામાં આવે છે

ઠરાવ ૬—મહાલ મંડળના મંત્રીઓએ મહાલમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાઓ ગાખવા ને તેનો લાભ વિદ્યાર્થીઓ વધુ પ્રમાણમાં લે તેમ કરવા તથા વડોદરા રા પુ મંડળ તરફથી યોજાતી એવી પરીક્ષાનો છૂટલો લાભ લેવા લેવાગવવા બનામણ કરવામાં આવે છે

ઠરાવ ૭—મુળમ પ્રાંતમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વિકાસ સૌ પ્રથમ વડોદરા રાજ્યમાં થયે. હોઈ એનું સૂત્રસચાવન અત્યાર લગી વડોદરાથી થતુ રહ્યું છે એ સુદો, તથા વડોદરાની પુસ્તકાલય ખાતાની કચેરી પાસે એ પ્રવૃત્તિનો બડોળો અનુમતિ ધરાવનાર સેવકવર્ગ પણ છે તે જોતાં વડોદરાને આખા પ્રાંતના નહિ તો નિદાન ગુજગત વિકાસની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું કેન્દ્ર બનાવાશે એમ આ સભા ધ્વજે છે

ઠરાવ ૮—વિલિનીકરણ પહેલાં નવસારી પ્રાંતનાં ગ્રામ પુસ્તકાલયોને વર્તમાનપત્રો, માસિકો, પુસ્તકો અને અન્ય સાહિત્ય પૂર પાડવાનું સમજી કામકાજ, વડોદરામાં પુસ્તકાલયોએ પેતે થઈને રચાવેલી “પુસ્તકાલય સંઘાપક સહકારી મંડળી લિ.” દ્વારા થતુ હતુ તે જ ધોરણે હવે પછી પણ ચાલુ રાખવા ના મુખર્ષ સરકારને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

ઠરાવ ૯—વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયોને ઓમત સરકાર તરફથી પ્રસિદ્ધ થતી આગાપત્રિકા મફત મળતી હતી તે જ ધોરણે હવે પછી પણ વડોદરા રાજ્યનાં જે

પુસ્તકાલયો મુબમ પ્રાંતમાં બનેલ છે તેમને મુબમ પ્રાંતનું ચર્ચામેન્ટ ગ્રેડ યુજરાતી વિભાગના કોપી (અંક) મફત મળે તેમ થવા આ સભા ના, મુબમ સરકારને વિનંતિ કરે છે.

કરોવ ૧૦—આગની સભાના પ્રમુખનો તથા પધારેલા સભ્યનો આભાર માનવામાં આવે છે.

(સહી) કે. કે. દેસાઈ
પ્રમુખ.

૩-મહેસાણા જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન ને હિસાબ

(સન ૧૯૪૮-૪૯)

સ્થાપના.—મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની સ્થાપના સને ૧૯૩૦-૩૧માં થયેલી છે. એ રીતે મંડળને આ વર્ષે અઢાર વર્ષ પૂર્ણ થાય છે મંડળનું વર્ષ સરકારી વર્ષ પ્રમાણે મળ્યા છે.

ઉદ્દેશ —ગોદાગ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનો જે ઉદ્દેશ છે, તે જ ઉદ્દેશ મહેસાણા પ્રાંત પૂરતો આ મંડળનો છે.

મમાન્ય સભા —આ મંડળની સાધારણ સભા દર વર્ષે સપ્ટેમ્બર માસમાં મળે છે તે ધોરણે મુરા થયેલા વર્ષમાં તા. ૧૨-૯-૪૮ ના રોજ શ્રી રા. રા. કાનજીભાઈ શિરાભાઈ વહીવટી પ્રમુખપદે મળી હતી અને તેમાં નીચે પ્રમાણે કરાવેલું ચૂકા હતા.

(૧) મત્રોનું નિવેદન તથા હિસાબ વંચાણુમાં લઈ મહુ કરવામાં આવ્યો.

(૨) વ્યવસ્થાપક મંડળ નીમવામાં આવ્યું.

(૩) ખર્ચનો અંદાજ મંજૂર કરવામાં આવ્યો.

(૪) પ્રચારકની નિમણૂકનો વિચાર કરવા આવત.

(૫) શિક્ષણવર્ગે ચાલુરમા મદાલમાં લખ્યા આવત,

(૬) રાજ્ય પરિષદ ભરવાની શક્યતાનો વિચાર કરવા આવત.

(૭) સિદ્ધિ વાચનની પરીક્ષા લેવા આવત.

(૮) મદાલ મંડળને શાગવણી કમા ધોરણ ઉપર આવવી તે સંબંધી વિચાર કરવા આવત.

આખલ.

ઉપર પ્રમ જે કુલ આઠ કરાવે કર્યા હતા તે પૈકી કરોડ અંક ૧ થી ૩ મંડળના વહીવટી આવતતા હતા. કરોડ નં. ૪ પ્રમાણે ચાલુરમા મદાલે જ કામગીરી કરી છે તેમ તપાસણીના આવેશ નિવેદન ઉપરથી જણાય છે. તથાથી રૂ. ૮-૧૩-૦ નો ખર્ચની માત્રણી આવી છે. કરોડ નં. ૫ પ્રમાણે ચાલુરમા તાલુકામાં બહુચરાજી મુકામે ૩૧ જુલાઈની તા. ૪-૫-૬ના દિવસોમાં શિક્ષણવર્ગ ભરવામાં આવ્યો હતો. કરોડ નં. ૬ નો તો અમલ કરવાનો જ નહોતો.

કેશવ નં. ૭ પ્રમાણે નિવેદનની સાથે મહેસાણા, ચાણુસ્મા, કલેશ અને દહેગામ તાલુકાએ શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા લીધી છે.

વ્યવસ્થાપક મંડળી:—પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળના સંચાલન માટે વ્યવસ્થાપક મંડળ નીમવામાં આવ્યું હતું, પણ આ વર્ષમાં એક પણ બેઠક બોલાવવાની જરૂર પડે તેવા કામો નહિ હોવાથી બોલાવવામાં આવી નથી.

પરિષદ:—પરિષદો માટે પ્રાંત મંડળે ચાણુ સાથે ખાસ આમ્રક રાખ્યો નથી; તો પણ ચાણુ સાથે ચાણુસ્મા, દહેગામ અને પાટણ મહાલે પરિષદો ભરાઈ છે મહેસાણા, કડી અને કલેશ મુકામે મનાઓના સમેનનો યોગ્યતા હતી.

પર્વણીદિન.—રાત્રી પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી પ્રવૃત્તિનો પ્રચાર થવ તે અર્થે વસતિ-પથમીનો દિવસ પર્વણીદિન તરીકે ઉજવવાનું ફગવવામાં આવ્યું છે તો પણ હજી તમામ પુસ્તકાલયોએ આ પ્રવૃત્તિ પૂરેપૂરી અપનાવી નથી આનો ખરો આધાર મ. પુ મંડળો ઉપર છે જે મંડળો જામન છે, ત્યાં થોડો પ્રચાર છે અને જ્યાં જામત નથી ત્યાં પ્રચાર નથી તો દરેક મંત્રી જામને વિનંતિ છે કે આ જામનમાં પોતાથી જનતા બહુ કરે.

તપાસણી —પ્રાંતના પુસ્તકાલયોનો તપાસણી માટે પ્રચારક રાખવાના હેતુ છે, ચાણુ માલે વડોદરા પ્રાંતના એક જામને પ્રાંત પ્રચારક તરીકે રાખવામાં આવ્યા હતા પરંતુ તે બાઈ પણ માત્ર ત્રણ માસ રહ્યા છે તેઓએ કલેશ મહાલનાં ૫૧, મહેસાણા મહાલનાં ૧, દહેગામનાં ૭, કડી મહાલનાં ૨ મળી કુલ ૬૧ ગામોની તપાસણી કરી છે. કામચાંચો કુલ ૫૭ દિવસની કરી છે અને કેશવ નં. ૪ પ્રમાણે ચાણુસ્મા મ પુ મંડળના મંત્રીએ ૨૪ ગામોને તાલુકાનાં તપાસ્યાં છે.

નવીન પુસ્તકાલય.—આ વર્ષે મહેસાણા પ્રાંતમાં એક પણ નવીન પુસ્તકાલય ઉદ્ધા-ડવામાં આવ્યું નથી.

શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા —આ જામત અર્થે જામજ જાવી મળે છે જે મહાનોએ નિવેદનની સાથે પરીક્ષા લીધી નથી, તેમને આ સાને લેવા ફરીથી વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

હિસાબ —હિસાબ આ સથેના પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવ્યો છે. તેમાં ગઈ માલે હાથ પડેની શિલક રૂ. ૪૬-૧૦-૭ હતા સાથે મુજુરના કુલ રૂ. ૮૭૬-૨-૮ જમા થયા છે અને રૂ. ૮૧૦-૬-૬ ઉધાર્માં છે, વર્ષ આખરે શિલક રૂ. ૧૧-૧૩-૧૦ હાથ ઉપર રહે છે.

પ્રકીર્ણ —હવે મંડળની સામાન્ય જામતો પેટા ચોરીકે હકીકત રજુ કરવાની રજ લઈ છું. વડોદરા રાજ્યનું જોડણ ચવાથી આપણે હવે મુન્નાઈ ઇલાકામાં જોડાયા છીએ. પ્રાંતનું નામ જિલ્લો ચવાથી આપણા મંડળનું નામ પણ આ રીતે જુદલવાનું છે મહેસાણા જિલ્લામાંથી આતર-સુબા અને દહેગામ તાલુકા જુદા પડવાથી અમદાવાદ જિલ્લામાં જોડાય છે, જ્યારે રાધનપુર, સમી અને સાંતલપુર એ ત્રણ નવીન તાલુકા જોડાય છે આ જોડાનારો નવીન પ્રદેશ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિથી તદ્દન અજાણ છે તથા નવાં પુસ્તકાલયો જોઈ કરી અને તાલુકા મંડળો સ્થાપવા પડશે અને એ નવું કામ આપણે કરવાનું છે.

બીજું, તાલુકા મંડળોએ પણ હરે વધુ સમગ્ર બની તાલુકાનાં પુસ્તકાલયો, મુબાઈ
પ્રધાનની નવીન યોજના અને ધારા ધોરણોથી માહિતગાર બને, મદદ વગર કોઈ રહી ન જાય
અને તેનો સારો ઉપયોગ થઈ પ્રજામાં શિષ્ટ વાચનનો વધુ પ્રચાર થાય તે માટે પ્રયત્નો કરવાના છે

અતમા, આ પ્રવૃત્તિમાં રસ લઈ જે સદ્ગુરુઓ અને શિક્ષક લાઈબ્રેરિયોએ સહકાર આપે
ઉત્તેજન આપ્યા છે તે બદલ એ સૌનો આભાર માની વિરમું છું

મહેસાણા {
૪-૯-૪૯

નાનજીભાઈ જે. પટેલ
મંત્રી, મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળ

ઉત્પન્ન-ખર્ચ સન ૧૯૪૮-૪૯

જ	ઉ
૧૩૯-૧-૬ સાલ મજૂરમાં આવેલું ઉત્પન્ન	૨૬૩-૦-૯ ખર્ચ સાલ મજૂરમાં થયો તે
૧૧૯-૮-૬ કાળવણીની રકમ	૨૪૫-૦-૦ પ્રચારકના પગારના
આપી તે	૧૮-૦-૯ મંડળની કચેરીએ
૧૯-૧-૦ વપાવતું ઉત્પન્ન	કરેલો ખર્ચ
આવ્યું તે	૩-૧-૬ પોસ્ટલ ખર્ચ
૧૩૯-૧-૬	૮-૮-૩ કોરોડાળખર્ચ
૧૨૩-૧૫-૩ પાછલી બચતમાંથી ઉપાડયા તે	૬-૭-૦ પ્રવાસ ખર્ચ
૨૬૩-૦-૯	૨૬૩-૦-૯

અંદે બસેનિમક રૂપિયા ચૂંચ આનો નવ પાઈ બગાળે છે તા ૩૧-૭-૪૯

નાનજીભાઈ જે. પટેલ
મંત્રી, પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળ

દેવા લહેણાની તારીખ સને-૧૯૪૮-૪૯

જ	ઉ
૦-૨-૦ માણ પ્રચારક લાઈબ્રેરરી	૩૭૭-૧૦-૯ ખેડૂત સહકારી બેંકમાં જમા
કાઢરના	
૮૬૪-૫-૬ જુદા જુદા મદાનોની રકમ	૪૬૧-૫-૬ વડોદરા રા. પુસ્તકાલય
જમા છે તે	મંડળમાં જમા છે તે
૨૦૪-૮-૧૦ થી પુરતકાલ મંડળની બચત	૨૩૩-૬-૦ મહેસાણા પ્રાંત કોળવણી
૧૦૬૯-૦-૪	આતાનાં

નોઠરોની મડળીમાં જમા
છે તે

૬-૧૧-૩ છીતાભાઈ જકારભાઈ ખાતે

૮-૧-૦ માલ સિલક (ફામ' રલા તે)

૧૦૮૭-૨-૬

૧૧-૧૩-૧૦ શ્રી સિલક હાથ પર રહી તે

૧૦૯૬-૦-૪

(સહી) ગિવુજ સાલુજ વાઘેલા

મત્રી, મહેસાણા મહાવ પુસ્તકાલય મડળ

શેરા

આજરોજ સાધનિક હાગલો સાથે મેળવણી કરતાં અમારા જણુરા અને માનના પ્રમાણે
બરાબર છે. તા ૪-૬-૪૯

સદર હિસાબ તા. ૪-૬-૪૯ની સાધારણ સભાએ મંજૂર કર્યો છે તા ૪-૬-૪૯

નાનજભાઈ જે. પટેલ

મત્રી, પ્રાત પુસ્તકાલય મંડળ

મહેસાણા જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

મહેસાણા-જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સામાન્ય સભા તા ૪-૬-૪૯ ને રવિના
રોજ મહેસાણા મુકામે પુસ્તકાલયના મકાનમાં શ્રી કાનજીભાઈ શિવાભાઈ (બી. એ. એલ.
બી) પટેલના પ્રમુખપદે મળી હતી. આ સભામાં મહાશ મડળોના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત રા પુ
મ. ની કારોબારીમાંના મહેસાણા પ્રાંતના સભ્ય શ્રી છોટુભાઈ પડિતજી તથા રાજ્ય પુ. પ્રચારક
શ્રી વજ્રભભાઈ મુ. પટેલે પ્રજા હાજરી આપી હતી. આ સભામાં નીચે મુજબ કાસકાજ થયું હતું

(૧) હિસાબ અને નિવેદન મંજૂર કરવા બાબત—હિસાબ અને નિવેદન વચાણુમા
ત્રીધા, હિસાબ ઓડિટ થયો છે અને તે પ્રમાણેના શેરા થવાથી સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(૨) વ્યવસ્થાપક મંડળ નીમવાં બાબત—(૧) પ્રમુખ શ્રી કાનજીભાઈ શિવાભાઈ
બી. એ. એલ. એલ. બી, (૨) મત્રી, શ્રી. નાનજીભાઈ જેઠીદાસ પટેલ, સભ્યો (૧) કશ્યાશ કર
મોહનલાલ વ્યાસ (૨) ચિવુજ સાલુજ વાઘેલા (૩) યુનીલાલ છાયાભાઈ બાંચેટ (૪) રણછોડ-
ભાઈ લાલજીભાઈ (૫) દુવસીભાઈ અબ્દુલમ પટેલ ઉપરાંત રાજ્ય કારોબારી મંડળના જે સભ્યો
આ પ્રાંતના હોય તેમને પણ કારોબારી મંડળના સભ્યો ગણવાના છે

ઉપર પ્રમાણે વ્ય મંડળ નીમવામાં આવ્યું છે અને શ્રી અબાલાલ ઉમિયાઈ કરને
હિસાબ તપાસનાર તરીકે નીમવામાં આવે છે

(૨) ખર્ચનો અંદાજ મળુર કરવા બાબત — નીચે પ્રમાણે ખર્ચનો અંદાજ મળુર કરવામાં આવે છે.

જ

૧૩૦) ફાળવણી

૭૭૦) રાજ્ય મંડળની મદદ

=====

૯૦૦)

ઉ

૮૪૦) પ્રચારક ખર્ચ

૩૦) મંડળની કચેરીનો ખર્ચ

૩૦) પરચુ ધુ ખર્ચ

=====

૯૦૦)

ઉપર પ્રમાણે આવકમાં રૂ. ૯૦૦) અને ખર્ચમાં રૂ. ૯૦૦) પ્રમાણેના અંદાજ મળુર કરવામાં આવે છે. વડોદરા મંડળની જે પુસ્તકાલયો સુધી 'પાલિકાના બીજા જિલ્લાઓમાં ભળ્યા છે તેમને વડોદરા રાજ્યના ધોરણે ચાલુ આવે પણ સરકારના અર્થ મદદ મળવા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારીએ જે દર્શાવ કર્યો છે તેને આ સભા આવકારે છે અને તે દર્શાવ મુજબ મહેસાણા પ્રાંતના દરેકમાં અને આંતરમુખા મદાયો જે અમદાવાદ જિલ્લામાં બગીચા છે તે મહાનગર પુસ્તકાલયોને પણ સરકારના અર્થ મદદ ચાલુ સામે મળે તેવી વ્યવસ્થા થવા મુજબ ઇલાકાના પુસ્તકાલય ખાતાના વડાને આ સભા વિનંતિ કરે છે.

(૫) પ્રચારકની જગ્યા ભરવા બાબત — પ્રચારકની જગ્યા ભરવા “ પુસ્તકાલય ” માસિકમાં જાહેરાત આપવી અને લાયક માણસ મળી આવે તો નિમણૂક કરવાની પ્રમુખને સત્તા મોપવામાં આવે છે.

(૬) પુસ્તકાલયોને સરકારમદદ જોટલી થ ચાલત મદદ આપવાની વિનંતિ:— મુખ્ય મથાણામાં વડોદરા રાજ્ય બંધી જતાં વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયોને સરકારમદદ જોટલી જે પ્રાંત પંચાયત મદદ પણ જરૂર મળતી હતી, પણ હવે જે પુસ્તકાલયો મુખ્ય મથાણામાં ભળતાં તેને સરકારમદદ જોટલી જ મળવાનું મુખ્ય મથાણા પુસ્તકાલય ખાતાનું ધોરણ છે. જે ધોરણમાં સરકાર મદદ જોટલી જ પ્રાંત પંચાયત મદદ મળવાનું ધોરણ દર્શાવે અને તે પ્રમાણે જે તે પ્રાંત પંચાયતો તરફથી મળે તેવી તજવીજ થવા આ સભા મુખ્ય મથાણાના પુસ્તકાલય ખાતાને વિનંતિ કરે છે.

(૭) દરેક મહાલ મદળે શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા લેવા બાબત — દરેક મહાલ મંડળના વિદ્યાર્થીઓ માટે શિષ્ટવાચન પરીક્ષા લેવા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી મોટાઓ માટે લેવાની શિ. વાચનની પરીક્ષાઓનો પ્રચાર કરે, ચોતાના મહાલોમાં પુસ્તકાલયની તપાસણી માટે માનદ પ્રચારો મંત્રીઓનું સમેલન બરે જેમ આ સભા મહેસાણા પ્રાંતના દરેક મહાલ મંડળને આમદપૂર્વક વિનંતિ કરે છે.

(૮) મંડળનું નામ બદલવા બાબત — આ મંડળને હવેથી મહેસાણા જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળ તરીકે રાખવામાં આવે છે. ઉપર પ્રમાણે દર્શાવ ૧ થી ૮ મુખીના સર્વાનુમતે દર્શાવવામાં આવે છે.

(સહી) ડૉ. એમ. પટેલ
પ્રમુખ

૪-અમરેલી જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન ને હિસાબ

(સન ૧૯૪૮-૪૯ નું)

૧. સ્થાપના અને ઉદ્દેશ—વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉચ્ચના બધારણને અનુસરીને ૧૯૩૦-૩૧ થી આ મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. અને તેના ઉદ્દેશ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના જે ઉદ્દેશો છે તે ઉદ્દેશોને પોતાના જીલ્લા પૂરતા અમલમાં મૂકવાનો છે

૨. મંડળનું કાર્ય—મહાલ અને જય મંડળો, રાજ્ય પુસ્તકાલયના ઉદ્દેશ પ્રમાણે અમરેલી પ્રાંતના જોડેજોડ મહાલમાં સ્થપાઈ ચૂક્યા છે અને દરેક કંઈ ને કંઈ કામ કરતાં થયાં છે પણ કાર્યની મતિ મંદ છે આ માટે આશા છે કે દરેક મહાલ મંડળ નીચેનાં કાર્યો દર વર્ષે કરશે જ

- (૧) જે વરસમાં રાજ્ય અને પ્રાંત પરિષદ ભરાય તે સિવાયના દરેક વર્ષે મહાલ પરિષદ ભરશે
- (૨) દર વર્ષે વિદ્યાર્થીઓ માટે શિષ્ટવાચનની એક પરીક્ષા રાખે.
- (૩) રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી મોટાઓ માટે લેવાતી શિષ્ટવાચનની પરીક્ષાની દરેક મંડળ ઉપર સૂચના દાદી પ્રચાર કરે અને ઉમેદવારો જોલા કરે, અને પરીક્ષાનાં પુસ્તકોની માગણી આવે તે પૂરી પાડવાની તજવીજ કરે
- (૪) શાળાવાળા પર તુ પુસ્તકાલય વચરના ગામેએ પુસ્તકાલયો સ્થાપવા પ્રયત્ન કરે.
- (૫) જૂથ મંડળો દ્વારા દરેક ગ્રામ્ય પુસ્તકાલયોની તપાસણી થાય
- (૬) દર વર્ષે મહાલની વાર્ષિક સભા ભરે અને અહેવાલ તથા હિસાબ રજુ કરે તથા નવા કાર્યક્રમ વિચારે અને સર્વ હકીકત પ્રાંત મંડળ તથા રાજ્ય મંડળ તરફ મોકલી આપે.
- (૭) જૂથ મંડળોને જાગૃત રાખે. તેમની વાર્ષિક સભાઓ ભરાવે તથા કરવાનાં કામોનું વખતોવખત સૂચન કરે.

ઉપર પ્રમાણે જૂથ મંડળો અને મહાલ મંડળો નિર્ધારિત રીતે કામ કરતાં વશે, અને આપેનાં સૂચનાઓનો અમલ થયો એવી આશા અચ્ચાને નથી દરેક જૂથ મંડળોએ પોતાનાં બજેટ અને નિવેદનો મોકલી આપ્યાં હશે. ન મોકલ્યાં હોય તો તેમણે તપાસ કરીને મોકલી આપવાં.

૩. અમરેલી જિલ્લાનાં પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાલયો સખધી-અમરેલી જિલ્લામા નીચે પ્રમાણે અને ૧૯૪૮-૪૯ ની સાલે પુસ્તકાલયો અને વાંચનાલયો છે. તેમને જણાવ્યા મુજબની મદદ મળેલી છે.

અમરેલી જિલ્લામા તાલુકાવાર ગામે ૨૯૦ છે તેમાંથી ૧૪૩ શાળાવાળાં ગામે છે. તેમાં ૧ પ્રાંત પુસ્તકાલય, ૭ કરુણા પુસ્તકાલય, ૨ મહિલા પુસ્તકાલય અને ૩ બાલ પુસ્તકાલય છે ૧૨૭ ગ્રામ પુસ્તકાલયો, અને ૪ ગ્રામ વાંચનાલયો છે. આ પૈકી નિવેદનની સાલે ૧૨૫ ગ્રામ પુસ્તકાલયો અને વાંચનાલયોએ મદદ લીધી છે. એકદર કરુણા પુસ્તકાલય, મહિલા

પુસ્તકાલય અને બાલ પુસ્તકાલયોને સરકારમદ્દ રૂ. ૫૫૫૫-૦-૦ તથા ૫ આયત મદ્દ રૂ. ૧૫૪૨-૮-૦ તથા ગ્રામ પુસ્તકાલયો અને વાચનાલયોને સરકાર મદ્દ રૂ. ૨૩૮૫-૦-૦ તથા ૫ આયત મદ્દ રૂ. ૧૦૯૯-૮-૦ મળેલી છે.

૪. પ્રાંત અને મહાલ મંડળોની કાર્યવણી — પ્રાંત અને મહાલ મંડળોને પોતાની પ્રવૃત્તિઓને અગે થતા ખર્ચને પહેલી વળવા સાડે ગાળ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી કાર્યવણી મળે છે તે કાર્યવણી નિવેદનની સાથે રૂ. ૧૧૨-૪-૦ મળી હતી, જેની કાર્યવણી ત્રીસે પ્રમાણે છે અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૨૮-૫-૦ દામનગર મહાન પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૧૨-૬-૦ અમરેલી મહાલ પુસ્તકાલય મંડળ રૂ. ૩૭ ૧૧-૦ ધારી મહાલ પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૧૬-૧૪-૦ ઠાંડીનાર મહાલ પુસ્તકાલય મંડળ રૂ. ૧૦-૧૧-૦ ગતનપુર મહાલ પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૨-૧૩-૦ ખાંભા મહાલ પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૨-૧૫-૦ બીમકદા મહાલ પુસ્તકાલય મંડળને રૂ. ૦-૯-૦

કુલ રૂ. ૧૧૩ ૪-૦

૫. પુસ્તકાલય પર્વણી — ૫૦ સાલ વસંતપચમીને દિવસે, પુસ્તકાલયપર્વણી ઉજવવાનું ઠરાવ્યું છે તે પ્રમાણે મધ્ય સ્થળોએ ઉજવવામાં આવી છે.

- (૬) ઉપરમાં — (૧) આપ સૌને ખાસ વિનંતિ કે બજેટ બનાવતી વખતે સહકારી ધોરણે બજેટ બનાવવાની બાબત ખાસ લક્ષમાં રાખીશો તો આપણે વધારે વાચનપ્રચાર કરી શકીશું
- (૨) મે ૨૧ ૨૧ અમરેલી જિલ્લા ડે. એન્ડ ઇન્સપેક્ટર સાહેબ અને જે તે મહાલના મે. આસિ ડે એન્ડ ઇન્સ સાહેબોએ જુદે જુદે ગામડે ફેરવણી વખતે પુસ્તકાલયો તરફ ખાસ લક્ષ આપી સલાહ અને સચના આપી છે તે મટે તે સાહેબોના આભાર પ્રદર્શિત કરીએ છીએ
- (૩) ઇચ્છા વખત પહેલા અમરેલી પ્રાંત પરિષદ અગ્રવા સુકામે ભરેલી હતી તે પછી ભરાઈ નથી અને તેને માટે અમારા પ્રયત્નો ચાલુ છે પરંતુ ચાલુ પરિસ્થિતિ, મોંઘવારી વગેરેને લીધે બની શક્ય નથી
- (૪) અમેને વખતોવખત સલાહ અને સચના આપવા બદલ પુસ્તકાલય ખાતાના મદ્દ અધિકારી સાહેબ મે ૨૧ ૨૧ ઉમેદવાર પટેલ તથા વડોદરા ગાળ્ય પુસ્તકાલય મંડળના મનોજી તથા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળના પ્રમુખ શ્રી હરિપ્રસાદભાઈ ભટ્ટ અને અન્ય ગૃહસ્થો જેઓ મંડળમાં રસ લઈ રહ્યા છે તેઓશ્રીને અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.
- (૫) હાલમાં પ્રાંત પ્રચારક નહિ હોવાના કારણે પુસ્તકાલયોની તપાસણી થઈ શકે તેમ નથી તેથી જે તે જૂથ મંડળોને પોતાના જૂથના દરેક પુસ્તકાલયો તપાસવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે. નાનદ પ્રચારક અહીંથી રાખવા ગાળ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી મદ્દ પણ મજૂર થઈ હતી પરંતુ એ કાર્ય બની શક્ય નથી આશા છે કે ચાલુ સાલે આ સળધી પ્રયત્ન જરૂર કરીશું
- (૬) આપણા શ્રીમત પ્રતાપસિંહ ગાયકવાડ મહારાજ સાહેબે પણ આ પ્રવૃત્તિઓના વિકાસમાં ઉડો રસ લઈ મદ્દ કરેલી છે, તે જ પ્રમાણે સુબેદ સરકાર પણ આપણા તરફ

સહાનુભૂતિ દર્શાવી આપણા કામને વેળ આપશે એવી આશા ગંખીશું આ વરસના જે કામ થયું છે તે આપ જોઈ શક્યા હોય. આપણે ઇચ્છીએ છીએ કે આવતા વર્ષે કંઈક સવિશેષ સક્રિય કામ કરી શકીએ તેટલું ઇચ્છી આ નિવેદન પૂરું કરીએ છીએ

(સહી) હંસરાજ વી. ભટ્ટેશ્વર

માનદ મંત્રી,

અમરેલી જિલ્લા પુરતકાલપ મંડળ,

સને ૧૯૪૮-૪૯ સાલનું ઉત્પન્ન ખર્ચ

ઉત્પન્ન

ખર્ચ

૧-૧-૭ વ્યાજ
૨૮-૫-૦ સને ૧૯૪૮-૪૯ ની ફાળવણી
૨૬-૬-૭

૨- ૭-૬ કટીંગન્ટ ખર્ચ
૭- ૩-૨ સ્વાગત ખર્ચ
૬- ૦-૦ બોનસ ખાતે

૧૫-૧૦-૮ કુલ ખર્ચ
૧૩-૧૧-૧૧ બચત

૨૬- ૬-૭ કુલ એક દર

સને ૧૯૪૮-૪૯ આખરનું દેણું દહેણું

દેણું

દહેણું

૧૧૯- ૨-૦ ફાળવણી ખાતે
૨- ૦-૦ સાર કામ કરનારને ઇનામ
૭૭-૧૩-૨ બચત ખાતે
૬૪- ૧-૨ ગણ સાલ
૧૨-૧૧-૧૧ ચાલુ સાલ

૪૯-૧૦-૧૧ ખેતી પેટી ચાલુ
૨- ૧-૦ સાર્વજનિક પુરતકાલપ
૨૨- ૭-૦ ફોર્મો ખાતે
૧૧૩- ૪-૦ વડોદરા રાજ્ય પુ મંડળ
૧૧- ૦-૦ હાથ પર શિલક

૧૯૮-૧૫-૨

૧૯૮-૧૫-૨ કુલ એક દર

(સહી) હંસરાજ વી. ભટ્ટેશ્વર

મંત્રી,

અમરેલી જિલ્લા પુરતકાલપ મંડળ, અમરેલી

અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

(તા. ૧૧-૬-૪૯)

અમરેલી જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૧૧-૬-૪૯ ને રવિવારે બપોરના બે વાગે સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના મકાનમાં શ્રી હરિપ્રસાદ વિશ્વનાથ બટ્ટના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી તેમાં વડોદરાથી પુસ્તકાલય ખાતાના મહંમદીય વ્યવસ્થાપક શ્રી ઉમેદભાઈ પટેલ ઉપરાંત શ્રી હરિભાઈ પટેલ (ડે એન્યુ. ઈ) શ્રી ગ. ગો. ધરણગાવઠર (આસિ ડે એન્યુ ઇ) શ્રી. શોભરાજ મા. મકવાણા, શ્રી હસરાજ વિ. બદેશ્વરા, શ્રી ભાલચંદ્ર ફડનીસ, શ્રી હંફુલાલ દેસાઈ, શ્રી. નારાયણદાસ લાલભાઈ, શ્રી પરમોત્તમ બાણુજી, સૌ સુમિત્રાબેન બટ્ટ, શ્રી દામોદર ગો. ગાવઠકા, શ્રી. અમરેશ્વર દામનગર, શ્રી. જ્યેષ્ઠ કર લાખજી દામનગર, શ્રી મોહનલાલ પ્રા. રતનપુર, શ્રી. બાણુજી રામજી લાલપદર, શ્રી હરણાશંકર કા નાના માચીધાળા, શ્રી ભગવાનજી ક. બલદાણીઆ, ખાંભા, શ્રી કૃષ્ણલાલચંદ્ર ખંભાડીઆ, શ્રી ભાનુશંકર ઠાકર અમરપુર, શ્રી. પ્રેમશંકર ગો. રત્નપુર, શ્રી હરગોવિંદ કાનજી ધારી વગેરે હાજર હતા.

આ સભામાં નીચે મુજબ કરાવેા પસાર થયા હતા.

(૧) સન ૪૯-૪૯નું વાર્ષિક નિવેદન તથા વાર્ષિક હિસાબ મંત્રી તરફથી જે રજૂ થયો તે સર્વાનુમતે ગંભીર ગમવામાં આવે છે.

(૨) સન ૪૯-૫૦ ની સાલ માટે અઢીજ નીચે પ્રમાણે મંજૂર કરવા સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે.

જામા

અર્થ

૨૯-૧૨-૦૦ રા. પુ મંડળની ફાળવણી તથા બ્યાજ	૫-૦-૦૦ બેનસ ખાતે
૪૦૦-૦-૦૦ વ રા. પુ મંડળ પાસેથી પ્રયા-૨ક માટે મહંમદના	૩૦૦-૦-૦૦ પ્રાંત પ્રચારક માટે પગાર વિ.
	૧૯-૧૨-૦૦ સ્વાગત તથા કંટીજ સી અર્થ
	૫-૦-૦૦ શિષ્ટવાચન માટે.
૩૨૯-૧૨-૦૦	૪૨૯-૧૨-૦૦

(૩) સન ૪૯-૫૦ ની સાલ માટે નીચે પ્રમાણે હેતુદારો તથા કરોગારી મંડળના સભ્યો નીમવાનું સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે.

પ્રમુખ શ્રી. ડૉ. હરિપ્રસાદ વિશ્વનાથ બટ્ટ ઉપપ્રમુખ શ્રી. હરિભાઈ ના. પટેલ

મંત્રી શ્રી હસરાજ બાંશ્વરા, શ્રી. શોભરાજ મા. મકવાણા

સહયો : શ્રી. પ્રતાપરાય ગિ મહેતા (રાજ્ય પુ મંડળ તરફના) શ્રી હરણાશંકર રાય ન જોશી, શ્રી. જીમજી જગનલાલ-અમરેલી, શ્રી ભાનુશંકર મ ઠાકર-અમરપુર, શ્રી સૌ. સુમિત્રાબેન બટ્ટ અમરેલી, શ્રી પ્રેમજીભાઈ નાનજી

કોડીનાર, શ્રી. અમરેશ્વર કચ્છાઈકર-દામનગર, શ્રી મોહનલાલ પ્રાગજી-
રતનપુર, શ્રી ભગવાનજી કે બલદાણીઆ-ખાંભા, શ્રી. હરગોવિંદ કાનજી-વારી.

(૪) વડોદરા રાજ્યનું મુ'ખાઈ ઇલાકામાં વિલિનીકણ થયું હોવાથી, અમરેલી પ્રાંત પણ તેમાં અતરગત થાય છે એટલે અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળને નહ્યે હવેથી 'અમરેલી જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળ' એ નામ સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે અને આ મંડળને મુ'ખાઈ સરદારના પુસ્તકાલય ખાતામાં માન્ય કરાવવા નિયમ પ્રમાણે તજવીજ કરવાનું ઠરાવવામાં આવે છે

(૫) શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા દરેક મદાલ પુસ્તકાલય મંડળે યેવાનું ધણ જરૂરી છે આવી પરીક્ષાથી થના લાભ સૌને વિદિત છે માટે દરેક પોતપોતાના મહાલોમાં તારીખ ઠરાવી લેવાની વ્યવસ્થા કરવી. અને વધુ લાભ લેવાય તેવો પ્રચાર કરવા પ્રયત્ન કરવો ચાલુ માલે આ પરીક્ષા માટે 'આપણા સરદાર' લેખક શ્રી પુગતન જીયનું પુસ્તક પસંદ કરવામાં આવે છે મોટી હિમ્મતી બહેનો માટે 'બાળ હિંદુ' સરજી સાહિત્ય કાર્યાલયનું એ પુસ્તક પસંદ કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત રાજ્ય મંડળ તરફથી લેવાતી શિષ્ટવાચનની પરીક્ષામાં સંપૂર્ણ સહકાર આપવાનું ઠરાવવામાં આવે છે

(૬) મહેસાણા અને અમરેલી જિલ્લા માટે એક પ્રચારક રોકી કામ લેવામાં આવે છે. પરંતુ આ જગા લાંબા વખતથી ખાલી છે અને આપણા પુસ્તકાલયોની તપાસણી થઈ ચૂકી નથી તેા ચાલુ સાલે આપણા જિલ્લા માટે સ્વતંત્ર પ્રચારક ત્રણ કે ચાર માસ માટે રોકવાનું ઠરાવવામાં આવે છે અને આ માટે રાજ્ય પુ. મંડળ પાસે રૂ. ૩૦૦) ની મદદ માગવાનું સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે.

(૭) અમરેલી જિલ્લા ગ્રામ પુસ્તકાલયોનું કામકાજ વડોદરા પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ દ્વારા મારફત થાય છે તે વ્યવસ્થા ચલુ રાખવાનું અને સાલાનુબાદ સરકાર અને પંચાયતની રકમ દરેક પુસ્તકાલયવાર એક આકડી તેમજ મૂળે તેની વ્યવસ્થા રાખવાનું સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે

હ. વિ. ભટ્ટ

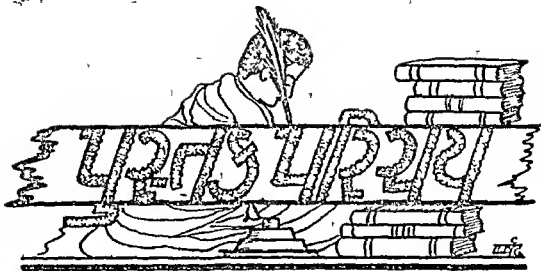
પ્રમુખ, અમરેલી જિલ્લા પુસ્તકાલય મંડળ.

*દુનિયામાં નહિ સમગ્ર એવી જો વાત છે. પાપીઓના મુખ અને ધર્મિઓના દુ.ખ.

*આખલાનાં શિંગડાં, ઘોડાની ખરી અને અંગ્રેજના હાસ્યથી ચેતતા રહેલુ

*દુનિયામાં જે ઠંઠ મુજો છે તે બીજાઓનું જાણ કરતાં જન્મ્યાં છે, જે દુ ખો છે તે જાતનું બહું કરવા જતા ઉપદ્રવ થયાં છે

*ખોટા અંતરમ થનયો હિન્દુસ્તાનનો અને ખોટી આશાઓથી ટિબેટનો નાશ થશે

૧ લાંબા— સપાદક અને પ્રકાશક ગુજરાત સાહિત્ય સભાના મંત્રીઓ, દિવાનજીની હવેલી, અમદાવાદ રાયલ આઈ પેથ પૃષ્ઠ ૬૬+૨૦, સાદુ પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦૦

ગુજરાતની દશાણુ સરહદ આવેલા ડાંગ પ્રદેશની ભાષા મનાડી હોવાનો નિર્ણય મુબઈ સરકારે લીધા પછી એના વિરોધમાં ગુજરાતજરમાંથી બારે વિરોધ લેખો થયો હતો આ બામત ત્વનાત્મક અભ્યાસદ્રષ્ટિએ તદરથ નિર્ણય માટે ગુજરાત સાહિત્ય સભાએ વિદ્વાનોનું એક પ્રતિનિધિ મંડળ નિમ્નુ હતુ એ પ્રતિનિધિ મંડળે ડાંગ પ્રદેશમાં જઇ ત્યાંની ભાષા, રીતિરિવાજો, સામાજિક, ઐતિહાસિક અને આનુવંશિક તપાસ કરીને જે હેવાલ તૈયાર કર્યો હતો તેને પુસ્તકાકારે સાહિત્ય સભાએ પ્રસિદ્ધ કર્યો છે

આ હેવાલમાં આ પ્રતિનિધિ મંડળે ત્યાંની વસ્તી, ત્યાં બોલાતી ભાષા, ત્યાંની પ્રજાની રહેણી કરણી, પરંપરા, રીતરિવાજો વગેરેની ઝીણવટભરી તપાસ કરી પોતાના નિર્ણયો જાહેર કર્યા છે તેમાં પણ ભાષાપરત્વે ત્યાં બોલાતી બોલી કેટલે દરજ્જે ગુજરાતી કે મરાઠી સાથે સામ્ય ધરાવે છે તેને લગતી દાખલા સાહિત્યની વિગતો પણ રજૂ કરી છે અને આપેલા પુરાવાઓ અને સમર્થનો જોતાં ડાંગની ભાષા ગુજરાતી હોવાનું સહેજે જણાઈ આવે છે

ગુજરાતના સરહદ પ્રદેશને લગતી લોકજીવનની દિનચર્યા અને વિવિધ માહિતી એકઠી કરી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલું આ પુસ્તક ત્યાંનું લોકજીવન જાણવા માટેનું એક અમૂલ્ય સાધન નિવડશે, એ નિર્વિવાદ છે

૨ પ્રવાસી અને પુરોગામી—મૂળ લેખક ખલ્દીવ જિલ્લાન, અનુવાદક શ્રી મજગબેન મગાનાથ નાયક, પ્રકાશક એમ સી કોઠારી; રાવપુરા વડોદરા કાઉન કલ્ના પૃષ્ઠ ૬૪+૪૪, કવર જોડે સહિત પાકું પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦૦

આપણા સામયિકોમાં હમણાં હમણાં દેખા દેતા, સીગિયાના આ વિશ્વમાનવ ગણાયેલા મહાપુરુષનાં વયનો ઠીક પ્રસિદ્ધિમાં પામ્યા છે. “પૂર્ણ” માસિકમાં અગાઉ અવારનવાર ૨૦૬]

છપાઇ ગયેલી એ બિન્ન બિન્ન કડિકાઓ ચઢી અંચરથ કરવામા આવી છે

એ બધી જ કડિકાઓ પ્રેમજ્ઞાનનક હોઈને ભાવપ્રધાન પણ છે મુજ્જાતી રૂપાંતર પણ મૂળને ન્યાય આપીને સરળ ભાષામા ગૂઢ કરાયુ છે એશિયાના મહાન આત્માનુ આ પ્રેમજ્ઞાતમક સાહિત્ય દરેક પુસ્તકાલયમા અચરવ હોવુ ધટે

૩ માર્થ ગુજરાતીજોડણીકોશ—પ્રકાશક નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ ડેમી આઈ પેજ પૃષ્ઠ ૧૨૨૧ + ૪૦, કવર જેકેટ સહિત પાકું પૂકું, મૂલ્ય રૂ ૧૨-૦૦-૦

આ સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ પહેલો પ્રસિદ્ધ થયો ત્યારે આપણી ભાષામા જોડણીની જે અરાજકતા પ્રવર્તતી હતી તે કેટલેક અંશે દૂર થવા પામી હતી, અને પૂર્ણ મધીશ્ચના વખતોવખતની ટકોગના પરિણામે જનતાનુ ધ્યાન ગુજરાતી ભાષાના ગૂઢ જોડણી લખવા પ્રતિ દોરાયુ હતુ પછી આ જોડણીકોશ એ દરેક ગુજરાતી ભાષાબક્ત માટે અગમ્યના કોશરૂપ બની ગયેલો અને તેને સાહિત્યનો સર્વ સંસ્થાઓએ પ્રમાણભૂત કોશ તરીકે જાહેર કર્યો હતો અગાઉ એની ત્રણ આવૃત્તિઓ પ્રસિદ્ધ થઈ હતી, અને હેત્સાં કેટલાંક વર્ષોથી ચોથી આવૃત્તિની ગુજરાતી ભાષાભાષી જનતા રાહ જોઈ રહી હતી આ મોટા કોશના અભાવે ખિસ્સા કોશનો ઉપયોગ ઠીક પ્રમાણમાં થયો નહોતો, પરંતુ આ અર્થ સહિતના જોડણીકોશની માગણી ચાલુ જ રહી હતી આજે તે પ્રસિદ્ધ થતા આપણા ભાષારસિકેને એ ઉપલબ્ધ થયેલ છે.

ધણ વખતની જનતાની આ માગણીને પૂરી પાડવા માટે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના મહામાત્ર શ્રી મનભાઈ દેસાજીને હેવટના સુધારા વધારા સહિત એને તૈયાર કરાવવા માટે અભિનંદન ધટે છે

૬ મીરાંબાઈના ભજનો—સ પાદ ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હરનિહભાઈ વળુભાઈ દિવેદીઆ; પ્રકાશક અરવિંદ સાહિત્ય વ કાર્યાલય, અદ, અમદાવાદ ડેમી આઈપેજ કદનાં પૃષ્ઠ ૮૦+૧૬, સાદુ નિર્મળી પૂકું, મૂલ્ય રૂ ૦-૧૦-૦

અગાઉ ઉપરુકત પ્રકાશન સંસ્થા તરફથી “મીરાં અને નરસિંહ” નાં ભજનોનો એક સંગ્રહ પ્રકટ કરેલો એમાંથી મીરાંબાઈનાં ભજનોનો અલગ સંગ્રહ આ નવી આવૃત્તિ તરીકે સંસ્થાએ પ્રસિદ્ધ કર્યો છે

મીરાંબાઈનાં ભજનો એ તો આપણું સસ્કારધન છે એમાંનાં આધ્યાત્મિક ભક્તિ-પ્રેરક બાની મધુર કંઠે ગવાતી સભિજના એ પણ એક દહાવ છે એવાં લોકભોગ્ય બનેલાં ૨૨૭ ભજનો આ સંગ્રહમા સંગ્રહાઈ છે લોકમાનસને રુચિર અને આપણી જનતાના પ્રભાતગાન સરખાં આ મધુર ભજનોનો રસસ્વાદ વાચકજનતાને આપવા માટે આ સંગ્રહ દરેક પુસ્તક-લેખક વસાવી લેવાય

૫ નરસિંહ મહેતાનાં ભજનો—સ પાદ, પ્રકાશક, કદ, પૂઠાં મૂલ્ય ઉપર પ્રમાણે,

ઉપર દર્શવિતા પુસ્તકનો જેમ આ પુસ્તક પણ ભક્તિપ્રેરક હોઈને એમાંનાં ભજનો-પદો લોકકંઠે થઈ ગયેલાં છે નરસિંહનાં ભજનો અને એની કાવ્યમાધુરી વિશે હવે ઠંધપણુ લખવુ એ સુરજને ઓળખાવવાનો પ્રવર્ત કરવા સગળુ છે

સ પાઠક ઉપયુક્ત બન્ને પુસ્તકોમાં લખેલો આશુખ જ વાચકને એનાસાચા રસાસ્વાદનું ભાન કરાવવા પૂરતો છે.

આ પુસ્તક પણ દરેક પુસ્તકાલયમાં હોલુજી ધટે. બન્ને 'પુસ્તકોનું' મૂલ્ય : પણ વાજબી હોઈને લઘુપડતું નહિ લેખાય

૮ શ્રી અત્યનારાયણની કથા—સ પાઠક શ્રી વિષ્ણુદેવ સહાયકર પ કિત, પ્રકાશક : ઉપર પ્રમાણે, કાર્તિક ૪૬નાં પૃષ્ઠ ૧૨૮, સાદુ સચિત્ર પૂઠું, મૂલ્ય ૦-૧૦-૦

“સત્યનારાયણની કથા” એ તો દરેક હિંદુને મન બહુ જ પવિત્ર અને અત શુદ્ધિપ્રેરક કથા ગણાય છે અને એ કથા વચાવતી વખતે ઈષ્ટમિત્ર સદુને આમંત્રણ આપવામાં આવે છે.

આવી ધરધરની કથા તરીકે સ્થાન પામેલી આ કથા ગુપ્તરાત્રી અનુવાદ સંદિત આ સંસ્થા તરફથી પ્રસિદ્ધ થતાં આમંજનતા એના વચનદ્વારા પોતે જાને કથા વાંચના સમજવાનો આનંદ લઈ શકશે. અને વારંવાર પઠન-મનન કરી એના તાત્પર્યાર્થને સમજી પોતાના જીવનને ઈશ્વરભિમુખ બનાવવા પ્રેરિત થશે.

માત્ર આલ્પજ્ઞ દ્વારા જ વચાવતી અને શ્રોતા તરીકે સંબંધિતમાં આવતી આ સામુદાયિક કથા હવે વ્યક્તિગત કથા બનશે

થોડું બહુલા પણ આ કથા વાંચવા પ્રેરાય તે માટે એ મોટા અક્ષરે છાપી પ્રસિદ્ધ કરી છે તે પ્રયત્ન સ્તુત્ય છે

૯ સ. ૨૦૦૬ નું ગ્રહસાધનોય શુદ્ધ કાર્તિકી પચ્ચાંગ—કર્તા શાસ્ત્રી હિમ્મતરામ મહાશર જાની, પ્રકાશક સસ્તુ સાહિત્ય કાર્યાલય, ભદ્ર, અમદાવાદ. રોચન આઠ પૃષ્ઠ ૧૧૬, સાદુ પૂઠું, મૂલ્ય ૦-૮-૦

હેતનાં કેટલાંક વર્ષોથી ઉપયુક્ત સંસ્થા તરફથી ગ્રહસાધનોય પચ્ચાંગ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે આ પચ્ચાંગ પ્રત્યક્ષ પચ્ચાંગની પદ્ધતિના પચ્ચાંગો કરતાં ભુદી દૃષ્ટિએ તૈયાર થાય છે. આ બન્ને પદ્ધતિઓ શાસ્ત્રીય ચર્ચાનો વિષય હોઈને અહીં તેની ચર્ચા અર્થાતે છે આપણી આમંજનતાને એના ઊગણમાં બિતરવાની જિજ્ઞાસા બાળે જ હોય છે એટલે તો પોતાને જરૂરી એવી માહિતી હઠકોઈ પચ્ચાંગમાંથી મેળવવાની હોય છે. અને તે હઠકોઈ પચ્ચાંગમાંથી મેળવી લે છે મણિના આધારે તૈયાર થતાં આ પચ્ચાંગ પણ જનતાના ઉપયોગમાં લેતાય છે અને તેમાં આમંજનતાને ઉચોગી માહિતી પણ હોય છે એટલે આ પચ્ચાંગ પણ અન્ય પચ્ચાંગની માફક જનતામાં આદરપાત્ર નીવડે

૧૦ મુશીલાની સસારપોથી.—સપાદક શ્રીમતી સતીદેવી, પ્રકાશક એન. એમ. દક્ષરની ક પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુબમ્બઈ ૨ પુસ્તકેય ફે ૪૬માં મૂલ્ય રૂ ૩-૧૨-૦

આપણે ત્યાં ઓએએ ધર્મચર્ચા દિસાળ લખવાની પ્રથા સુશિક્ષિત સરકારી ધરોમાં પ્રચલિત છે એવી નિત્યનો ધર્મચર્ચાનો દિસાળ રાખતી બહેનો માટે આ એક ઉપયોગી પ્રકાશન છે એમાં નિત્ય નોંધ રાખવા માટે પદર પંદર ખાનાં અપાયાં હોઈને બીજી પણ કેટલીક નિત્ય ઉપયોગમાં આવે તેવી બિન્ન બિન્ન માહિતીઓ અપાઈ છે દરરોજના સુવિચાર માટે કેટલાંક સુવાક્યો પણ અપાયેલાં છે. ઉપરાંત જુદી જુદી નોંધ રાખવા માટેનાં પૃષ્ઠો પણ ખાસ રખાયાં છે

—મ, પ્ર, વ્યાસ

ગાંધીજીના કાલ

નવજીવન પ્રકાશક મંદિર-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧ રામનાથ-લેખક: પૂ. મોહનદાસ કમચંદ ગાંધી, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૦-૦

૨ ગાંધીજી ગાંધી ગાંધીજીનાં-લેખક શ્રી ધનરુપામદાસ મિત્રવા, અનુવાદક શ્રી હરીમહાર્જી વોગ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૦-૦

૩ બાપુની જાણી-લેખક કાકા નાવેદકર, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

૪ માર્ચ લેજીસ્લેશન-(નવી આવૃત્તિ)-સંપાદક શ્રી મંગલભાઈ દેસાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૧૨-૦-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

૫ શ્રામગેવકે-લેખક: શ્રી પ્રાણનાથ પ્રજાપતી, પ્રકાશક: શ્રામવિકાસમાં જા, પ્રાપ્ય વિદ્યામંદિર, વડોદરા. મૂલ્ય ૦-૧-૩.

૬ મધમાખી અને તેનો ઉછેર-લેખક શ્રી સોમાભાઈ કિશાભાઈ પટેલ પ્રકાશક ઉપર પ્રગણે, મૂલ્ય ૦-૧૩-૦.

૭ કૃષકાનાં રમકડાં-લેખક શ્રી દુષ્યંત વિનાયકરામ મજમુદર, પ્રકાશક ઉપર પ્રગણે, મૂલ્ય ૦-૧૩-૦.

૮ ડાંગ-(ડાંગ સમિતિનો હેતુ)-પ્રકાશક: ગુજરાત સાહિત્ય સભા, દીવાનજીની હવેલી, અમદાવાદ, મૂલ્ય ૨-૦-૦.

૯ પ્રવાસી અને પુરોગામી-(જીવાન)-અનુવાદક શ્રી ગજરાએન મ નાપક, પ્રકાશક: એમ સી ઠાકરી; વડોદરા. મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૧૦ જગતના સિતારા-ભાગ ત્રીજો-લેખક: શ્રી નરુભાઈ રાવળ, પ્રકાશક ડા. પડયા અબાસગૃહ, પાટણ મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

૧૧ સુરીલાની સમાવેશી-સંપાદક શ્રીમતી સતીદેવી, પ્રકાશક: એન એમ હકરની કં, પ્રિન્સેમ સ્ટ્રીટ, મુબાઈ-૨. મૂલ્ય રૂ. ૮-૧૨-૦

પુસ્તકાલયનોંધ

સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય પરિચય

સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય પરિચય નું પ્રથમ અધિવેશન રાજકોટ સુકામે તા. ૧૬ મીના રોજ

મળે છે આ પરિચયને અમે સફળતાપૂર્વક ગ્રીએ છીએ.

વડોદરા રાજ્યમા સ્થપાઈ ચૂકેલી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનો વિકાસ અને ગામડે ગામડે એ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની યોજનાનો યોગ્ય સૌરેષ્ટ સુધી પહોંચી ગયો છે. સૌરાષ્ટ્ર સરકાર પશુ આ મંરકૃતિવર્ધક યોજના પોતાના પ્રદેશમા વિસ્તારમા અતિઉત્સુક છે અને તે દિશામા, એ સરકાર અસ્તિત્વમા આવી લાગથી કમેકમે આગળ વધી નહીં છે.

છેલ્લે, આ વર્ષે પ્રથમ ૨૦૦ ગ્રામ પુસ્તકાલયો સૌરાષ્ટ્રમા સ્થાપવાની યોજના એ સરકારે હાથ મરી છે તે ગુત્ય પગલાએ ગ્રમ રુ' અભિનંદન છે અને દર વર્ષે, વડોદરા રાજ્યની જેમ પોતાને ત્યાં પશુ એના વધુ ને વધુ વિકાસ સાથે તેમ છંડીએ છીએ.

આ પરિચયમા ગુજરાતના રાજવણીશરે, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની સંચાલકો, પત્રકારો, લેખકો, તેમ જ પુસ્તકવિકેતાઓને જે આમત્રણો પાઠવવામા આવ્યા છે તે પરથી સદજ સમભવ છે કે, એ યોના સહકારપૂર્વક આ પ્રવૃત્તિ સૌરાષ્ટ્રને આગણે. બવરિયનપણે સ્થપાઈ મારો વિગસ સાધી શકશે.

સૌરાષ્ટ્ર મરકાગના રાજવણીપ્રધાન શ્રી બળવંતરાયભાઈ તથા પ્રૌદ શિક્ષણ વિભાગ સંભાળતા શ્રી ચ દુલાલ પટેલ જેવાની ધયરા જરર સુપરિણામે આવશે.

અભિનંદનગ્ર થો અપેણુ થશે.

દિંદી સંધના વડપ્રધાન પ નહેરુને તેઓશ્રીના આગામી જન્મદિ અમેજ અને દિંદી એમ બે ભાગાઓમા અભિનંદનગ્ર થો અપેણુ ધનાર છે.

રણજિતરામ સુવર્ણચ દ્રક

ગુજરાત સાહિત્ય સભા તરફથી દર વર્ષે અપાતો રણજિતરામ સુવર્ણચ દ્રક આશુ વર્ષે બળીના પ્રકૃતિચિત્રાનવેતા શ્રી હનિનારાયણ આચાર્યને અપેણુ કરવામા આવ્યો હતો.

પ્રેમાનંદ સાહિત્ય સભા-વડોદરા તરફથી " ચારદા " માસિકના તત્રી થી. ગોકુલદાસ રાજેશુરોતો સન્માને સમારંભ તા ૧૬-૧૦-૪૯ ના રોજ યોજાયો છે.

કપડવણુ પુ. હ. મહાજન લાણેરીના ઉપપ્રમુખનું અવસાન

ઉપર્યુક્ત સરથાના ઉપપ્રમુખ તથા માણ ગત્રી થી, વારીવાલ પ્રેમચંદ, ચાહનું અમદાવાદ ખાતે માંદગીથી તા ૨૮-૯-૪૯ ના રોજ અવસાન યણ છે તેમના માનનાં સરથા જે દિવસ બધ ગખવામા આવી હતી અને તા ૨૯-૯-૪૯ ના રોજ શ્રી વારીવાલ બા. દેસાઈના પ્રમુખ-પદે જાહેર શોક સભા મળી હતી મહંમદે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પતાં તથા તેમના અવમાને શાંતિ છંડીતો દાવ પસાર થયો હતો.

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

જાહેરાત નં. ૨ ૧૯૪૯-૫૦

શિષ્ટ વાચનની ૨૮ મી પરીક્ષા

શિષ્ટ વાચનની સાધુ સાધની પરીક્ષા આગામી ફેબ્રુઆરી મહિનામાં લેવાનું રાખ્યું છે. તારીખ ચોક્કસ થયેથી જાહેર કરવામાં આવશે.

પરીક્ષા માટે અ. મો. ન અખીન સ્મારકમાળાના પાંચમા પુષ્પ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલ 'ચિરંજીવ સાહિત્ય' નામનું પુસ્તક નક્કી કરવામાં આવ્યું છે એમાં સંક્ષિપ્ત થયેલી ગુજરાતના જાણીતા સામયિકમાંથી ત્રીણી કાઢેલા વિવિધ વિષયોની વાચનસામગ્રી જ્ઞાનપિપાસુ વાચકો તેમજ આમજનતાને રસપ્રદ, બોધક અને જાગૃત થઇ પડે એવી છે. એ. હે. એ પુસ્તક ગુજરાતની એકેએક ભણેલી વ્યક્તિએ તદ્દાન એક વાગે તે અચૂક નજરતથે કાઢી જવા જેવી છે, એને માટે યોગ્ય તક આ ૨૮ મી પરીક્ષા પૂરી પાડતી હોય ગુજરાતી જાણીતા, બેલતા અને સમજતા તમામ બાહ્યભેતો આ પરીક્ષાનો લાભ અચૂક લે એમ ધૃમ્મીએ છીએ.

“ચિરંજીવ સાહિત્ય” નું પુસ્તક વાંચે તે વચાવે; એની પરીક્ષા આપે અને બીજાઓ પાસે અપાવે !

મહાલ પુસ્તકાલય મંડળના બ્યવસ્થાપકો ને પુસ્તકાલય સંસ્થાઓના ઉત્સાહી મંત્રીઓને તેમજ પગાંદાર વ માતાદ પ્રચારક બધુઓને, આ સંજયમાં ઘટતો પ્રચાર કરવાની તેમજ પુસ્તકની જરૂરી નક્કી ખરીદી લઇને મહાનના સ્થાનિક ઇચ્છુક ઉમેદવારોને વારાફરતી પૂરી પાડવાની ફરજ યોગ્ય ગેતે બદા કરવાની ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે પરીક્ષા મજબૂરના કામે મહાલ પુ. મંડળ તરફ આ પુસ્તકની નકલોનો અર્થ મહાલ મંડળના દિસાઓમાં બેવારાક પાડી રાકશે.

પુસ્તકની એક નકલ તો સ્થાનિક પુસ્તકાલય સંસ્થાઓમાં મેટ્રે લાગે બધે જ છે છતાં ન્યાં નહોય તેમણે વા જેમને વધુ નકલોની જરૂર હોય તેમણે પુ. મં. સ. મંડળ દિ વડોદરાને લખી તરત જ મંગાવી લેવી કિંમત રૂ. ૨-૪-૦ છે, પગલુ મંડળના ધોગણુ પ્રમાણેનું કમિશન ઉપરાંત સ્વ. દત્ત સ્મારક ફંડ ખાતેથી પરીક્ષાઓને કામે અપાતી રાહત બાદ જતા, આ પરીક્ષા ની મુક્ત દરજ્જાન પરીક્ષાર્થીઓના લાભાર્થે સદરદ પુસ્તકની નકલ રૂ. ૧-૪-૦ ની કિંમતે મળી રહેશે “પરીક્ષાના કામે બેઠાએ છે” એમ લખાયા એ એકજ પુસ્તક દપાલ રસ્તે મોકલવાની સવવત પથ મંડળ કરી આપશે દપાલખર્ચ અનુપત મંગાવનારે ભોગવવુ રહેશે.

ઇચ્છુક ઉમેદવારોએ પોતાનાં નામ, હામ, ઉંમર, અન્ય મ, ખંધો ને પોસ્ટનું સ્થળ, મુકામ જાણવી રાજ્ય પુ. મંડળના મંત્રીને સગનામે મોકામાં મોકી બંનેવરીના અધવચ લખીમા પોતાના ઉમેદવારી તોલાવી રેવી જોમશે શિષ્ટવાચનની આવી પરીક્ષાઓનો લાભ અમજનારો

અને તેના સુસ્વાદુ ય ખી ચૂકવા ભાઈબહેનો તો આ બહેરાત વાચતા બરાબર તેમ કરી દે, એટલું જ નહિ પણ ખી-નચોને તેમ કરવા તે પ્રેરે પણ ખરા એમ ધ્રુવીએ છીએ

પરીક્ષા જે ગામે આપવાની હોય તે ગામે ટપાલ અડવાડિયામાં કચે કચે દિવસે અ વે ક તે અચૂક જણાવવું—પરીક્ષાની મુદ્દા દરમ્યાન સગનામામાં ફેરફાર થાય તો તેની ખબર જે તે વખતે તરત જ આપવાનો કાળજી રાખવી.

ઈનામ —પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થતા ઉમેદવારો પૈકી પહેલા ૪ નબરોને અનુક્રમે રૂ. ૫, રૂ. ૪) રૂ. ૩) અને રૂ. ૨) તુ તથા નં. ૫ થી ૨૦ સુધીના ફરકને રૂ. ૩ અને રૂ. ૨) રૂ. ૧) થી ઇનામ અપાશે. તદુપરાંત ઉત્તીર્ણ થનાર ઓ ઉમેદવારો પૈકી શુભાનુક્રમે પ્રથમ આવનાર ૧૦ ને તેમ જ અગ્રેષ્ઠ ૪થા ધોરણ સુધીના વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય બહુતરવાળા એકૂત કારીગર અને વેપારી વર્ગ પૈકીના સામાન્ય બહુતરવાળા એકૂત કારીગર અને વેપારી વર્ગ પૈકીના ઉપતા ૧૦ નં. ૧૦ને ફરકને ૦-૮-૦ તુ ઉત્તેજનાર્થ ઇનામ આપવાની તજવીજ રહેશે ઇનામ રોકડમાં અપાશે, છતાં જેમની ઇચ્છા પુસ્તક મેળવવાની હશે તેમને તેમની પસંદગીના પુસ્તકો તેમના ખર્ચે મોકલાવી આપવાની ગોઠવણ થશે

C/o સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી
વડોદરા, તા. ૪-૧૦-૪૯

ના. ન. ચોકસી
સહમંત્રી,
વ. રા. પુ. મંડળ

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગાંદાર પ્રાંત પ્રચારક તથા માનદ મહાલ પ્રચારકોએ નીચેના સ્થળોની મુલાકાત લઈને ત્યાંની પુસ્તકાલય વા વાચનાલય સંસ્થાઓની તપાસણી તથા દફતરી તેમજ પુસ્તકઓફવણીની અભ્યવસ્થા દૂર કરવાની કામગીરી કરી છે. વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની કામગીરી પણ બજાવી છે.

૧. વડોદરા પ્રાંત પ્રચારક શ્રી હનનભાઈ મથુભાઈ પટેલ-માહે મરેઝમરમાં ભાદરણ મહાલનાં — (૧) જલાજ (૨) હોણાવ (૩) જનસણ, પેટલાદ મહાલનાં (૪) ધિર્ધપુરા (૫) હુરામોષ (૬) સુ દણા (૭) ભાગેન (૮) રૂણીયા (૯) વિશ્રામપુરા (૧૦) ખીમગડા (૧૧) કાવીઠા (૧૨) અગ્રામ (૧૩) બોરીઆ (૧૪) અરડી (૧૫) ભાટિયેલ (૧૬) સીહોલ (૧૭) વટાવ (૧૮) વિજોવી (૧૯) મોરડ (૨૦) દુટેવી (૨૧) બાંધણી (૨૨) પાડગોલ (૨૩) સંજયા (૨૪) બામશેવી (૨૫) રાવલો (૨૬) જોગ અને, ડોસોઈ મહાલનું (૨૭) કારવણ કામગીરી દિન ૨૩ રૂબરૂ વાંચવા આપ્યાં ૩૨૯

૨. સાવલી મહાલ માનદ પ્રચારક રા. મોભાભાઈ ગરબાભાઈ માહે ઑગસ્ટ સપ્ટેમ્બરમાં — (૧) વહેસર (૨) ગોહડા (૩) શા દાપુર (૪) જાણુગોગલ

તપાસણી દરમ્યાન પ્રચારક ભાઈઓએ જે ખામીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે સૂચના સમજૂત આપી હોય તે તે દરેકનો ચોખ્ખો અમલ તાકાદે કરી નાખવા જે તે સંસ્થાના મંત્રી ભાઈઓને બહામણ કરવામાં આવે છે

ના. ન. ચોકસી

સામયિક દોહન

* રાજ કરવું હોય તો—

સુલે રાજકર્તાઓ, નૈતિક શુદ્ધિના ધોગ્યથી જ રાજ સલાવતા હોય, અને ભલે યુદ્ધના વાતાવરણને લીધે એમને યુક્તિપૂર્વકના દાવ ખેલવા પડતા હોય, અને છતાં સામાન્ય માણસના સામાન્ય વ્યવહારમાં જે ઓછામાં ઓછી ડખલ કરે છે, તેમને જ પ્રભાજનો, ડાહ્યા ગજ-કર્તાઓ ગણે છે સામાન્ય જનવ્યવહાર, એમને એમ મિનજરૂરી ડખલ વિના ચાલવા દેવામાં આવે, તો કોણ શું કરે છે એ વિશે સામાન્ય માણસ ગદુ ચર્ચાઓમાં પડતો નથી.

કોઈ મને એમ પૂછે કે આનો અર્થ શું ? આ પ્રગતિ ?

તો હું કહું કે, ના એમ નહીં

“ પણ જ્યારે ગજમાં ઘણા નિયમોનાં જોખંડાં થાય, અને અસંખ્ય વિધિનિયેધ ગચવામાં આવે, ત્યારે રાજમાં હમેશાં અતર્ક જન્મ લે છે જેવી રીતે કોઈ પણ જાતના સામાન્ય મનુષ્યને સમજાવવા વિના, હરેક પ્રકારની વિચિત્ર ગચનાને ‘ કલા ’ નું નામ આપવામાં આવે, તો તો પછી દેશમાં કલાકૃતિઓ નહિ, પણ વિચિત્ર પ્રયોગ દેવા માટે તે જ પ્રમાણે કાયદાનું અને વિધિનિયેધનું પણ સમજવું પછી એ કાયદા તત્ત્વને વ્યવસ્થિત કરવાને બદલે, અતત્ત્વને સ્થાપી કરે છે

એટલા માટે વધારે કાયદા કરવા એનો અર્થ વધારે ચોર ને વધારે ઠગાઈ જોખંડાં કરવાં એવો થાય છે

એટલા માટે પ્રાચીન જનો કહે છે કે, ડાહ્યા રાજકર્તાઓ ચોતાની કેવળ નૈતિક શુદ્ધ સાદાઈથી કાયદો પ્રભાજનોને આપી શકે કે જેવો નિયમોનાથી કદાચ પણ ન મળી શકે કારણ કે લોકો ચોતાની સમજણ વડે કાયદા સમજતા થાન તેવું કરવું હોય તો, લોકો ત્યાસ લઇ શકે એટલી ખુતી જગ્યા એમના જીવનવ્યવહારમાં રહેવા દેવી જોઈએ.

જ્યારે ગજશાસન કરનારાઓ, ખરેખરા અર્થમાં શાન વ્યવસ્થાપકો બને છે, ત્યાં લોકો એની મેજે પ્રમાણિક બન્યા વિના રહી શકતા જ નથી એમ જો બનતું ન હોય તો,

* ‘ Tolst-scripture ’ ને આધારે

અહિસા ને પ્રેમ—એ દ્વિસપ્તરી ઠા બેટી હોવી જોઈએ; અથવા તો રાજસામનકરિમા ક્યાક વધિ હોવો જોઈએ

થોડામાં થોડી ધમાન કરવામાં આવે, દેખાવ ઓછામાં ઓછો કરવામાં આવે, ફૂલ-માળાઓ ભાગ્યે જ પહેરવામાં આવે—તો પણ 'સ્વચ્છ, શુદ્ધ, સ્વચ્છ' ને સાદું એવું જીવન આપણા શ્રેષ્ઠતમ પુરુષો સાચી રીતે ગણી રહ્યા છે—પ્રવચનોમાં નહિ, પ્રયોગોમાં, એમ જો લોકની પ્રતીતિ થાય તો એ વસ્તુ અમરકારક ન નીવડે એવું કદાપિ બને જ નહિ

ધમાવ, પોલાણ પેદા કરે છે. દેખાવ, દબાવે દાવે છે ફૂલમાળાઓ, શુભાશીને સ્થાપી કરે છે. પ્રવચનો, પ્રવચનો કરનારનું પતન લાકે છે પોતાનું પતન કેવળ શબ્દોથી લાકે છે રાજ કરી શક્ય નથી, કરી શકે નહિ, કરી શકવાનું નથી ઇતિહાસ પ્રતીતિ ના પાડે છે.

અને સમાજના એક પુરુષોની, જો લોકસભાઓ સ્થપાઈ હોય તો, એનો અર્થ એટલો કે, ત્યાં વધારેમાં વધારે સરકારિતા હોઈ શકે, હોવી જોઈએ

એનો ખોળે અર્થ એટલો કે, ત્યાં પોતાની ઇચ્છાઓ ઉપર કાળૂ મેળવનારાઓ સ આજંધ હોય

એનો મોળે અર્થ એટલો કે જોટા લોકાપવાદમાં પણ જેમની સમિ આંગળી ચીંધી ન શકાય એવા માણસો ત્યાં હોવા જોઈએ

એનો મોઢો અર્થ આટલો જ કે શ્રેષ્ઠતમ પુરુષોના ખરેખરા શુદ્ધ જીવન વિના પ્રજા એક પણ કંઈ આગળ વધી શકે નહિ અને ખરા અર્થમાં સત નતાને આહવારી પણ બને નહિ

એટલે જ્યારે જ્યારે લોકચાસન વિજયી નીવડે છે, ત્યારે ત્યારે એક વ્યક્તિઓ જ વિજયી નીવડે છે.

એટલે જો શાસનમાં માણસો ન હોય, તો રાજતંત્ર ચાલી ન શકે ઇમે તોવાકરોડો રૂપિયા ખરચીને ધારાઓ લેડે છતાં એમાંથી એક પણ ધારો અનન્ય અટકાવી ન શકે મહાન વ્યક્તિઓ ન હોય, ને મહાન દેખાતી વ્યક્તિઓને પ્રજા મહાન મનવાનો કમ સેવે તો એવી પ્રજાએ વર્ષો 'સુધીનું', પોતાના સ્વજનોના શોણિતમાં રનાન કરવાનું ભય કર ભાવિ નિહાગવાનું રહે એટલે પ્રાચીનોએ શાસનકર્તાઓને એક વાક્ય કહ્યું છે

"In ruling men and in serving heaven, the sage uses only moderation"

અને વળી પ્રાચીનો કહે છે કે, જ્ઞાનની વહેંચણી જ્યારે લક્ષની વાતને રંજુ કરે, ત્યારે એ જ્ઞાન સુખને બાલે દુઃખ પણ આપે; કારણ કે જેવી લક્ષની વાતો માણસો કરી શકે છે તેવી કર્તવ્યની વાતો કરી શકે તો જ એ જ્ઞાન ઘણું રહે નહિતર એ અર્ધજંધી જ્ઞાન રાજ અને પ્રજા બંનેને આરે. બંનેને હાડાં ચત્તમાં ધકેલે

એટલા માટે જ્ઞાનનો એક અર્થ 'જે આદ્યપ્ત શીખતે તે' એવો છે, 'વિદ્યા વિનમેન શામતે' એટલે જે ઇચ્છાઓના નિરકુશ પ્રવાહને નિયંત્રનમાં રાખે તે જ્ઞાન

અંતર્ગત જીવરેણા સંરક્ષાગ્નિ વિના સામર્થ્ય આવી શકતું નથી. અને સર્વથા રચા વિના પ્રજા, સ્વશાસન કરી શકતી નથી.

ગેટલા માટે એજતમ પુરુષોએ પોતાના જીવનપ્રતીપદો પ્રજાના મંગલપ્રતીપદને પ્રગટાવવો થટે.

રાજકર્તાઓ પાસે જીવન હોય તો જ આ મનુષ્યપ્રતીપ પ્રગટે, અન્યથા કોઈ રીતે નહિ નહિ ને નહિ

એટલા માટે છેવટનો પ્રશ્ન એટલે, અંત, કાણુને પૂછે 'હે ભાઈ! તારામાં કાંઈ છે કે શું કેવળ પોણુ છે માટે જ ગાળે છે ?'

એનો પ્રત્યુત્તર—એમાં સર્વેશ્વર ને મર્તનાથ બંને રહ્યા છે #

—શુભકેતુ

સમર્થ પ્રયત્ન

ઓહો! તમે અહીં ક્યાંથી ?

'હવે બેઠ વસથી અહીં છું'

'કેમ શાથી ?'

'પંદરેક વરસ કુધી કેમ્પિસનું કામ શહેરમાં હતું. હવે સ્વરાજ આવી ગયું એટલે મધુ' કે ગામડામાં બેઠાને એ કામ કરે'

'પણ અહીં ગામડામાં શાથી આવવાનું થયું ?'

'વાત તો એમ બની કે પચ્ચીસ વરસથી દેશસેવાના કામમાં પડ્યો છું હવે મારે માટે શહેરમાં કાંઈ કામ નથી રહ્યું, એમ મને દેખાવા લાગ્યું સહુ પોતપોતાના સ્થાન સંભાળવામાં પડ્યા છે તેથી મને મધુ કે હું પણ મારું સ્થાન ગોઠી લઉં'

'એટલે અહીં આવ્યા એમ ને ?'

'હા, હવે ૪૫ વર્ષની ઉંમર ચર્ચ લગ્ન કરવાનો વિચાર તો હતો જ નહિ ને હવે પણ નથી. પરંતુ મને વિચાર આવે છે કે અહીં ગામડામાં પણ મારા નિર્વાહ માટેની વ્યવસ્થા મારે જ કરી લઉંને સ્વેચ્છાથી જ જનસેવાનું કાર્ય ચાલુ રાખવાનું છે.'

'શું કહ્યો છો ? તમારા માટે કાંઈ વ્યવસ્થા નથી ?'

'ના'

'ત્યારે હમણાં શી રીતે ચાલે છે ?'

‘ ગામડે ગામડે ફરીને લોકોને સ્વગતની વાત સમજાવુ છું. ને કહું છું કે હવે સ્વગતનું આવું છે, પણ તેને સાચવવું હોય તો જાગૃત હોવું ને લાચકાત કેળવવું, નીકર સ્વરાજ્ય જવું રહેશે ’

‘ એ તો સારું કહ્યું છે, પણ તમાગ નિર્વાહ માટે કાંઈ ગોઠવણ વિચારી છે ખરી ? ’

‘ મારું કેએક માટેનું રીતમગનું કામ બધું કરું તો મારી વ્યવસ્થા થઈ જાય તેમ છે ’

‘ પછી ? તમે શું વિચાર કર્યો ? ’

‘ એ જ વિચારમયન ચાલે છે કે જીવંતો જેની પાછળ સમર્પિત કરી તેનું જ કામ છોડુ તો નિર્વાહનું સાધન મળે એવી વાત તો શી રીતે સ્વીકારી શકાય ? ’

‘ ત્યારે શું કરશો ? ’

‘ મનમાં યાચ છે કે ગમે તેવી વિષ્ટ સ્થિતિમાં ગ્રહીને પણ કેવળ સાધુ વૃત્તિથી જીવન વ્યતીત કરવું પડે તો તેમ કરીને પણ કેએકની સેવાનું કામ તો નજાં છોડુ. ’

‘ મને તમારી વાત સાચી લાગે છે આપણે આપું સરકારમાં એકને વર્ષા પછી તેને મરણને પણ ન મુકાય એમ કહ્યું છે. તમે પણ પચ્ચીમ તો કેએક માટે, સ્વગતનું માટે કાંઈ જ છે ખીજું પચ્ચીસ પણ એ જ રીતે ખેંચી કાઢો ’

‘ હા, એ રીતે જ કરીશ મનમાં અભિમાન નથી, છતાં એમ યાચ છે કે કેએકને જીવંતી રાખવા માટે મારા જેવા ચોડાક પોતાના જીવનને જીવંત દારી દેરો તો તેથી અતે લાલ યશે જે ત્યાગને સમર્પણના પાયા ઉપર કેએકને ઈમાગત બની કરી છે, તેમાં આજે એની જ ઉણપ આવી રહી છે તે માગ જેવા સ્વેચ્છાપૂર્વક મૂંઝાવે કાપું કરીને પૂરશે તો સભવ છે કે કેએક જેવી બધી દેશબાપી મર્યાદા ઉગમગત લાગી છે તે હજીપે તે ફરીથી સ્થિર થઈ જાય પરિણામ ઈશ્વરને હાથ છે, પણ મમર્ય પ્રવલ્ન કરી છૂટીએ ! ’

આટલી વાતચીત કર્યા પછી એ લાઈની અત્યંત નમ્ર અને વિવેકભરી ત્યાગદષ્ટિ માટે મનમાં અન્માન ઉપજ્યું. પરંતુ તે સાચે જ મને ખીજો વિચાર તો નો પણ આવી ગયો કે શું કેએક આવા સમર્ય ત્યાગીએને નિવૃત્ત થવાનો સમય આવના તેમના નિર્વાહના સાધન અંગેનો પણ વિચાર કરતી હોય ? આવા સાચા એકનિષ્ઠ સેવકોને હવે નિર્વાહનું સાધન રોધવા નીકળવું પડે તે સદને માટે શરમીંદગી લાડું નથી ?

(તા ૨-૧૦-૪૬ ના “પ્રજાપદ”માંથી)

વહે નાં જળાં

આપણી પ્રગતિને રૂંધતા અનેક કાન્યો છે, જેનાં કે અનેક ખોટા રીતરિવાજો, જૂની રૂઢિઓ, પ્રણયિકાઓ અને સ્ત્રીહિનને રૂંધતી પડકા જેવી અનેક પ્રથાઓ વગેરે. પરંતુ એ સૌને ન સ્પર્શતા આજે તો હું, આપણી બહેનોના માનસ ઉપર જે વહેમનાં જળાં બાહેરાં છે, જેનાથી આપણે ડગ્યે અને પગલે ડયાં કરીએ છીએ, જે આપણને બીરુ બનાવો રહ્યા છે તે વિષે જ થોડું કહીશ આપણે થોડા દિવસે ધગે બાહેરાં જળાં કાઢીએ છીએ ને વગને સ્વચ્છ કરીએ છીએ, પરંતુ આપણા માનસ પર બાહેરાં જળાં પ્રતિ તો આપણું દુર્લક્ષ જ છે. તો હવે તે તરફ પણ થોડું લક્ષ આપીએ તો સાર

હમણા જ કણુ તેમ આપણી પ્રગતિને રોકનાં અનેક કારણો છે તેમાં વહેમોનાં, સમાવેશ થાય છે આપણું માનસ નાનાં મોટાં, અનેક વહેમોથી ઝુલુ તો બન્યેલું રહે છે કે આપણામાં ધરી ધરી લય ઉત્પન્ન કરે છે ધણીએક વહેમોમાં થોડા વહેમોનાં હું આ વાર્તાલાપમાં ઉલ્લેખ કરીશ

૧. બાળકનો જન્મ —માળકને જન્મ અમુક તિથિએ થાય તો જ સાર જો બાળક ચોથ કે ચૌદશે આવે તો ખરાબ ગણાય આવી તિથિએ જન્મેલું બાળક કાં તો પોને મૃત્યુ પામે, કાં માતૃપિતાનાં મૃત્યુનું કારણ બને આવી માન્યતા, ધણી જગ્યાએ જડ બારી બેઠો છે કે પરિણામે તે તિથિએ જન્મેલું બાળક માતૃપિતાનો પ્રેમ સંપાદન પણ કરી શકતું નથી બિચારું બાળક ! ! વગર દોષે તેને સગ

૨. બાળકને લિખાગી કુવાની પ્રથા:—જો કોઈ સ્ત્રીને વર્ષો સુધી બાળક ન થતું હોય, અગર થઈને બચતું ન હોય તો તે સ્ત્રી, બાળક અમુક ઉંમરનું થાય ત્યાં સુધી બીજાની પાસેથી કપડા લઈને પહેરાવવાનો પ્રિત્તિ કરે છે, તે તેમાં માળકનો સલામતો જુએ છે આના જેવો હાસ્યજનક પ્રથા બીજી કંઈ હશે ? આવો વહેમ કદાચ અન્યાયની મોઢવાસીમાં જ નીમળ્યો હશે પારકે યેમે પગમેશ્વર ! !

૩. બાળકનું નામ પાડવાની રીત:—જો ખેડોનાં છોકરાં હોય તો (છોકરી તો કોઈ દિવસ ખેડની હોતી જ નથી) ખરાબ નામ પાડતું જેમકે શીખો, પચિા, કચરો-લકરો ઇ આના ખગમ નામે પાડવાની રીત આપણામાં વાગસા દ્વારા જ બિનરી આવી લાગે છે કાગળ કે પ્રાચીન લોકોમાં પણ આ વહેમ હતો જ તેઓ છોકરાનું સારું નામ ચૂપ રાખતા ને ખગમ નામથી ખોલાવતા, જેથી જૂતપ્રેતને ખગમ નામ ગમે નહિ અને બાળકને હેગન કરે નહિ વિચાર કરો તો આ નરી મૂર્ખાઈ જ લાગે છે

૪ માણસનાં મૃત્યુ પછી તેની શ્રાદ્ધક્રિયા —આ પણ એક ખરી ગતે તો જૂનો વહેમ જ છે આજણુંનું વર્ચસ્વ જમાવવાની કળા જ છે પહેલાંનાં લોકો માનતા કે મૃત્યુ પામેલાનાં આત્મા ધરની આમપાસ ફર્યા જ કરે છે અને તેથી ઠરના માર્યા તેને સંતોષવા માટેજ પ્રયત્ન કરતા તેઓ મુડક કાઢી જતા ત્યારે આજે તલવાર લટકાવી જતા, કારણ કે મૃત્યુ પામેલાના

આત્માનું પ્રેત જે ઘરમા ધૂસવા પ્રવૃત્ત કરે તો તલવારથી કપાઈ જાય, ને ઘરમાં ન ધૂસી શકે “એક તરફ શ્રાદ્ધક્રિયાને બીજી તરફ ડેમોડેવીસની લગતી તલવાર” આવી ક્રિયાઓમાં સત્ય પ્રેમ કળતા તો ભય જ વધારે લાગે લાગે છે

૫. છીંક ખાવો —નાક પછી ઝડક તરીકનો જ ભાગ છે ને ? અને તે ક્રિયા કરે, તેમા આપણને સાડું ખોદ શાને લાગવું મોઢમે ? પરંતુ સારા ઠામમા ઠાપ છીંક ખાવ તો ‘ખાનાનું’ આવી જ બન ને !! ઠાણ મણે બિચારા નાકને આવો અન્યાય ઠાણે કર્યો હશે ?

૬ આંખનું ફરકવું —ખોટી આંખ ફરકે તો ખાક કરીને ઓંઓને તો ચિતા થાય જ, અને સાને ફરકે તો ખુશી થાય કે હા . શ, આજ કંઈક જરૂર સાર થશે ડાબી ને જમણી બન્ને આંખો, બીચારો ઠામ તો સરખું જ આપે છે છતાં આંખ કેમ ? બીચારી આંખને થોડી જ ખબર હશે કે આપણે એ બે વચ્ચે આટલો પક્ષપાત કરીએ છીએ

૭. દૂધનું ઢોળાવું —દૂધ ઢોળાય કે ઉભરાય તો અપશુકન જ ગણાય આ વહેમ ઠાપ હંશિયાર સામુએ જ શોધી શક્યો લાગે છે વહુ મોઢુ દૂધ બ્યારે ને ત્યારે ઉભરાવી દેવી હશે ને તેને રોકવા માટે સામુને આ વહેમરૂપી સુદા ને સચોટ કીમિયો મળી ગયો હશે પરિણામે દૂધનો બગાડ થતો બગ્યો. હમણાં તો દૂધ એટલું મોઢુ છે કે આવો વહેમ વધારે જોર પકડે તો નવાઈ નહિ !

૮. ઘી ઢોળાવું. —ઘી ઢોળાય તો પણ અપશુકન ગણાય, જરૂર કે ઈક ખરાબ બનાવાનું ઘી તો દૂધથી પણ મોઢુ તે ઢોળાય તે કેમ પરવડે ? આમાં તો વહેમનું બૂન લાક્ષણિક સ્વભાવ છુટકેજ નહિ ! પાણી ઢોળાય તો કેમ વહેમ નહિ ! અરે મ્હા ઢોળાય તો પણ વહેમ નહિ ? બધું બૂન મોઢી વસ્તુમાજ છે તે પરથી પણ શુ સાબિત થાય છે ?

૯. સોનું ખોવાવું કે પ્રાપ્ત થવું —સોનું મળેતોય ખરાબ અને ખોવાય તે પણ ખરાબ આ વહેમની શોધ ઠાપ કંઈકસગવાળા પણ પ્રમાણિક ભાણુસે કરી લાગે છે સોનું ખોવાય તે તો ખરાબ ખરું જ સીધું જ ને ચોખ્ખું દેખીતું જ નુકસાન, પણ મળે તો રાખી લેવાનું, મન થઈ ન જાય તે માટે પણ ઠીક બદોબસત કર્યો લાગે છે આ વહેમની શોધ કરી ત્યારે કદાચ ઘીરા મોતી આજના જેમ રાજના વપરાય માટે બહુ પ્રચલિત નહી તો સોનાના બદલામાં એને જ રક્ષાન આપત

૧૦. ચોકરો કરવો. —આ ચપ્પ કાઢિયાવાડી છે, ઠાપ બહાર જતું હોય ને તે સમયે પૂછીએ કે ક્યા જાય છે. તો ખેત્ર ખલાસ જનાર પાછું વળે, ને પેડાં ક્યાં જાય છે તે સવાલના ભણકારા વાતાવરણમાંથી સમી ન જાય ત્યાં સુધી જાય જ નહિ !!

૧૧. ખાવાનું કહેવું —બહાર જતી વખતે કોઈને ખાવાનું નામજન દેવાય, જો બૂતે-ચૂકે કહેવાઈ જાય કે ‘જમીને જાને’ તો જનારે ખાવું જ પડે અને ખાવાનું નામ દઈને, ખાવ નહિ તો જરૂર કંઈક ખરાબ થશે તેવી ભીતિ રહેવાની જ જોકે ધણી વાર ભીતિ તલન ખોટી છે છતાંયે આ વહેમ ખોટો જ છે તેમ માનવાની આપણી તૈયારી નથી હોતી.

૧૨. શુકન જોવા —શુકન સારા થાય તો જ જલુ, પરંતુ પહેલાંજ શુકન ખરાબ થાય હો તે અવગણીને બીજા શુકન જોવા હિમા રહેવાની તૈયારી કરવી, શુ બધેજ વાણિયાગત ખરું ને ?

જે 'બની' શકે તો ભદ્ર ભદ્રની જેમ બારણા મુઘી ગાય ઢસરડી લાવવાની ઇચ્છાવાળા પણ કોષ્ટક હશે તો ખરા

૧૩. બિલાડીનું આડું ઉતરવું — બહાર જતી વખતે મિલ્લી આડી ઉતરે તો ? ખેલ ખેલાસ, એ તો ભાઈ ભાદે અપશુબ્દ બિચારી મિલ્લી ! ગામડાંમાં સર્પ 'ધણી' હોય છે ! બૂલેચુકે સાંપ આડો ઉતરે તો જનાર જરૂર પાછો આવે, સર્પ આડે ઉતરે તે અપશુકન ગણે 'ધરમાં નીકળે તો પકડી શકે તો પકડે ને ન પકડી શકે તો "બાપા તમારી આડી વાડી" કહીને ઘીના દીવો કરીને પૂજા કરે ! ડુકોમાં વહેમમાં, કે પૂજામાં ભય સિવાય બીજું કશું જ દેખાતું નથી

૧૪ ધુવડનું બોલવું — ધર પાસે હોલો કે ધુવડ બોલે તો મળે કે ધંગ પર આશ્રિત જ ઉતરી આવે આટલા પખીઓમાંથી બિચાગ ધુવડ પર જ આરોપ શા માટે ? "કાગને બેસવું ને કાગને પડવું" તે રીતે ધરમાં કંઈ જનવું ને ધુવડનું બેસવું બેસવું થઈ ગયું હશે એટલે કોઈએ ધુવડ જ 'એનું' મૂળ છે 'માનીને વહેમ ધુસાડ્યો મિલ્લીમા પણ કંઈક એવું જ બન્યું હોવું જોઈએ

૧૫. દેવદેવીઓનો ડર — નવરાત્રિમાં દેવદેવીઓ ક્યાં જ કરે છે અને તથાસ્તુ ક્યાં જ કરે છે એવા વહેમ છે જે કંઈક કંઈ ખરાબ બોલે ને તે વખતે દેવીઓ તથાસ્તુ કહી દે તો ! આવા જ ડરથી લોકોને અપરાધો બોલતા અટકાવ્યા જે કામ સમજાવટથી નથી લઈ શકાતું તે ડર બતાવીને લીધું એવું ને !

૧૬. શરાધિયામાં મુસાફરી ના થાય — આ દિવસો શુ ખીજા દિવસો કરતાં જુદા હશે ? વળી હોળીના સામી જાણે તો ક્યાંઈ ન જવાય આ મુસાફરીના હાઠમારીના દિવસોમાં તો ખરા રીતે શરાધિયામાં, સામી જાણે, દીતવાર ને મંગળવારે જ જવું કે નંથો મુસાફરીમાં ગીદીના કડવો અનુભવ તો ન લેવો પડે !

૧૭ નજર લાગવી — સારું રૂપ, મનનું બાળક 'હોય, સ્ત્રીનો લાભિ ચોટનો હોય, તો તેને નજર લાગી જાય બાળકની કોઈ મા ફૂધ પીવગવે, હાથે કાળા કીડિયાં બાંધે, ને કદરૂપ દેખાડવા આજીજીનાં કાળાં દીનાં કાન પામે, હરેજીમાં ને પાનીમાં કરે તેથી ડોકરું નજગાય નહિ. કેટલાકને તે દોરા ને માહગિયાં પહેરાવવામાં જાણે છે આમાં જૂપ, મંત્ર ને દોરાવાળા કરવાર ધુતારાને જ કાયદાનો ધ ધો છે આવા વહેમની અને નજર લાગવાની રોષ કદાચ તેઓએ જ પોતાની આજીવિકા માટે જ કરી હશે આ નજરનો હાલ તો ઘણાં ઘરોમાં છે અને ખામ કરીને સ્ત્રીવર્ગમાં જ.

વહેમો ફક્ત સ્ત્રીઓમાં જ, અને અશિક્ષિત વર્ગમાં જ છે, એમ માની લેવાનું કશું જ કારણ નથી વધુ વિદ્યાર્થીઓ પણ એવા હોય છે કે જેઓ અમુક પોતે જ Lucky માને છે, જ્યારે કોઈ અમુક ટાઈન જ નો કોઈ અમુક કપડાંને અને તેઓ સવારમાં ઉડીને અમુક જ 'વ્યક્તિત્વ' મોઢું જોવું પસંદ કરે છે — ખાસ કરીને પરીક્ષાના દિવસોમાં. ને જો કોઈ ખરાબનું મોઢું જોવાઈ જાય તો દિવસ બગડવાનો તેમ માની બેસે છે કોઈને દોષ દેવો તેના કરતાં પોતાનું જ મોઢું અરીસામાં જોઈ લે તો શું મોઢું ? યુરોપ જેવા આગળ વધેલા દેશમાં પણ વહેમ તો છે જ દા ત

૧૩ નંબર તેઓ હોટેલમાં કે સ્ટીમગ્નો કે મીનમાં ૧૨ પડી ૧૩ નંબર મૂકી દે છે, ને ધણી-વાર ૧૩ નંબર ગણતા જ નથી. કાગળ કે ૧૩ નંબરમાં રહેવા ધણા નામગજ બતાવે છે એવું ને બિચારા ૧૩ નંબરનું અપમાન !

આ ઉપરાંત બીજા પણ અનેક વહેમો છે જેમાં કે અમુક તિવિએ અમુક જંગમોંઘ થાય, ધનતેજસને દિને લાપસી જ કરવી પડે, બેસતો વર્ગે ચોળી કે કોણ ખાવાનું જ હોય સરા દિવસોમાં ખીચડી ને દહી ન જ કરાય વગેરે આવા રિવાજોનું મુખ્ય કારણ તો એ હશે કે એ બહાને ગરીબ લોકો મિઠાઈ બનાવીને ખાય. પરંતુ તે પણ સીધી રોતે ન સાધી સચ્ચા એટલે એમાં પણ વહેમ હુસાડીને કામ સાધ્યું !

આજ દરેક વહેમ વિશે હું જો કહેવા બેસું તો તો કેટલુંયે લાણુ થઈ જાય એટલે આટલેથી જ અટકું છું.

આપણા સમાજમાં વહેમનું પ્રાગટ્ય કેટલું મોટું છે તે તો આપણા ધરોમાં નજર નાખીએ કે તરત જ સમજાઈ જાય. પોતાને શિક્ષિત ને સરકાર ગણ્યાવતી-પુરનાઓ પણ એમાંથી મુક્ત નથી એમ જ્યારે જાણીએ છીએ ત્યારે આશ્ચર્ય અને કુખનો પાર ગહેતો નથી. ને આપણે જ્ઞાન-વિજ્ઞાનનો વિકાસ સાધવો હોય ને આપણી પ્રજામાં મનોમગ્ન પ્રગટાવવું હોય તો વહેમ ભાગ્યે નાશ કરે જ છુટકો છે. વહેમો શાગડામાં જ અને અમણ તોફામાં જ છે એ પણ એક 'વહેમ' છે તે માત્ર રાખીશું તો વહેમોનો નાશ થશે.

દૂકમાં, જ્યાં સુધી આપણું માનસ આજ અનેક વહેમોથી ગૂંચવાયેલું રહેશે ત્યાં સુધી આપણી રિચાગશક્તિ કુટિત રહેવાની જ વહેમો ધડો ધડો આપણાં ભડકાવે છે, ડરાવે છે, અશિથ કરી મૂકે છે, ને જીવિને કુટિત કરી નાખે છે અને કાંઈ પણ કામ કે તા આપણને પાળા દહાવે છે આજનો યુવાન અને કેળવણેથી વર્ગે આ પર વિચાર કરશે? આવા વિકાસને રૂધિત વહેમો પ્રતિ જો બેઠગ બને, અને તેમના વહીવટને પણ તેની નાગચૂડમાંથી ડોકાવે તો તેઓએ મમાજની સેવા કરી કહેવાશે જો વસ્તુ જીવિજમ્ય ન હોય, તેના માટે સ્વીકારવો? દરેક વસ્તુને જીવિની કસોટીએ કસીને, જો યુવાન તેનો સ્વીકાર કરે તો ધણા વહેમો, ખોટી શ્રદ્ધાઓ ને પ્રયાઓ આપોઆપ જ ખરી પડશે. શું હું બહેનો પામેથી, યુવનો પામેથી, ને કેળવણેવા વગ પામેથી એવી આશા રાખું ?

(એક ઈન્ડિયા રીડીંગના સૌજન્યથી)

—ર. લાખડેન ગાંધી

બુદ્ધિમત્તા અને સાધનાનો સુલભ સમન્વય એટલે

શ્રી. વિનોબા ભાવે

મહાત્મા ગાંધીજીના સિદ્ધિતિના પ્રયાગકાર્યમાં જ સતત ગત રહેવી સાધુમૂર્તિ વિનોબા ભાવે આપણને સુપરિચિત છે. ગયા માસની તા. ૧૨ મીએ ક્રમતે જન્મદિવસ હતો આપણે વિનોબાજીને પ્રણામ કરીએ છીએ એમની આધુતાને વંદીએ છીએ પણ તેમના બાળ અને કિશોર વયના વ્યક્તિત્વનો આપણને પરિચય નથી. 'વિનાયક' ગાંધી વિનોબાજીમાં પલટાઈ જન ગ સાતપુરુષનો દૃઢ પરિચય અહીં જુ યાવ છે.

આજે તા. ૧૨મી સપ્ટેમ્બર દિવસ પ્રથમ સત્યાગ્રહી શ્રી વિનોબાજીનો જન્મદિવસ તેમના એ જન્મદિન નિમિત્તે તેમનું મહાન, ખેડવાની જીવન ચલુ સમક્ષ આવીને ખડુ યાવ છે અને તેમને નમ્રતાપૂર્વક પ્રણામ કરવાનું મન થઈ આવે છે.

'કેદારબા જીજ્ઞાસુ' ગાંગોદી ગામ તેમનું જન્મસ્થાન બાળપણથી જ તેમણે બ્રહ્મચારી રહેવાની પ્રતિજ્ઞા કરી તેમના પિતાશ્રી વડોદરામાં તોડરી કરતા હોઈ તેઓ વડોદરા અભ્યાસાર્થે ગયા તેઓ અતિ બુદ્ધિમાન અને વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રિય હતા તેમને પગે ચાલવાનો ખૂબ શોખ હતો ભરઉનાળામાં પગે જ ચાલીને ફરવા નીકળી જાય કોઈ વાર સાંજના ફરવા નીકળી પડે તે છેક ગરને સૂતા વખતે પાછા ફરે. સાથે બીજા મિત્રો પણ હોય ઘણી વાર શાળામાં દાખરી પુરાવ્યા બાદ વિનોબાજી તથા તેમના મિત્રો વડોદરા લાઇબ્રેરીમાં જઈ લાંબો સમય બેસે.

શિવાજી-ઉત્સવ

એક વાર શિવાજી ઉત્સવ હતો વિનોબાજીએ કહ્યું કે " આ ઉત્સવ દિવાનખાનામાં ઉજવવો એ પાપ છે જ ગવમા જન્મ્યો. પદાડના પ્રમુખપણા હેઠળ ઉજવીએ " વિનોબાજી તથા તેમના સહાધીનાયી મિત્રો તે દિવસે શાળા ઠોડી મહાર ચાલ્યા ગયા બીજા દિવસે વર્ગ-શિક્ષકે પૂજાર્તા જણાવ્યું કે તે શિવાજી-ઉત્સવ માટે ગયા હતા શિક્ષક કહે " શાળામાં ઉજવી ન શકાત ? " જવાબ મળ્યો કે ' ના ' તે તો સ્વતંત્ર વાતાવરણમાં જ ઉજવવો જોઈએ " શિક્ષકે દડ ક્યો વિદ્યાર્થીઓએ એક પછી એક ખિસ્સામાંથી પૈસા ફેંકી ભરી દીધા.

*

એક વાર વિનોબાજીના એક મિત્ર ચા છોડે નહિ, તેથી તે સડાસમાં ગયો હતો ત્યારે બહારથી સાંજળ ચડાવી દીધી પછી કહ્યું કે " ચઢા બોડવાનું કમ્પ્લેટ કર, નહિતર નરકમાં જ રહે " મિત્રે કમ્પ્લેટ કર્યું ત્યારે સાંજળ ખોલી.

ધરે માતાને ' કેસરી ' વગેરે વાગી સંભળાવે ગીતામાંથી સરળ સંસ્કૃત શ્લોકો કાઢી આપે ત્યારથી જ સ્ત્રી-બાળકો સમજે તેવી સરળ મગડી ભાષામાં ગીતાની રચના કરવાનો વિચાર તેમના મનમાં ઉપજ્યો.

મરાઠી સાહિત્ય વાંચુ.

વિનોબાજી સુશોધક બનશે, પરદેશ અભ્યાસાર્થે જશે એવી તેનના પિતાની ઇચ્છા હતી આથી ઇતર ભાષામાં ફેરવેલો અભ્યાસક્રમ તેમને લેવો પડ્યો. અશ્વિન તો તેમનો ખામ વિષય. મરાઠીનું સઘળું સાહિત્ય વાંચી કાઢ્યું. મોટો પતની હજારો આર્થિકો તેમણે મોઢે દરી. મોટો પતની કેકાવલિ એટલા મોટા અવાજે ગાયકે સારીયે ગલી આનંદ અનુભવે દાસબોધ, જાનેશરી, તુકાગમના અભંગ, એકનાથી ભાગવત, બધું જ તેમને મુખપાઠ તેમના મરાઠી શિક્ષકને એક પ્રસંગ બોલ્યો થયો કે ૧૦૦ માર્કસ કમ્પ રીતે અપાય ? માર્ક ૯૯ આપના પડશે.

ઉનાળા મા પેણુ ઉધાડા પગે ફરવાનું તેની રીતે હાડાડા પગે ફરે, સતત વાચન અને ઉધાડે પગે ફરવાને પરિણામે તેની આંખો બગડી તેથી ચક્ષુરોગ નગર વધી ગયો. ઘરમાં તેઓ માનને દળવામાં મદદ કરે કાંઈ દિવસ મિટાજ તેઓ ખાચ નહિ ગાદલા ઉપર સૂવે નહિ. એક વાર માતા પિયરે ગયા આંધી પોતાના પિતા તથા નાના ભાઈ સાથે ભોજનાલયમાં જમવા જવા લાગ્યા એવામાં એક વાર એમના પિતા પુણુ 'પહાગામ' ગયા. જીતીવખને કેરી વગેરે ખરીદવા પૈસા આપના ગયા. વિનોબાજીના ભાગના પૈસા એમ જ પડી રહ્યા. પત્રાવળિમાં જે પીરસાયુ હોય તે ખાઈને સનોષ માને પોતાના મિત્રોને લગ્ન ન કરવા સમજાવે. તેમના મિત્ર અને સહાધ્યાથી શ્રી ગોપાળરાવ ઢાંગે (મધ્ય પ્રાંતના આજના એક પ્રધાન)ના લગ્ન નકરી થયા. પિતૃભક્તિને કારણે તેઓ લગ્ન મટે તૈયાર થયા. વિનોબાજી તેમને 'ગોખ્યા' કહીને બોલાવતા ગોપાળરાવના કાજાએ ખીજાઈને કહ્યું કે હવે તો તેનાં લગ્ન પશુ થયાં છે, છતાં 'ગોખ્યા' કહીને યા માટે બોનાવે છે ? પરંતુ બોલવાની તેમનો એ પદ્ધતિ ચાલુજ રહી ગોપાળરાવના કાજી પશુ વિનોબાજી સ, મધી તેમને કહેતા તારો ભાઈ આવ્યો હતો એમ કહીને જ વાત કરે વિનોબાજીના મિત્રો તેમને 'વિનાયક' કહીને બોલાવતા વિનોબાજી નામ તો આધીજીએ આપ્યું.

સુંદર પુસ્તકાલય ચલાવ્યું

૧૯૧૪ માં વિનોબાજીએ વિદ્યાર્થી મંડળ શરૂ કર્યું 'હનુમાન જયતિ, શિવાજી જયતિ' ગૃંથોશીલસવ, દાસ નવમી વગેરે ઉત્સવો ઉજવાતા હતા. લોકોનાં દળણા ઢળીને એ વિદ્યાર્થીઓ પૈસા એકઠા કરે તેમથી એક સુંદર પુસ્તકાલય ચલાવે તેમાં ૧૬૦૦ ઉત્તમ ગ્રંથો હતાં મોદસવર્થ કેન્ડીનો મરાઠી કાવ્ય પશુ હતો. પાછળથી એ પુસ્તકાલય સાગરમતી આશ્રમને 'બેટ આપ્યું. આ વિદ્યાર્થી' મંડળ સમક્ષ વિનોબાજી વ્યાખ્યાને આપે તેમનાં વ્યાખ્યાનો એટલે જલસ તુ રૂંધિ ! શ્રી ગોપાળરાવ ઢાંગે વિનોબાજીના સ્મરણમાં લખે છે કે આજે બત્રીસ વર્ષો થયાં છે છતાં એકીની ઉપરનું વ્યાખ્યાન જલજે ફરી સામળવાનું મન થાય છે

આજે વિનોબાજીની વાણીમાં અપાર શાંતિ છે પરંતુ તે વખતે પ્રખર આત્મ હતી તે વખતે તેઓ ખૂબ ઉમ્મ રહેતા કાંઈ તેમને માઠ આપે કે વાંજ બહુ વધી ગયા છે, નખ કેટલા વધ્યા છે, તો કહે કે "શુ તમે દળમ ઠા ?" કાંઈ અગ્રેજીમાં બોલવા લાગે કે જવાબ મળે "તમારી મા શુ મડમ હતી ?"

પડોદશ જેવા યદુગર્ભા ખભે પહેગણુ નાખી હાથેથી ફેરે અને તેમના મિત્રો તેમ જ કરે. ૨

તેમના એક મિત્ર બાહુરાવ પેશ્વના કુટુંબના હતા એક વાર કોઇ એક સાહેબે એ મિત્રની જગ્યા ઉપર તથુ ઢોહયો. જેવા મિત્ર તેની પાસે ગયા અને કહ્યું કે “આ તથુ આવીતી કાલે અહીં ન રહેવો જોઇએ” પરંતુ બીજા દિવસે પથુ એ તથુ તો ત્યાં જ હતો. જેવા મિત્રે તે ફેટી દીધી અને આવીને વિનોબાજીને વાત કરી. ત્યારે જવાબ મળ્યો કે, “એ સાહેબને જ એ ચકીને કેમ ફેટી ન દીધો?”

સંસ્કૃતનો અભ્યાસ

કોલેજની પહેલા વર્ષની પરીક્ષા હતી ગણિતનો પ્રશ્નપત્ર હતો. પહેલા જ પ્રશ્નથી તેનો ઉકેલ શરૂ કર્યો પહેલો પ્રશ્ન જગ અધરો હતો પરંતુ તે જ લખતે બેઠો અને છેવટે તેનો જવાબ શોધી કાઢ્યો. પરંતુ તેથી બીજા પ્રશ્નોના જવાબ આપવાનું રહી ગયું, તેથી તે જેમ તેમ કરી પરીક્ષા પાસ કરવાં જોડલા માઈ મળ્યા.

છેતરના વર્ષમાં ગયા એ જ વખતે લોકમાન્ય તિલક જેઠમુકત બન્યા હતા ગીતા રહસ્ય પ્રસિદ્ધ થયું હતું કેઇ દુષ્કાળીયો અનાજ ખાય તે રીતે તેમણે તેને પચાવ્યું સંસ્કૃતનો ખૂબ અભ્યાસ કર્યો ઉપનિષદો, વેદો વગેરે સધળું વાંચ્યું છેતરની વાર્ષિક પરીક્ષા આપવા નીકળ્યા. પરંતુ મુખ્ય ન જતાં મીઠા બંગાળમાં ગયા પહેલું મહાયુદ્ધ ચાલુ હતું ગદર પ્રવૃત્તિનો એ સમય હતો. પરંતુ ક્રાંતિકારીઓનો હિસાવાદ તેમને ગમ્યો નહિ તેથી ત્યાંથી કાઢી આવી “સુર સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી” માં પુસ્તકો વાચવા મળ્યા. હિમાવશમાં પથુ ફરી આવ્યા.

આશ્રમમાં આવ્યા

બનાગસ યુનિવર્સિટીમાં મહાત્માજીનું જે ભાષણ થયું તે ખૂબ જ અસહકારક હતું. તેમની વાણી અભિનવ હતી પછી મહાત્માજીએ આશ્રમ શરૂ કર્યો. આખરે તેઓ આશ્રમમાં આવીને રહ્યા મહાત્માજીએ પ્રથમ તેમના ઘરે પત્ર લખ્યો તેમાં જણાવ્યું કે ‘વિનોબા મારી પામે છે કોઇ કોઇ બાબતોમાં તે માગ કરના પથુ આમળ થયે ન છે’ દરમિયાન વિનોબાજીનાં માતાનું અવસાન થયું તેઆ ચાહી કરવા ગયા હતા માતા પ્રત્યે તેમની અપાર ભક્તિ હતી તેઓ એક વાર બોલ્યા હતા કે “લોકમાન્ય તિલક અને માતા બન્નેના આત્મા મારી આજીવ્યાજી છે એમ મને લાગે છે” માતાને રમથાનમાં લઈ ગયા તેઓ ઘરે જ ઉપનિષદો, ગીતા વગેરેનો પાઠ કરતા રહ્યા તેમના લાઈઓ બાળકાળ અને શિવાજી પથુ પછીયા આશ્રમમાં દાખલ થયા પિતાની એકલા જ ગયા તેઓ પથુ સંગીત અને ગંગા સંરોધક હતા જે વર્ષ પહેલાં જ તેમનો સ્વર્ગવાસ થયો

શાકરસાખ્ય વાંચ્યું

અસહકારના દિવસે મા મહાત્માજીની પગલાગી લાઇને તેઓ વાંચ ગયા નાગગણુ ચાહી પામે શાકરસાખ્ય વચિવા રહ્યા તે વખતે વરસાદના દિવસોમાં પથુ તેઓ ખુલામાં સૂઇ રહેતા. ત્યારબાદ મહાશૂદ્રભગમા ઐતિહાસિક રમથા જેતાં જેતાં અને ગીતા ઉપર પ્રવચનો આપતાં

આપતાં પ્રવાસ કર્યો જે આનામાં ગોરાકીર્ણ્ય પતાવતાં હગવેલા સમયે તેઓ ગાંધીજી પાસે પાછા આવ્યા.

અમલદાર યુગ

૧૫મી અસહકારના દિવસે આવ્યા તેમના મિત્ર ગોપાળગવ વકીલની પરીક્ષા આપવાના હતા. વિનોબાજીએ કહ્યું પરીક્ષા આપશે તો વકીલાત છવાવું મન થશે સુધાજીએ મોહન લાલે તે માટે દોર ઠાપી નાખ્યો હતો એમ કહ્યું, અને ગોપાળગવ પત્નીસહ આશ્રમમાં આવીને ગયા. ધોત્રેજી અને મોલેજી પણ આશ્રમમાં આવ્યા. ૫મી જુલાઈ જમનાલાલજીએ વર્ષામાં આશ્રમ હાલ્યો ત્યારે મહાત્માજીએ વિનોબાજીને ત્યાં મોકલ્યા.

માસિક ચલાવ્યું

ફેટતોડ સમય મહારાષ્ટ્ર ધર્મ માસાદિત અને માસિક ચલાવ્યું “ મધુકર ” એ તેમાં આવેલા લેખોના સંગ્રહનું દિવ્ય પ્રગટક પરંતુ વિનોબાજી ૫મી તો ખાદીકામમાં રંગાઈ ગયા મધુકર ની સાક્ષમાં ધૂળીઆ જેલમાં તેમનાં ગીતા ઉપર પ્રવચનો થયા ફેઝપુર કેમિસ વખતે ત્યાંનાં ગામડાઓમાં આવીને તે ત્યાં, સુભાષ નામને સત્યામહી બિમાર પડતા ત્રણ માર્ધ્ય ગાળો ખુદી તેના ઘરે ગયા તેઓ માતા એવા કેમળ છે

પહેલો સત્યામહી

કેમિસ પ્રધાન મડલો સ્થાપ્યાં વર્ષા શિક્ષણ પદતિ, દારૂમંધી વગેરે પ્રશ્નો આવ્યા. વિનોબાજીને આત્મા વધુ પ્રસન્નતા અનુભવતા હશે. પરંતુ બીજી મહાયુદ્ધ શરૂ થયું. મહાત્માજીએ વ્યક્તિગત સત્યામહી શરૂ કરી પહેલા સત્યામહી તરીકે તેમની મસદગી કરી ત્યાં સુધી વિનોબાજી, એની કોષ્ટને જાણ ન હતી ગાંધીજીએ પોતાના લેખ દ્વારા તેમની ઓળખ કરી દીધી. વિનોબાજીએ તે વખતે પોતાના પિતાથીને પત્ર લખી “ આ બધી આપની કૃપા ” છે એમ જણાવ્યું.

અરબી ભાષા શિક્ષ્યા

૫મી તો “ સહેજવ ” ની હડત આવી વિનોબાજીને વેસેરનો જેલમાં ગાંધીવામાં આવ્યા. તેમણે કૃમનના અષ્વધન માટે અરબી ભાષાનો અભ્યાસ કર્યો. વેલો જેલમાં તેમણે દ્રાવિડ ભાષાનો પણ અભ્યાસ કર્યો તેમને દેશની બધી ભાષાઓ આવડે જ કાન્થ, વેદિન અને થોડી જર્મન ભાષા પણ આવડે છે અરબી અને ઉર્દુ પણ આવડે છે તેમનું વ્યુત્પત્તિનું જ્ઞાન અપાડ છે જેલમાંથી બહાર આવતાં બધી સંસ્થાઓના સંમધે છેડી દઈ મુક્ત થયા તેમણે કહ્યું “ સત્ય મોહન હોવું જોઈએ, સમઠનમાં સંકલિત અને છે ”

મહાત્માજીએ કહ્યું પણ કામ તો કર્યું ને ? “ જવાબ મળ્યો “ હા ” છટકા ૫મી દરેજનું સુરમાન જઈ બગીચામાં હશે આવે કાઈએ પૂછ્યું આ કાર્યક્રમ ફેટલા દિવસનો છે ? જવાબ મળ્યો “ વીસ વર્ષનો ”

શાંતિદૂત

રવનાજ આઘુ, દેશભગ્ના તોફાનો અને કેતેશ્વામ યર્વા આખરે મહાત્માજીનું બલિદાન અપાયું ને વિનોબાજી દેશભગ્નાં રાતિનો મ દેશો પહોંચાડવા બહાર પડ્યા. ૧૯૩૩માં તેમણે કહ્યું હતું કે “એક દિવસ એવો આવશે જ્યારે મારે સતન પ્રવાસ કરવો પડશે” મહાત્માજી અજમેરના દગ્ગાક શરીફના ઉત્સવમાં જનાર હતા ત્યાંના મુસ્લિમ અતનો દગ્ગાદ મરાઠાઓ ને દુરસ્ત કરી હતી વિનોબાજી ત્યાં ગયા, કુગન ઉપર પ્રવચનો આપ્યાં મુસ્લીમ ભાઈ બહેનો તેમના હાથને સુખન કરવા આગળ આવતાં અત્યારે તેઓ નિર્વાસિતોમાં ફરી રહ્યા છે તેમને ધીરજ આપે છે. ૫ ડિસેમ્બરે કહ્યું કે હૈદરાબાદ જ્વળો અને ૫ દર દિવસ ત્યાં ફોનો આ વા એકતાનો સંદેશો આપ્યો તામિલનાડમાં ગયા, ખાગેશી જઈ આઘા, ભરતપુરના પ્રદેશમાં મેવ મુગંધમાનો વચ્ચે તેમના પુનર્વસવાદ માટે ઉપદેશ આપતા ફર્મા ઉર્ફિ, કાચન, પુના, મુંબઈ વગેરે સ્થળે પણ આવી ગયા.

સાધુ પુરુષ

ઑડટોબરમાં આંધ્રમાં જઈ આવ્યા છે એ પુણ્યવાન મૂર્તિ, જ્ઞાનભકિત અને કર્મની મૂર્તિ, સર્વનું ઐક્ય અનુભવવા માટે સર્વ ધર્મ અને સર્વ ભાષાનો અભ્યાસ કરનારી મૂર્તિ, શાંત ગંભીર નિષ્પાપ એ મૂર્તિ આને દેશભરના ફરી રહેલ કે તેમની પ્રખર શુદ્ધિમત્તા, મૂળામાં પ્રતા તેમનું વિદ્યાજ વાચન, જાડા અભ્યાસ, પ્રત્યક્ષ સેવાનો દીર્ઘ અનુભવ, એ પરાગ, એ આધુતા અને શુચિતા, દેવ મંત્રપરને જ ૧ પવ્વ સ્થાન ન આપનારી વૃત્તિ ખીજે કર્યા બેરા મળે?

તેઓ એકવાર બોલેલા કે હું મારા જીવનમાં ભારતનું દર્શન કરું છું, માનવતાનું દર્શન કરું છું મહાત્માજીનો પ્રેમ ઐક્યનો સ્વાવલંબનનો આગોષોગનો સંદેશો તેઓ આપે છે. તેઓ નિરપૂક છે તેઓ બોલના કે ‘નિવમાલિકાએ દેશદોહ કર્યો છે મિનો રાષ્ટ્રની માલિકાની બનાવેલ.’ હું પ્રધાન હોત તો પાંચમી અગ્રેજી કુધીના બધા વર્ગો બંધ કર્યો હોત, અને શાળાઓ તથા મહાશાળાઓના વિદ્યાર્થીઓને અન્ન ઉત્પાદન માટે લઈ ગયો હોત ! તેમની કેટકેટલી વાતો કરું ? તેમના વિચાર કેટલા જથ્થાનું ? સેરક અને સર્વોદય માસિકમાં તેઓ લખે છે “ગીતા એક ઇશ્વર મારા હાથે કાવેલી સર્વોત્તમ સેવા, છે એમ હું માનું છું” એમ તેઓ કહે છે રિપતપ્રચારના લક્ષ્યો, જ્ઞાનસ્વર, એકનાથ, વૃકારામના બજનો, ધણાવાસ્યે ઉપનિષદ ભાષ્ય, સ્વગજશાસ્ત્ર વગેરે અનેક તેમના કાંચો છે. વિનોબાજીને પ્રણામ. *

—સાને પુરુષ

વિષય

અદાજપત્રો બાબત પૂછપરછ ન કરવા

સૂચના નં. ૩ ૧૪૯-૫૦

રાજ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો તરફથી સને ૧૯૪૮-૫૦ ના અદાજપત્રો અંગેની સૂચના આધારે આખા ૨ વડોદરા રાજ્યના ઓગસ્ટ ૧૯૪૯ ના વિધીનીકરણ પછી અદાજપત્રો મંળે પૂછપરછ કરવામાં આવે છે તે સબધમાં જણાવવાનું કે આ સબધી સુબાઈ છતાંના પુસ્તકાલય ખાતા તરફથી હકીકત યોગ્ય દુકમો માટે સગકા પાસે સાદર થઇ છે તે સબધી હાન કમ નિર્ણય થઈ આવ્યો નથી અને નિર્ણય થઇ આવશે એટલે અદાજપત્રોની વ્યવસ્થા તે પ્રમાણે કરવામાં આવશે સબબ આ સબધી હવે વધુ પૂછપરછ ન કરવા મંત્રીઓને આથી વિનંતિ કરવામાં આવે છે

વડોદરા,
તા. ૨૧-૬-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક,

પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

જાહેરાત અંક ૨/૪૯-૫૦

વિષય :

પુસ્તકાલયોના મકાનની લોકમદદના બ્યાજ વ્યાખ્યા

રાજ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના મકાનો માટે આવેલી લોકમદદનું સને ૧૯૪૮-૪૯ નું એક વર્ષનું બ્યાજ સેકે ૧ ટકા લેખે ત્રીજે જણાવેલા માગોને નામે ફળવવામાં આવ્યું છે, તથા તે બ્યાજની રકમ જેમના તેમના નામે જમા થયા પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ તરફ મોકલ્યો છે. આ જાહેરાતની લાગતાવળગતા સર્વ જાણીઓને નોંધ લેવા વિનંતિ છે.

ગામ	તાલુકો	રકમ	૮ પાડરસિંગા	દામનગર	૧૦-૦-૦
૧ ચોરંદા	કરજણ	૧૦-૦-૦	૯ બાલિયુવાડા	ચાણુરમા	૧૦-૦-૦
૨ પેથુ આવડે ૯	સિદ્ધપુર	૨૦-૦-૦	૧૦ મુંદરણા	પેઠલાદ	૧૦-૦-૦
૩ બહાર આવતા ૫	બાદરણ	૧૦-૦-૦	૧૧ કુરાલ	પાદરા	૧૦-૦-૦
૪ જોધબેડા સગંધમાં	સિદ્ધપુર	૨૦-૦-૦	૧૨ સોજીરા મહિલા	પેટલાદ	૨૦-૦-૦
	કલોલ	૬-૦-૦	૧૩ સેજકુવા	પાદરા	૧૦-૦-૦
૫ મહાત્માજીએ કલ્યાદ		૩૦-૦-૦	૧૪ પીપળાઈ	બાદરણ	૧૦-૦-૦
૬ સુરગાંવ જઈ બ ગીકામ કરી		૭-૦-૦	૧૫ ગુળ	વિસનગર	૧૦-૦-૦
૭ મળ્યો કે " વીસ વર્ષનો "					

૧૬ કહોડા	સિદ્ધપુર	૧૦-૦-૦	૩૩ ડોડીવાડા	ચાણુરમા	૧૦-૦-૦
૧૭ જ ગગલ	પાટણ	૧૦-૦-૦	૩૪ મલાંતજ	પેટલાદ	૧૦-૦-૦
૧૮ ધાવટ	કગળજી	૬-૧૩-૦	૩૫ મોઢેરા	ચાણુરમા	૧૦-૦-૦
૧૯ મુજપુર	પાદરા	૧૦-૦-૦	૩૬ પુધરા	વિગપુર	૨૦-૦-૦
૨૦ છાલા	ફહેગામ	૧૦-૦-૦	૩૭ સરદારપુર	"	૧૦-૦-૦
૨૧ સામેત્રા	મહેસાણા	૧૦-૦-૦	૩૮ પલાસર	ચાણુરમા	૧૦-૦-૦
૨૨ વાવ	કામરેજ	૧૦-૦-૦	૩૯ પુદગામ	વિસનગર	૧૦-૦-૦
૨૩ દેણપ	વિસનગર	૧૦-૦-૦	૪૦ માલોસણ	વિગપુર	૧૦-૦-૦
૨૪ ડભાસા	પાદરા	૧૦-૦-૦	૪૧ દડીઆળ	વિસનગર	૧૦-૦-૦
૨૫ દાસજ	સિદ્ધપુર	૧૦-૦-૦	૪૨ રૂપપુર	ચાણુરમા	૧૦-૦-૦
૨૬ કમાણા	વિસનગર	૧૦-૦-૦	૪૩ મીઠી કારિયાલ	"	૧૦-૦-૦
૨૭ ખરોડ	વિગપુર	૧૦-૦-૦	૪૪ બ્યાસવાસણા	આતમગુઆ	૫-૧૨-૦
૨૮ મોરડા	પેટલાદ	૧૦-૦-૦	૪૫ સીપોર	ખેગળુ	૧૨-૦-૦
૨૯ છડીઆડા	મહેસાણા	૧૨-૦-૦			
૩૦ ખોડેલી	સખેડા	૧૦-૦-૦			
૩૧ સુંરપુર	વિગપુર	૧૦-૦-૦			
૩૨ કામળી	સિદ્ધપુર	૧૫-૦-૦			

વડોદરા ૧
તા. ૪-૧૦-૪૯ ૧

ઉ. મા. પટેલ
મદદ. વ્યવસ્થાક

પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ગાખા

જાહેરાત અક ૩/ '૪૯-૫૦

વિષય :

હિન્દ સરકારની લોનમાં રોકેલાં કાયમ ફંડનાં નાણાંનો આવેલો વધારો તથા રિફંડની રકમ ફાળવવા બાબત

રાજ્યનાં ટ્રેટલાક સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો જેમણે પોતાનાં કાયમ ફંડનાં નાણાં ખાતા મારફત હિન્દ સરકારની ૩૬૬ ટકાની લોનમાં રોકેલાં હતાં તે સુરક્ષ નાણાં તથા તેનું ૩ ટકા લેખેનું બાજ આ પહેલાં જેવા તેના નામ પર જમા થતા માટે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં મોકલેલું છે પરંતુ કાયમ ફંડનાં નાણાંની અધી લોન વેચતાં ભાવમાં આવેલો વધારો તથા ઇન્કમેટેક્સના રિફંડની રકમ મળી કુલ રકમ રૂ. ૩૯૫૬-૯-૨ ખાતામાં રહેલી છે. તે રકમ નીચે જણાવેલાં પુસ્તકાલયોના કાયમ ફંડની રકમના પ્રમાણમાં જેને તેને ફાળવી આપી તેમના નામ પર જમા થવા માટે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં મોકલવામાં આવી છે. આ જાહેરાતની નોંધ લાગત વળગતા સાધ્ધોએ લેવા વિનંતિ છે

ગામ	તાલુકો	રકમ	ગામ	તાલુકો	રકમ
૧ અણખી	વડોદરા	૧૫-૭-૬	૩૫ ઘાંટવડ	કોડીનાર	૫૪-૧-૦
૨ અણખા	કામરેજ	૨૫-૦-૬	૩૬ આપડ	વડોદરા	૯-૨-૬
૩ આબગડી	દામનગર	૧-૧૨-૬	૩૭ અલાલા	ધારી	૨૫-૦-૦
૪ આમડપુર	નવસારી	૬-૧૫-૬	૩૮ આલુસદ	પાદરા	૩૧-૩-૬
૫ આમલીઆરા	વડોદરા	૩-૪-૬	૩૯ અલાલા બાળ	ધારી	૮-૦-૯
૬ આરતા	કામરેજ	૬૬-૬-૬	૪૦ છોલા	દહેગામ	૭૯-૫-૦
૭ આલણા	નવસારી	૩-૧૩-૬	૪૧ જાડ,	ભાદરજી	૧૦-૪-૬
૮ આમલી	"	૨૩-૧૫-૬	૪૨ જોશીકુવા	"	૨૫-૧૨-૬
૯ આરક સીસોદરા	"	૭૩-૭-૦	૪૩ જલસણ	"	૨૬-૧૨-૬
૧૦ ઇસનપુર મોટા	દહેગામ	૫૪-૧-૦	૪૪ જીરા	ધારી	૬-૧૨-૬
૧૧ જીંઝા, મહિસા	સિદ્ધપુર	૫૮-૧૪-૬	૪૫ જોપુર	વિજાપુર	૫-૬-૬
૧૨ જમરાખ	પલસાણા	૪૯-૩-૬	૪૬ જામળા	કલોલ	૫-૬-૬
૧૩ જોપેરા	સિદ્ધપુર	૧૨-૧૪-૩	૪૭ જોશીગપુરા	અમરેલી	૧૭-૧૨-૬
૧૪ કાલી	"	૩૦-૧૫-૬	૪૮ જુલુણ	મહેસાણા	૨૦-૨-૬
૧૫ કોસીદ્રા	ભાદરજી	૧૮-૧૩-૦	૪૯ જાખાતા	ચાલુરમા	૧-૧૫-૬
૧૬ કોખનોડ	"	૧૬-૧૦-૯	૫૦ છુડી	પલસાણા	૪૯-૩-૬
૧૭ કુલુધેગ	પાટણ	૧૨૨-૧૧-૬	૫૧ ટીંગલજી	વિજાપુર	૧૨-૧૨-૬
૧૮ કાળાકાળા	નવસારી	૧૦-૫-૦	૫૨ દાસજી	સિદ્ધપુર	૪૯-૩-૬
૧૯ કહોડા	સિદ્ધપુર	૬૧-૯-૯	૫૩ ડોંગુઆ	ઠોલ	૬-૧૨-૬
૨૦, કામરોધ	વાઘોડીઆ	૯-૩-૯	૫૪ દુમાડ	વડોદરા	૪-૬-૬
૨૧ કમાણા	વિસનગર	૫૮-૧૨-૬	૫૫ ડામેલ	નવસારી	૯-૩-૯
૨૨ કડારી	કરજી	૨૦-૨-૬	૫૬ ડમોડા	ડમોડા	૪૯-૩-૬
૨૩ કુચેદ	નવસારી	૩૪-૧૧-૦	૫૭ દેજપ	વિસનગર	૪૯-૩-૬
૨૪ કામળા	સિદ્ધપુર	૬૩-૮-૦	૫૮ ડેસર	સાવલી	૧૦-૭-૬
૨૫ કુરાલ	પાદરા	૨૫-૦-૦	૫૯ ધામણી	નવસારી	૬૩-૧૨-૦
૨૬ ખરોડ	વિજાપુર	૨૯-૧૩-૬	૬૦, ધાર મણીડ	ધારી	૧૪-૮-૬
૨૭ ખેગના	મહેસાણા	૩૯-૮-૬	૬૧ ધીલુજી	ચાલુરમા	૭૧-૬-૬
૨૮ ચુળ	વિસનગર	૩૭-૧-૯	૬૨, ધમડાજી	ગણદેવી	૯૭-૧૦-૬
૨૯ ગલુલજી	દહેગામ	૫-૧૪-૬	૬૩ ધામસણા	કલોલ	૪-૦-૬
૩૦ ગેરીતા	વિજાપુર	૧૦-૭-૬	૬૪ નાગદીપુર	કલોલ	૪૯-૩-૬
૩૧ ગામરીઆ	"	૫૩-૧૨-૬	૬૫ પાનસર	"	૨૪-૧૫-૬
૩૨ ધુટેલી	પેટલાદ	૪-૧૫-૩	૬૬ પાતળવેણી	વડોદરા	૮-૦-૬
૩૩ ધડીઆ	આતગમુઆ	૧-૧૫-૬	૬૭ શીજીવ	ભાદરજી	૮-૦-૬
૩૪ ધમીજ	દહેગામ	૮-૦-૯	૬૮ શીયાલ	ચાલુરમા	૩-૩-૦
			૬૯ આલિજીવાડા	સિદ્ધપુર	૫૬-૧૧-૬

૭૦ બહાદરપુર	સ ખેડા	૨૧૮-૧૧-૬	૧૦૨ બ્યારા	ડભોઇ	૧૨-૧૩-૬
૭૧ ખીલોદરા	વિગપુર	૩૪-૧૧-૬	૧૦૩ વાસર	વડોદરા	૪-૬-૬
૭૨ બાધણી	ચેતલાદ	૩૨-૩-૬	૧૦૪ વાસણા કાતરિયા	"	૧૫-૪-૬
૭૩ ખીલિયા	સિદ્ધપુર	૮-૦-૬	૧૦૫ વામન	કડી	૨૪-૧૫-૬
૭૪ બચાર	કગજણ	૨૦-૨-૬	૧૦૬ વટાદરા	બાદરણ	૮-૦-૬
૭૫ બાસણા	વિસનગ	૬-૧૨-૬	૧૦૭ વડમર	કલોલ	૫-૬-૬
૭૬ ભુચાવ	સિદ્ધપુર	૧૦-૭-૬	૧૦૮ વાડીઆ	ખાંભા	૨-૪-૬
૭૭ મોદેરા	ચાણુરમા	૪૯-૩-૬	૧૦૯ સમા	વડોદરા	૫-૦-૬
૭૮ માણેકપુર	ગણદેવી	૫-૬-૬	૧૧૦ સીસ્વા	"	૬-૧૨-૬
૭૯ મોખાસણ	કલોલ	૩-૩-૬	૧૧૧ સેયલ વાસણા	"	૮-૦-૬
૮૦ મહેરવાડા	સિદ્ધપુર	૮-૦-૬	૧૧૨ સોનારડા	દહેગામ	૪-૬-૬
૮૧ મેઘાકુંઢ	વડોદરા	૮-૦-૬	૧૧૩ માદરી	ચિનોર	૧૨-૬-૬
૮૨ મોટા સમઢીઆળા	ખાંભા	૫-૬-૭	૧૧૪ સિદ્ધપુર	સિદ્ધપુર	૨૬-૭-૦-૫
૮૩ માસર	પાદરા	૩૭-૧-૬	૧૧૫ મિદ્ધપુર મહિલા		૬-૭-૧૦-૬
૮૪ માણેજ	વડોદરા	૧-૧૫-૬	૧૧૬ સુઢીયા	ખેરાળુ	૨૦-૨-૬
૮૫ માંકણજ	મહેસાણા	૯-૩-૬	૧૧૭ સમચાબાદ	વડોદરા	૧૭-૧૧-૬
૮૬ મકરપુરા	વડોદરા	૧૯-૧૨-૬	૧૧૮ સેરામી	"	૬૪-૧૨-૬
૮૭ માલોસણ	વિગપુર	૧૨-૧૪-૬	૧૧૯ સામેત્રા	મહેસાણા	૨૫-૦-૩
૮૮ માનપુરા	ચેટલાદ	૫-૬-૬	૧૨૦ સરસાવ	કડી	૬-૧૧-૬
૮૯ મોરડ	"	૬૩-૧૧-૬	૧૨૧ શામપુગ	કામરેજ	૪૯-૩-૬
૯૦ મોઢાસણ	કડી	૧૨-૧૪-૬	૧૨૨ સોળ	કલોલ	૪૯-૩-૬
૯૧ મીઢી ધારિયલ	ચાણુરમા	૧-૧૫-૬	૧૨૩ સેરયા	"	૬૦-૧-૬
૯૨ મોટા આંકડીઆ	અમરેલી	૪૯-૩-૬	૧૨૪ સુરવાડા	કરજણ	૫-૬-૬
૯૩ મોટી ઢાઉ	મહેસાણા	૧૫-૪-૬	૧૨૫ સીપોર	ખેરાળુ	૫-૬-૬
૯૪ મેવડ	"	૩-૬-૬	૧૨૬ સરદારપુર	વિગપુર	૪૯-૩-૬
૯૫ મહેળાવ	ચેટલાદ	૫૧-૧૨-૬	૧૨૭ સરદવ	કલોલ	૭૩-૬-૬
૯૬ રવાદ	વડોદરા	૧૪-૦-૬	૧૨૮ સેળકુવા	પાદરા	૩૭-૧૫-૩
૯૭ રપાલ	કલોલ	૪૭-૧૨-૬	૧૨૯ સુદરપુર	વિગપુર	૪૯-૩-૬
૯૮ લાલપુરા	બાદરણ	૬-૧૨-૬	૧૩૦ સરસીયા	ધાંગી	૧૫-૫-૦
૯૯ વાવોલ	કલોલ	૩૨-૩-૬			
૧૦૦ વાવ	કામરેજ	૫૨-૧૨-૬			
૧૦૧ વાવવોડા	બાદરણ	૭૩-૫-૬			

કુલ રા. ૩૯૫૬-૯-૨

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ ગાંધી

જુદાં જુદાં ફેર્મ્સની યાદી

નમુનો નંબર

(આ પેદીમાંના ભાવ રૂઠ સમજાવ્યા)

(૧) કચ્છા ગુજરાત	(યુગ્મની)	ધા. ૧ (૪૪ નં) ના રા. ૧-૨-૦૦
(૨) " "	(અંગ્રેજી)	ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૩) નામવારી (કસ્ટોમરી) ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૪) વિષયવારી ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૫) કનીવારી ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૬) હાથુ છુક સ્વપ્ના કાગળની		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૬) હાથુ છુક પા કાગળની		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૦-૧-૦૦
(૭) વર્ગમાનવત્રો અને માસિંગનું ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૦-૧-૦૦
(૮) વંચ વધા પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ ગાંધીયનુ પત્રક (કચ્છા પુસ્તકાલય માટે)		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૯) શિક્ષણ સમાધાનુ પત્રક		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૧૦) કાગળની પત્રક		૪૦ પાનની મોપટી રા. ૦-૧-૦૦
(૧૧) મૂલના એ પટી		નં. ૧ (૪૦ પાન) ના રા. ૦-૧-૦૦
(૧૨) વીઝીટ મોપટી (વીઝીટ છુક)		નં. ૧ (૪૦ પાન) ના રા. ૦-૧-૦૦
(૧૩) ભારતીયી		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૦-૧૪-૦૦
(૧૪) સ્વપ્ના કામની નોંધ છુક		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૨-૦૦
(૧૫) પાનની છુક		નં. ૧ (૧૦૦ પાન) ના રા. ૦-૧-૦૦
(૧૬) અગ્ર અને જામીનગીરી ફાર્મ		ધા. ૧ (૯૬ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૧૭) પાનના ફાર્મ		ધા. ૧ (૯૬ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૧૮) હાથુ નંબર અને તારીખ નોંધવાની પટીઓ		૧૦૦૦ નં. ના રા. ૪-૦-૦૦
(૧૯) યુગ્મનું ગુજરાત (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૨-૦૦
(૨૦) વંચોની ખાતાવરી		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૨-૦૦
(૨૧) વાચોનું ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૨૨) પુસ્તકની બાજુએ અંદર ચોડવાની શ્રીનંત નંદાગમન સા ના ફોટાવાળી પટીઓ		૧૦૦૦ નં. ના રા. ૪-૦-૦૦
(૨૩) પુસ્તક ઉપગ્રાહીના કાર્ડ		૨૫ નં. ના રા. ૦-૪-૦૦
(૨૪) પુસ્તકની માત્રણીના કાર્ડ		૨૪ નં. ના રા. ૦-૪-૦૦
(૨૫) વચાવકા પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ સમજાવનું પત્રક (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૨૬) પુસ્તકન પટી ચોડવાની નંબર સમજાવની પટીઓ		૪ પાનના રા. ૦-૧-૦૦
(૨૭) નામવારી ગુજરાત (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦
(૨૮) વિષયવારી ગુજરાત		ધા. ૧ (૨૪ નં) ના રા. ૧-૦-૦૦

લખો—પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ

પો. બો. નં. ૧૦, —રાવપુરા, વડોદરા

વિદાયમાન અને અભિનંદન

—ત ત્રીસ્થાનેથી

મુ'બઈ સરકારે વડોદરા રાજ્યનાં વિવિધ ખાતાઓને અ તર્ગત કર્યા પછી હવે પુસ્તકાલય ખાતાને પણ મુ'બઈના ખાતા સાથે અ તર્ગત કરવાને લગતું પગલું લીધાના શ્રીગણેશ થવાના શુભ સમાચાર હવે બહુવા મળે છે અને તે વડોદરાના પુસ્તકાલય ખાતાના ક્યુરેટર શ્રી વાકનીમ સાહેબને મુ'બઈ સરકારના પુસ્તકાલય ખાતાના ક્યુરેટર તરીકેની નિમણૂકથી.

મુ'બઈ સરકારે લીધેલા આ પગલાને અમે સહર્ષ આવકારીએ છીએ અને જાહેર સમગ્ર મુ'બઈ પ્રાંતના વિગાળ પ્રદેશને સ્પર્શતી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું સચાલન કરવાનું હોય ત્યારે આવા દેશ-પરદેશની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના અભ્યાસી અને નિષ્ણાત તેમ જ કાર્યકુશળ અમલદારની વરણી યોગ્ય જ થઈ છે, એમ અમારે ભાર-પૂર્વક જણાવવું જોઈએ શ્રી વાકનીમ સા ની વરણી યોગ્ય સ્થળે યોગ્ય વ્યક્તિની થઈ છે અરુ કહીએ તો વડોદરાએ જે ઉત્તમોત્તમ માણુઓને પોતાના કારેભારમા લીધેલા તેમની સફળ કામગીરીની આ કદરૂ જ લેખી શકાય.

શ્રી વાકનીમ સા વર્ષો થયા વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલય ખાતાનું સરકારી સચાલન કરી રહ્યા હતા તેમની રાહબરી હેઠળ આસિ. ક્યુરેટર અને અન્ય મહે-કમ દ્વારા થયેલા રાજ્યના સમગ્ર વિસ્તારમા-ગમઝે ગાયઝે-જે પ્રચાર અને પુસ્તકાલય પ્રતિની જનતાની જાવના બદલત થઈ તેનો યશ સ્વ મોતીભાઈ અમીન દાર્ શ્રી. વાકનીમ સાહેબને ફાળે જાય છે

અને વર્ષો થયા તેઓ આ પ્રવૃત્તિની દેખરેખ રાખી રહ્યા છે

વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની તેઓશ્રીની આ સેવાઓ ઉપરાંત શ્રી-મત સરકારે તેમને પરદેરા મોકલેલા અને ત્યાંની આ પ્રવૃત્તિની વિશિષ્ટતાઓ અને કાર્ય-

પ્રણાલીઓનો અનુભવ પણ તેમણે મેળવેલો છે. એટલે આપણા મુખ્ય પ્રાંતમાં, આ પ્રવૃત્તિના શ્રીગણેશ હજી જ્યાં શરૂ થાય છે તે પ્રદેશમાં, શ્રી વાકનીસ સાહેબની કાર્ય-કુશળ દોરવણી અને સલાહસૂચના જરૂર ઉપયોગી નીવડશે અને પુસ્તકાલયોના સંચાલનમાં નવીન પ્રણાલીઓ લાખલ કરાવશે, એવી આશા અસ્થાને નથી ઉપરાત, વડોદરાએ જે પદ્ધતિએ આ પ્રવૃત્તિને પોતાના પ્રદેશમાં વિકસાવી ફેલાવી તે પદ્ધતિનો અમલ મુખ્ય સરકારના સમગ્ર પ્રદેશમાં વિસ્તારશે એવી અમને ખાતરી છે.

આ સ્થળે અમારૂં નમ્ર નિવેદન તેઓશ્રી સમક્ષ રજૂ કરીએ તો અસ્થાને નહિ લેખાય.

આ પ્રવૃત્તિ પાછળની સતત કામગીરી જે મડળોની છે એ તેઓશ્રીની બહુ બહાર નથી જ, અને તે (૧) પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મડળ લિ અને (૨) વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ.

આ બન્ને મડળોએ પુસ્તકાલયોની જે સેવા કરી છે તેનો પુરાવો તો પહેલા મડળે ગયા એપ્રિલ માસમાં ઉજવેલી રજતજયંતિ જ છે. તે પ્રસંગે એની સવાઓને સ્થળેસ્થળેથી જે માનાંજલિઓ અપાઈ છે તે સુવિદિત જ છે ત્યારે વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળે રાજ્યના પુસ્તકાલયોની તપાસણીનું અને પ્રચારનું જે કાર્ય કર્યું છે તે અછતું નથી.

એટલે તેઓશ્રીના પરિચિત એવી પુસ્તકાલયોની આ બન્ને સહાયક સંસ્થાઓનો તેઓ મુખ્ય પ્રાંતની સેવાઓમાં ઉપયોગ કરશે તો તેઓશ્રીની કામગીરી વધુ સરળ થઈને યશસ્વી નીવડશે એ નિર્વિવાદ છે.

શ્રી વાકનીસ સાહેબને તેઓશ્રીએ આ માનભયું સ્થાન પ્રાપ્ત કરવા માટે અમારા હાર્દિક અભિનંદન તેઓ વડોદરામાં જે યશ પ્રાપ્ત કરી શક્યા છે તેથી વધુ ને વધુ યશ પ્રાપ્ત કરે એવી અમારી શુભેચ્છા તેઓને પાઠવીએ છીએ. અરજુ.

“આજે માનવસ કૃતિ ઉપર જે લયાતક આકૃત તોળાઈ રહી છે તે અત્યંત આવશ્યક એવી નૈતિકતાના અભાવને કારણે છે. જ્યાં સુધી દુનિયામાં આધ્યાત્મિક ક્રાન્તિ નહિ થાય ત્યાં સુધી દુનિયાનું લાંબી સ્થિર થઈ શકવાનું નથી. અહંકાર, સ્વાર્થ, ધિક્કાર, અન્યાય તથા સત્તાલોભના પાયા પર સાચી અને ભલી દુનિયાનું અણુતર થઈ શકે નહિ.

“દુનિયાને સંપૂર્ણ નિનાશમાંથી ઉગરવું હશે તો આધ્યાત્મિક મૂલ્યો તરફ પાછા વળવું જોઈશે. આપણું શિક્ષણ, વિજ્ઞાન અને સંસ્કૃતિ બધાની પાછળ નથી જ દૃષ્ટિ, નથી જ ભાવના આરોધવી પડશે અને સમસ્ત જગતના કંઠ્યાણુની દૃષ્ટિ રાખીને એ બધાનો ઉપયોગ કરવો પડશે.”

—સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણનું

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અપનવું

* આગસ્ટ માસમાં દેશમાં યજ્ઞ સ્થળોએ તુલસીજય તી ઉજવવામાં આવી હતી. હિંદી સાહિત્ય સંબંધન તરફથી પટણાની એક જાહેર સભાએ સભાના પ્રમુખ શ્રી રામધારી સિંહ દિનકરે કવિની મહાન તથા મહા સુગંધી ચોકપ્રિયતાનાં કારણોની સમાવેશના કરી હતી

*

* પડિત નર્મદાપ્રસાદ મિશ્રનું ૬૨ વર્ષની ઉંમરે તા ૪ આગસ્ટના રોજ અવસાન થયું છે તેજો જાણીના પત્રકાર તથા કેટલાક હિંદી પુસ્તકોના લેખક હતા તેમણે ઉચ્ચ કક્ષાનાં ત્રણ હિંદી માસિકો 'દિનકારિણી', 'શારદા' તથા 'શારદા વિનોદિની' નું સંપાદન કર્યું હતું આ માસિકો કેટલાક વખતથી બંધ પડી ગયાં છે સ્વર્ગસ્થ જબલપુરના રાષ્ટ્રીય હિંદી મંદિરના મંત્રી પણ હતા

*

* હાખનોથી આવતા ડિસેમ્બર માસથી નવું સાહિત્ય તથા સંસ્કૃતિનું ત્રિમાસિક 'અજતા' શરૂ થવાનું છે પહેલા અંકમાં નામદાર ચક્રવર્તી રાજગોપાલાચારી, પ્રો. રાધાકૃષ્ણન તથા પડિત જવાહરલાલ નેહરુ ઉપરાંત શ્રીમતી સરોજિની નાઇડુએ તેમના અવસાન પહેલાં 'અજતા' માટે લખેલ ખાસ લેખ પણ આવશે તેનું વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૧૦ જેટલું

*

* મરાઠી સાહિત્યમાં વિશ્વકોશનો યુગ હાખલ કરવાનું માન સ્વ. ડૉ એસ. વી. કેતકરના રાજે જાય છે. તેમણે 'મહારાષ્ટ્ર ચાંદકાશ' નું સંપાદન કરી લગભગ ૪૦ ભાગોમાં તે પ્રગટ કર્યો ત્યાર પછી ખીજ વિશ્વકોશો રચાયા આ ક્ષેત્રમાં તાજેતરમાં પૂનાના શ્રી વાય. જી બેશીએ 'સુવલ વિશ્વકોશ' પ્રગટ કરવાનું શરૂ કર્યું છે

સ્વ ડૉ કેતકરે ઇતિહાસ તથા સમાજશાસ્ત્ર પર પુસ્તકો લખીને નેતે સમૃદ્ધ બનાવ્યાં છે પૂનાના શ્રી ડી એન ગોખલેએ તેમનું જીવનચરિત્ર લખવાનું કાર્ય માથે લીધું છે. પૂનાના શ્રી એમ ડી કલકણીએ હિંદી તથા ઉર્દૂ સમ્બંધના મરાઠી અર્થોસહિતનો ઉપયોગી કાશ તેવાનું કાર્ય છે પૂનાના 'કેસરી'ના તંત્રી શ્રી જી વી કેતકરના એકાવનમા જન્મદિવસ તથા તેમની ૫૫ીસ વર્ષની જાહેર સેરા નિમિત્તે નાગપુરના ડૉ એન બી ખરેના પ્રમુખપદ હેઠળ એક જાહેર સભામાં તેમનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું તે સમયે ખીજ ભેટો ઉપરાંત સત્કાર સંમિતિ તરફથી શ્રી વી ડી. સાવરકરની ચાંદીની પ્રતિકૃતિ પણ તેમને ભેટ કરવામાં આવી હતી

*

પૂનાના 'કીર્તન વાયરપતિ' બી એમ રાઘદાટકર શુવાએ મહાભારતને મરહી અભગોમા ઉતારવાનું શરુ કરી દીધું છે 'અર્ધ-ભારત' (જેમા મહાભારતના પહેલાં બે પર્વા આવે છે) ના પ્રથમ અંકની પ્રકાશનવિધિ ૧૭ મી ઓગસ્ટે પૂનાની એસ પી કોલેજના પ્રિન્સિપાલ શ્રી સેનોપત દાડિરના પ્રમુખપદ હેઠળ કચવામા આવ્યો હતો તે વખતે લેખકનું પણ સન્માન કરવામા આવ્યું હતું.

*

* પૂર્વ પાળ્ય વિશ્વવિદ્યાલયના પ્રકાશન ખાતાએ આકરમ થો તથા બીજા પ્રમાણ ભૂત મ થો પંજબી ભાષામાં પ્રગટ કરવાની યોજના કરી છે. પાળ્ય ભાષામા આ પ્રકારનો આ પહેલો જ પ્રયત્ન છે. ૧૯૪૯-૫૦ આખરે નીચેના પુસ્તકો પ્રગટ થવાનાં છે તે પરથી પ્રકાશન ખાતાના ઠાવૈનો ખ્યાલ આવશે.

*

(૧) અગ્રેજી સાહિત્યના કેમિકલ ઇતિહાસની યોજના મુજબ લખામેલ પાળ્ય સાહિત્યનો પ્રમાણભૂત ઇતિહાસ પાંચ ભાગમાં આવું વર્ષમાં પહેલા બે ભાગો જ તૈયાર થશે. (૨) એન્નો-પાળ્યી ડિક્શનરી-કોન્સાઇઝ ઓફ કસર્ફ ડિક્શનરીના ધોરણે-આ કાર્ય વિદ્વાનેને સોંપવામા આવ્યું છે. (૩) ચબ્હેનો કોલ પાળ્યી ચબ્દશાસ્ત્રનો સંક્ષિપ્ત સાર. (૪) પાળ્યી ૩૯ પ્રયોગો (Idioms) નો કોશ, (૬) પાળ્યી વ્યાકરણ, બે ભાગ, (૭) પાળ્યી ટહેવતોનો કોશ, (૮) શુરુમુખી નિપિની ઉત્કાંતિ (૯-૧૦) ડાર્વિનના પુસ્તકો 'ઓરીજન ઓફ સ્પીસીઝ તથા ડિરીન્ટ ઓફ મેન' ના ભાષાંતરો તેમ જ (૧૧) આધુનિક પાળ્યી લેખકો તથા તેમના અથોનો મંપૂર્ણ આકર મ થ.

આવું કિંમતી કાર્ય માથે લેવા માટે પૂર્વ પાળ્ય વિશ્વવિદ્યાલય અભિનંદનને પાત્ર છે.

*

સ્ટોકહોમની સ્કેન્ડિનાવિયન સંખ્યા થોડા સમય પહેલાં તેમના પ્રમુખ રેનર્ટ અહા-લેનના ઘેર ભેગા થયા હતા. હરેક તત્તની વસ્તુઓના સમાવેશની આ કલમના જગનભરમાં ૨૭૦૦ સંખ્યા કે અને તે અત્યારનવાર ભેગા મળે છે તેઓએ ટિફિડો, દીવાસળીઓ, ફરવા જગતી કાકડીઓ, તલવારો, અવેસત, મીથારેટના પત્તાં, ચોકેટેટનો કબીના કવર, રૂમાલ, ટાઇ, વાવટા, વર્તમાનપત્રો, ટોપી, ખૂર, બટન વગેરેની તેમનો શોધખોળના અનુભવોનું વર્ણન ક્યું હતું એક સભ્ય પાસે જગનભરનાં જુદાં જુદાં પાણી છુડે, વીંથી, બેડન નદી, આમાએન નદી, ડાન્ડુમ, ટેમ્સ અને સાત સમુદ્રોનો પાણીથી ભરેલ શીશીઓનો મંત્રક છે.

વર્તમાનપત્રના આમલ તંત્રી આહલિને લયલય પમાસ વપ પહેલાં આ કલમની શરુ-આત કરી હતી તગત જ તેણે પરદેશી વર્તમાનપત્રોનો સમક કરવાનું શરુ ક્યું. આજે તેમની ઉંમર ૭૦ વર્ષની છે તેમના સર્વકર્મ ૧૮૮૮ ના ફેબ્રુઆરીનો સમાવેશ થાય છે. તેનાં ૧૦,૦૦૦ વર્તમાનપત્રોનો સમક આજે સ્ટોકહોમ પબ્લીસીસ્ટ કંપનને તેણે બેટ ધરી દીધી છે તેમાં જગતના ઉત્તરના કુળના રથજે સ્પીટઅગર્મની પ્રગટ થતું વર્તમાનપત્ર તથા આફ્રિકાના

ગણુ પણ હકક ધરાવતા તેમજ પોતાને 'સહગતો શહેનશાહ' કહેવતવા એક ગામ ફ્રેન્ચ સામ્રાજ્યમાં પ્રગટ કરેલ ફેટનાક ફ્રેન્ચ ભાષાના પ્રકાશનો છે. આહવિનનો દીવાસગીતી કામની એનો સમગ્ર જગતમાં અનુપમ ગણાય છે. તેમાં ફેટલીક કિમની તથા અપ્રતેમ કામલીઓ છે એક સેટમાં રહેલિન, રાજાઓ, ક્રિસ્મસટાર, ગાંધીજી તથા ચીની આગે વનોના ચિત્રો, તેમજ પ્રથમ સૂત્રો સાથે આપવામાં આવ્યા છે.

★

તાજેતરમાં લડનમાં પ્રગટ થયેલ લોડ માઉન્ટબેટનના ભાષણોના પુસ્તકે હિંદીઓમાં તથા હિંદના મિત્રોમાં સારો ગસ જગાડ્યો છે. આ પુસ્તકનું નામ 'ટાઇમ ઓનલી લુક ફોર્વર્ડ' (Time Only to Look Forward) છે. આ ભાષણો હિંદના ઇતિહાસની નોંધમાં સ્વાતંત્ર્યનો 'પડો ખોલનાર' ગણાશે વાઠસરોય તથા ગરબર જનરલ તરીકેની ૧૪૦ દિવસની કારકિર્દીના સમયમાં બનેલા બનાવોના તેમાં પડ્યો પડે છે.

પુસ્તકનું શીર્ષક તેમણે ૧૯૪૭ ની ૧૪ મી ઑગસ્ટે નવી પાકીસ્તાન કોન્સ્ટીટ્યુશનલ એમેન્ડમેન્ટ સમક્ષ કરેલ છેલા ભાષણના ચબ્દો પરથી લેવામાં આવેલ છે.

લોડ માઉન્ટબેટનને ભાષણો આગળથી તૈયાર કરવાનું પસંદ નહોતું. કંઈ પણ નોંધ વિના ભાષણ કરવાનું તેમને ગમતું હતું. બ્યારે વર્તમાનપત્રોને તેમના ભાષણની નકલ આગળથી આપવાની જરૂર પડતી ત્યારે જ તે ભાષણો લખી રાખતા હતા. સદ્ભાગ્યે તેમના રદાફનો એક સભ્ય તૈયારી વગરના ભાષણોની પૂરી નોંધ કરી શકે તો તેને અગે જ તે ભાષણોના આમાં સમાવેશ કરવાનું શક્ય બન્યું છે.

*

બ્રિટનના કેળવણી આતાના પ્રધાન મંડળે જગતના ૧૦૦ શ્રેષ્ઠ પુસ્તકોની યાદીમાં ગણાવી શકાય તેવા પુસ્તકોની યાદી પ્રગટ કરી છે. આ પુસ્તકોની પસંદગી સાહિત્યના તબક્કો તથા આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓની સલાહ લઈને 'યુનેસ્કો' કરશે.

આ યોજનાનો હેતુ સાહિત્યના શ્રેષ્ઠ ગ્રંથોના ધણી ભાષાઓમાં અનુવાદ કરાવવાનો છે.

બ્રિટિશ યાદીમાં ૨૩ જગતવિખ્યાત લેખકો તથા કવિઓના પુસ્તકોનો સમાવેશ થાય છે.

*

જર્મનીના પશ્ચિમ વિભાગમાંથી બર્લિન જતી ઢોરીમાં બાઇબલ લઈ જતાં રશિયન અધિકારીઓએ તે અટકાવ્યા હતા તેમની માન્યતા મુજબ બાઇબલ 'પ્રચારનું સાધન' ગણાય છે.

*

હિંદ અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ વચ્ચે પુસ્તકોનો વિનિમય શરુ થઈ ગયો છે. પરિણામે હિંદના પુસ્તકલયો તથા લાગાઓને 'યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ પુસ્તક વિનિમય' સંસ્થા તરફથી સેકડ પુસ્તકો મળશે.

તાજેતરમાં આ 'વિનિમયે' દિવસે ૪૧ પુસ્તકાલયોને અત્યારે મળી ચક્રતાં ૨૫૦ પુસ્તકોના નામની યાદી મોકલી હતી આ કાર્યક્રમ માટે દિવસમાંથી વિનિમય માટે મોકલવાતા દરેક પુસ્તક દીઠ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ બે પુસ્તકો મોકલે છે. દિવસે મંજૂર થયેલા પુસ્તકાલયોએ આને લાભ લેવા માગ્યો છે અને તેમણે પસંદ કરેલા પુસ્તકો મોકલવાની તૈયારીઓ થઈ રહી છે.

✽

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સના જર્જોર્જિયા પ્રાંતના મેક્સન ગામના વર્તમાનપત્રોના તબક્કેની માન્યતા મુજબ ભવિષ્યના વર્તમાનપત્રોમાં મથાળાં નહિ હોય તેઓએ તાજેતરમાં 'મેક્સન-ન્યુઝ' નો એક એક તબક્કો નવા જ રરપરમાં પ્રગટ કર્યો હતો.

આ તબક્કો આ ગામનામાં એકમત છે કે 'કામમાં ગમ્યાપર્યા રહેનાર વાયકને રથાનિક ખખરો, રાજ્યના ખખરો, રાષ્ટ્રીય ખખરો, પરદેશના ખખરો વગેરે મોટા મોટા વિભાગો પાડી' નાખેલ ખખડો જોઈએ છે. આ ખખડના પાછા વિભાગ પાડવા તે બરાબર નથી. 'મેક્સન' ન્યુઝ પહેલા પાનાના નિવેદનમાં ભવિષ્ય બાખ્યુ છે કે ભવિષ્યના વર્તમાનપત્રો આ પ્રથમે અનુસરશે આ પ્રથમથી ખખરો દુકામાં આવી જાય છે ને મથાળાની જગ્યા બચી જાય છે. છતાં એક અખતગ તરીકે આ પત્રે એક જ દિવસ માટે, પોતાના વાચકોને ભવિષ્યની ઝાંખી કરાવવા માટે, આવી આરતિ પ્રગટ કરી હતી બીજો દિવસે તે પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં આવી ગયું હતું. વાચકોની બહુમતિ માત્ર મથાળાં જ લુએ છે, તે લેકોને આ ફેરફાર કુચશે નહિ.

✽

મુમોલિનીના દબ્બે, માળાએ, તથા બટકરે મુમોલિનીનાં સગરોઝા લખ્યાં છે હવે તેની ગ્રોવણ મેનિયા બાડવાનો વારો આવે છે. તે મુમોલિનીનું જીવનકાલ ત લખી રહી છે.

તે કહે છે કે મારે પેસાની જરૂર પડી છે. હું ફક્ત રમોઈ બનાવું છું, છતાં મને કોઈ નોકરીમાં ગમતુ નથી.

✽

રૂઝવણ એશિયાટિક મોસાવડીએ લગભગ આઠ ભાગમાં ભાગતનાટવણાની ટીકાવાળી આરતિ અંગ્રેજી ભાષાનર સાથે પ્રગટ કરવાની યોજના કરી છે.

આ સંજ્ઞામાં મોસાવડીએ દિવસ મોટા પુસ્તકાલયો પર પરિપત્ર પાઠવીને જોમની પાસે આ પુસ્તકની હસ્તપ્રત હોય તે વિગતવાર ખખડ આપવા જણાવ્યું છે.

અત્યાર મુખી આ પુસ્તકનો ફક્ત મૂળ પાઠ, વડોદરાની ગાયકવાડ જ્યોતિ-એટલ મીરી-જની 'કાવ્યમાળા મીરીઝ' માં પ્રગટ કરવામાં આવેલ છે.

✽

છાપખાના નબધી ચાલી કમિશનનો હેવાલ ઈંગ્લેન્ડમાં પ્રગટ થયો છે સર રવિડ રાસ કમિશનના પ્રમુખ હતા.

(અનુસંધાન સામેના પૃષ્ઠના ઉપર)

વડોદરા તાલુકા પુસ્તકાલય પરિષદ

વડોદરા મહાલ પુસ્તકાલય મંડળની ચોથી પમિયઃ આજેડ મામે તા ૩૦-૧૦-૪૯ ના રોજ વડોદરા રાજ્યના માજી મહેસુલી પ્રધાન, વડોદરા જિલ્લા સમિતિના પ્રમુખ અને મુખ્યાલય ધાગ-સલાના સભ્ય શ્રી મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી, જે પ્રસંગે કોમે-સના બહુમતી કાર્યકર્તા અને મુખ્યાલય ધારાસભાના સભ્ય શ્રી. સુનીલાન શાહ, વડોદરા (રાજ્ય) પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રી અને વ મદ્રાલ પુ મંડળના પ્રમુખ શ્રી. ચિમનભાઈ હ અમીન, વ રા. પુ મંડળના સદસ્ય ત્રી શ્રી નાલુકલાલ ચોકસી, પુસ્તકાલય સહાયક સં મંડળ વિ ના મંત્રી શ્રી વાલજીભાઈ અમીન, પુ સ સ મંડળ વિ ના વ્યવસ્થાપક સભ્ય શ્રી ચીમનભાઈ મૂ અમીન, જિલ્લા લોકલ મોડે એજીનીઅર શ્રી મોતીલાલ પટેલ, મામ ઔપચાલ્ય તપાસનીસ શ્રી જયભાઈ મૂ અમીન, શ્રી વિદ્યુલભાઈ બટ, શ્રી મૂળજીભાઈ પટેલ, શ્રી રતિલાલ ઘોડા તેમ જ તાલુકાના પુસ્તકાલયોના મંત્રી-મંથયાનો અને કાર્યકર્તાઓ તથા આજીમાજીના મામજનોની મોટી હાજરી હતી

શરૂઆતમાં પ્રાર્થના થયા બાદ સ્વાગતપ્રમુખ શ્રી મગનભાઈ નરોત્તમદાસ પટેલના આવકારના વિવેચન પછી જિલ્લા લોકલ મોડેના સભ્ય શ્રી અખાલાલ લલુભાઈ પટેલની દરખાસ્ત અને શ્રી જયભાઈ પટેલના અનુમોદનથી શ્રીમાન મગનભાઈ શ પટેલે પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યું હતું.

જે પછી મંત્રી શ્રી છોટાલાલ શ પટેલે પરિષદ માટે આવેલા સફળતા ઈચ્છતા સંદેશા રજુ કર્યા હતા, જેમાં પુસ્તકાલય ખાતાના કચુરેટર શ્રી વાઠનીસ, આસી કચુરેટર શ્રી ઉમેદલાલ

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૧૩૬ નું)

આ રિપોર્ટમાં શરૂઆતમાં જ ટ્રેટસિટનના વર્તમાનપત્રોના ક્ષેત્ર રિયે હકીકત આપેલી છે સામાન્ય માણસોને સ્પષ્ટ થશે તેવા નવ દૈનિક પ્રગટ થાય છે ૧૯૪૭ મા તેના દૈનિક ફેલાવો ૧૫,૫૬૭,૮૮૩ નકલોનો હતો લગ્નના ત્રણ સાંજના દૈનિકોનો ફેલાવો ૩,૫૦૧,૫૫૯ નકલોનો હતો સવારે પ્રગટ થતા ૨૫ પ્રાંતિક દૈનિકોનો ફેલાવો ૨,૭૦૦,૦૦૦ નકલોનો તથા ૭૫ સાંજે પ્રગટ થતા દૈનિકોનો ફેલાવો ૬,૭૮૦,૫૪૦ નકલોનો હતો લગ્નના દશ રવિવારના પત્રોનો ફેલાવો ૨૫,૨૪૩,૪૬૦ નકલોનો, ૭ પ્રાંતિક રવિવારના પત્રોનો ૪,૦૦૦,૦૦૦ નકલોથી વધારે તથા ૧,૧૬૨ સ્થાનિક સાપ્તાહિકોનો ફેલાવો દર અંકની ૧૩,૦૦૦,૦૦૦ નકલોનો હતો.

૧૯૩૦ અને ૧૯૪૭ વચ્ચે રાષ્ટ્રીય સવારના દૈનિક પત્રોનો ફેલાવો ૮૦,૫ ટકા, લગ્નના સાંજેના પત્રોનો ૭૦ ટકા વધ્યો છે, જ્યારે પ્રાંતિક સાંજના પત્રોનો ફેલાવો ૫૨ ટકા વધ્યો છે *

—છોટાલાલ માનસિંગ કામદાર

* નિશાનીવાળું નોંધો 'ઈન્ડિયન પી ઈ એન થ માધી સાક્ષાર હક્કત

પટેલ, શ્રીકે મે હાઇસ્કૂલના પ્રિન્સી શ્રી નાનાલાલ સહ, નિતેશભાઈ શ્રી. નંદરરાવ સાહ વિગેરેના મુખ્ય હતા.

બાદ નિવેદન રજુ કરતાં ત લોકના શાળાવાળા તમામ ગામે એ શ્રી પુસ્તકાલયો સ્થપાયલાં છે, જેની યોગ્ય વ્યવસ્થા અને તપાસણી ચાલે છે. શિશુ વાચનની પરીક્ષા લેવાય છે, જેનો દર વર્ષે સારો લાભ લેવાય છે અને લાલ લેનાર વિદ્યાર્થીએની મંજૂઆ પણ વધતી ગય છે. ચાલુ સલે “આપણા સંગઠ” પુસ્તકની પરીક્ષા લેવાઈ હતી.

બાદ શ્રી ચિમનભાઈ હ અમીને વિદેશન કરતાં વડોદરા રાજ્યના ત્રણ હજાર ગામોમાં પછરમે પુસ્તકાલયો હોઈ એની પાછળ કે શ્રીમત મ્યાજી ૧૬ ગાયકવાડ તથા સ્વં મોતીભાઈ અમીનના અધ્યાગ પ્રયત્ન તથા જગૃન કરેલી લોકજાગૃતિ જણાવી રાજ્ય, પ્રાંત અને તાલુકા મંડળો તથા તેની ભગતી પરિષદો અને તે અંગે ગોઠવાતા પ્રવાસોમાં સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીને પુસ્તકાલય કાર્યકરોનું કરેલું સંગઠન અને રેડેનો સેવાભાવ આજે પણ જામત હોઈ હવે સ્વગોળ્ય મળ્યા પછી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ વિકસાવવા માટે સૌ પૂર-ગુજરાતમાં આવેલી જગૃતિ અને તેમાં વડોદરા રાજ્યના અનુભવી કાર્યકરોએ સાચા આપી બનવાની દુરજ જણાવી મમરત ગુજરાતમાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ ફેલાવી જાનપ્રચાર કરવાની શ્રી મોતીભાઈ અમીનની ભાવના સફળ કરી એ પૂજ્ય વ્યક્તિ તરફનો બાંધકામ અને ભાવના સાર્થક કરવા વિનંતિ કરી ગુજરાતની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની અગ્રણી આંદોલન વડોદરા કેન્દ્ર લાયકેરીમાં રાખી વિશાલ સંધવા ભલામણ કરી હતી.

પસાર થયેલા ઠરાવો

બાદ નીચેના ઠરાવો શ્રી ચિમનભાઈ હ અમીન, શ્રી હેટાભાઈ મ પટેલ, શ્રી પ્રભુભાઈ મ પટેલ શ્રી રમણભાઈ મોતીભાઈ, શ્રી. પ્રેમજીભાઈ વડીય, શ્રી કમળાશ કર ઉપાધ્યાય વગેરે તરફથી યોગ્ય વિવેચનો સહ રજુ થતાં સર્વાનુમતે પસાર થયા હતા.

વડોદરાને કેન્દ્ર બનાવો

(૧) વડોદરા શહેર એ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું ઉગમસ્થાન હોઈ વડોદરા રાજ્ય વિસ્તારમાં એ લોકસભ્ય પ્રજાને સારો વ્યવસ્થિત વિકાસ થયેનો છે એ મહત્વના મુદ્દાને ધ્યાનમાં લઈને ના સુખ સંગઠને ગુજરાત વિભાગની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ પૂરતું વડોદરા કેન્દ્ર બનાવવા આ પિયદ આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરે છે.

શ્રી. ચિ હ અમીન

પુસ્તકાલય સ. સ મહાન લિ. મારફત કામકાજ કરેલું.

(૨) વડોદરા મહાન પુસ્તકાલયોનું કામકાજ વડોદરા પુસ્તકાલય મહાપક સહકારી મંડળ ને મારફત બાળ વર્ગોથી લેવાયું રહ્યું છે અને મહાનની ધણી ખરી સરચાઓ મદરદ મહાનના ભાગીદાર પણ છે, તેથી આવદે પણ મહાનની પુસ્તકાલય સંસ્થાઓનું કામકાજ પુસ્તકાલય સ. સ મહાન તિ મારફત જ ચાલુ રહી શકે તેવી નીતિ માન્ય રાખી સરચાઓને મળવાની સરકાર તથા જિલ્લા લોકલ બોર્ડ મદદની પુસ્તકાલયની રકમો પુ. સ. સ મહાન તરફ જ પરભારી મોકલી આપવાની નીતિ માન્ય રાખવાની ના મુબાઈ સરકારને આ પરિષદ વિનંતિ કરે છે તેમજ ગુજરાતના બીજાં પુસ્તકાલયોને પણ પુ. સ. સ મહાન મારફત પોતાનું કામકાજ કરવા બહામણ કરે છે.

પુસ્તકાલયનાં બજેટ મંજૂર કરે

(૩) વડોદરા મહાનની પુસ્તકાલય સંસ્થાઓનાં બજેટ દરસાલ સપ્ટેમ્બર-ઓક્ટોબર લગીના મંજૂર થયેલા નવી સાલ માટેનાં પત્રો જનપ્રધાની માસથી શરૂ થઈ જાય એવી બચત આજ વર્ગોથી સ્વીકારાય છે પરંતુ ચાલુ બજેટ મંજૂરીનું કાર્ય વહીવટી મુશ્કેલીને લીધે અટકી ગયું છે એ બેજેટ ડિસેમ્બર આખરે પત્રોની મુદત પૂરી થતા નથી સામ માટેનાં પત્રોના ઓર્ડર સમયસર ન મુકાય એવી દહેશત રહે છે તે ના મુબાઈ સરકારનું એ તરફ ધ્યાન દેવી બજેટ મંજૂર કરવા માટેના જરૂરી હુકમો તાત્કાલિક કરવા આ પરિષદ આમંદબરી વિનંતિ કરે છે

શિષ્ટવાચન પરીક્ષા

(૪) વડોદરા મહાન માટે લેવા કરેલી શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા માર્ચ માસમાં લેવાનું નક્કી થયું હોય તેને માટેનું પુસ્તક તથા એક્સામ તારીખ ઠરાવવા માટે નીચેની સમિતિ નીમવામાં આવે છે.

(૧) વીમલભાઈ હ. અમીન (૨) શ્રી વલ્લભભાઈ મુ. પટેલ (૩) હેમલભાઈ મ. પટેલ.

બહેસત બહાર પડેથી આ પરીક્ષાનો લાભ સાબાના વિદ્યાર્થીઓ ઉપરાંત ગામના યુવકો-યુવતીઓ અને પ્રૌઢ પગ મેટા પ્રમાણમાં લે તે માટે જરૂરી તજવીજ કરવા મંત્રી ભાઈએને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

શ્રી. ચુનીલાલ શાહ

બ.દ. પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં વર્ગોથી અમરણે કાર્ય કરતા શ્રી ચુનીલાલ શાહે વિવેચન કરતાં સદગુણો ખીનવી ચારિત્ર્યનો વિકાસ કરે તેજ સાહિત્યનો પ્રચાર કરવા સરદારશ્રી જેવા મહાન દેશનેતાની શ્રેષ્ઠા જીલી ગજૂસેવક જનના અને મજેલી આઝાદીને દિવાનવા ગરીબ આમજનતામાં કામ કરી તેમનાં મુખદુર્ગમ સાધીદાર થઈ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું કાર્ય સાર્થક કરવા અને સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીનની ભાવના સફળ કરવામાં લોકો સાથે સગરી અમલદારોને પણ સાથ મળવાની ખાસ આવશ્યકતા દર્શાવી હતી

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૧૪૨ ૫૪)

જાવનગર ધરસાળાના આચાર્ય શ્રી હરભાઈ ત્રિવેદીની દરખાસ્ત પછી શ્રી. બળવંતરાય મહેતાએ પ્રમુખસ્થાનેથી જણાવ્યું હતું કે, સરકાર બાળમ દિવે પ્રગતીય બનાવવા માને છે. અત્યારે ૩૮૦૦ ચિદોહા બીનતાલીમી છે તેમને તાલીમગાજ બનાવવા અત્યારે ૫ કેસને કામે લાગેલી છે. આ અગ્રાપત પ્રૌઢ ચિદુચનં નવગર બનશે. ૫૦૦-૬૦૦ની વસ્તીવાળા

પ્રથમ સંમેલન

તા. ૧૬-૧૦-૧૯૪૯

ગામોમાં શાળાઓ સ્થાપવાની ચરકારની ધારણા છે. પણ લોકોમાં કેળવણી માટે જોઈએ તેવી તાલાવેલી જોવામાં આવતી નથી.

માધ્યમિક કેળવણી એ સાધનો અને શિક્ષકોના માર્ગમાં મૂઝવણભરેલી સ્થિતિ કરી મૂકી છે. આ એક બળતો પ્રશ્ન ચર્ચા રહેલો છે.

સંસ્કારશિક્ષણનું કેન્દ્ર

આમ છતાં માધ્યમિક શિક્ષણ હોય કે પ્રાથમિક પણ તે બધાને સંસ્કાર આપનાર તો પુસ્તકાલય છે, તે લક્ષ બદાલ ન જવું જોઈએ. પ્રાથમિક સમૃદ્ધ ઇતરમાં પુસ્તકાલયનો હિસ્સો ખુલ્લો મોટો છે. માટે શહેર કસ્ટો અને ગામડાં પુસ્તકાલયોની બરબર બનાવી દેવા જોઈએ.

સૌરાષ્ટ્રના ગણનાપાત્ર પુસ્તકાલયો

બાવનગર, રાજકોટ, જુનાગઢ અને જામનગર એટલે સ્થળે પુસ્તકાલયો છે. પણ તેનો પ્રકાર ઝાળો થઈ ગયો છે. તેને આપણે વૈજ્ઞાનિક અને શાસ્ત્રીય દબે સજીવ કરવા છે. આ પુસ્તકાલયો સૌરાષ્ટ્રની વાચનાલય પ્રવૃત્તિને બળવાન બનાવે તેવી સંઘવનામક યોજના આપણે આજે વિચારી લેવાની છે.

સૌરાષ્ટ્રમાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનાં પગરણ

હાલકાવાળા શ્રી કલ્યાણરાય જોશીએ વડોદરાની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની તારીફમાં મદાસના પુસ્તકાલય નિષ્ણાત શ્રી રંગનાથનનો હવાયો આપતા કહ્યું કે તેમના મતે હિંદુસ્તાનમાં જે ગણનામાં પુસ્તકાલયો છે તેમાં વડોદરાની સેન્દ્ર લાયકેરી અગ્રેષ્ઠ છે. સ્વ. મોતીલાલ અમીન જે આ પ્રવૃત્તિના યોજક હતા તેમની ઇચ્છા ગુજરાત અને હાલિયાવાડ ઉપર પુસ્તકાલયોના હલનો લક્ષ જવાની હતી. સ્વ. સર પ્રભાચંદ્રને અને મુબમુની પુસ્તકાલય પરિપક્વ પ્રમુખ બનાવ્યા, ત્યાંથી આ પ્રવૃત્તિએ સૌરાષ્ટ્રમાં પગદોડી જમાવ્યો અને તેના ભેજધારી અમરેલીથી મળી આવેલ એક શ્રી પ્રતાપરાય અને બીજા હરિભાઈ.

પુસ્તકાલય માટેનો ખાસ ધારો

આગળ ચાલના શ્રી જોશીએ વડોદરામાં લાયકેરી એકઠાં આ પ્રવૃત્તિ કેવી સરળ બની છે તેનું બ્યાન આપતાં કહ્યું હતું કે આ રકમ ધારાની રહે અલગ પાકવામાં આવે છે અને પ્રજા તે પૈસાનો સ્વેચ્છાએ વિનિમય કરે છે. આનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે સારા કાર્યકર્તાનું એક જૂથ હિલુ થયું છે અને તેમાંથી ગામડાં ગામડે જાહેર હિલતની એક સરખા ઉભી થતી આવે છે. આ સરચાની જવાદોરી ટકાવી રાખનારાં કેટલાક બળો છે તે પણ હાથ કરવાની કાળા કેળવણી જરૂરી છે.

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૪૩ પર)

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૩૬ નું)

અન્ય વિવેચનો

શ્રી નાણુકલાલ ચોકસીએ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તથા પુસ્તકાલય મંડળ મંડળની સેવાનો લાભ લેવા અને પ્રવૃત્તિ વિકસાવવા માટે શિષ્ટચાલનનો પ્રચાર કરવા જણાવ્યું હતું.

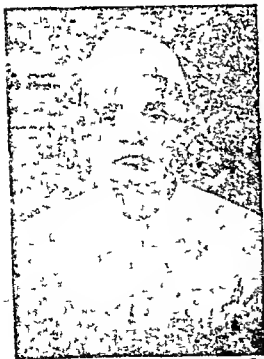
શ્રી. વાઘજીભાઈ અમીને પુસ્તકાલય મંડળ મંડળ તરફથી જણાવ્યું હતું કે વખતગર બજેટ મંજૂર ન થાય અને વર્તમાનપત્રો માલુમ રાખવા હોય તો લાલ લોકમંદલ સાથે કાયમ ફંકની રકમનો ઉપયોગ કરવાની પણ હિતાવજે બજેટ મંજૂર કરવા સત્તા આપતો દેરાવ કરી મોકલવો તેમ જણાવ્યું હતું.

શ્રી ચિમનભાઈ મૂ. અમીને સારા વાચનના પ્રચાર માટે ચોકી રાખવા, વાચનબૂખ જાગ્રત કરવા અને સમૂહમાં રોજ ભેગા મળી પુસ્તકાલયના વાચન સાથે દેશહિતના પ્રશ્નો પણ વિચારતા ગ્રંથી સરકારમાં લોકમંદળનો રોગ રીને રહેવા પણ પાડતા રહેવા જણાવ્યું હતું.

શ્રી જયભાઈ મૂ. અમીને પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની જેમ મનનું આરોગ્ય વધારાય છે તેમ આમ ઔપધાતયોની પ્રવૃત્તિ પણ સાથે જ કરતા રહી નહીંવા ખર્ચમાં તનનું આરોગ્ય જાળવી પ્રગતિ સર્વાંગી વિશ્વાસ કરવા જણાવ્યું હતું.

પ્રમુખશ્રીનું લાપણું

જે પછી પ્રમુખ શ્રી મગનભાઈ શ. પટેલે પ્રેરજાતક વિવેચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં ૨૫મા પચ્ચા રહેતા કાયદાઓ પ્રવૃત્તિના વિકાસ માટે ધણુ માર્ગદર્શન કરાવેલું છે.

પુસ્તકાલયો મારફત જનતાનું જ્ઞાન વધારી સ્વરાજ્યને અનુકૂળ પ્રગતિ ધડતર કરવું જોઈએ આ દિશામાં કે શ્રીમંત સયાજીરાવ અને સ્વ. શ્રી. મોતીભાઈ અમીને ધણા પ્રયત્નો કરેલા છે તે આપણે હવે ખીનવીએ અને એનો લાભ ગઈયાનાડ સાથેના સમસ્ત ગુજરાતમાં આપીએ. દેશના હિત મટે લોકમંદળની પ્રગતિના ધણા કાર્યો કરવા જોઈશે એ વિના મ ગાંધીજીની તપશ્ચર્યાથી મળેલું સ્વરાજ્ય ટકે નહિ, ગામડે ગામડે સેવા કરતી સરચાએ રચ પવી જોઈશે ડાં સુમત મહેતાએ આમ ઔપધાતયોની પ્રવૃત્તિ ઉપાડેલી તે આપણે આજે ખીલવી છે એનો ગામડે ગામડે પ્રચાર કરી પ્રગતિ આરોગ્ય સુધારો ગામડાં સ્વચ્છ બનાવો ખોટા ખર્ચ બંધ કરી બાળકોને પૂરત

શ્રી મ. શ. પટેલ

ધી દૂધ આપો દેશને યન અને શક્તિ બનેની ખૂબજર છે

(અનુસંધાન સામેના પૃષ્ઠને ઉઠે)

(અનુસધન પૃષ્ઠ ૨૪૧ નું)

જ્ઞાનની પરબો મમી પુસ્તકગાળાઓ

વસ્તુત પુસ્તકાલય તો જ્ઞાનની પરબો છે તે ચનાવવાનું કાર્ય પ્રાથમિક કે માધ્યમિક શિક્ષકોના હાથમાં છે એટલે તેમનો સાથ અને સહકાર કેળવેા તેમને એની જ્ઞાનનાથી રંગો તે આ કાર્ય એકદમ સળ ખતો જવાનું

પુસ્તક લયમનોવૃત્તિ કેળવેા

વડોદરાના મહા ાગ સાહેબ અમેરિકાથી પાછા ફર્યા અને ત્વની પ્રવૃત્તિથી પ્રેરાઈને તેમણે પોતાની પેનેસ લાઇબ્રેરી સેન્ટ્રલને સોંપી દીધી તેમને આ પ્રવૃત્તિમાં એટલેા બધો રમ પડયો કે તેમણે અમેરિકાથી એક ખાસ અમલદાર ની તે માટે નિમણૂક કરી આ બધાના પ્રતાપે કેળવા

(અનુસધાન સાધેના પૃષ્ઠનું)

ટીકા છોડી કર્તવ્ય બનવેા.

દેશના રાજકીય દુકા ઢૂર એક યજ્ઞ આપણેા દેશ એક યયો છે, એથી આનંદ લેા અને નાની નાની અડચણો ગાયા કરવાની છોડી દધ પોતપોતાની ફરજ બજવેા વસ્તુઓની તંગી હોય ત્યારે સયમ જળવેા અને સધરાખેાગી કે નકાખેાગી છોડી દેશને કેપયેાગી બનેા દેશ આજે જારે કટોકટીમાંથી પસાર યજ રહ્યો છે તે વખતે ટીકાખેારી છોડી ધો કર્તવ્ય બજવેા

દેશમાં અનાજનું ઉત્પાદન વડે અને ખેતીને જારે વિકાસ યાય એવા પ્રયત્નો અને એવા વાચનનો પશુ પ્રયાગ કરી આખાની સાધસેા

જે પછી શ્રી ચિમનભાઈ ઢ અખીને પ્રમુખશ્રીનો મહેમાનોનો, આજ્ઞેડના મામનનો અને સ્વાગતપ્રમુખનો તેમ જ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં કામ કરતા સૌ શિક્ષકો અને કાર્યકર્તાઓને આજાર માન્યેા હતો

છેાટે સ્વાગતપ્રમુખ શ્રી મમનભાઈ ન પડેને ફૂલઢાર ક્યાં માઢ વ દેમાતરમ્ના ગીત પછી પરિવડનું કાય પડુ યજુ હણ.

પુસ્તકાલય પરિષદ અગે આજ્ઞેડમાં રાત્રે રજન કાર્યક્રમ ગખ્યો હતો, જેમાં કન્યાઓના રાષ્ટ્રીય ગગના તેમજ યુવો અને જાવક-જાલિકાઓના દેશલકિત અને વોસ્ત્રથી જારેવા પ્રેગ્ધાત્મક સવદો ધયા હતા, જે વખતે ઓ-પુરૂષોની જારે મેદની જરાધ હતી

શ્રી ચીમનભાઈ હ. અખીને અર્પેલો ધન્યવાદ

શ્રી ચીમનભાઈ ઢ અખીને વિવેચનો કરતા સુદર ગગના અને કવલમક તેમ જ બહાદુરી પ્રેરતા સવદો માટે વિધાર્થીઓ અને યુવજ તથા માનિકાઓને ધન્યવાદ આ લી ગગના-અ રાઢ હા । પશુ રાષ્ટ્રીય ધડતર કગતા રહી દેડમેરકો અડ મેરિકાખેા મછે જમીમરમાં વિતેને ઉજ્જવળ બનવા માટેના આપણા દેશને ગમોના કાર્યોમાં જારે પરિવડ કેમરીને અગરડોને અમડાંટ ક્યાં વિના આજ્ઞાગીને ઉત્સાહ લી માય આપવા વિનતિ કરી હતી

—ચી. હ. અખીન

એલ વર્ગમાં એક પુસ્તકાલયમનોવૃત્તિ જગાડી અને તેનો એપ આમજનતામાં ફેલાયો. આને લીધે અખિલ હિંદમાં જે આદર્શ પુસ્તકાલયો છે તેમાં તેની પણ ગણના થવા લાગી. આ પદ્ધતિ ઉપર આજે મુખ્યત્વે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ચાલી રહી છે.

છાત્રાલયોનાં પુસ્તકાલયોનો એકવાક

ભાવનગરવાળા શ્રી હરભાઈ ત્રિવેદીએ અહીં એવો ઉદ્દેશ્ય કર્યો કે છાત્રાલય સંમેલનમાં રવ. મોતીભાઈ અમીને એક વખત આમઠ સેવેનો કે દરેક છાત્રાલયને પુસ્તકાલય હોવું જ જોઈએ. આ ઠરાવ થતાં સખ્યામધ છાત્રાલયોએ મહાભાષી જોડાણુ રદ કરવાની માગણી કરેલી. તેનું એક કારણુ એ હતું કે તેનાં વચિનાલયમાં ગદ્યાત્મક અને સહેલાં ગવર્ણ ગાંઠયા પુસ્તકો હતી અને તે પણ માતિના અગ્રેસરોના જીવનચરિત્રો, માતિના ગુણગ્રંથો અને વળી તે કાદી તુર્કી ફાલતમાં! આપણે આ બધી નિવારણી જોઈએ પસંદગી અને સમઢમાં શાસ્ત્રીયતા લાવવી પડશે બાળ અને ઓછુરતકાલય માટે જુદાં અલાયદો પ્રબંધ કરવો રહેશે.

પ્રકાશનસંસ્થા વસાવો.

ઝોસ્માનીઆ કોયેજ (હમદ્રાજ દ નિઝામ)ની - લાઇબ્રેરીની પદ્ધતિ અને વ્યવસ્થા આપણે દાખલ કરીએ એટલું જ બસ નથી પણ સજાગપૂર્વક પુસ્તકાલયની સાથે પ્રકાશન અને અનુવગી સંસ્થાઓ પણ ચર કયાં ચિના છૂટકા નથી.

જ્ઞાનપિપાસા જગાડો.

ભાવનગરના ભોક્સેવક શ્રી હરજીવન કાલિદાસ મહેતાએ એવી દલીલ કરી કે જ્યાં જ્યાં મ્યુ છે, ત્યાં ત્યાં અલ્પતન પુસ્તકાલયો ચર કરાવી દેવાં સુધરાઈ પ્રમના શારીરિક સ્વાસ્થ્યની રક્ષા કરવા ગદકી દૂર કરે છે, તેમ માણસમાં જ્ઞાન દિવા અને હમ્મહાચકિતને ઉત્તેજ માણસાઈ કેળવનાર ફરતા પુસ્તકાલયો પ્રમમા ગામડે ગામડે પહોંચાડવાં જોઈએ.

મૂળનાં જળસિચન કરો.

અનમાં શ્રી બાગકૃષ્ણ શુક્લે તેમની લાક્ષણિક શૈલીએ કહ્યું કે, માધ્યમિક શાળાના યુવાનો આગળ ઉચ્ચ પ્રકારનાં પુસ્તકો ધરવાયાં નહિ આવે, તેમની નવજકયા નરફની વેવલાઈને સુલક બનાવવામાં નહિ, આવે ત્યાં સુધી આ પ્રવૃત્તિ ફનદ થી બનવા સભવ નથી. યુવાન માનસ અને અભિરુચિ કેળવો તેના કુસંસ્કાર ટાળો અને મટે સરકારે માધ્યમિક શાળામાં ઘટતો પ્રબંધ કરવો જોઈએ.

શ્રી. ચિમનભાઈ અમીન

વડોદરા ગભ્ય પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના આજના આગેવાન કાર્યકર્તા અને રવ મોતીભાઈ અમીનના વારસદાર સમા શ્રી ચિમનભાઈ અમીને સૌગઢની શેરદીની એવી બહાદરીને બિરહવાનાં રાજકીય જાગૃતિને અભિનંદન આપતાં જણાવ્યું કે, સૌરાષ્ટ્રમાં સંતો, ભક્તો, વીરપુરુષો, સુદિ-શાળી વેપારીવર્ગ ને ધ્રીમતો ચર્ધ ગઈ છે અને આજે પણ છે પરંતુ સરકારની કમક ઉણપ છે (તેમના આ શબ્દો સામે એક બાઈએ ઉત્તર યજ જર વિરોધ નોંધાવ્યો હતો, પરંતુ પ્રમુખશ્રીએ

વક્તાના કહેવાનો ભાવાર્થ લક્ષમાં લેવા જ જોઈએ હતું) સરકારપ્રચાર માટે પુસ્તકાલયો વિના નહિ ચાલે અમારે ત્યાં આવી પરિષદો ભરવામાં આવે છે અને એના દ્વારા પ્રચારકાર્ય સાનુ થાય છે સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળની યોજનાના વિચારાવ છે તે યોગ્ય જ છે એને વડોદરાના કાર્યકરોની દોષ-વણી મળશે જ. પુસ્તકાલયો માટે કાયમ ફંડની યોજના રાખવી આવશ્યક છે શરૂઆતમાં એ મુશ્કેલ લાગશે, પરંતુ એના ફાયદા પાછળથી સમજશે

આમળ ચલતાં તેમણે આ પ્રવૃત્તિમાં શિક્ષકોનો સાથ લેવા જ જોઈએ હતું, અને શિક્ષકો સેવામાંથી હોઈને તેઓ આ કામને યોગ્ય સ્વરૂપ નહિ પણ સેવસ્વરૂપ લેવાશે વડોદરાની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ શિક્ષકોના સહકારને વણે દરજગે આભારી છે.

સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળની સ્થાપના પછી પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ જેવી સંસ્થા પણ જરૂરી છે સૌરાષ્ટ્રમાં આવી મંડળો સ્થપાય ત્યાં સુધી વડોદરાની આ સંસ્થાએનો હુપયોગ કરશે પુસ્તકાલયોના ચાર લાખના કાયમ ફંડો, પુ સ સ મંડળમાં જમા રહે છે. તેનો દર વર્ષે વિસાળ પણ બહાર પાડવામાં આવે છે. ઉપરાંત ‘પુસ્તકાલય’ માસિક દ્વારા અપાતી આ પ્રવૃત્તિને લગતી માહિતી પણ સૌરાષ્ટ્રના પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી નીવડશે આપુ સામયિક સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળ દ્વારા પ્રકટ થતાં સુધી સૌરાષ્ટ્રના પુસ્તકાલયો માટે સરકાર તરફથી મૂલ્યના જાહેરાત વગેરે પણ આ માસિક દ્વારા સેવાભાવે આપવા પ્રયત્ન કરીશું અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના પ્રચાર સાધન તરીકે એ તમને ઉપયોગમાં આવશે અને અને અમારું આપુ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ સૌરાષ્ટ્રની સેવામાં દાખર છીએ. ‘પુસ્તકાલય’ પત્ર અને તેના સપાદકથી માહિતીને સર્વ કાર્યકરો મૌર્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ શાયે પુને તે જોવા અને સક્રિય સાથ આપવા અને આ સંમેલનને કેટલે આપીએ છીએ

પુસ્તકાલય ખાતું ઉઘાડો

આ સંમેલનમાં જે સમ્યાગમ કરાવે આવેલા તે દેશ કરતા મૂલ્ય અને લલામણના રૂપમાં વિશેષ હતા સૌથી મહત્વનો દેશ સરકારને વિનંતિ કરતો હતો, કે સરકાર પુસ્તકાલય ખાતું જીલ્લો કરે અને વ્યવસ્થાપૂર્વક અને બધારણપૂર્વક તેને ચલાવે

લવાજમનું ધોરણ

લવાજમ સ બધાના દેશવે એવો નિર્ણય આપ્યો છે, કે સ્થાનિક સમિતિ રચના-કાળ અને સંલેગ જોઈને લવાજમ નક્કી કરે વળી વહીવટ અંગે એવો ફેસલો લેવાયો છે કે સ્થાનિક સલાહકારી પ્રાંતીય સમિતિઓ નીમવી અને ત્યાં વહીવટ કરવાની સત્તા તેમને એનાયત કરવી

પુસ્તકાલયોની નક્કી થએલ ઇયત્તા

સૌરાષ્ટ્રમાં જે પુસ્તકાલયની ઇયત્તા અને ઉત્પન્ન પછીથી સરકારી જે સહાયનું ધોરણ નક્કી થયેનું છે તે ચાર પ્રકારમાં વહેંચાઈ જાય છે ગ્રામ પુસ્તકાલયને રૂ ૫૦ સરકાર આપશે તેટલાજ સુધરૂં કે લોકવંચોડ અને તેટલું જ ઉચ્ચગણીમાંથી ઉત્પન્ન કરવાનું રહેશે આ મિસોને મદદ પુસ્તકાલયને રૂ ૨૦૦, તાલુકા પુસ્તકાલયને રૂ ૫૦૦ થી ૧૦૦૦ અને જિલ્લા પુસ્તકાલયને રૂ ૨૫૦૦ સુધીની સરકારી મદદ મળતી રહેશે

સ્ત્રી અને બાળપુસ્તકાલય

મહિલા અને બાળ પુસ્તકાલયો અલગ પાડવા ઉપરાંત એક મૂલ્ય એવું પણ થયેલું કે

કે પ્રોદવાચન માટે આપણે ત્યાં સાહિત્ય જ નથી તેને માળસાહિત્ય સાથે ભેળવી દેવામાં આપણે મહાન ભૂલ કરીએ છીએ પ્રૌઢો ભાષામાં પ્રારંભિક દશામાં કરો પચ્ચ અનુભવ, જ્ઞાન, આધાત-પ્રત્યાધાત કેટલા આગળ છે તે ભૂલી જવાય છે એક જ ગામમાં આવા પુસ્તકાલયો વિશેષ હોય તો સગ્રહાર દરેકને અનાયતી સહાય કરે તેની અપેક્ષા રાખવી ન જોઈએ

કાયમી ફંડની વ્યવસ્થા

જો કે અત્યારે લાયબ્રેરીઓ ખોલવા માટે છે, છતાં એ સ્થિતિ નિવારના એક વાત લક્ષમાં લેવી પડી કે જ્યાં જ્યાં શક્ય હોય, ત્યાં ત્યાં લવાજમ અને આકારી ઉત્પન્નની રકમમાંથી ૧૦ થી ૨૫ ટકા જેટલી રકમ નિધિમાં મૂકવી

મકાન અને ખર્ચ

અત્યારે જ્યાં જ્યાં પુસ્તકાલયો ખેસતા હોય તે મકાનો પુસ્તકાલયોને સોંપી દેવાં વળી જ્યાં મકાન ન હોય ત્યાં મકાન બંધારી દેવા બે લાખ પાડી નાખવામાં આવ્યા છે અર્ધી રકમ લોકો અને સુવરાષ્ટ્ર આપશે અને બાકીની સન્કાર આપશે

સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મહાન

સૌરાષ્ટ્રનાં પુસ્તકાલયોના અથવાલોને તાલીમ આપવા તથા ૧૦૦ જેટલા અથવાલોને શાસ્ત્રીય તાલીમ આપવાની પથ એક યોજના વિચારવામાં આવી છે સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય એસોસીએશન માટે એક બધારણ થકી કાઢવામાં આવેલું છે તેનો હેતુ પ્રગતિ સાધવાનો, શિક્ષિત અથવાલોને તૈયાર કરવાનો, વિજ્ઞાનની નવી શોધો કરવાને બીજી સરચાઓ સાથે સંપર્ક સાધી પુસ્તકાલયોને વિશેષ પ્રગતિશીલ બનાવવાનો છે એક યોજના એવી પણ છે કે એક “પુસ્તકાલય” માસિક પત્ર થકી કરવું શક્ય ત્યાં સરકાર અને દિલ્લી પુસ્તકો ઉપરાંત સંદર્ભ અથવા વસતી સંશોધન કાર્યનું વેગ આપવો, રાષ્ટ્રભાષાનો પ્રચાર કરવો અને સંસ્કૃતિ રક્ષામાં સહાયભૂત બનવું

પરિષદમાં પસાર થયેલા ઠરાવો.

૧ આ પરિષદ દ્વારા છે કે, સૌરાષ્ટ્ર સગ્રહાર કેળવણી ખાતાને અંગે પુસ્તકાલય ખાતુ બંધુ કરે અને તે દ્વારા સૌરાષ્ટ્રની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની વ્યવસ્થા બધારણપૂર્વક ચલાવે

૨ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ જે તે ઠેકાણે ચલાવવા માટે સ્થાનિક સભાસભામાંથી પ્રમુખીય સમિતિઓ રચાશે તે સ્થાનિક સમિતિને પુસ્તકાલયની વ્યવસ્થા ચલાવવાનો અધિકાર રહેશે

૩ આ પરિષદ દ્વારા છે કે, સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય ખાતુ જે જે પુસ્તકાલયને સહાય આપે તે પુસ્તકાલયને ઉપયોગ કરવા માટે લવાજમના દર જે તે પુસ્તકાલયનું વ્યવસ્થાપક મહાન દર્શાવશે, પરંતુ એ લવાજમના દર દર્શાવતી વખતે એક વર્ગ એવો રાખવો જોઈએ કે જે લવાજમ ભગનાર સભાસભાની જામીનગીરી ઉપરથી પુસ્તકાલયમાંથી લવાજમ ભર્યા વગર વાંચવા માટે પુસ્તક ભેળવી શકશે

૪ આમપુસ્તકાલયનું બજેટ વધારેમાં વધારે ગામ મદદ રૂ. ૫૦, વધારેમાં વધારે ૫ આપત મદદ રૂ. ૫૦ અને સરકાર તરફની મદદ રૂ. ૫૦ મળી રૂ. ૧૫૦ નું રહેશે

મહાલ પુસ્તકાલયનું બજેટ—૨૦૦ ગ્રામ + ૨૦૦ પચાસત કે સુધારાઈ + ૨૦૦ સરકાર તાલુકા પુસ્તકાલયનું બજેટ—૫૦ ગ્રામ + ૫૦૦ પચાસત કે સુધારાઈ + ૫૦૦ સરકાર શિક્ષક મંજૂરતી પુસ્તકાલય—૨૫૦૦ ગ્રામ + ૨૫૦૦ સુધારાઈ + ૨૫૦૦ સરકાર મહિલા પુસ્તકાલયને બાળપુસ્તકાલયની ગણતરી ઉપરના વર્ગોમાં ન્યાં આવે ત્યાં.

૫ સૌરાષ્ટ્રભરમાં જનતામાં જ્ઞાનપ્રચાર કમિટી અને જનતાની બુધ્ધ સંતોષવાના શુભ હેતુથી ન્યાં ન્યાં પુસ્તકાલય હોય ત્યાં ત્યાં વાંચનાલય તેમ જ ફરતું પુસ્તકાલય ગણવાનો જરૂર આ પરિષદ સ્વીકારે છે અને તેથી પુસ્તકાલયોની સ્થાપનાના ભેગાભેગી વાંચનાલયોની, ફરતા પુસ્તકાલયોની સ્થાપના કરવી

૬. સૌરાષ્ટ્રમાનુ નાનું કે મોટું કોઈ પણ પુસ્તકાલય સર્વગ્રાહી વાચનસાહિત્ય પૂર્ણ પાડી શકે અને વિવિધ વિષયોને લગતો જનતાને વાચનશોખ પૂર્ણ પાડી શકે તેટલા માટે પુસ્તકો તથા સામયિકો તથા દૈનિકો વગેરેની પસંદગી માટે સૌરાષ્ટ્ર સરકાર સમિતિ નીમે અને તે સમિતિ વરસમા નિદાન ત્રણ વાર મળે અને તેની ઉપયોગી થાકી કરી પુસ્તકાલયને મોકલી આપે અને એ થાકીમાં જણાવેલા પુસ્તકો સિવાયનાં પુસ્તકો કોઈ પુસ્તકાલય ન ખરીદે એવી તજવીજ કરવી

૭. ન્યાં મુખી પુસ્તકાલયને માટે સ્વતંત્ર પગારદાર અથવા નીમવા જેવી પરિસ્થિતિ જોખી ન થાય ત્યાં મુખી ગામના પુસ્તકાલયમાં મુખ્ય શિક્ષક યા ઉપશિક્ષક પાસે અંશપાલ તરીકેની વ્યવસ્થા કમિટી જરૂર ગ્રહેશે

૮ સૌરાષ્ટ્રભરનાં તમામ પુસ્તકાલયોમાં તંત્રનું એકચરણુ ધોરણુ રહે એને આ પરિષદ જરૂરી માને છે અને તેથી પુસ્તકોની વિગતવાળી નોંધવહી, પુસ્તકોની આપવેની નોંધવહી, વગેરે સર્વસાધારણ નમૂનાઓ સૌરાષ્ટ્ર સરકારના કેળવણી ખાતા તરફથી તૈયાર કરાવાઈ જેને તેને વખતો-વખત પૂરા પાડવાની વ્યવસ્થા કરવી

૯. સૌરાષ્ટ્રમાનુ દરેક પુસ્તકાલય સંગીન પાયા ઉપર આવતું રહે તેટલા માટે દરેક સ્થળે પુસ્તકાલય સમિતિ હોવાનું આ પરિષદ માને છે અને તેથી રોતે પોતાપોતાની હક્કીમા માંથી માસિક કે વાર્ષિક સભ્ય લગતો ઉધરાવવા ઉપરાંત જન્મ, લગ્ન, મૃત્યુ વગેરે વિશિષ્ટ પ્રસંગે જનતા તરફથી યથાચકિત આર્થિક મદદ પુસ્તકાલયને મળતી રહે તેવી વ્યવસ્થા કરતી રહે

૧૦ સૌરાષ્ટ્રમાંના તમામ પુસ્તકાલયોમાં પુસ્તકોની વર્ગીકરણ પદ્ધતિ એકચરણી ગ્રહે એ ખાસ જરૂરનું હોવાનું આ પરિષદ માને છે અને તેથી જનતાને વાંચવા ભેગતા પુસ્તકો મેળવવામાં તકનીક ન પડે એવી દબની અનુભવમિદ્ધ અને સળ વર્ગીકરણપદ્ધતિ કેળવણી ખાતા તરફથી ચોખ્ખા જે તે પુસ્તકાલયને પૂરી પાડવામાં આવે અને તે એ પદ્ધતિને જ અનુસરીને પુસ્તકોનું વર્ગીકરણ કરે એ ખાસ જરૂરનું છે

૧૧ સૌરાષ્ટ્રમાંના તમામ પુસ્તકાલયોનું વહીવટી તંત્ર ઓધાર અને કાયદાપદ નીચે તેટલા માટે નીચે પ્રમાણેના સિદ્ધિતિ દરાવવાનું જરૂરનું લાગે છે —

(૧) દરેક પુસ્તકાલયસમિતિ દર વર્ષે નવેમ્બર સુધીમાં ત્યાર પછીના જાગ્ર માસ માટેનું આવકખર્ચનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરી તેમ જ નવાં પુસ્તકોની ખોતાની યાદી સરકારી નીતિ અનુસાર તેમ જ વર્તમાનપત્રોની યાદી, ક્ષેત્ર વગેરે વિગતો સાથે બતાવી તે કેળવણી ખાતાના પુસ્તકાલય નિયામક અધિકારી પાસે મળૂ કરાવી લે.

(૨) મજકુર અધિકારીએ સાથે મળૂર કરેલાં પુસ્તકો તેમ જ વર્તમાનપત્રો ઓછામાં ઓછા ખર્ચે ખરીદવાની સત્તા દરેક પુસ્તકાલયના વ્યવસ્થામડળની મહેજે શામ, કર્યા કે નિર્લક્ષના રચાનિક સભાસદો અંતિત યદ્ય તેના રચનિક સભાસદો જે બંધારણ રમે તે તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા મડળ વ્યવસ્થા કરશે.

૧૨. વિભાગના સરકારી મધ્યસ્થ પુસ્તકાલયમાં અને મન્દ લેતા નિષ્ઠાનાં પુસ્તકાલયમાં શ્રીવિભાગ, બાલવિભાગ, પ્રૌઢવિભાગ અને સંશોધનવિભાગ ફરજિયાત રાખવામાં આવે તેવા પ્રબંધ કરવો અને આ વિભાગોમાં યોગ્ય વિકાસ યદ્ય શકે એ માટે જે પુસ્તકાલયોમાં આ વિભાગો હોય તેમને ચાતુ વાર્ષિક અન્ડર ડિપાર્ટમેન્ટ દર તથા વર્ગે જરૂરિયાત મુજબ ગ્રાન્ટ આપવી.

૧૩. શહેરના દરેક મદદ લેતા પુસ્તકાલયમાં કાંઈ પણ શ્રી લીધા વિના ૭ પાંચો વર્ષિયા દેતાં.

૧૪. અથપાનેને માટે સરકારે જે માસની મુદત માટે એક તાલીમવર્ગ ઉઘાડવો જરૂરી છે અને શહેરોનાં મદદ લેતાં પુસ્તકાલયના અથપાનેને તાલીમ આપવી.

૧૫. મદદ લેતાં પુસ્તકાલયોના ચાલુ નોકરોને સરકારી ધોરણે પગાર, મોંઘવારી વગેરે અપાય તે જેવાની ભલામણ કરે છે.

૧૬. મદદ લેતાં પુસ્તકાલયોના નોકરોને માટે પ્રો. ફડની પ્રથા દાખલ કરવી.

૧૭. સામાન્ય જનતાના માર્ગદર્શન માટે અને પુસ્તકાલયમાં વસાવવા કાવક એક ૫૦૦ ઉત્તમ પુસ્તકોની તથા બીજી ૧૦૦૦ સારાં પુસ્તકોની એક યાદી પ્રસિદ્ધ કરવાનું આ પરિપદ કરાવે છે આ કામ માટે યોગ્ય વિદ્વાનોની અમિતી નીમવી.

૧૮. શક્ય હોય તેટલાં નિર્લક્ષ પુસ્તકાલયમાં સરકૃત તથા દિંદી પુસ્તકો ખાસ રાખવાં જોઈએ, જેથી અભ્યાસીઓને તેમના અભ્યાસમાં, સંશોધકોને સંશોધનમાં, વિચારકોને વિચારમાં અને લેખકોને ઉદ્ધરણો મેળવવામાં પુસ્તકાલયો દરેક રીતે ઉપકારક યદ્ય શકે.

૧૯. સૌરાષ્ટ્રમાં મોટા એક મધ્યસ્થ દિંદી તથા સરકૃત પુસ્તકાલયની જરૂર છે. સારા જે સૌરાષ્ટ્રમાં એક પણ સ્થળ નથી કે જ્યાં અભ્યાસી માટે કે લેખકોને માટે દિંદી તથા સંસ્કૃત પુસ્તક મળી શકે. આ જોટ સત્વર પૂર્ણ થવી જોઈએ.

૨૦. સાધારણ ભણેલાઓમાં વાચનનો શોખ વધે અને અભણને ભણનારું મન થાય તેવી વૃત્તિઓ જનતામાં જાગૃત કરવા માટે મામડાંઓમાં અને મોટાં શહેરોના અભણ લગ્નાઓમાં અનુકૂળ સમયે નિયમિતપણે સાગં પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો અને માસિક આદિમાંથી આકર્ષક અને ઉપયોગી હકીકતો સારી રીતે વર્ણી સભળાવે તેવા શક્ય હોય ત્યાં પ્રચારકો રોકવા.

૨૧ પુસ્તકાલય અને વાચનાલય સાથે એક પૂછપરછ વિભાગ રાખવો, કે જે હાલ સામાન્ય જનતાને ંગવહાગિક અને ગૃહસ્તરી ઉપયોગી સાચી ખીનાઓ પ્રમાણુભૂત પૂરી પાડી શકાય આ ઉપરાંત આ વિભાગ હાલ આપણા દેશની હૌગોલિક સ્થિતિનુ તેમ જ યાતાના તથા ધ વ્રાદાગીના સાચા માર્ગદર્શકનું પશુ યાન બાહેજ જનતાનુ મગણુ રહે

૨૨. સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય સ મેલન પ્રતિવર્ષી મેજનુ અને દરેક પુસ્તકાલયો પોતાનો પ્રતિનિધિ મોકલે એની વ્યસ્થા કરવી જેથી એ સ મેલનની ચર્ચાઓ અને પુસ્તકાલયો વધારે પ્રગતિશીલ બની શકે.

૨૩. આર્વા સમેલનો વગેરેના કાર્યક્રમ તેમ જ પ્રથપાલોની તાલીમ આખતની પરીક્ષા માટે એક “ સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળ ” ગ્યનુ, જેના ઉદ્દેશ અને હેતુ સંહિતનુ બધાનુ ધડી શાકુ

૨૪ સૌરાષ્ટ્ર પ્રયોતેજક અને પુસ્તકાલય સમિતિ પોતાનું કામ શરૂ ન કરે ત્યાં સુધી પુસ્તકાલયો અને વાચનાલયોની પ્રગતિમાં અટકાવ ન થાય એટલા માટે શુજરાત વિદ્યાપીઠ અને વડોદરા પુસ્તકાલયે પ્રસિદ્ધ કરેલ પુસ્તકાલય માટેના પુસ્તકો સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય માટે ખરીદવાનો પ્રમુધ રાખવો

૨૫ પુસ્તકો અને વર્તમાનપત્રોની પસંદગીમાં નીચેના મુદ્દાઓ ખાસ લક્ષમાં લેવા —

(૧) મુખ્ય વિદ્યાપીઠ, શુજરાત વિદ્યાપીઠ અને વડોદરા પુસ્તકાલયે પ્રસિદ્ધ કરેલ યાદીમાં જે જે પુસ્તકો હોય તેને પ્રધાનપદ આપુ

(૨) તે પુસ્તકના લોકપ્રિયતા, આશ્ચિત્યો તેમ જ કિંમત લક્ષમાં લેવા.

(૩) માહિતીદર્શક ગ્યનુકના પુસ્તકને પણ પ્રાધાન્ય આપુ

(૪) સસ્તા ભાવે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવતાં શુજરાતી, ગાદ્રમાયા અને સસ્કૃતમાં પ્રસિદ્ધ ચર્તા પ્રાધુવાન પુસ્તકોની સાથે ઉચ્ચ કાલિનો ગ્યણીતાં અગ્રેજી પુસ્તકો લેવા

(૫) પુસ્તકાલય તરફથી દર વર્ષે રજૂ કરવી જેમ્મતી વાચના માટે બહાર જતી પુસ્તકોની વિવચના સખ્યા લક્ષ ગખીને પુસ્તકો પસંદ કરવા પ્રમુધ રાખવો.

(૬) દેશપરદેશમાં પ્રસિદ્ધ થઈ રહેલ આરા સાર્ગ વાચના લાયક પુસ્તકોની નેધ ઉપરથી આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિના પુસ્તકો પણ પસંદ કરવા

૨૬ દરેક પુસ્તકાલય સરકાર, ગ્યુનિસિપાલ્ટી તથા પ્રજા જેટલી મકમ ઊભી કરે તેના ૨૫ ટકા સુધી અનામત થકે એ ચોખ્ખા ઇચ્છવા યે અ છે.

૨૭ (અ) મકાનનું ખર્ચ જે ભાગમાં વહે યાગે એક ભાગનું ખર્ચ લોકમદદ અને ૫ ચાપત તથા મુદ્રાર્થ મળીને કરશે. બીજા ભાગનું ખર્ચ સગ્ગા તરફથી મળશે. આમ પુસ્તકાલય માટે સરકાર મદદ રૂ. ૨,૦૦૦ સુધીની રહેશે

મહાલ પુસ્તકાલય, તાલુકા પુસ્તકાલય માટે સરકાર મદદ રૂ ૫,૦૦૦
સુધીની રહેશે જિલ્લા પુસ્તકાલયના મકાન માટે સરકાર મદદ રૂ ૧૦,૦૦૦
સુધીની રહેશે

(વ) આ પરિષદ સરકારને વિનંતિ કરે છે કે, જે જે સરકારી મકાનમાં આજે
પુસ્તકાલય ચાલે છે તે મકાન તે પુસ્તકાલયને સોંપી આપવું હશે છે

(ફ) ઉપરાંત પુસ્તકાલયને નવું મકાન બનાવવું હોય ત્યારે ખુદની જગ્યા
મેળવવા જે તે ગામની સમિતિને સરકારે ઉદારનાથી મદદ કરવી

૨૮ સૌરાષ્ટ્રની તમામ પ્રાથમિક શાળાઓમાં બાળકો માટેનાં વિશિષ્ટ પુસ્તકો
વસાવવાની જોગવાઈ કરવી અને આવા પુસ્તકોની પસંદગી માટે તથા આજકાલ બાલસાહિત્યને
નામે યોગ્ય પ્રગટ થતાં અશાસ્ત્રીય સાહિત્યને જોતાં બાળકોના હિતમાં આજદિન સુધી
પ્રગટ થયેલાં તમામ પ્રકારનાં બાલસાહિત્યનો સમાલોચના કરવાનું તથા વૈજ્ઞાનિક દ્રવ્યોના બાલ-
સાહિત્યને રચવા રચાવવાના કામ માટે નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે સંખ્યાની એક સમિતિની રચના
કરવામાં આવે છે —

સભ્યો શ્રીમતી હસાબહેન મહેતા
શ્રી ત્રિલુવન વ્યાસ

શ્રી. હરભાઈ ત્રિવેદી
શ્રી ગમનાનાથજી ના પાઠક

૨૯ આપણી બાધમાં શિક્ષણોપયોગી સાહિત્યની ઘણા મોટા પ્રમાણમાં તગી દેખાઈ
છે. આ તગીને ટાળવા માટે એ પ્રકારનું સાહિત્ય પ્રગટ થાય તથા પુસ્તકાલયોમાં
સંગ્રહાય તે જાતના ચક્રય તેટલા પ્રયત્નો કરવાનો શિક્ષણશાસ્ત્રીઓને અનુરોધ કરવો અને
વધારામાં શિક્ષણશાસ્ત્ર અને માનસશાસ્ત્રને ધગતું આને જેટલું સાહિત્ય ઉપલબ્ધ હોય તેવા
સાહિત્યનાં પુસ્તકોની પસંદગીથી ઓછામાં ઓછી પાંચ પાંચ નકલો શિક્ષકોના હાથ ખાતર
સૌરાષ્ટ્રનાં તમામ પુસ્તકાલયોમાં રાખવાનો પ્રયત્ન કરવો.

૩૦. સૌરાષ્ટ્ર પ્રદેશમાં સરકાર તરફથી રચનાત્મક સમિતિ તરફથી તથા અન્ય
સમાજસેવકો તરફથી પ્રૌઢ શિક્ષણનું કાર્ય શરૂ થવા લાગ્યું છે આ કાર્યની શરૂઆત માટેના
અક્ષરચાન માટેનાં પુસ્તકો ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ પ્રૌઢોને જીવનની વ્યાપક કેળવણી મળતી રહે
તે માટેનાં જરૂરી પુસ્તકોની ખૂબ તગી છે તેથી કરીને તમામ પ્રકારનાં પુસ્તકાલયોના
સંચાલકો પ્રૌઢ કેળવણી માટે ઉપયોગમાં આવે તેવા એક વિભાગ ચોતાના પુસ્તકાલયમાં
વસાવે વધારામાં સૌરાષ્ટ્ર સરકારને વિનંતિ કરવી કે તેમણે ગુજરાતી બાધમાં આ પ્રકારનાં
પુસ્તકો તૈયાર કરવાનું કામ વહેલી તકે હાથ ધરવું. આ કામ માટે નવેના સંખ્યાની, સંખ્યા
વધાવવાની સત્તા સાથે એક સમિતિ નીમવી.—

શ્રી હરભાઈ ત્રિવેદી, શ્રી દલપતભાઈ જોશી, શ્રી. ત્રિલુવનભાઈ વ્યાસ, શ્રી કલ્યાણગાય
જોશી, શ્રી મૂળદાસ મો. બટ, શ્રી રામભાઈ ના પાઠક, શ્રી. નાથાલાલ દવે, શ્રી જગદાનવાલ
મોઠક, શ્રી ચંદુલાલ પટેલ.

૩૧. સૌરાષ્ટ્રના સરકારી તેમ જ બિનસરકારી અને સાર્વજનિક એવા તમામ

પુસ્તકાલયોને જરૂરી માગ દર્શાવ કરવા માટે નીચેના સભ્યોની સભ્યો વધાનવાની સત્તા સાથે એક સમિતિ નીમવામાં આવે છે આ સંમેલન તમામ પુસ્તકાલયોના મંચાલકોને વિનંતિ કરે છે કે તેમણે આ સમિતિના સભ્યોનો શક્ય તેટલો બધો ઉપયોગ કરવો.

પ્રા. વિજયરામ વૈદ્ય, પ્રા. રવિશંકર જોશી, પ્રા. ભગવાનલાલ માકડ, શ્રી હરભાઈ ત્રિવેદી, શ્રી ઉપેન્દ્ર ભટ્ટ, પ્રા. ગતિલાલ દવે, આચાર્ય પ્રતાપરાય મોદી, આચાર્ય મુકુન્દરાય પારેખ શ્રી સતીશભાઈ જોશી, શ્રી મુનિકુમાર ભટ્ટ

૩૨ સૌરાષ્ટ્ર સરકાર તરફથી તથા બીજી નાની મોટી સંસ્થાઓ તરફથી સાગ્ર મંચના પ્રકાશનને ઉત્તેજન આપવાનું કામ હાથ ધરવામાં આવે આ સંમેલન એવાં ઉત્તેજક મંડળોને એવી આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે કે, આગવક એકાદિ સાહિત્યના મૌલિક પ્રયોગો તેમ જ પ્રતિભાસ પૂર્વક લેખકોના અનુચિતોને તેમ જ સુજ્ઞાતી ભાષામાં હજુ સુધી ન પ્રગટ થતાં હોય તેવા વિદ્વાનના વિધવિધ વિષયો ઉપરની ઉપયોગી અને જરૂરી પુસ્તકો પ્રગટ થાય તે ત કે આશ્ચ લક્ષ આપે

૩૩. તમામ પુસ્તકાલયોએ અભ્યાસી વાચકો માટે સદર્ભમ થો શક્ય તેટલા પ્રમાણમાં વસાવવા પ્રયત્ન કરવો.

૩૪ સુજ્ઞાતી ભાષામાં પ્રગટ થતાં નાનમોટાં પુસ્તકો સજ્જમા જનતાની મુરુચિ અને વાચનવિવેક કેળવાય તથા યોગ્ય માગ દર્શાવ મળતું રહે તે માટે “ પુસ્તકાલય પત્રિકા ” અથવા “ વાચન વિવેક ” નામનું સામયિક પ્રગટ કરવાનો પ્રયત્ન કરવો.

સૌરાષ્ટ્ર અથોરેજક ને પુસ્તકાલય સમિતિ

સૌરાષ્ટ્રનાં પુસ્તકાલયો અને વાચનાલયો માટેનાં વર્તમાનપત્રો, પુસ્તકો આદિ પસંદ કરવા માટે ઉપરોક્ત સમિતિની બેઠક તા. ૧૬ ઓક્ટોબર ૧૯૪૯ ના રોજ ધર્મેન્દ્રસિંહજી કોલેજ, ગાંધીકોટ મુકામે મળી હતી અને તેમાં નીચે પ્રમાણે નિર્ણય સરનામો કરવામાં આવ્યો છે —

પુસ્તકાલયો માટે મંજૂર થયેલ યાદીઓ

હાલ કામચલાઉ ગોઠવણ તરીકે સૌરાષ્ટ્રનાં પુસ્તકાલયો માટે પસંદ કરવાનાં પુસ્તકોમાં નીચેની પ્રમાણભૂત યાદીઓના ઉપયોગ પુસ્તકાલયોએ કરવો :

- (૧) સુજ્ઞાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય તરફની તાલુકા પુસ્તકાલયો માટે પુસ્તકોની યાદી
- (૨) સમૃદ્ધ સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલયની યાદી (૩) વડોદરા સેન્ટ્રલ લાઈબ્રેરીની યાદી

સભ્યોના કામની વિષયવાર વહેંચણી

ઉપરોક્ત સમિતિની બીજી બેઠક તા. ૧૮ ઓક્ટોબર ૧૯૪૯ ના રોજ ‘ ભગવદ્ગોમડળ કચેરી ’ માં ગોઠવ મુકામે મળી હતી તેમાં સભ્યોનાં કામની વિષયવાર વહેંચણી નીચે પ્રમાણે થઈ છે —

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૫૫ ૫૨)

પ્રથમ અખિલ સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય સંમેલન વિશેનાં- સંસ્મરણો અને સૂચનો

સૌરાષ્ટ્રમાં એકમ થયે આજે બે વર્ષ પૂર્ણ થયાં છે સૌ રાષ્ટ્રમાં જુદા જુદા ખાતાઓ માટે અવનવી યોજનાઓ ઘડનામાં આવી અને અમલી પણ બનાવવામાં આવી ત્યારે મને ખરેખર આશ્ચર્ય થયું કે પુસ્તકાલય કે જે સમાજનું સાંસ્કૃતિક એક અંગ છે અને જેને પોષણ સૌરાષ્ટ્રનું લાવે ઘડતર વખતે સગીન પાયા પર રચી શકાય તેમ છે અને જે પ્રજા પ્રથમ દષ્ટિએ ઉઠેલ માગી રહેલ છે તે અણઉઠેલ કેમ ગ્રહે છે! પરંતુ આજે “સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય સંમેલન” - એ મયાળા નીચે પ્રગટ થયેલ પત્રિકા મળી ત્યારે મને ધણો જ હર્ષ થયો અને થયું કે પુસ્તકાલયનો યુગ આસ કરીને સૌરાષ્ટ્રમાં શરૂ થયેલ ચૂક્યો છે અથવા તો પુસ્તકાલયના પૂનરીઓ શાળાયુગ પછી પુસ્તકાલયયુગ શરૂ કરવા મથી રહ્યા છે, એટલે પુસ્તકાલયનું સાહિત્ય હવે જીર્ણ થાય છે એમ માની શકાય.

પુસ્તકાલય સંમેલનમાં ભાગ લેવા હું એક નાના બાળકના જેટલી જિજ્ઞાસૌથી અને ઉત્સુકતાથી ગદ્દ જોઈને જ એકો હોઉં છું અને તેથી જ ઉદ્દેશ્ય એ વખત થયા વડોદરા અને નાગપુર આત્મ ધંડીઆ લાયબ્રેરી કોનફરન્સમાં પણ પ્રવિશ્ન સંમેલનો હોવા છતાં ગઈ છું. આવા સંમેલનો યોજવાથી એકબીજાને મળવા હળવાનો તેમ જ જાણવા જણાવવાનો અમૂલ્ય લાભ મળે છે ત્રયપાલેને પોતાના દરમોજના એકધારા કામમાંથી માથું ઉચકી બદારની દુનિયા જોવાનો લાભ મળે છે તેમજ ફરીથી કામ શરૂ કરવા માટેનું નવું જોમ અને ઉત્સાહ પ્રાપ્ત થાય છે આવા સંમેલનને એક ‘રીફ્રેશર કોર્સ’ તરીકે ગણી શકાય.

સદરહું સંમેલન તારીખ ૧૬-૧૦-૪૯ ના રોજ રાજકોટ મુકામે ધર્મેન્દ્રસિંહજી કોટેજના મધ્યસ્થ ખડમા યોજવામાં આવેલ હોઈને તે દિવસે હું ત્યાં પહોંચી ગયો હતો કોલેજના મધ્યસ્થ ખડમા સદરહું સંમેલનના સમારંભની તૈયારીઓ થઈ ચૂકી હતી મુખ્ય દ્વાર આગળ થીયુટ ચ દુબાઈ પટેલ- ઉપવિદ્યાઅધિકારી (પ્રૌઢ શિક્ષણ)આમાનિત ગૃહસ્થોને સત્કારવા તેઓ-શ્રીના મડગ સાથે હાજર હતા બીજી બાજુએ જે તે પુસ્તકાલયોના મથપાતો અને મનાઓ ૫ સ્પર એકમીના ૧૫ પરિચય કરી કરાવી રહ્યા હતા જુકસેલશે પોતાના પુસ્તકો સાથે આવવા લાગ્યા હતા અને તેઓ પોતાનો પરિચય કરાવવાનાં તક સાધી રહ્યા હતા આ દરમ ખરેખર આનંદલાયક લાગતું હતું અને તેનું ધણી શાન્તિથી અવલોકન કરવા હું એક બાજુએ ઉભો ઉભો જોવા કરતો હતો.

*

સંમેલનનું ઉદ્દેશ્ય માનનીય મે જેનરલ પ્રધાન શ્રી બળવતરાય મહેતા સાહેબના શુભ હસ્તે જ ખરેખર બાળ વાગતાં થયું હતું, તેમ જ સંમેલનનું કાર્ય પણ તેઓશ્રીના પ્રમુખપણા નીચે જ શરૂ કરવામાં આવેલ સંમેલનમાં પોરનંદર, જામનગર, પ્રાગધ્રા, જુનાગઢ, સોનગઢ, રપર]

૧૯૪૬] પ્ર. અ સૌ પુ. સં. વિશેના મારા સંસ્મરણો અને સૂચનો [૨૫૩

અમરેલી, ભાવનગર તેમ જ તળ રાજકોટના પુસ્તકાલયોના મથપાણે, વિભાગીય શાળાધિકારીઓ તથા સ્થાનિક અમલદારોએ દાખરી આપી હતી

સંમેલનની શરૂઆતમાં સ્વાગતપ્રવચન મુખ્ય વિદ્યાધિકારી શ્રી શાહાણી સાહેબે કર્યું હતું. ત્યાર બાદ માનનીય કેળવણીપ્રધાન સાહેબે શ્રીમુન બગર તા. ૧૫ મહેના સાહેબ પ્રમુખ સ્થાનેથી બે શબ્દો કહી પુસ્તકાલય અને શાળા વચ્ચેના સબંધ બતાવ્યો હતો તેઓએ શાળાઓ અને પુસ્તકાલયોની પ્રવૃત્તિ માટે પોતાની ધનશક્તિ દર્શાવી હતી અને ઠેર ઠેર શાળાઓ અને પુસ્તકાલયો થાય એવી ઇચ્છા પ્રદર્શિત કરી હતી સૌરાષ્ટ્રમાં હાલમાં મળુનાપાત્ર પુસ્તકાલયો તરીકે ભાવનગર, રાજકોટ જુનામઢ અને ભાવનગરને મળુના હતાં. પરંતુ તેને શાસ્ત્રીય રીતે સંચાલન કરવાની જરૂર છે એમ પણ સૂચન કર્યું હતું

ત્યારબાદ પુસ્તકાલયોની આવકમતલ અને પ્રવૃત્તિ વિશે ડૉ. યાસિક સાહેબ, શ્રી કમ્પાઝુ-ભાઈ જોશી, શ્રી દરીરાયભાઈ ત્રિવેદી, શ્રી ચિમનભાઈ અમીન વગેરેએ પ્રવચનો કર્યાં હતાં તેમાં ખાસ કરીને ચિમનભાઈ અમીને આ પ્રવૃત્તિ ચર કરવા બદલના સૌરાષ્ટ્ર સરકારને પેતાના અભિવર્દન પાઠવ્યા હતા, અને પ્રવૃત્તિદારી પુલી રહે એમ ઇચ્છી પેતાની તેમજ સમસ્ત વડોદરા પુસ્તકાલય મંડળની સેવા અર્પવાનું અમૂલ્ય વચન આપ્યું હતું ખરેખર, તેઓઓએ ધણું એ માર્ગદર્શન કરાવ્યું હતું અને તેઓની ધનશક્તિ મને એમ થયું કે આવી વ્યક્તિઓ ઉભી થાય તો જ આ પ્રવૃત્તિને જોમ મળે અને આગળ ધપી શકે

આ સંમેલનમાં પુસ્તકાલયોનાં લવાજમ શું રાખવાં વગેરે જે તે પુસ્તકાલયની સમિતિ ઉપર છોડી દઈ, કાયમ રૂ. ૩, મકાન અને ખર્ચની વ્યવસ્થા તેમ જ ગ્રાન્ટની ચર્ચાઓ થઈ હતી, જેમાં પ્રામ પુસ્તકાલયોને રૂ. ૫૦) સુધી સરકારી મદદ મળે અને તેટલી જ રકમ મુનગાઈ કે લોકલબોર્ડ આપે અને તેટલું જ ઉધરાણું ઉત્પન્ન કરવાનું રહેશે એમ ઠરાવેલ આ મિશાને મહાલ પુસ્તકાલયને રૂ. ૨૦૦/-, તાલુકા પુસ્તકાલયને રૂ. ૫૦૦ થી ૧૦૦૦, જિલ્લા પુસ્તકાલયને રૂ. ૨૫૦૦ થી ૫૦૦૦ સુધી સરકારી મદદ આપવાનો જણાવ્યું કરવામાં આવી એ સિવાય મહિના અને બાળ પુસ્તકાલયો વિશે પણ ઠીક ઠીક ચર્ચાઓ થયેલી ઉપરાંત સૌરાષ્ટ્રમાં પ્રાથમિક પાલેને તાલીમ આપવા તથા ૧૦૦ જેટલું મથપાણેને શાસ્ત્રીય તાલીમ આપવાની પણ એક યોજના વિચારાઈ હતી સૌરાષ્ટ્રમાં પુસ્તકાલય મંડળ સ્થાપવાની તેમ જ "સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય" માસિક કે ત્રિમાસિક કાદવાની અને તે દ્વારા આ પ્રવૃત્તિને વિસ્તારવાની યોજના પણ વિચારવામાં આવી, ઉપરાંત, પુસ્તક પસંદગી નિયમન સમિતિ, પ્રોફ. શિશુજી અને બાળસાહિત્ય અંગેની સમિતિઓ રચવામાં આવી હતી.

સદરહુ સંમેલનમાં પ્રતિનિધિઓ, સ્થાનિક અમલદારો વગેરે મળી ઠીકઠીક મંજૂર થી દાખરી હતી આ પ્રમાણે જો કે સૌરાષ્ટ્રમાં આવા સંમેલનની પ્રથમ જ પહેલ હતી પરંતુ સંમેલનની વ્યવસ્થા ધણી જ સુદર અને વ્યવસ્થિત હતી. પ્રિન્સી ડૉ. યાસિક સાહેબે પેતાના માણસો મારફત આમંત્રિત ગૃહસ્થોને દરેક જગતનો સગવડ રહે તે માટે વ્યાસપીક ઉપર બેઠા બેઠા પણ સચવાતો ચિંતા કરી રહ્યા હતા

માનનીય મે કેળવણી પ્રધાન સાહેબે પણ પેતાના અમૂલ્ય સમયનો ભોગ આપી પાચવી

છ કલાકનો સમય સંમેલન પાછળ ગાળ્યો હતો અને બપોરના ચા પાટી વખતે પણ અમારી સાથે બેસીને જ ચા નાસ્તાને ન્યાય આપેલ અને પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની ચર્ચાઓ કરી હતી. એટલું જ નહિ, પરંતુ સાંજના સંમેલનનું કાર્ય પુરું થયા બાદ આમંત્રિત ગૃહસ્થોમાંથી જેને વિશેષ ચર્ચા કરવી હોય તેઓને ચોતાના નિવાસસ્થાને નિમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું.

દરે જવારે આ રીતે સંમેલનનો કાર્યક્રમ પ્રતિવર્ષે યોગ્ય અને સાથે પુસ્તકાલય પ્રદર્શન યોગ્ય એ ઇચ્છવા જેવું છે. દ્વિતીય અખિલ સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય સંમેલન વખતે નાચેના મુદ્દાઓને લક્ષ્યમાં લેવામાં આવશે તો આ પ્રવૃત્તિ વધારે વેગવતી બનાવી શકાશે તે વિચાર્યો જ આ સૂચનો નમ્રતાપૂર્વક રજુ કરું છું.

(૧) આવા સંમેલનનો સમય બેએક માસ પહેલાં નક્કી થાય તેમ ગોઠવણ કરાવવી, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિને ચોતાના વિચારો પ્રદર્શિત કરવા હોય તો તે માટે તૈયાર થવાનો અને લખી મોકલવાનો પૂરો સમય મળે.

(૨) આ રીતે આવેના પત્રો અને કસ્ટોમર્સથી ઉત્તમ એવા નિબંધોની પસંદગી કરી એ સંમેલનના વ્યાસપીઠ ઉપર લેખક વંચી સભાગાથે અને તેની ઉપર કાષ્ટને પ્રજો કરવા હોય તો તે કરી શકે એવી વ્યવસ્થા રાખવી.

(૩) આ નિબંધોની પસંદગી માટેનું ક.ઈ સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળ અથવા સંમેલન અગેની આસપોસપની સમિતિને સોંપવું.

(૪) આ સંમેલન કાર્યક્રમ માટે જોઈતામાં જોઈતા બે થી ત્રણ દિવસ ગાળવા જેવું એ જેથી દોડધામ ન થાય અને દરેકને ચર્ચા કરવાનો સમય મળે સામાન્ય રીતે સમય સગમના ૮ થી ૧૨ અને સાંજના ૪ થી ૬-૩૦ રહે તો વધારે અનુકૂળતાવાળું રહેશે.

(૫) પ્રતિનિધિઓને તેમના હોદ્દા પ્રમાણે બેજસ (ચદા) આપવા જેથી તે વખતે એક બીજાનો પરિચય કરવાનું અનુકૂળ પડે તેમ જ તેમના હોદ્દાઓ પ્રમાણે બેસવાની સગવડતા રાખી શકાય.

(૬) પ્રતિનિધિઓને જાતરવા માટે તેમ જ બની શકે તો જમવા વગેરેની સગવડ તેમ જ તેઓની આવવાની તારીખ નક્કી થયાના બાદ આવેથી રોયન ઉપર સ્વયં સેવકો દ્વારા રાખવાની વ્યવસ્થા થવી જરૂરી છે જેઓને જમવા તથા રહેવાની સગવડતાની જરૂર હોય તેમની પાસે અમુક રકમ એડવાન્સ મંગાવી લેવી.

સૂચના-આવા કાર્યક્રમ યોજાઓની રગઓ દરમિયાન રખાય તો ઉતારો ત્યાં રાખી શકાય.

(૭) સંમેલન વખતે પુસ્તકાલયપ્રદર્શન અને એવાં મનોરંજન કાર્યો પણ રખાય તો વધારે આનંદમય બનશે.

(૮) સંમેલન બેએક વર્ષે કરાય અને પ્રગતિમય અને પછી ગુજરાત, મુમૈય, વડોદરા વગેરે સ્થળોએ આમ ત્રણે મોકલવા જેવી આપણને ધણું બાંધવાનું મળશે.

() સમેલનમાં જે જે કરાવે કરવાના હોય તે સામાન્ય રીતે જે વ્યક્તિ તત્કાલીન ઠગન મૂકાવે હોય તે વાચે, પણ તેની ઉપર સુધારો વધારો કરવાનો હોય તો સભાને પૂછવામાં આવે અને ચર્ચાને અને હાલને અનુમોદન મળ્યા પછી પસંદ થયે ગણાય, એવી પ્રથા દાખલ થવી જરૂરી છે.

(૧૦) આવી સમેલનો સૌરાષ્ટ્રમાં મની શક્યા પ્રમાણે પ્રતિવર્ષ છુટે છુટે રચેને યોગ્ય એથી એક જીવન પુસ્તકાલયોને વધારે આર્થિક મનાવવા ઉત્તેજા મળે અને તે ગામના બીજાં પુસ્તકાલયનું નિરીક્ષણ થાય જેથી તે ગામ કે સરેરાશ લોકો ભાગ લઈ, આ ચર્ચાઓ સંભળી પુસ્તકાલયો સુધારા પ્રપલ્ન કરવા પ્રેમ અને આ રીતે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના પ્રચાર આપણે કરી શકીશું.

આ પ્રમાણે દ્વિતીય સમેલન વળતે બની શક્યા પ્રમાણે આ સૂચનાઓ અમલી બને તો હું ધાત છું કે હજી વિશેષ સફળતા પ્રાપ્ત થાય અને આપણી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ ફાલીફલી રાખવાની આપણી નેય છે તે ફળીજૂત થાય.

ઈન્ડિયાન-ડૅ. બુચ

મથપાલ-બાર્ડન પુસ્તકાલય

આટલું કરો.

બીજાને શું જોઈએ છે તેનો વિચર કરજો, તમારો નહિ પ્રત્યેક માણસને, પ્રત્યેક વ્યક્તિને તમે કેમ ઉપયોગી થઈ શકો તેનો પહેલેથી વિચાર કરશો. નાની નાની વાતોમાં ભૂલો કાઢી ના હોય ત્યાં અન્યને એમના માર્ગે જવા દો.

દાખલે વદ્યુજ હોય માથે ઠપકા આપવો હોય તો તે પણ એ એકલો હોય ત્યારે સંતિયા અને રક્ષતાયા કરો.

બી નાં કાર્યોને આવકારતાં શીખો સારું હોય તે સારું છે એમ કહેતા શીખો.

મીના મલાલ પણ મે એ સૂચન પણ સારું લાગે તો એ કરતા પ્રેમ અનુભવો

'મધુ જ તમે કહો, એ વિચારણા કાઢી નાખો બીજા માટે પણ કરવાનું બાકી નાખો જેવા એને આનંદ થાય

તમાગ ઉત્તર દુધો બીજાને ગમી દો.

તમારું વ્યક્તિત્વ અતાવા નહિ, પણ ઉપયોગી થવા બીજાને માથા રસતે દોરો.

માગ બનાવો, શેઠ ના બનો.

("પ્રતિમા")

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૫૧ નું)

ગુજરાતી માહિત્ય — પ્રે રચિયક જોઈ જો શ્રી વિજયગજ વૈદ

સમૃત્ત મથો — પ્રે ગચિયક જોઈ અને પ્રે ડાહ્યાય મોકક

અથેશ મથો — શ્રી વીરે દગાય મહેતા અને પ્રે. ગચિયક જોઈ

કેળવણીનાં પુસ્તકો — શ્રી ચંદુલાલ પટેલ અને શ્રી. વીરેન્દ્રાય મહેતા

હિંદી પ્રકાશનો — શ્રી ગિજનાય નંદ અને શ્રી. વીરેન્દ્રાય મહેતા

ગુજરાતી સામયિકો તથા વર્તમાનપત્રો — શ્રી વિજયગજ વૈદ અને

શ્રી. ચંદુલાલ પટેલ

સૌરાષ્ટ્ર

પુસ્તકાલય પરિષદનાં સંસ્મરણો

[લેખક . શ્રી ચિમનલાલ હ. અમીન]

મત્રી, વડોદરા (રાજ્ય) પુસ્તકાલય મંડળ

સૌરાષ્ટ્રમાં તા. ૧૬-૧૦-૪૯ ના રોજ સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય પંચાયત મંત્રીય કેળવણી પ્રધાન શ્રી બંગવંતરાય મહેતાના પ્રમુખપદે મળી જેના વડાદગથી પુસ્તકાલય સંઘાલય સહાઈ મંડળનાં બવસ્થાપક સભ્ય અને વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રી તરીકે મે (ચીમનલાલ હ. અમીન) અને પ્ર"પુસ્તકાલય" માસિકના તત્રી શ્રી મણિલાલ બાપે પશુ લાના લાવભર્યા આમંત્રણથી હાજરી આપી હતી અને કામકાજમાં ભાગ પશુ લાધો હતો.

ધર્મેન્દ્રસિંહજી કોલેજના મધ્યમકક્ષાં એકત્ર ધર્મેના સૌગંધના દૂર દૂરનાં છૂટાં છૂટાં બચાવ પુસ્તકાલયના સંચાલકો, વાચનપ્રચારના પ્રેમીઓ, વિદ્વાનો અને સમર્થ કેળવણીકારોનું એ સમેલન અત્રે રીતે સરળ થયું છે અને એને અંગે જેના મળેલાં અત્રેક દરમો પશુ ચિત્તમગ્ણીય બનશે.

પ્રમુખ શ્રી. બંગવંતરાય મહેતાની અજલિ

ગઢ કાલ સુધી દેશી આઝાદી માટે ઝુંઝનાર પ્રબળ લડવૈયા અને અંગે અઝાદીના સ્તંધાર બનેલા સૌરાષ્ટ્રના નાપમ વડાપ્રધાન ની મળતમય મહેતાએ બોલવની રીતચીત કસતાં જ વડોદરા રાજ્યની વિસ્તેરી-વિચાળ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને તેના પ્રચોના કે ચીમત સયાશય ગાયકવાડ તેમ જ રવ. શ્રી મોતીભાઈ અમીનને ભાવભરી ભગ્ય અજલિ અર્પાં હતી અને હિંદુસ્તાનમાં અંગેઝ બનેલી અને ઘડાઇ ગયેલી પ્રવૃત્તિનું જ અનુકરણ કરી આખાએ સૌગંધમાં એ પ્રવૃત્તિ ફેલાવવા અને સ્તંધપ્રચાર દ્વારા સૌરાષ્ટ્રનાં વિવિધ અંગે ખીલની છતન-સત્રામમાં સફળતા મેળવવા આદેશ આપ્યો હતા અને વડોદરા, અમરેલી તથા દાકાનાં કાયદનાંએને સાથે રાખી વિદ્વાન અને કાયદુસળ સભ્યેલી સમિતિઓ રચાવી પ્રવૃત્તિની યોજનાઓ ઘડવા અને એ ઘડાયલી યોજના પ્રમાણે સો ૧૦૮ સગ્ગર પૂરતી મદદ કરશે એ રી આતમે આપી હતી.

પ્રાસંગિક વિવેચનો

પ્રાસંગિક વિવેચનોમાં વિદ્યાધિકારી શ્રી સાહાણી, પ્રખર કેળવણીકાર શ્રી હરમઈ ત્રિવેદી, શ્રી હરજીવનદાસ મહેતા, દારકાનાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના જૂના કાયદો શ્રી કન્યાલુગય જોશી, અમરેલીનાં કાયદકાર શ્રી. પુરુષોત્તમભાઈ અને રચાનિક કેળવણીકારોનાં મનનીય વિવેચનો અર્પાં

સમિતિઓની ચર્ચા-વિચારણા

જે પછી નિમાયની સમિતિઓ ચર્ચા-વિચારણા માટે ગોઠરાઇ હતી જેમાં ' બચવન શબ્દકોષ ' જેના મહાકાર્યનાં સંચાલક અને પ્રૌઢ શિષ્યજી ખાનાના ઉપવિધધિકારી શ્રી અદુલાત પટેલે વડોદરાની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું કસેલું દેહન અને ખીજ આપેલી સલાહ ચચનાઓ - જી ૨૫૬]

કરી હતી, જેના પર ખૂબ વ્યવહાર ચર્ચા-વિચારણા થઈ લોકમંદ, સુધગ્રામ-પંચાયતમંદ અને સરમગમમંદની ત્રિવિધ યોજનાઓ અને સચાવન અંગેના નિયમો ઘડાઈ તેવાં થયાં ને અષ્ટો પછીની બેઠકમાં રત્નુ થઈ મોડ્ય ચર્ચા સાથે પસાર થયા.

શ્રી સ્ત્રીમત્સાધ અમીન

ઘડાયેલી યોજના પર વિવેચન કર્યાં અને પ્રમુખશ્રીનું ફરમાન થતાં, શરૂઆતમાં વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને તેના પ્રણેતાઓને પ્રમુખશ્રીએ અર્પેલી ભાવભરી અંગૂઠી બદન આસર માન્યો.

સ્વરાજનો મુયોગ

સૌરાષ્ટ્ર પ્રત્યે આદરભાવ હોવાના કા હોમા અડી થઈ ગયેલા બહાદુર દેશગકો, મહાન-ભક્તો અને કવિઓ તેમ જ મહાશુદ્ધિશાળી રાજદારી પુરુષો વગેરે જણાવી પૂજ્ય શ્રી મોતીલાલ અમીન સાથે અમરેલી પ્રાંતમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ દ્વારા પ્રજા-ઘડતર થઈ એના વિશિષ્ટ મુલ્યો વિકસાવવાનો મુયોગ કરારે આવશે એમ પૂછતા શ્રી અમીન સાહેબે કહેલું કે, “સ્વરાજ આરશે ત્યારે આખા ગુજરાત કાઠિયાવાડમાં આ પ્રવૃત્તિ ફેલાઈ જશે અને સ્વરાજના વડત્તમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ મોટો ભાગ ભજવશે ” એ સુખવચ્ચ આવેનો જણાવી એનો સદુપયોગ કરી લઈ પ્રવૃત્તિ ફેલાવવા નિનિતિ કરી.

છેડાઈ પડ્યા

પ્રજાના જે જ્ઞાન ફેલાવવામાં ન આવે તો એ બહાદુરી અને શૌર્ય પ્રજાના રક્ષણને નદે નાક-ઠાન રત્ન શ્રી મો ન અમીન કાપવા જેવા નામત્તરના કાર્યમાં વપરાય અને ભક્તિ છુન-અશુભપણના વેરનાપણમાં તથા શુદ્ધિ કાવા-દાવા અને સાથીદારેના યગ કાપવામાં જ વપરાય એમ જણાવતાં સભામાંના એક ભાઈ છેડાઈ પડ્યા અને એમાં એમને સૌરાષ્ટ્રને ઉતારી પાડવાનો ભાસ થયો, ત્યાં તો પ્રમુખશ્રીએ પોને જ જણાવ્યું કે, “તમે અવગેા અર્થ ન કરો અને વક્તના શુભ આરાધને સમજી લો ” ફરી ૥ મે જણાવ્યું કે, મને સૌ ાટ્ર માટે ખૂબ મન છે એના કાર્યકરો અને આગેવાનો સાથે તો મારે વર્ષો જૂનો ઘાડો સબધ છે.

સ્વરાજનું શુખ ભોગવવા માટે

જે પછી સ્વરાજનું શુખ ભોગવવા માટે પ્રજાની અસ્થિરતા રાગવા અને હાલતી નૌકાને સિધ્ધ બનાવી, લાંબી મજલ કાપ ન સાર પુસ્તકાલયો દ્વારા પ્રજા તૈયાર કરવા જણાવી એમાં વડોદરા જ ની પેડે શિક્ષિકાએ એવામાવે પૂરો સાય આપવા અને દેશનો ઉદય કરવો દોષ ત્યારે આજના દેશમેવડો અને પ્રધાનો પજુ જાન-નાન કલાક કામ કરે છે તેનો દાખલો લેવા, લોકમંદ બોલી કરી કાયમ ફડ વગરી પુસ્તકાલયની સર્વરવતા કરવા, ભ્યાં સાળા ત્યાં પુસ્તકાલય સર આપવાની ગામડે ગામડે જ્ઞાન પ્રચાર કરવા જણાવી આ કાર્ય માટે સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય મંડળ

અને સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ જેવી એ સંસ્થાઓ રચાવવા અને માસિક પત્રિકા ઠાવવા જળાપી એ થતા સુધી વડોદરાના સંસ્થાઓ અને 'પુસ્તકાલય' માસિકને પૂરે સાથ આપવાની ખાત્રો આપી હતી તેમજ પ્રમુખના અમણી સેવકો જ આજે પ્રધાનો બનેલા હોઈ પુરેપુરો સહકાર મળે આપી, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ સૌગંધના ગામડે ગામડે ફેલાવવા અને તેમાં ફેલાવવો હતા ધીમ તોએ પણ પૂરે સાથ આપના વિનંતિ કરી અને સાથે ગુજરાત-ઠાલી બાવડની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના સુરેખ સચાલન માટે એક મહામંડળનો આવરણકતા પણ દર્શાવી હતી.

પ્રમુખશ્રીનું આમંત્રણ

જે પછી બીજે દિવસે સવારે પ્રમુખશ્રી જળ તરણ મહેતાના આમંત્રણથી એઓશ્રીને ત્યાં મળતાં એમણે પ્રવૃત્તિના વિકાસ માટે ખૂબ નિમનવાર ચર્ચા કરી આ કાર્યમાં વખતે વખત આવીને મદદ કરતા રહેવા આમંત્રણ આપ્યું હતું તેમ જ ફેળવણી ખાતાના અધિકારી અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ જેમને સંપાદક છે એ લેવાઈ કાર્યકર્તા થી ચક્રવાત પરચે તેમ જ શ્રી કલ્યાણરાવ જેઓને અમારા ઉતારે-દરખાસ્તી ગોપાળદાસ દેસાઈને ત્યાં મોકલી સૌરાષ્ટ્રના પુસ્તકાલયની તપાસણી કરવા અને જુલાલું નિર્માણમાં પ્રવાસ ગોઠવી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના પ્રચાર માટે નિવેદન લેવાઈ દેવાની યોજના ધરાવ્યું બજેટ માટે જે પૃથ્વી પાઠશાળા આપ્યું છે.

જ્યાં ફેળવણી પ્રધાન અને એમના સહકાર્યકરોની હાજરી છે, ત્યાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ બીનરો જ એમ સ્વાભાવિક આશા બેસે છે

દરખાસ્તીની શુરુબાંધ

પૂ. દરખાસ્તી ગોપાળદાસ દેસાઈ દિલ્હી રાજકોટ આવતાં એમને મળવા માટે ફેળવણી-

દરખાસ્તી ગોપાળદાસ

પ્રધાન શ્રી બળવંતરાય મહેતા આવતાં, મારી પ મેથા સંભળ્યા પ્રમાણે પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ અંગે રવ મેન ભાષ અમોનને ભાવભરી અભિ-આપના બદલ દરખાસ્તીએ શ્રી બળવંતરાય-ભાઈને આભાર માનતાં કૃષ્ણબુ દગુ "શ્રી મોતીભાઈ અમીન તો મારા ગુરુ છે મારા ઘડતા જ એમણે કહ્યું છે, એમની પ્રવૃત્તિને સતારો છે એ મારે મન ખૂબ આનંદે વિષય છે "

વડા પ્રધાન કે સંન્યાસી ?

પૂ દરખાસ્તીની માથે જ સેનેટરીયમના એ ઓફીસમાં રહેતા સૌગંધ ૧૧ વડા પ્રધાન શ્રી ઉદરમ ૧૧ દેખને એક રોજ ૧૦ અરજદારોની સાથે જ બેઠકા અને એ ડેબા-ડેમીબાનાં આંધુ લુકતા અને આધામન આપના, બીજા બાજુ ગાંધારી દામે રેતરેમ ક્યાં જ કરતા અને રાત્રે પણ પથારીનાં પુરે

પત્રકારોના

દીપોત્સવીના જ્ઞાનદીપકો

(એક પત્ર)

ભાઈશ્રી,

આ વખતે પણ, મે તમને આપેલા વચન પ્રમાણે સં ૨૦૦૫ના દીપોત્સવીને ટાંકણે બહાર પડેલા એવા પ્રાસ દીપોત્સવી અંકોનો દૂક પરિચય આપુ છું

દર વર્ષની જેમ દૈનિક ‘સ દેશ’ પત્રે એની વિશિષ્ટ રજુઆત પ્રમાણેનો એનો દીપોત્સવ અંક પ્રકટ કર્યો છે એના અનુભવી સંપાદકની નહાલો હેઠળ ગુજરાતના અગ્રગણ્ય સાક્ષરો, કવિઓ, લેખકોની કલમપ્રમાદી આવી જાય છે. તેમાં પણ શ્રી ધૂમકેતુ, શ્રી ૨ વ દેસાઈ, નિર દેસાઈ વગેરેના લેખોનો સમાવેશ છે

વિષયવૈવિધ્ય પણ જાળવવા સંપાદકે ઠીક પ્રયાત્ન કરેનો જણાય છે તેમાં વાર્તામાહિત્ય ઉપરાંત આજના સળગતા પ્રશ્નો-જેવા કે આર્થિક, સામાજિક, રાજકીય વિષયો પરના લેખોમાં શ્રી જય તિલાચ મહેતાનો ‘રૂપિયાનું નવું હુડિયામણ’, ડૉ. સુમનત મહેતાનો ‘સાધુઓને કામ આપો’ અને શ્રી નિર દેસાઈનો ‘પદા શા વાદ્યી પગ’ એ લેખો આજના સળગતા પ્રશ્નોને પ્રસંગાનુરૂપ અપાયા છે

ત્યારે અંકના મુશ્કેલીભર્યા ઉમેરો કરે તેવા નવા કલાકારો કે સિદ્ધહસ્ત ચિત્રકારોના ચિત્રોનો આ અંકમાં કંઈક અભાવ દેખાય છે, પરંતુ ફોટોગ્રાફીની કલાદૃષ્ટિ તરવીરો આ અંકની લેખ-સામગ્રી અને બાહ્ય ઉદાવ વાચકને આકર્ષક નીવડે તેવા છે

બીજા મહાદૈનિકના દીપોત્સવી અંક મારી પાસે નહિ હોવાથી એ અંકોનો પરિચય નહિ આપી શકવા માટે દિલગીર છું

દૈનિકોની મારફત સાપ્તાહિકોના દીપોત્સવી અંકો પણ આ વર્ષે ઠીકઠીક આગળ આવવા પ્રાસ કરી રહ્યા હોવાનો દાખનો પૂરો પાડે કે તેમાં સુખબના ‘ગુજરાતી’ સાપ્તાહિકે એનો દર વર્ષનો રૈયો આતુ રાખ્યો હોઈને કલાકાન્તના કવચિત્રમંડિત પૃષ્ઠા આકર્ષણવાળો અને અન્ય કોઈ જાતના હેઠળ મિત્રાય છતાં સાદા અને મનનીય લેખ સામગ્રીથી સમૃદ્ધ કહેવાય એવો આ અંક છે એમાં ઉલટતા પાને આપણા વ્યોટ્ક કવિર ખગદારની બાવલરી કાગ્ય તાથુરાં ત્યાપણું કાગ્ય ‘એ આખે નવઅનવાળાં’ વાંચીને હાકોઈ વાચકને એ વૃદ્ધ છતાં ગુજ મિરાતા ઉત્કર્ષ માટે સદા તલમ્મના રહેતા કવિરાગની ભક્તિયુક્ત બાની વાચકને કવિપ્રત્યે માનાજ્ઞિ અર્થે કલાત્મે તેની છે ત્યારે અખ્યાતક કેશવરામ શાસ્ત્રીનો પ્રાચીન ગુજ્ઞ સાહિત્ય સંશોધન તમક લેખ ‘આદિ ભક્તિયુગનો અસ્થિતાર’ એ નેખ સાહિત્યના ધુળધોવાઓ

માટે જરૂર ઠંઈક નવીન સાહિત્યરિષયક સામગ્રી એ લેખમા આપી જાય છે. પ્રેા સડિસાની પ્રાચીન કવિ વિશ્વનાથ જનીનાં ત્રણ પદો- “આતુરી ચલીશી” નાં અપાયા ઉપરાંત અન્ય વિષયને લગતાં આપના લેખમા -કવિઓના જેઓ કાવ્યો પણ અપાયાં છે એકદરે આ અકમાં હળવા સાહિત્ય કરતા સાહિત્યના અત્યંત નો પરિચય કઠારતા લેખો અપાયા હોઈને એમા હૂમકી માની અવગાહન કઠનાગને સાહિત્યરત્નો મળી આવે તેમ છે

સાહિત્ય વૈશિષ્ટ્યની આ પરિપાટી અને સૌંદર્ય જાળવી રાખતા માટે સપાદકો અમાગા અભિનંદન

સાપ્તાહિકોમા “પ્રભાકર” સાપ્તાહિકે એના દર વર્ષના રિવાજ પ્રમાણે વાર્તાઓ પ્રસિદ્ધ કરવાની નીતિ આ વખતે પણ જાળવી છે હિન્દુમિત્ત લેખકોની ત્રિવચ રિષયદર્શી વાર્તાઓ દિવાળીના નિવૃત દિવસોમાં વાચકને વાચવી ગમે તેવી હોઈને આડે દહાડે નવગણના વખતે જ્ઞાનવિનોદ આપે તેવી અગાધ છે આ ખાસ અકને પાંચ પૂકાથી મધ્યમો ગણ્યો હોય તો જળવાઈને એક સારા વાર્તાપુસ્તકની ગજ સારે તેવો છે.

સુરતથી સ્ત્રીઓ માટે પ્રસિદ્ધ ચતુ આપ્તાહિક “સ્ત્રીશક્તિ” નું આર્થિક રંગમેરગી કવચિત વાચકને પ્રથમ દર્શને આકર્ષે તેવું છે ત્યારે અદગની લેખસામગ્રીમાં શ્રી કુંઠારનાથ કાકુના “રામરાજ્ય પી થોગવા” સરમા લેખોથી નઈને વિવિધ કાવ્યો, વાર્તાઓ અને સ્ત્રીઓ-પયોગી સાહિત્ય પણ પીરસાય છે.

કાપડની કઠકમગવાળુ ચિત્ર ન અંપાકુ હોત તો ચિત્રમયુદ્ધિમાં ઉલ્લુપ ન આવત, એવું અમારું નય મતવ્ય અહીં રજૂ કર્યાં સિવાય રહી શકતા નથી

વડોદરાના હળવા સાહિત્યના સાપ્તાહિક “જાગૃતિ”નો દીપોત્સવી અંક ૩૫૨૭ અને સગવડમાં આર્થિક હોખને લેખો પણ આપણા સાહિત્યના અગ્રગણ્ય લેખકોના અપાયા કે સાક્ષર શ્રી રમણનાથ દેસાઈ અને પ્રે શ્રી મજુનાથ મજસુદારની વાર્તાઓ વાચકને ઠીક ગમી જાય તેવા છે ત્યારે ચિત્રોમાં સરદાર વલ્લભાઈની આર્થિક તરસાર અને અન્ય દિદમ અદાકરોના ચિત્રો અકને સચિત્ર બનાવવા અથે ઉપયોગમા લેવાયાં છે.

વડોદરાના બીજા શિષ્ટ સાપ્તાહિક “આનંદ”નો પણ દીપોત્સવી અંક પ્રકટ થયો છે એમાં શ્રી રાયચુની રાહનરી હેઠળ શિષ્ટ વાચનનો રસથાળ પીરસાયો છે. “આનંદ” ના દર અકે દેખા દેતા લેખકોનો સદકાર આ અકમાં નજરે પડે છે અંકને સચિત્ર બનાવવામાં “આનંદ” કાષીદયનાં કટાક્ષચિત્રો આગળ પડતા તરી આવે છે.

૨૧ પ્રમાણે મુજબ અમદાવાદનાં સાપ્ત દિવોની માફક વડોદરાનાં સાપ્તાહિકોએ પણ પેતાના દીપોત્સવના દીવડાઓ પ્રકટારીને મુજબ સાહિત્યપ્રગણના ઝગારામાં પોતાનો પ્રકાશ પણ મેળવ્યો છે, એ આનંદની વાત છે

હવે મુજબની પ્રકટ થતા ધ્યેયદર્શી સાપ્તાહિક “જયમુજરાત”નો પરિચય આપું.

“જયમુજરાત” એ જે પશુનુ મુખપત્ર છે તેના મિદ્ધોતને પ્રતિપાદન કરતા લેખો

આપણે શ્રમજીવી વર્ગના ઉત્કર્ષ, અબુદ્ધ મારેના પચતોમા આ સામાજિકના લેખો એના વાચકોનો લાગણીએને સતેજ કરે તેવા છે, તેમ જ પ્રાસંગિક અભાષણો પણ એના સિદ્ધાંતની દિશામાં લઈ જાય તેવા છે ઉપરાંત, રચિયન સાહિત્યની શ્રમજીવી વર્ગને અનુસરીને લખાયેલી સાહિત્યકૃતિઓ પણ એમાં છે

વડોદરાથી પ્રસિદ્ધ યતા રાષ્ટ્રીય સાપ્તાહિક “નવયુગરાતે” પણ ગયા વર્ષની જેમ આ વર્ષે દીપોત્સવી અંક પ્રસિદ્ધ કરી યુગગતના દીપોત્સવી અંકમાં પોતાનો હિસ્સો નોંધાવ્યો છે એમાં આપણા જાણીતા સાક્ષરો શ્રી રમણલાલ દેસાઈ, વિખ્યાત યુજ્જ્વલ સરોધનકાર પ્રા મણુનાથ મજુમદાર, તથા સમાજશાસ્ત્રના અભ્યાસી શ્રી ગદુભાઈ ક્રુના લેખો અપાયા છે આ અંકમાં અપાયેલા લેખોમાં વિષયવૈવિધ્યપણુ ઠીક જળવાયુ છે

લેખસમૃદ્ધિની જેમ ચિત્રશોભનો પણ આપણા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હોઇને વડોદરા સ ગ્રહસ્થાનમાના લાવવાલી ચિત્રો ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે

મુખ્યથી પ્રસિદ્ધ યતા ‘યુગાન્તર’ નો દીપોત્સવી અંક આજના આર્થિક પ્રશ્નોની છછાવટ કરતા લેખો ઠીકઠીક આપી જાય છે, ત્યારે વાર્તા, નાટક અને કાવ્યસાહિત્ય પણ પૂતા પ્રમાણમાં બન્યું છે શ્રી જગન્નાથ દેસાઈની સ પાઠનકળા અંક જોતા સહેજે ઓળખાઈ આવે છે

હવે હું તમને માસિકોનો પરિચય આપુ.

માસિકે ના દીપોત્સવી અંકમાં આગલુ સ્થાન જમાવી જાય એવો ગોઠવણી, અને ઉદા-વમા આકર્ષક અંક “અખંડ આનંદ” નો છે એને ચિત્રોની સજવટની જરૂર નથી લાગી, અને એ સજવટ વિહીન છતાં સાદાઈ કથો અને લેખસમૃદ્ધ એવો લગભગ ખસે. ઉપરાંત ષ્ટક ખ્યામાં દળદાર થયો છે એમાં વિવિધ પ્રકારનું શિષ્ટ, સાહિત્ય અપાકને મનવ્યોગ્ય અને જ્ઞાનપૂર્ણ લેખોનો સંગ્રહ છે. ધાર્મિક લેખો, તેમ જ આર્થિક સામાજિક અને વૈજ્ઞાનિક દષ્ટિ ધરાવતા લેખો પણ જિજ્ઞાસુ વાચકને ગમી જાય તેવા છે

દોઢ રૂપિયની કિંમતમાં આ અંક ઠીક સરતો ગણાય

માસિકે એ પણ વાર્તાઅંકો દીપોત્સવીના ટાકણે જહાર પાડવાનો એક નવો ચીલો રાફે થયો છે, તદનુસાર વાર્તાઅંક તરીકે યુગગતના સાહિત્યકારોનું માનીતું “નવચેતન” અને લાવનગથી પ્રસિદ્ધ યતું દગ માસે માત્ર વાર્તાસાહિત્ય આપતું “કહાની” એ માસિકોએ વાર્તાઅંક પ્રકટ કર્યા છે અને આગા સાહિત્યકૃતિઓ લેખે ગણી રાશાય તેવી યુગરાતી સાહિત્યના શ્રદ્ધહરત નવલનવેશોની વર્તાઓ અપાઈ છે. આ અને અંકો પણ પાઠા પૂઠાના બધાની લેણામ આવે તે એક સરમ વાર્તાચુરતકની ગરજ સારે એવા જરૂર અને

“શારદા” માસિકે અગાઉનાં વર્ષોની જેમ આ વર્ષે “વડોદરા અંક” પ્રકટ કર્યો નથી, પરંતુ વિવિધ સાહિત્યની કૃતિઓથી અંકને સભર કર્યો છે એના લેખકોમાં સાદાર શ્રી રમણલાલ તો ખરા જ, ઉપરાંત અન્ય લેખકોની પણ જુદા જુદા વિષયો, વાર્તાઓ કાઢ્યો, તેમ જ પ્રવાસગણનવિષયક લેખો પણ સંગ્રહાયા છે ઉપરાંત, એક મનોરમ ત્રિગી ચિત્ર પણ

એ અંત આકર્ષણમા ઉમેરો કરે છે

“ જીવન પ્રકાશ ” માસિકના અંકમા એના દર માસના લેખોએ તેમ જ અન્ય લેખોએ પણ હીક સહકાર આપ્યો છે છેવટના ભાગમાં કુમારો માટે ખામ અલગ વિભાગ રાખ્યો છે તે વિભાગ કુમારોને હીક આકર્ષક નીરસો દર માસ કરતાં આ અંકે વધુ પૂરું સંખ્યામાં વધુ વાચન અપાયું છે

શિષ્ટશાહિત્યના માસિકોમાં “ પ્રતિમા ” પણ હમણાં હમણાં હીકહીક વાચન આપતું રહ્યું છે એના દીપોત્સવી અંકમાં નામી લેખકો ભલે ઓછા હશે, પરંતુ ભાવવાહી અને ફેટકું નક્કર ગણી શકાય તેવું સાહિત્ય અપાયું છે તેમાં પણ સ્થળે સ્થળે મુશ્કેલી બોધવચનો અને સૂત્રો તો વાચકે પોતાના નિત્યજીવનમાં ઉતારી લેવા જેવાં છે

“ મનોરંજન ” માસિકે એના નામ પ્રમાણે શુરો દાખવી દીવાળીના વિશેષ જાનક-વિતો-પ્રમોદ આપે તેવા લેખો-વાર્તાઓ-ટુચકાઓ આપી ધડીલર આનંદોદાત્ત આવે તેવું વાચન પીરસ્યું છે અને એની એ હાસ્યભરી પીરસણના પ્રતાપે મારી પાસે ટપાલમાં આવ્યો તેવો જ એ અંક અદસ્ત થઈ ગયો હતો પાછળથી હાથ અવના, એની વિવિધ હાસ્ય-પ્રેરક વાનગી વાગી જવા મારી લલામણુ છે.

શ્રીઓના માસિકોમાં “ ગુણગુન્દરી ” એ પણ દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ દીપોત્સવી અંક પ્રકટ કર્યો છે એના લેખમા સાક્ષી શ્રી રમણલાલ દેસાઈએ એમનાં નવલ-કથાનાં પાત્રોમાં નારીપાત્રોને એમના પોતાના શબ્દોમાં પરિચય આપ્યો છે, ત્યારે મસકવિ શ્રી. મૂળજીભાઈ પી. શાહે સાગર અને સંજીવન મંચીન રૂપક રજૂ કર્યું છે બીજી પાસે લેખકોના પ્રાચીનિક ઠાણો, વાર્તાઓ અને ધાર્મિક લેખોને સમાવેશ કરાયો છે “ નામે આલતા સડાઓનું દુઃખ દિગ્દર્શન કુ. રમાબહેન આશીષજીનો દીપોત્સવી અંક રૂપક

પ્રૌદાનાં માસિકોની સાથે, સાપેક્ષ આપણા સાહિત્યના અમરગર લેખકોના અપાયા છે અંકો પ્રકટ કરી પોતપોતાના અને પ્રે. શ્રી મજીનલ મજીનુદારની વાર્તાઓ વાચકને હીક ગમી તરીકે જોઈએવારે ચિત્રોમાં અરદાર વસ્તુઓની આકર્ષક તરવાર અને અન્ય દિશા અદાકરોના તરી અંકને સચિત્ર બનાવવા અંકે ઉપયોગમાં લેવાઈ છે

વડોદરાના બીજા શિષ્ટ સાપ્તાહિક “ આનંદ ” નો પણ દીપોત્સવી અંક પ્રકટ થયો છે. એમાં શ્રી રામચંદ્રાની રાહનરી હેઠળ શિષ્ટ વાચનનો રસધાળ પીરસાયો છે “ આનંદ ” ના દર અંકે દેખા દેના લેખકોનો સહકાર આ અંકમાં નજરે પડે છે અંકને સચિત્ર બનાવવામાં “ આનંદ ” કાર્યાલયના કટાક્ષચિત્રો આગળ પડતા તરી આવે છે

૧. પ્રમાણે મુજબ અમદાવાદનાં સાપ્તાહિકોની માફક વડોદરાનાં સાપ્તાહિકોએ પણ પોતાના દીપોત્સવીના દીવડાએ પ્રકટાર્થને શુરાર સહિત પ્રગટના ઝગાતામાં પોતાનો પ્રકાશ પાળ્યો છે, એ આનંદની વાત છે

હવે મુંબઈથી પ્રકટ થતા ખેવદશી સાપ્તાહિક “ જયગુજરાત ” નો પરિચય આપું.

“ જયગુજરાત ” એ જે પરંતુ મુખ્યત્વે છે તેના મિહાતિને પ્રતિપાદન કરતા લેખો

ગાંધીજીના સાહિત્ય

ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧-૨-૩ ચાંદાપોળી—ભાગ ૧-૨-૩—લેખક શ્રી વસંત નાયક, મૂલ્ય ૦-૬-૦ દરેકના

૪ કુંવારો—લેખક : ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય ૦-૧૦-૦

૫ લોકગમાયણ—લેખક : શ્રી ધૂમકેતુ, મૂલ્ય રૂ ૧-૮-૦

૬ જીવનપંથ—લેખક : ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

નવજીવન પ્રકાશન મંદિર-અમદાવાદ તરફથી

૭ મહાદેવભાઈની ડાયરી—પુસ્તક ત્રીજું, સપાદક : શ્રી નરહરિભાઈ પરીખ, મૂલ્ય રૂ ૫-૦-૦

૮ સરદાર વલ્લભભાઈનાં ભાષણો—સપાદકો : શ્રી નરહરિ હાપ્પાલાલ પરીખ, ઉત્તમચંદ્ર દીપચંદ્ર શાહ, મૂલ્ય રૂ ૫-૦-૦

એન એમ. ત્રિપાઠી લિ. તરફથી

૯ અલ્પકારિકા—ગ્રંથિકા—શ્રી. નિર્મલા અપ્પલાલ શાહ; મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

આર. આર. શેકની કું. મુબઈ તરફનાં પુસ્તકો

૧૦ રામકલાણી—લેખક : શ્રી મુળવલ્લભ આચાર્ય, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

૧૧ અમે બધાં—લેખક : શ્રી ધનમુખલાલ મહેતા, મૂલ્ય રૂ ૫-૦-૦

૧૨ સધ્યાદીપ—મૂળ લેખક : શ્રી વિ સ ખટ્ટેકર, અનુવાદક : શ્રી ગોપાલ વિદ્યાલસ, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

સસ્તુ સાહિત્ય વ. કાર્યાલય તરફનાં પુસ્તકો

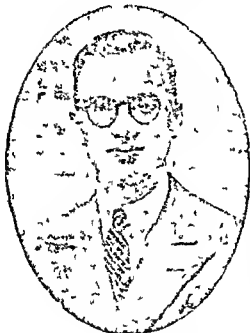
૧૩ ખોળાનો ખુદનાર—લેખક : શ્રી ખીતાબર પટેલ, મૂલ્ય રૂ ૦-૧૦-૦

૧૪ શિવમહિરન' સ્તોત્રમ્—અનુવાદક : શ્રી સાદશ નારણજી બલભાઈ મૂલ્ય ૦-૬-૦
(અનુસંધાન પ્રજ્ઞ ૧૯૬૧)

શ્રી. વાકનીસ સાહેબને વિદાયમાન અને અભિનંદનના સમારંભો

૧-પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. તરફથી

વડોદરાના પુસ્તકાલય ખાતાના વ્યવસ્થાપક શ્રી. વાકનીસ સાહેબની મુનમુન પ્રાંતના

શ્રી વાકનીસ સાહેબ

પુસ્તકાલય ખાતાના વ્યવસ્થાપક તરીકે નિમણૂક થતા તેઓશ્રીને વિદાયમાન તથા અભિનંદન આપવાનો એક સમારંભ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ ના કાર્યાલયમાં શ્રી મંગળભાઈ શ પટેલના પ્રમુખપદે ગઈ તા પાંચમીના રોજ યોજાયો હતો. આ સમારંભમાં શ્રી સુનીલાઈ શાહ, શ્રી. વામનરાવ આપાજી નિકેતે, મંડળના ડિરેક્ટરો તેમ જ સ્ટાફના સભ્યો ઉપરાંત સહકારી ખાતા ધિકારી શ્રી હનુભાઈ પટેલ, આડિટર શ્રી. પડયા, વડોદરા (રાજ્ય) પુસ્તકાલય મંડળના પ્રમુખ શ્રી મોતીલાલ હો દેસાઈ, મત્રો શ્રી ચિમનભાઈ હ અમી, સદમત્રી શ્રી ચોકસી, તેમ જ (રાજ્ય) પુસ્તકાલય પ્રચારક શ્રી વલ્લભભાઈ અને પુસ્તકાલય ખાતાના મંદનીસ વ્યવસ્થાપક શ્રી ઉમેદભાઈ અને ત્યાંના સ્ટાફના સભ્યો હાજર હતા

શ્રી ચિમનભાઈ હ. અમીને

પ્રારંભમાં શ્રી ચિમનભાઈ હ અમીને જણાવ્યું હતું કે, આજનો આ સમારંભ દિલગીરી અને આનંદના મિશ્ર વાતાવરણમાં યોજાયો છે દિલગીરી એટલા માટે કે, આપણી સાથે થયું

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૫૮૫)

એ ડબલગીર પહેરેગીનો ઉપયોગ કરતા રહી એની સાથે વગર કંટાળે મેંત્રો સાધતા અને સતત કામગીરી અને હનુભાઈ પટેલ આનંદથી વાનો ઠરતા, સીંચા સાદા શ્રી દેવગભાઈને જોતા-મળતા એમ જ લાગતું કે આ તે વડાપ્રધાન છે કે સ્વરાજ્ય મંડળના સભ્યો છે ?

પૂજ્ય શ્રી ભક્તિઆ સાથે પ્રાત કાલે રાષ્ટ્રીય ચાળાની પ્રાર્થનામાં જઈ ત્યાંની અનેક રાષ્ટ્રીય પ્રશ્નતોએ જોઈ શ્રી નારણનાથ ગાંધીની મુલાકાત લઈ શ્રી. વલ્લભ કન્યા વિદ્યાલય અને વિકાસગૃહ જોઈ વિદાય લીધી

૧૯૪૯] શ્રી. વાકનીસ સા. ને વિદાયમાન અને અભિનંદનના સમારંભો [૨૬૫

૫૧ સુધી શ્રી વાકનીસ સાહેબે કામ કર્યું છે તેમને આપણે વિદાય આપવાની છે, જ્યારે આનંદ એટલા માટે અનુભવીએ છીએ કે, આપણામાના એઓશ્રી એક વિશાળ અને વિસ્તૃત કાર્યક્ષેત્રમાં પ્રવેશે છે

વડોદરામાં ૧૫.૫૬ અને વિસ્તૃત મનેવી આ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને હવે મુંબઈ પ્રાંતના વિશાળ પ્રદેશમાં વિસ્તારવા માટે એને લાગે અકિતને યોગ્ય સ્થાન અપાયુ છે તે માટે અભિનંદન

અહીં હું એક સ્વાર્થ રી વાગ જણાવીશ, અસાર સુધી એમ થયું કે, વડોદરાનું મુંબઈ સાથે વિલીનીકરણ થતાં આવી મરિકાગિક પ્રવૃત્તિઓનું શું થશે ? અને વિલીનીકરણ પાછી લાઓ વખત વીતતાં વિભાસજ થતી કે હજી આ પ્રવૃત્તિ માટે સહાર શિયિન કેમ છે ?

આથી અમારા કેટલાક મુજબીઓએ, અત્યારસુધી મુંબઈના કુરુદરપદે દતા તે શ્રી કર્વેને મળવા જણાવેલું પરંતુ એ અનુભવ મુદરથને આપણી આ પ્રવૃત્તિથી સંપૂર્ણ વાકફ તી રીતે કરીશું તે એક મુજબજ હતી પણ હવે તો “ મોસાળમાં જમણ અને મા પીરસનાર ” જેવો સયોગ આપણને મળ્યો છે હવે વડોદરાએ ઉઠેરી આ ભાવનાને વિકસાવવાનો પ્રયત્ન આવ્યો છે. હવે તમારા-અમારા સહકારથી આ પ્રવૃત્તિને મુંબઈ પ્રાંત-ભગ્માં વિસ્તારવા-વિકાસવાનું સગ થશે

૨ મોતીભાઈ સાહેબે કખાવેલી ધૂણીમાંથી જે ચીનગારી પ્રકરેલી તેને જીવતી મખવા શ્રી વાકનીસ સાહેબ પ્રપત્ત કરશે એ આશા અસ્યને નથી

આગળ ચાહતાં તેમણે પુસ્તકાલય સહાઈ સહકારી મહાજ એ વેગારી સ સ્થા નથી, પણ પુસ્તકાલયોની નિસ્વાર્થભાવે સેવા કરનારી એક અ નેડ અસ્થા છે એમ જમુતી, આ આ સ સ્થાનો આખા મુંબઈ પ્રાંત માટે ઉપયોગ કરી તેનો મુંબઈ પ્રાંતભરનાં પુસ્તકાલયોને લાભ મળે તેમ કગવા વિનંતિ કરી હતી

શ્રી. જગનભાઈ પટેલ

જા મહકારી ખાતાના ડેપુટી મજિસ્ટ્રાટ શ્રી જગનભાઈએ શ્રી વાકનીસ સાહેબ સાથેના પોતાના પરિચયનો ઉદ્દેશ્ય કરી તેઓશ્રીની કામ કરવાની સરળ પદ્ધતિ, નિખાલસ સ્વભાવ અને સખજનતા ની પ્રથ સા કરી તેઓશ્રીને મુંબઈ ઈલાકાના મહોળા ક્ષેત્રમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને સહકાળના ધોરણે આ મહકાનો લાભ આપવા જણાયું હતું અને મુંબઈ સરમાળના મત્રી શ્રી ગજા વડોદરા ની મુલાકાતે આવેલા ત્યારે આ મહકાની કામગીરી જોઈ આ મંરથા દિલ્લરમાં અનેડ હોવાનો અભિલાષ વ્યકત કર્યો હતો અને તેમણે જણાયું હતું કે, આવી સંસ્થાનો સગારે ઉપયોગ કરવો જોઈએ કાલુ કે જિલ્લે જિલ્લે જુદા જુદા મહકા નમાં કરવાને મ વે આ કેન્દ્રન મહકાનો પુસ્તકાલયો લામ લે તો ઘણું કાપડી થાય એમ જણાયું હતું

શ્રી ચુનીલાલ ગાહ

૧
જા મહકાના અખક્ષ શ્રી ચુનીભાઈ સાહે જણાયું હતું કે, લાઈ વકનીપ મુંબઈ

પ્રાંતના પુસ્તકાલય ખાતાના વડા તરીકે નિમાયા જાણી મને આનંદ થયો છે. મનર થયું ત્યાગથી ઘણા વિષયોની વાતો થાય છે મારા બપોરનો બધો વખત આવી ચર્ચા પાછળ આપવો પડે છે આવી એક ચર્ચા દરમિયાન એક સવાલના જવાબમાં મેં જણાવેલું કે, અગાઉ એવી માન્યતા હતી કે, વડોદરાના અમલદારો મુબઈ સરકારની સેવાઓમાં બધા ગેમતા ધર્મ સ્વચ્છ નહિ પરંતુ આપણે ત્યાં જે સામાન્ય અમલદાર ગણાતા હતા તેઓ પણ આજે તો મુબઈ સરકારની સેવાઓમાં કંપેક્ટરના હોદ્દા કુશળતાપૂર્વક સભાળી રહ્યા છે આ પરથી આપણે જાણી શકીએ કે મુબઈ સરકારે આપણા અમલદારોની કદર કરી છે, અને એ અમલદારોએ એ કદરને શોભાવી પણ છે અત્યારે મુબઈ સરકારમાં કામ કરતા અમલદારોમાં શ્રી. વાકનીસથી એક વધુ ઉમેરો થાય છે અને જિતાએલી પ્રજા તરીકેની લઘુતાનો આપણામાં જે એક ભ્રમ પેસી ગયો હતો તે હવેથી દૂર થઈ જશે. શ્રી વાકનીસને તેઓશ્રી મુબઈ સરકારના પુસ્તકાલય ખાતાનું સુમાન સભાળવા જતાં અભિનંદન આપુ છું, અને શુભેચ્છા વ્યક્ત કરુ છું કે, શ્રી વાકનીસની કેબરેજ હેઠળ મુબઈ પ્રાંતમાં ગામડે ગામડે આ પ્રવૃત્તિ પથરાય.

પ્રમુખસ્થાનેથી શ્રી. મગનભાઈ શ. પટેલ

બાદ પ્રમુખસ્થાનેથી શ્રી મગનભાઈ શં પટેલે જણાવ્યું હતું કે, વડોદરામાં ૨૧ સર સયાજીરાવ અને ૨૧ શ્રી મોતીભાઈ અમીનની ધનયથી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ ગામડે ગામડે પ્રસરી છે મુબઈ પ્રાંત જે આગળ પડતો હોવાનો ઘણો કદર છે ત્યાં આ પ્રવૃત્તિ હજી ૨૫ ટકા પણ પ્રસરી નથી અને તેમાં પણ પુસ્તકાલય સ. સહકારી મંડળ અને વ. રા. પુ. મંડળના સહકારથી આ પ્રવૃત્તિને જે ફાયદો થયો છે તે અત્યેક છે આપણી ધણી સાંસ્કારિક પ્રવૃત્તિઓ માટે હાથ મુકેલી જણાય છે, પણ તે સૌ યોગ્ય વખતમાં યાજે પડી જશે બાદ વડોદરા શાખાના અમલદારોની કાર્યકુશળતાને તેઓશ્રીએ દર્શતાપૂર્વકની હોવાનું જણાવ્યું હતું.

શ્રી. વાકનીસ

અભિનંદનોનો જવાબ વાળતાં શ્રી વાકનીસ સાહેબે જણાવ્યું કે, આજના આ મેળા-વડામાં હાર્દ સાથે સહાય પણ થાય છે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને અગે તેર વર્ષ પહેલાં મને સમાજ-સેવા કરવાની એક તક મળી આ પ્રવૃત્તિ દ્વારા કામ કરવું તે સમાજસેવાનાં ઘણાં અંગો પૈકીનું એક અંગ છે ૨૧ સર સયાજીરાવ મહાગાન્યએ મને દેશપ દેશની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો અભ્યાસ નિરીક્ષણ કરવા મોકલ્યો. ત્યાં પુસ્તકાલયો સમાજસેવાની અગ્રમુખ સરચાએ તરીકે લેખાય છે મારા એ દેશપરજગતના નિરીક્ષણમાં મેં જોયું છે કે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ જેવી પુસ્તકાલયોની નિ.સ્વાર્થભાવે સેવા કરતી સરચા ત્યાં એકેય નથી ત્યાં પુસ્તકાલયોને સહાયક એવી સરચાઓ છે, પરંતુ તે વ્યાપારી પદ્ધતિએ ચાલે છે એટલે એ સરખામણીમાં કહી શકું કે આ સરચા દુનિયામાં અત્યેક છે અમેરિકાની H W Watson કંપની છે, પણ તે વ્યાપારી સરચા છે અને તે પુસ્તકાલયોના વિકાસમાં કીક કીક સહાયક છે, ત્યારે હવેની Book Club જેવી સોસાયટીઓ પુસ્તકાલયોને તાંત્રિક વ્યવસ્થા અગે નહિ પણ સમાજસેવામાં સાદું કામ કરે છે વાચનપ્રચારનું કામ કરતી નેશનલ બુક ડાઉન્ટિસલ વાચનપ્રચારનું કામ કરે છે, પણ વ્યવહાર સંચાનનમાં ઉપયોગી નીવડે તેવી સરચા ત્યાં માગ જોવામાં આવી નથી એટલે પુ. મ. સ. મંડળ એ દુનિયાભરમાં અત્યેક સરચા છે.

મુ મધ પ્રાંતમા પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વિસ્તાર-વિકાસ કરવા માટે આ સંસ્થાનો ઉપયોગ કર્યા વિના છૂટકો નથી. અને મડળને પણ હવે વધુ કાર્યક્ષેત્ર નળવાનું છે આવી એક કેન્દ્રબૃત્ત સંસ્થાનું અસ્તિત્વ હોય ત્યારે ખીજી નવી સંસ્થા ઉભી કરવાનું કશું કાગ્ય નથી. મડળના કામને માટે કરી લગામચુની જરૂર નથી બિલક, સૌ પુસ્તકાલયો તમારી પાસે આવશે

છેલ્લો મડળના મત્રી શ્રી વાઢજીભાઈ ના. અમીને એ આમ ત્રિતોનો પધારવા બદલ આભાર માન્યો હતો અને દ્વિપાનને અ તે મેળાવડો વિસર્જન થયો હતો

૨ વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી

ઉપયુક્ત સમારંભ તા ૮-૧૧-૪૯ ના રોજ સાંજના પાંચ વાગે સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરીના રેકર્ડ્સ હોલમા શ્રી મેનીલાલ ડો દેસાઈના પ્રમુખપદે યોજાયો હતો, તે પ્રસંગે વ રા પુ મડળના મત્રી શ્રી ચિમનભાઈ હ અમીન, વડોદરા જિલ્લા કેબ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ શ્રી મગનભાઈ શ પટેલ, પુ સ સ મડળ લિ ના મત્રી શ્રી. વાઢજીભાઈ ના અમીન, તથા કા વા સભ્ય શ્રી ચિમનભાઈ મૂ અમીન અને સ્ટાફના સભ્યો તેમ જ પુસ્તકાલય ખાતાના સ્ટાફના સભ્યોએ હાજરી આપી હતી.

સમારંભનો પ્રારંભ કરતા શ્રી ચોકરીએ આ સભારંભ યોજવાનું પ્રયોજન બ્યક્ત કરી વડોદરાના પુસ્તકાલય ખાતાના વડા મુબ્બ પ્રાંતના વિચાળ ક્ષેત્રના વડા તરીકે જતા હોઇ તેમને અભિનંદન અને શુભેચ્છા ઇત્યાદિ બાદ તેમણે આ પ્રસંગે શુભેચ્છાદર્શક આવેલા સદેશઓ વાંચી સભાભાષા હતા, જેમા વસોધો વ રા પુ. મડળના મત્રી શ્રી રામભાઈ કા પટેલ, વાચો-ડિવાયો શ્રી મણિલાલ મં કાશીવાળા, તેમ જ મહેસાણાધો શ્રી નાનજીભાઈ જેઠીદાસના મુખ્ય હતા

શ્રી. ચિમનભાઈ હ. અમીન

ત્યારમા શ્રી ચિમનભાઈ હ અમીને વિવેચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે, શ્રી વાઢનીસ આ આવા ઉચ્ચ પદે જઈ છે તેથી આપણને આનંદ થાય છે આજસુધીમા આ પ્રવૃત્તિને આપણે સ થે રડીને આગળ ધપાવવા માટે કેટની ધગશ હતી તેના આપણને દર્શન થતા છે તેઓ વખતો-વખત રાજ્ય, પ્રાંત અને તાલુકાની રિપોર્ટમાં હાજરો આપતા, પ્રે લુઅમક સચનો પણ કરતા એ પ્રેરણા આપણાધી જુગાપ તેપ નર્થી વડોદરાનું વિલીનીકરણ થયા પછી અને આ પ્રવૃત્તિના ભાવિ રિપે અનેક વાનો કરના ત્યારે અમને કફપના પણ નહોતી કે તેઓજ આ પ્રવૃત્તિના વડા થવાના છે અમારી વાતચીતો દરમિયાન વડોદરામાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું ચુજરાત માટેનું કેન્દ્ર થાય તે માટે આદેશન બિજુ કરવા કહેતા સૌ મ્દ પુસ્તકાલય પરિપક સમેતન મળ્યું ત્યારે ત્યાં જવા માટે તેમણે મને આમ્રહ કહેને અને જણાવેલું કે જ્યાં જ્યાં આ પ્રવૃત્તિ ચાલતી હોય ત્યાં ત્યાં આપણે અરસ્ય જવું જોઈ મે એ માટે પ્રદેશના ત્રિભ ગનો અંતરાય ગણ્યો ન જોઈએ અને જે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ચુજરાત, કાઠિયાવાડ કચ્છમાં પ્રસંગવવાની કફપના કરેતી તે હવે મુતિમત્ત થવાનો યોગ આવ્યો છે આપણે આશા રાખીએ શ્રી. વાઢનીસ આ એને ખીલવવા પ્રયત્ન કરેને અને આપણા સાથીદાર બનશે.

શ્રી. મગનભાઈ શ. પટેલ

ત્યારબાદ શ્રી મયનભાઈ ચૌ પગે જણાવ્યું કે, શ્રી વાકનીશ પામેથી આપણે આદ્ય દરતા જે પ્રવૃત્તિ આપણે ગાળીપોલી ઉઠેરી છે તેને વધુ વિકસાવવા પ્રયત્ન કરીએ. રૂ. સર સયાગ્રાવે આ પ્રવૃત્તિને અહીં શાળા તરફથી એ આપણે ત્યાં ફાલોફૂલી છે. હવે એને ગુજરાત, આખા મુઘલ પ્રદેશમાં જ નહિ પણ હિંદુસ્તાનના પ્રચરે એમ ધમ્મીએ હીએ વડોદરા આનંદર હરકોષને આ પ્રવૃત્તિ મત્રમુગ્ધ કરે છે અને એજ જગત દરેક આ પ્રવૃત્તિ પોતાને ત્યાં ખીનતાની પ્રેરણા લઈને જાય છે. હવે એના ઝરણા એકલા વડોદરાને બંને હિંદુસ્તાનમાં વ્યાપક અને તેમ જગુ જોઈએ. મુ મધના મત્રીમંડળે તો એને ખીનતાના માંડી જ છે આપણે ધમ્મીએ મુર્ખની પ્રવૃત્તિમાં જોય આવી અને રૂ. મદારાજી તેમ જ રૂ. શ્રી મોનીભાઈના ધમ્મી બર અને વડોદરાના અમલદારોએ મુ મધ સગકારમાં જઈને ભાત પાડી છે અને એ ભાગમાં હવે શ્રી વાકનીશ ત્યાં જઈને રૂ. પૂજી એને દેદીખાન કરશે એવી આશા રાખુ છું.

શ્રી. ઉમેદલાઈ પટેલ

બાદ પુસ્તકાલય ખાતાના સભ્યો તરફથી શ્રી. ઉમેદભાઈ પગે અમલદાર તરીકે શ્રી વાકનીશની કામ લેવાની રીતિની જણાવના કહ્યું કે, અમારા પદર વર્ષના પરિચયમાં મને એમના પ્રત્યે વડિલસાવના રહી છે તેઓએ આજુ બોલીને કામ કરવાની સૌને તાલીમ આપી અને સદ્ભાવ ઉત્પન્ન કર્યો છે એમની અમારા પ્રત્યે જે ભાવના હતી તે તેઓ આતુ રાખશે એવી અમારી આશા છે.

મહાકારી પદ્ધતિનો અમલ

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અંગેની તેમની વહીવટી દૃષ્ટિએ ઉદ્દેશ્ય કરતાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે, વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયોમાં મહાકારી પદ્ધતિને કામગાજની પદ્ધતિનું તેમોત્રીનું સ્થાન ઉત્તમ હતું અને તે પ્રમાણે કરના ગ્રામપુસ્તકાલયો પગરપર પુસ્તકોની આપ-ને કરતા કોષ પુસ્તક કોષ પુસ્તકાલયમાં ન હોય તો તે તેને ખીજ પુસ્તકાલયમાંથી મળતું તેમો વ્યક્તિત્વને ભૂલી સર્જાના વિકાસમાં માને છે ઉપરાંત, દરેક પુસ્તકાલયમાં વાચકમંડળોની યોજના થવા પર તેમણે ભાગ મૂક્યો હતો. ઝેરને શ્રી. વાકનીશ, મુ મધ પ્રાંતની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના આવ-પ્રણેના થાય એમ ધમ્મી હતું.

ત્યારબાદ શ્રી હરિદ્રપ્રસાદ બટ તેમજ શ્રી દેસાઈએ પ્રાશ્નનિક પ્રવચનો કર્યા હતાં.

અંતે પમુખશ્રીએ જણાવ્યું શ્રી વાકનાશની કાર્વંદસ્તાના માટે ધણ કહેવાય છે એ તો એમની ફરજ હતી, અને તે તેમણે બજાવી. પગતુ દુ તો એમનામાં રહેલા ફરજ ઉપરાંતના ગુણો માટે એમને અભિનંદન આપુ છું. અને તે એમના સદ્ગુણો સૌજન્ય, માનતા, અનુભવ, સરકાર આ બધા ગુણો છે.

શ્રી. વાકનીશનો પ્રવૃત્ત

બાદ શ્રી વાકનીશે જવાબ વાગતાં જણાવ્યું કે, આજે મનુષ્યશક્તિ દુહરી લી છે. તેમાં મનુષ્યશક્તિ પગિરિયતિ પર વિજય મેળવે છે છતાં ૨-૩ વર્ષમાં પગિરિયતિએ મને રચાનાન્તર કરાવ્યું છે. પગતુ જે કંઈ થાય છે તે પ્રભુપ્રેરણાથી થતુ હોઈને જે થાય છે તે સુખ થશે. મારી પુસ્તકાલય ખાતાનો સેવાનાં ૧૨-૧૩ વર્ષ દરમિયાન કરેલી સેવા ૧૯૫-૭૧નાં અંતે તેનું બહુમુલ્ય આંકણ છે, તે આપના મનનું આંદાજ અને મોટાઈ છે.

બીક અરથાને છે

વિનીતીકરણ પહેલા વડોદરા આ પ્રતિમા દિવસમાં અગ્રેસર રહ્યું. ત્યાર બાદ એ કોષ ઝીનવી લેશે એવી બીક આપનામાં પેના થયેલી લાગે છે, પણ તે અરથાને છે મુખ્ય સંગ્રહના પુસ્તકાલયપ્રતિ અંગે જે નીતિ બહેર દર્શાવે છે તદ્દનુસાર અમદાવાદ ખાતે કેન્દ્રીય પુસ્તકાલય રચનામાં ગયું છે, અને તે મુખ્ય સંગ્રહની માન્યતા ધરાવે છે જ્યાં વડોદરાની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને આંચ નહિ આવે એમ માનું છું આજે તો લોકભોગ્ય પુસ્તકાલયોની જરૂર છે આપણે આમ પુસ્તકાલયો દ્વારા લોકભોગ્ય પુસ્તકો વ્યાપકતાએ વડોદરાનું પુસ્તકાલય પ્રાથમિક બને નહિ હોય જ્યાં તેનું ગોઠવણ થવાનું નથી. કદાચ કંઈ નહિ થાય તો પણ ૪૦ વર્ષ સુધી જે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ફલાઈ છે, જેમણે તેમાં સક્રિય ભાગ લીધો છે, સ્ત જેમણે મોતીભાષ સાહેબ જેવા પાસેથી સમાજસેવાની ગ્રેગ્રા મેળવી છે તેઓ તેમના જેટલી જ સમાજસેવાની ધમગ રાખશે તો વડોદરા માટે મદદને કોષ સ્થાન નથી

હેને શ્રી વજ્રલભાઈ મૂ પટેલે આમંત્રિત સૌને પધારવા નિદવ આહાર માન્યો હતો અને આહ-મેવાને ઈન્સાફ આપી સૌ છૂટા પડ્યા હતા

- પ્રયેકની સાથે મિત્રભાવે વર્તો
- બીજા સાથે જુઓ ત્યારે સ્મિત સાથે જુઓ, ને હસતા રહો.
- ઝાળખાણ કે સળ પ હોય ત્યારે હમેશા ઉત્સાહથી મળો
- કરા અપેક્ષા રાખ્યા વિના અન્યને ઉપયોગી થવાનું વિચારો
- અન્યમાં સારું શું છે તે જાણી લો, નક મુ યાત્રી નાખો.
- પ્રત્યેકને પોતાનું મહત્વ સમજાય એવું કહી કરો.
- સામાન્ય જીવનમાં પણ પ્રેમથી રસ લેતાં થીઓ
- મારી વાતોને સુદર રીતે મૂકો, ગસથી મૂકો ને ચાર શું છે તે જાણો
- બીજા સાથે સહાકારથી રહેતા થીઓ
- જગતમાં બધાજ સાથે એકસરખા પ્રેમથી રહી શકો એ માટે પ્રયત્ન કરો વિશ્વપ્રેમ એ અસૌકીક ઝીજ છે

(' પ્રતિમા ')

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૬૩ નું)

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

૧૫ ડૉ રાજેન્દ્રપ્રભાદ—લેખક શ્રી અરેતાવ તારાજીભાઈ, મુખ્ય, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦૦

ગાંધીમાર્ગ—લેખક શ્રી. પુરાતન જીવ, પ્રકાશક. બાનગોવિંદ કુમેરદાસ મહેતા, અમદાવાદ મૂલ્ય ૦-૮-૦૦

૧૬ અવતરણ—લેખક. શ્રી જયંતિ દલાલ, પ્રાસિદ્યાન ભારતી સાહિત્ય સંઘ, ગાંધીશિક, અમદાવાદ. મૂલ્ય રૂ ૧૦-૦-૦૦

૧૭ બાપુજી—લેખક, અને પ્રકાશક શ્રી કાલીગમ ભાઈચકર, (પ્રેમી), દીકવા ગેટ પાસે, અમદાવાદ મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦૦

૧૮ અમૃતલાલ લાલજી ઝોઝા—લેખક પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦૦

પુસ્તકાલયનોંધ

લોકમદદ મોકલો.

આ અ કર્મા અન્યત્ર પુ સ. સ. મહાત્મા સભાસદ તેમ જ બીનસભાસદ સૌ પુસ્તકાલયો બેંગલોરમાં આપવામાં આવી છે તે વાંચી જાણે, અને તમારા પુસ્તકાલયનાં પત્રો-માસિકો જન્યુઆરીથી ચાલુ કરાવવા ઇચ્છતા હો તો તમે એકત્ર કરેલી મદદ પુ સ. સ. મહાત્મા મોકલી આપો.

દીપોત્સવી પર્વ ઉત્સવ

જયુગામ (હાટાઉદેપુર)ના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયનું દીપોત્સવી પર્વ સંમેલન ગઈ તા. ૨૬ મીના રાત ઉજવાયું હતું આ પ્રસંગે મુખ્ય સરકારના મુદ્દપ્રધાન શ્રી મોરારજી ભાઈએ સંદેશો પાઠવી જણાવ્યું હતું કે, " હાટાઉદેપુર પ્રદેશમાં આવી પ્રવૃત્તિ આદરી આખા પ્રદેશમાં ફેળવણી અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ માટે કાર્યકરોએ કામે લાગી જવું જોઈએ. અને વસ્તીના મોટા ભાગની અભણતા ટાળવા માટે પ્રયત્નો આદરવા જોઈએ " આ ઉપરાંત વડોદરાથી શ્રી ચિમનભાઈ અમીન, શ્રી પ્રભુદાસ પટેલ, તેમ જ કાલોત, અમદાવાદ વગેરે રથજોડેથી પણ શુભેચ્છાદર્શક મંદેશોઓ મળ્યા હતા.

આ પર્વ પ્રસંગે પુસ્તકાલય માટે મહાન ફંડ ઉધગવતાં લગભગ ૧૫ હજાર જેટલો ફાળો નોંધાયો હતો. અને સરકાર પાસેથી ૭૦૦૦ ની માગણી કરવા કરાવાયું હતું ઉપરાંત મનોજન કાર્યક્રમ પણ યોજાયો હતો, જેમાં દારૂનિષેધ અંગે નાટ્યપ્રયોગો તથા બાળાઓના ગરબાઓનો સુદર કાર્યક્રમ હતો.

પુસ્તકાલયોને મદદ

સા. પુ. જયુગામ (હાટાઉદેપુર) ને રૂ. ૧૧૧૫ શ્રી હીરુભાઈ હરિભાઈ ચાવડા, ૧૧૧૫ શ્રી બીખાભાઈ ગરુડદાસ યાદ, ૧૦૦૫ સુનીલાલ મનસુખભાઈ પરીખ, ૧૦૦૫ શ્રી મગનલાલ પીતાબરદાસ યાદ, ૧૦૦૫ શ્રી સુનીલાલ મનસુખ દેસાઈ, ૧૦૦૫ શ્રી જેઠાલાલ બાપુભાઈ પરીખ, ૧૦૦૫ શ્રી જયુગામ પ્રગતિ પત્ર, ૫૦૫ દેસાઈ મગનનાથ મનસુખભાઈ, ૫૦૫ દેસાઈ મોહનલાલ મનસુખભાઈ, ૫૦૫ જનલાલ દેવલાલ ડ. બાઈ ગિરિમ, ૫૦૫ પરી મોહનલાલ જનલાલ, ૨૦૫ ડૉ. જેઠાલાલ પરીખ, ૧૦૫ શ્રી નટવરલાલ પરીખ

બહેરાત વાચી ? -ચિદ્વાયનની ૨૮ મી પરીક્ષા માટેની બહેરાત આશ્રમબર અ કર્મા પ્રસિદ્ધ થઈ છે તે વાંચી લખને તેને માટેની ઉમેદવારી ઝટપટ નોંધાવી સેવાની ઇચ્છા ઉમેદવારોને ભલામણ કરવામાં આવે છે

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગારદાર પ્રાંત પ્રચારક શ્રી હનનખાં મથુભાઈ પટેલ માહે ઑક્ટોબરની ચેના રથજોનો મુલાકાત લખને ત્યાંની પુસ્તકાલય વા ચિનાલય મંથાએની તપાસણી તથા દેતરી તેમ જ પુસ્તક ગોઠવણીની અવરચ્યા દૂર ક વાની કામગીરી કરી છે વર્ગીકરણ તથા વાચન-પ્રયા ની કામગીરી પણ બજવી છે—

પેટલાદ મહાલના (૧) માણજ, (૨) મેખરી, (૩) સુદગ, (૪) માનપુરા, (૫) ગમોદરી, (૬) સાસેદ, (૭) હરેરજ (૮) અણસોલ, (૯) કેઠાવી, (૧૦) રૂણ, (૧૧) પસોલ, (૧૨) બાલોટા, (૧૩) ગામ, (૧૪) દતાલી અને વરેદરા મહાલનું (૧૪) આખેડ ઉપરાંત આખેડ ગામે હરાયેલી વડોદરા મહાલની ચોળી પુસ્તકાલય પરિષદ અંગેની ખાન કામગીરી કરી હતી એક દર કામગીરી દિન ૧૯ રૂપ વાચરા આવ્યા ૮૦

દહેગામ મહાલ માનક પ્રચારક રા ચપકલાલ ભ. રાવલ-માહે સપ્ટે-બરમા—(૧) મગોડી (૨) પર્ગતિયા (૩) ચિસોડા

દહેગામ મહાલ માનક પ્રચારક રા. પ્રહલાદરાય અ. વ્યાસ—માહે—ઑગસ્ટ-સપ્ટેબરમાં—(૧) ધારીસણા (૨) જળિયાનો મઠ (૩) વાસણાચોધરી (૪) હાલીસા (૫) ચિયોડ

ઉપગત (૧) નાના જલુદા (૨) વાસણાચોધરી (૩) ખીલરણા (૪) ધારીસણા (૫) આતમપુગ ગામેએ ગ્રામસુધાર સપ્તાહ બિજવણી દરમ્યાન પુ. પ્રગતિ અંગે પ્રચારકાર્ય કર્યું હતું અને (૬) એખલાપગી ગામે વાચનાલય ઉદ્ઘાટના સારું મામયોક પાસેથી રૂ ૧૦) ભેગા કરાવી અમદાવાદ જિલ્લા રૂઢ બોડની મોજના મુજબનું વાચનાલય યર કરાવવાની તજવીજ કરી હતી.

તપાસણી દરમ્યાન પ્રયાગ લાઇએ જે આખીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે સુચના સમગ્રૂત આપી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા તે દરેકનો યોગ્ય અમલ તાકીદે કરી નાખવા જે તે સંસ્થાના મત્રી લાઇએને લલામણ કરવામાં આવે છે.

ના. ન. ચોડની
સહમત્રી

ગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારી સભા

ગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળની કારોબારી સભા તા. ૨૩-૧૦-૪૯ ના રોજ અમદાવાદમાં સેક્રેટરીશીપ બિલ્ડિંગ ખાતે પુસ્તકાલયમાં શ્રી વિદ્યાબહેન નીલકંઠના પ્રમુખપદે મળી હતી, જેમાં વડી ધાગસભાના પ્રમુખ શ્રી માવલદર, ડૉ. હરિપ્રસાદ દેસાઈ, શ્રી ઇન્દુબહેન ગેક, વડોદરા પ્રાંત પુ. મંડળના સભ્ય શ્રી. જયવતીબહેન દેસાઈ, અને બીજા કારોબારી સભ્યો ઉપરાંત વડોદરાથી પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ અધિકારી શ્રી ઉમેદભાઈ પટેલ વડોદરા રાજ્ય પુ. મંડળના મત્રી શ્રી ચીમનભાઈ હ. અમીન તથા વડોદરા જિલ્લા પુ. મંડળના ઉપપ્રમુખ શ્રી મણિલાલ ઠાણીયાજીએ પણ હાજરી આપી હતી.

અગત્યના મત્રી શ્રી કિલ્કભાઈ દેસાઈએ વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી વડોદરામાં મહાગુજરાત પુસ્તકાલય પરિષદ ભરવા બાબતનો આવેલો ઠરાવ અને પત્ર રજુ કર્યો હતો, તેમજ ત્રીજી ગુજરાત પુસ્તકાલય પરિષદ ભરવા બાબતની વિચારણા પણ રજુ થઈ હતી.

જે પછી ચોથા ચર્ચા વારાઘાટ થતાં, વડોદરાના પ્રતિનિધિઓએ વિવિધ થયેલા વડોદરા રાજ્યના ત્રણ હજાર ગામોમાં ૧૫૦૦ પુસ્તકાલયોની વિકસેલી પ્રવૃત્તિ રજુ કરી સાથે ઠાઠિયાવાડમાં પણ બહોળો પ્રચાર કરવાની વિચારણા જણાવી. સમસ્ત, ગુજરાત ઠાઠિયાવાડને આવરી લેતા પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું એક મધ્યસ્થ મંડળ સ્થાપવાની ભલામણ કરતાં એ સર્વાનુમતે સ્વીકારાય હતી.

સંયુક્ત સમિતિ

જે પછી હાલ તુરતમાં કેંઈ પરિષદ નહિ ભરતાં, ગુજરાત પુસ્તકાલય મંડળ, વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ, તથા સૌરાષ્ટ્ર પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના પાંચ પાંચ કમિટીમાં મળી પદર સભ્યોની એક સમિતિ નોમવા અને તે સમિતિ આવતા માસમાં બોલાવી, સમસ્ત ગુજરાતની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ કંઈ રીતે ખાલતી સકાશ તે વિચારી, એ પ્રમાણેનું બંધારણ તૈયાર કરવા અને તે પછી સૌરાષ્ટ્ર સાથેના સમગ્ર ગુજરાતનો એક પરિષદ બોલાવવા નક્કી થયું હતું.

ચી હ. અમીન

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ.

જાહેરાત નં. ૧

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ દ્વારા પત્રો માસિકોનાં લગતજમ ભગનાર મો પુસ્તકાલયોને આપી જણાવવામાં આવેલ છે કે, “ પુસ્તકાલય ” મસિકના ગયા માસના અર્કમાં પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ બ્યવસ્થાપકની છપાયેલી સૂચના પરથી જણાય છે કે, વડોદરા રાજ્યનાં મુખ્ય પ્રાંત સાથે બેંડાયેલા પ્રદેશના પુસ્તકાલયોના જાળેટો અંગેના નિર્ણય મુબર્ક સરકારની વિચારણા હેઠળ હોઈને હજી તેને લગતો કંઈ નિર્ણય લેવાયો નથી અને કદાચ વધુ વખત પણ લાગે.

આ મંત્રેગોમાં, જે પુસ્તકાલયોએ પોતાની સોઠમદદ એકત્ર કરી હોય તેઓએ સોઠમદદની રકમ, પોતાને જોઈતા વર્તમાનપત્રો તથા માસિકોની યાદો સહિત પુ. સ. સ. મંડળમાં મોકલી આપવી, જેથી તેમનાં પત્રો-માસિકો જન-પ્રજાની આજુ કરવા મંડળ તરફથી પ્રબળ થશે.

વડોદરા

તા. ૧૧-૧૧-૪૯

વા. ના. અમીન

મત્રી

સામયિક ઘોઠન

જીવનનું જીવન

મારા ચિત્તની પ્રસન્નતા, હું સે કડો અને લાખો દમને માટે પણ વેચવાનું ન ઈચ્છું, તેમ જ માગ અતરાત્રાએ, પોતાની જરૂરીજાતવાને માટે, જે વાસિઓ બોલાવ્યા છે, એ વાસિઓ માટે, હું કોઈને નિરવધિ આનંદ લેવા પણ ન ઈચ્છુ મારી તો એ અભ્યર્થના છે કે મારું જીવન હ મેશા આમુમય હો, હ મેશા આનંદમય હો

આમુ સાચાં હોય કે ત્યારે એ મોતી જેવા થઈ ગયું છે, ખોટા હોય તો અનેકને છેતરે છે. એણે અનેકને એમ છેતર્યા છે અને અનેકને નિર્બળ બનાવ્યા છે ચિત્તનહિમાંથી ઉદ્ભવતું સાચું દારૂ, એ જારે પણ આવે છે ત્યારે માણસ માણસની વચ્ચે એક પ્રકારનું પ્રેમમધન બાધનું હો છે એટલે જ કહું છું કે મિત્રો! તમારી પામે એ આ બે મૂલ્યવાન વસ્તુઓ હશે—ચિત્તનહિનું આનંદારા અને અતગત્મનું યાતનામય આમુ—તો તમે આ દુનિયાના અનેક શ્રીમતો કરતા વધુ શ્રીમત હશો એટલું જ નહિ, તમને લાગશે કે શ્રીમતો જેવા કલાત્મક તો આ દુનિયામાં બીજા કોઈ નથી !

એક કોઈ દુઃકા આનંદમય અનુભવમાં લીન થઈ જવું કે હાથ થઈ જવું, એ, મિથ્યા-ભિમાનમાં અને નિગાથામાં કાઢવા પડે એવા લાંબા જીવનના સપ્ત કરનાં, હજારો દરજ્જે વધારે સારું છે !

પ્રેમ અને સૌન્દર્યની યુગયુગ જુની અભિવિષ્ઠા એ મારા જીવનનું પણ જીવન છે આજ મને એક નવો અનુભવ થઈ રહ્યો છે કે, જેમણે પોતાનો સતોવ મેળવી લીધો છે, જેમને હવે એમાં કોઈ વધારે ઇચ્છવા જેવું કે ઉમેરવા જેવું રહ્યું હોય એમ લાગતું નથી, એના જેવું દિગ્દી જીવન બીજું કોઈ નથી, ઉત્કૃષ્ટ પ્રકારના સંગીત કરતાં પણ મને તો સાચા પ્રેમીઓના વિગ્દ નિઃશ્વાસમા વધારે સંગીત ઉદ્ભવતું લાગે છે !

રાત્રિ આવે છે સે કડો પુષ્પો પોતાના કોમળ હૃદયમાં રજનીના પ્રેમને સધરીને નિર્ગતની નિંદા લે છે સવાર પડ્યે સૂર્યો વા પ્રથમ નિરજના સુ મનથી પાછાં એ જાગે છે, એ જીવન અનુભવમાં વચ્ચી વખત વદના આવે છે, ટકે છે પણ ડેરે તો એ જર્તા જ રહે છે

પુષ્પના એ દુઃકા જીવનકાળને તમે આશાનું સંગીત કડો કે વૃત્તિ કહો શાંતિ કહો કે તમે તે કહો, પણ એમાં હરપગે આમુ દેખાય છે હરપગે ચિત્તબાન દની હાસ્યલહરિ જોવાય છે.

એટલેજ હું કહું છું, મિત્રો! કે જીવન માત્ર છે તેમ, આ લાભ્યા તે લાભ્યા, આ ભેગું કયું, આ મહાત્મા, આ ઉપડ્યા, આ દોડ્યા, આ મળ્યા ધાલી, આ માનપત્ર લીધું, આ દીધા, આ લીધા, આ ખોયા, આ કામ્યા—આ મેળાયા—આ અનુભવોમાં જીવન નથી એમાં જીવન સિવાય બધું છે જીવન તો બે જ વસ્તુમાં વસે છે ચિત્તનો પ્રેમલવરિભર્યા ખુશનુમા હાસ્યમા આત્મોત્સર્ગી યાતનાભર્યા હૃદયવિદારક અશ્રુમાં, જેનો કયાંય જીવન નથી પહેલું સૌન્દર્યનું પ્રતિક છે, બીજું પ્રેમનું પ્રતિક છે પ્રેમ અને સૌન્દર્યના, બે પળના પથ અમર રહી જાય એવા સાચા અનુભવ વિના, વર્ષો સુધી લ માથલું જીવન અને એના જેવા નિર્ધારક પડછાયાને આપણે અતઃકાળે જાણીએ એમાં કશુંજીવનની અવધિ રહી છે.

જલબિંદુના જીવનક્રમને નિહાળો ને! એ લુપ્ત થાય છે, પણ ટેકરીઓ ઉપર ને ખીણોમાં પાણી આનંદમય સમાધિ મેળવે છે. પવનની લહરી એને એક આનંદોએ જો નાખે છે અને એ પાણી હસવું હસવું પોતાના જીવન મિત્ર ઝરણાં સાથે વૃત્તભર્યા સંગીતતામે, સમુદ્રને મળતા દોડે છે! માણસના જીવનનો શું અર્થ જ નૈસર્ગિક ક્રમ હોય ન શકે? એને બદલે આપણે તા મૃત્યુની પહેલાં પણ મરણ એવા જ અસખ્ય માણસો જોઈએ છીએ.

એ હસે છે ત્યારે હાસ્ય હોતું નથી, રડે છે ત્યારે રુદન હોતું નથી, એ મરે છે ત્યારે મૃત્યુ હોતું નથી, અને જીવે છે ત્યારે જીવન હોતું નથી! આ પડછાયા સિવાય બીજું શું?

જે સમુદ્ર તરફ જલબિંદુ ધસી રહ્યું છે ત્યાં એ લુપ્ત થઈ જવાનું છે પણ એની એ લુપ્ત થઈ જવાની તાલાવેલી તો તીરખો! આપણને મૃત્યુના આવા મહાઆનંદનો અનુભવ કેટલી કેટલી-જીવનક્રમી વિકાસનિસરણીને અતે હાય લાગે છે, એ તો કે ઇ સતસાધુની વાણી સિવાય બીજું કશું કહી શકે?

એટલે હું કહું છું, મિત્રો! જીવનમાં આ સિદ્ધિ મળે, આહી તમે આનંદ વધ્યા કે ત્યાં પાછળ રહ્યા, એ બધા જ અનુભવો ઉપર મિત્રા અનુભવો જણાવના છે તમારા હૃદયના તાનમાં જે અનુભવો નિત્ય રમી રહ્યા છે, જે અનુભવોના કદ અતમે એકલા સાક્ષી છો, મિત્રો! એ અનુભવોમાં જેટલો પ્રેમાસ હશે, જેટલી સૌન્દર્યભાંકિત હશે, એટલું જ તમારું જીવન જીવન છે! બાકીનું તમામ લખાયલું જીવન એ તો એક પ્રકારનો થોડો નટખેલ હતો!

અને આ સૌન્દર્યની પણ કેવી સુંદર વ્યાખ્યા એક કવિજને આપી છે! જ્યારે જ્યારે માણસ કાર્મિક આખી દેવા ઇચ્છે છે ત્યારે એનામાં એમણે પ્રેમતરંગ હોતું નથી, સૌન્દર્યતરંગ પણ હોય છે

માણસ જ્યારે કાર્મિક પણ બીજાને અર્પે છે ત્યારે એ સુંદર લાગે છે એટલા માટે ધણા ચિત્રકારો માને છે કે, દુનિયાનું સર્વોત્તમ શિલ્પ, તો આ છે સંતાનને ધવરાવતી જનેતા એ પોતાની જાત આપે છે અને એરી જાતસમર્પણી કાવ્ય કિતઓ વિરલ બની રહે છે એક રચને કવિએ કહ્યું નથી? 'For I am a poet and if I cannot give, I shall refuse to receive'

(" હર્મિ-નવરચના " મધી)

—ધૂમકેતુ

આપણાં બે સ્વરૂપ

ડૉ. જેકીલ અને ડૉ. હાઇડ ! !

આપણામાંથી મોટા ભાગનો એ અનુભવ હશે કે એક કલાક આ શ્રે આનંદમાં હોઈએ છીએ, બાળ કંઠાકે ચઢીને બની જઈએ છીએ અને ત્રીજા કલાકે ફરીથી હસતા બની રહીએ છીએ એક દિવસ અસાતિનો તો ખીજો દિવસ જાણે આ સુખ, આટલું બધું સુખ કયાથી મળ્યું તેના વિચારમાં ગાળતા હોઈએ છીએ

ધધાના એકાદ સમાચાર મળે ને મોઢું પડી જાય ને ખીજા સમાચાર મળે ને મુઠા પ્રકુલ્યાં બની જાય!

મનુષ્ય કેવો વિચિત્ર છે એ કેટલી પાતળી માદીનો છે ! એ શા માટે આમ દ્વિધામાં અચકાવે છે ? એની પાસે જુદું છે દિલ છે, મન છે એ ધરતે તો આવી કોઈ અસંગતે જીવન ઉપર સદજ રીતે કાપો પાડવા ન દે.

અને આ બધું કેવું સદજ રીતે બને છે ! એકાદ નાનકડો કાગળ ટપાલમા પડે ને ગંભીર બનાવી દે

એકાદ સમાચાર પ્રુથકિત બનાવી દે આંદોલન જઈએ ને એકાદ પ્રસંગ આપણને અસ્વસ્થ બનાવી દે

આ જેકીલ અને આ હાઇડ ! એક જ દેહના બે સ્વરૂપ એક જ માનવીના બે સ્વરૂપો આપણે ખરી રીતે બે નહિ પણ અનેક સ્વરૂપમાં જીવીએ છીએ આજે, ‘હું એકરંગી માનવી છું’ એવું કહેવાવાળો તો કોઈ વીરલો જ હશે

તમે શું પસંદ કરો ?

આપણે જુદા જુદા સમયે આપણી શક્તિને જૂઠ્ઠા જૂદા સ્વરૂપમાં બે ચાવા દઈએ, વપરાવા દઈએ તો પ્રગતિ કેમ કરો શકીએ ?

આપણે જાણીએ છીએ કે એક લાકડીના બે કડકા સદજમાં ચરો, પણ આખી ભારી ભાગશે નહિ, એક માળના મણકા પરોવેલા હશે ત્યાં સુધી માગા રૂપાળી લાગશે ને સુદર સ્થાને બેસશે, પણ છૂટા ચર્તા વિખરાઈ જશે આવું ઘણું ઘણું દરરોજ જોઈએ છીએ તો આપણે આવા જૂદા જૂદા સ્વરૂપ હોવા છતાં ય એક જ સ્વરૂપે જીવી શકીએ તો ?

તમે નજર કરશો તો જે વ્યક્તિઓ ‘કંઈ’ કરી ગઈ છે તે બધી મે એમની સામે એક જ જોય, એક જ સ્વરૂપ રાખી એસી મંઈ હની તમે પણ આ રીતે કંઈ ના વિચારો ?

જાનને સુદર બનાવવા માટે કંઈક આવી વાતો જ સમજવાની જરૂર છે

(“ પ્રતિમા ” માથી)

[૨૭૫]

બુદ્ધ-નિર્વાણ

સ્વર્ગના સાદને જેઓ અગાઉથી સાંભળી ચૂક્યા હતા !!

તે દિવસે ભગવાન બુદ્ધ પાવામાં ખપેરતુ બોજન સુધને ઘરે લાહુ, બોજનમાં વણા ઉત્તમ પ્રકારના પદાર્થો હતા મસિ પણુ હતું ભગવાન બુદ્ધને ખખર નહોતી પણ જમ્યા પછી તરત જ તેમના પેટમાં પીડા થવા લાગી.

પેટમાં દર્દ હોવા છતાં ભગવાન બુદ્ધ તેમના શિષ્ય આનંદ તથા ખીજ ભિક્ષુઓ સથે કુસીનારા તરફ આજ્યા ગયા કુસીનારા પાસથી ત્રણ માઈલ દૂર છે પેટમાં સખન દર્દ થવાથી વીસથી પચ્ચીસ વાર બુદ્ધ રસ્તામાં બેઠા હશે કુસીનારા પહોંચ્યા બાદ ત્યાના આશ્રમમાં ભગવાન બુદ્ધ આરામ લેવા સુતા પરંતુ તેમને ચપ્પ ગયું કે તેઓ આ બિમારીમાંથી કદાચ નહિ ઉઠી શકે. તમને તેમણે શિષ્યોને વાત કરી આનંદે પૂછ્યું પ્રભે ! અમે “ તમારી અત્યેષ્ટિ-ક્રિયા કેવી રીતે કરીએ ? ”

‘ જેવી રીતે ચક્રવર્તી રાજાના અતિમ સરકાર કરવામાં આવે છે તેવી રીતે ’ છુ જવાબ આપ્યો

‘ ચક્રવર્તી રાજાના અતિમ સરકાર કેવી રીતે કરવામાં આવે છે ? ’

ચક્રવર્તી રાજાના શબને નવા વખોમાં લપેટવામાં આવે છે. તેના પર ૩ તથા ઉપ કરીવાર વજ્રો ઢાંકવામાં આવે છે ત્યાં બાદ તેમની કંઠધર્મમાં રાખી ઉપર ખીજ કઢાઈ મૂકે સુગંધિત લાકડાની ચિતામાં બાળવામાં આવે છે બાળાને મોટા ચોકમાં તેનો સ્તૂપ બનાવવા આવે છે. ’

આ સાંભળી શિષ્ય આનંદ શોકમાં રડવા લાગ્યો. બુદ્ધે તેને મૃત્યુની અવશ્ય બાબત અને શરીરની નશ્વરતા વિષે ધણી ધણી વ તો કહી સાંત્વન આપવા પ્રયત્ન કર્યો

આનંદે કહ્યું ‘ તમે આ બુદ્ધ ગામમાં નિર્વાણ કરો એ સાદ નથી ચમ્પા, કૌશભ અથવા વાગણુસી જેવા કોઈ મોટા શહેરમાં તમારું નિર્વાણ થાત તો સાડુ હતું, કારણ કે ત્યાં મોટા મોટા ધનિક લોકો તમારા શરીરને સારી રીતે સત્કારો ચકત ! ’

‘ એમ ન કહે, આનંદ ! અહીં પણ ધનિકો પૂરતા છે છુ શહેરમાં જઈને કહે કે ઉપર શાલવનમાં બુદ્ધનું નિર્વાણ થાય છે, ચાલો જઈને દર્શન કરો લો પડી એમ ન કહેતાં અમારા ગામમાં બુદ્ધ નિર્વાણ પામ્યા અને અમે અતિમ દર્શન પણ ન કરી શક્યા. ’

તરત જ આનંદ કુસીનારામાં ગયો ત્યાં નગરવાસીઓ કોઈ કાર્યવશ બેગા થયા હતા આનંદે આ દુ ખમય સમાચાર સંભળાવ્યા સંભળતાં જ કુસીનારાના લોકો બુદ્ધના અતિ દર્શન માટે દોડવા લાગ્યા ત્યાં એટલી બધી બીડ વધી ગઈ કે એકએકને દર્શન કરાવતું પ અસંભવિત બની ગયું એટલે આનંદે કુસુબના વડીલને જ બુદ્ધની વદના કરવા કહ્યું.

અતિમ સમયે મુલ્લદ નામનો એક પરિવ્રાજક બુદ્ધના દર્શન માટે અગ્યો તે બુદ્ધ પા ઉપદેશ અને શકાનું નિવારણ ઇચ્છતો હતો આનંદે કહ્યું કે તથાગત આ વખતે ધણા

ચાકેલા છે, તેમને આગમ કરવા દો. પરંતુ સુભદ્રાએ વારંવાર આમ્રદ કહ્યાં. શુદ્ધ તેના અવાજ સાંભળ્યો અને આનંદને કહ્યું, આનંદ તેને મના ન કર. તે જે કંઈ પૂછશે તે પરમ જ્ઞાનની ઇચ્છાથી પૂછશે, હું ખ આપવાની ઇચ્છાથી નહિ.

થોડી વાગની વાતચીત દરમ્યાન જ સુભદ્રા શુદ્ધથી પ્રભાવિત થઈ ગયો અને શુદ્ધ સંપ્રદાય અંગીકાર કર્યો. શુદ્ધનો તે છેલ્લો શિષ્ય હતો.

ત્યાર બાદ શુદ્ધે મહાભિષ્ટુ સંધના બાવિ વિષે આનંદ સાથે દેહનીક વાતચીત કરી તેમણે કહ્યું 'મારા મરણ બાદ એ સંધ છિન્નભિન્ન થઈ જશે.'

અધ્યાય બિહુઓને સંબોધન કરતા શુદ્ધે કહ્યું "બિહુઓ, જે શુદ્ધ ધર્મ તથા સંધના વિષયમાં કોઈને શંકા હોય તે હમણાં જ પૂછી લે."

ત્રણ ત્રણ વખત શુદ્ધે બિહુઓને પ્રશ્ન કર્યો, પણ કોઈએ કંઈ ન પૂછ્યું.

ત્યારે છેવટે શુદ્ધે ફરીવાર બિહુઓને ઉપદેશ આપ્યો "જે પદાર્થ છે તે નાશ પામત છે, આજસને તજી જીવનનું લક્ષ્ય સંપાદન કરવું ઉચિત છે."

શુદ્ધના આ અંતિમ વચન હતાં એટલું કહેતાં જ શુદ્ધે પ્રાણત્યાગ કર્યો અને તેમના મૃત્યુની સાથે સાથે અધ્યાય શોકસમુદ્રમાં ડૂબી ગયા.

શિષ્ય અનિરુદ્ધ અને આનંદે આખી રાત ધર્મકથામાં માગી ત્યાર બાદ સાત દિવસ સુધી કુશીનારાના લોકોએ શુદ્ધના શબને વ્રત, ગીતો, વાદ્ય, માળા અને સુગંધથી સત્કાર કર્યો. ત્યાગબાદ છેલ્લી ધડીએ શુદ્ધે જેમ કહ્યું હતું તે પ્રમાણે અગ્નિચરકાર કરવામાં આવ્યો.

જ્યારે અધ્યાય બિહુઓ શુદ્ધના મૃત્યુથી શોકાક્રાંત હતા ત્યારે સુભદ્રા નામનો બિહુ આનંદિત હતો. તેણે બિહુઓને કહ્યું 'બિહુઓ, શોક ન કરો, રડો નહિ.'

આમ શુદ્ધનો અન્ત થયો જેમના દુનિયામાં આજે પણ ૧૬ કરોડ અનુયાયી છે "યુગાન્તર" માથી ઉમેરો.

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૪ સને ૧૯૪૬-૫૦

વિષય

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના અંદાજે બાબત

ઉપરોક્ત વિષય સંબંધે જણાવવાનું કે અંગ્રેજી પુસ્તકાલય શાખા તરફથી અંદાજે મળુ કરવાનું હજી ચર્ચ થયું નથી. સમગ્ર વડોદરા રાજ્યના મન્ન મેળવતાં તમામ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના મંત્રી બાઈઓને વિનંતિ છે કે તેમને જોઈતાં વર્તમાનપત્રો અને સામયિકો બંધ ન પડે તે માટે પોતાની લોકમંદ આમ પચાવત મંદ કે છતર જે કંઈ રકમ હાથ પડે હોય તે પુસ્તકાલય સંસદ મંડળમાં વેગાસર મોકલી દેવા તજજીજ કરી અને ખાસ કંપુ પત્ર કે અકવાડિક કે દિનપાતાલિક અને માસિક મનાવવાનું કે તે પુસ્તકાલય સંસદ મંડળને પરભાષા જણાવતુ સરકારમંદ મંજૂ અંદાજે મળુ કરવા બાબતની માહિતી હવે પછી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે.

વડોદરા
તા ૧૦-૧૧-૪૬

ઉ. મો. પટેલ
મદનીય વ્યવસ્થાપક
પુસ્તકાલય ખાતુ

અ મા રાં પ્ર કા શ નો

પુસ્તકાલય સાહિત્ય

૮૦:૦ પુસ્તકોની વર્ગીકૃત

નામાવલ ૭-૦-૦

૪૦૦૦ ,, ,, ,, ૫-૦-૦

વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય-

પ્રવૃત્તિ ૩-૦-૦

વાર્તાનાં પુસ્તકોનો પરિચય

ભા ૨ ભે ૦-૮-૦

પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ ભાષણો ને લેખો

ભા ૧ ભે ૧-૮-૦

જીવનચરિત્રો

ભારતના સતો ૧-૮-૦

વીર ગાંધીજી ૧-૮-૦

વૈદિક આરોગ્ય

આહારશાસ્ત્ર ૦-૧૪ ૦

હાર્ડપબર ૦-૮-૦

શિક્ષણ-સાહિત્ય-(વિજ્ઞાન)

પ્રોફ શક્ષણ પહેલી ચોપડી ૦-૪-૦

ગિર જીવ સાહિત્ય ૨-૪-૦

સળળ ભૂમિ ગુજરાત ૨-૦-૦

લી તપત્રો દ્વારા લોકશિક્ષણ ૨-૦-૦

તારાશાસ્ત્ર ૦-૧૨-૦

રામાયણનું રહસ્ય ૦-૬-૦

આર્યોની ઝોળખાણ ૦-૫-૦

સારી રીતભાત ૦-૪-૦

વૈદ્યાસિક ન્યાયમાળા ૧-૮-૦

શ્રેષ્ઠ સલાહકાર ૦-૬-૦

ઉત્તર હિંદુસ્તાનના સંગીતનો

- ઇતિહાસ ૦-૧૪ ૦

ભૂરચના ૦-૧૧-૦

માનસશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ શિક્ષણકળા ૦ ૧૩-૦

માટીનો પ્રાકૃતિક ઇતિહાસ ૦-૧૩ ૦

વિદ્યાશાળા ૦-૧૦-૦

શિક્ષણનો શાસ્ત્રાર્થ ૦-૧૧-૦

સિ હ ૦-૬-૦

હિંદના ઇતિહાસની વાર્તા ૦ ૧૨-૦

પ્રગતિને પંથે ૧-૧-૦

બાલસાહિત્ય

પરિમલ ૦-૫-૦

પ્રકીર્ણ

કુમારના શ્રીરત્નો(સામાજિક) ૧-૮-૦

કલાપીનો કેકારવ (કાવ્ય) ૭-૮-૦

પુસ્તકાલય સ. સહકારી મંડળ લિ.

પા. બા. નં. ૧૦.—રાવપુરા, વડોદરા

અનુક્રમ	
દેવે શુ ?	૨૭૯
સાહિત્ય સંદિગ્ધ અવનવ	૨૮૦
પુસ્તકો વિશે કેટલીક વિચિત્ર દૃષ્ટિકોણો	૨૮૧
વિચાર ચંક્રમણ	૨૮૨
પુસ્તકાલયને પગથારેથી	૨૮૩
કરજી મદાલ પુસ્તકાલય પરિષદ	૨૮૪
મુખ્યના નામદાર ગવર્નરની મુલાકાત	૩૦૨
પુસ્તક પરિચય	૩૦૩
નવીન શાલ	૩૦૬
પુસ્તકાલય નોંધ	૩૦૭
પુસ્તકાલયોની તપાસણી	૩૦૮
પુ ખાતાની સુચના	૩૧૦
સામયિક દોહન	
ગામડાનો કોપડો	૩૧૧
શ્રમની મહત્તા અને મૂલ્ય	૩૧૨
સેવામૃતિ ઠક્કર બાપા	૩૧૬
સર્વોદયવાણી	૩૨૧
ગુજરાત કેવળ લક્ષ્મીપૂજક નથી	૩૨૨
અગિયોની નાગચૂડમાંથી ક્યારે છટારો	૩૨૪
પડિત જવાદરલાલજી	૩૨૫

વાર્ષિક લવાજમ

દેશમાં રૂ. ૩-૮-૦

પરદેશ રૂ. ૫-૦-૦

પૂટકે નકલ રૂ. ૦-૬-૦

વ્યવસ્થાપક :
વાઘજીભાઈ નારણભાઈ અમીન (બી. ડી. આર.)
મંત્રી. પુ સ સ મડળ લિ. વડોદરા.

તંત્રી
મણિલાલ પ્રભાકરભાઈ વ્યાર

શ્રી. રમણુલાલ વ. દેસાઈ કૃત નવાં પુસ્તકો

અંબાવાત [ઉત્તરાધી]	૫-૦-૦	શુભાષ અને કંટક	૫-૦-૦
		ભિમિ અને વિચાર	૪-૦-૦
પહાડનાં પુષ્પો	૨-૮-૦	અપ્સરા ભા. ૧ થી ૫	
તેજચિત્રો	૪-૦-૦	આખા સેટના	૨૧-૮-૦

શ્રી. વિ. સ. ખાંડેકરનાં નવાં પુસ્તકો

કોંચવધ (બીજી આવૃત્તિ)	૫-૮-૦	નૂતન પ્રભાત	૪-૮-૦
ઉલ્કા (")	૪-૮-૦	[નવો નવલિકા સંગ્રહ]	
		પહેલી પ્રીત	૩-૮-૦
સુલભા	૪-૮-૦	સૂના મંદિર	૪-૮-૦
દાઝેલાં હેયાં	૪-૮-૦	કેવડાના કાંટા	૩-૦-૦

અમારાં છેલ્લાં પ્રકાશનો

પનથટ (કાવ્યસંગ્રહ)	ફનેહરસ્મિ	૩-૦-૦
માડીજાયો	ગો. રા અમીન	૨-૮-૦
જૂઠું અને નવું	[ત્રણે પેઢીના યુગપરિવર્તનો અલેખતી સગાં વાર્તા]	૧-૮-૦
ત્રિવિધ તાપ		૨-૦-૦
દિનરાત	સ્વપ્નસ્થ	૪-૦-૦
જીવનસ્વપ્ન	'સુધીર'	૪-૮-૦
ગોરા ભા ૧-૨	ટાગોર	૮-૮-૦
મારૂં બાળપણ	"	૧-૮-૦
માનવીની લવાઈ	પન્નાલાલ પટેલ	૫-૦-૦
સાગરકથાઓ	કુંવરશી સપટ	૪-૦-૦

— પ્રકાશકો —

== આર. આર. શેઠની કંપની ==

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૨

પુસ્તક ૧૪ મુ

ડિસેમ્બર-૧૯૪૯

અ ક ૬

હવે શું ?

—ત્રીસ્થાનેથી

વડોદરા રાજ્યને આગણે વધાયેલી, સિંચાયેલી, પાગરેલી અને વિસ્તરેલી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ, જે કેન્દ્રિત વ્યવસ્થિત પદ્ધતિએ ચાલતી હતી તે હવે વિકેન્દ્રિત પદ્ધતિએ, (હાલ મુખ્ય સરકારની એવી કોઈ યોજના નહિ હોવાથી) સંચાલિત થશે, એમ લાગુવા મળે છે

ભૂતપૂર્વ વડોદરા રાજ્યમાં દરેક પુસ્તકાલય પોતાનું બજેટ બનાવતું, એ બજેટની બબ્બે પ્રતો સરકારના પુસ્તકાલય ખાતામાં મોકલાતી અને ત્યાં તે મદદનીશ વ્યવસ્થાપક દ્વારા મંજૂર થઈ જે તે પુસ્તકાલયને પૈસા મોકલાવું પોતાનું બજેટ મંજૂર થઈ આવતા દરેક પુસ્તકાલયના મંત્રી કે અધ્યાપક પોતે જનતામાંથી જાણી કરેલી લોકમદદની રકમ, પોતાની જ સંસ્થા-પુસ્તકાલયસહાયક સહકારી મંડળ લિ. માં મોકલતા, સાથે સરકારમદદ તેમજ પંચાયતની પણ તેટલી જ મદદ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં મોકલાતી અને એ દરેક પુસ્તકાલયને માટે નમૂદ થયેલા વર્તમાનપત્રો, માસિકો, પુસ્તકો, લાકડી સામાન તેમ જ ઇતર તમામ જરૂરિયાતો આ મંડળમાંથી પુસ્તકાલયને સીધેસીધી મળે તેવી વ્યવસ્થા હતી

હવે મુખ્ય પ્રાંત સાથે વડોદરાનું વિલીનીકરણ થયા પછી આ પદ્ધતિ બદલાશે એમ લાગે છે પંચાયતની (જિલ્લા લોકલ બોર્ડની) મદદ શક્ય હશે ત્યાં મળશે, સરકારમદદની (હાલ બીજી ધોરણ નહિ હોઈને) રકમ સીધેસીધી જે તે પુસ્તકાલયને સરકારી ટ્રેઝરી ઓર્ડર દ્વારા બારોબાર મળશે એમ કહે છે, જ્યારે પુસ્તકાલની પાસે પોતાની લોકમદદ અગર ઇતર ઉત્પન્ન હશે જ

ઉપરની શક્યતા જોતા દરેક જિલ્લા, તાલુકા અને કરબા પુસ્તકાલયને તેની સરકારમદદ સીધેસીધી બારોબાર ટ્રેઝરી ઓર્ડરથી મળે તો આ નાણાનો વ્યવસ્થિત

વ્યય થાય તે બાબતની ચોક્કસ કાળજી પુસ્તકાલયોના મંત્રી-અથવાલોએ રાખવી પડશે તેના હિમાળ કિતાબ પણ વ્યવસ્થિત રાખવા જોઈશે અને કેટલાક પુસ્તકાલયોના મંત્રી-અથવાલો આ પદ્ધતિથી ન ટેવાયેલા હોય તે પણ બનવા જોગ છે.

આ પરિસ્થિતિમા એ મંત્રી અથવાલ હાઈએ હિસાબી વ્યવસ્થા જળવાય તે માટે, પોતાના વર્તમાનપત્રો, સામયિકો, પુસ્તકો તેમ જ અન્ય જરૂરિયાતો પૂર્વવત મળતી રહે તેમ કરવા ઇચ્છતા હોય તેમણે પુર્વવત પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળનો સહકાર ચાહુ રાખવો એમ અમને ઇચ્છનીય જણાય છે એટલે દરેક પુસ્તકાલય પોતાનું ખાતું મંડળમા ચાહુ રાખે, નવીન પુસ્તકાલયો નવેસરથી શરૂ કરે, અને પોતાની સ્થળપર એકત્ર કરેલી લોકમદદની રકમ તેમ જ સરકાર તરફથી કે પાયાત તરફથી મળેલી ટ્રેઝરી ઓર્ડરનો રકમ (ટ્રેઝરી ઓર્ડર) મંડળ તરફ મોકલી આપે એ અમને સલાહભર્યું અને સરળ વ્યવસ્થાસૂચક લાગે છે કારણ કે મંડળ દરેક પુસ્તકાલયનો હિસાબ રાખશે. તેમણે માગેલાં વર્તમાનપત્રો પુસ્તકો વગેરે જરૂરિયાતો, વર્ષો થયાં પૂરું પાડતું આવ્યું છે તેમ પૂરા પાડે, એથી મંત્રી અથવાલોપરનો ઘણો બોલો હળવો થશે.

આ રીતે વર્ષો થયા દરેક પુસ્તકાલયને સહકારપૂર્વક સહાય કરતા આવેલા આ મંડળમા તમો નીચે પ્રમાણે મોકલી આપો.

- (૧) તમે ગામ પર લેગી કરેલી લોકમદદની રકમ
- (૨) સરકાર તરફથી તમને મળે તે સરકારમદદ (ટ્રેઝરી ઓર્ડર)
- (૩) પાયાત (ગિલ્ડા લોકલ બોર્ડ) તરફથી મળે તે રકમ
- (૪) તમારે જોઈતા વર્તમાનપત્રો, માસિકો પુસ્તકો, જરૂરિયાતની અન્ય વસ્તુઓ જેવી કે લાકડીસામાન, ફોર્મો વગેરેની યાદી.
- (૫) તમારા પુસ્તકાલયને લગતી હકીકત.

આમા તમો કુલ જેટલી રકમ મોકલો તેટલામા, તમને જોઈતા વર્તમાનપત્રો, સામયિકો કે પુસ્તકો તેમજ ઈતર વસ્તુઓ જેટલી જ કિંમતના થાય તે ખાંચ ધ્યાનમા રાખજો.

ઉપરની વસ્તુઓની જે કિંમત થાય તેટલી રકમ મંડળમા જરૂર જમા કરાવી દેશે અને તમારી રકમ મળતા તુરત જ મંડળ તમારી જરૂરિયાતો સત્વરે પૂરી પાડવા બનતું બધું જ કરશે.

તા ૧લી જાન્યુઆરી ૧૯૫૦ થી વર્તમાનપત્રો સામયિકો મળતા થઇ જાય તે માટે મંડળે વ્યવસ્થા કરવા જ માહી છે અને સપ્તાહ ધ પુસ્તકાલયોએ પોતાના જોઈતાં વર્તમાનપત્રોની લોકમદદમાંથી મેળવેલી રકમો મંડળમાં મોકલવા

માંડી છે તેમને તા. ૧લી જાન્યુઆરીથી વર્તમાનપત્રો મળવાં શરૂ થઈ જશે.

પુસ્તકો કરતા વર્તમાનપત્રો, સામયિકોનું વાચન તત્કાળનું જણાય છે. તે તમારાં પત્રોમાસિકો તમને મોડા ન મળે અને તા. ૧લીથી મળતા થાય તે માટે તમારી લોક-મદદનો રકમ તો (સરકારમદદનો રાહ ભેગા વિના જ) સત્વરે મહગમાં મોકલી આપો. કે જેથી તમારા પુસ્તકાલયના વાચકોને તા. ૧લી જાન્યુઆરી '૫૦થી વર્તમાનપત્રોના વાચન વના પાછા ફરવું ન પડે.

તમારી લોકમદદની વર્તમાનપત્રો માસિકોની િમન જેટલી રકમ તો આજેજ મહગમાં મોકલી આપી પુસ્તકાલયમાં આવતા વાચકોને વાંચતા ચાલુ રાખો.

મહગ પુસ્તકાલયોનું પોનાનું છે, પુસ્તકાલયો માટે છે, તમારી વિશ્વાસપાત્ર સંસ્થા છે, તમારો વિશ્વાસ એણે જિતેલો જ છે એના દયદા આજે ભાગ્યેજ સમન્વયવા પડે તેમ છે, તો આટલું તો સત્વરે કરી નાખવા અમારી લલામણુ છે.

પત્રો-માસિકોની ચાલીમા "પુસ્તકાલય" માસિકને ગમાવેશ અચૂક કરજો જ, કેમકે તેની સલાહ, સૂચના માર્ગદર્શન ઈ. માટે વર્ષભર તમને તેની જરૂર રહેશે.

“ પુસ્તકાલય ” મા કરવા જેવા ફેરફારો માટે

તમારાં સૂચનો મોકલો.

હેતુવાં પચીસ વર્ષે થયાં “ પુસ્તકાલય ” માસિક તમારી સેવામાં દર માસે આવતું રહ્યું છે. પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને લગતી હકીકતો, લેખો, હેતુઓ, પુસ્તકપરિચય, દર માસે નવીન પ્રસિદ્ધિ થતાં પુસ્તકોનો નવીન ફાલ, પુસ્તકાલય નોંધ, તેમ જ લોકપ્રિય નોંડવે સમાયિક દોહન વિભાગ આ નવી સેવામાં એ રજૂ કર્યો અથ છે.

વડોદરાનું મુખ્યપ્રાંત સાથે ત્રિજીનીકરણ થયા પછી હવે એમાં શું શું નવાં અંગો ઉમેરવાં વાં ચાલુ રાખવાં જેવાં તમને જબુર છે તેનું સૂચન આપના તરફથી માગીએ છીએ.

ગ્રાહકો એ દરેક સામયિકનાં હિતચિંતકો હોય છે એની સમગ્રતા એના ગ્રાહકો-વાચકો પર નિર્ભર છે એ વાચકોને શું વાચ્યાં જોઈએ છે અને તે કેટલે દરજ્જે પૂરું પડી શકાય તેમ છે એ જોવાની તંત્રીની ફરજ છે.

આ ફરજને ધ્યાનમાં રાખીને હવે એમાં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આપને શું શું સુધારા-વધારા સૂચવવા યોગ્ય જણાય છે તે તા. ૧-૧-૫૦ સુધીમાં તંત્રી “ પુસ્તકાલય ” ને લખી જણાવવા વિનંતિ છે એવાં સૂચનો મળતાં શું શું ચક્રય છે તેની વિચારણા કરી યોગ્ય નિર્ણય લઈ તેમાં ફેરફાર કરના તંત્રી પોતાનાથી જનતુ, અને મર્યાદામાં સમાઈ શકે તેટલું બધું જ, કરવા પ્રયત્નશીલ રહેશે.

તો આપનાં સૂચનો તા. ૧-૧-૫૦ સુધીમાં મોકલી આપવા વિનંતિ છે.

તંત્રી “ પુસ્તકાલય ”

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવનું

ન્યુયૉર્કથી મળેલ એક ખબર મુજબ એક કલ્પના ઓતાઓ સમક્ષ રોકરૂપીઅરના મથો તથા બાર્બબલ વાંચવાના કાર્ય માટે ચાર્લ્સ લાફ્ટનને રોજ સાંજના ૧૬૦૦ ડૉલર મળે છે

*

* શ્રી દેવેન્દ્ર સત્યાર્થીના ત્રી પહેલેકળ ચાલતા 'આજકાલ' ના અકર્માં ડૉ બહાદુરચંદ્ર જીવા જણાવે છે કે, હવે બાપાનાં કોષ પશુ દિંદી પુસ્તકનું પહેલવહેના બાપાનાર થયુ હોય તેા તે શ્રી પ્રેમચંદજીના "સંત સરોજ" નુ છે. બાપાંતરકાર દિંદના ઇતિહાસ તથા પ્રાતરવના વિદ્વાન યાતા વોગલ (Voegel) છે બાપાંતરકારની પ્રસ્તાવના દરેક રીતે એ મહાન લેખકને અનુરૂપ છે.

*

* અલ્લામાદથી બાળકો માટે મૈથિલી બાપાનાં, એક ' બુટુક ' માસિક પ્રગટ થવા માંડ્યું છે એના પહેલા અકર્માં યાતિ તથા પથના ભેદ સિવાય મિથિનાના વૃદ્ધો, યુવાનો તથા બાળકોએ, બાળકો સંબંધી લેખો લખ્યા છે મૈથિલ બાળક માટે તેમાં વૈવિધ્યભર્યો રસયાગ છે જીવનચરિત્ર, વિજ્ઞાન, પ્રાચીન કથાઓ, કોયડાઓ વગેરેનો તેમાં સમાવેશ છે.

*

* મહારાષ્ટ્રના સંતકવિ તુકારામની ત્રિશતવર્ષી સવત્સરી ઉજવવાના વિચારને મહારાષ્ટ્રમાં ટેકા મળતો જાય છે તુકારામે રચેલ ભગદૂગીતાની હસ્તલિખિત પ્રત મળી આવ્યાનુ કહેવાય છે તે વ્યાલા (આઠાલા) ના શ્રી સ્વામ બાલેકરના કબજામાં હોવાનું જણાવાય છે. ગીતાના દરેક શ્લોક માટે તેમાં મરાઠી અભગ છે.

*

* પ્રખ્યાત લેખક અને વિદ્વાન તેમ જ પૂતાની મહારાષ્ટ્ર સાહિત્ય પરિષદના આગલો કામચલાઉ પ્રમુખ શ્રી એન જી ચાપેકરના ચિત્રની અનાનરજીવિધિ દિંદી ધારાસભાના પ્રમુખ શ્રી મણેશ વાસુદેવ માવલ કરના હસ્તે કરવામાં આવી હતી.

*

* પતિયાળા તથા પૂર્વપન્થનાં રાજ્યોના સંધે સ્થાપેલ પંન્થની ખાતાએ પન્થની બાપા તથા સાહિત્યની સમૃદ્ધિ માટે ભવ્ય કાર્યક્રમ ધડી કાઢ્યો છે એનુ વાર્ષિક બજેટ લાખ રૂપીઆની છે પ્રિન્સિપાલ તેજસિંગની પ્રેરણાથી ઉદ્ભવ પામેલ આ ખાતાના સંખ્યાર્થધ વિભાગો પાડવામાં આવ્યા છે. જેવા કે, કોશખાતું, પાઠ્ય પુસ્તકો, બાપાંતર વગેરે
૨૮૨]

પંજાબી શબ્દકોશનું કામકાજ સુવિધ્યાન ભાષાશાસ્ત્રી ડૉ. બનારમીનાસની દોરવણી હેઠળ શરુ થઈ ચૂક્યું છે. આ ખાતું થોડા સમયમા 'સાહિત્યકર' નામનું સાહિત્યવિષયક માસિક શરુ કરવાનું છે. ઉપરાંત ૧૯૪૬ના જન્યુઆરીની પહલી તારીખ પછી પ્રગટ થયેલ તથા પંજાબી ખાતાના ડિરેક્ટર તરફ તા. ૩૦ નવેમ્બર સુધીમા મોકલી આપેલ શ્રેષ્ઠ પંજાબી પુસ્તકો માટે નીચેના ઇનામોની જાહેરાત કરવામા આવી છે.

- (૧) રૂ. ૧૦૦૦/- શ્રેષ્ઠ મૌલિક નવલકથા અથવા નવલિકા સંગ્રહ માટે
- (૨) રૂ. ૧૦૦૦/- કોઈ પણ ઐતિહાસિક વિષયના શ્રેષ્ઠ પુસ્તક માટે
- (૩) રૂ. ૧૦૦૦/- પંજાબી ભાષા અને સાહિત્યના શ્રેષ્ઠ સંશોધન ગ્રંથ માટે
- (૪) રૂ. ૫૦૦/- મનોવિજ્ઞાન પરના શ્રેષ્ઠ પુસ્તક માટે
- (૫) રૂ. ૫૦૦/- મૌલિક અથવા સંક્ષિપ્ત કરેલ નાટક માટે
- (૬) રૂ. ૫૦૦/- શ્રેષ્ઠ મૌલિક કાવ્ય સંગ્રહ માટે
- (૭) રૂ. ૫૦૦/- જાળકો માટે શ્રેષ્ઠ સચિત્ર મૌલિક ગ્રંથ માટે

૧૯૩૩ વર્ષના પ્રખ્યાત પંજાબી કવિ લાલા ધનીરામ 'અત્રિક' ને પંજાબી ખાતાએ તેમના માનમાં એક સમારંભ થોડા તેમનું સન્માન કર્યું હતું. ધણી વક્તાઓએ તેમને 'મહાન પંજાબી કવિ' તરીકે મિરદાવ્યા હતા.

*

*ગઈ તા. ૨૫ મી સપ્ટેમ્બરે પતિયાળા તથા પૂર્વ પંજાબના રાજ્યોના પંજાબી ખાતાએ અગ્રગણ્ય પંજાબી કવિઓનો પંજાબી દરનાગ ભર્યો હતો. ખાસ આમ ત્રણથી વ્યાગેવાન કવિઓ હાજર રહ્યા હતા. સરકારી ખાતાએ સાત કવિઓનાં જીવનચરિત્ર, ફોટોગ્રાફ, કાવ્યો તથા તેના પર દ્રુકી ટીકા પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કર્યાં હતાં.

*

ફ્રાન્સમાં 'પ્રેમની ડિક્શનરી' જહાર પડી છે. જહાર ખતરમાં જણાવવા મુજબ ખીજી ડિક્શનરીઓમાં ન હોય તેવું બધું તેમા આપવામાં આવ્યું છે. પહેલેથી છેલ્લે સુધી તેમાં 'પ્રેમ' જ છે.

*

—છેરાલાલ મોનસિંગ કામદાર

* નિશાનીવાળું નોંધો • ઈન્ડિયન પો. ઓફિસ • ૫૨મી સાસાર ઈસ્ટ

પુસ્તકો વિષે કેટલીક વિચિત્ર હકીકતો

જૂનાં પુસ્તકોની કિંમત બહુજ વધી જવા માંડી છે. તાજેતરમાં ગેરરિપબ્લીક પહેલી આવૃત્તિ ૧૫,૦૦૦ પૌંડમાં વેચાઈ હતી એકાએક સુધી તેની કંઈ ખાસ કિંમત નહોતી એક માણસે એક વખતે પાંચ શિલિંગમાં કવિનાનું એક પુસ્તક ખેરીદ કર્યું તેના ખરી કિંમત તેને સમજતા તેણે ને ૫૦ પૌંડમાં વેચ્યું માત્ર જૂનાં જ પુસ્તકો છોયી કિંમતે વેચાય છે તેવું પણ નથી કોઈ વાર વ્યાકરણનો અથવા મુદ્રણનો અથવા બીજી કોઈ બુદ્ધવાણા અથવા બીજી આવૃત્તિમાં પાછા ખેંચી લેવાયેલ આલેખવાળા કોઈ પ્રસિદ્ધ પુસ્તકની મૂળકિંમત થોડા શિલિંગ જ હોય તેની પાછગથી ૫૦-૧૦૦ પૌંડ થઈ જાય છે કવિ શેક્ષ્પીયરે મોજ પડે ત્યારે કાગળના મજાના ખનાવવા માટે તેનાં શરૂઆતનાં પુસ્તકોનાં મુખપૃષ્ઠો કાઢી નાખેલાં આથી સમાહકોનાં સંગ્રહમાં હીક વધારો થયો છે

✽

તમે કેટલી ઝડપે પુસ્તકો વાંચી શકો છો ?

કેટલાક માણસો દરરોજ એક પુસ્તક વાંચવાનો ખડાશ મારે છે પણ અમેરિયાના લોરેન્સે ૫૦,૦૦૦ પુસ્તકોનું આખું પુસ્તકાલય ૭ વર્ષોમાં વાંચી કાઢ્યું હતું, એટલે દરરોજ ૧૮ થી ૨૦ કલાક વાંચતા દરરોજનાં ૨૦ પુસ્તકો થવા આસરે વાંચક સામાન્ય નવલકથા એક કલાકથી આજી સમયમાં વાંચી નાખેને મેકેલે માત્ર ઝડપથી જ વાંચતો એટલું જ નહિ પણ પોતે જ એક વખત વાંચેને તેનો મોટો ભાગ યાદ રાખી શકતો હતો એક પુસ્તક વાંચ્યા પછી કલાકો પછી તે પુસ્તકોનાં પાનાં ને પાનાં યોડી જતો.

જગતમાં વધારેમાં વધારે વેચાણ મરાવનાર પુસ્તક બાઇબલ છે.

બાઇબલના ૭૫૦ લુદા લુદા ભાષાતરોનાં દર વર્ષે વીસ લાખ નકલો ખરે છે 'ગોલ્ડ વિથ ધ રિન્ડ' ની દસ લાખથી વધારે નકલો ખરી ગઈ છે, પરંતુ ચબ્બકાશો, એડજીકાપો તથા શાળાનાં પાઠ્યપુસ્તકોનું આથી પણ વધારે વેચાણ ચાલુ છે ઘણાં વર્ષો પહેલાં બીજગણિતના એક પુસ્તકની દસ લાખથી વધારે નકલો ખરી હતી. અમેરિકામાં ઘણાં ચિત્રોચિત્ર, સરસ બધિણીવાળું, લગભગ એકલગર પાનાંનું દળદાર પુસ્તક દર વર્ષે નિતેર લાખ માણસોને મફત આપવામાં આવે છે આ પુસ્તક લોહના સામાની ગ્રન્થાત પેટીનું 'મેઇલ-ઓર્ડર ફેટલોગ' છે વિન્સેન્ટ રાષ્ટ્ર નામના એક અમેરિકને ૫૦,૦૦૦ શબ્દોની એક નવલકથા લખી છે તેમાં તેણે અગ્રેજ અક્ષર 'ઇ' (e) નિવકુલ વાપર્યો નથી 'એ' અક્ષર 'મી' વિના બીજા પુસ્તકો પણ લખવામાં આવ્યા છે સામાન્ય સમયમાં જગતમાં ગમે તે વિષય પર દર વર્ષે હજારો પુસ્તકો પ્રકટ થાય છે, પણ તેમાંનો મોટો ભાગ ૫૦૦ થી ૧,૦૦૦ નકલ સુધી જ પહેચે છે

લેખકોની કમાણી

લેખકોની મિલકત કેટલીક વાર ન માની શકાય તેટલી મોટી હોય છે સર જેમ્સ મેરી એની પાછળ અઢી લાખ પૌંડ મૂકી મર્યા હતાં લોમ્ડ જ્યોર્જના સરખાણોના ૧૦૦,૦૦૦ પૌંડ ઉપજ્યા હતાં ચર્ચિલ અત્યારે પુસ્તકપ્રકાશન તથા મુદ્રણ પ્રતિષ્ઠાઓમાંથી જે કમાણી કરી રહેવ છે તેની મણતરીમા એક લાખ પૌંડની રકમ કંઈ મોટી નથી એકસ્પીઅરના પુસ્તકોના તેને વાર્ષિક લગભગ ૩૦ પૌંડ મળતા હતા, અને તેનો જીવનનિર્વાહ મોટે ભાગે 'એક્ટીંગ' થી ચાલતો હતો. મિન્ટને 'પેરેડાઇઝ લૉસ્ટ' માટે ૧૫ પૌંડ જ મળ્યા હતા!

*

આજે તો ફિલ્મના હક્કોવડે લેખકો શ્રીમંત બની ગયા છે ગોન વિથ ધ વિન્ડ'ના લેખકને ફક્ત આમાંથી જ ૫૦,૦૦૦ પૌંડ મળ્યા હતા 'ફોર એવર એન્ડ' ને આથી પણ વધારે રકમ મળી હતી ફોર હુમ ધ બે ૧ ટાઈસ' ના ફિલ્મહક્ક માટે અને સ્ટ હેમિંગવેને ૩૦,૦૦૦ પૌંડ મળ્યા હતા 'ફ્રેન્ચ મેન્સ ફ્રીક' માટે ફિલ્મ કંપનીએ ડાઈને દુ, મેરીયરને ૨૦,૦૦૦ પૌંડ આપ્યા હતા

આજે વધારેમા વધારે રકમ મેળવનાર લેખકો બનાઈ શો તથા સમર્સેટ મોધમ છે, પણ તેઓ તેમની આવક જીલ્લવતા નથી અવળત, આ આવક ઉંચા દરના કરથી ખૂબ ઓછી થઈ જાય છે તાજેતરમાં વધારેમાં વધારે વેચાણ ધરાવનાર નવલકથા 'ફોર સ્ટુડ ધ વિન્ડ ફોર ફ્રાન્સ' છે આ મુદ્દસમયની નવલકથા હોવા છતાં તેના લેખક એચ ઇ બેઇટમને ૨૦,૦૦૦ પૌંડ મળ્યા છે ફિલ્મના હક્કની રકમ તો જુદી જ. જર્મનીના શાહી વિમાની દળના કેફાનાન કે પર્માથી નાસી છૂટેલ એરિક વિલિયમ્સની વાત 'ગુન હોર્સે' તેના શીખાઉ લેખકને મોટી રકમ કમાવી દીધી છે પુસ્તક પ્રકટ થતા જ તેના ફિલ્મના તથા રેડિયોના હક્કો તરત જ વેચાઈ ગયા હતા

*

પ્રકાશકોને મોકલવામાં આવેલ ધર્મ પ્રખ્યાત પુસ્તકોનો પહેલા તો અસ્વીકાર કર કરવામાં આવ્યો છે પ્રીસ્ટલીના 'ગુડ કમ્પેનિયન્સ' નો પ્રકાશન માટે સ્વીકાર થયા પહેલાં તે લખાખરા પ્રકાશકોના હાથમાં ફરી વળ્યું હતું 'કોમન્ટન મેકેન્ઝી' ની પહેલી અને શ્રેષ્ઠ નવલકથા 'ધ પેથનેટ ઇનોપેમેન્ટ' ને લડનના દરેકે દરેક પ્રકાશકે પ્રમટ કરવાની ના પાડી હતી પછી તો એક નવા પ્રકાશકે તે પ્રકટ કરી અને તેની નકનો અપોચપ ઉપડવા માડી જે ફ્રી ફાર્નોલ્ડની પ્રખ્યાત રોમનિક નવલકથા 'ધ ઓડ હાઇવે' ની વાત તો તેનાથી પણ વિચિત્ર છે. પ્રકાશકોના સતત અસ્વીકારથી નાહિ મત થઈને લેખકે ખૂબના ખાનામાં લખાણ મૂકી દીધું અને પછી તો તે વાત વિસારે પડી પરંતુ તેની ખનીના વિચારો જુદા હતા તેણે પતિને ખબર પડવા દીધા વિના એક વધારે પ્રકાશકને લખણ મોકલ્યું તેણે આટલાટિકની બન્ને બાજુ તે પ્રમટ કર્યું, અને તેને ખૂબ સફળતા પ્રાપ્ત થઈ પરિણામે તે પુસ્તકે લેખકને ફરીથી સાહિત્યજગતમાં કુકાવગમ્યો.

—છાયાલાલ માનસિંગ નામદાર

વિચાર ચંક્રમાણ

વૃષોના ગાળા પછી 'ચક્રમ' ફરીથી આપની સમક્ષ હાજર થાય છે તે વર્ષો દરમિયાન તે કયા છુપાઇ ગયો હતો અને શું કરતો હતો તે કહેવાની તેની ઇચ્છા નથી સજ્જ છે કે તેને પોતાને પણ તેની ખબર નહિ હોય

એક વખત ગજૂ થયા પછી તે દર મહિને આવશે કે કેમ, તથા દર મહિને નહિ તો ક્યારે આવશે તે પણ અત્યારે કહેવાની સ્થિતિમાં તે નથી હા, એટલું તો તે વચન આપે છે કે જ્યારે જ્યારે તે આવશે ત્યારે 'પુસ્તકાલય' ના વાચકોનીજ સેવામાં તે હાજર થશે

દિવાળી અઢો માટે મોકલાયેલ 'ચક્રમ' ના લેખો માટે તેને થયેલ અનુભવ તે થોડા વર્ણવવા ઇચ્છે છે તમને લાગશે કે 'ચક્રમ' ના લેખોનો સ્વીકાર કે વાં કયો તત્ત્વીય નવરો છે? પણ 'ચક્રમના' સહભાગી અને વાચકોના દુર્ભાગ્યે તેને કોઇ વખત સહકર્મી તરીકે બેઠી ગય છે, જે તેના લેખોનો સ્વીકાર કરે છે

*

સામાન્ય ચક્રમ પોતાના લેખોનો જરૂર અસ્વીકાર થશે તેમ માનીને લેખો સાથે શિંગામુ કરેલ ટિકિટ ચોટલું કપર મોકલે છે તેનો તો ઉપયોગ તત્ત્વીય બીજા કાર્યમાં કરી નાખતા હશે, પરંતુ ત્યાર પછી પણ અનેક વખત રિપ્લાઈ કાઢી ઉધરાણી કર્યા છતાં તત્ત્વીય અને જવાબ આપવાની પુરસદ મળતી નથી

*

કોઇ વખત 'ચક્રમ'નો લેખ છપાય તેની બીજા કોઈ કહે ત્યારે તેને ખબર પડે, કે લેખ છપાયો છે. ચક્રમ તત્ત્વીય પત્ર લખી અંક મોકલવા વિનંતિ કરે, પણ ત્યાં સંસાળવા કોણ નવરો છે? પુરસ્કારની વાત તો બાજુએ રાખી, પરંતુ જાણેલ લેખવાળો અંક પણ ન મોકલે તો તેમાં કયા પ્રકારનું સોજન્ય હશે, તે સમજાતું નથી

*

આ સળવમાં પશ્ચિમના પત્રકારિત્વનો એક દાખલો 'ચક્રમ'ને સાદ આવે છે અમુક લેખકે અમુક માતિના રીતરિવાજ સંબંધી 'ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા' માં એક લેખ મોકલ્યો હતો. લડતના એક પત્રે તેનો ઉતારો કર્યો ને પુરસ્કાર તરીકે જ રકમ થઈ તે લેખકને મોકલાવી આપી ઈંગ્લેન્ડના પત્રે પોતાનો લેખ છાપ્યો તે ખબર તો લેખકને લેખવાળી નકલ તથા પુરસ્કાર આવ્યો ત્યારે જ પડી લડતના પત્રે તે હકીકત લેખકને ન જણાવી હોત તો લેખકને કશીયે ખબર પડવાની નહોતી

*

પુરસ્કારને પ્રથમ આવતા 'ચક્રમ' પોતાના જોડે અનુભવો વર્ણવે છે. દાલમ દીઠ અમુક પુરસ્કાર મળશે તેમ નહોતો થયાં બાદ અમુક દાલમોનું લખાણ છપાઈ ગયા બાદ, પુરસ્કાર માટેના પત્રોના જવાબ જ આપવાનું બન ચાલ્યું છે, જે ત્રણ પત્રો લખી લેખક યાદી મળે છે વળી કેમ નહોતું તો એવા જવાબ આપે છે કે, તમારો પુરસ્કાર મનીઝોર્ડરથી મોકલી આપાયો છે, બધાં વર્ષો સુધી મનીઝોર્ડર ન મળે ત્યારે ન મોકલાયો હોય તેવું અનુમાન કરવું પડે સિવાય કે ટપાલ ખાતામાં કોઈ કોઈ પત્ર ૨-૪ વર્ષો મળે છે તેમ મનીઝોર્ડર પણ એ ચાર વર્ષે કદાચ મળે ! !

૬-

આથીસાથ તેની ઉજળા બાજુ પણ છે તેને પણ 'ચક્રમે' ન્યાય આપવો જોઈએ લેખ છપાવેલ અકતી સાથે જ ત્રણ અગર પાંચ આઉટ પ્રિન્ટ તથા મનીઝોર્ડર પણ મળી ગયું છે પણ આવા દાખલા વિરલ છે !

૭-

તત્રી મહાશયેન એક વિનંતિ કરું ? દીવાળી અંક માટે તમે ન મંગાવ્યા હોય છતાં આવેન લેખોનો અસ્વીકાર કરો તો લેખકે મોકલેલ ટિપ્પિટગળા પરબિડિયામાં તેને પાઠો તો મોકલી જ આપો સ્વીકાર્યાં લાગે તો જેમા છપાયો હોય તે અંક મોકલો અને પુરસ્કારનું ધોરણ હોય તો તે મોકલી આપો.

આટલી સન્માનનાની દરેક લેખક તમારી પાસે આશા રાખે તો તેમાં જરા પણ વધારેપડતું નથી, તેમ તમે પણ કબૂલ કરશો અને જો કબૂલ કરો તો તેના સક્રિય અમલ કરશો કેમ કે જે લેખ તમારી દૃષ્ટિએ અસ્વીકાર્યાં લાગે તે બીજા તત્રીની દૃષ્ટિએ સ્વીકાર્યાં લાગવાનો થોડો ધણો સંભવ છે

“ ચક્રમ ”

પાકિસ્તાન પાસેથી કિંમતી સિંધી સાહિત્ય ઉગારી લેવા વિનંતિ

સિંધ હિંદુસ્તાનના કોમી સાહિત્ય સડો હિંદના વડા પ્રધાન પડિત જવાહરલાલ નહેરુને એવી અપીલ કરી છે કે તેમણે પાકીસ્તાન સરકાર ઉપર પોતાનો હાથગરો ઉપયોગ કરીને પાકીસ્તાનમાંથી કિંમતી સિંધી સાહિત્ય બચારી લેવાની અમને પરવાનગી આપાવવી.

મંડળના મંત્રી શ્રી ભૈરમજી અજીતાનોએ જણાવ્યું છે, કે પડિત જવાહરલાલ નહેરુના જીવનચરિત્રના સિંધી અનુવાદના બીજા વોલ્યુમ ઉપરાંત રાષ્ટ્રીય બાબતોને લગતાં પુસ્તકોની કેટલીક હલત નહોતી પાકીસ્તાનમાં અટકાવી ગળવામાં આવી છે એ વિવાદ મડો “અખાનું ગદ્ય” “ગાંધીજીનો માળ” “મહાત્મા ગાંધીજીના ગદ્ય” અને “ગાંધી સ્વ” એ ચાર પ્રકારના બહાર પડેલાં છે અને તે પાછળ રહી ગયેલાં છે.

મંત્રીએ જણાવ્યું છે કે, મડળને તેનું કામકાજ રાખેના મુજબ ફરી આનું કરવા માટે કાંઈ સગવડો કે સાધન નથી અને તેથી અપીલ કરે છે કે, મડળની પ્રવૃત્તિઓ રચાવવા માટે તમામ શક્ય સગવડો પૂરી પાડવાને આપે મુજબ સરકારને સંમતિ આપવી

પેટલકાલણના પગથારેથી

બીજા વિશ્વયુદ્ધનો ઇતિહાસ

મિ. ફ્રાન્સિસ ટ્રેવેલિયન મિલર (Francis Trevelyan Miller) નામના એક લેખકે બીજા વિશ્વયુદ્ધનો ઇતિહાસ લખવા માંજો છે, જે History of World War Two (બીજા વિશ્વયુદ્ધનો ઇતિહાસ) નામે પ્રગટ થાય છે. એના બે ભાગ પ્રગટ થઇ ગયા છે

સ્કોટલેન્ડની ચિત્રકલાનો ઇતિહાસ

સ્કોટલેન્ડની ચિત્રકળાનું નિરુપણ કરતું એક પુસ્તક Scottish Art ("સ્કોટીશ આર્ટ") નામે પ્રગટ થયું છે. પ્રસ્તુત પુસ્તક શ્રી સ્ટેન્લી કસિંટર નામના નાઝી સ્કોટીશ ચિત્રકારે લખ્યું છે. શ્રી કસિંટર બ્રિટનના શાહી ચિત્રકાર છે. તે એમણે સ્કોટલેન્ડની નેચનલ ગેલેરીના મંચાલક તરીકે અઢાર વર્ષ '૫૫' ત કામ કર્યું છે.

શ્રી અરવિંદ ઘોષ

ભારતના અર્વાચીન યોગી શ્રી અરવિંદ ઘોષની કાવ્યપ્રતિભાનું દર્શન કરાવતું એક પુસ્તક Poetic Geneus Sri Aurobindo ["અરવિંદ બાણુની કાવ્યપ્રતિભા"] નામથી પ્રગટ થયું છે. એના લેખક શ્રીયુત કે. ડી. રોહના છે.

ગાંધી સાહિત્યના લેખક શ્રી આર. કે. પ્રભુ

શ્રી. આર. કે. પ્રભુએ ગાંધી સાહિત્યના એક અભ્યાસી લેખક તરીકે નામના મેળવી છે તેઓ પૂ. ગાંધીજીનાં લખેલા વિવિધવાગ મૂળી સરસ પુસ્તક ઉપજારી કાઢવામા નિયુજ છે. ગાંધીસાહિત્ય પગ્નુ એમનું છેતું પુસ્તક "A Gandhian Rosary, MohanMala" છે.

શ્રી મંજરી એસ. ઇન્દર

શ્રી મંજરી એસ. ઇન્દરન અંગ્રેજીમાં નવલિકાઓ લખતા દક્ષિણ દિલ્હના લેખક છે. એમની નવલિકાઓ નીચેના નામે પ્રકાશ થઇ પ્રગટ થઇ છે (૧) Naked Shingles, (૨) Angry Dust અને (૩) Fancy Tales છે.

ચાર્લ્સ ડિકન્સ

અંગ્રેજ નવલકથાકાર ચાર્લ્સ ડિકન્સનું નામ મોટે નદિ સ્વામિન્યુ હોય ? એની નવલકથાઓ 'ડ્રિવિંગ ટોપગ્રીન્ડ', 'ઓલિવર ટ્વિસ્ટ' વગેરે અંગ્રેજ સાહિત્યની અમર કૃતિઓ છે. બર્નાર્ડ શો અને મેક્સપિયરના પ્રભાવિત અને અભ્યાસપૂર્ણ જીવનચરિત્ર લખીને વિખ્યાત, બનનાર વિદ્વાન અંગ્રેજ ચરિત્રકાર મિ. હિરોથ પીપર્મને (Hesketh Pearson) ચાર્લ્સ ડિકન્સનું જીવન ચરિત્ર લખ્યું છે, જે Dickens His Character, Comedy and Career નામે પ્રગટ થયું છે.

—“ જિવમ્ સુન્દરમ્ ”

કરજણ મહાલ પુસ્તકાલય પરિષદ:

ચોથું અધિવેશન: તા. ૨૭-૧૧-૪૯ (સ્થળ વેમાર)

ઉપર્યુક્ત પરિષદનુ ચોથું સંમેલન તા. ૨૭-૧૧-૪૯ ના રોજ વડોદરા પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રી શ્રી. ચિમનભાઈ અમીનના પ્રમુખપદે મળ્યું હતું આ પ્રસંગે વડોદરાના જાણીતા લોકત્રિય નેતા અને મુખ્ય ધારાસભાના સભાસદ શ્રી. સુનીલાલ પુ. શાહ, વડોદરા કોંગ્રેસ સમિતિના કાર્યાલય મંત્રી શ્રી ગોરધનભાઈ પટેલ, વડોદરા પુસ્તકાલય, ખાતાના મદદનીશ વ્યવસ્થાપક શ્રી ઉમેદભાઈ મો. પટેલ, તેમજ પ્રચારક શ્રી વલ્લભાઈ મૂ. પટેલ, પુ.સ. સ. મંડળના મંત્રી શ્રી વાઘજીભાઈ, ના અમીન, “પુસ્તકાલય” મામિલના તંત્રી શ્રી મણિલાલ વ્યાસ હાજર હતા ઉપરાંત તાતુકાનું પુસ્તકાલયોના મંત્રી, અધ્યાપક પ્રતિનિધિઓ, ગ્રામજનો, ખડેનો અને બાળકોની સારી સંખ્યા હાજર હતી

પ્રારંભમાં બાળાઓના પ્રાર્થના, અત્યારગીત થયા બાદ પ્રમુખસ્થાન માટે શ્રી હમ્મરભાઈ પટેલે દરખાસ્ત રજૂ કરતાં તેને ચોખ્ખું અનુમોદન બાદ શ્રી ચિમનભાઈ અમીને પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યું હતું

બાદ સ્વાગતપ્રમુખ શ્રી ભાઈલાલભાઈ બાપુભાઈ પટેલે પધારેલા સૌનું સ્વાગત કરતાં જણાવ્યું હતું કે, અમારા ગામે પધારેલા પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં રસ મેળો માનેને હું હાર્દિક આવકાર આપું છું. તેમજ આપ સર્વે ભાઈઓએ અત્રે પધારી અમારા ગામને પાર્વન ક્યું તે બદલ આપ સર્વે ભાઈઓનો અતકરજીવલે હું આભાર માનું છું.

અમારા ગામની વસ્તી ૧૩૫૭ માણોની છે. મુખ્ય વસ્તી પાટીદારની છે મુખ્ય ધર્મો ખેતીનો છે

આ ગામની તમામ પ્રવૃત્તિઓનું બીજા રોપનાર મારા મિત્ર સ્વ. ભાઈ શ્રી કાલિદાસે જાહેરમાં પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને ૧૫૫ નેસજોન ઉપરથી, જેના સદસ્યન આગામે હું અંજલિ આપું છું. ફક્ત બાવીસ વર્ષની ઉંમરે ગામના દરેક યુવાન અને વડીલનું મન જીતનાં એ વિરલ વ્યક્તિને આ પ્રસંગે હું માફ કરું છું આને તેઓ આપણી સમક્ષ નથી તે બદલ અમને એમની ખૂબજ ખાત સાથે છે

સને ૧૯૪૨ની ક્રાંતિમાં આ ગામે અગત્યનો ભાગ લડતમાં લઈવેલો છે પૂણ્ય બાપુજીના “ કરો ને યા મરેગે ” ના ઉદ્દેશ નિર્ણયને અનુસરીને અત્રેના યુવાનોએ આગેવાનીભર્યા ભાગ લીધો હતો. અને તે વખતની સરકાર તરફથી અસહ્ય દમન સહન કર્યું છે. તે વખતની લડતમાં અત્રેનું રેલવે સ્ટેશન બાળી મૂકવામાં આવેલું. સદર સ્ટેશનની પુનર્વચના માટે, રાષ્ટ્રીય સરકાર આવી ત્યારે ફરીથી જલદી બાંધવા માટે લોકલ પ્રધાનો તરફથી આપ્તાસન મળ્યું છે આશા છે કે હવે જલદી અત્રેનું સ્ટેશન બાંધશે એવી હાલની સરકારને વિનંતિ છે સદરહુ ગામ શિક્ષણની બાજતમાં અત્યારે સારો રસ ધગવે છે આજથી દસ વર્ષ ઉપર આ ગામે અંગ્રેજી ભણનાર કોઈક જ હતા પરંતુ અત્યારે ૫૬૨૬ યુવાનો મેટ્રીક થયેલ છે

તેમ જ એક યુવાન ટ્રેનિયુએટ પણ છે કેટલાક યુવાનો કોલેજમાં આગળનો અભ્યાસ કરે છે, ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ કાંગડી ગુરુકુળમાં અભ્યાસ કરે છે, તેમજ અત્રેની સ ગુ શાળામાં સાત વર્ગ સુધીનો અભ્યાસ ચાલુ છે અને રેડીઆ મંડળ પણ ચાલુ છે આ ગામે ડેવિસ સેવાદળ ચાલે છે અને તે તાલુકામાં મોખરેનું રયાન 'ધરાવે છે શિક્ષણની બાબતમાં આ ગામ કીક કીક નસ લઈ ચલુ છે.

આ ગામે પુસ્તકાલયનું મકાન બાંધવા માટે રૂ ૨૦૦૦૭ બેઠાનર લોકલબોર્ડમાં ભરવા છે આ ગ્રંથ બાબતમાં શ્રી રા રા. ઉમેદભાઈ સાહેબે અગત્યનો ભાગ આપેલો છે, તે બદલ ગામ તરફથી તેઓશ્રીનો આભાર માનવામાં આવે છે વેમાર સા પુસ્તકાલય શાળાના વડીવટ માથી ગામવહિવટમાં આવ્યા બાદ તેની પ્રગતિ ઘણી સારી વધેલી છે લોકોને વાચન માટે રૂમ લેતા કરવા ઘેર બેઠા પુસ્તકો પહોંચાડવા અત્રેના યુવાનો, મારફત વ્યવસ્થા કરી છે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું બીજા રોપો એને જામત કરનાર આપણા મહંમ શીમત સચાઈદાર મહારાજ સાહેબ તથા સ્વ શ્રી મોતીભાઈ સાહેબ એમને જુલાય એમ નથી તેમણે સાચા ઉદ્યયથી વિકસાવેલી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને વેગ આપી તેમના સદ્ગત આત્માને શાંતિ આપવા આપ સર્વેને વિનંતિ છે

પુસ્તકાલયમાં એવાં પુસ્તકો વસાવવાં બેઠાએ કે જે વાંચવાથી વાચનાર વર્ગ કંઈ ને કંઈ પ્રગતિ સાધી શકે પુસ્તકો વસાવવાનું કામ ઘણું ખર્ મત્રી-મથપાલનું છે લોકોજન ઉચ્ચ અને તેવા આદિત્ય તરફ હું અશુભીનિર્દેશ કરું છું, તેમ જ લોકોજનનું કાળા સંધાય ખર્વા પુસ્તકો વસાવવા સર્વે મત્રી મથપાલ જાણ્યોને મારી વિનંતિ છે. વડોદરા રાજ્યની શક્તિશી પુસ્તકાલય જેવી લોકકલ્યાણકર અને જનહિતકારી પ્રવૃત્તિને ઉત્તરોત્તર વિકસાવવા માં મુંખાઈ સરકારને આભારભરી વિનંતિ કરું છું

ત્યાગબાદ પ્રમુખશ્રીએ પોતાનું વક્તવ્ય ગર કગર્તા જણાવ્યું કે, આજે અત્રે પધારેલા શ્રી

યુનીભાઈ શાહ એ તો મારા ગુરુ છે તેઓશ્રી પોતાના શિષ્યતા પ્રમુખશ્રીને લારાની આ પરિપદમાં હાજર રહે એ મારે મન આન દનો વિષય કે અહીં તેમનું પધારતું એ એમના ઉદાર અને ઉમદા મનની સાક્ષી પૂરે છે. આગળ ચાલતાં તેમણે જણાવ્યું કે, વેમાર છે તો એક નાનું સરખુ ગામ, પણ અહીંના યુવકો અને મોટરાઓ સરકારી અને સાર્વજનિક પ્રવૃત્તિઓમાં સારો રસ ધરાવે છે, એ જણીને મને ખૂબ આનંદ થાય છે ;

કરજીયું ચંદાસની યોથી પુસ્તકાલય પંચિવદને, વેમારના પ્રજાજનો પોતાને આંગણે નોતરી, એક સુદર સંખ્યકા કરી રણા છે એમ કહું તો તે અતિશયોક્તિ નહિ કહેવાય

આ પરિષદમાં હોઈ વિદ્વાન તેનનિ બદલે મારા જેવા અદના સેવકને પ્રમુખ નીમવામાં, મારી કલકાત નહિ પશુ આપ સૌના મારા પ્રત્યેના પ્રેમભાવનું જ પંચિજામ છે એમ

શ્રી. ચિ. હ અમીન
હું માનું છું અને તે બદલ આપ સૌના હું આભારી છું.

શિક્ષણનું ઝલુ

હું જ્યારે મ. શાળાના ચોથા ધોરણમાં ભણતો હતો, ત્યારે મારા શિક્ષક મહેળાવના શ્રી. ધુળાભાઈ બકેરભાઈ પટેલ, વરણામા પુસ્તકાલયના અધ્યાપક હતા તેઓ વાચનના બહુ જ રસિક હતા, જે વખતે માળાપો અને શિક્ષકો પણ એમ માનતા કે વિદ્યાર્થીઓ બહારનું વાંચે તો શાળાનું શિક્ષણ બગડે વિદ્યાર્થીએ તો માત્ર ભણતરની ચોપડીઓ સિવાય બીજી કંઈ જ વાંચવું નહિ જોઈએ તે વખતે અમારા આ શિક્ષક એથી જલદી જ માનતા અને તે એ કે, શાળાનાં પાઠ્ય પુસ્તકો વાંચવામાં કાળો ના આવે અને શાળાના શિક્ષકો માટે મનઃસંકીર્ણ પણ કેળવાય એ સારું છતર વાંચનની ખૂબ જ જરૂર છે તેઓ આમ માનીને એમી નહિ રહેતા અને સારી રીતે વાર્તા—વિનાદની રાતભરી ચોપડીઓ, એની પ્રથસા કરીને વાંચવા માટે આપતા અને બીજા શિક્ષકોને પણ એ માટે પ્રેરતા.

દેશને ઉપયોગી જ્ઞાન આપો.

પુસ્તકો વાંચવા આપવા ઉપરાંત અમારા શિક્ષક શ્રી ધુળાભાઈ, એ વખતે ચાલી રહેલા સન ૧૯૧૪ ના જર્મન યુદ્ધના સમાચારો પણ દરરોજ અમને કહેતા અને ૧૯૧૬ની પ્રજા પોતાના દેશની સ્વતંત્રતા માટે કેટલો આત્મજોગ આપી રહી છે, તેના રસમય દાખલા આપતા અને આ બધી વાતો સાંભળવાનો બહુ જ રસ પડતો પ્રમોગેષાત આમ અને દેશના સેવાના પ્રકારો જણાવી, એને અનુસરી હકીકતો અને વાતો કહી એ માટે વર્તમાન-પત્રો અને પુસ્તકોમાંથી વધુ જાણવાની જિજ્ઞાસા અમારામાં જન્મત કરતા હતા આ વાતને ના આજે પત્રોમાં વર્ષ વીતી ગયાં છે છતાં આજે પણ એમ લાગે છે કે મારામાં જે કંઈ દુર્ગુણો હશે તે મારા પોતાના છે, પરંતુ યત્નિયત પણ સદૃશ્ય હોય તો તે મારા ગુરુ શ્રી ધુળાભાઈના છે.

વરણામા પુસ્તકાલયનું ઝલુ

આમ શાળામાંથી જ મારા ગુરુ શ્રી ધુળાભાઈએ ચીધેલી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિએ જ, મારા જીવનમાં અગત્યનો ભાગ ભજવેલો હોય, મારા જાહેર જીવનનું મૂળ પણ વરણામા પુસ્તકાલય જ છે.

શિક્ષકો અને પુસ્તકાલયનો પૂનઃ

મારા ૨૫ કાકા શ્રી શંકરભાઈ કાલિદાસ અમીન વરણામા પુસ્તકાલયના મંત્રી હતા. અને એમની સહાનુભૂતિથી હું ૫૬૨ વર્ષની ઉંમરે જ આ પુસ્તકાલયનો અધ્યાપક થયો હતો અને તે પછી તો મંત્રીપદ પણ મને સોંપાયું અને તે અત્યારે પણ ચાલુ જ છે દરમિયાન ૨૫ પૂજ્ય શ્રી મોતીભાઈ અમીન સાથે સસર્ગ વધતા એમની પ્રેરણાથી તાલુકાની, પ્રાંતની અને સમગ્ર વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ સાથે સુધાર્તા, આ પ્રવૃત્તિના સચ્ચલકો ખાસ કરીને શિક્ષકો માટે લાગે હોય, એમની સાથે રાતદિવસ હળવાભજવાના પ્રસંગો વધતા આદ્યા એમાંના કેટલાક શિક્ષકો પોતપોતાના સ્થાને ગામને ઉપયોગી એવી અનેક સંસ્થાઓના ઉત્પાદક અને સચ્ચલકો પણ હતા. એમની સાથેનો પરિચય વધવા લાગ્યો.

એ રીતે હું શિક્ષકો અને પુસ્તકાલયોના આગપશુથી જ પૂજારી બન્યો. આ બંને માટે મારા દિલમાં એકલું માન જ નહિ પણ તેની સાથે પ્રેમ અને ભક્તિ ભરેલા છે.

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના સર્જકો

વડોદરા ગાંધીની ત્રણ હજાર ગાંધીમાર્ગ, ૫ દરમિયાં જેટલી વિશાળ સંખ્યામાં, પુસ્તકાલય-રૂપી જાનની પગમે મહાય, એ પ્રતાપ વડોદરાના નવસર્જક ગાંધી છે. શ્રીમત સયાજીરાવ ગાયકવાડ અને આ દિશામાં પાટણ-પેટલાદમાં શિક્ષકસ્થાને ગંભીર પ્રવૃત્તિ કરતા અને ત્યાંથી ઉદ્દેશીને જ્ઞાનપ્રચારના અધિષ્ઠાતા બનાવેલા સદ્ગત શ્રી, મોતીભાઈ ન. અમીનનો છે.

શિક્ષકમાર્ગી સેવાધારી અનેલા સ્વ. શ્રી મોતીભાઈ અમીને, ગુજરાતના હજારો શિક્ષકોને જ્ઞાનપ્રચારની આ પૃથ્વીમાં રસ લેતા કર્યા અને એના માથા સેવકો બનાવ્યા.

રાજ્ય પુસ્તકાલય મહળ

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને મંજીત અને વ્યવસ્થિત બનાવવા માટે વડોદરામાં બે સંસ્થાઓ સ્વ. શ્રી મોતીભાઈ અમીનની પ્રેરણાથી સ્થપાઈ એક વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મહળ અને બીજી પુસ્તકાલય સહાયક મહારી મહળ લિ. છે.

રાજ્ય પુસ્તકાલય મહળ હાલ જૂથ, મહાલ અને પ્રાંત પુસ્તકાલય મહળો સ્થપાઈ, વર્ષો સુધી મહાત્મપ્રાંત અને રાજ્યની પરિષદો મળતી રહી એ દ્વારા પુસ્તકાલયોના મુદ્દો સંચાલનના પાઠો, અને પરિષદો અંગે પ્રવાસો પણ ગોઠવાતા રહી, સેવાધર્મના પ્રત્યક્ષ અપાયલા પદાર્થ પાઠો અને એમાં જીવનની યથાર્થતા અને આનંદ માણતા સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીનની પામેથી મતત પંદર વર્ષના સહવાસમાં મેવાના વિધિવિધ ક્ષેત્રોની મળતી ગંદેથી પ્રેરણાઓ. કદી સુલાય તેમ નથી મારી માફક મારા ધણા મિત્રો પણ આ બધાં દરમિયાં જીવનભવ સભાર્યા જ કરશે.

પુસ્તકાલય સ. સ. મહળ લિ.

વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને સંજીવ અને વ્યવસ્થિત બનાવવામાં, “પુસ્તકાલય સહાયક સહારી મહળ લિ.” કે જે વહેપાર માટે નહિ પણ પુસ્તકાલયોની સેવા માટે જ જન્મ્યું છે એણે ધણો અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો છે. પુસ્તકાલયોને ઉત્તમ પુસ્તકો કમિશનનો મોટો ભાગ આપી દબને પૂર્ણ પાડવા, વર્તમાનપત્રો માસિકો વગેરેના લગભગ ભરવા, લેખકો ઉપયોગી સાહિત્ય પુસ્તકો પાડવું અને પુસ્તકાલયના આગ લાખ ઉપગતના કામમ કડો વ્યવસ્થિત ગણી, મોટી રકમના ટ્રસ્ટ ફંડ પણ મેળવી તેનો પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ ખીલવવામાં ઉપયોગ કરી, આ મહળે જૂનજ લોકપ્રીતિ મેળવી છે. પુસ્તકાલય સહાયક સહારી મહળ દિવસમાં એવી એક જ સંસ્થા છે કે જેનું સ્થાન પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની સારી આલમમાં અદ્વિતીય છે.

મહળ તરફથી “પુસ્તકાલય” માસિક પણ પ્રગટ થાય છે. અને એ દ્વારા પુસ્તકાલયોના સંચાલન માટે યોગ્ય માર્ગદર્શન અપાય છે.

વિલિનીકરણ પછી ?

વડોદરા રાજ્યનું મુખ્ય પ્રાંતમાં વિલિનીકરણ થયા પછી ધણી કાર્યકર્તાઓને મૂંઝવણ રહે છે કે વડોદરા રાજ્યની ખીલેલી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું શું થશે ? એના અંગે સ્થપાયેલી એ અતિ ઉપયોગી ઉપરોક્ત સંસ્થાઓ કે જેના મૂળમાં સ્વ શ્રી મોતીલાલ અમીનની જીવનસાધના અને આકરી તપશ્ચર્યા ભરેલાં છે, અને એમની મળેલી ગ્રેશ્યા પ્રમાણે જે સારાએ ગુજરાત-મહા-ગુજરાતમાં પોતાનું સેવાક્ષેત્ર વિસ્તારવાના વિચારો સેવે છે એ સંસ્થાઓનું શું થશે ?

વડા પ્રધાન શ્રી. ખેર સાહેબનો પ્રવૃત્તિપ્રેમ

આ પ્રસંગે મને યાદ આવે છે કે, મુખ્યમંત્રીના વડા પ્રધાન માનનીય શ્રી. ખેર સાહેબ જ્યારે વચગાળામાં સન ૧૯૩૯ માં વડાપ્રધાન નીમાયલા ત્યારે હરિપુરા મહાસભા પ્રસંગે, એમણે સ્વ શ્રી અમીન સાહેબને વારંવાર પોતાની પાસે નોતરીને, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને સારા ગુજરાતમાં વિકસાવવાના વિચારો દર્શાવ્યા હતા એ પ્રસંગે શ્રી અમીન સાહેબ જે આનંદકાંડવી રજા હતા અને સંપૂર્ણ સ્વરાજ્ય મળતાં પોતાની પ્રવૃત્તિનો વિશાળ ફેલાવો કરીને જે ગયતા હતા એ પ્રસંગે, આજે યાદ કરતાં કહું છું કે આપણને આઝાદી તો મળી ચૂકી છે અને એ જ નામદાર શ્રી ખેર સાહેબના હસ્તે આ પ્રવૃત્તિની ખીનવણી કરવાના પ્રસંગે પણ આવી ગયા છે મને આશા છે કે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની દિશામાં આપણી જે આશાઓ અને મહેનદાઓ છે તે જરૂર ફળશે.

વળી વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વડા શ્રી વાઠીસ માહેબ દવે સમય મુકાઈ પ્રાંતના પુસ્તકાલય ખાતાના વડા બને છે ત્યારે તો એના નવસર્જનની અને પ્રવૃત્તિનો વિકાસ થવાની શ્રેષ્ઠ આશા એમ છે એટલે એ સંબંધીની મૂંઝવણ ઠાડીને, આપણે સૌ આપણી જ રૂબરૂ વિચારીએ અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ દ્વારા, દેશની આઝાદીને દિપાવવા અને મજબૂત કરવાના પ્રયત્ન કરીએ.

ભાવી પ્રજાનું ઘડતર

દેશનો ઉદય સંધ્યો હશે તો એની ભાવી પ્રજા-માણસોમાં ઉત્તમ સંસ્કાર રેડવા જોઈશે એમનામાં જ્ઞાન, બહાદુરી અને દેશપ્રેમ ખીલવવા જોઈશે અને એ માટે એમને શરૂઆતથી જ વાચન-પ્રેમી બનાવવા જોઈશે બાળપણમાં વાચનગ્રંથ ખીલ્લો નહિ હોય, તો મોટપણે એ આવશે જ નહિ અને પુસ્તકાલયનું વિશાળ મહાલય હશે તોય તે માત્ર ગામના એક પ્રદર્શનરૂપ બની રહેશે એટલે પ્રથમથી જ બાળવિભાગ ખીલવી પુસ્તકાલયમાં બાળકોને આકર્ષવા જોઈએ, બાળકોમાં વાચનરસ ખીલવવાનું અને એમને સદૃશ્ય બનાવવાનું બહુ કાર્ય શિક્ષક સિવાય બીજા કોઈ કરી શકે તેમ નથી માળાપોને તો જેટલી બાળક માટે મિલકત ભેગી કરવાની પડી છે, એટલી એના જીવનઘડતર માટે પડી નથી. મસ્કાર વિનાના બાળકોને મોટપણે મિલકત હાથ ચડાવી, એના દુરુપયોગ કરીને પાપમાલ થાય છે. અને એ જ વારસદારના હાથે માળાપો દુખી થાય છે જેથી મા-બાપોએ પણ દવે સમજવું જોઈએ કે, મિલકત એ સાચું ધન નથી, સાચું ધન સંસ્કાર અને ડેખાણી છે. અને તે બાળકોને આપવા અપાવવામાં પોતાથી જે બને તે શોખો આપવો જોઈએ.

જે દેશમાં ઉપર પ્રમાણે બાળકોના મજબૂર નીનિવચનો, રોજનાં રોજ અચૂકપણે કસાવવામાં આવે તે દેશ બી, તે ગણતરી ઉત્તરિત થવા વગર કેમ જ રહે ?

આન દો ! અને ફરજ બજાવો

હવે વર્ષે આપણો દેશ જગતવદ્ધ મ ગાંધીજીના પ્રતાપે પરાધીનતા શીટાડી આઝાદ થયો છે અને આવી પડેલી અનેક આપત્તિઓનો સામનો કરીને પણ, આપણા મદાન નેતાઓ પડિત જવાહરલાલજી અને સરદાર શ્રી વલ્લભભાઈ પટેલ જેવા મદાન પુરુષો, આ દેશને જગતની હરોલમાં આગળ લાવવા માટે મદાત્મકતા કરી રહ્યા છે ત્યારે થોડી ધણી ખુશીઓ પણ હસતે મોઢી વેડી લઇને મળેલી આઝાદી માટે ખૂબ આન દો અને એ આઝાદી દિવાલવા માટે તનનોડ પ્રથમતા કરી, સર્વ કોષ પૂરતી ફજ બજાવો પ્રભુ આપણને સૌને એ માટે શક્તિ અને પ્રેરણા આપે એ જ પ્રાર્થના

સંદેશાવાચન

પ્રમુખશ્રીનું વક્તવ્ય પૂરું થઇ રહેતાં, પરિપક્વ સંજ્ઞાના ઇન્દ્રિયતા બહારથી આવેલા સંદેશાઓ વાચી સંલગ્નતાવામાં આવ્યા હતા, જેમાં મુખ્યત્વે અમદાવાદની બેઝિક ટ્રેનિંગ સ્કૂલવાળા શ્રી જે કે. શુક્લ, વ રા. પુ મડળના સહમત્રી શ્રી ચોકસી, વડોદરા જિલ્લા કોંગ્રેસ સમિતિના મંત્રી શ્રી પ્રભુભાઈ પટેલ, વડોદરા જિલ્લા સહકારી ઓડિટર શ્રી ગમનલાલ બેશીના મુખ્ય હતા

મત્ર તુ નિવેદન

ત્યાર બાદ મહાપ મડળના મંત્રીએ મદાત્મકતા આણતી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું નિવેદન રજૂ કર્યું હતું તેમાં તેમણે જણાવ્યું કે, આજે આ મદાત્મકતા શાળાવાળા તમામ આગેમા પુસ્તકાલયો છે તેની કુલ સંખ્યા ૮૨ છે આસનેરા અને તેગરા એ ગામો ભરૂચ જિલ્લામાં જવાથી આપણા મદાલમા હવે ૮૦ પુસ્તકાલયો રહે છે ૭ પુસ્તકાલયો પોતાનાં સ્વતંત્ર મકાનો ધરાવે છે તથા પુસ્તકાલયોનાં મકાનો નવીન યવાનાં મનુર થયાં છે, જે વહેલી તકે બધાં જગે તેવી આશા છે

પુસ્તકાલયોની તપાસણીનું કામ, માનક પ્રચારકોના ઉત્સાહના અભાવે ધીમી ગતિએ ચાલે છે. પ્રાંત પ્રચારકની ફરજી અને કામગીરીથી તપાસણીમાં વધિ આવેલા નથી શાળા વિનાનાં ગામોના લોકોના વાચન માટે મડળમાં ફરતા પુસ્તકાલયની પેટીઓ રાખવામાં આવેલી છે. લોકો એનો વધુ લાભ લે તે માટે મડળ હ મેશાં તજવીજ કરે છે.

શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા વિદ્યાર્થીઓ પૂરતી મદાલ મડળ તરફથી લેવામાં આવે છે પરંતુ બેઝિકે તેટલા પ્રમાણમાં વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષામાં બેસતા નથી. શિક્ષક બંધુઓ ઉત્સાહ રાખી કામ લે તે શિષ્ટ વાચનની સંપૂર્ણ સંજ્ઞાતા મળી શકે તેમ છે.

સદર મદાલનાં ૩૮ પુસ્તકાલયો ગુજરાત વિદ્યાલયમાં રજિસ્ટર થયેલાં છે

મદાલ મડળ મામ પુસ્તકાલયોની ખૂબ સેવા કરે છે બનેલો રવાના કરવા, કામ-

૬૩ ને લોકમદદની રકમો મળ્યા જમા કરાવવી, દપાલ રવાના કરવી, ઉપરાંત પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓને સલાહ સૂચના આપવાનું કામ મહાલ મંડળ તરફથી થાય છે

શ્રી. સુનીભાઈ શાહ

બાદ વડોદરાના સોફિય નેતા શ્રી સુનીભાઈ શાહને પ્રમુખશ્રીએ સલાતે ઉદ્બોધન કરવા વિનંતિ કરતાં શ્રી સુનીભાઈ શાહે જણાવ્યું હતું કે, આજે મારે બાપણ કરવાનું હોય નહિ હું તો અહીં આ પ્રવૃત્તિનું મત્યાલન જાણુવા 'આવ્યો હતો' '૩૩ના ઓગસ્ટમાં કરજી છોડ્યા પછી અહીંની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માગ મિત્રો દ્વારા જાણુને વેમાર ગામમા પુસ્તકાલય પરિષદ ભરાય અને શ્રી ચિમનભાઈ પ્રમુખ હોય ત્યારે મારે આવવું એમ મને લાગ્યું અહીં આવવા પાછળ મારી દષ્ટિ જુદી છે મારી પાસે આજે પુસ્તકાલયની વાતો નથી એ તો તમને પ્રમુખશ્રી કહેશે

યાત્રાએ આવ્યો છું

મારે વેમારમાં વહેલા આવવું જોઈતું હતું, હું '૪૨ પછી ગયો હતો તે ખરું, પણ પછી "કરેગે વા મરેગે" ની હાલત આવી અને એમાં તમેએ ધણું સહન કર્યું હતું સહન કરનાના પ્રતીક તરીકે ભાષ અ બાલાલ ગાધીને મદદ કરવા ધાડું હતું કેટલી મદદ થઈ કે ન થઈ વગેરે તમે જાણો છો આ બધામા મારો અહીં આવવાનો હેતુ આ બધા બનાવો પછી યાત્રાધામરૂપ થયેલા તમે સૌના દર્શન કરવા હતો અને આ પરિષદ પ્રસંગે આવ્યો છું અને તમારા સૌના દર્શન પવિત્ર થાઉં છું

આપણે ધ્યેય કરતાં વધુ મેળવ્યું છે

'૩૩ પછી જે જે દિવસોમાં ચાલી તે હવે પતી ગઈ છે, આપણને આઝાદી મળી છે પ્રજામંડળનો હેતુ શ્રીમતની છત્રછાયા નીચે જગમદાર રાજતત્ર મેળવવાનો હતો, પરંતુ આપણે તો આજે એથી પણ કેટલું વધુ મેળવ્યું છે આપણે ખૂબ આગળ વધ્યા છીએ આપણે તો છત્રછાયા નીચે જવાનદાર રાજતત્ર માગતા હતા, પરંતુ આજે તમે જુઓ કે નજરખામગામી અને ઝવેરખાનામામી ઝવેગત જાય છે એ ઝવેગત અહીંથી જાય તે કમતા એ રાજાશાહી જાય એ સાનુ છે બાકી, મુશ્કેલીઓ વેદની પડે છે એ બધી મુશ્કેલીઓ તો થોડા વખતમાં જ પાર પડશે

આપણો આદર્શ

કઈક નવીન આવર્ના લોખ બહીએ છે, અચકાપ છે પરંતુ આપણો દિલ્લી લોકશાહીના આદર્શ-એકતા તરફ જઈએ છીએ તમે સૌ તો પુસ્તકાલયોના જ્ઞાતા છો તમારી આગળ રાજના પત્રોમાં આવતા સમાચારોની દ્રષ્ટીકત કહેવાની ન હોય તમે તો ચાનદીવડાનું કામ કરો છો, તમેજ કહી શકો છો કે દિલ્લ આજે કેટલું આગળ વધી રહ્યું છે

એ માર્ગ મહાલવાનો નથી.

આજે તો પડિત જવાદરલાલજી અવિરત કામ કરી રહ્યા છે હમણાજ તેમણે અમેરિકાનો ઝડપી પ્રવાસ પૂરો કર્યો છે એમને કમ આપણા રાજકર્તાની માફક સીતાદેવી અને ઝવેરાત

સાથે મહાલવાનું નહોતું, એમને તો અમેરિકાના પ્રમુખ ટ્રુમેનના વિમાનમાં બેઠીને ઝડપી મુલાકાતે લેવાની હતી, એમને કંઈ ઘોડાની રેસો દોડાવવાની નહોતી. ખરેખર, તેમને ભારે કામ કરવાનું હતું.

-તો બાહકન જેવી સ્થિતિ થ ત

આપણા માટે કામ કરનારા આપણા નેતાઓ સતત કામ કરી રહ્યા છે. તેમણે આજે હિંદને નકશો દેરથી નાખ્યો છે, એ તમારા દેાષ્ટીએ અજાણ્ય નથી. આપણે ત્યાંના ૫૬૦ દેશી ગળ્યો હોત તો યુરોપમાના બાહકન જેવી આપણી પરિસ્થિતિ થાત આપણા સરદારે રાજ-એને પોતાના પક્ષે લાઇ સારા સાગ રાજ્યોને સારા સારા ઉચ્ચ પદે રચાપિત કેયા છે આજે ભાવનગરનરેશ જેવા મદ્રાસના ગવર્નરપદે બિરાજે છે, જમસાહેબ પટ્ટેશર્મા-યુનેાર્મા-આપણો કેસ રજુ કરી રહ્યા છે. આમ આજે હિંદના રાજ્યો કામ કરૂતા થઇ ગયા છે

આપણે ત્યાં વડોદરામાં વિલીનીકરણ બાદ મુરદેશી છતાં એ વિલીનીકરણ પર ઈશ્વરની મહોર વાગી છે. હિંદને એક કરવા રાજ્યો આપણા જેવા હવે નાગરિકો બની ગયા છે.

દેશને શક્તિ આપો

હવે હિંદમાં સત્યાગ્રહ, લડત, અસહકાર એ કશું જ નથી, હવે તો દેશ માટે કામ કરવાનું જ રહ્યું છે. આજે હું તમારી નમસ્ક પહેલાં જેવા બળવાખોર તરીકે નથી આવ્યો. આજે તો દેશને શક્તિ આપવા, માટે શક્તિશાળી બનાવવા માટે કામ કરવાનું છે

આંધળાને દેખતા કરો ત્યારે-

એટલે આજે તો તમે સૌ પ્રૌઢ શિક્ષણ માટે કામ કરો. આપણને ૧૬ કરોડ મત મળ્યા છે એ મત બરાબર વપરાય એવું કરવાનું છે દેશના કલ્યાણ માટે તમે નિરક્ષરોને બણાવવાનું, કામ કરો તમારે આંધળાને દેખતા કરવાના છે, અને તેમને દેખતા કરો ત્યારે તેમની આંખો સામે સારી વસ્તુ દેખાય તેવા દેખતા કરજો. એમની સમક્ષ સાફ ચિત્ર ગૂંચૂ કરજો એક શિક્ષણચાત્રી મને મળ્યા હતા તે કહેતા હતા કે, મે એક નિરક્ષરને વાચતો કર્યો એ નિરક્ષર વાચતો થઇને હવે સિનેમાના ગીતો ગાતો થયો છે એટલે પ્રૌઢશિક્ષણ અપાયા પછી તે શું વાંચે છે એ જ્ઞાન રાખવું જોઈએ, તેમની આગળ કેવું વાચન મૂકવું એ તમારે વિચારવાનું છે એ વખતે વાંચત શીખીને જસાયિદી લખતાં ન શીખે એ પણ જોવાનું છે એટલે એને સારા સરકાર-શિક્ષણ મળે તેમ કરજો

હવે તમે શાળા ત્યાં પુસ્તકાલયનું કામ પૂરું થયું છે જેમને બણાવો તે બણતર સફળ કરે, આરુ ચારિત્ર્ય મેળવે, જનસમાજને ઉપયોગી થાય, તેવું વાચન તમારે વાંચવું, વચાવવું પડશે એટલે તમે જેને પ્રૌઢ શિક્ષણ આપો તે માત્ર લખવા જેટલું જ-સહી કરી જાણવા જેટલું જ નહિ, પણ વાંચી સમજી શકે તેવું આપજો, નહિ તે માત્ર સહી કરી જાણનાર પાસેથી વેપારી વાણિયો-એની પાસે સહી કરાવી લઇ ગમે તે લખાવી લેશે તમારું સ્થાન ગુરુ વ્રત્ય છે ગુરુ તરીકેની તમારી દરજ બળવજો. રાજકીય પુરુષો તો ક્ષત્રિયો જેવા છે

પુસ્તકાલય મંચાલનમાં પરાયે આશરે (પરાવચન) શા માટે ? ૧૬-૧૬ વર્ષથી તમે જે પ્રવૃત્તિ ચલાવો છો તેને તમારે જ પમભર કરવી જોઈએ અરકાર મદદ આપે કે ન આપે તમારે તેને પગભર કરવી જોઈએ સરકાર મદદ નહિ મળે તો શું થશે એ વિચાર તમારે છોડી દેવો જોઈએ.

હેલ્થે તેઓથીએ દારૂબંધી, તેમ જ સામાજિક અનિયંત્રિત કરવા જણાવી મામોતતિ સાધવા ઉદ્દેશ્ય કર્યું હતું.

આદ અન્વ વક્તાઓ શ્રી ઉમેદભાઈ પટેલ, શ્રી વાલજીભાઈ અમીન વગેરેના પ્રાસંગિક પ્રવચનો થઈ ઠરાવોનું કામ હાથ ધરાયું હતું.

પસાર થયેલા ઠરાવો

૧) ગુજરાતના પ્રદેશમાં પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના વિકાસ અને જમાવટ માટે, ગુજરાત પ્રાંતને, કેળવણી અને સહકારી ખાતાના ધેરણે, ઉત્તર તથા દક્ષિણ વિભાગોમાં વહેતી નખાય અને દક્ષિણ વિભાગનું કેન્દ્ર વડોદરા ખાતે રખાય એમ આ પરિષદ ઇચ્છે છે એ દિશામાં સરકારના પ્રયત્નોને મદદરૂપ થવા માટે વિભાગવાર પુસ્તકાલય મંડળોની રચનાનો સિદ્ધાંત પણ સ્વીકારી, તેને માટે જરૂરી હકમો જેને તેને અપાઈ જાય એમ પણ આ પરિષદ ઇચ્છે છે

[૬ મ્ શ્રી ખુશાલભાઈ જિ પટેલ (ચિત્રદા) અ આ, શ્રી રવીન્દ્રાલ મુ શાહ (મેશ)]

(૨) વડોદરાનું પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ એ હિંદુભરતી અમેડ અને નમૂનેદાર સ્થા છે જેની મારફતે વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયોએ વર્ષોથી પોતાનું કામકાજ ચલાવ્યું છે કચ્છનું મહાનનાં બધાંજ પુસ્તકાલયો એના બાગીદાર પણ છે જેથી હવે પછી પણ, મહાલના તમામ પુસ્તકાલયોનું કામકાજ, પુ સ સ મંડળ મારફત ચાલુ રહે તેવી નીતિ માન્ય રાખી, સદર સંસ્થાઓને મળવાની સરકાર તેમજ જિલ્લા લોકલબોર્ડની મદદની રકમો, પુ. સ સ. મંડળ તરફ પરભારી મોકલી આપવાનો અમાઉનો વહીવટ ચાલુ રાખવા આ પરિષદ નામદાર મુ માઇ સરકારને આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે અને ગુજરાતભરની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના પીઠ કાપકરોને વિનંતિ કરે છે

[૬ મ્ શ્રી છોટાલાલ લ પટેલ (કરજી) અ આ શ્રી બાનુચક્ર પડયા (ચિત્ર)]

(૩) વિલીન થયેલા વડોદરા રાજ્યના વિસ્તારનાં પુસ્તકાલયોને ચાલુ સાલનો, વડોદરા રાજ્યના જૂનાં ધોરણેજ સરકાર- પચાવટ મદદો આપવાની હોય એવી માન્યતા છે અને તેને માટે જરૂરી રકમો પણ ધારાસભાએ મંજૂર રાખી છે એવી અત્યાર લગીનાં અમારી માહિતી છે જાન્યુઆરી મહીનો શરૂ થવાને હવે ફક્ત એકજ માસ બાકી છે અને પુસ્તકાલયો માટે છાપાઓનો ઓર્ડર આપવાનો સમય પણ નજીક આવી પહોંચ્યો છે છતાં વડોદરાની પુસ્તકાલય કચેરી તરફ મોકલાયેલા બજેટ હજી લગી મંજૂર થઈને પાછા ફર્યા નથી, કે સરકારની નીતિ પણ હજી ચોક્કસ સ્વરૂપમાં બહાર થઈ નથી, એ સ્થિતિથી પુસ્તકાલયના સચાવકોને બારે વિમાસનમાં મૂકી દીધા છે. એ સ્થિતિનો વહેતામાં વહેતી તકે અત લાનવા આ પરિષદ ના મુ માઇ સરકારને આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે

[૬ મ્ શ્રી કાશીલાલ પ લ (બચાર)]

અ આ શ્રી ચુનીલાલ બા (ભજવાણા)]

(૪) કરજીય મહાલની પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કેળવણી લેતા વિદ્યાર્થીઓમાં શિષ્ટવાચનના પ્રચાર માટે મહાલ મહાળ તરફથી લેવાતી શિષ્ટવાચનની કામગીરી માટે નોંધેલી સમિતિ નીમવામાં આવે છે

૧ શ્રી ત્રણભલાલ ભા પડયા-કરજીય મહાલ ૩ એઈ, ૨ શ્રી સોમન સાહેબ-હોડમાન્તર કરજીય હાઈસ્કુલ
૩ શ્રી દેસાઈભાઈ વિપ્લવ વેમાર, ૪ ઈશ્વરભાઈ ખટેલ-બચાર, ૫ શ્રી મલ મયા હ દીવાન લતીપુર ડીબી
[૬ શ્રી શ્રી જોડાલાલ ન પડયા (રણપુર) અ આ શ્રી રણજીડભાઈ મા ખટેલ (મીમવી)]

(૫) પુસ્તકાલયો નાગરિકશૃણાના સરકારો પૂરનારું મુખ્ય સાધન છે એટલે નિરક્ષતા-નિવારણના કાર્યમાં પુસ્તકાલયના વ્યવસ્થાપકો, લેકસેવરો અને પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં રસ લેતા લાઇઓને મહત્વ સાથે આપી નિરક્ષગતાનિવારણમાં મદદ કરવા આ પરિષદ આગ્રહભરી વિનંતિ કરે છે

[૬ શ્રી મલ મયા હ દિવાન (લતીપુર ડીબી) અ આ શ્રી ધરમચંદ ભા, (જલ્પતપુરા)]

(૬) લગ્ન મરણ અથવા બીજા ધાર્મિક પસંજોએ થતા પુરકળ ખર્ચો ઓછા કરી, તથા એ પ્રસંગોએ ધર્મોના જે ગ્રંથો અપાય છે, તેમાં પણ યુગને અનુસરી ફેરફાર કરી પુસ્તકાલય ગ્રામઔપચારિક, ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને પુસ્તકમદદ અને એવી જ બીજી સાવજનિક પ્રવૃત્તિઓમાં દાન આપવાનો વહીવટ દાખલ કરવા મહાલના જે તે ગામોના અગ્રણીઓને તથા પ્રજાજનોને આ પરિષદ આગ્રહપૂર્વક ભલામણ કરે છે

[૬ શ્રી ચક્રભાઈ બી ખટેલ (કડારી) શ્રી રણજીડભાઈ મા. (સીમલી)]

(૭) ગામડાંનાં પુસ્તકાલયોને દર વર્ષે ખરીદવાના પુસ્તકોની પસંદગીનું કાર્ય સરળ થઈ પડે તે માટે, દર વર્ષે પ્રસિદ્ધ ચર્તા પુસ્તકોમાંથી, દરેક વિષયનાં તથા ગામડાંનો સામાન્ય જનસમાજ વાંચી અને સમજી શકે તેવા ઉત્તમ પુસ્તકોની એક યાદી તૈયાર કરી પ્રસિદ્ધ કરવા આ પરિષદ, વડોદરા રાજ્ય પુ મહાળ તથા પુ સ સ મંડળને આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરે છે તથા ગ્રામ પુસ્તકાલયોના મત્રીઓને દર વર્ષે આ યાદીમાંથી જ પુસ્તકોની પસંદગી કરી, ખરીદી કરવા ભલામણ કરે છે

[૬ શ્રી ચક્રભાઈ બી ખટેલ (કડારી) શ્રી ધરમચંદ ભા, (જલ્પતપુરા)]

(૮) રાજ્ય પુસ્તકાલય મહાળ તરફથી “ચિરંજીવ સાહિત્ય” નામના પુસ્તકની લેવાનારી શિષ્ટ વાચનની ૨૮ મી પરીક્ષાનો તથા કરજીય મહાલ પુ મહાળ તરફથી વિદ્યાર્થીઓ માટે ‘આપણા સગર’ ની લેવાનારી પરીક્ષાનો, બહોળા પ્રમાણમાં સૌ મોઈ લાભ લે તેવા પ્રયત્નો કરવા આ પરિષદ મહાલના પુસ્તકાલયોના મત્રી લાઇઓને તથા શિક્ષક બુઓને આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરે છે

[૬ શ્રી કારીભાઈ બા ખટેલ (કુતેપુર) અ આ શ્રી રતીલાલ (ચાહ)]

(૯) પુસ્તકાલયો માટે પત્રો-માસિકો ચર કરાવવાનો સમય જનપ્રચારીથી શરૂ થાય અને તે નજીક આવી પહોંચે છે, જનાં વડોદરાની પુસ્તકાલય ઠયેરી તરફ મોકલાયલાં બજેટો સંબંધિત રાત્ર દહાડા લગી મજુર થઈ પાછા ફર્યા નથી. એ જોનાં ‘પુસ્તકાલય’ માસિકના નવેમ્બર

૧૯૯ ના અઠ્ઠમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ પુ આનાની સૂચના નં ૪ને તથા પુ સ મ મ ડગની જાહેરાત નં ૧ ને આ પરિષદ આવકારપાત્ર ગણે છે અને તેમાં મૂલ્યાંકન લોકમંદ ની રકમ તથા જોષ્ઠતા પત્રોની યાદી ગોઠવવાના પુ સ મ ડગ તરફ વહેનામાં વહેતી તકે મોકલી આપવાની મહાત્મના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના ચંચી ભાષ્યોને બાદમાંથી કરે છે તથા હવે પછી મરકાગ-પ ચાપત મદદ જે તે પુસ્તકાલયોને સીધી મોકલવાનું ધોરણ કરે તે ન ગમ પણ, પુ. સ. સ. મ ડગમાં મોકલવા વિનંતિ કરે છે

[દ. મુ. શ્રી ધર્મચંદ બા. શાહ (મજાપતપુરા)]

અ. આ. બી. મહુરલાલ]

પ્રમુખશ્રીનો ઉપસહાર

આ પ્રમુખશ્રીએ ઉપસહાર કરતા જણાવ્યું કે, બધીજ પ્રવૃત્તિઓનો આધાર શિક્ષકોપર છે જે શિક્ષકો જનસેવાની પ્રવૃત્તિઓ કરી રહ્યા છે, તેઓ પોતાની પ્રવૃત્તિઓ વધારેજ જાય છે અને એમાં જ આનંદ માને છે તમે સૌ જો બાર શિક્ષકોને માથે છે, એવું ન માનતાં થોડીક સેવાની દૃષ્ટિ રાખી જનસેવાની પ્રવૃત્તિઓ દાયકરો તો તમને એમાંથી ઊંડે ઊંડે કોઈ અનેરો આનંદ જણાશે અને પછી તો તમે એ માર્ગે આગળ વધવા પ્રયત્ન કરો જે મામલા કોષ્ટ સાર્વજનિક કામ કરનાર ન હોય તેને હું રમશાન જેવું ગણું છું તેવીજ રીતે જે સભામાં બહેનો ન હોય તે સભાને રમશાન જેવી માનું છું આજે બહેનોની સારી હાજરી જોઈ મને ખૂબ આનંદ થાય છે. ભાવિ નાગરિકોનું સાચું પડતર બેનો અને શિક્ષકોના હાથમાં છે

બાળકોમાં ઉત્તરતુ ટોકાજ્ઞાન

માતાના ઉદ્દેશોથી બાળકો ધણું શિક્ષણ મેળવે છે તે મારે સુખદા પાસેથી ગર્ભમ અભિમન્યુએ મેળવેલા ટોકાપુદ્ધતા જ્ઞાનનો મપનો જનપ્રસિદ્ધ છે બેનોમાં જેવા સરકાર હશે તેવું જ બાળક બનશે. એથી જે બેનો બહુની હોય તે પુસ્તકાલયમાંથી મુમરકાર મળે તેવા પુસ્તકો લાવી વાંચે અને અભણ બેનોને વાંચી જણ સંભળાવે, એવી દુ. આશા રાખું છું

સમાજના ઘડવૈયા

શિક્ષક બંધુઓ, તમે તો સમાજના ઘડવૈયા છે, વિશ્વકર્મો છો તમારા ધંધાને હલકો ન માનતાં સોધી ઉચી દક્ષાનો માન્યો અને એ સર્વ લક્ષમાં લઈ, બાળકોને એવું શિક્ષણ આપજો કે તેના વડે આપણે મેળવેલી આઝાદી આપણા વારસો ચિરકાળ સુધી ટકારી શકે

છેવટમાં કરજી મહાત્મ શાળાધિકારી શ્રી ત્રગલ્લાલ પડયાએ સૌનો આભાર માની ફલહાર થઈ વ દેમાતરમ્ ગીત ગવાઈ બરાબર રા. વાગે પરિપત્તી પૂર્ણોદ્ધતિ થઈ હતી

* મીઠો રસતો જેવો સરળ છે. તેવો જ કંઠજ છે, એમ ન હોત તો સૌ સીવે રસતે જ ચાલત.

* માનવી બીજને ઉપદેશ આપે તે પ્રમાણે પોતે ન કરે હોય તો એ ઉપદેશ હમેશાં નકામો જાય છે

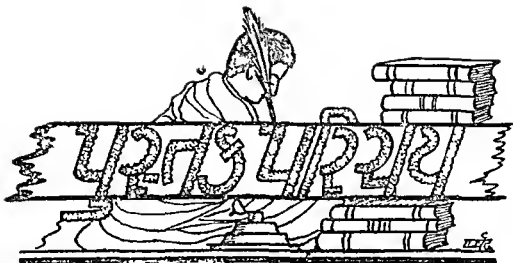
* આપણે શું કરવું જોઈએ તે આપણે જાણીએ છીએ ફક્ત એ કરી શકતા નથી, એ જ આપણી નિર્બળતા છે

મુંબઈના ના. ગવર્નરની મુલાકાત

મુંબઈ પ્રાંતના તેજ નામદાર ગવર્નર સર મહારાજસિંહ તથા ગણી મહારાજસિંહ મધ્ય-વર્તી પુસ્તકાલયની મુલાકાતે તા ૭-૧૨-૪૬ ના રોજ સવારમાં ૧૦-૧૦ કલાકે આવી પહોંચ્યા હતા. મદદ વ્યવસ્થાપક શ્રી ઉમેદભાઈ પટેલે તેમને મધ્યવર્તી પુસ્તકાલયની રચના તથા વ્યવસ્થા સંબંધી માહિતી આપી હતી. તેઓશ્રી પુસ્તકાલયનો પુસ્તક આપ-લે (Lending) વિભાગ જોઈ ધણી ખુશ થયા હતા અને વિશાળ વ્યવસ્થા અને પુસ્તકોની ગોઠવણી જોઈ સતેજ વ્યક્ત કર્યો હતો. તેઓશ્રી એ જાણીને ખુશ થયા હતા કે પુસ્તકાલયના આ બે વિભાગમાંથી ૪૦૦-૫૦૦ પુસ્તકોની દરરોજ આપ-લે થાય છે. પુસ્તકસંગ્રહની પૂજપરજ કરતાં તેઓશ્રીને જણાવવામાં આવ્યું હતું, કે આ પુસ્તકાલયમાં લગભગ ૨ લાખ પુસ્તકો છે અને તે બોર્ડન સ્કીમ પ્રમાણે ગોઠવાયેલા છે. કોષપણ વાચક મોઢો પુસ્તક પાસે જઈ શકે છે અને પોતાને મનપસંદ અને વગીકૃત પુસ્તક પસંદ કરી શકે છે. પુસ્તક ગોઠવણી એવી સરળ છે કે કોષપણ વાચક પોતાને જોઈતા પુસ્તકનું નામ અને લેખક જાણતો હોય તો તો તે થોડી જ વારમાં પોતાને જોઈતું પુસ્તક મેળવી શકે છે. આ પછી તેઓશ્રીએ અધ્યયન વિભાગના મગાડી અને શુજરાતી સમ્રાટ વિષે પૂછપૂછ કરી હતી, તેમ જ ગામડાંઓ મારે ફરતા પુસ્તકાલયની વ્યવસ્થા જાણી ધણી ખુશ થયા હતા. એ જોઈ કહતા અને પૂછ્યું હતું કે પુસ્તકાલયમાં વધારે શું વચાવ છે? આના જવાબમાં તેઓને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે વાર્તાનાં પુસ્તકો વિશેષ વચાવ છે. તેઓશ્રીએ જીવન ચરિત્રનાં પુસ્તકો વધુ વચાવ તે તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. તેઓશ્રીએ પુસ્તકાલય વિભાગના ફિતોસોશી, પીસ્ટીસીઝમને લગતા પુસ્તકો પુસ્તકાલયમાં જોઈ કહ્યાં

ત્યારબાદ તેઓશ્રીએ મદિલા પુસ્તકાલયની મુલાકાત લીધી હતી અને વાચક સાથે પ્રેમાળ વાનગીત કરી હતી અને સારા સામર્થિકો તથા જીવનચરિત્રનાં પુસ્તકો વાંચવા પ્રેરણા આવી હતી. ગણી મહારાજસિંહે ખાસ પુસ્તકાલય અને મદિલા પુસ્તકાલયનું નિરીક્ષણ કર્યું હતું અને પોતે ૨૦ વીસ વર્ષ પહેલાં લીધેલી આ પુસ્તકાલયની મુલાકાતની યાદ તાજી કરી હતી તે વખતે મદિલા તથા ખાસ પુસ્તકાલય વિશાળ જગ્યામાં મુકાયેલાં હતાં, જ્યારે આ વખતે રચન-મંકાય તેઓશ્રીને જણાઈ આવ્યો હતો. ત્યારબાદ તેઓશ્રીને ફૂલદાર રી આજાર માનવામાં આવ્યો હતો.

- * શ્રદ્ધા અને પ્રવાસ પહોંચાતે પણ ખસેડી શકે છે.
 - * પાત તરફ નહિ, પણ તેમની વસ્તુ તરફ જુઓ.
 - * ઉત્સાહ રાખ્યા વિના જગતનું કોઈ કામ સાધ્ય થયેલું જણવામાં આવ્યું નથી.
 - * સુવર્ણનાં આશુપણો કરતાં પ્રતિષ્ઠા વધુ મોખા આવે છે.
- કામ કરતાં જે ફળનો વિચાર કરે છે તે જાણે જ સફળ થાય છે.

૧-૨ ભારી જન્મટીપ-પૂર્વાર્ધ-ઉત્તરાર્ધ-(બીજી આવૃત્તિ) મૂળ લેખક. શ્રી. વિ. દા. સાવરકર, અનુવાદક શ્રી. ગોપાળરાવ ભાગવત. પ્રકાશક વિરાટ પ્રકાશન મંદિર, સોનગઢ, (સૌરાષ્ટ્ર) કાઉન કદનાં પૃષ્ઠ ૩૨૪+૧૬, સચિત્ર કવર જોડેટ સહિત પાકું પૃષ્ઠ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦ પહેલાના, ઉત્તરાર્ધનાં પૃષ્ઠ ૪૬૪, પૂર્ણ પૂર્વાર્ધ પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૫-૮-૦

એક વખતના ક્રાન્તિકારી વીર તરીકે જાણીતા થયેલા અને અનેક સકોટો અને યાતનાઓ વેડી માતૃભૂમિના ઉદ્ધાર માટે અથાક પ્રયત્નો કરી છૂટનાર શ્રી વિનાયક દામોદર સાવરકરની આત્મકથા એમ ઠી પોતાની કલમે આ બે પુસ્તકોમાં રજૂ કરાયેલ છે. લેખકની લેખિકા એકધારે કથારસ વઢાવતી રહીને આખીએ જીવનકથા એકીબેઠકે વાંચી પૂરી કરવી ગમે તેવી છે જાણે એકાદ રસભરી નવલકથા વાંચતાં જુદા જુદા રસોનો આસ્વાદ મળે તેવી લેખનશૈલીથી આ પુસ્તક લખાયું છે બિટિરા ખૂસરીમાંથી હિંદને ઓડાવવાના તે કાળે થયેલા પ્રયત્નોનો ઐતિહાસિક ખ્યાલ અને તે વખતના ક્રાન્તિવીરોને સહન કરવી પડેલી મુશ્કેલીઓ વગેરેનું હજારો બધાન આ પુસ્તકમાં લેખકે ગુરુ કર્યું છે જાણે આ પુસ્તક મૌલિક હોય તેવું જ પુસ્તક વાંચતાં અનુભવાય છે અને જણાવાયું ન હોય તો મૂળ મરાઠીનાં એ અનુવાદ છે એમ ભાગ્યે જ લાગે એ માટે અનુવાદક ધન્યવાદને પાત્ર છે

૩-અભ્યાસિકા—પ્રયોજિકા શ્રી સૌ નિર્મળા ચપકલાલ શાહ, પ્રકાશક એન એમ ત્રિપાઠી સિ, પ્રિન્સેસ રોડ, મુબમ્બઈ ૨ મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

આપણે ભાઈ હમણાં હમણાં કલા પ્રત્યેનો પ્રેમ ઠીક ઠીક વિકસતો જાય છે તેમાં પણ જાહેરનાની કલાભાવના ઠીક જાગ્રત થયેલી છે એનાં દર્શન આપણને દિવાળીના દિવસો તેમ જ વારતહેવારે રજુ કરાતા આમણાના સાચિયા-રંગોળી પરથી જોવા મળે છે એવું જ એક જાહેર તૌમાર કરેલું આ પુસ્તક છે

આ પુસ્તકમાં એના પ્રયોજિકા જાહેરે ઘરની અંદરના તેમ જ બહારના જુદા જુદા ભાગોના વિવિધ શણગારો અને સજવટોની માહિતી આપી હોયને કયા ખડમાં ડેવી સમવટ

કરી શકાય તેની સુલભ માહિતી આ પુસ્તકમાં આપી છે ઉપરાંત, જુદી જુદી આકૃતિ એ આપી તેમાં રંગપૂરણી કરવાથી કેવો શોભાભર્યો દેખાવ કરી શકાય તે દર્શાવ્યું છે.

અંગાળની અદ્દપના અને દક્ષિણીઓની રંગોળીની માફક આપણી ગુજરાત ગૃહિણીઓ માટે શણગાર સજાવટનું આ પુસ્તક હીક ઉપયોગી નીવડે તેવું છે

૪-મુનિરાજ વિદ્યાવિજયજી—લેખક શ્રી મૂળજીભાઈ પી. શાહ, પ્રકાશક શ્રી રામચુરા ગોડડન ન્યુબિલી પ્રિં પ્રેસ, રાવપુરા, વડોદરા. કાઢેલ ૪૬નાં પૃષ્ઠ ૫૨૬+૩૨+૨૪, સચિત્ર ૬૫૨ જેકેટ સહિત પાકું પૃષ્ઠ, મૂલ્ય રૂ. ૭-૦-૦

જૈન સમાજમાં મુનિશ્રી વિદ્યાવિજયજીનું રચન આગળ પડતું હોય તેમ આ પુસ્તક વાચતાં સહજે જણાઈ આવે છે બાળપણના બહેચરલાવ, મુનિ વિદ્યાવિજયજી થયા પછી તેઓશ્રીએ જૈનધર્મ સાહિત્ય અને પ્રચાર અંગે જે જે બ્યાખ્યાનો, લેખનોનો પ્રવાહ વહેવડાવેલો તેનો સમુચ્ચય આ ગ્રંથમાંથી મળે છે. રંધણે રંધણે તેઓશ્રીને અર્પણ કરાયેલાં માનપત્રો, સન્માન સમારંભો વગેરેને લગતા હેવાલ પરિચયો પણ આ પુસ્તકમાં ગ્રંથરચ કરવામાં આવ્યા છે તેઓશ્રીની વખતોવખતની પ્રાસંગિક તસ્વીરો પણ અપાઈ હોઈને એને સચિત્ર બનાવ્યું છે

લેખકે આ જીવનચરિત્ર તૈયાર કરવામાં અને એના મંદલનમાં લીધેનો શ્રમ આગળ તરી આવે છે

જૈન સમાજના આ મુનિશ્રી પ્રત્યે આદરમાન ધરાવનાર સૌને એ ગમશે

૫-આઝાદીની કૃત્યકથાઓ—લેખક-સપાદક. શ્રી હર્ષદ પટેલ, પ્રકાશક અમર બાલ પ્રકાશન મંદિર, ચિગસપુરા, ભરૂચ કાઢેલ ૪૬નાં પૃષ્ઠ ૧૯૪, સાદું ત્રિરંગી જ્વજ્યનપુત્ર પૃષ્ઠ, મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

લેખક એક બાલસાહિત્યના લેખક છે તેમણે આ અગાઉ બાલોપયોગી કેટલુંક વાચન આપ્યું છે આ પુસ્તકમાં તેમણે આપણા રાષ્ટ્રીય ઉત્થાનની તવારી મમાંથી મળી આવતા રાષ્ટ્રીય લડતોના પ્રસંગો અને તેમાના વીર શહીદોના બલિદાનોની કથા આપી છે ૧૮૫૭ ના બળવાથી લઈને હિંદે આઝાદી પ્રાપ્ત કરી તે દરમિયાનમાં બની ગયેલા રાષ્ટ્રીય બનાવો કિશોરોને વાચવી ગમે તેવી સૈનીએ ઇતિહાસકથાઓ આપી છે રાષ્ટ્રીય ઇતિહાસની આછી રૂપરેખા જણવા માટે કિશોર વાચકોને આ પુસ્તક હીક ઉપયોગી થઈ પડે તેવું છે

મ. પ્ર. વ્યાસ

૬-મધમાખી અને તેનો ઉછેર—લેખક. શ્રી સોમાભાઈ ટિયાભાઈ પટેલ, પ્રકાશક : પ્રાચ્ય વિદ્યા મંદિર, વડોદરા. કિંમત રૂ. ૦-૧૩-૬

મધમાખ વિષે લોકોને બહુ ઓછી માહિતી છે. પરદેશોમાં મધનો મોગો વેપાર થાય છે, આપણે ત્યાં પણ મધમાખઉછેરના હીક હીક અખતરા થયા છે મધમાખ ઉછેર એ તો ગૃહલિલોગ છે, મધમાખની પેટી લાવી ઘેર મૂકવાથી અમુક સમયે મધ મેળવી શકીએ

પુસ્તકમાં મધમાખનો જન્મ, ઉછેર, વિકાસ, મધની ઉત્પત્તિ અને તેનો સંસાર ધણી રમુજ સાધાર્માં જતાવવામાં આવ્યો છે પુસ્તક સૌ કોઈને વાચવું ગમે એવું છે મધમાખ વિષે થોડાં વર્ષ

પહેલાં શ્રી સ્વ શ્રી હોટેલાલ જૈન ગ્રામઉદ્યોગ મંચ, મગનવાડી વર્ધા-એમણે “હરિજનગધુ”માં સારી માહિતી આપી હતી પ્રાથમિક શાળાના ઉપવા ધોરણમાં આ પુસ્તક પાંચ પુસ્તક તરીકે ગણવા જેવું છે.

૭-પ્રાથમિક શિક્ષણ—લેખક શ્રી મોખાભાઈ કિશાભાઈ પટેલ, મુણાવ (આણંદ થઈને) કાઉન્ટ દર્દના પૃષ્ઠ ૬૭, સાદુ પૃષ્ઠ, મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

આ પુસ્તકના ત્રણ ખંડ છે પહેલા ખંડમાં નાગરિક શિક્ષણ, ખીજામાં ભાષા શિક્ષણ, અને ત્રીજામાં ગણિત શિક્ષણના સામાન્ય મૂળ તરવેત્રું સાદી સરળ રીતીમાં નિરૂપણ છે નૂતન બાલશિક્ષણની દૃષ્ટિ આપક છે પ્રાથમિક શાળા અને પૂર્વપ્રાથમિક શાળાના શિક્ષક બાધબહેનો માટે તો આ એક ઉપયોગી પુસ્તક છે જ. પણ પોતાના માળકેને જલદી બહુવાની દેવાની બોલ-વૃત્તિવાળા માબાપો તેમ જ સામાન્ય જનસમાજ માટે પણ પ્રાથમિક શિક્ષણ સુ, એ સમગ્રવર્ગ આ એક જરૂરી પ્રચારપત્ર પુસ્તક છે.

હવે, પ્રગતીય સરકારેની સ્થાપનાના યુગમાં ટેલિયાળ શિક્ષણપ્રણાલી કેમ ચાલવા દેવાય ? પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષણની ક્રાન્તિ પ્રથમ જરૂરી છે પણ તે શિક્ષક, માબાપ અને સામાન્ય જનસમાજના ભ્રમન મતથી આવે, એ આવરયક છે તે માટે આવા પ્રચારપુસ્તકોના મોડળા વચનની ખાસ જરૂર છે શાળાઓ અને પુસ્તકાલયો તો આવા નૂતન શિક્ષણદર્ષિના પુસ્તકો વસાવે અને વંચાવે

અલખત, પ્રચારની દૃષ્ટિએ આ પુસ્તકની કિંમત વધારે પડતી ગણાય પ્રચાર સાહિત્ય જેમ સસ્તુ, તેવો આમજનતામાં તેનો પસારો વધારે, આમજનતા જેટલી વધારે સળગ, તેટલું લોકશાસન વધારે સફળ આપણા ઉગતા હિંદમાં, લેખક-પ્રકાશકો આ દૃષ્ટિએ કિંમત ગેઠવે, તો કેવું સારું ?

—‘વિપ્રસાદ’

૮-જૈન દૃષ્ટિએ ગીતાદર્શન—લેખક શ્રી. સંતબાલ, પ્રકાશક મહાવીર સાહિત્ય પ્રકાશન મ દિર, હડીબાઈની વાડી, અમ રવાદ કાઉન્ટ સોશયેશ કલ, પૃ ૩૨૫૪૩૦, ૧૧૩ પૃષ્ઠ, સં ૨૦૦૪ મૂલ્ય રૂ. ૨)

સુપ્રસિદ્ધ ભગવદ્ગીતાના ૬ અધ્યાયોનો જૈન દૃષ્ટિએ તુલ્યનાત્મક સમન્વય આ પહેલાં લાગુમાં કરવામાં આવ્યો છે.

આચાર્ય સૂત્ર, ઉત્તરાખ્યન સૂત્ર, ૧૨ વૈકલ્પિક સૂત્ર વગેરે ગ્રંથોને પોતાની શૈલીએ શુજરાતી ભાષામાં સમજવનાર જીડા અભ્યાસી તત્ત્વચિંતક અનુવાદક વિદ્વાન લેખકોનો આ પ્રયત્ન તત્ત્વજિજ્ઞાસુઓને ઉપયોગી થશે તેમ ધારીએ છીએ.

શ્રી વિનોબા ભાવેના સંક્ષિપ્ત હિંદી આશુખ પત્રી લેખકે પ્રસ્તાવનામાં કરેલું સ્પષ્ટીકરણ અને મતમતાન્તરેનો કરેલો સમન્વય પણ તેમનું દૃષ્ટિમિત્ર મમજવામાં ઉપયુક્ત નીવડશે ખીજા ભાગે પ્રકટ થતાં વિશેષ બહુવાનુ મળશે જૈન અને જૈનેતર અને પ્રકારના વાચકોને આમાથી વાચવા વિચારવા ચેત્ય ધણુ મળી રહેશે, વિદ્વાન લેખકની વિવેચકશૈલી અને મત મતાન્તરે સખ ધી વિદ્વતા આકષણુ કરે તેવી છે દરેક પુસ્તકાલયના સમઢમાં આ પુસ્તક સ્થાન મેળવશે તેવી આશા છે

લા લ ગાંધી

સામયિકો

૧-કૃષિગોવિદ્યા-(માસિક) ત ત્રીઃ શ્રી. મગનભાઈ ડી. પટેલ, કૃષિ ગોવિદ્યા ભવન, આણંદ વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩-૮-૦

આજે જ્યારે દેશમાં અનાજની તંગી છે અને સરકાર દ્વારા “ વધુ અનાજ વાવો ” નો જુએલ ઉપાડવામાં આવી છે ત્યારે, આ માસિક આમજનતમાં વધુ પ્રચાર પામે એ જરૂર છે. જેડુતને ઉપયોગી એવી અનેકવિધ માહિતી આ માસિક દ્વારા પ્રસિદ્ધ થાય કે જેડુતવર્ષમાં એનો વિશેષ પ્રચાર થાય તે માટે પ્રયત્નો થવા ઘટે. ખેતીવિષયક માહિતી ઉપરાંત સામાન્ય વાચકને ઉપયોગી એવી પણ કેટલીક માહિતી એમાં અપાય છે આશા રાખીએ એનો બહોળો પ્રચાર ગુજરાતભરમાં થાય

૨-જ્યોતિષદર્શન — (માસિક) ત ત્રીઃ શ્રી મણિશંકર પ્રા. શર્મા, પખાલીનો પોળ, રાયપુર, અમદાવાદ. વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૭-૦-૦

“ સદેશ પ્રત્યક્ષ પંચાંગ ” ના મુખ્ય મંપાદક શ્રી. મણિશંકર શર્માના તંત્રીપદ હેઠળ ગયા ઓક્ટોબર માસથી આ માસિક પ્રસિદ્ધ થવા માંડ્યું છે આપણે ત્યાં જ્યોતિષશાસ્ત્ર સંબંધે બિન્ન બિન્ન મતદર્શન પ્રવર્તે છે તેમાં પણ પ્રત્યક્ષ જ્યોતિષ દ્વમર્થા દ્વમર્થા વિશેષ પ્રચાર પામવું જાય છે. એ જ્ઞાન મેળવવા ઇચ્છનારાઓને આ માસિક ઠીક માર્ગદર્શક નીવડશે

માસિકના ત ત્રીને તેમના આ સાહસમાં અમે સફળતા ઇચ્છીએ છીએ મ. પ્ર. વ્યાસ

નવીન ફાલ

૧ આઝાદીની કૂચકથાઓ—લેખક : મંપાદક શ્રી હર્ષદ પટેલ, પ્રકાશક અમર-ગાલ પ્રકાશન મંદિર, ચિંગસપુરા, ભરૂચ. મૂલ્ય ૧-૮-૦

આર. આર. શેઠની કું. મુબઇ તરફનાં પુસ્તકો

૨ પહાડનાં ઘુષ્ટા-ભાગ ૨ જે — લેખક શ્રી રમણલાલ વ. દેસાઈ, રૂ. ૫-૮-૦

૩ મારી જન્મટીપ — (પૂર્વાર્ધ-ઉત્તરાર્ધ) લેખક શ્રી વિનાયક દામોદર સાવરકર, અનુવાદક : શ્રી ગોપાળરાવ ભાગવત, મૂલ્ય પૂર્વાર્ધના રૂ. ૪-૮-૦, ઉત્તરાર્ધના રૂ. ૫-૮-૦

૪ મુનિરાજ વિદ્યાવિજયજી :—લેખક શ્રી. મુળજીભાઈ પી. શાહ; પ્રકાશક : રાયપુરા ગોદાડન જ્યુબિલી પ્રિ. વર્ક્સ, વડોદરા મૂલ્ય રૂ. ૭-૦-૦

૫ સત્તા જ્ઞાનેશ્વર અને મહાત્મા એકનાથ : (કિશોરો માટે) લેખક શ્રી પ્રયુદ્ધ પ્રા. ઠાકોર, પ્રકાશક : રામકૃષ્ણ સેવાસંમિતિ, અમદાવાદ. મૂલ્ય રૂ. ૦-૬-૦

૬ ગાંધીકાવ્ય સમૃદ્ધ :—સંપાદક : શ્રી. પિતાદેવ મો. ગાંધી; પેટલાદ મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

૭ ગાંધીજીનો સક્ષિપ્ત આત્મકથા :—સંક્ષેપકાર શ્રી મયુરાદાસ ત્રિવેદી, પ્રકાશક : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ. મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

પુસ્તકાલયનીંધ

નિવૃત્ત થતા ક્યુરેટર શ્રી. કવે'ના માનમાં વિદાય સમારંભ

મુખ્યમંત્રી સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરીના નિવૃત્ત થતા ક્યુરેટર શ્રી 'કવે'ના માનમાં ગઇ નારીખ ૧૨-૧૧-૪૬ ને યનિવારે તાંબે હેલ્થ હોમમાં, તેમણે કરેલી પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિની સેવાઓની કદરૂપે એક વિદાયમાન સમારંભ મુખ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી યોજવામાં આવ્યો હતો. દિ. બા. કૃષ્ણલાલ મોદનલાલ ઝવેરી પ્રમુખસ્થાને હતા. આવેન મંચે તરફથી શ્રી કવે'ના કાર્ય અંગે સંક્ષિપ્ત પ્રવચનો થયા હતા. પ્રમુખે પણ તેમના કાર્યની પ્રશંસા કરી તેમને દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છ્યું હતું. શ્રી કવે'એ સર્વેના આભાર માનતાં જણાવ્યું હતું કે જે કંઈ થયું છે તેનો થયે મુખ્ય સગ્રહાર છે અને નિવૃત્ત થયા બાદ પણ તેમનાથી બનતી સેવાઓ આપતા રહેવાનું જણાવી અસ્પાહાર બાદ ફૂલહાર લઈ સર્વે'એ વિદાય લીધી.

હાઉસ-આઠટોબર અકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી શિષ્ટવાચનની ૨૮ મી પરીક્ષા માટેની જાહેરાત ન નાચી હોય તો વાંચી જાંધને અને માટેની ઉમેદવારી ઝટપટ નેધાવી દેવાની ઇચ્છુક ઉમેદવારોને હાકલ કરવામાં આવે છે.

પર્વણીદિન :- તા. ૨૩ મી જાન્યુઆરીએ આવતો પુસ્તકાલયપર્વણીદિન ગુજરાતના પુસ્તકાલયો ઉત્સાહભેર ઉજવે અને તાલુકે તાલુકે પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું વાતાવરણ જમાવી દે એમ ઇચ્છવામાં આવે છે. કાર્યક્રમ વગેરેના દિશાસૂચન માટે ચાલુ અકમાં અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ થયેલ જાહેરાત જોવા વિનંતિ.

ખેડજનક અવસાન

કલકત્તામાં આવેલી ઇમ્પીરિયલ લાયબ્રેરી, જે હવે નેશનલ લાયબ્રેરી તરીકે ઓળખાય છે, તેના નિવૃત્ત લાયબ્રેરીઅન અને અખિલ ભારત પુસ્તકાલય મંડળના માનદ મંત્રી ખાનબહાદુર ખરીદા મહમદ અસાદુલ્લાખાનના તેમના વતન લહોરમાં ૨૩ મી નવેમ્બરના રોજ ૫૬ વર્ષની ઉંમરે સ્વર્ગવાસ થયો છે. પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં તેમનો મોટો ફાળો હોઈ અ. ભા. પુ. મંડળને તેમના જેવા માનદ મંત્રીના એક મોટી ખોટ પડી છે. ઈશ્વર તેમના આત્માને શાંતિ આપે. પાછલાં બે વર્ષથી તેઓનું સ્વાસ્થ્ય ઠીક ન હતું છતાં કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રહેતાં. ડોક્ટરોએ તેમને તેમના નિવાસસ્થાન (૨૫, રેસકોર્સ રોડ, લાહોર) ખાતે પૂર્ણ આરામ કરવા જણાવતાં ત્યાં આરામ લેતા હતા. પરંતુ હાલના રોગના પીડાથી તા. ૨૩ મીએ તેમનો સ્વર્ગવાસ થયો છે. તેઓ તેમની પાછળ જહોણ કુટુંબ ચૂકી ગયા છે. ભારતમાં પુસ્તકાલય-શાસ્ત્ર સંબંધી વર્ગોનું બીજાંરોપણ અને તેનું પ્રથમ સચાલન તેઓએ જ કરેલું. જે કાર્યને પહેલાં ન વળાતા યુનિવર્સિટીઓને સોંપાયેલ છે. નાગપુર પરિષદ અગાઉની ભરાયેલ બંધી જ. અ. ભા. પુ. પરિષદમાં તેમની કાર્યદક્ષતા, સહજ જણાઈ આવતી તેમના લેખો અને નાનાવિષ પ્રકારના કરતા તેમની પુસ્તકાલયશાસ્ત્ર સિદ્ધાંતપદ્ધતિ વધુ દીર્ઘદષ્ટિપૂર્ણ હતી.

પુસ્તકાલય પર્વણી

આવી છે, આવી છે ! પુસ્તકાલયરસિક જનતાની પુણ્યપર્વણી આવી પહોંચી છે !

લે હાલ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના ફળસ્વરૂપ અસ્તિત્વમાં આવેલી સ્થાનિક પુસ્તકાલય સમ્યા તરફ જનતાને આકર્ષવા, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની ઉપકારકતા જનસમૂહના દિલમાં ઠસાવી સ્થાનિક મર્યાદા પ્રત્યે મમતા જગાવવા સારૂ તથા પુસ્તકાલયનાં સાહિત્ય સાધનો અને તેમની વ્યવસ્થા અને વહીવટનો ખ્યાલ આમજનતાને આપવાના સદુદ્દેશથી મહા સુદી પાંચમ એટલે કે વસંતપંચમીનો દિવસ પુસ્તકાલયપર્વણીદિન તરીકે ઉજવવાનો ચિરંતો રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળે આજ કેટલાય વર્ષોથી પાળ્યો છે.

તદનુસાર એ પુણ્યપર્વણી ચાલુ સાલે, તા ૨૩ મી જાન્યુઆરી ને મોખવારને દિને આવે છે. પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના મેવડો, ભડતો અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના રસિયાઓ તથા જનસમૂહનું એ તરફ ખાસ ધ્યાન યેગીએ છીએ અને વર્તમાનકાળના સ્થિતિસંજોગોની મર્યાદામાં રહીને વિવિધ કાર્યક્રમોથી રચળે રચળે એ ધન્ય દિનની ઉજવણી થાય એ જાતની તબીબી તત્કાળ કાય ધવાની હાકલ કરીએ છીએ. કાર્યક્રમનું દિશાસૂચન તો ગત વર્ષોના પર્વણીઅહેવાલો “પુસ્તકાલય” માસિકના પૃષ્ઠોમાં જપયા છે તે પઠ્યા મળી શકે તેમ છે છતાં તત્કાળ ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ નીચેની રૂપરેખા ધ્યાનમાં લેવા બહામણ કરીએ છીએ —

૧ પુસ્તકાલયના સ્થાનકને સ્વચ્છ ને મુલ્યવસ્થિત કરવું અને ધૂળ પતાશા ને તોરણોથી શણગારવું

૨ શક્ય હોય ત્યાં ગામના વિવિધ નાકા તથા મુખ્ય માર્ગો વચ્ચે પુસ્તકાલય સૂત્રોનાં મોરો કે કાપડી તોરણો લટકાવવાં.

૩ સવારે પ્રભાતફેરી વા સગવડ હાદી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિવિષયક બજનો અને સૂત્રો લયકાગતી ગ્રામજનમા ફેરવવું.

૪ ઉત્સાહ હોય તેમણે પુસ્તકાલયના સાહિત્ય સાધનો તેમ જ આમોઘોગોનાં પ્રદર્શનો ગોઠવવાં

૫ બપોરના સમયમાં સ્ત્રી-બાળકો માટે અનુકૂળ જગ્યાએ હલાયદા સમેલનો ભરનાં અને તેમાં સ્ત્રીઓસ્કોપ, ગમ ભગમતનાં સાધનો, ચિત્રોપોથીઓ, વાર્તાકથન વગેરે દ્વારા તેમનું મનરંજન કરવું

૬ સાંજરે ૫ થી ૬ ના ગાળામાં જનહેર સભા રાખી તેમાં સ્થાનિક પુસ્તકાલય સંસ્થાની પ્રગતિ સબંધી દૂકી હકીકત અને વાર્ષિક હિસાબ જલુ કરવા, ઉપરાંત વ્યાખ્યાન, સંવાદ, નાસ, ગગ્યા તેમ જ બાળકોની રમતગમત પૈકી હરકોષ્ટ એક વા વધુ કાર્યક્રમ અનુકૂળતા પ્રમાણે રાખવા

૭ રાતના ભજન મંડળી, હરિકીર્તન, આખ્યાન, મેળિક લેન્ટર્ન વગેરે પૈકી હરકોષ્ઠ કાર્યક્રમ સવડ પ્રમાણે રાખી શકાય.

ગ્રામનાયક મંડળોના મત્રાઓને વિનંતિ કે આ પર્વણીદિને મંડળના સભ્યોની સખા ખાસ રખાય અને સ્થાનિક પુસ્તકાલયપ્રગતિને ખીંચવવા તથા વાચનવેગ વધારવાના માગ વિચારાય, ચર્ચાય તે વાચક મંડળની સહાસદમંખ્યામા વૃદ્ધિ કરવાનું હાથ ધરાય.

૮ સ્થાનિક મંથાની નિભાવણી માટે જરૂરી લોકમદદ ભીની કરવા સાફ દાનઝોળી ફેરવવાનું યોગ્ય લાગે તો તેમ પણ કરાય.

૧૦ વાચનપ્રચાર વધારવાની દૃષ્ટિએ એ મંડળ દિવસે જામતો એકે એક ભણેલ માનવી પોતાને રૂચતું એક એક પુસ્તક તો જરૂર વાંચવા લાઇ જાય.

ઉપરોક્ત રૂપરેખા પૈકીનો અનુકૂળ પડતો કાર્યક્રમ સત્વરે નક્કી કરી નાખી તેને પાર પાડવાની ઘટતી તૈયારીઓ આજથી જ કરવી મહિ.

ખીજો કોષ્ઠ પણ કાર્યક્રમ ઉજવવાને અચકત એવા પુસ્તકાલયોના કાર્યકરો પણ આ પર્વણીદિન નિમિત્તે પોતાની સરથાની સાફસરી-અદરથી તેમ જ બહારથી કરવા જોઈશે. ઉત્સાહ તો નિદાન દેખાડે જ દેખાડે અને એટલુપ કર્યાની ખબર આ તરફ અવરમ મોકલાવી આવે.

પર્વણી ઉત્સવના વિગતવાર અહેવાલ જાણુ તેમ જ પ્રસિદ્ધિ માટે આ તરફ જરૂર મોકલી આપવા ખીલ છાપાઓ તરફ અહેવાલ મોકલી આપનાર્થ પણ ગંભીર પુ મંડળ તરફ સ્વતંત્ર રીતે મોકલાવી આપવાનું ન જ ભૂલે.

ના. ન. ચૌકરી

સહમંત્રી, વ રા પુ મંડળ

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગાંદાર પ્રાંત પ્રચારક શ્રી જગનભાઈ મયુરભાઈ પટેને માહે નવેમ્બરમાં નીચેના સ્થળોની મુલાકાત લાઇને ત્યાંની પુસ્તકાલય વા વાચનાલય સંસ્થાઓની તપાસણી તથા દરેકરી તેમ જ પુસ્તક ગોઠવણીની અવ્યવસ્થા દૂર કરવાની કામગીરી કરી છે વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની કામગીરી પણ બાળવી કે -

પેટલાદ મહાસનાં (૧) રૂચ (૨) નવાગામ (૩) ડેમોલ (૪) પેટલી (૫) ધવેડી (૬) કવોલી (૭) ચાગા આ પુ (૮) ચાગા મહિલા પુ (૯) કાસર (૧૦) ત્રાબોવાડ (૧૧) લીબાલી (૧૨) મેલલપુર (૧૩) મધરોલ (૧૪) માવાવાડા (૧૫) બટવા (૧૬) ભડકડ (૧૭) ડમોલ (૧૮) ગમપુરા (૧૯) મગાપુરા (૨૦) રામોલ (૨૧) દેવા (૨૨) ચવાણા (૨૩) મલાતજ (૨૪) ઝાની (૨૫) વિરોલ (૨૬) મીલવાઈ (૨૭) મોજરી (૨૮) ચાકરોલ તથા (૨૯) કરજણ તાલુકાનું વેમાર-મહાલ પરિપદ અંગે કામગીરી દિન ૨૨ રૂચ વાચવા આપેના પુસ્તકો ૧૭૬.

તપાસણી દરમ્યાન પ્રચારક ભાઈએ જે ખામીઓ ફરસી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે સૂચના સમજૂત આપી હોય તે દરેકનો યોગ્ય અમલ તાજાઈ કરી નાખવા જે ત સંસ્થાના મત્રી ભાઈઓને ભલામણ કરવામાં આવે છે.

ના. ન. ચૌકરી

સહમંત્રી

સુચના નં. ૫ | ૪૯-૫૦.

ભૂતપૂર્વ વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયોને લગતી ચોક્કસ યોજના અને નિર્ણય હજી ના સરકારની વિચારણા હેઠળ હોવાનું હોય તેમ જણાય છે. સરકાર પચાસ મહો વિષે કોઈ છેવટના ફેરફારો થયા નથી. પુસ્તકાલયોનાં બેઠેલા અમારા તરફ આવી ગયેલાં છે તેને લગતો શું નિર્ણય લેવો તેને લગતી કંઈ સૂચના ના સરકાર તરફથી અત્રે આવી નહિ હોવાથી જે પુસ્તકાલયોને પોતાનાં પત્રો માસિકો તા ૧ લી જાન્યુઆરીથી ચાલુ કરાવવાની ઇચ્છા હોય તેમણે, પોતે સ્થળ પર એકત્ર કરેલી લોકમદદ પુસ્તકાલય સહાયક સંસ્કારી મંડળ લિ. માં વડોદરા મોકલી આપેથી મંડળ તે માટે જરૂરી તજવીજ કરશે એમ મંડળે જાહેર કર્યું છે.

સમગ્ર પુસ્તકાલયોના મંત્રી-અધ્યક્ષો પોતાનાં પત્રો, માસિકો તારીખ ૧ લી જાન્યુઆરીથી ચાલુ કરાવવા માટે લોકમદદની રકમ મહત્તમ મોકલે એવી અમારી ભલામણ છે અને એવી જેટલી રકમ મંડળમાં મોકલાઈ હશે તેટલી રકમની થતામાં આવતાં પત્રો-માસિકો મંડળ ચાલુ કરાવવા પ્રયત્ન કરશે. પત્રો સામયિક માટે લોકમદદ, પસ્તી વેચાણ, મામપંચાયત મદદ વગેરે જે કંઈ બેગી કરેલી રકમ હોય તે મોકલી તેમણે પત્રો માસિકો મોકાવવા તજવીજ કરવા ભલામણ કરવામાં આવે છે.

વડોદરા ૧
તા ૧૦-૧૨-૪૯

ઉ. મો. પટેલ
મદદ. વ્યવસ્થાક

વિશ્વયુદ્ધ પછી તાત્કાલિક જાહેર પટેલ, બાળકો તેમજ મોટાઓ સહુને આનંદ આપનાર

સ્ટીરીઓસ્કોપ તથા સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ

આવી ગયા છે નવા આવેલ સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ (દૃશ્ય ચિત્રો)

(વિશ્વયુદ્ધ, દુનિયાની સફર, ઇંગ્લેન્ડ, આફ્રિકા, અમેરિકા, જાપાન, ઇટાલી, હિન્દુસ્તાન વગેરે

૧૨ કાર્ડ તથા સ્ટીરીઓસ્કોપના રૂ. ૩૦-૦-૦

પુસ્તકાલયોની લીટીના શાશુગાર માટે

“નવાં પુસ્તકાલય સૂત્રો”

એક ડઝનના રૂ. ૩-૦-૦

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિ. પો. બો. ૧૦. વડોદરા.

સામયિક દોહન

ગામડાંનો કોથડો

તમે જો ગામડામાં જાન કરો છો એટલે મોટે ભાગે તમારે અજાણ્ય લોકો વચ્ચે જામ કરવું પડતું હશે આપણી ધૃત્તિ તો એવી છે કે ગામડાંનાં લોકોનું જીવન સગવડભર્યું બને, તેઓ કંઈક સારાં કપડાં પહેરે, એમનાં ઘર પણ સાફસૂક રહે, બાળકોને તાલીમ મળે, વગેરે

કોઈ વાર તમે નિરાશ પણ થતાં હશો. એમના વાળું જુઓ તો એમાં જૂ પડેલાં હશે ચરીર જુઓ તો દાદર અને ખૂજથી યથાં હશે ઘર જુઓ તો એમાં કે આપણને તો એમાં એક દહાડોય રહેવું અશક્ય થઈ પડે, છતાં એમાં જ તેઓ રહે છે આલોહિ આપણે ત્યાં કામ કરે છે. આપણાં ઘર સાફ કરે છે કોઈ વાર ચોરડા બરાબર સાફ ન થયો હોય તો આપણે એમના ઘર બિનખર્ચે પણ છીએ છતાં એમનાં ઘર કેનાં હોય છે, અને તેને કોઈ દહાડે સાફ કરે છે કે નહિ એ એમને ઘેર જઈને તમારામાંથી બધી બહેનોએ જોયું હશે. હવે મુરકેલો એ છે કે, આપણે એમને સુધારવા માગીએ છીએ, પણ એ માટે એમને વખત કયારે મળે ? આ બાબતોનો આપણે જી ડા વિચાર કરવો જોઈએ શું વખત મળવા છતાંય તેઓ ગદા રહે છે ? અથવા પોતે સાફ રહેવા માગે તો આપણું કામ તેઓ નહિ કરી શકે ? તમે શું માને છો ? હું તો માનું છું કે આપણું બધું કામ કરવું પડે અને એમનું ઘર પણ સાફ રાખે. એવી તમે આશા રાખો એ ફાગટ છે તમે બપ્પામણ્યાં, બણીગણીને ઘરઘામ પણ કરો અને સાથે સાર્વજનિક કામ પણ કરો, એટલે સુધી તમે નહિ પહેંચી શકો ધરતી કામમાં બધું ખાન આપો તો એ બાણતરનો વધારે લાભ મળે એવું નથી બણીગણીને બહારનું કામ કરો તો ઘર પ્રત્યે થોડો બેદરકારી આવી જ જવાની

મજૂર પાસે આપણે બીને જાતનો આશા રાખીએ છીએ તે આપણું કામ કરે અને પોતાનું ઘર પણ સાદું રાખે. તેઓ તમારે ઘેર ૮-૧૦ કલાક આપે છે, પછી ભલે તે કામ ગમે તેટલું કરે. ઘેર સવારે ઊંઠે ત્યારે એને નારતા માટે કંઈક તૈયાર રાખવું પડે છે, રાતે ઘેર જઈને પાછો ચૂનો સગાવાની રાતલા કરવા પડે છે ગામડાંમાં તમે જોશો તો કયાંક કયાંક રાતે દસ દસ બાર બાર વાગ્યા સુધી બહેનોને રસોઈનું કામ પહેંચે છે રાજેન્દ્રબાણીએ પોતાની આત્મકથામાં લખ્યું છે કે બિહારમાં તો રાતના બે વાગ્યા સુધી સ્ત્રીઓને સૂતાનું મળતું નથી. સુજરાતમાં

પણ એટલોના ધરમાં બાર વાગ્યા પહેલાં સ્ત્રીઓને સવાનું મળતું નથી અને સવારે તો વહેલા ઊંઠવું જ પડે છે બીજી કાંઈ કામ ન કરે તોપણ એતરમાં બાથુ લઈ ને તો જવું જ પડે છે

આ પરિસ્થિતિમાં આપણે તેમનું જીવન સ્વચ્છ અને કિંમતજનાવવું હોય તો આપણે તેમનો વખત કેવી રીતે બચાવી શકીએ એ વિચારવું જોઈએ ઘણા લોકો ફરિયાદ કરે છે કે તમે કહો છો કે કાંતવું જોઈએ, ને લોટ પણ હાથનો દબેલો વાપરવો જોઈએ, પુરુષો માને કે કે રેડિયો ચલાવવો એ સ્ત્રીનું કામ છે ગર્ભિવાદી લોકો તો કાંતી છૂટે છે પણ જામડાંમાં એવું નથી. ત્યાં તો સ્ત્રીઓની હાલત ચૂં જોવી કરી મૂકી છે ઘડીગ દળવાનું હોય તો તે સ્ત્રીઓએ જ દળવું પડશે, ધરનું પણ બધું કામ સ્ત્રીઓએ જ કરવું પડશે આવું જોઈએ છીએ ત્યારે મનમાં થાય છે કે એમને સારું જીવન ગાળવાનું, સ્વચ્છ સવાનું કહેવું એ કરના છે, એ દાઝવા પર કામ દેવા જેવું છે છતાં આપણે એ કંઈ પણ છે ગ્રામ જીવનને એ માટે આપણે તૈયાર કંઈ હોય તો એ કંઈ રીતે કરવાથી ચર્ધ શકે એમ છે એનો અભ્યાસ કરીને ખૂબ વિચાર કરવો જોઈએ એના દરેક કામમાં જેટલો વખત જાય તે કેવી રીતે ઓછો કરી શકાય એ શોધી કાઢવું જોઈએ ગાંઠ કાઢવામાં, પાણી ભરવામાં વખતનો બચાવ કેમ થાય એનો અભ્યાસ કરી એમને લીખવવું જોઈએ પુરુષો અને બાળકોમાં કામ કરવાની તક પણ તમને મળે છે તમારે માત્ર સ્ત્રીઓનું જ કામ કરવાનું છે એવું નથી સ્ત્રીઓનું કરો તોપણ તમારે પુરુષોના પરિચયમા તો આવવું જ પડે છે પુરુષે સમજવું જોઈએ કે બધો બોલો સ્ત્રીઓ પગ લાદવામાં આવે એ ઠીક નથી પુરુષ ‘ગૃહસ્થ’ કહેવાય છે, જો એ એતરમાં જ રહે તો એ ક્ષેત્રમાં ધરમા રહેનાર હોય તો એણે ધરમાં પણ કરવું જોઈએ સ્મૃતિકારોએ ધરને પણ ‘ગૃહસ્થાશ્રમ’ એટલે કે આશ્રમ’ નામ આપ્યું છે ધર એ દપતીનો આશ્રમ છે, સાધનાનું સ્થાન છે, એ વાત પુરુષોના હૃદયમાં પણ દબ કરવી જોઈએ પુરુષોને આત્મા બદલવી અધરી પડશે, પણ બાળકો ઉપર તો એમણે આ સંસ્કાર પાડવા જોઈએ અમુક દનક છે, એવી ભાવના એમના મનમાંથી કાઢી નાખવી જોઈએ આ આપણી ધર્મની નવી દૃષ્ટિ છે

(“ લોકજીવન ” માંથી)

—શ્રી. કિશોરલાલ મશરુનાળા

શ્રમની મહત્તા અને મૂલ્ય

હું ચારે બાજુ અત્યારે ફરિયાદ સાંભળું છું કે, મધ્યમવર્ગ મુશ્કેલીમાં છે, ત ગીમાં છે, એની હાલત સુધારવી જોઈએ પણ મધ્યમવર્ગ ન્યાં સુધી પોતાની, હાલત સુધારવા જીવનમાં મૂળભૂત ફેરફાર ન કરે ત્યાં સુધી શું થાય ? આજે તો મધ્યમવર્ગ ઉપરથી એટલે શ્રીમંત વર્ગ— માધી અને નીચેથી એટલે ગરીબ વર્ગ માધી એમ બન્ને બાજુએકો વધી રહ્યો છે ગરીબ વર્ગના માણસને મહેનત મજૂરીમાંથી છૂટીને મધ્યમ વર્ગમાં જવું છે ને શ્રીમંત વર્ગમાંથી વસાઈ ધસાઈ ને લોકો મધ્યમ વર્ગમાં આવી રહ્યા છે આ મધ્યમ વર્ગ આજે તો મૃત્યુના કાંઠા ઉપર ખેડે છે. એના જીવનમાં જો ફેરફાર નહિ થાય અને આજો સમાજ એ માર્ગે ચાલ્યા કરશે તો આપણે સમજ્યા પડવાના છીએ

મધ્યમવર્ગ-મધ્યમવર્ગની જે ખૂબ ચાલી ગઈ છે એ મધ્યમવર્ગ છે શું ? મારી સાદી સમજ પ્રમાણે એની સીધી વ્યાખ્યા આ - ‘ જનમહેનતને આધારે નહિ, પરંતુ રૂપિયાને આધારે જીવવાનો જે પ્રયત્ન કરે એનું નામ મધ્યમવર્ગ, હાથ-પગ હવાબ્યા વિના જીવવાનો વ્યવસ્થા કરે તે મધ્યમવર્ગ, પગ ગરીબાઈમાં અને મોઢું પૈસાદારને ત્યાં એનું નામ મધ્યમવર્ગ, આવક ગરીબની ને નકલ શ્રીમતની એનું નામ મધ્યમવર્ગ, એક કમાય ને ધનનાં બીજા બધા એના ઉપર આધાર રાખીને જીવે એનું નામ મધ્યમવર્ગ ! આમ ચાલશે શી રીતે ?

શિક્ષક પણ આ મધ્યમવર્ગ માહેનો જ છે એના ધરમા પણ એ એક કમાય અને બાકીનાં બધાં ખાય એમ એ ઈચ્છે છે પણ ‘ પૂરું થતું નથી-પૂરું થતું નથી ’ એવી બૂમો પાડે છે ખરી રીતે તો જે મજુરને ઈશ્વરે હાથ-પગ આપ્યા છે તે દરેકે મહેનત કરીને-શ્રમ કરીને જીવવું જોઈએ ધરતાતમામ માણસો-પુરુષ, સ્ત્રી, છોકરાઓ બર્વા-પોતાનાથો યાય તેવા શ્રમ કરીને બેગાં મળીને જીવે, કોઈ આશ્રિત ન હોય-સૌ નિભય ધરને જીવતાં હોય, એ સ્વાભાવિક રિયતિ ગણાય મજૂરોનાં કુટુંબોમાં આવું જ હોય છે અમારે ત્યાં સુગત બાળુ કહેવાય છે ‘ કાં, પોસાં-બોસાં મળમા છે કે ? ’ એટલે કે જેમને પોષવાં પડે છે એવા બધા પરોપજીવી છોકરાઓ બેરમ્યાં મળમા છે ને ? મજૂરોમાં તો બધાં એક-બીજાને પોષનારાં હોય છે જ્યારે આ સત્યનું લાન યશો ને રૂપિયાને આધારે જીવવાની વૃત્તિ જશે ત્યારે જ મધ્યમવર્ગની રિયતિ સુધરશે

અત્યારે તો શિક્ષક સૌથી પહેલી વાત કરે કે અમારા પગાનું શું ? હું કહું છું કે પગાનેા વધિ નથી, પણ એક વાર નક્કી તો કરો કે કેટલો પગાર જોઈએ ? મેં પચીસના, પચાસના, સોના ને બસેના પગારદાર શિક્ષકો જોયા કે સૌને પગાર સબધી એટલો જ અસ-તોષ છે અરે, એક પ્રોફેસરને હું ઓળખું છું એને નવમેા રૂપિયા પગાર મળતો એક વાર કહે ‘ બળો આ નોકરી, મારે હવે નથી કરવો આટલા પગારમાં પૂરું શી રીતે યાય ? ’ હું તો જોઈ જ રહ્યો મને થયું કે એક રીતે એની વાત સાચી છે પૂરું થી રીતે યાય ? બધાની નજર સિદ્ધા ઉપર છે, શ્રમ ઉપર નથી એટલે તો પગાર મળે છે તેનાથી તૃપ્તિ થતી નથી.

પહેલાંના વખતમાં આવું નહોતું અરે, પચાસ વરસ પહેલાં પણ આવું નહોતું. એ વખતે માણસની જરૂરિયાત સિદ્ધા રહે નહિ પણ શ્રમ વડે સતોષાતો. કુટુંબમાં દીકરો અવ-તરવાનો હોય તો લોકો કહેતા ‘ કુધનેા પીનારો આપશે, ગાય રાખ ’ સોદા મહેનત મજૂરી કરતા, ગાગની સેવા કરતા ને એમાંથી જે મળતું એનાથી તૃપ્તિ માનતા એ વખતે ‘ અર્થ ’ ની વ્યાખ્યા જુદી હતી જેનાથી કામ કરે તે અર્થ અગાઉના ક્રિષ્ટિનિઓએ ‘ અર્થ ’ નો અર્થ ‘ સિદ્ધો ’ થઈ નથી, પણ અત્યારનું તો અર્થશાસ્ત્ર જ સિદ્ધાશાસ્ત્ર થઈ ગેલું છે એટલે જ ગાંધીજીએ તેને અનર્થશાસ્ત્ર કહ્યું છે રૂપિયા હાથમાં આવે ને બૂખ લાગે છે, નવી જરૂરિયાત જાગે છે પચીસ પગાર હોય તો ત્રીસનું ખરચ હોય મોની આવક હોય તો સવાસોનું ખરચ. આમ કામના ઉત્તરોત્તર વધતી જ રહે છે આમ યાય ત્યારે મનુષ્યે બાજુ જોઈએ કે હું બિંધે રસ્તે જાઉં છું

જેની કામના યાય એની સિદ્ધિ માટે શ્રમ કરશો તો અર્થ મળશે પહેલાં પાણી પીવું હોય તો માણસ કૂવા પાસે દોડી જતો, ઝરણા પાસે પહેલો જતો અને પાણી પીને તૃપ્ત થતો,

કારણ કે એની પાછળ એણે શ્રમ ઉઠાવેલો. આજે તો તરસ લાગતાં જ ખિન્નમાં હાથ નાખીએ છીએ. પાણીથી તૃપ્તિ થતી નથી એટલે કઢીએ છીએ, 'આપસ નાખ ને ધૂળ-રાખ નાખ !' પહેલાં તો આપસની જરૂર જ પડતી નહોતી, કેમકે લોકો સમજતા કે આપસ લેવા ઠેક દિમાલ્ય જવું પડે તેમ છે. પણ આજ તો ખરફ, સોડા ને ગમે તે પીએ પણ તૃપ્તિ થતી જ નથી ખરી વાત તો એ છે કે જેણે પુરુષાર્થ ઊડ્યો ને સિદ્ધા મેળવવાની મહેનતમાં પડ્યા એમાંથી આજની સ્થિતિ પેદા થઈ છે.

આજે તો કામ કરતાં આપણને શ્રમ લાગે છે. અમલદારની પત્ની હોય તો કહેશે. 'મારાથી કામ ન થાય, એમાં અમારા ધરની આખર શું?' આનો એપ દહાડે દિવસે વિસ્તરતો જાય છે અમારે ત્યાં ગામમાં એક વાધરી શિક્ષક આવ્યો. એ બાળુના કાંદાર લોકો અવાધરીને મક્કન જ્ઞાના આપે? એટલે મારી પાસે આવ્યો. ગામલોકોને સમજાવીને મક્કન અપાવ્યું. થોડા દિવસ પછી વળી પાછો મારી પાસે આવીને કહે 'મહારાજ, મક્કન તો તમે અપાવ્યું, પણ હજી એક દુખ છે પાણી ભરનાર કોષ મળતું નથી' મેં કહ્યું 'અથવા, પાણી ભરનારની શી જરૂર? હવે પાણી તો ભરી લાવુ છું', મારી સાથે તળાવે આવજો તે આપણે નાહતા આવશ્ય' ને પાણી પણ ભરતા આવશ્ય. પણ એના મનમાં તો એમ કે હું શિક્ષક મળીને પાણી ભરું? આપણને આપણાં જરૂરી એવાં નાનાં નાનાં કામ કરતાં શ્રમ આવે છે ને હાથે કરીને દુખ વહેરી લઈએ છીએ, આવી શ્રમ તોડવી જોઈએ, સમજણપૂર્વક તોડવી જોઈએ. આનાથી બે પૈસા બચશે એવા લોભથી થમ કરવો એમ હું નથી સૂચવતો, પણ શ્રમ કરવો એ શ્રેષ્ઠ વસ્તુ છે એવી સમજણ રચાવવા ને ફેલાવવા તેમ કરવાનું કહું છું. આવી સમજણથી અને હેતુપૂર્વક જો આપણે શ્રમ નહિ કરીએ તો દેશ ટકશે નહિ ને તુટી પડશે. આજે આખો સમાજ પુરુષાર્થ કરવાને બદલે મધ્યમ વર્ગની બેઠાકુ મનોદશા તરફ વળી રહ્યો છે તમે સૌ શિક્ષકો કામ કરવામાં શ્રમ માનનારી મધ્યમવર્ગી મનોદશામાંથી જો સમાજને ઉઠારી શકો અને પુરુષાર્થ તરફ વળી શકો તો જનસમાજને સાચું પ્રોત્સાહન આપ્યું જણાશે એમ કરતાં પહેલાં તમારે પોતે જ એ ફાસનામાંથી નીકળવું પડશે.

અગ્રેજોના રાજ્યશાસને આપણને જે અનેક નુકસાનો કર્યા તેમાં એક નુકસાન એ પણ કહ્યું છે કે તેણે આપણુ સાચુ શિક્ષણ લઈ લીધું અને શિક્ષણનું કારખાતું ઠાંક્યું, આટલી ચોપડી ભણે એટલે માસ્તર અદરથી એ માણસ ગમે તેવા હોય—બસની હોય, ચારિત્ર્ય વિનાનો હોય કે ગમે તેવી ખામીવાળો હોય, પણ કાયમન થયો એટલે એ માસ્તર બન્યાં શકે. પ્રમાણપત્ર મળી જાય એટલે બસ, પછી બીજી કંઈ જોવાનું જ નહિ. પહેલાંના વખતમાં આવું નહોતું. હવે તો બહુતર અને જીવતરને જણે કમો સંબંધ જ ન હોય એવી રીતે બધું ચાલે છે. પાઠશાળામાં ગાયકવાડ સરકારને ચોક્કી નિશાળો કાઢવી હતી તેમાં અમલદારને કહેડું હતું કે રવિચંદ્ર મહારાજ સાથે મળીને આ કામ કરજો મેં તો વસ્તીમાં ને જે જાતિમાં આ કામ ચલાવવાનું હતું તેને નજરમાં રાખીને અભ્યાસક્રમ રચ્યો, પણ એ જોઈને પેલો અમલદાર કહે કે 'મહારાજ, તમે તો બહુ બધા છો! પણ અહીં આવો અભ્યાસક્રમ ચલાવી શકાશે નહિ અમારે તો આમાં ચોપડીઓ જોઈએ' આમ અત્યારે સાચા જ્ઞાન ઉપર નહિ, પણ ચોપડીઓને આધારે અભ્યાસક્રમ રચાય છે. આવું જ્ઞાન ન્યાં આપવાનું હોય ત્યાં વિદ્યાર્થીઓને શુ બલીવાર

ચાપ, અને શિક્ષક પણ શુ કરી શકે ? ખરૂં શિક્ષણ આપવું હશે તો પુસ્તકિયા જ્ઞાનના ખોટા બધન તોડી નાખવા પડશે અને જીવનના સત્ત્વ અનુભવમયી જ્ઞાન લેવા દેવાનું ચાલુ કરવું પડશે મને એક વાર એક કે યાવણી ખાતાના અધિકારી મળેલા તે ની સાથે વાત ચતા એકે કહે કે ' મહારાજ, તમે ગમે તેવા રાત્રી હો, પણ તમને નિશાળ ન સોંપાય એમા તો ચોપડી ને રીતસરનું બહુતર જોઈએ ને એ ચલાવવારનો પણ રીતસરનો અભ્યાસ જોઈએ ' આવા તો હજુ આપણે ત્યાં ખ્યાસો પ્રવર્તે છે બાકી જે સાચો શિક્ષક છે તે તો બહુબાળા વિના રહી જ નથી શકવાનો, જાનને પછો એ શાળા ન ચલાવતો હોય શિક્ષણ એ નોકરી કે ધંધો નથી, એ તો સ્વભાવ છે, અને એવી પ્રકૃતિવાળા તમામ મારે મન શિક્ષકો જ છે

ડિઝીની હજુ બોલબાલા રહી, પણ શિક્ષક બાલકોને મારી એક વિનંતિ છે કે સાચું શિક્ષણ આપવું હોય તો આપણી દૃષ્ટિમાં આપણું પરિવર્તન કરવું પડશે અહીં તમારે જ બે કલાક રે દિવે કાંતવાનું હતું અમારે ત્યાં અધ્યાપન વર્ગ આવે છે ત્યાં ગાં કલાક કાંતવાના નિયમ છે પણ તમે બધા શા માટે કાંતો છો એનો કદી વિચાર કર્યો છે ખરા ? કાંતવાનું ગમતું કે કાંતતા તે વર્ગનો નિયમ હતો માટે ? પ્રમાણપત્ર લેવા કે સાહેબને બતાવવા માટે તો નહોતા કાંતતા ને ? તમારાં કાંતણુમાંથી કેટલું કપડું થવાનું છે એનો ચોક્કસ ગણતરી રાખીને કાંતો છો ખરા ? નહિ તો એનો કશો અર્થ નથી છોકરીઓ ધરધર રમે છે. ડીઝરના ચુલા કરે છે ને રસોઈ બનાવે છે, પણ જૂન લાગે ત્યારે ઘેર દોડી બધ છે મામદાનાં છોકરાં ઘીનોડાના હજ બનાવે રમે છે પણ એમાં કંઈ દાણો પાકે છે ? આપણે પણ રોજ કાંતીએ ખરા, સૂતર પણ કાઢીએ પણ એમાંથી લૂગદાં ન થાય તો એ કાંતવું શા કામનું ? કાંતવું એટલે જ લૂગડાં કરવાં. કાંતણુમાંથી કાપડ ન થાય તો એ સુતર નહિ પણ કમુતર જ રહેવાય. આમ આપણી એકેએક ક્રિયા અમુક હેતુપૂર્વકની જ બની જવી જોઈએ એમ યાચ તો આપણી મહેનત પણ બચે, ધન પણ બચે

આપણે તો બચત કરવાનોય આપણો જૂનો સંસ્કાર વીસરી ગયા છીએ ખરું જોતાં બચત કરવી એ પેદા કરવાનું બીજું નામ છે. પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓ આ કામ વધુ સારી રીતે કરી શકે બચત એ મોટી વસ્તુ છે ને ભારે રક્ષા કરે છે બચતનો પૈસા પેટીમાં ન પડ્યો તો સમજીને કે અદરનો રૂપિયો પણ જોખમમાં છે જે બચાવતા શીખે છે તે વખત પણ બચાવે છે, ધન પણ બચાવે છે ને ધર્મ પણ બચાવે છે આજે સમાજમાં આ બાબત તરફનું ધ્યાન ઓછું થઈ ગયું છે શિક્ષકોએ લોકોને એ માર્ગે વાળવાનું કામ ઉપાડી લેવું જોઈએ. અમારે ત્યાં બોચા-સણુમાં અધ્યાપન-મંદિર આવે છે શિક્ષકો બેગા ચાપ ત્યારે પગારની વાત નીકળેજ કહે કે ' અમે શુ ખાઈને છોકરને બણાવીએ ? '

એક વાગ મેં કહ્યું ' મારે તમારો પગાર પદર રૂપિયા વધારી આપવો છે ' શિક્ષકો તો આભા બનીને મારી સાચું જોઈજ રહ્યા પૂછ્યું ' કેવી રીતે ? ' મેં કહ્યું ' ચા-ખીડી ' છોડો એટલે પદર રૂપિયા અચી બચ. એ વધ્યા જ રહેવાય ને ? ' મારી વાત સાંભળીને સોં દેસી પડ્યા. મને થયું કે આપણે આપણા હાથથી આપણી હાનન સુધારવી નથી ઉપદેશ આપનારો જો પોતેજ બચાવવાની કળા નહિ શીખે તો અગત્યને વખતે એ સમાજને શી રીતે બચાવવાનો હતો ?

તમે સૌ શિક્ષક દા. તમે જે કંઈ કરો તેનું બીજા સોડો. અનુકરણ કરે અને તેમ કરીને સુખી થાય તો સમજાશે કે તમે સાચે કરો છો. શામ કે કૃષ્ણના જીવનમાં બીજું શું હતું ? એ કામને કહેવા નહોતા. અથા કે માનુ કહ્યું માનજો, પણ એ જીવ્યા જ એવી રીતે કે સાચા શિક્ષક-શિક્ષક બની નહીં તેઓ જિંદગીભર સદાચારને માર્ગે આપ્યા તેથી આજે હમણે વરસ પછી પણ દુનિયા એને પૂજે છે.

ધણા કહે છે કે સદાચારને કરતે ચાલતા બહુ મહેનત પડે છે પણ હું એથી જુદું જ માનું છું એ રસ્તે ચાલતા મહેનત નથી એક વાર એની ટેવ પાડી દેવી જોઈએ, પછી એના જેવો શાંતિદાયક બીજો માર્ગ નથી. આપણી એક એક ક્ષણ પ્રવૃત્તિમય બની રહેવી જોઈએ. આપણે જ્યાં રહેતા હોઈએ ત્યાં આખરે વખત કંઈ ને કંઈ ઉપયોગી કામમાં લાગ્યા રહીશું. પછી બસે એક પણ શબ્દ ન બોલીએ તોયે અજુગાજુના બોલો માટે એ ઉત્તમ પ્રકારનું શ્રોત્રશિક્ષણ બની જશે કોઈ આવે તેની સાથે ટેલકપા કરવાથી નહિ, પરંતુ ખોટો મંત્રાદિ કોઈને નાના-મોટા ઉપયોગી કામ કરતાં થઈ જાય તે લોકોને સાચું શિક્ષણ આપી શકીશું એ જ સદાચાર અને શાંતિનો માર્ગ છે.

જાનનાં એવો છે કે સિક્કાથી લોહો મોઢે છે ખરા, છતાં સદાચારી માણસ આવે છે તેને નમી પડે છે એ બતાવે છે કે સંવાચાર વિના શાંતિ નથી, સાચું સુખ નથી જ્યારે સદાચાર-વૃત્તિ કેળવાય છે ત્યારે ખૂબ સુખ થાય છે, અદરથી આનંદ પ્રગટે છે ને જીવન પ્રસન્ન બની રહે છે શિક્ષકો સૌ શુદ્ધ અને સદાચારી બનજો.

માગ કહેવાનો અર્થ સમજાશે ને અહીંથી જે શીખી જાય છે તે તમારા આમમાં જઈને કામે લગાડશે, આમવામાં ભાગપાડેનામાં જઈને સાચા જ્ઞાનનો દીવો પ્રગટાવશે આપણા દેશના નવધંડા નુ કામ તમારા હાથમાં આવ્યું છે તો હોંશયી પાર પાડીને જીવન ધન્ય કરજો, ઈશ્વર તમને એ કામ પાર પાડવાની શક્તિ આપે !

(“ સ્વરાજધર્મ ” માંથી)

— શ્રી રવિશંકર મહારાજ

સેવામૂર્તિ ઠક્કર બાપા

હિન્દુસ્તાનનાં કરોડો દીન-દુઃખિયાની શ્રેણી સેવામાં છેલ્લાં ચાલીમેક વરસથી પોતાનું આયુષ્ય નિતાવનાર દક્ષિણના પગમંચેક શ્રી ઠક્કરબાપાએ ગઈ તા ૨૬મી નવેમ્બરે જીવનનાં ૮૦ વરસ પૂર્ણ કર્યાં, દેશના મહાન આગેવાનોએ એક જાહેર નિવેદન બહાર પાડીને તે દિવસે દેશભરમાં તેમની જયંતી ઉજવવાનો આપણા દેશવાસીઓને અનુરોધ કર્યો હતો.

આપણા સમાજમાં મંત-મદા માઓની જયંતી ઉજવવાની પ્રણાલિકા પ્રાચીન કાળથી આવી આવી છે રાષ્ટ્રીય અસ્થિતાના આ મુગમાં રાષ્ટ્રપુરુષોની જયંતી ઉજવવાની પ્રણાલિકા

પણ ચાલુ થઈ છે, પરંતુ ઈક્કરબાપા જેવા પુણ્યસ્ત્રોત સેવની જ્યતી દેગણરમા ઊજવવામાં આવે એ બા મુગની વિશેષતા છે કેમકે ઈક્કરબાપા ધર્મપરાયણ રાષ્ટ્રમેવક હોવા છતાંપ્રે પ્રચલિત અર્થમાં એ કોષ સત-મહાત્મા નથી, તેમ પ્રખર રાષ્ટ્રપુરુષ પણ નથી તેઓ રાજ્યો કે મહારાજ્યોના સીંચાણ જૂસનાર કે નવી સરદહો નિર્માણ કરનાર કોઈ સમર્થ રાષ્ટ્રનિર્માતા નથી, તેમ જ નકશાના રંગોને પલટાવી નાખનાર કોષ પ્રનાપી રાષ્ટ્રપુરુષ નથી પ્રસિદ્ધિની દૃષ્ટિએ એમણે તો હિન્દુસ્તાનના બીજા અનેક સમર્થ આગેવાનો તેમના કરતા ઘણા વધારે પ્રસિદ્ધ છે કોષને આજ નાખે એવું એમનું વ્યક્તિત્વ નથી તેઓ તો જે કરોડો કાલોનો પોતે રાતદિસ મેંચા કરી રહ્યા કે એના જ સાદા અને વિનમ્ર સેવક માત્ર છે પરંતુ એમના જીવનમાં જે માનવતા હોયોછલ ભરી છે એને લઈને આશીર્વાદ મારી સહુ આગેવાનોએ તેમનું સ્થાન અતિ ઊંચુ આકેયુ છે, અને તેથી તેમની જ્યતી ઊજવવી એ ખરું જોતાં તો માનવતાનાં મહિમાગાનનું પર્વ ઊજવવા સમાન છે દીન દ્રોષા જેમણે નાગવલ્લુન દર્શન કર્યો છે એવા રિસેવરના જ્યતી ચાખો દેશ ઊજવે એ આવતીકાલના જગતની મગન નિશાની છે એમની જ્યતી ઊજવીને લોકો એક સવાતન સત્ત્વને ફરીથી સાક્ષાત્કાર કરશે કે આપણી આજુમાણુ જે કરોડો કાલો કચડાયલા પડ્યા છે, દીનહીન અને તરછોડાયલા પડ્યા છે, અરપૂરુષ અને અવમાનિત ગણાઈ રહ્યાં છે એ અને આ જો સૌ એક જ વિભુતા અશ હીએ, એક જ પરમ-પિતાનાં સત્તાને છીએ અને તેથી સૌ એન-માધવ છીએ, એમના ઉદ્ધાર વિના આપણે સાચો ઉદ્ધાર નથી એમને અત્મભાવે ઓળખી ન રહીએ ત્યાં સુધી જ ને ઓળખાતી ન પિ વાત મિથ્યા છે આપણા લોકોને આ અત્યંત કષ્ટક પણ દર્શન થાય તો આપાની જ્યતીને હેતુ એટલો સફળ થયો ગણાય

ઈક્કર બાપાને આતુ દર્શન જીવનમાં ઘણું વહેતું થયેલું, અને તેથી જ પૈમો, મુખસગવડ, વૈભવવિનાસ, સસારની માયા, કીર્તિ કે દુન્યવી મહત્તાકાંક્ષા વગેરે બધાંમાંથી છૂટીને, ધૃત્ય સિવાય જેમનું કોષ નથી એવા દીનદુ ખિયાની મેનામાં જીવનભરને માટે પરોવાઈ ગયા, આવીસ, આવીસ વગસથી એક જ ગટણ, એક જ લગન, એક જ મુરતાથી આજ એકધારી તપશ્વરોના દર્શાત ખરેખર વિરલ છે. દલિતોના ઉત્કર્ષ માટે એમણે પોતાની જાત-પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કરી દીધું, આપાનું મસમ જીવન મૂળા આત્મસમર્પણની એક ભવ્ય માયાસમુ છે

એમનું પૂરું નામ અમૃતલાલ વિક્રમદાસ ઈક્કર મૂળ વતન ભાવનગર ખાજીથી ૮૦ વરસ પહેલાં અને ૧૮૬૯માં ભાવનગરના એક જૂતા મદા લતાના સાકા મકાનમાં જન્મ લોહાણા કુટુંબમાં તેમનો જન્મ થયો ત્યારે એમના પિતાશ્રી પોતાના નાતીનાની પેઢીમાં ૨૦-૫ રૂપિયાના માનિક પગારથી નોકરી કરતા હતા પાર વિનાની ગરીબાઈ અને મહોણ કુટુંબ આવી સ્થિતિમાં ઊછરતા ઊછરતા ગામમાં તે ગામમાં મેટ્રિક સુધી અભ્યાસ કર્યો એ જમાનામાં મેટ્રિક સુધી પહોંચેલા પુત્રને નોકરીએ રાજગાદી દેવાનો લોભ કયુ ગરીબ કુટુંબ રોકી શકે ? પરંતુ પેટે પાટા બાધીને પવુ પુત્રને કેમ્ય શિક્ષણ આપવાનો પિતાનો નિર્ધાર, એટલે જાને જાને પૂના મૂળ આગ્યા વિદ્યાર્થી અમૃતલાલે એક નાનકડી ઓરડી ભાડે રાખી ગ્લોસ વગેરે કામ જાને કરી લેવાનું રાખ્યું અને અત્યંત કરકસરમાં ત્રણ વરસ સુધી રહીને ઈજનેરી વિજ્ઞાની પદવી પ્રાપ્ત કરી લીધી

કૌટુંબિક જવાબદારી તો માથે તોળાઈ જ રહી હતી એટલે તુરત નોકરીએ ચડી ગયા. કુટુંબ ચલાવવાનો ને નાના બાપડોને લાજાવવાનો ભાર પોતાને માથે લઈ લીધો. જુદા જુદા રજવાડામાં ને રેલવેમાં નોકરી તૂટી ગઈ એટલે પૂર્વ આફ્રિકામાં રેલવે બધાતી હતી ત્યાં નથુ વરસની બધણીએ પહોંચી ગયા. ત્યાંનું કામ પૂરું થયે પાછા દેશમાં આગ્યા અને એમ કરતા કરતા ૧૯૦૪માં મુબમની સુધગામમાં જોડાયા, કુટુંબને નિશ્ચિત કરવું એ જ જાણે એમનું તાત્કાલિક વાસ્તવ્ય હેખાતું હતું.

પણ હૃદયે એમને માટે જુદો જ માર્ગ આંકી ગયો હતો. સેવાનાં સંસ્કાર-ખીજ તો સાવ નાનપણથી જ પિતાના જીવનમાંથી જ રોપાઈ ચૂક્યાં હતાં. ગરીબ પિતા નોકરી કરતાં કરતાં પણ ગરીબ યાતિઓનો જ્ઞાન રાખતા, વિધવાઓની બવસ્થા કરતા, ધધા વગરનાં ધધે ચકાવવા કોશિશ કરતા ને નાતને વહીવટ કસી કસીને કાળજીપૂર્વક ચલાવતા. જીવનિયા કાળમાં પૈસા માગી-બીખીને પણ નિરાધાર નાતીવાળો માટે એક ટંક મફત ભોજન મળે એવું રસોડું ચલાવતા ને આવા પરોપકારી કામમાં શરીર તૂટી જાય ત્યાં સુધી મહેનત કરવામાં પાછું વાળી જોતા નહિ. આ બધાં સંસ્કાર-ખીજ તો નાનપણથી પડેલાં જ હતાં, તે મુબમની નોકરી દરમિયાન વધુ ને વધુ વિકસવા માંડ્યાં.

ભવિષ્યને માટે કુદરત આગળથી જ અનુકૂળ સંજોગો ઊભા કરતી હોય છે-તે જ રીતે જણે કુદરત તેમને મુબમની સુધગામમાં એમી લાવી હતો એ દિવસોમાં આખી મુબમ નગરીની ગદડી ને ઉકરડો એક નાનકડી રેલવે એમી લાવતી અને એમ્બુસ નજીકના જ ગલમાં ઘણા એકઠા જેવડા મોટા ખાડામાં એ બધું ફેરવાતું આ કામ શ્રી. અમૃતલાલ કંઠરની દેખરેખ નીચે ચાલતું. નરક વહેવા કરતાય આ કામ મુશ્કેલ હતું, પણ નરક વહેનારા બ ગી લોકો તો એનાથી ટેવાઈ ગયેલા હતા. એમનો બગીચાં ખરેખર નરક સમાન હતો કમાલ, કરજદાર, જુગારી અને બીજા અનેક રીતે બ્રહ્મ થયેલા આ અસ્પૃશ્ય લોકોની દુઃશા જોઈને આ જુવાન અધિકારીનું કામજી હૃદય કંપી ઊઠ્યું. એનું જીવન ખારું થઈ ગયું એના બીજા બધા રસો જાણે સુકાઈ ગયા ને એની નજર સામે જીવનકાર્યનો માર્ગ જાણે સ્પષ્ટ અકાઈ ચૂક્યો. કૌટુંબિક મર્યાદાઓ તો પડેલી જ હતી એટલે બીજું તો શું થાય, પણ દિવસે દિવસે તેઓ આ લોકોના સામાજિક અને નૈતિક પ્રશ્નોમાં ઊંડા ઊતરતા ગયા અને નોકરીના કલાકો સિવાયના બધા સમય આ પતિત લોકોના ઉત્કર્ષ માટેના 'મેવાકાર્પ'માં ગાળવા લાગ્યા. એમની અંતરદષ્ટિ સામે જાણે એક નવી જ સૃષ્ટિ ઊઘડી પડી અને તેમના શરીર-મન-પ્રાણ વગેરે બધું જ એમાં રોકાઈ ગયું.

આ સ્થિતિમાં મંસાગમુખને અવકાશ જ ક્યાંથી રહે? અમરસાથે સંસારમુખનો તેમને કદી બહુ મસ પડ્યો હેખાતો જ નથી પહેલાં પરણેલા. એક પુત્ર થયો તે જ વરસનો થયેને ગુજરી ગયો. પત્ની મોટે ભાગે બિમાર રહેતાં તે બિમારીમાં ને બિમારીમાં મરણ પામ્યાં પિતા સતોષ ખાતર બીજા વાર પરણેલા, પણ તે પત્ની પણ કાળક્રમે ગુજરી ગયા. વિધાતા જાણે એના બાવિ જીવન માટેની ભૂમિકા તેવાર કરતી હતી!

મુબાઈ નોકરી દરમિયાન એના સેવાના સંસ્કાર જોર કરી કરીને ઊઠતા હતા. એ દરમિયાન જેમણે એમના જીવન ઉપર ભારે પ્રમળ બાપ ઉઠાવી છે એવા ત્રણ મહાનુભાવોના પરિ-

ચક્રમાં આવ્યા. એક શ્રી. શિન્દે, બીજા કવે દાદા, અને ત્રીજા હિંદ સેવક સમાજવાળા શ્રી દેવધર, હરિજનમેવાનો દેશમાં ફાળેને ખાવા પશુ નહોતો એ દિવસેમા શ્રી. શિન્દે હરિજનો માટે પૂતામાં એક આશ્રમ ચલાવતા અને દલિતોદ્ધારનું વિકટ કામ કરતા કવે દાદા ઘેરઘેર ફરીને પેમે બીબી લાવતા એમથી મરીજ-દુખી, જહેનોને મદદ કરતા ને કાષ્ટ વિધવા કે ત્યક્ત કુખિયારીને ઝૂંપડે ઝૂંપડે જઈને તેને લાજવાતા ને તેના નિમગ્નમય હૃદયમાં આશા અને આશ્વાસનનું અગ્નિ પુરતા. શ્રી. દેવધર દલિતોના ઉદ્ધાર માટેની વ્યવસ્થિત અને યોજનાપૂર્વકની પ્રવૃત્તિ ચલાવતા અને, અવિરામ કામ કરતા શ્રી અમૃતલાલભાઈના હૃદયમાં પિતા તરફથી જે મેવાણિના મંસ્કારે પડેલા તેને આ ત્રણ મહાનુભાવોના સમાગમથી પોષણ મળ્યું શ્રી દેવધરને કારણે તેઓ હિન્દ સેવા સમાજ જેવી મહાન દેશબાપો સેવાસંસ્થાના પરિચયમાં આવ્યા ને દેશના મરીજોના ઉદ્ધાર માટેનું વ્યવસ્થિત તેમ જ યોજનાબદ્ધ કામ કરવા માટે આ સંસ્થાના હવનભરના મેવક જનો જવાનો સંકલ્પ કરી નાખ્યો.

આ દરમિયાન નાના ભાઈ દાકતર ચક્રને ધ ધે લાગી ગયેલા કુટુંબની જવાદારી પોતાને રાથે ઉપાડી લઈને મોટાભાઈને સેવાકામ માટે છુટા કરવાની નેમણે તૈયારી પશુ જતાવી, પરંતુ પિતાનું મન માનવું નહોતું. 'મારો દેહ પડે ત્યાં સુધી નહિ, પછી તને ઠીક લાગે તેમ કરજે' એ એનાં વચનો હતા લકવાના દર્દથી બિમાર, પથારીવશ અને જુદા પિતાને દુભવવાની હિંમત ચાલતી નહોતી એટલે નોકરી છોડવાની ઉતાવળ કરી નહિ, પરંતુ અતરથી તે તેઓ ત્યાગી બની જ ચૂક્યા હતા છેવટે પિતાના અવધાન પછી ૧૯૧૪ની સાલમાં તેમણે નોકરી છોડી, કુટુંબની જવાબદારી ઉઠાડી અને હવનભરની સેવાકામની દીક્ષા લઈ લીધી.

એ ક્ષણથી માંડીને આત્મનો ધડી સુધી એમનો મેવાચર અખંડ ચાલુ રહ્યો છે એમની દોરવણી નીચે આજ સુધીમાં અનેક મહાન કામો ચાલ્યા છે ને ઉઠેલાં છે એમને હાથે અનેક સંસ્થાઓ અને કાર્યો તો રચાયાં છે ને કેટલાય સેવકો જોયા થયા છે મોટી રાજકીય ઉચ્ચ-પાયેનાં તેમનું નામ નથી ગણાવું નામ નથી ગણાવું એ સાચું, પરંતુ આ દેશમાં કાઠિયા-વાઠી આસામ સુધી અને પંજાબથી મદ્રાસ સુધીનાં લાખો ગામડાંમાં કરોડો દુખિયારને મન તેમનું નામ માત્ર આશા અને આશ્વાસન આપનારું નીવડે છે, એ બધું તેમની સતત સેવા-સાધનાને આભારી છે.

એમનાં અગણિત સેવાકાર્યોને તો શી રીતે ગણાવી શકાય ? હિંદ સેવક સમાજમાં જોડાયા કે તુરંત સચુકત પ્રાન્તનું દુષ્કાળ સંકટ નિવારણનું ભગીરથ કામ તેમને સોંપવામાં આવ્યું ત્યાં એમણે પોતાની વ્યવસ્થા શક્તિનો પરિચય કરાવ્યો મદત અને ફરજિયાત પ્રાથમિક કેળવણીના ખર્ચાને અંગે સ્વ વિદુલભાઈ પટેલે તેમને સુજ્ઞાનમાં મોકલ્યા ત્યાં સત્તરવસ ગામડે ગામડું ખૂદી વલ્લ અને પોતાની ઉલ્લમશક્તિનો તેમ જ અતલપણનો ખ્યાલ આપ્યો ૧૯૧૮ માં તાતાના કારખાનામાં કામ લે મજૂરો માટે સસ્તા માલની દુકાનો ચલાવવા માટે ત્યાં ચાલું જમાવ્યું ને આખી યોજના સંજ્ઞતાથી ચલાવી જતાવી ૧૯૨૦ માં ઓરિસ્સામાં ભય કર દુષ્કાળ પડ્યો લલભલાનાં મગજ ભરી ભય એવું હતું. અતિશય ધીરજ અને હાંસ પ્રકારની ઈશ્વરનિદા સિવાય એ કામને પહોંચવું અશક્ય હતું. ઠંડગળાપા વિના

બીજી ટ્રાય એ પાઠ પાઠે ? એ પછી પચમદાલનો દુષ્કાળ પાર ઉતારવા પહોંચ્યા ઠાઠિયા-વાડમાં ખાદી-કામના પગરથું કરવા માટે ત્યાં થાણું નાખ્યું. અર્ધગ્રામ જેવી સ્થિતિ ગુજરાતી ગુજરાતના બીલોના ઉત્કર્ષનું કામ ૧૯૨૨ માં હાયમાં લીધું બીલ સેવા ગડગની રચાયત્તો કરી કંઈક જીવાનોને સેવાકાર્યની દીક્ષા આપી અને દસ વરસ સુધી અવિશ્રાંત કામ કરીને એ સંસ્થાનાં મૂળ ઊંડાં નાખ્યાં, એટલુંજ નહિ, પણ હિંદબગનાં દલિતોના ઉત્કર્ષ માટેના નમુનેદાર ગદ આંધી દીધો ૧૯૩૨માં બાપુએ દરિજન પ્રશ્ને ખાતર પોતાના પ્રાણ હોડમાં મૂક્યા અને એ ઐતિહાસિક સંદર્ભ ઉપવાસ પછી અખિલ હિંદ દરિજન સેવક સંઘ રચાયો તેનું સુકાન ઠક્કર-બાપાને સોંપાયું. ઠક્કરબાપાએ એ પ્રશ્નને માટે હિંદબગમાં પ્રવાસ કર્યો અને આખા દેશમાં એક કાપત્ર ત્રણ જોડું કરી દીધું. આજે એ મંસ્થા ૨૫-૩૦ પ્રાન્તિક સાખાઓ અને ૩૦૦ જેટલી જિલ્લા-સાખાઓ મારફત અનેક કેન્દ્રો અને આશ્રમો રચાયાને કામ કરી રહી છે, એના સચાલનની જવાબદારી ૮૦ વરસના એ શુદ્ધ ઉપાડી રહ્યા છે.

અરપૂચ દરિજનોના પ્રશ્ન પ્રત્યે તો દેશનું ખ્યાન ઠીકઠીક જેંચાયું હતું, પણ ત્રણ કરોડ જેટલા રપૂચ લોકો એવા છે કે જેમની હાલત અરપૂચ કરતાંય ભૂરી છે દરિજનોના કામને અંગે જાણીવાળા વિસ્તારોમાં રખડતા, જેઓ અર્ધમાનવ જેવી અવસ્થા ગુજરી રહ્યાં છે એવાં આ ભૂમિનાં આદિવાસીઓ તરફ બાપાનું ધ્યાન જેંચાયું અને એ પ્રશ્ન તેમણે પોતાનો કરી લીધો. સાસામ, ઓરિસા, ગમ્મપ્રાંત, રત્નપૂતાના, મદ્રાસ અને બીજા પ્રાન્તોમાં તેઓ આ માટે રખડ્યા જીવાનો માટે પણ નવાં પ્રવાસ કરવાનું મુશ્કેલ મણાય એવાં જામસોમાં તેઓ ઘૂમ્યા અને જગતી જાતિઓના સપકમાં આવ્યા. ધણી વગરનાં, સમાજે તપજેલાં, વેપારીઓ અને જમીનદારોને હાથે સ્તત શોષણ પામતાં ને ખિસ્તી મિશનરીઓને હાથે વટલાતાં આ માનવ-કાલોને એકત્રે તેમનું દિલ દ્રવી જાય ત્રણ કરોડ જેટલાં આ હિન્દવાસી માનવજંતુઓ તરફ એણે સગકા તથા શિષ્ટ સમાજનું ખ્યાન ખેંચ્યું, એમની વચ્ચે સેવાનાં ચાર્જાં નાખવાનું સૂઝાયું ને આ દેશના એક પ્રાણપ્રશ્નને પ્રકાશમાં લવી મૂક્યો. દિલના કરોડો આદિવાસીઓને આ દેશની, એના સંસ્કૃતિની, એના સંસ્કૃતિરૂપોની કહાં જ ખબર નથી. જનકમાં સસતારી એ જાનિઓને ચહેરો કે સુધરેલા જગતનું દશન પણ લાગ્યેજ ચડુ દરો. આપણી બાપા કે જીવનવ્યવહારોને પણ એ લોકો સમજતા નથી અને જીતિએ એ સૌ લોકો ઠક્કરબાપાને ઓળખે છે, ઓળખે છે એટલુંજ નહિ પણ એમને એ પોતાના સ્વજન ગણે છે બાપા સાથેના વ્યવહારમાં એમને કોઈની બાવાની મુશ્કેલી નથી નડતી, કેમકે બાવા વગરનાં એ લોકો પ્રેમની બાવા જાણે છે અને જન્મતમાં પ્રેમની બાવા બધે એક જ દોષ છે. કામ ઠક્કરબાપા આજે દિલનાં ગરીબો, દલિતો, આદિવાસીઓ, રપૂચ-અરપૂચ પણ કચડાયેલાં તપજેલાં તરછોડાયેલાં જીવાયેલાં સૌ જાડુઓ સાથે એકજીવ બની ગયા છે ને આપણને સૌને એ જાડુઓ પ્રત્યે આત્મભાવ રૂળવા એમને ઈચ્છે લાવવાનું શીખવી રહ્યા છે.

એમના અપાર ગુણોનું વર્ણન પણ શી રીતે થઈ શકે ? સાદાઈ અને નમતામાં તો દરીદ્રાઈ કરવી મુશ્કેલ, પરંતુ આદાઈ અને નમતાની સાથે જે મોજનાશક્તિ, વ્યવસ્થાશક્તિ ચોક્કાઈ, નિયમિતતા, દડતા, અવિગત ઉદ્યમ કરવાની શક્તિ, સખત નિયમપાલન, ખડતલ,

પણુ અને બારે લાંબા પ્રવાસો ખેડવાની શક્તિ તેમનામાં છે તે લગભગ અજોડ છે. આજે ૮૦ વરસની ઉંમરે પણ તેઓ એટલું જ કામ ખેંચે છે ને સખત ગીરદીવાળા ગાદીમાં કે ગામડાંમાં એવા જ લાંબા પ્રવાસો વેઠે છે ધર્મોપાર એમ થાય છે. કે આ ઉંમરે આટલી બધી શક્તિ કયાંથી આવતી હશે? ખેડવાની ઉત્કટતા અને અનન્ય માનવપ્રેમ સિવાય મને તેવા સારા શરીરવાળાને માટે પણ આ શક્ય નથી.

કેકરબાપા માત્ર આપણા દેશનું જ નહિ, પણ સમસ્ત માનવજાતિનું (એક અણુમોલ રત્ન) છે. એમના જેવા પુણ્યમાઓને લખને આપણે દેશહિન્નજો છે આપણે ધર્મિયની પ્રાર્થના કરીએ કે દીન-દરિદ્રોની સેવા માટે એમને આરોગ્ય અને દીર્ઘાયુ આપે અને આપણને પણ એમની મેવાશક્તિનો મત્ર આપે !

(" સ્વગજર્વમ " મંથી)

સર્વોદયની વાણી

હિંદુસ્તાનના અધા ધાર્મિક સાહિત્યમાં સત્યને બહુ જ મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે. પરંતુ હિંદુસ્તાનમાં ચોતરફ અસત્ય જ ફેલાયેલું જેવા મને છે. સાધારણ જનરમાં જાહેરમાં તો ત્યાં જૂઠા-નેના જ વહેવાર ચાલે છે હું કાળાજનરની વાત કરતો નથી સફેદ મનરમાંય આવું ચાલે છે. કોઈ બાળક દુકાન પર ચીજ ખરીદવા જાય તો દુકાનવાળા એને કંઈક વિના નહિ રહે એને એમ નહિ લાગે કે એક અચાન બાળક દુકાન પર આવ્યો છે તો એને ઉત્તમમાં ઉત્તમ વસ્તુ આપવી જોઈએ અને પૂરું તોલ આપવું જોઈએ એને તો એમ લાગે છે કે મારે સારૂ આ કમાવાનો મોકો છે એને એમ સમજી નથી, કે સારી ચીજ દેવી, પૂરું તોલ આપવું અને ગ્રાહકનો પ્રેમ સ્વપાહન કરવો એ સૌથી સારો વેપાર છે બહુ જ દુખની વાત કે આપણા આ પ્રાચીન દેશમાં હરવખત જૂઠું ને જૂઠું જ ચાલી રહ્યું છે એથી આપણી શાળાઓમાં સત્યનિષ્ઠા નિર્માણ કરવાનો આપણે અધિકથી અધિક પ્રયત્ન કરવો જોઈએ છોકરાઓ પર હંમેશાં વિશ્વાસ રાખવો જ જોઈએ છે કંગાઓ ને કહે એ સાચું છે એમ સમજીને આવવું જોઈએ. એથી જ આપણે એમને સુધારીશું અને એમનામાં સત્યનિષ્ઠા નિર્માણ કરી દાકીશું. જે સત્યનિષ્ઠ હોય છે એ હંમેશાં બીજા પર વિશ્વાસ ગમે છે.

ત્રીસ વરસ પહેલાંની વાત છે એ વખતે હું કાશીમાં હતો. હું એક દુકાન પર તાણુ ખરીદવા ગયો હતો મારી એવી ટેવાહતી કે બીજા સેવી ન હોય તોયે એનો ભાવ પૂછી રાખતો એથી હું તાણાની કિંમત જાણતો હતો. દુકાનવાળાએ તાણાની કિંમત દસ આના બતાવી હું જાણતો હતો કે એની કિંમત ત્રણ આના છે મેં દુકાનવાળાને કહ્યું કે આ તાણાની કિંમત ત્રણ આના છે એ હું જાણું છું, પરંતુ તમે દસ આના કહો છો તો હું દસ આના આપું છું. દસ આના આપીને હું તાણું લાવ્યો એ દુકાન પાસે યદ્યપિ મારો જવાનો રસ્તો હતો એટલે મારે ત્યાંથી

હ મેશાનીકજવાનું રહેલું એક વખત હુ દુકાન પાસેથી જતો હતો ત્યારે દુકાન પર કોઇ ન હતું તે વખતે દુકાનદારે મને બોલાવ્યો શી ખબર એના મનમાં શું થઈ આવ્યું કે એણે મને કહ્યું “તાળાની કિંમત ત્રણ આના હતી, આ સાત આના પાછા થો.” મારી આખમાં આંસુ આવ્યાં મને એવી કોઇ અપેક્ષા નહોતી મેં માન્યું કે ઈશ્વરે મને સત્પનિષ્ઠાનો પાઠ આપ્યો. પરંતુ એમ બને કે ઈશ્વર હ મેશા નયે કરે ભગવાન ભક્તના વળી કસોટી વધુ કરે છે. એથી લોકોના દિલ પર આપણો સત્પનિષ્ઠાની કશી અસર ન જણાય તો પણ આપણે સત્પનિષ્ઠ રહેવું જોઈએ. (“ખ્યાગાખાપુ”માથી) ન

—વિનોબાજી

ગુજરાત કેવળ લક્ષ્મીપૂજક નથી.

અમને કેવળ લક્ષ્મીપૂજકો કહેવામાં આવે છે, અને ગુજરાત પોતે પણ ધણી વાર એ વાત નીચે મોઢે સ્વીકારે છે, પરંતુ ગુજરાતનો ઇતિહાસ તો સિદ્ધ કરે છે કે અમે સરસ્વતીની ઉપાસના પણ કંઈ જેવી તેની નથી કરી વલ્લભીપુરના મમયમાં ઇસ્તીની જમી સદીમાં હુએનસંગ પોતે વલ્લભીપુર આવેલો ત્યારે એને ત્યાંની વિદ્યાપીઠની નાવદાની વિદ્યાપીઠ સાથે સરખામણી કરી છે અને કહ્યું છે કે ત્યાં દશ હજાર વિદ્યાર્થીઓ રહેતા અને ઉચ્ચ પ્રકારનું શિક્ષણ લેતા હતા જૈનધર્મ સાહિત્યનું સંશોધન અને પુસ્તકોની પુનરુત્પત્તિઓ વલ્લભીપુરમાં થઈ હતી

પાટણના ગુર્જરેશ્વરો વિદ્યાભ્યાસ ગી અને વિદ્યાનોના ભક્ત હતા સદસાક્ષિની ચારે બાજુના ઓવારાઓ શાળા, પાઠશાળાઓ, સભારથાનો અને પુસ્તકાલયોથી અર્ધકૃત હતા.

હેમાચાર્યે પહેલું સિદ્ધહેમ લખ્યું તેને તો આજે હજાર વર્ષ થઈ ગયા છે તે પહેલાં ગુજરાતની પાઠશાળાઓમાં માળવાનું વ્યાકરણ લખાવાનું સિદ્ધરાજને એ વાતની હીણપત લાગી અને એણે હેમાચાર્યને કહ્યું કે ગુજરાતમાં તો ગુજરાતીને હાથે લખાયેલું વ્યાકરણ જ શિખવાડવું જોઈએ. તે ઉપરથી હેમાચાર્યે રાજ સિદ્ધરાજ અને પોતે હેમાચાર્ય એ બંને નામ જોડીને એ મહાન ગ્રંથ લખ્યો હતો.

રુદ્રમહાલ, સોમનાથ અને દેલવાડાના દેવાલયો અમારી શિલ્પ અને સ્થાપત્ય કલાનાં સાક્ષીરૂપે હજી બાકા છે જોડી ધર્મભાવના વગર કે સરસ્વતીની ભક્તિ વગર એ વાત નહિ

સ્વ. રવીન્દ્રનાથ ટાગોરે ઉપવન વિદ્યાપીઠોની બહુ પ્રશંસા કરી છે ગુજરાતમાં ઇશ્વરના બ્રહ્મખેડ પાસે બ્રહ્મક્ષેત્ર વિદ્યાપીઠ હતી અને પાટણના મોઢેરાના સૂય મંદિર પાસે ધર્મારણ્ય હતું રક દપુરાણુમાં નીચેની વિગતવાર સાબિતી મળે છે

પાટણની પડતી સુધી એ સારી સ્થિતિમાં હતા ત્યાં વિદ્યાર્થીઓ પાસે શી કે ખાદ્યાખર્ચ કંઈ જ લેવામાં નહોતું આવતું રાય અને રકને કેળવણી મફત મળતી

૧૪૧૨ પછી અમદાવાદ વરયુ ત્યાં પણ હાલની ઢાલેને જેવી મંદિરાઓ હતી શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ ઝવેરોએ એવી એક મંદિરાનો અહેવાલ પ્રગટ કર્યો છે અને અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ સમાચારે એ સ્થળની જમીનો આપી હતી.

અમારાં મંદિરા અને મસ્જિદોની કોતરણી અનુપમ છે અને અમારા શિલ્પીઓ, જે મોમપુરા બ્રાહ્મણો છે તેમનાં કામ ઉતરે અજમેર સુધી, દક્ષિણે સોપારા સુધી, પૂર્વે માળવા સુધી અને પશ્ચિમે સમુદ્રતટ સુધી વ્યાપેલાં છે

જુઓ પશુ વિદ્યાનું ધામ હતું અને ભાર્ગવ યુગુગર્મા પશુ દસદસ હજાર વિદ્યાર્થીઓ ભણતા એમ ભરતના વૃદ્ધ વિદ્વાનોએ મને કહેલું છે.

જેનોના મધ્યજાડારો સુપ્રસિદ્ધ છે એ ભાડાગગના અતિદામિક સરોધન ભુવનમાં ૭૫ ટકા પુસ્તકો ગુજરાતના છે એય મુનિશ્રી જીનવિજયજી મને કહેતા હતા

સારાજીની રસધાર અને એવા પુસ્તકોથી સ્વ મેધાણીએ અમારા લોકસાહિત્યની વિપુલતા અને સમૃદ્ધિનો ખ્યાલ આપ્યો છે

વીરતા કે સુસંસ્કારમાં ગુજરાત કોઇથી પાછળ ન હતું.

અમારી સ્ત્રીઓના ગરબાનો બીજો કોષ રથજે ભેટો નથી

૧૪મી સદીથી આજ સુધી ગુજરાતમાં કવિઓ અને લોકતો તત્ત્વચાનીઓ અને મંતો થયા જ કર્યા છે

અમારી ગુજરાત વનોક્યુવર મોમાવટી જેને અમે હવે વિશ્વ સભા કહીએ છીએ એનો ચતાબદી મહોત્સવ નામદાર જય હરવાલ નહેરુને પ્રમુખપદે હમણું જ અમે જિ.એ. નવા ૨મા નાનુ યોગ્ય સાહિત્ય જેણે તૈયાર કર્યું છે અને ગુજરાતી ભાષાના વિકાસ અને અભિવૃદ્ધિ અર્થે એ સ્થાપનામાં આવી હતી એવી જાતની સસ્થાઓમાં એ હિંદમાં જૂનામાં જૂની છે.

સ્વ લિલ્લુ અખડાનદે લોકભોજ્ય સાહિત્યની સસ્થા સાહિત્ય પ્રચારક મંડળ દ્વારા રેલ રેલ વી છે

સાક્ષરો, લેખકો, તત્ત્વજ્ઞો, કવિઓ અને વિદ્યાનીઓ પશુ ગુજરાતમાં જેવા તેવા નથી થયા સ્વ ભગવાનદાસ ઇન્દ્રજીએ અંતિહાસિક ગ્રાધભોજનું કામ અગ્રેજી રાજ્ય દરમિયાન સૌથી પહેલું સ્થળ રીતે પાર પડ્યું હતું અને જયકૃષ્ણ ઇન્દ્રજી જેમના જયંતી ગુજરાતભગમા આજનાજ જિ.વાઈ રહી છે તેમજે ખુદ પોતાની શોધભોજને પરિણામે વનસ્પતિ યાજના ઉત્તમ મ થો લખ્યા છે.

મહાત્માજીના આભ્યા પછી તો અમારી ભાષા અને સાહિત્યને નવજીવન પ્રાપ્ત થયું સરજતા શુદ્ધિ અને બળમાં, સામાન્ય માણસ પશુ ઝઠ સમજી શકે અને જતાં જ્ઞાનના જોડાણમાં આજ ગુજરાતી ભાષાની તોલે આવે એવી બીજા પ્રાંતની ભાષાઓ ભાગ્યે જ વિકાસ પામી હશે એમની પ્રેરણાથી નવજીવન-કાર્યાલય તથા વિદ્યાપીઠ મ થમાળાઓ શરૂ થઇ અને એણે લોકશિક્ષણ માટે ઉપયોગી પુસ્તકો અને નવજીવન તથા હરિજનજી આજદિન સુધી પ્રગટ કરવાં આપુ નખ્યાં છે.

આ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ તો બહુ વર્ષો પહેલાં ગુજરાતે આપુ કરી હોત મહાત્માજીની વિદ્યાપીઠનો ધ્યાનમંત્ર “સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે” હતો પરંતુ આમાં જે સ્વતંત્ર વાતાવરણ અને જોડતું તે નહીં મળેલું જતા આઠ વર્ષ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ આવી તે દરમિયાન એણે પૃથ્વીની કોઈપણ વિદ્યાપીઠ કરતાં વધારે સિદ્ધિઓ મેળવી હતી

સૈન્ય ભરતીને કારણે મહાત્માજીએ એ વિદ્યાપીઠ બંધ કરી પશુ ભારત માતાએ સ્વતંત્રતાની હાકલ કરી ત્યારે અમારો એકેએક વિદ્યાર્થી, પ્રોફેસર, શિક્ષક, પટાવાળો કેટલાકની સ્ત્રીઓ, સુદ્ધા અને ઝાડુદાર સુદ્ધા જેલયાત્રાએ ગયાં હતાં.

માધ્યમને માટે ગુજરાત યુનિવર્સિટીને કંઈ જ હરકત પડવાની નથી અને પ્રમુખ સાહેબ ! આ બિલમાં આવતી કાલથી અમે તમામ અભ્યાસક્રમ ગુજરાતી દ્વારા આપી શકીએ તેથી પૂરેપૂરી જોગવાઈ છે

પ્રોફેસરને માટે પશુ હું શ કાશીલ નથી નાજદાર વડાપ્રધાન અને સરકાર જે અધ્યાપકો અને શિક્ષકોની પ્રતિષ્ઠા વધારશે અને એમની આર્થિક સ્થિતિમાં યોગ્ય સુધારો કરશે તો ગુજરાત યુનિવર્સિટીને આદર્શ યુગુઓ જરૂર મળશે

(શુદ્ધિપ્રકાશ)

ડૉ. હરિપ્રસાદ દેમાઢ

અંગ્રેજીની નાગચૂડમાંથી ક્યારે છુટારો?

૧૯૪૭ ના ઓગસ્ટની ૧૫મી તારીખે આપણને રાજકીય સ્વાતંત્ર્ય મળ્યું અને અંગ્રેજી તો ગયા પરંતુ આપણા દિલમાંથી અંગ્રેજીનો મોહ જતો નથી. આ બાબતમાં તો સ્વરાજ મળ્યા પછી ઉલટી ગયા વહેવા માંડી છે. દેશી રાજ્યોમાં જ્યાં 'રાજકારભાર સિદ્ધિદંતા' સમયમાં પણ દેશી બાષામાં ચાલતો હતો ત્યાંએ હવે અંગ્રેજી દાખલ થવા માંડ્યું છે. ગામડાંને ઉપયોગી લખાણો અને કાયદા કાનૂનો પણ અંગ્રેજીમાં જોવા મળે છે, ત્યારે ખરેખર ખેડ અને આશ્ચર્ય થાય છે અને દિલમાંથી પ્રશ્ન ઊઠે છે અંગ્રેજી બાષાની નાગચૂડમાંથી ક્યારે છુટારો ?

હિંદી મંત્રમાં બનેલાં લગભગ બધાં દેશી રાજ્યોમાં દેશી બાષામાં જ કારોબાર ચાલતો હતો. વરે દરા રાજ્યમાં સધળો કાગળા ગુજરાતીમાં ચાલતો હતો. થીમત સયાજીરાવ ગાયકવાડને તો એટલે સુધી હુકમ હતો કે ગુજરાતી લખાણ પર અમલદારથી બીજી બાષામાં સહી પણ થઈ શકે નહિ. રાજકારના ઉપયોગ માટે તેમણે એક શબ્દમય તૈયાર કરાવ્યો હતો તે 'શ્રી સયાજી શાસન શબ્દકલ્પતરુ' નામથી પ્રખ્યાત છે. ગુજરાતી બાષામાં રાજકારભાર ચાલતો તેથી ગામડાંના લોકોને ધણી અનુકૂળતા અને રાહત મળતી, જ્યાં કારોબારમાં ગુજરાતીનો આટલો બધો આમદ રખાતો હતો તે વડોદરા રાજ્યમાં જ તે હવે હિંદી સધમાં ભળી જતા ગુજરાતીની જગ્યાએ એટલો જ આમદ અંગ્રેજીને માટે રખાય છે. જ્યાં પ્રજાના બે ટકાં પણ અંગ્રેજી જાણનારા નથી, ગુજરાતી જાણનારા સૌએ સો ટકાં છે, ત્યાં ગુજરાતી બંધ કરી અંગ્રેજીનો આમદ રાખવું તો કે રણ કોઈની સમજમાં બિતરે એમ નથી. સરકારની જાહેરાતો જાહેરમાં અંગ્રેજીમાં, કચેરીઓના મુકદ્દમા અને ફસલા અંગ્રેજીમાં, ખાતાં અને હોદ્દાઓનાં નામો અંગ્રેજીમાં હોય ત્યાં ગામડાંનાં માણસો શું સમજી શકે ?

ગુજરાતમાં હજારો ગામડાં એવાં છે કે જ્યાં એકપણ માણસ અંગ્રેજી બોલેલો મળે નહિ. પરંતુ આજ ગામડાંના ઉદારની યોજનાઓ, જાહેરાતો વગેરે અંગ્રેજીમાં બહાર પડે છે. સરકારના કાયદાકાનૂનો કચેરીના ઠરાવો અંગ્રેજીમાં હોય છે. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ, પંચાયતો લોકલ બોર્ડો વગેરેમાં અંગ્રેજી દાખલ થયું છે. શું આમાં સ્વરાજ્યની અને ગામડાંનાં લોકોની હાસી નથી ?

સૌરાષ્ટ્રમાં પ્રાંતકીય પ્રધાનમંડળ આવતા ત્યાંના વડા પ્રધાન માનનીય ઢેગરે જાહેર કહ્યું હતું કે સૌરાષ્ટ્રના સધળો ગજકારોબાર ગુજરાતીમાં ચાલશે. પરંતુ તેમની આજ્ઞાપત્રિકા જોઈ ત્યારે 'આજ્ઞાપત્રિકા' એ શબ્દ સિવાય બધું લખાણ અંગ્રેજીમાં હતું. સૌરાષ્ટ્રની અજાણ જનતા આ આજ્ઞાપત્રિકામાંથી શું વાંચે ?

આપણા દેશનેતાઓ ઇચ્છે છે કે ગામડાંની ગરીબ પ્રજાને હાડમારી અને મુરઢેલી સિવાય બહુ જ મોટી કિંમતે ન્યાય મળવો જોઈએ. પરંતુ અદાલતના કામમાં અંગ્રેજી દાખલ થતાં અંગ્રેજીનું ગુજરાતી સમજવા અને કચેરીઓમાં રાહત કે હાડ મેળવવા સારું ગુજરાતીનું અંગ્રેજી ઉરડાં]

ઠરવામાં ગામડાંની પ્રજાને ભારે પરાધીનતા વેઠવી પડે છે અને ગળ બદારના ખર્ચમાં ઊતરવું પડે છે. અમનદારો ગામડાંના લોકોની બાધા ન જાણતા હોય તો તેમનાં દુ ખો અને દાહમારઓ કેવી રીતે સમજી શકશે અને સાચો ન્યાય આપી શકશે ? એ તેઓ તે જાણતા જ હોય તો તાહ-કનું અંગ્રેજીનું ધાંધન શાને માટે ?

જુદી જુદી સમિતિઓના કામકાજમાં મને અનુભવ થયે છે કે અમનદાર અને મમ્મો બધાય ગુજરાતી જાણતા હોય છતાં મોટા ભાગનું કામકાજ અને ચર્ચા અંગ્રેજીમાં જ,

દેશની આમજનતા સાથે એકરૂપ થવા માટે રાજકારોનાર પ્રાતિક બાધા દ્વારા અને જરૂર હોય ત્યાં રાષ્ટ્રભાષા દ્વારા થવો જોઈએ રાજકારોનારમાં હાલ ૫૬૨ વર્ષ સુધી અંગ્રેજ સાથે રાખવાનો ઠાવ થયો છે એ વસ્તુરિયતિ સમગ્ર દેશબાપી વહીવટ માટે બને સ્વીકારી લેવાય માથુ પ્રાતિક વહીવટ તો પ્રાતિક બાધામાં જ ચાલવો જોઈએ. રાજકારોનારમાં અંગ્રેજ હજી ૫૬૨ વરસ સુધી ચલાવવું, એનો અર્થ એવો ન થયો જોઈએ કે ન્યાય કારોનાર સ્વભાષામાં ચાલતો હતો ત્યાં પણ દેશી બાધાને સ્થાને અંગ્રેજી દાખલ કરવું ૫૬૨ વર્ષ પછી તો અંગ્રેજ જતું જ જોઈએ એ ઠરાવનો તો આવો અર્થ છે પરંતુ અંગ્રેજી દાખલ કરીને અંગ્રેજીને કાયમ કરવાનો પ્રયત્ન જાણે થઈ રહ્યો છે ! અંગ્રેજીની ૫૬૨ વરસની મુદતના ઠરાવનું હાલ સમજવું જોઈએ કે એનો અક્ષરાર્થ ? ન્યાય સ્વભાષા છે તેને જોમના તેમ રાજકારોનારમાં આજુ રાખી હોત તો જ આ ઠરાવનો સાચો અર્થ થયો કહેવાત.

રાજકારોનારમાંથી અંગ્રેજીને અતિમ વિદાય આપવા માટે ૫૬૨ વર્ષની મુદત નક્કી કરી છે તે આજના પ્રગતિશીલ જમાનામાં ઘણી લાંબી ગણાય. સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ કુનેહ અને મુત્સદ્દોગીરીથી જુદાં જુદાં ૫૬૨ દેશીરાજ્યોના પ્રજાનો એક વરસના ટૂંકા ગાળામાં ઉદ્ધેલ થઈ ગયો. તો રાજકારોનારમાંથી અંગ્રેજીને કાઢવા સારું શું ૫૬૨ વરસો જોઈશે ? પરા-ધીનતામાં જકડી રાખનાર અને ગામડાંની ગરીબ અદાન પ્રજાથી વિમુખ રાખનાર અંગ્રેજી બાધાની નાગચૂડમાંથી છૂટવા માટે હરેક પ્રયત્નને, પ્રયત્નેવડે, આગેવાને, સરકાર—સૌએ દંઢ સંકલ્પ કરવો જોઈએ (“હરિજન બંધુ”માંથી) ચિમનભાઈ હ. અમીન.

નિત્ય યુવાન

પંડિત જવાહરલાલજી

એકસકમાં વર્ષમાં પ્રવેશ કરતા દિલ્હના વડા પ્રધાન પંડિત જવાહરલાલજી દેશની હાલની પરિસ્થિતિ જોતાં વૃદ્ધત્વમાં પહોંચ્યા ગણાય. છતાં ન્યારે જુઓ ત્યારે કર્તવ્યપરાયણ-સૂક્ષ્મ બરેલા - નિત્ય યુવાનજી લાગે છે અને ત્યારે દેશના કચેડા નવયુવાનોમાં અકાળે પેડેલુ વૃદ્ધત્વ જોઈને ઠાઠ ખજી વિચારશીલ કાર્યકરને ખરેખર આશ્ચર્ય માથે ચાલે ચાય છે

વેદના અને તપશ્ચર્યા

શ્રીમતાર્થ અને એશઆરામમા ઉછરેલા જવાહરલાલજીએ અગુચાની તો દેશને માટે કાવસોમાં જ વિતાવી છે અને ૧૯૨૧ થી અલ્લહાબાદથી માંડીને નૈની, યરવડા, બરેલી, દહેગાંડુ, અલીપુર એમ એક પછી એક જેઠાં વીનાવેલો એક દશકા અને બહાર રહેલા ત્યારે પણ અતિ-થય કામના જોનમા જેવથી પણ વધારે ઠંઠણ જીવન જીવીને એક પછી એક સ્વજનોના વિયોગના કારી ધા સદન કરી—જીવનસાથી સ્વ કમવા નહેરુના અવસાનથી તો જાણે સાર એકલા અને અદુલા બની ગયેલા જવાહરલાલજીએ પશ્ચિમને પણ ચીરી નાખે એવી મહાવેદનાને અતરંગી સમાવી દઈ સાગરે દેશના દુઃખને પોતાનું જનાવી દઈ એના સુખમાં જ સુખ શોધતાં મહારથીની જેમ ઝૂંઝતા એ દેશજઠતને ભેળેને દયા દેશવાસીની આંખમાંથી હર્ષાશ્રુ નહિ વહે ?

એ આંખો દયા માગે છે

અને છતાં કમભાગ્ય છે આપણાં—લાખો નવયુવાનોનાં—કે ત્યાગી પડિતજીને અને એમની મહાન દેશસેવાને જોઈખી નથી જમતે જોળખ્યા પછી પણ જે ઘરના દીપકને એ જાળી ચોકે નહિ, એના પ્રગલ્ભને ઝીલી ચોકે નહિ, એ આંખો અને એ માનસ આશ્રય જ નહિ, પણ દયા માગી લે છે.

તેઓ સદ્ભાગી છે.

પડિત જવાહરલાલજીને નજરે જેવાનું અને એમનાં દિલમાં સોઝગં જીતરી જાય એવાં ભાષણો સાંભળવાનું જેમને સદ્ભાગ્ય મળ્યું છે, એમના સચોટ હૃદયપરથી વાર્તાલાપો સાંભળવાનો અને ક્ષીણવાનો જેમને સુયોગ મળ્યો છે, એ બહાગી પ્ર અને ઠંડ નહિ તો ઉવરે એમનો તેજસ્વી હતમે લખાલખા, દેશપ્રેમથી નીતરતા લખાણો વાંચી તેમથી યતદિશિત પણ પચાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે તેઓ પણ સદ્ભાગી જ છે.

તેતા અને સિંધાઇ

એક મહાન તેતા અને દત્તવ્યપગવણ સ્વયં સેવક અદનાં સિંધાઇનું એક જ વ્યક્તિમાં મહામિલન નેત્રુ દેખ અને મહાચિસ્તના હર્ષન કરવા હોય તો તે આપણા પ્યારા પડિત જવાહરલાલજીમાં મળે.

અણનમ હડવૈયો

દિલને સાચુ લાગે તેજ પ્રમણે આચરતા મ ગાંધીજીના એ પદ્ધિષ્ઠ જવાહરલાલજી અજબ પિતૃભક્ત હોવા છતાંયે સ્વગતપક્ષ વખતે પિતા થી મોતીલાલ નહેરુનો અખત વિરોધ કવમાં જરાય પાઠ નહોતા પડ્યા. અને મંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા મુકમ્મીય-આઝાદીનું ક્ષેપ દસક કરવા ત દેવટ મુઠ્ઠી અડગપણે ઝૂંઝતા જ રહ્યા. સ્વતંત્ર ભારતને આ અણનમ હડવૈયો અને દેશને નવસર્જક વડો પ્રધાન મળવા માટે આપણે દિલ્લાનીઓ જેટલા આનંદીએ તેટલું આનંદુ છે.

કાર્યમાં લાગી જઈએ

પડિત જવાહરલાલજીની વિશાળ દષ્ટિ અને જગતપ્રેમને કારણે આજે દિલ દુનિયાલ ના દેશો માટે એક મહા આકર્ષણરૂપ બન્યું છે એની કિમત આપણે પછાનીએ અને દેશનું બાવિ પધુ ઉજ્જવળ બનાવવાના કાર્યમાં લાગી જઈએ.

પ્રજા આપણા યુવાનો અને સૌ દેશવાસીઓમાં પડિતજીની મહાન પ્રેરણા ક્રીયવાનું બળ અને ભાવના અર્થે એ જ પ્રાર્થના

શ્રી. ચીમનભાઈ હ. અમીન.

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિમિટેડ

શું શું કાર્ય કરે છે ?

૧ વતેમાનપત્રો અને માસિકોનું લઘુભાગ બરી પાવતીઓ મંગાવી જે તે પુસ્તકાલયોને તથા અન્ય આહકોને મોકલી આપે છે અને તે માટે મહેનતાણા બદલ મનીઓર્ડર અર્થની નીચે રકમ લેવામાં આવે છે મુઆઇ પ્રાંત બહારનું તથા પરદેશના આહકો પાસેથી પૂરેપૂરું અર્થ લે છે

૨ વાજાની કિંમતે પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો પૂરા પાડે છે

૩ પુસ્તકોનાં રચયિતા, ઈસ્યુ બૂક, વાચકોની ખતાવહી વગેરેનાં છાપેલા ફોર્મ, કમાટ, રમરસ્ટેમ્પ, સ્ટીરીઓસ્કોપ, તથા કાર્ડઝ, દિવાલપત્રો વગેરે પુસ્તકાલયોને ઉપયોગી તમામ પ્રકારનું સાહિત્ય પૂરું પાડે છે

૪ પુસ્તકાલયોને ખાસ ઉપયોગી થાય તેવાં પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરે છે અને વેચે છે “પુસ્તકાલય” નામનું માસિક ૧૯૨૫ ના ઓક્ટોબરથી પ્રકટ કરે છે

૫ પુસ્તકાલયોના કાયમક ડની રકમો ખાધી મુદતની થાપણ તરીકે સ્વીકારી વ્યાજ આપે છે અને દર વર્ષે જુન આખર સુધીનું વ્યાજ ચઢાવી ચોક્કસ હિસાબ દરેક પુસ્તકાલયને મોકલી આપે છે

૬ પુસ્તક લેયેને લગતા રૂ. ૧૦૦ ઉપસતના ટ્રસ્ટફંડો સ્વીકારી શરનેા પ્રમાણે વહીવટ કરે છે

તમારે જ્યારે જ્યારે કોઈ પુસ્તક, પત્ર તથા પુસ્તકાલયને ઉપયોગી કંઈ પણ સાહિત્ય ખરીદવું હોય, ત્યારે ત્યારે જરૂર નીચેનું સરનામું ચાલ લાવશો

તમારા પુસ્તકાલયને આ મંડળનું સહાયક બનાવી અનેક લાભો મેળવો

પુસ્તકાલયોનું ચોનાનું મંડળ

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ, લિમિટેડ.

ચો બો ૧૦, સવપુરા, વડોદરા

આ માસિક આર્થ સુધા કે પ્રિ પ્રેસ વડોદરામાં શ્રી વાપજીભાઈ નારણભાઈ અગ્રીન (બી કોમ) એમણે પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ લિ. ને માટે છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું. તા ૧૫-૧૨-૧૯૪૬

વાંચનનો મહા રસથાળ

શ્રી. ચૃગોલાલ વ. શાહ	૩૧
જ્યોત અને જ્વાળા (૧-૨)	૭૧
લક્ષ્મરેખા	૩૧
શુભદેશ્વર	૪
હૈયાની વાટ	૪
રાજહત્યા	૪
મીલકાતો બાબુ	૩૧
તપોવને	૩૧
વિષયક	૪૧
એકલવીર	૩૧
પ્રણય અને પરિણય	૪૧
કર્મયોગી રાજેશ્વર	૪૧
વિકાસ	૫
રૂપાનો ઘંટ	૨૧
શ્રી. જ્યોતીંદ્ર દવે	
રંગતરંગ-છ ભાગ, હરેકના	૧૧૧
,, છ સાથે	૧૦
પાનનાં ખીરાં	૩
અદ્વાત્મા	૩
નાંધપોથી	૪
શ્રી. વિષ્ણુભમાદ ત્રિવેદી	
પરિશીલન	૪
શ્રી ર. રુ. માર્શલ	
અરદેશર કોટવાળ	૨૧
શુ. પત્રકારિત્વનો ઇતિહાસ (છપાય છે)	
ધૃશ્વર પેટલીકર	
તાણાવાણા	૩

ચંદ્રનારાયણ શર્મા	
પરાધીન (જૂજ છે)	
જંગળ	
ગૈલન મુખરજી	
મેતુખ ધ	
રાખાલદાસ ખેનગજી	
શકારિ	૨૧
કિસ્મત (છપાય છે)	
ઈન્દ્રનાથ	

ખાલોપયોગી

ખડેર પટેલની વાતો (૧-૬) ૨	
,, ની કથાઓ (૭-૧૧) ૨	
,, નો રમુજો (૧૨-૧૬) ૨	
,, ગમ્મતો (૧૭-૨૦) ૨	
,, ગોટાળા (૨૧-૨૨) ૧૧૧	
,, ફજેતા (૨૩-૨૪) ૧૧૧	
,, પરાક્રમે	૨
,, કહાણીઓ	૨૧
ગાંડીવ ખાલોધાનમાળા (૮૦	૩૭૧
આલો લજવીએ (૧૨ ભાગ)	૧૨
લખાઈર શર્મા	૨૧
માયાવી દેશ	૧૧
શોકારિકા (ભાગ ૩)	૧૧
ટોંગી	૧૧

ગાંડી વ

ખાળ પખવા કિંક
વા. લવા રૂ. ખા

❀ ગાંડી વ સાહિત્ય મંદિર ❀

હર, અનતવાડીને નાકે ❀ ચોટાપુલ, લાલગેટ ❀ હવાડિયો ચકલો
બ્રહ્મેશ્વર, મુખ્ય ૨ ❀ સરત ❀ સુરત